

**BIOGRAFSKI
SPOMINI
SV. JANEZA BOSKA
1841–1846**

ZBRAL

JANEZ KRSTNIK LEMOYNE

BiS 2

IZDAJA V SLOVENŠČINI
EDITIO SLOVENICA

BIOGRAFSKI SPOMINI SV. JANEZA BOSKA

2. ZVEZEK

IZDAJA V SLOVENSKEM JEZIKU

MEMORIE BIOGRAFICHE DI SAN GIOVANNI BOSCO

EDITIO SLOVENICA

BIOGRAFSKI SPOMINI SV. JANEZA BOSKA

ZBRAL

JANEZ KRSTNIK LEMOYNE

2. ZVEZEK

LJUBLJANA 2012

BIOGRAFSKI SPOMINI SV. JANEZA BOSKA

ZBRAL JANEZ KRSTNIK LEMOYNE

2. ZVEZEK

V SLOVENSKEM JEZIKU - EDITIO SLOVENICA

BiS 2

NASLOV IZVIRNIKA

MEMORIE BIOGRAFICHE DI DON GIOVANNI BOSCO

RACCOLTE DAL SAC. SALESIANO GIOVANNI BATTISTA LEMOYNE

VOLUME 2

S. Benigno Canavese, Scuola tipografica libreria salesiana, 1901

Prevedel: Valter Dermota
Uredil: Stanislav Duh
Oblikoval: Marjan Lamovšek
Izdal: Salezijanski inšpektorat
Ljubljana 2012
Tisk in založba: Salve d.o.o. Ljubljana
Naklada: 50 izvodov
Spletna izdaja: www.donbosko.si/bis

Izdaja "ad experimentum".

Za tekstnokritično sklicevanje je merilo besedilo v izvirniku.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

929Bosco

LEMOYNE, Giovanni Battista, 1839-1916

Biografski spomini sv. Janeza Boska / zbral Janez Krstnik Lemojne ;
[prevedel Valter Dermota]. - Ljubljana : Salve, 2012-

Prevod dela: Memorie biografiche di Don Giovanni Bosco

Zv. 2. - 2012

ISBN 978-961-211-633-0 (zv. 2)

261096704

sv. Janez Bosko
oče in učitelj mladine

PREDGOVOR

KOT ZNAMENJE SPOŠTLJIVE LJUBEZNI PODAJAM svojim sobratom drugi zvezek Biografskih spominov našega ljubljenege ustanovitelja in očeta naše Družbe sv. Frančiška Saleškega. Upam, da bodo s tem mojim novim delom zadovoljni in bodo molili zame, da ga bom dokončal.

Pri nakazovanju dejanj, ki so vsebovana v tem zvezku, sem se držal istega načrta, kot sem ga predstavil v predgovoru prvega zvezka, in sem zajemal iz virov, iz katerih sem jemal že dosedanje pripovedi. Poleg tega mi je bilo v veliko pomoč branje objavljenih del našega dragega don Boska, saj se tako lahko bolje spozna njegov duh, vera in nameni. Uporabil sem tudi nekatere njegove spise, ki jih tukaj poimensko navajam.

1. Spomini na Oratorij od 1835 do 1855, izključno za člane Salezijanske družbe, v katerih opisuje začetke svoje previdnostne ustanove. Iz teh Spominov je don Janez Bonetti zajemal podatke za sestavo svojih Petero petletij zgodovine salezijanskega Oratorija, delo izrednega pomena, ker so ga potrdili mnogi nekdanji gojenci, ki jih je vestni pisatelj natančno izprašal.
2. Spomini mojim sinovom salezijancem, ki vsebujejo preizkušena navodila, ki jih je don Bosko zapustil kot dediščino svojemu nasledniku pri težki nalogi vodstva vseh ustanov.
3. Življenjepis duhovnika Jožefa Cafassa, prikazan v dveh pogrebnih nagovorih. V njem don Bosko pripoveduje o junaških krepostih svojega duhovnega učitelja in vodnika ter o svetem tesnem prijateljstvu, ki ju je družilo, tako da imamo kakor po odsvitu podanih več let njegovega življenja.

Ta zvezek sem napisal izključno samo za salezijance in upam, da po predpisih naših predstojnikov se delo ne bo dajalo v javnost, se ne bo prevajalo v tuje jezike, ponatiskovalo, posnemalo, povzemalo, delalo izvlečkov kakršne koli vrste, da se ne bo dajalo ljudem, ki niso člani naše družbe, da bi iz njega črpali podatke in tiskali slavo don Bosku. Vse velja, dokler Sveti sedež ne bo izrekel svoje odločilne sodbe. Zato postavljam delo v določenih formalnostih pod zaščito obstoječih zakonov.

Na čelo zvezka sem postavil sliko našega brez primere uglednega vrhovnega predstojnika don Mihaela Rue, s čimer sem hotel izraziti svoje globoko spoštovanje do njegove osebe, ker poleg veliko drugih razlogov v tem zvezku pripovedujem, kako je kot majhen deček srečal našega dragega don Boska.

Gospod in presveta Devica Marija Pomočnica naj blagoslovita vse, ki bodo brali te strani, in njega, ki jih je napisal.

Turin, 2. februarja 1901,
praznik Marijinega očiščevanja

Duhovnik JANEZ KRSTNIK LEMOYNE
član družbe sv. Frančiška Saleškega

PISATELJEVA IZJAVA

V soglasju z odloki papeža Urbana VIII. dne 13. marca 1625 in 5. junija 1631 kakor tudi z odloki Svete kongregacije za obrede slovesno izjavljam, da v vsem, razen v dogmah, naukih in vsem, kar je sveta rimska Cerkev razglasila za resnico, to je v vsem, kar se tiče čudežev, prikazovanja svetnikov, ki še niso bili prišteti med število zveličanih, ne mislim izraziti več kot samo človeško vero. Na noben način ne mislim vnaprej prehiteti sodbo Apostolskega sedeža, za katerega pokornega sina se s ponosom izrekam.

1.

POGLAVJE

Zgodovinski položaj Piemonta v letu 1841 – Karel Albert in njegovo prizadevanje – Zarota sekt

Z NAŠO PRIPOVEDJO O DON BOSKOVEM ŽIVLJENJU smo prišli do leta 1841. V Piemontu sta vladala mir in varnost. Kralj Karel Albert je imel čast, da je bil v osemnajstih letih svojega vladanja bolj oče kot vladar svojega ljudstva, da je ljubil Božji zakon, spoštoval Cerkev ... Zaradi njega je Piemont dosegel ugledno mesto med evropskimi silami, po njegovi zaslugi je cvetela trgovina, so uspevale finance, vladala je pravica in sardsko ime so povsod poznali in ga visoko cenili na vseh koncih sveta. Zunanja politika je bila neodvisna od kogar koli in živelo se je v popolni neodvisnosti¹. Njegova vojska in mornarica, četudi majhni po številu, sta bili izjemni za malo pa oboroženo sardsko kraljestvo. Ime tega vladarja je bilo poznano zaradi junaštva, s katerim je leta 1823 v Španiji branil kralja Ferdinanda VII. proti zmagovalni revoluciji in v zavzetju trdnjave Trocadero. Bil je zares vreden, da je vladal. Leta 1835 je kljub grožnjam francoskega in angleškega ministra De Broglia in lorda Palmerstona, ki nista mogla trpeti, da sta don Miguel na Portugalskem in don Carlos na Španskem vladala oprta na težo njegove avtoritete, z učinkovito pomočjo njegovih nasvetov, z njegovim orožjem in denarjem, on pa je s tem kazal, da hoče biti kralj v svoji deželi. Mednarodni odnosi, ki jih je vodil z odločno roko, so mu pripravljali ugled pri velikih silah.

Istočasno pa je bil posnemanja vreden zgled svojim podložnikom, saj se je kazal v vsem zelo vernega človeka. Prejemal je svete zakramente, bral in nenehno uporabljal Sveto pismo, iz katerega je dobival nadnaravne pobude. V Turinu je pogosto bil navzoč pri devetdnevnicah in drugih javnih ljudskih pobožnostih.

¹ SOLARO DE LA MARGHERITA, *Memorandum storico politico*. Torino 1851, str. 571.

Toda v Karlu Albertu so vedno živele njegove mladostne sanje. Želel je naslediti Avstrijo v gornji Italiji z namenom, da bi v sinovski vdanosti postal podpora papežu. Bil je pripravljen zmagati ali umreti. Na njegovem dvoru so se visokim osebnostim pridružili prilizovalci, ki so netili to njegovo strast. Nenehno so mu govorili o globokem spoštovanju Cerkve in veliki zavzetosti za Božjo stvar ter opisovali nevarnosti, ki jim je bil izpostavljen Sveti sedež zaradi navzočnosti Avstrijcev v gornji Italiji. Ti hinavci, ki bi, če bi jim bilo mogoče, najraje naredili Cerkev za sužnjo države, so se zaletavali v zakone Jožefa II. in izjavljali, da je treba škofe in duhovščino Lombardije odrešiti suženjstva, v katerem so živeli, podobno kot bi bilo treba rešiti sirske kristjane izpod strahovlade Turkov v Aziji. Vse to prigovarjanje prebrisanih zvitežev, ki je trajalo dolga leta, je Karlu Albertu vzelo luč razsodnosti, ki je bila potrebna, da bi mogel razpoznati resnico².

Bil je naklonjen grofu Hilarionu Petittiju, Promisu, grofu Frideriku Sclopisu, grofu Gallini in Robertu d'Azegliu, ki sta bila oba karbonarja in upornika iz leta 1821; vsi pa so bili podporniki novih liberalnih idej in zastopniki političnih svoboščin. Oni so mu svetovali, on pa si je domišljal, da ga bodo sekte podprle pri doseganju njegovih ciljev in bi jih po končanem delu uničil. Zato so piemontski liberalci in vodje tajnih družb celega polotoka, prepričani, da nasilne revolucije ne bi uspele, prihajali na skrivaj ponoči v Turin, vstopali skozi skladiščna vrata in kraljevsko orožarno v kraljevsko palačo in imeli tajna posvetovanja s Karlom Albertom. Ker so bile vse te sekte razdrobljene in nepovezane med seboj, brez vsake discipline v delovanju in brez upanja na uspeh, brez skupnega jasnega cilja, jih je bilo treba organizirati in jim dati enotnost in jasen skupen cilj, to je svobodno in neodvisno narodnost. Iz Turina so v vse italijanske pokrajine odhajali skrivnostni odposlanci, pa tudi z Brusljem in Parizom so bili povezani. Da bi v Turinu širili novo narodnostno misel, je grof Kamilo Cavour ustanovil Klub družbe Whistov, kamor bi privabili člane pod krinko nepomembnega kluba, nato pa jih previdno in postopoma poučili o novih zamislih. Kralj je hotel Italijo osvoboditi, da bi v njej cvetela vera in pravičnost. In če bi mu uspelo, bi po zmagi spreobrnil ali uničil liberalizem, ki ga je sedaj gojil kot sredstvo za doseganje svojih ciljev. Naivno upanje! Hudič se ne spreobrne in ne umre; ko smo ga že sprejeli kot gosta v hišo, privede kot zaveznika s seboj izdajo in smrt.

Od vseh teh spletk se v javnosti ni nič vedelo, čeprav se je že leta in leta dogajalo uničujoče razdejanje v vseh italijanskih pokrajinah, zlasti pa v papeškem

² SOLARO DE LA MARGHERITA, *Memorandum*.

kraljestvu, z namenom, da bi uničili kraljestva in katoliško Cerkev. Vrhovno vodstvo masonerije je v ta namen že 1819 in 1820 razposlalo Stalno poučitev, ki je razodevala najbolj skrite cilje sekte, zakonik in vodilo višjih uvedencev, določenih, da vodijo celotno masonsko gibanje v Italiji. Poučitev se glasi takole:

"Potem ko smo se združili v delovno skupnost (po dogodkih 1814 in 1815) in potem ko je začel vladati red v prodajalni, tako najbolj oddaljeni kot najbližji središču, se je sedaj pojavila misel, ki je vedno zaposlovala ljudi, ki težijo za vsesplošnim prerobenjem. In ta misel je osvoboditev Italije, od koder naj bi nekega dne sledila osvoboditev celega sveta, ki bi postal bratska republika in harmonija človeštva. Te misli še niso doumeli naši francoski bratje. Oni mislijo, da sme revolucionarna Italija ostajati le v senci, zabosti tu in tam kakega biriča ali izdajalca in medtem mirno prenašati jarem storjenega dejstva izza gora; sicer za Italijo, pa brez Italije. Ta zmota nam je bila že večkrat v neizmerno škodo. Ne smemo se bojevati z besedami, kar bi pomenilo, da bi še spodbujali, treba je ubijati z dejanji. Toda v skrbi, ki ima prednostno nalogo, da razburja najmočnejše duhove naših prodajaln, ne smemo pozabiti ene, ki je vredna vse pozornosti.

Papeštvo ima odločilen vpliv na usodo Italije. Z roko, z besedo, s peresom, s srcem svojih nešteti škofov, redovnikov, redovnic in vernikov na vseh širinah dobi papeštvo povsod ljudi, ki so pripravljeni z žrtvijo, mučeništvom in navdušenjem podpreti njegovo stvar. Papeštvo ima povsod, kjer hoče, ljudi, ki zanj umirajo, in druge, ki so pripravljeni odrekati se iz ljubezni do njega. To je neizčrpen nabor, katerega moč so dojeli samo nekateri papeži. Ko pa so jih dojeli, teh dejstev niso do konca izrabili v svojo korist. Danes nam ne gre za to, da bi za naš namen obnovili to trenutno delno oslABLJENO silo. Naš končni cilj je cilj Voltaira in francoske revolucije: popolno uničenje katolicizma in celotne krščanske ideje, kajti če bi ta ostala na razvalinah Rima, bi pozneje zopet oživela in zaslovela. Da pa z gotovostjo dosežemo svoj cilj in da si sami ne pripravimo razočaranja, ki v nedogled podaljšuje in ogroža naš boj, ne smemo poslušati teh bahaških Francozov, teh motnih Nemcev ali teh melanholičnih Angležev, ki si domišljajo, da bodo ubili katolicizem bodisi s kako opolzko popevko bodisi s kakim zmotnim dokazom, bodisi s podlim sarkazmom, ki ga pritihotapijo kot bombaž. Katolicizem ima življenje, ki se more zoperstavljeni vsemu čemu drugemu. Srečal se je že z najnepopustljivejšimi sovražniki, pa si je privoščil neslan šalo, da je s svojo blagoslovljeno vodo blagoslovil svoje največje nasprotnike. Prepustimo torej našim prijateljem iz teh dežel, da si oni dajo duška s svojimi protikatoliškimi nezmernostmi in srdom; dovolimo jim, da se norčujejo iz naših

Madon in iz naše navidezne pobožnosti. S tem potnim listom bomo lahko spletkarili po svoji volji in korak za korakom prišli do našega cilja.

Papeštvo je že tisoč sedemsto let navzoče v italijanski zgodovini. Italija ne more dihati ne se ganiti brez dovoljenja vrhovnega pastirja. Z njim ji je dano sto rok briareja, brez njega je obsojena na sočutja polno nedelavnost, razdor, sovraštvo, nasprotovanje od Alp do zadnjega konca Apeninov. Mi ne moremo dopustiti takega stanja, stanje je treba spremeniti. Torej prav, pomoč imamo pri roki. Papež, pa najsi bo kdor koli, ne bo nikdar prišel k dejavnim družbam; zato naj tajne družbe naredijo prvi korak k Cerkvi in k papežu z namenom, da oba premagajo.

Delo, ki nas čaka, ni stvar enega dneva, enega meseca ali enega leta. Lahko bo trajalo veliko let, mogoče kar celo stoletje. Toda v naših vrstah pade vojak, vojna pa se nadaljuje. Nikakor ne mislimo papeža pridobiti za našo stvar, ne mislimo, da bo stopil v naše vrste ali celo širil naše ideje. To bi bilo smešno sanjarjenje. Kakor koli se bodo še razvili dogodki, če bi se celo pripetilo, da bi kak kardinal ali kak prelat spoznal naše načrte, bi to še ne bil razlog, da bi si želeli, da bi bil povzdignjen na prestol svetega Petra. Tak dogodek bi bil celo naš konec. Kajti s tem, ko bi on odpadel zaradi svojega častihlepja, bi ga nuja po oblasti pripeljala tako daleč, da bi nas žrtvoval. To, kar moramo pričakovati in si za to prizadevati, je, da kakor Judje čakamo na mesija, se pravi papeža po naših zamislih. Z vsem tem se bomo z večjo gotovostjo bližali napadu na Cerkev kot pa s knjigami naših bratov Francozov in z zlatom Angležev. Hočete vedeti zakaj? Že samo s tem, da razbijemo skalo, na kateri je sezidana Cerkev, ne bomo več potrebovali Hanibalovega olja ali smodnika topov, pa tudi ne pomoči naših rok. Ko bomo imeli v oblasti mezinec naslednika sv. Petra, bo sukal v našo korist vse druge Rimljane, vse svete Bernarde krščanstva. Nikakor ne dvomimo, da bomo prišli do tega našega končnega cilja. Toda kako? To je še neznanka. Kljub vsemu temu in ker nas nič ne sme odvrniti od začrtane poti, temveč nam mora vse pomagati, kakor da bi uspeh že jutri kronal komaj začeto delo, hočemo v tem navodilu, ki mora ostati strogo tajno, dati vodjem Najvišje trgovine nekaj nasvetov, ki jih morajo oni zabičevati svojim bratom kot nauk ali spomenico. Nadvse pomembno je in to narekuje zdrav razum, da ne bo nihče nikdar dal vedeti komur koli, da so ti nasveti navodila Najvišje trgovine. Duhovščina je preveč pritegnjena k stvari; nikakor nam ni dovoljeno, da bi ob tej mesečni svetlobi ravnali z njimi, kot delamo z ravnili ali šestili, ki jih odpihnemo z enim dihom.

Nimamo kaj opraviti s starimi kardinali in prelati odločnega značaja. Te nepopoljšljivce iz Consalvijeve šole je treba pustiti pri miru in v naših skladi-

ščih popularnosti in nepopularnosti poiskati orožje, s katerim bomo osmešili in uničili oblast v njihovi roki. Posrečena beseda (obrekovanje), zanesena spretno v določene dobre krščanske družine, preide takoj v kavarno in iz kavarne na javni trg. Beseda lahko v določenih primerih ubije človeka. Če kak prelat pride iz Rima na podeželje, da bi opravljal kako službo, je treba takoj poizvedeti o njegovem značaju, o njegovem predhodnem življenju, o njegovih sposobnostih in njegovih napakah. Zlasti napakah. Je mogoče naš nasprotnik? Takoj ga obdajte z vsemi mrežami, ki jih imate na voljo. Razširite glas, da je nasilen, in boste prestrašili otroke in ženske, opišite ga kot krvoločneža in objestneža, izmislite si kako nasilno dejanje, ki se globoko vtisne v dušo ljudstva. Ko bodo potem tuji časopisi pri nas pobrali take pripovedi, jih bodo olepšali in obarvali, kakor znajo, zaradi spoštovanja, ki ga moramo imeti do resnice (tako), nato pa покаžite ali storite, da bo kdo pokazal izvod časopisa, kjer so navedena dejstva o omenjenih osebnostih kakemu uglednemu norcu. Kakor v Angliji in Franciji tako tudi v Italiji ne bo manjkalo peres, ki znajo pripovedovati laži za dobro stvar. Ljudstvo, ki bo bralo časopis, kjer je natiskano ime monsinjorja delegata ali njegove ekscelence gospoda sodnika, ne bo potrebovalo drugih dokazov. In ljudstvo tukaj pri nas v Italiji je šele v otroški dobi liberalizma. Ljudstvo danes verjame liberalcem, kakor bo pozneje verjelo kar koli komur koli drugemu.

Pohodite torej, pohodite sovražnika, kdor koli je, ko je močan, z obrekovanjem in lažnivim govorjenjem, zlasti pa poskrbite, da ga boste uničili, ko bo še na začetku. Predvsem je treba misliti na mladino; treba jo je zapeljati, moramo jo pritegniti pod prapor tajnih družb, vendar tako, da se tega ne bo zavedala. Toda ravnati je treba skrajno previdno. Da bomo na tej nevarni poti napredovali z gotovim korakom, sta potrebni zlasti dve stvari. Dajati morate videz nedolžnosti goloba, istočasno pa morate biti zviti kot kače. Vaši starši, vaši otroci, celo vaše žene ne smejo nikdar ničesar zvedeti o tem, kar nosite v sebi. In če hočete, da boste bolj zagotovo prevarali oči opazovalcev, hodite pogosto k spovedi, vendar imate v tem pravico popolne molčečnosti. Saj veste, da nam lahko najmanjše odkritje kot tudi najmanjši namig, ki bi nam ušel v spovednici ali kje drugje, pripravi največje težave in da si hoteni ali nehoteni krivec s tem sam podpiše smrtno obsodbo (bodalo ali strup).

Če hočemo ustvariti papeža po naših željah, je treba najprej ustvariti en rod, ki bo vreden kraljestva, kot si ga zamišljamo. Pustimo ob strani stare in zrele ljudi. Pojdite naravnost k mladini, in če je mogoče, celo k otrokom v otroški dobi. Nikdar ne govorite mladim o opolzkih in grdih stvareh. Maxima debetur puero reverentia (otrok si zasluži najvišje spoštovanje). Če hočete, da bo

naša zadeva uspevala v družinah in da si pridobite pravico domovanja ob naših ognjiščih, se morate predstaviti z vsem videzom spodobne in poštene osebe. Ko si boste pridobili dobro ime v šolah, gimnazijah, na univerzah in v semeniščih, ko si boste pridobili zaupanje profesorjev in mladih, skušajte, da bodo zlasti tisti, ki vstopajo v cerkveno službo, želeli z vami govoriti. Pokazati jim je treba nekdanji blišč papeškega Rima. V srcu vsakega Italijana je želja po republikanskem Rimu. Skušajte spretno pomešati tadva spomina; spodbudite, razvnemite ti dve tako vnetljivi ideji narodnega ponosa. Začnite jim vedno tajno ponujati nedolžne knjige, pesniške zbirke, polne narodnega navdušenja. Počasi, korak za korakom boste duhove svojih učencev pripeljali do zaželene stopnje vrenja. Ko boste po vsakodnevem osvetljevanju na vse vidike cerkvene države razlili luč, boste ugotovili, kako pameten je bil nasvet, ki vam ga priporočamo.

Dogodki, ki se nepredvideno hitro vrstijo, bodo čez kak mesec nujno pripeljali do oboroženega posega Avstrije. Imaš norce, ki veselo potiskajo v nevarnost druge, in kljub temu bodo ti norci v določenem trenutku potegnili za seboj tudi pametne. Revolucije, ki se pripravljajo v Italiji (gibanja leta 1820 in 1821), ne bodo povzročile drugega kot nesreče in pregone. Nič še ni dozorelo, niti ljudje niti stvari in dolgo še vse skupaj ne bo zrelo. Toda kljub vsem tem prežečim nesrečam boste mogli v srcih mladega klera zabrenkati na novo struno. Ta struna je sovraštvo do tujca. Storite vse, da boste ime Tedesco (Nemec) naredili osmešeno in osovraženo med vsemi, tudi že pred predvidenim oboroženim posegom. Z idejo papeške nadvlade povežite vedno spomin na boje med duhovništvom in cesarstvom. Razpihajte s pepelom pokrite strasti gvelfov in gibelinov in tako si boste po malem z majhnim trudom naredili ime dobrega katoličana in zglednega domoljuba. Ta glas dobrega katoličana in zglednega domoljuba bo odprl vrata v srca mladih duhovnikov in celo samostanov. Čez nekaj let bodo ti mladi duhovniki zasedli vsa pomembna mesta. Oni bodo vladali, upravljali, presojali, sestavljali svete v vladi in bodo poklicani, da izvolijo bodočega papeža. Ta papež bo, kakor večina sodobnikov, prepojen z italijanskimi in človekoljubnimi načeli, ki jih skušamo sedaj spraviti v obtok. To je drobno gorčično zrno, ki ga izročamo zemlji in ga bo sonce pravičnosti razvilo do popolnosti, in videli boste, kako bogata žetev bo zrasla iz tega skromnega semena.

Na poti, ki jo nakazujemo našim bratom, je preveč ovir, ki jih je treba premagati, in težav, ki jih je treba rešiti. Zmagali bomo z izkušnjo in našo pame-tjo. Cilj je tako vzvišen, da je treba razpeti vsa jadra, da ga bomo dosegli. Vi hočete zrevolucionirati Italijo? Skušajte ustvariti papeža, o katerem smo vam predstavili novo podobo. Hočete vzpostaviti kraljestvo izvoljenih na prestolu

babilonske prešuštnice? Storite, da bo duhovščina korakala pod vašim praporem v prepričanju, da koraka pod zastavo Petrovih ključev. Hočete, da bi izginili zadnji tirani in zatiralci? Vrzite vaše mreže kakor Simon Barjona; vrzite jih v kote zakristij, semenišč in samostanov prej kot na dno morja, in če se ne boste v ničemer pogrešili, vam zagotavljamo, da boste doživeli bolj čudežen ribji lov, kot je bil Petrov. Ribič rib je postal ribič ljudi, vi boste lovili prijatelje prav ob stolici apostolov. Tako boste povzročili revolucijo tiare in plašča, ki ji v pohodu načeluje križ, ki ga nosi mestni župan, revolucija, ki ji bo treba samo malo pomagati in že bo zanetila ogenj na vseh štirih straneh sveta.

Vsa dejanja vašega življenja naj bodo usmerjena k iznajdbi tega čarobnega kamna. Alkimisti srednjega veka so tratali čas in denar za uresničevanje tega sna. Sen tajnih združenj (da bi imeli papeža sodelavca) se bo uresničil zaradi čisto preprostega razloga, ker je osnovan na človeških strasteh. Naj nam ne bo mar kakega nasprotovanja, ne neuspeha, ne poraza. Pripravljajmo svoje orožje v tišini Trgovine, nabijmo s smodnikom vse naše baterije, razpihujmo vse strasti, tako najslabše kakor tudi najbolj velikodušne, in naj nas vse utrjuje v prepričanju, da bo ta načrt nekega dne uspel nad našim dolгим pričakovanjem."

Ko so leta 1821 propadla uporniška gibanja, so voditelji poslali svojim privržencem nova navodila: "Poraz nam lahko pomaga zbrati sredstva za nadaljnji boj, treba je kar naprej podpihovati duhove in izkoristiti vse. Vključenje tujcev v notranjo policijsko službo je mogočno orožje, ki ga je treba znati vihteti na pravi način. V Italiji je treba osovražiti tujca s tem, da pokažemo, da je sramota poštenih državljanov, da sprejemamo tujo pomoč, če bi v Rimu izbruhnila revolucija. Zato bodimo pozorni na Rim. Skušajte z vsemi sredstvi odvzeti duhovništvu ugled, vzburljajte množice na javnih trgih bodisi z razlogi ali tudi brez njih. Vedno bodite v gibanju, delajte žrtve in mučence. Vedno bomo našli ljudi, ki bodo znali prikazati stvari v našo korist"³.

Da bi mogli doseči vse te cilje, se je v Rimu naselil eden glavnih sektašev, član visoke masonerije in tajni načelnik italijanskih framasonov. Imel je mesto diplomata v nekem italijanskem poslaništvu. Imeniten, bogat, izobražen, predvsem pa prekanjen, zanesen, prevarant, pokvarjen in ciničen, je prejemal ogromne vsote denarja od Judov v Prusiji, Angliji, Šleziji, Portugalski, Madžarski in od drugod z željo, da bi mogel čim prej uničiti krščanstvo in vzpostaviti stari Jeruzalem. Ta gospod je v posebnem pismu nemu svojih sodelavcev razodeval svoje načrte in satanske naklepe proti Cerkvi:

³ CRETINEAU JOLY, *L'Eglise Rom en face de la révolution*, II. zv. stran 119 sl.

"Dragi maščevalec!

Nekega dne, če zmagamo in če bo za ovekovečenje našega zmagoslavja treba preleti kako kapljico krvi, nikakor ni treba, da bi žrtvam zagotovili, da bodo umrle z dostojanstvom in prepričanjem. Take smrti ne služijo drugemu, kot da budijo v ljudstvu odpor in ustvarjajo mučence, v katerih hoče videti neustrašenost. To je slab zgled! Človek, ki ga je treba na rokah nesti na oder, da bo obglavljen, ni več nevaren. Če pa s trdnim korakom stopi gor in gleda neustrašen smrti v obraz, bo, četudi je kriv, vedno pridobil priljubljenost med ljudstvom.

Jaz po naravi nisem krvoloč in upam, da v meni ne bodo nikoli zmagali krvavi nagoni. Toda kdor hoče cilj, mora hoteti tudi sredstva. Pravim pa, da v določenem primeru ne smemo in ne moremo dopustiti, da bi si za korist človeštva nalagali mučence v našo škodo. Ali mogoče meniš, da cesarji ob prvih kristjanih ne bi bolje storili, če bi izrabili vse tiste želje po nebesih v korist poganstva, namesto da bi v gledalcih vzbudili občudovanje zaradi tako lepe smrti? Ali ne bi bilo bolje, da bi strli moč duše s tem, da bi trpinčili telo? Dobro pripravljena in še bolje ponujena pijača, ki bi oslabila mučenca do izničenja, bi po mojem mnenju imela veliko boljši učinek. Če bi cesarji v ta namen uporabili vse nadležne njihovih templjev, tako je moje prepričanje, ne bi naš stari olimpijski Jupiter z vsemi svojimi manjšimi bogovi druge vrste tako žalostno podlegel krščanstvu in to ne bi imelo tako vidnih uspehov. Njegove apostole, njegove duhovnike, njegove device so silili, da umrejo raztrgani od levov v amfiteatru ali na javnem trgu. Njegovi apostoli, njegovi duhovniki, njegove device so v zanosu vere, posnemanja, gorečnosti in navdušenja umirali, ne da bi prebledeli, in to prepevaje himne zmagoslavja. Bili so razlogi, da so umirali, in bilo je tudi veliko samovoljnih odločitev. Ali niso morda gladiatorji rojevali druge gladiatorje? Če bi ti ubogi cesarji imeli čast, da bi pripadali Visoki, bi jim preprosto rekel, da bi vzeli te najbolj zagnane novokrščence in jim dali piti pijačo po navodilu, pa ne bi bilo več spreobrnjenj, ker ne bi bilo več mučencev. Kadar vlečemo na morišče zbito telo in brezvoljen značaj, ne najdeš več posnemovalcev niti za posnemanje niti zaradi privlačnosti, ker oči, ki so polne solz, nikogar ne pritegnejo. Kristjani so postali takoj predmet ljudskega navdušenja, kajti ljudstvu godi vse, kar dela vtis. Če bi gledalo slabosti, strah in kup ljudi, ki se tresejo od strahu in groze, bi žvižgali. In krščanstvo bi končalo pri tretjem dejanju tragikomedije.

Če se mi zdi potrebno, da vam predlagam to sredstvo (strup), je to zaradi načela človeške politike. Nikdar ne storite, da bi bila smrt na morišču kaj slavnega, sveta, pogumna, srečna. Tako vam bo le redkokdaj treba ubijati. Francoska revolucija, ki nam je prinesla toliko dobrega, se je zmotila v tej točki. Ludvik XVI., Marija Antonieta in večina žrtev tiste-ga časa so se pokazali vzvišene v predanosti, veličini duha. To ni tisto, kar potrebujemo. Ob danem času storite, da bodo papež in dva ali trije kardinali umrli kot izčrpani starci s pretresi v smrtnem boju in v strahu pred smrtjo. S tem boste ohromili vsako željo, da bi kdo posnemal to žrtev. Prizanesli boste telesom, ubili pa boste duha.

"Ubiti moramo moralo, nikakor pa ne smemo raniti src. Če skrivnost zvesto čuvamo, bomo kmalu videli korist te nove vrste zdravila. Da so Cromwella uničili, je zadostoval

preprost računček. Kaj je treba, da razmajemo najbolj močnega človeka in ga pokažemo brez moči, brez poguma, brez volje v rokah njegovih krvnikov? Če ni sposoben stegniti roko po palmi mučeništva, tudi ne bo prejel krone zmage, s tem pa ne bo več imel občudovalcev niti posnemovalcev. Tako bomo na kratko končali z enimi kakor z drugimi. In misel, ki nam je navdihnila tako previdnost, bo veličastna ideja revolucionarnega človeštva. Priporočam ti jo v memento (spomin)."⁴

Nesrečneži, hinavci, bogokletniki, norci! Ali bo mogel zbor, ki je osnovan na človeških strasteh, uničiti Cerkev, ki se naslanja na Božjo vsemogočnost? Pisano je: "Ni svéta nasproti Gospodu" (Prg 21,30). Sam Gospod Jezus Kristus je, potem ko je slovesno obljubil, da je peklerska vrata ne bodo premagala, tudi nakazal, kako daleč more priti človeška hudobija, vendar je zagotovil apostolom, da če gre za Božjo slavo, jim ne bo škodovalo, če bodo spili kaj smrtonosnega (prim. Mr 16,18). Bog dopušča bitke proti svoji Cerkvi: "Če so preganjali mene, bodo preganjali tudi vas" (Jn 15,20), zmagala pa bo Cerkev.

Sektaši so vsa ta leta zvesto izpolnjevali Navodilo svojih voditeljev iz leta 1819 v veliko škodo duš. Držali so se pravila ter skrili svoje mreže in zanke in rekli: "Kdo nas bo videl" (Ps 64,6). Toda Božja previdnost, ki bedi nad usodo svojih izvoljenih, je jasno razodela naklepe sovražnikov; don Bosko je od vsega začetka svojega duhovniškega življenja poznal hudobijo njihovih načrtov, opazoval, kako so jih postopoma uresničevali, in lahko trdimo, da je imel pred očmi celotno podobo dogodkov, ki bodo sledili. Zato je lahko razpoložil svojega duha, iskal svoje poti, se zaščitil proti oviram, na katere bo naletel, in tako z gotovostjo šel po poti svojega nadvse pomembnega poslanstva. Več kot stokrat nam je ponovil: "Nič od vsega, kar se je dogajalo, mi ni bilo novo, niti me ni presenetilo. Vse sem poznal, vse sem predvidel brez bojazni, da bi se motil." Videli bomo, kako je vse to res.

⁴ CIVILTA CATTOLICA 1875, serija IX, zv. VII. stran 329. – CRETINEAU JOLY, *L'Eglise Romaine en face dela révolution*, II. zv., stran 85.

2.

POGLAVJE

Don Bosko se vrže v izpolnjevanje svetega poslanstva in najde v tem zadoščenje – Kdor dobro dela, žanje dobre sadove – Marijine pilule – Don Boskova molitev in blagoslov – Njegova živa vera – Evangeljski sveti – Zatajevanje

DON BOSKO JE POSTAL DUHOVNIK. Zanj je izpolnjevanje svetega poslanstva ideal njegovega bivanja, je goreča ljubezen, ki je po toliko letih hrepenenja dosegla svoj cilj, je glavni razlog vseh njegovih zamisli in dejanj, ki ga bodo z vedno večjo silo pognali na delo za večjo Božjo slavo in pridobivanje duš. Ko vsak dan razmišlja o presvetem telesu Jezusa Kristusa v svojih rokah in njegova presveta kri moči njegove ustnice, poživlja vedno bolj vero, ki mu bo pomagala, da bo med vernike delil tiste zaklade, ki mu jih je Božja dobrotla dala na voljo za druge. V dušah vidi največje delo Božje vsemogočnosti na zemlji, saj njena ljubezen gre vse do daritve na križu. Ko se sedaj skuša izenačiti z njihovim odrešenikom, bo storil vse za njihovo odrešenje. V tem prizadevanju ga bo podkrepilo še odkrivanje skušnjav, ki so jim izpostavljeni neprevidni mladi ljudje.

Don Bosko je prve mesece duhovništva preživel v domačem kraju. Brat Jože je pred dvema letoma opustil najeto kmetijo v Susambrinu, ki je prešla v last viteza Pescarmona, uredil za bivanje hišo v Becchijih in pripravil eno sobo za duhovnika Janeza. Vendar je Janez večino svojega časa prebil v župnišču pri svojem prijatelju proštu teologu Cinzanu in bil na voljo za vse dušnopastirske usluge. Bolnikom je nosil sveto popotnico, delil maziljenje, jim stal ob strani v zadnji uri in sodeloval pri vseh cerkvenih opravilih, kot so don Sekundu Marchisiju pripovedovali najstarejši prebivalci kraja, ki so znali povedati, kako se je zanimal za otroke, jih poučeval in navajal k lepemu krščanskemu življenju. To potrjuje tudi že poznani don Boskov rokopis. "Tistega leta 1841," tako piše,

"sem svojemu proštu, ki je bil brez kaplana, pomagal v tej službi celih pet mesecev. Delo mi je bilo v največje veselje. Pridigal sem vse nedelje, obiskoval sem bolnike, delil sem svete zakramente razen spovedi, ker nisem še opravil potrebnega izpita. Vodil sem pogrebe, držal v redu župnijsko pisarno in izdajal potrdila o uboštvu ter vse drugo. Toda moje veselje je bilo delo z otroki; rad sem bil v njihovi družbi in se z njimi pogovarjal. Pogosto so me prišli obiskat fantje iz Morialda. Ko sem šel po cesti, so bili vedno okoli mene otroci. Tudi v kraju samem sem si pridobival nove prijatelje. Ko sem šel iz župnišča, so me povsod, kamor sem šel, spremljali otroci in se z menoj veselili."

V posebno veselje mu je bilo krščevanje novorojenčkov. Zanimivo je dejstvo, da so v tistih mesecih skoraj vsi dečki, bodisi kot prvo ali kot drugo ime, bili krščeni za Alojzija, ker jih je on, kolikor je bilo odvisno od njega, hotel postaviti pod varstvo angelskega zaščitnika čistosti že od prve mladosti, da bi jih varoval pred nevarnostmi, ki pretijo tej kreposti.

Kakor sam pravi, je vsako nedeljo pridigal v župnijski cerkvi. Ker je z veliko lahkoto podajal Božjo besedo, so ga pogosto klicali pridigat in opravljat slovesne govore v bližnje župnije. Tako so ga ob koncu oktobra tistega leta povabili za sv. Benigna v Lavriano. "Rad sem privolil," tako piše v rokopisu, "ker je bil v tem kraju doma moj sošolec don Janez Grassino, poznejši župnik v Scalengah. Ker sem hotel slovesnost čim bolj povzdigniti, sem svojo pridigo napisal v ljudskem narečju, pa vendar zelo pozorno. Dobro sem se je naučil in bil prepričan, da mi bo v čast. Toda Bog je hotel dati mojemu napuhu hud nauk. Ker je bil praznični dan, sem moral najprej maševati za domače farane in potem odjezditi, da sem lahko pravočasno opravil pridigo. Ko sem v diru prijezdil nekako pol poti, sem prispel v dolino Casal Borgone med Cinzanom in Bersanom. Tukaj se je z bližnje njive, posejane s prosom, nenadoma dvignila jata vrabcev in splašila mojega konja, da je zbezljal. Začel je dirjati čez travnike in njive, kot da bi pobesnel. Uspelo mi je ostati v sedlu, in ko je to zdrsnilo pod konjev trebuh, sem skušal izvesti jahalno spretnost. Toda napačno postavljeno sedlo me je vrglo kvišku in padel sem z glavo naprej na kup kamenja. Neki možakar je z bližnjega hriba opazoval nesrečno dogajanje in mi s svojim hlapcem pritekel naproti. Ker sem izgubil zavest, me je odnesel v svojo hišo in me položil v svojo najboljšo posteljo. Poskrbel je zame po svojih najboljših močeh in tako sem nekako eno uro pozneje zopet prišel k sebi ter se zavedel, da sem v tuji hiši. 'Nič se ne vznemirjajte, da ste v tuji hiši. Tu vam ne bo nič manjkalo. Poslal sem že po zdravnika in nekdo drug je šel iskat vašega konja. Jaz sem navaden kmet, vendar imam vse potrebno za življenje. Vam je še vedno hudo?'

'Bog vam plačaj vašo dobroto, moj dragi prijatelj. Zdi se mi, da ne bo nič hudega. Mogoče kak zlom v rami, saj je ne morem več gibati. Toda kje sem prav-zaprav?'

'Ste na hribu Bersano, v hiši Janeza Calossa, po domače Brina, ki vam je v vsem na uslugo. Tudi jaz sem veliko hodil po svetu in potreboval pomoč drugih. Oh, koliko sem doživel, ko sem hodil na sejme in razprodaje.'

'Medtem ko pričakujeva zdravnika, mi lahko pripovedujete svoje dogodi-vščine.

Oh, koliko bi vam jih lahko povedal. Toda naj bo dovolj ena. Bilo je pred nekaj leti, ko sem šel s svojo osličko v Asti, da nakupim vse potrebno za zimo. Ko sva na poti domov prišla v dolino pri Morialdu, se je moja oslička zrušila pod tovorom in obležala v blatu. Vsi poskusi, da bi jo spravil na noge, so bili zaman. Bilo je polnoči, črno kot v rogu in deževalo je. Ker si nisem znal drugače pomagati, sem začel klicati na pomoč. Nekaj trenutkov pozneje mi je odgovoril nekdo iz bližnje hiše. Prišel je neki klerik, eden njegovih bratov in še dva moška s prižganimi plamenicami. Pomagali so mi raztovoriti živinče, potegnili oslico iz blata ter mene in vse moje stvari odnesli v njihov dom. Bil sem zbit do smrti in vse stvari so bile polne blata. Očistili so me, mi vrnili moči s krepko večerjo in mi ponudili mehko posteljo. Ko sem zjutraj ob slovesu hotel povrniti trud in škodo, ki so ju imeli z menoj, se je klerik zoperstavil in dejal: zgodi se lahko, da bomo jutri mi potrebovali vas.'

Pri teh besedah sem se čutil vsega prevzetega od radosti in sogovornik je opazil moje solze: 'Vam je slabo?' me je vprašal.

'Ne, nikakor ne. Samo pripoved me je tako globoko ganila. Oh, kaki dobri ljudje!

Kako so se pisali?

'Boskovi, družina Bosko, ali po domače Boschetti. Pa zakaj vas je to tako zelo ganilo? Mogoče poznate to družino? Je tisti klerik še živ in kako je z njim?'

'Tisti klerik, moj dragi prijatelj, je duhovnik, ki ste mu vi tisočkrat povrnili, kar je on storil za vas. To je prav tisti človek, ki ste ga vi prinesli v svoj dom in položili v to posteljo. Božja previdnost vam je s tem hotela pokazati, da tisti, ki dela dobro, lahko pričakuje, da bodo tudi njemu storili dobro.'

Vsak si lahko predstavlja njegovo in moje začudenje in radost nad tem, da je Bog tako uredil, da sem v svoji nesreči padel v roke tako dobrega prijatelja. Žena, moževa sestra in drugi sorodniki in prijatelji so bili vsi polni radosti, ko so zvedeli, da je v njihovi hiši tisti, o katerem so slišali že tolikokrat govoriti. Ni bilo prijazne usluge, ki mi je ne bi izkazali. Ko je nekaj pozneje prišel zdravnik,

je ugotovil, da ni nikakršnega zloma, in jaz sem, potem ko smo našli tudi konja, čez nekaj dni mogel zopet odjezditi domov. Janez Brina me je spremljal vse do doma, in vse dokler je živel, sva si ostala vedno dobra prijatelja in obujala spomine na te dogodke.

Po tem Božjem opominu sem odločno sklenil, da bom odslej svoje pridige pripravljaj samo za večjo Božjo slavo in ne zato, da bi pokazal svojo učenost in leposlovno spretnost."

Tako je sklenil don Bosko. Toda ob tem dogodku nam sami od sebe prihajajo nekateri pomisleki. Najprej, kako zvest je Gospod v izpolnjevanju svojih obljub. Rekel je: "Blagor mu, ki misli na siromaka in ubožca: ob hudem dnevu ga reši Gospod. Gospod ga obvaruje in pri življenju ohrani, ga osreči na zemlji in ga ne izroči pohlepu njegovih sovražnikov. Gospod mu pomore na bolniški postelji, v njegovi bolezni odvzame njegovo slabost" (Ps 41,2–4). Družina matere Marjete je bila vedno gostoljubna in velikodušna do vseh, ki so bili v potrebi, in noben revež ni odšel od njenega doma praznih rok. Nihče ni nikoli vstopil v hišo v času kosila, ne da bi ga na lep način primorali, da je sedel za mizo. Niti enkrat se ni zgodilo, da Bog ne bi obilno povrnil njene velikodušnosti do revežev. Eden izmed dokazov je zgoraj navedeni dogodek.

Prav tako ne smemo prezreti vse ponižnosti, ki je ves čas opazna v don Boskovem spisu. O sebi govori tako, da se obtožuje. Toda medtem ko našteva pomanjkljivosti, vidimo toliko ljubkih dogodkov, ki povedano nekako postavljajo na laž. Vse odkar je bil klerik v semenišču, je v bolezni uporabljal poseben način pomoči blažene Device Marije. Delil je kroglice iz krušnega testa ali vrečice s koruznim zdrobom in sladkorjem, ki naj bi si jih položili na boleči ud tisti, ki so se zatekali k njegovi zdravniški umetnosti, s pogojem, da so prejeli svete zakramente, zmolili določeno število zdravamarij, pozdravljenih Kraljic ali drugih molitev v čast preblaženi Devici Mariji. Jemanje in uporaba zdravila je bila določena za tri ali devet dni. Bolniki, tudi najtežji, so ozdravljali. Iz kraja v kraj se je širil glas o novem zdravniku, ljudje so vreli k njemu od vseh strani in zaupanja v njegovo uspešnost ni bilo konca. Vse od takrat je poznal učinkovitost molitev, opravljenih Mariji v čast. Mogoče mu je sama Devica Marija podarila milost ozdravljanja bolezni, on pa je z uporabo kroglic in praškov skušal zakriti ta dar, da ga ljudje ne bi občudovali. Tega načina se je držal tudi še kot duhovnik, ko je bil v cerkvenem konviktu, in se mu je odpovedal zaradi nekega zares neverjetnega dogodka.

Leta 1844 je v Montafiji za trdovratno vročico zbolel gospod Turco in nobeno zdravilo, predpisano od zdravnikov, ni pomagalo. Družina se je obrnila k don Bosku, ki je svetoval spoved in obhajilo, izročil bolniku škatlo že opisanih

kroglic in določil število, ki naj jih zaužije vsak dan, pred zauživanjem pa naj zmoli tri pozdravljene Kraljice. Gospod Turco je popolnoma ozdravel. Vsi so se čudili. Lekarnar je pohitel v Turin in se predstavil don Bosku z besedami: "Zelo spoštujem vašo pamet in silno sredstvo, ki ste ga iznašli. Gre za učinkovitega zdravilca vročice. Ne morem si kaj, da vas ne bi prosil, da bi mi prodali določeno količino vašega zdravila ali pa bi mi izdali skrivnost sestave, da ne bo treba celemu okraju Montafija hoditi sem nakupovat." Don Bosko je bil malo presenečen in ni vedel kaj drugega, kot da je rekel: "Kroglice so pošle in jih nimam več." Ko se je lekarnar vrnil domov in je na vsak način želel spoznati sestavo kroglic, si jih je nekaj nabral po družinah in jih natančno kemično analiziral. "Toda odkril sem samo kruh." je izjavil. "Ozdravljenja pa so več kot vidna." Stopil je k drugemu lekarnarju, svojemu prijatelju, in skupaj sta raziskala kroglice, nato pa bila soglasna: "To je kruh. Ni dvoma." Novica se je raznesla po vasi. Tedaj se je tudi gospod Turco odpravil v Turin, da bi obiskal don Boska in se mu zahvalil za ozdravljenje. Pripovedoval mu je čudne govorice, ki krožijo o krušnih kroglicah, in ga prosil, da bi razodel skrivnost zdravila. "Ste zmolili v globoki veri tri pozdravljene Kraljice?" ga je vprašal don Bosko. "Oh, seveda," je odvrnil gospod Turco. "In to naj vam bo zadosti," je končal don Bosko, ki je videl, da so odkrili njegovo zvijačo. Od takrat je končal ta način zdravljenja in se je kot duhovnik omejil izključno na učinkovitost blagoslova.

Mons. Janez Bertagna je pripovedoval, da je v prvih letih duhovništva, ko je bil še deček, k don Bosku hodilo veliko prebivalcev iz Castelnuova v upanju, da jim bo s svojim blagoslovom vrnil zdravje. In prav so imeli, kajti njegovo zaupanje v učinkovitost molitve in moč duhovniškega blagoslova, oprtega na obljube našega Gospoda Jezusa Kristusa v svetem evangeliju, je bilo neskončno. Zato je že takrat kot človek, ki je bil zato pooblaščen in prepričan, da ga Bog ne bo zapustil, začel blagoslavljaliti in je to nadaljeval vse do konca svojih dni. In milosti, za katere so verniki prepričani, da jih je Gospod podelil na priprošnje presvete Device Marije v moči don Boskove molitve in njegovega blagoslova, je bilo vsako leto na tisoče. Tako se je oblikovala veriga čudežnih dogodkov, ki so se spleтали z don Boskovimi posegi in jih podpirali, spodbujali in nenehno množili, tako da se je izoblikovalo splošno prepričanje, da don Boskovo življenje ni bilo drugo kot nenehno blagoslavljanje in da je bilo vse, na kar je on položil roko, uspešno.

Vendar se temu ni treba čuditi, če pomislimo, da je bil don Bosko človek velike vere. Veroval je s popolno privolitvijo razuma in s popolnim dejanjem volje v vse od Boga razodete resnice. In te svoje globoke, samohotne in stalne privolitve brez kakršne koli sence dvoma ni nikdar izdal niti s kakšnim de-ja-

njem niti s kakšno besedo. Dostikrat je izražal svoje veliko zadovoljstvo, da je postal pri krstu kristjan in Božji otrok. Nikdar se ni mogel Bogu zadosti zahvaliti, da mu je dal pobožno mater, ki ga je že v zgodnji mladosti naučila katekizem in ga navajala k pobožnosti. Za te tako izredne darove se je zjutraj in zvečer zahvaljeval Bogu. Tisoč in tisočkrat je zatrjeval hvaležnost Bogu, da smo se rodili v naročju svete katoliške Cerkve, in priporočal odgovor na milosti tako, da pogumno pred vsemi ljudmi izpovedujemo svojo vero in bežimo pred grehom z izpolnjevanjem Božjih zapovedi. Opominjal je na Božjo pričujočnost s tako živimi izrazi, da je bilo jasno, da on sam živi v nenehni Božji pričujočnosti. Nikdar se mu nihče ni približal, ne da bi mu govoril o kaki verski resnici ali ga opozarjal na dolžnost vere. To je znal narediti tako spretno, da ni bilo čutiti nikakršnega napora in je bilo popolnoma samo po sebi umevno. To je storil tudi, če je govoril o materialnih stvareh, o vsakdanjih opravkih, in celo takrat, ko je hotel navzoče razveseliti s kakim dovtipom. O Bogu je znal govoriti tako privlačno, da je bilo njegovo govorjenje nadvse prijetno in so ga z veseljem poslušali tudi ljudje, ki niso nikdar hoteli poslušati verskih pogovorov. Bil je tako prežet z verskimi mislimi, da je duh vere preveval vsa njegova dela in besede. To svojo držo je kazal v zveličavnem strahu, da bi žalil Božjo svetost in Božjo pravičnost, in zlasti še v silnem odporu, ki ga je čutil do Božje žalitve. Z vso silo se je branil ne samo tega, kar je bilo očitno slabo, temveč tudi vsega, kar bi moglo imeti tudi le videz zlega. Večkrat je našteval dejanja in besede, ki bi jih mogli imeti za krepostne ali vsaj izvzete od vsake nepopolnosti.

Od tu njegovo stalno teženje za popolnostjo. Zato je bilo jasno, da je že od takrat izpolnjeval tri evangeljske svete, čistost, uboštvo in pokorščino, s prizadevnostjo, ki si je večje ne moremo predstavljati. Kakor da bi bil že vezan z obljubami. Kdor ga ni poznal, ga je občudoval in si ni mogel razložiti, od kod taka prizadevnost. Toda nekaj njegovih tovarišev iz gimnazije in semenišča v Chieriju, ki so poznali njegove skrivnosti, so povedali don Frančišku Dalmazzu, ki je bil pripravljen pričati o tem tudi pod prisego. Don Bosko se je popolnoma posvetil z obljubo, ko je bil še v semenišču v Chieriju. Na stopnicah Marijinega oltarja je njej daroval lilijo svojega srca. Ko so mu modro odsvetovali, da bi vstopil v kako redovno družbo, v katero ga je silno vleklo, je s tem, ko je poslušal ukaze predstojnika, vezal svojo voljo na to, da bi bil pripravljen na Božjo službo vsak trenutek svojega življenja. Prav zato pa je tudi kazal toliko ljubezni do zatajevanja in uboštva. V mesecih, ki jih je na počitnicah prebil doma, in v prvih letih bivanja v Turinu se je vedno spominjal nauka matere Marjete: "Priboljški niso potrebni, to je stvar gospodov, mi smo reveži in moramo živeti kot reveži."

Njegov način življenja je bil nenehno zatajevanje. Tisti, ki so najprej hodili k njemu na obisk v Susambrino in potem v Becchije ali na inštrukcije, so včasih stopili v vinograd in dobili v dar različne sadeže. Toda njega v takih okoliščinah nikdar nihče ni videl, da bi kaj okusil: ne grozdja, ne breskev ne drugega sadja, ki ga je bilo v tistem letnem času veliko v vinogradu. Postavil si je pravilo, da ne bo jedel ne pil zunaj določenega časa. Vedno je bil čudovit v svojem moralnem vedenju, tako da se je zdelo, kakor da bi sij skromnosti obdajal njegovo osebo in se razodeval v vsaki njegovi kretnji. Bil je daleč od vsake radovednosti in se ni udeleževal nobene javne prireditve, če izvzamemo predstave, ki jih je sam prirejal za svoje dečke.

Njegova vera je prihajala do izraza zlasti pri daritvi svete maše. Jožef Moglia, Janez Filippello in Jožef Turco, njegovi sodobniki in prijatelji, pripovedujejo, kako je v tistih poletnih mesecih pogosto hodil k sveti maši in kako sta njegovo pobožno vedenje in gorečnost tako zelo spodbujali vse, da so bili nekateri ganjeni do solz. In don Janez Turchi trdi: "Nisem poznal v svojem življenju duhovnika, ki bi imel večjo vero kot don Bosko. Človek, ki ne bi imel vere, kot jo je imel on, ne bi mogel uresničiti tega, kar je storil on." Imejte vero v Boga, je Jezus Kristus ponavljal svojim učencem. "In Jezus jim je odgovoril: Imejte vero v Boga. Resnično, povem vam: Kdor bo rekel tej gori: ›Vzdigni se in se vrzi v morje‹ in ne bo dvomil v svojem srcu, temveč verjel, da se bo zgodilo, kar pravi, se mu bo zgodilo. Zato vam pravim: Za vse, kar molite in prosite, verjemite, da ste že prejeli, in se vam bo zgodilo" (Mr 11,22–24). Razlaga vseh čudežnih del, ki jih je storil don Bosko, je v tem, da je njegova vera povezana z globoko ponižnostjo in njegovim zatajevanjem samega sebe.

3.

POGLAVJE

*Obvezni obiski – Nekdanji učitelj don Lacqua – Dogodivščina svoje vrste –
Don Boskova značilnost – Don Karel Palazzolo – Posebne vrste študij*

DA BI POKAZAL SVOJO HVALEŽNOST do vseh, ki so mu storili kaj dobrega ali mu samo pokazali svojo naklonjenost, in da bi ustregel ponovnim prošnjam, je don Bosko v prvih tednih svojega duhovništva šel v Moncucco na obisk k zaslužni družini Moglia. Nato se je odpravil dalje proti Pinerolu k družini Strambio, s katero ga je vezalo prijateljstvo do treh sinov. Končno se je namenil še v Fenestrelle, kjer je imel več pridig na prošnjo tamkajšnjega župnika, njegovega prijatelja. Prav tako ni pozabil na nekdanjega učitelja don Lacqua, pri katerem se je naučil pisati in brati in se je ta, kakor smo videli, nastanil v Ponzanu in je že prekoračil šestinosemdeset let. Ko mu je pisno sporočil svoje zadovoljstvo, da je končno dosegel zaželeni cilj duhovništva, mu je tudi obljubil, da ga bo obiskal. Don Bosko je odgovor častitljivega starčka ohranil med svojimi najljubšimi papirji in zadovoljni smo, da vam ga moremo dati prebrati:

Ponzano, 28. julija 1841

Predragi prijatelj in ljubeznivi učenec!

Pišem vam na kratko kot odgovor na vaše ljubeznivo pismo (pišem po domače, kot učitelj svojemu gojencu), ki sem ga prejel in včeraj zvečer večkrat prebral. Iz vsega srca se veselim, da ste postali duhovnik; čast in plačilo, ki vam ga nebo pošilja za vaše zasluge. Zelo sem vam hvaležen za vašo pozornost, ko skušate zadostiti moji želji po samotnem in mirnem življenju in se vam za to tisočkrat zahvaljujem. To in prihodnje leto moram še ostati v službi te občine zaradi dogovora, čeprav bi lahko, če bi mi bilo do tega, opustil delovno mesto in se umaknil; toda zdaj je pot zaprta.

Namesto da bi sprejel kako drugo šolsko mesto ali kako kaplanijo, sem se po premisleku odločil, da bom nadaljeval v dosedanji službi, ki je pravi blagoslov za starčka, kot

sem jaz, saj je število učencev pozimi dvanajst do petnajst, po veliki noči pa ostane komaj eden, včasih pa tudi nobeden. Mogoče pa bo še najbolje, da se vrnem domov in končam svoje dni tam, kjer sem jih začel. O, sladka ljubezen do domovine, o sladkost biti pri svojih ljudeh, vendar pa je gotovo samo to, kar bo hotel Bog.

Z veseljem sprejemam maše, ki mi jih je priskrbela vaša ljubeznivost, in jih bom nadaljeval po vašem namenu do srede prihodnjega septembra ali do vašega prihoda, ki ga tako težko pričakujem. Mariani gre dobro in vas pozdravlja.

List je že poln, zato končujem, vas pričakujem z odprtim srcem, če bi bilo mogoče skupaj z vašo materjo, in vam želim vse dobro ter ostajam vedno

vaš DON LACQUA.

P. S. Prosim vas, da spoštljivo pozdravite gospoda Jožefa Scaglia in njegovo družino, ko boste imeli priložnost.

Po opravljeni devetdnevnicu za praznik sv. rožnega venca je don Bosko končno lahko izpolnil svojo obljubo. Za obisk v Ponzanu si je izbral 14. oktober. Tam so don Boska pričakovali poleg njegovega nekdanjega učitelja še Mariana, sestra njegove matere, ki ji je bil hvaležen, ker je z njeno pomočjo lahko začel svoje šolanje, in njegov stari znanec župnik.

Ponovno bom natančno opisal enega izmed izletov, ker sem pripoved slišal iz don Boskovih ust; zelo rad jo je pripovedoval zaradi posebnih okoliščin, v katerih se je vse zgodilo. To je znal storiti tako preprosto in tako prijetno, da si mogel začutiti lep spomin na neizbrisno doživetje, ki se je vtisnilo ne samo v njegov razum, temveč tudi v njegovo srce. Iz njegovih besed lahko razberemo svetost njegovih namenov in skladnost njegovega vedenja, tudi ko je pripovedoval kako dogodivščino samo za prijetno zabavo. Ničesar se ni sramoval in ob ničemer ni zardeval. Spominjal se je, se smejal in se veselil teh preteklih časov. Ugajalo mu je, da je z njimi budil radovednost in zadovoljstvo svojih dečkov. Zanje je bila to spodbuda, da so bili pri svojih igrah pozorni na Božje zapovedi, in čeprav so sicer na vse načine razgrajali, so vendar ohranili nedotaknjeno svojo nedolžnost. Don Bosko je pogosto ponavljal: "Nikdar ne imenujte dneva radostnega, če čutite slabo vest in se bojite Božje sodbe!"

Ko si je don Bosko izbral za spremljevalca na poti poštenega fanta in si je dal pokazati pot, je zgodaj zjutraj odšel iz Montalda, kjer je preživel nekaj dni pri tamkajšnjem rektorju. V Cocconatu se je ustavil in kosil pri župniku in se nato napotil proti Ponzanu, čeprav je bila že pozna ura. Na žalost pa je zašel in

se znašel v gostem gozdu. Noč je padala, nebo so zastrli temni oblaki in vse je kazalo na bližajočo se nevihto. Kljub temu sta don Bosko in njegov spremljevalec še nadaljevala pot, dokler se v temni noči ni izgubila še zadnja sled poti. Noč so razsvetljevali samo bliski, ki jih je spremljalo močno grmenje. Ni bilo več mogoče videti niti ped pred seboj. Poleg tega pa se je ulila silna ploha, ki ju je v trenutku premočila od glave do pet. Tema in goščava sta jima zaprli pot, da nista mogla naprej. Kaj naj storita? Vdala sta se v usodo, si našla majhno zavetišče, ki ju je vsaj malo varovalo, sedla ter čakala, da bi se nevihta polegla. Samota, tema, bliski, grmenje, zavijanje vetra, hreščanje lomečih se vej, turobno ječanja kakega izgubljenega ptiča ju je navdajalo s strahom. Vsa tiha sta čakala. Čez čas pa se je divja nevihta pomirila in razmišljala sta, kako bi prišla na varno. Don Bosko je zmolil molitev k presveti Devici Mariji, vstal in rekel tovarišu: "Pojdiva v to smer. Bova že kam prišla." Tako sta tudi storila in čez nekaj časa sta zaslišala petelinje petje. To petje ju je spodbudilo, da sta pogumneje nadaljevala pot. Ko sta tako šla naprej, sta zaslišala lajanje psa, potem mačje mijavkanje in končno blede luč, ki je kazala, da mora tam biti naselje. "Oh, končno hiše!" sta oba hkrati zaklicala. Stopila sta hitreje in že sta zaznala vonj po sveže pečenem kruhu. Zagledala sta ljudi, ki so se sukali okoli peči, in se napotila proti njim. Toda kakor hitro so ti opazili, da se jim bližata, so pustili vse skupaj in se zatekli v svoje hiše. Naša dva popotnika sta od začudenja ostrmela nad takim vedenjem. Don Bosko se je približal eni izmed hiš in dejal: "Nikar se ne bojte, nikar se ne bojte! Pridite ven. Midva sva poštenjaka, ki sva zgrešila pravo pot in od napora in mokrote komaj stojiva na nogah. Ne bova vam storila nič hudega. Pridite, nadaljujte peko kruha, sicer se bo zažgal." Toda vse je bilo zaman, kakor da bi govoril gluhim. Nikakršno prepričevanje ni pomagalo. Po daljšem moledovanju so počasi odprli vrata, samo toliko, da so mogli videti, kakšen je položaj. Nato se je prikazalo nekaj oboroženih moških, bodisi z bodalom, bodisi s trizobom, bodisi s srpom. Divje so vprašali don Boska, kdo da je in kam je namenjen. "Jaz sem," je dejal don Bosko, "ubog duhovnik in ta tukaj je moj prijatelj. Namenjena sva v Ponzano, pa sva po nesreči zašla. Bodite prepričani, midva vam ne name-ravava storiti nič hudega." Medtem je nevihta docela ponehala in okoli obeh tujcev se je zbralo veliko ljudi, da bi se prepričali, ali sta oborožena, in se začeli pogovarjati z don Boskom.

Ko sta jih vprašala, zakaj so se ju tako silno prestrašili, so odgovorili, da je ta kraj poln razbojnikov, ki so prejšnjo noč tam blizu ubili nekega človeka. Dodali so, da kraljevski karabinjerji preiskujejo deželo, da bi ujeli ubijalce, vendar za zdaj še brez uspeha. Tedaj je don Bosko lepo prosil, da bi ga pospremili do

Ponzana, toda povedali so mu, da je ta kraj še zelo daleč. Sedaj jih je prosil, da bi mu dali suho obleko, ker je od njega še vedno curljalo in mraz mu je segel do kosti. Toda oni so se opravičili, češ da so reveži, in ga napotili k nekemu bogatemu gospodu, ki je bival v bližini in bi mu mogel dati, kar potrebuje. Don Bosko jih je prosil, da bi mu dali vodiča, ker on ne pozna kraja. Po kratkem obotavljanju so se oborožili z vilami in kosami, tako zelo so se bali razbojnikov, in so pospremili njega in njegovega tovariša. Zavili so na strmo pot, ki se je vzpenjala navzgor, in obstali pred veličastnim gradom, ki je obvladoval celotno pokrajino. Pot je peljala skozi visoko živo mejo in se končala pred zidom z vhodnimi vrati. Tu jih je sprejelo divje lajanje ogromnih mesarskih psov. Skupina se je ustavila, ker bi bilo nevarno iti naprej. Začeli so klicati gospodarja in povedali, da sta tu dva popotnika, ki sta zgrešila pot. Gospodar, neki gospod Moiooglio, eden tistih dobrodušnih starčkov iz nekdanjih časov, samo srce in poln dobre volje, je takoj prišel, poklical pse, ki so bili bolj podobni teličkom kot pasji rasi, povedel don Boska in njegovega spremljevalca v hišo in jima pripravil ljubezniv in prijeten sprejem. Čeprav je bilo že pozno, je gostil v sobani precejšnje število prijateljev, ki so se veselili ob poštenu zabavi. Ko je vstopil don Bosko, so vsi vstali, in ko je stari gospodar povabil don Boska, naj sede, so ga vprašali, kdo da je. Kakor hitro je povedal, da je doma iz Castelnuova, je gospodar začel naštevati znance, ki jih ima v tem kraju: družino Bertagna pa še to in ono družino, župnika, kaplana in don Lacqua. Veselil se je ljudi, ki poznajo njegove prijatelje, slekel don Bosku mokro obleko in ga pokril s svojim plaščem. Nato je dal pripraviti dobro večerjo, da sta se okrepčala. Ko so sedli za mizo, ni nehal starček govoriti o tisoč stvareh, ker mu je beseda z lahkoto tekla, in ko so vstali, je dejal: "V gradu imamo kapelo in vi nam lahko mašujete, če ste tako dobri. To bo v veliko uteho moji gospe, ki je zelo cerkvena." Don Bosko je z veseljem privolil in šel do skrajnosti utrujen spat. Zjutraj ob zori je zvon naznanjal sveto mašo v gradu in ljudje iz okolice so v velikem številu prihiteli v kapelo.

Don Bosko je želel takoj nadaljevati svojo pot v Ponzano, toda dobri gostitelji se je temu odločno uprl. Popeljal ga je na ogled gradu, ki je po svojem videzu vzbujal strah. Ko sta si ga od zunaj ogledovala, je don Bosko opazil vhode v temne hodnike, ki so se spuščali v hrib. "Glejte," je dejal gospodar, "teh hodnikov si nihče ni upal preiskati. Raztezajo se globoko v notranjost in verjetno se notri skrivajo tatovi, morilci in mogoče celo ponarejevalci denarja. Ti prihajajo in odhajajo, nekaj časa so tu, potem pa zopet izginejo, toda nihče si ne upa vstopiti. Celo karabinjerji si do sedaj niso upali ničesar ukreniti. Mi vsi molčimo, kajti petelin na puški se kaj lahko sproži in vsakemu je njegova koža najbolj dragocena.

Včasih se srečujemo s temi temnimi obrazi, ki niso od tukaj, in nihče ne ve, kaj pravzaprav počnejo. Najbolje je nič videti." V gradu mu je med drugim pokazal dragoceno knjižnico, kjer si je don Bosko, da bi ohranil spomin na tako prisrčen obisk, izbral knjigo z naslovom Povzetek cerkvene zgodovine pisatelja Lovrenca Bertija Biorentina. Lastnik mu jo je z veseljem odstopil. Don Bosko je na zadnji strani napisal: "Dne 14. oktobra 1841 sem po naporni poti v temni noči, ko sem blodil po neznanih krajih, prišel v grad Merli (Merletti) pri Moncalvu, kjer me je izredno ljubeznivo sprejel in z menoj ravnal gospod Moioglio, od katerega sem kupil to knjigo z namenom, da bi imel drag spomin na gostitelja. – Janez Bosko." Don Bosko je to knjigo vedno hranil pri sebi. Dobrodušni gospod je po obilnem kosilu želel spremljati don Boska in njegovega tovariša dobršen del poti proti Ponzanu.

V tem pripovedovanju te čudne dogodivščine ni nikjer don Bosko niti nakažal neprijetnosti, neugodja in trpljenja, ki ga je moral prestati. Vse nevšečnosti je spremenil v šale in ohranil le prijetne spomine. Potrpežljivost in umerjenost v obnašanju sta bili vedno don Boskovi značilnosti. Njegovo plemenito srce nikdar ne pozabi prejete usluge. Njegova velikodušnost pa skuša po možnosti poplačati in povrniti za nevšečnosti, stroške in neugodnosti, ki jih je kdo imel z njim. Enemu podari knjigo, drugemu pomaga pri nakupu vina ali pšenice, komu drugemu podari nabožno knjigo ali molitvenik ali pa mu pošlje, kar je njegova mati vzredila na dvorišču ali pridelala na vrtu. Pri služinčadi nikdar ni skoparil z napitnino in je v sobi na mizi, kjer je prenočeval, pustil dar in tistim, ki so ga o tem zaupno vpraševali, rekel: "Ni pravično, da ostane brez nagrade tisti, ki je zaradi naše navzočnosti moral opraviti dodatno delo."

Te jeseni je don Bosko obiskal tudi nekdanjega glavnega zakristana stolnice v Chieriju don Karla Palazzola, ki je daroval svojo prvo mašo isti dan kot don Bosko. Povedali smo že, kako ga je don Bosko učil latinščine. Ko je bil naš gospod Janez v semenišču, je hodil Palazzolo k njemu, da ga je učil filozofijo in teologijo. Don Bosko mu je na nekaj listih naredil kratke, razumljive in jasne izvlečke, ki se jih je naučil na pamet. Pri profesorjih v semenišču je potem delal izpite in vse srečno opravil. Poleg pomoči pri učenju mu je don Bosko priskrbel tudi podporo 1000 lir od nekega dobrotnika. Na dan duhovniškega posvečenja mu je tako kakor drugim tovarišem svetoval, naj si želi tisto milost, ki mu je najbolj pri srcu. Bil je prepričan, da bo uslišan. Don Palazzolo je pozneje dopolnjeval svoje znanje moralke in prihajal k don Bosku na ponavljanje. Bil je svet duhovnik, ki je zlasti veliko spovedoval in dolgo časa upravljal svetišče sv. Pankracija pri Pianezzi. Za vse te uspehe je bil v veliki meri don Boskov dolžnik.

Celo življenje je ostal svojemu dobrotniku globoko hvaležen, in vesel zaradi svojega duhovniškega dostojanstva, si je zelo prizadeval za duhovniške poklice s tem, da jih je poučeval, jih pošiljal v Oratorij in podpiral s svojimi prihranki. Živel je skoraj devetdeset let, do leta 1885. Ko je od časa do časa prihajal obiskovat svojega prijatelja, je s svojo ljubeznijo in hvaležnostjo kazal, kako je bil zares vreden don Boskovega prijateljstva.

Nikakor ne moremo na osnovi tega, kar smo povedali, meniti, da je don Bosko z obiski izgubljal čas. Obiskoval je samo iz obvezne hvaležnosti ali iz drugih razlogov. Sicer pa je vedno skrbel, da je bil zaposlen v župnišču ali doma v Becchijih, in si nikdar ni vzel odmora ali počitka, razen po potrebi. Medtem ko je še vedno nadaljeval svoje priljubljeno branje cerkvene zgodovine, se je posvetil študiju moralnega bogoslovja in imel od tega, kot nam zatrjuje don Giacomelli, veliko korist, saj je znal na pamet cele traktate, še preden je začel ob koncu počitnic študij praktične moralke v konviktu. Obenem je zbiral snov za pridiganje. Imel je napako, da so mu pri pridigi pogosto ušle rimane besede, kar je bilo posledica številnih klasičnih pesmi in spevov, ki jih je znal na pamet. "Toda don Bosko, nikakor ne govorite v rimah!" so mu dopovedovali njegovi zaupni prijatelji in včasih tudi kak nepoklican kritik. Don Bosko pa je vedno z nasmeškom na ustih odgovarjal:

"Moram se pripravljati veliko prej, / da ne bom govoril v rimah odslej."

Tovariši so se smejali in šalili. On pa je od vsega začetka skrbno pisal svoje pridige, se strogo nadzoroval in se kmalu znebil te napake. V tej zvezi so Turco, Filippello in Moglia povedali, da so njihovi sorodniki, znanci in sovaščani od njegovih pridig imeli veliko korist in so se vedno poglobili v večne resnice. Don Bosko si je še zlasti prizadeval, da je govoril tako, da so ga razumeli otroci in preprosto ljudstvo. Hotel je biti čim bolj poljuden, kar pomeni, da je bila njegova govorica konkretna in dostopna vsem. In kako je uspeval v tem svojem prizadevanju, lahko potrdimo mi, ki smo imeli priložnost, da smo ga slišali pridigati.

4.

POGLAVJE

Različne možnosti za zaposlitev – Nasvet don Cafassa – Cerkvni konvikt v Turinu – Don Bosko se napoti v Turin – Don Bosko se prepusti Božji previdnosti – Sredstva Božje previdnosti

JESENSKE POČITNICE SO SE BLIŽALE KONCU in gospod Janez Bosko, ki je bil star že šestindvajset let, je moral misliti na svojo prihodnost in si ustvariti primeren položaj.

Ponujale so se mu tri možnosti zaposlitve. Prva je bila mesto domačega učitelja pri neki plemeniti družini v Genovi s tisoč lirami plače na leto. Sorodniki in prijatelji so skušali prepričati mater Marjeto, naj bi ona vplivala na sina, da bi sprejel to mesto. Ker bi bil preskrbljen s hrano in obleko, bi lahko celotno plačo dal na voljo sorodnikom. Toda dobra mati Marjeta, ki je vedela, da za svilenimi zavesami navadno ni doma nedolžnost, je odgovarjala: "Moj sin v hiši plemenitašev? Kaj naj bi naredil s tisoč lirami on, kaj naj bi z njimi naredila jaz in kaj bi storil njegov brat Jože, če bi zaradi tega Janez izgubil svojo dušo?" Ponudili so mu tudi mesto kaplana v Morialdu in bili pripravljeni povišati prejemke, ki jih dotlej niso dajali duhovniku. Tamkajšnji prebivalci so v želji, da bi ga dobili k sebi, celo podvojili štipendijo, samo da bi ga mogli dobiti za učitelja svojih otrok. Tretje mesto, ki se mu je ponujalo, je bila kaplanija v Castelnuovu, kjer so ga domačini imeli zelo radi in zlasti še don Cinzano.

Don Bosko je imel navado, da je, ko se je moral za kaj odločiti, razmislil najprej o Božji slavi in o zveličanju svoje duše in potem skušal dognati, ali bo s tisto odločitvijo dosegel ta dva cilja. Prosil je Boga za razsvetljenje in se obenem posvetoval s kakšno zares pobožno osebo. Ko je bil prepričan, da je njegova izbira po Božji volji, se je dokončno odločil. Tako je ravnal vse svoje življenje.

Ker je šlo v tem primeru za zelo pomembno odločitev, se je don Bosko odpravil v Turin k don Cafassu z namenom, da bi spoznal Božjo voljo. Sveti duhovnik, repetitor moralnih konferenc v cerkvenem konviktu v Turinu pri sv. Frančišku Asiškem, je pred nekaj leti postal v duhovnih in materialnih stvareh vodja našega gospoda Janeza. Poslušal je vse predloge o dobrih plačah, o željah sorodnikov in prijateljev in njegovo odločitev, da bi se popolnoma posvetil evangeljskemu delu. Zato mu je potem brez vsake negotovosti odvrnil: "Potrebni ste študija moralke in pridiganja. Odpovejte za zdaj vse ponudbe in pridite v cerkveni konvikt."

Kaj je cerkveni konvikt v Turinu, danes ni duhovnika v vsej Italiji, ki tega ne bi vedel. Toda v pouk vsem bralcem ga bom na kratko opisal.

Na začetku stoletja je živel v Turinu ugleden duhovnik, teolog kapiteljske cerkve in rektor svetišča sv. Frančiška Asiškega Alojzij Guala, mož neoporečnega življenja, bogatega znanja in izkušen, velikodušen, moder in pogumen, ki so ga ljubili dobri in spoštovali hudobni. Zelo povezan s papežem v času francoske nadvlade, si je skupaj s patrom Lanterijem in drugimi osebnostmi zelo dejavno dopisoval s Pijem VII., jetnikom v Savoni, ga obveščal o tem, kar se je dogajalo v Cerkvi, in sporočal papeževo voljo na mnogih področjih cerkvenega življenja. Njega kot vodjo posebnega združenja, ki je imelo za cilj zbiranje darov za svetega očeta, in tudi bankirja Gonella je sumničila policija in samo zares smešna zamenjava je oba rešila: ukaz aretacije se je glasil na teologa Gonella in bankirja Guala. Ko so žandarji začeli iskati dve tako nepopolno označeni osebi, sta se zavedela nevarnosti, uničila vse sumljive papirje, se skrila in po posredovanju visokih osebnosti in zaradi pomanjkanja dokazov nista bila več v nevarnosti.

Ta pobožni in učeni duhovnik, ki je dobro poznal razmere svojega časa, je spoznal, kako pomembno bi bilo, če bi mladi duhovniki po končanem bogoslovnem študiju posvetili nekaj časa izpopolnjevanju v praktični moraliki, preden bi nastopili praktičen apostolat. Trdno prepričan o koristi takega študija, je modri teolog že od leta 1808 začel v svojem stanovanju nekaj mladih duhovnikov poučevati moraliko. To je trajalo do 1818, ko se je v Piemontu končala vladavina Napoleona I. in so vojaki izpraznili samostan manjših konventualcev pri cerkvi sv. Frančiška Asiškega ter je Guala tu ustanovil poseben konvikt za mlade duhovnike z lastnim pravilnikom. Kralj Karel Feliks mu je 1822 dal pooblastilo za sprejemanje darov in dediščin ter mu za stanovanje določil neprodani del ukinjenega samostana. Tudi cerkvena oblast je ustanovi dajala svojo učinkovito pomoč, tako da je mons. Kolomban Chiaverotti, nadškof v Turinu, 1823 imenoval za rektorja konvikta istega Guala in potrdil pravilnik, ki ga je on sestavil.

Premišljevanje, duhovno branje, dvoje predavanj na dan, uvajanje v pridiganje, možnost za študij, branje strokovnih knjig naj bi bile glavne dejavnosti, ki naj bi se jim posvečali konviktovc.

Guala je s to ustanovo naredil piemontskim škofijam in zlasti še turinski ogromno dobrega. Najprej se mu je posrečilo izrjavati zadnje korenine janzenizma, pogubnega nauka, ki je s samovoljo in pretirano strogostjo odvrčal duše od večnega zveličanja in jim onemogočal uporabo življenjskih virov Božjega odrešenja. Med drugimi nezaslišanostmi je tudi učil, da spokorjenec, ki ni naredil kakšnih velikih pregreškov, ni vreden, da bi prejel obvezo prej kakor po mesecih in letih stroge pokore; sveto obhajilo terja angelsko razpoloženje in še tako goreč kristjan ni nikdar zadosti pripravljen, da bi mogel vredno pristopiti k angelski mizi. Proti tem uničujočim naukom je v preteklem stoletju nastopil cerkveni učenik sv. Alfonz, ustanovitelj redemptoristov, in vsa njegova dela so uspešno sredstvo proti takim naukom. Teolog Guala se je neizmerno trudil, da bi v Piemontu razširil dela tega svetnika, ki so jih tiskali v Franciji in jih na skrivaj zaradi nasprotovanja vlade in nekaterih preveč gorečih katoliških vladnih svetovalcev podtalno širili med duhovniki. V ta namen je uporabljal usluge nekega Gianija, kiparja iz Cerana v Vall'Intelvi nad Comskim jezerom, svojega spovedanca, in je v knjigarni Hiacint Marietti vsem, ki so prišli tja, za majhen denar ali celo zastonj dajal Način, kako naj ljubimo Jezusa Kristusa, Marijine časti, Veliko sredstvo molitve, Obiske najsvetejšemu zakramentu. Kaj kmalu so te knjige začele krožiti med redovniki, redovnicami in zlasti še med mladimi študenti. Teolog Guala je poleg asketskih del širil tudi Moralno teologijo sv. Alfonza in Apostolskega človeka, ki je povzetek prve knjige. Guala jih je delil naravnost med duhovnike, ki jih je poznal, medtem ko jih je Giani dajal župnikom in drugim cerkvenim osebam, ki so prihajali v tiskarno Marietti nakupovat knjige, ali pa so jih zastonj dodajali zavojem knjig, ki so jih pošiljali naročnikom.

Na tak način so začeli popravljati celo vrsto zgrešenih idej in navajali mnoge na pravo pot. S to sveto pobudo in herojskim odrekanjem so mnoge napotili k spoznavanju moralnih načel sv. Alfonza. Tiste dni je med teologi prevladovalo vprašanje probabilizma in probabiliorizma. Pripadniki prvega so sledili naukom svetega cerkvenega učitelja Alfonza Ligvorija, čigar dela so bila od Cerkve razglašena za izvzeta vsake zmote in jih je ta toplo priporočala, pripadniki drugega pa so se držali nekaterih strogih avtorjev, ki so ne glede na umerjeno modrost in v veliko škodo duš terjali nesmiselno strogost. Teolog Guala je z ustanovitvijo cerkvenega konvikta skušal odpraviti to nevarno dvojnost in postavil v središče krotkost in ljubezen našega Gospoda Jezusa Kristusa. V veliki

meri mu je to uspelo zlasti tako, da so sprejeli sv. Alfonza za učitelja v šolah moralke, v veliko zadovoljstvo duš in pomirjenje vesti. V šoli je moral za uvod brati Alasia, ki je bil uradni učbenik v teoloških šolah, in ga potem dopolnjevati s sv. Alfonzom, ki ga je imenoval 'našega svetnika'. V tistih časih je bilo nevarno ugovarjati Alasijevim naukom. Pouk je potekal ob varnostnih ukrepih zaradi nevarnosti, da bi novica o novi usmerjenosti študija v bogoslovju prišla na ušesa nadškofijskega direktorja študija, ki bi gotovo nakopičil celo vrsto težav in ovir.

Močna podpora teologu Guali je bil don Jožef Cafasso, ki je bil najprej njegov namestnik in pozneje naslednik v moralnih konferencah. S krepostjo, ki je prestala vse preizkušnje, s čudovito mirnostjo, z izbrano preudarnostjo in izredno previdnostjo, z odlično obenem pa vsem dostopno in skromno pobožnostjo je don Cafasso odstranil iz Piemonta tisto ostrino, ki jo je bilo pri nekaterih probabilioristih še mogoče čutiti, in je učinkovito sodeloval pri oblikovanju učenega in zglednega duhovniškega stanu.

Prav tako se je zlat rudnik skrival tudi v turinskem duhovniku teologu Feliksu Golziu, ki je bil takrat komaj gojenec konvikta. Zaradi svojega neopaznega življenja je delal tiho, vztrajno in učinkovito in bil v veliko oporo Guali in Cafassu, ki sta ga imela zelo rada in sta ga visoko cenila.

Dušnopastirska dejavnost teh treh duhovnikov se ni omejevala samo na poslopje stare cerkve, temveč se je raztezala veliko dalje. Učinke njihove krščanske dejavnosti je bilo čutiti v bolnišnicah, dobrodelnih ustanovah, pri bolnikih po domovih, v palačah mogotcev in v bajtah revežev, pa tudi bližnji kraji in mesta so občutili njihovo dobrodelnost. Njihova svetla luč in topla učinkovitost se po učencih, ki so jih vzgojili, čutita tudi sedaj, ko so se že razšli po piemontskih škofijah. Med temi naj navedemo teologa Janeza Krstnika Bertagna, rojaka našega don Boska, naslovnega škofa v Kafarnaumu in nekaj časa pomožnega škofa v Turinu, obenem pa odličnega učitelja moralne teologije.

Med te velike duhovniške vzornike, med te odlične učitelje je bil povabljen don Bosko. Nasvet don Cafassa je bil zares zelo moder. Zunaj konvikta bi bilo don Bosku zelo težko opraviti sistematičen in celovit študij praktične moralke, ki je bil nujno potreben za njegovo obširno misijonsko dejavnost bodisi zato, ker bi bil doma prisiljen na omejen in nezadosten študij, če pa bi bil zunaj domačega kraja, ne bi imel sredstev in bi si moral za vzdrževanje naložiti kako dušnopastirsko delo s premnogimi odnosi do zunanjih oseb. V preteklosti je pomanjkanje take ustanove povzročilo pomanjkanje sposobnih spovednikov za vse vrste vernikov in s tem težave za prejemanje svetih zakramentov. In zakaj don Bosko ne bi uporabil tega nebeškega blagoslova, da bi se usposobil za

duhovno vodstvo tisoč in tisoč duš vseh starosti, obeh spolov, vseh družabnih slojev, vseh vrst in stopenj duhovništva in redovnikov? Duhovnik mora razlikovati med svetim in posvetnim, med nečistim in čistim (prim. 3 Mz 10,10) in ne sme nalagati bremen, ki jih zakon ne nalaga. Za don Boska pa so bili poleg tega Cafassovi nasveti Božji ukazi in navdihi. Zato se je z navdušenjem odzval nasvetu, se odpovedal vsakemu zaslužku in tudi svetemu zadovoljstvu, ki bi ga moglo prinesiti neposredno delo z mladino v njegovem kraju; v slutnji, da mu Bog pripravlja druge trume dečkov, ki bi mu jih izročil pozneje, se je odločil, da bo vstopil v cerkveni konvikt.

Zato je 3. novembra 1841 daroval sveto mašo v cerkvi v Castelnovu z namenom, da bi se odpravil v Turin in se tam stalno naselil. Kakšna čustva so ga navdajala in kakšne so bile njegove misli in načrti, se nam zdi, da moremo povzeti iz nekega njegovega starega besedila, napisanega lastnoročno kakšno leto pozneje.

"Zdi se mi, da je mogoče evangeljske besede, da bi Božje otroke, ki so bili raztreseni po svetu, zbral v eno (prim. Jn 11,52), ki nam pravijo, da je Božji Odrešenik prišel na svet zato, da bi zbral vse Božje otroke, ki so raztreseni po vseh delih zemlje, dobredno prenesti na mladino današnjega časa. Ta nežni in obenem najdragocenejši del človeške družbe, na katerem je zgrajeno upanje prihodnosti, ni sam po sebi izprijen. Če odmislimo brezbriznost staršev, brezdelje, vpliv slabih tovarišev, ki so mu podvrženi zlasti ob prazničnih dneh, ji z lahkoto vsadimo v nežna srca načela reda, dobrih navad, spoštovanja in vere. Če pa se kdaj zgodi, da so v tej starosti že pokvarjeni, je to prej posledica lahkomiselnosti kot hudobije. Ti fantje zares potrebujejo dobrotno roko, ki bi se zanje zavzela, gojila v njih krepost in jih obvarovala pregreh. Težava je v zbiranju, v pravšnjem nagovarjanju in v načinu, kako jih poboljšati. Prav to je bila naloga Božjega Sina, kaj takega more narediti samo sveta vera. Toda ta vera, ki je večna in nespremenljiva sama v sebi, ki je bila, je in bo ostala učiteljica človeštva, ima tako popolne zakone, da se more prilagoditi vsem zahtevam časa in uskladiti z vsemi človeškimi težnjami. Med sredstva, s katerimi moremo širiti verskega duha v nevednih in zapuščenih srcih, štejemo oratorije. Ko sem se odločil za ta delež svete službe, sem nameraval posvetiti ves svoj trud v večjo Božjo slavo in v korist duš; odločil sem se, da si bom prizadeval, da bi postali dobri državljani na tem svetu in vredni prebivalci v nebesih. Bog mi pomagaj, da bom mogel tako nadaljevati do zadnjega diha mojega življenja."

Iz teh vrstic je mogoče razbrati, kako je bila prva ideja, ki mu je bila razodeta v sanjah, en sam pastir in ena sama čreda, enaka poslanstvu Jezusa Kristusa.

Želel je zbirati otroke ne samo v Turinu in njegovi okolici, temveč med vsemi ljudstvi zemlje, tako krščanske kakor poganske, katoliške, pravoslavne, krivoverske, divje in civilizirane, in vsem pokazati pravega Boga in njegovega Sina Jezusa Kristusa. Njegova ljubezen ne bi poznala meja. "Nežna ljubezen do bližnjega," je pisal sv. Frančišek Saleški, "je eden največjih in najodličnejših darov, ki jih je Božja dobrota dala ljudem." Zato don Bosko odločno kliče: rešujmo mladino!

Don Bosko je odšel iz Castelnuova, toda njegove poti so prijetne poti, vse njegove steze so mirne (prim. Prg 3,17). Ničesar nima, v žepu nima denarja, toda v njegovem srcu prebiva Jezus Kristus, v njem je pognala korenine ljubezen, poln je Božjega duha, poln tako, da prekipeva, se izroča Bogu, njemu, "ki more po moči, katera deluje v nas, storiti neizmerno več ko vse, kar mi prosimo ali umejemo" (Ef 3,20), hodi pa v preproščini in zaupanju in se bliža tistemu mestu, ki mu je bilo, vsaj v obrisih, že napovedano.

Zdi se nam, da je na to pot mislil, ko smo ga slišali pridigati na dan sv. Filipa Nerija v Albi. Načel je ta predmet nemudoma in na pesniški način. Predstavljal si je, da je na enem izmed rimskih gričev, pred njim se razprostira mesto, kjer vidi mladeniča, ki se utrujen od dolge poti ustavi in z očmi, uprtimi v to panoramo, razmišlja. Nato nadaljuje: Približajmo se mu in vprašajmo ga: "Mladenič, kdo ste in kaj opazujete tako pozorno?"

"Jaz sem ubogi tujec. Gledam to mesto in pri tem mi ena misel napolnjuje srce. Toda bojim se, da je norost in predrznost."

"Kaj bi to bilo?"

"Da bi se posvetil ubogim dušam tistih dečkov, ki zaradi pomanjkanja verskega znanja korakajo po poti pogube."

"Ste izobraženi?"

"Malo sem hodil v šolo in gotovo ne sodim med učenjake."

"Ste bogati?"

"Ne. Nimam niti skorjice kruha, razen tega, kar mi vsak dan po dobroti da moj gospodar."

"Imate cerkve, zavode?"

"Nimam drugega kot nizko in ozko sobico, ki so mi jo dali na voljo iz krščanske ljubezni. Opremljena je z vrvjo od ene stene do druge, nanjo obesim obleko in vso opremo."

"Kako se boste potem brez znanja, brez sredstev in brez lastnega bivališča lotili tako velikanskega dela?"

"Imate prav; prav pomanjkanje sredstev in sposobnosti me skrbita. Toda Bog mi vliva pogum, Bog, ki je Abrahamu iz kamenja zbudil sinove, ta isti Bog ..."

"Ljubite Marijo?" V tem trenutku je don Bosko prekinil pogovor, opisal fantov zunanji videz, njegov pogled, njegov odgovor. Nato je končal z vprašanjem: "Kako se pišete?"

"Filip Neri," je odvrnil fant.

Tukaj se je don Bosko vključil v predmet svojega govora in pred poslušalci opisal poslanstvo, ki ga je sv. Filip Neri izpolnil v Rimu. Ko je izgovarjal besede Filip Neri, je več poslušalcev potihoma ponavljajo: "Janez Bosko! Janez Bosko!"

To je moralo biti videnje, ki ga je imel, ko je s hribov okoli Superge videl pred seboj mesto Turin. Bil je tako gotov, da mu bo Božja previdnost pomagala, da je bil odločen, da ne bo niti za korak odstopil pred napori in nevarnostmi. V delu, ki so mu ga ponujali, je najprej razmislil, ali je zelo potrebno in koristno za večjo Božjo slavo in za zveličanje duš, nato se je ogledal po sredstvih, ki so mu bila na voljo, jih zelo previdno izbral in začel izpolnjevati s pravim pogumom in z gotovostjo, da ga Bog ne bo zapustil. O vseh njegovih delih lahko rečemo, da jih je začel in končal in nobeno ni ostalo na pol narejeno kljub ogromnim izdatkom in kljub velikim težavam, ki jih je moral premagati. Samo v luči te razlage lahko doumemo, kako je mogel storiti toliko dobrega.

Poleg tega sta mu Bog in njegova sveta mati Marija načrtala ne samo pot, temveč postavila ob njej tudi ustrezne postaje, sodelavce, sotrudnike, ki bi mu v vsakem primeru stali ob strani. Don Bosko je 31. oktobra 1887 pisal Vodstvu katoliškega krožka v Dinanu: "Božja previdnost je, kakor da bi hotela vzeti vsako zasluženje moji popolni prepustitvi njenim odločitvam, v teku celega mojega ne kratkega življenja storila, da sem našel na svoji poti duše, polne junaškega duha požrtvovalnosti, neprimerljivo velikodušna srca." Med temi je bilo veliko duhovnikov, zares svetih mož, tako da smo slišali samega don Boska: "Ustanova Oratorija in Družba sv. Frančiška Saleškega je delo duhovnikov." Prvi med njimi je bil don Cafasso, o katerem je don Bosko z globoko hvaležnostjo pogosto napisal: "Če sem jaz mogel storiti kaj dobrega, je to vse zasluga tega vrednega duhovnika, v čigar roke sem položil vsako svojo odločitev, vsako dejanje svojega življenja."

5.

POGLAVJE

Sprejem v konvikt – Skupno življenje – Teolog Guala in don Cafasso – Posneman zgled

IZROČILO NAM PRAVI, DA JE samostan sv. Frančiška Asiškega v Turinu, kamor se je naselil cerkveni konvikt, skupaj s samostanom v Chieriju leta 1210 ustanovil sv. Frančišek Asiški, ki je prišel tistega leta v Piemont. Z nadškofijskim odlokom sta bila postavljena leta 1834 za zaščitnika sv. Frančišek Saleški in sv. Karel Boromejski, ki sta tudi ustanavljala in podpirala podobne konvikte, za zgled konviktovcem pa so postavili blaženega Sebastijana Valfreja, vzornika duhovniškega življenja.

Kakor hitro je don Bosko prišel v konvikt, se je odpravil v sobo don Cafassa. Ta se je po svoji navadi dvignil od pisalne mize in pozdravil konviktovcem na pragu svoje sobe. Tudi Janeza je sprejel pri vratih, s prijaznim nasmehom na ustih kot izrazom njegove očetovske naklonjenosti. Povprašal ga je, kako je preživel počitnice, kako je z njegovim zdravjem, vprašal po sorodnikih, župniku, po drugih duhovnikih iz rojstnega kraja in njegovih sorodnikih ter za konec z nekaj jasnimi navodili razložil jedro pravilnika in duha, ki preveva hišo. Končal je s pripombo, da je bilo domenjeno, da mu ne bo treba plačati mesečnine in da je tako odločil rektor teolog Guala.

Konvikt je imel v tistih časih veliko dohodkov. Zato je veliko gojencev plačevalo zelo skromno mesečnino in nekaj jih je bilo sprejetih celo zastonj. Nekaterim sta don Guala in don Cafasso na skrivaj dajala denar, da so plačali mesečnino pri ekonomu in da tako ne bi nihče zvedel za stisko, v kateri so bile njihove družine.

Ko se je don Bosko poslovil od don Cafassa, je poln hvaležnosti tekkel k rektorju, dostojanstvenemu možu šestinšestdesetih let in se mu zahvalil za njegovo

velikodušnost. Dobil ga je sklonjenega nad pisalno mizo in s silnimi revmatičnimi bolečinami v nogah. Iz ljubeznivega in radostnega sprejema je mogel razbrati, da mu je don Cafasso ugodno govoril o njem. Dodelili so mu skromno opremljeno sobo, ki pa se je odlikovala po neoporečni čistoči, kajti čistoča in red sta bila na visoki stopnji, kot znamenje notranjega in moralnega reda v dušah.

Proti večeru so se tako stari kakor novi konviktovci zbrali v domu, kramljali v majhnih skupinah, obnavljali poznanstva iz semenišča ali sklepali nova, se živahno vendar ne razposajeno pogovarjali in čakali na klic zvonca. V kapeli je rektor zbrano pa navdušeno zapel Pridi, stvarnik Sveti Duh in s tem začel novo šolsko leto.

Prve dni so razlagali pravila, ki jih je bilo malo, zelo umerjena in tako oblikovana, da so se jih mogli držati tudi gojenci, ki so živeli zunaj skupnosti z namenom, da bi čim večjemu številu duhovnikov dali možnost nadaljevati študij tudi takrat, ko bodo svobodni in odvisni le od samih sebe. Pravilnik je vseboval jutranje in večerne molitve, sveto mašo z obhajilno pesmijo za tiste, ki še niso bili duhovniki, obisk Najsvetejšega, molitev rožnega venca, pol ure premišljevanja in četrť ure duhovnega branja, vse v skupnosti. K temu še tedenska sveta spoved, pritrgovanje pri hrani ob petkih, tišina zunaj časa odmora, mesečna vaja za srečno smrt, vsak dan dve konferenci s predavanji in skupno učenje. Vsak dan proti večeru sprehod po dva tako, da so se izogibali obljudenih delov mesta. Bilo je prepovedano hoditi na javne prireditve in se zadrževati v kavarnah.

Naj opozorimo na dejstvo, da je don Bosko uveljavil zlasti pri dijakih stare vladne predpise o pobožnih vajah, pozneje pa je za svoje salezijance dodal še predpise iz konvikta. V svojem življenju je kar naprej zbiral praktične izkušnje in se opiral na izkušnje predhodnikov ter nenehno zbiral sredstva z namenom, da bi dosegel cilj, ki mu ga je določila Božja previdnost.

Teolog Guala je zahteval, da so pravilnik izpolnjevali v vseh nadrobnostih. Ni bila predpisana nobena kazen, ker so se gojenci morali obnašati kot zreli možje in ne kot otroci. Če pa kateri po večkratnem opominu ni hotel ubogati, so ga prosili, naj si poišče drugo bivališče. Bil je prej strog kot popustljiv s konviktovci in je pazil na vsak njihov korak, in če se je kdo v čem pregrešil, ga je takoj poklical k sebi na odgovor. Vendar je z lahkoto odpuščal, če se je grešnik pokesal svojega pregreška. Hotel je, da bi vsak konviktovec v vsakem svojem dejanju zavzeto izpolnjeval opomin svetega tridentinskega koncila (Zasedanje XXIII. pogl. I De Reform...): "Kleriki, ki so bili poklicani v Gospodovo službo, naj se tako obnašajo, da bodo v obleki, kretnjah, hoji, govorjenju in vsem drugem kazali resno, umerjeno in verskega duha polno vedenje. Izogibajo naj se tudi

najmanjših napak, ki bi bile pri njih veliki prestopki, in naj s svojimi deli v vseh vzbujajo spoštovanje."

Don Cafasso jim je stalno ponavljal: "Postanite sveti. Duhovniki! Velika beseda, visoko dostojanstvo, obenem pa težke obveznosti, ki zahtevajo ustrezne kreposti. Duhovnika ljudje lahko imajo za svetnika, četudi pred Bogom ni svet. Že tretjina kreposti, ki pristajajo duhovniku, ga pred ljudmi more narediti svetega, kar pa ni mogoče pri Bogu, ki vidi skrivnosti srca. Zares svet duhovnik gre po smrti z lahkoto v nebesa. Če pa ni duhovnik v polnem pomenu besede, je verjetnost, da bo padel v pekel in ne v vice."

Konviktovcu so imeli nenehno pred očmi dva vzora duhovniške svetosti. Don Guala, ki je že 31 let vodil konvikt, moža postov in raševnikov, zvestega izpolnjevalca pravilnika. Vsako jutro je do desetih molil in spovedoval v svoji spovednici ob oltarju Brezmadežne. Preostali del dneva je pridigal, obiskoval bolnike in jetnike in delil velike vsote miloščine ubogim družinam. Hodil je v mestno trdnjavo, kjer je tolažil vojake, obsojene na smrt s streljanjem. Prosti čas je navadno z don Cafassom prebil med gojenci, čeprav je bilo zelo redko, da so predstojniki po konviktih živeli z gojenci v družinski domačnosti.

Don Cafasso je 28. januarja 1834 vstopil v konvikt kot navaden gojenec, 29. junija 1836 je naredil izpit za spovedovanje in še istega leta postal korepetitor za moralno teologijo in tako do leta 1844 razbremenjeval teologa Guala pri poučevanju. Bil je popoln posnetek kreposti teologa Guale; čeprav je bil majhen, šibak in malo telesno okrnjen, ni nikdar odnehal od svojega prizadevnega dela na prižnici, v spovednici, v šoli, v ječah in pri spremljanju na morišče na smrt obsojenih od civilnih oblasti. Kot manj strogega izraza je bil bolj dostopen za vprašanja svojih učencev kot don Guala, ki jim je v mnogih primerih preprosto svetoval, naj pojdejo k Jožefu, se pravi h Cafassu. Ta je zelo vneto skrbel za zdravje konviktovcu in je bolj slabotnim zlahka dovoljeval tudi jutranji sprehod, jih odvezoval dolžnosti, da bi se odpovedovali mesu, in jim naročal, naj si zaradi tega ne obtežujejo vesti, temveč naj ubogajo. Želel je, da bi se ohranili močne za dušnopastirsko delo. On sam pa se je močno zatajeval in je bil v postnem času izredno strog do samega sebe.

"Toda nobena druga stvar iz tako čudovitega privatnega življenja don Cafassa ni bila bolj občudovanja vredna kot njegova natančnost v izpolnjevanju pravil konvikta," je pisal don Bosko o njem. Kot predstojnik bi se lahko sam odvezal od toliko obveznosti bodisi zaradi svojega slabotnega zdravja bodisi zaradi množice in teže opravil, ki jih je imel. Toda on je imel jasno pred seboj dejstvo, da je najbolj učinkovit ukaz predstojnika njegov dober zgled, da jim

kaže, kako naj izpolnjujejo svoje dolžnosti. Zato je bil v najmanjših stvareh, v pobožnih vajah, v točnosti pri predavanjih, premišljevanju, pri mizi kakor ura in klic zvona ga je v trenutku napolnil k izpolnjevanju določene dolžnosti. Spominjam se, da so mu prinesli kozarec vode. Že ga je vzel v roke, kar je zazvonilo za molitev rožnega venca. Ni pil, odložil ga je in se takoj odpravil k tej pobožni vaji. "Izpijte," sem mu rekel, "saj boste imeli še zadosti časa, da boste prišli točno k molitvi." "Ali hočete," je odvrnil, "da dam prednost kozarcu vode pred tako dragoceno molitvijo, kot je rožni venec, ki ga opravljamo v čast presveti Božji materi Mariji?"

Don Cafasso je predaval popoldne. Iz dolgega in globokega študija najslavnejših učiteljev moralne teologije, iz primerjanja nauk Alasia in sv. Alfonza in z upoštevanjem zapiskov svojega častitega učitelja Guala si je pridobil sposobnost, da je v hipu dojel bistvo vprašanja in v trenutku rešil še tako zapletene in težke primere. V pripisih na robovih svojih knjig predstavlja večino vprašanj tako urejeno, jasno, kratko in jedrnato, da jih je mogoče z lahkoto razumeti in si jih še lažje zapomniti. Te pripise so potem povzeli, uredili in povezali in tako sestavili jednat povzetek celotne moralne teologije pod imenom trattarelli (razpravice), ki jih je on sam dal v roke nekaterim konviktovcem in ti so jih potem vneto prepisovali. Sedaj je vse združeno v knjigi, ki obsega nad 400 strani.

Tega svetega duhovnika, tega izkušenega učitelja v umetnosti vodenja duš si je don Bosko na začetku šolskega leta izbral za duhovnega voditelja in se je od tedaj naprej redno vsak teden pri njem spovedoval. Zelo ga je cenil, ga imel rad kot očeta, ne toliko zaradi tega, ker sta bila doma iz istega kraja, temveč kot zanesljivega vodnika na poti popolnosti in svetosti; v vseh življenjskih okoliščinah ga je vpraševal za svet. Še več, don Bosko si ga je izbral za svojega vzornika: v mnogih svojih izrekih, dejanjih, metodah in načinih reševanja vprašanj za večjo Božjo slavo in za zveličanje duš je obnovil Cafassove dušnopastirske postopke. Zdelo se mu je, da je Cafassovo vedenje nenehno ponavljalo spodbudo apostola Pavla: Bodite moji posnemovalci, kakor sem jaz posnemovalec Kristusov (prim. 1 Kor 4,16).

6.

POGLAVJE

*Usmiljenja vreden položaj zapuščenih dečkov – Don Bosko v ječah –
Pomoč revežem – Zadnja podoba človeške revščine –
Prerokba častitljivega Cottolenga*

SKRIVNOSTNI PLAMEN, KI JE SILIL don Boska, da je začel skrbeti za dečke, je z njegovim prihodom v konvikt iz dneva v dan bolj plamenel ob pogledu na revščino in zapuščenost mladine v piemontski prestolnici.

V velikih središčih, v najbolj obljudenih mestih je pogled na mladino veliko bolj usmiljenja vreden kot v podeželskih krajih. Gredoč mimo delavnic in tovarn si lahko pogosto slišal dvoumne krilatice, nesramne popevke, kletvice in kričanje in med glasovi odraslih si zasledil tudi glas kakega dečka, ki je včasih, tepen in preganjan od svojega nečloveškega gospodarja, jokal, besnel, se zaprl vase in v zakrknjenosti koval načrte za maščevanje in sovraštvo. Ko si hodil mimo stavb v gradnji, si lahko videl dečke od osmega do dvanajstega leta, ki bi potrebovali še skrb svojih mater, kako so daleč od rojstnega kraja podajali zidarjem opeko in drug material, preživljali svoje dni na nezavarovanih odrih, na soncu, vetru in dežju ter nosili po strmih stopnicah apno, malto in druge težke predmete. Edino vzgojno ravnanje so bili prostaški izrazi, kak sunek ali kos opeke, zalučan v opomin, ali kaka zaušnica ali udarec po vratu ali hrbtu, neredko vse to spremljano s kletvicami. Drugje si naletel na otroke, za silo oblečene v cunje, ki so jih njihovi starši iz malomarnosti, delomrznosti ali hudobije poslali na cesto in jih proti njihovi volji spodili od doma. Včasih jih je k temu prisilila potreba, da so končali kak nujen popravek. Zaprli so svoje borno bivališče, da jim kdo ne bi ukradel še tisto malo opreme, ki so je imeli. Neredko pa je bilo vse tudi posledica izračuna, ko so starši prisilili otroke, da so mimoidoče prosili za miloščino. Tako so jih učili delomrznosti in brezdelja ter se na tak način iznebili

izdatkov za preskrbo otrok. Ti ubogi otroci so se zbirali ob cestah, potokih in v drevoredih umazani in blatni, razgrajali, se pretepali, se zabavali, ne da bi jim kdo povedal dobro besedo in jim govoril o večnem življenju. Okoli sebe niso videli drugega kot slabe zglede, človeško revščino in pokvarjenost, ki se je od zgodnjih let zajedala v njihove duše. Od časa do časa si naletel na poglavarčka skupine brezdelnežev, ki so se norčevali, izzivali in pretili. Ubogi fantje, ki se bodo, gnani od slabega zgloda in zaslužnjeni od strasti, kmalu znašli zapleteni v kakšno hudodelstvo, zaradi katerega bodo prišli v ječo in mogoče celo na vislice. Nikjer pa ni bilo človeka, ki bi jim ponudil roko in jim pomagal, da bi se rešili Božje in človeške pravice. Proti večeru je bilo videti trume delavcev, ki so se vračali z dela v zatohle podstrešne sobe ali se odpravljali v podzemeljska, luknjam podobna prebivališča, kjer so skupaj stisnjeni skušali počivati po težkem dnevnem delu; boljšega stanovanja si niso mogli privoščiti. Med temi možakarji se sučejo fantički brez staršev ali so jih starši zapustili, dihajo pokvarjen zrak teh umazanih bivališč in v taki družbi uničujejo cvet svoje mladosti brez tople besede in krščanskega veselega sporočila.

Takšna podoba se je don Bosku pokazala v vsej svoji strahoti takoj prve dni njegovega bivanja v Turinu. Kakor hitro je uredil svoje stvari v konviktu, tako nam je on sam večkrat pripovedoval, se je skušal seznaniti z moralnim stanjem mladine v glavnem mestu in je zato na vsakdanjih sprehodih prehodil razne četrti mesta. Ti tako zapuščeni dečki, potepuhi sredi nesramne družčine, so trgali njegovo srce in mu vzbujali sočutje. Ko je srečal te male dečke, jih je klical k sebi, jim dal kak cent ali kako medaljo in jih spraševal o osnovnih resnicah vere, na kar seveda niso znali odgovoriti.

Zlasti ob prazničnih dneh je še bolj natančno raziskoval in s silno žalostjo v srcu ugotavljal, kako so fantje vseh starosti, namesto da bi šli v cerkev, blodili po ulicah in trgih ter začudeni opazovali lepo oblečene in nadišavljene ljudi, ki so hodili sem in tja, ne da bi se zanimali za revščino drugih. Spet drugi so za umazanimi okni gostiln v luči zadimljenih svetilk pijančevali, bolj žrli kot jedli, kar so imeli pred seboj, in igrali karte. Trume potepuhov, ki so se zlasti okoli mestne trdnjave in na travnikih zunaj mitničnega območja divje zabavali, pretepali, preklinjali in grdo govorili, da ne rečemo kaj hujšega, so mu jasno kazali, kar je videl v sanjah pri devetih letih, ter ga prepričevali, da je to polje, ki mu ga je pokazala veličastna gospa presveta Devica Marija.

Ko so ti predrzni fantalini videli, kako se je večkrat sam samcat bližal in jih opazoval, so se mu smejali in ga sramotili. Toda njihove sramotilne besede je ta mladi duhovnik dojemal kot krike preroka, ki je klical: "Otroci so prosili kruha,

pa ni bilo nikogar, ki bi jim ga lomil" (Žal 4,4). Otroci, lačni Božje besede, so klicali na pomoč, pa ni bilo nikogar, ki bi imel sočutje z njimi in jim ga izkazal. On pa je sam zase razmišljal, kako bi jih čim več mogel zbrati v kakem kraju, jih odtegniti nevarnosti in brezdelju ter slabi družini, biti z njimi, jih poučevati, jim pomagati izpolnjevati praznično zapoved in jih pripraviti na svete zakramente. Don Bosko je jasno videl, da otroci ne hodijo h krščanskemu nauku, ker jih nihče ne pošilja in nihče ne skrbi za to, da bi hodili.

Župniki so si goreče prizadevali za sveto duhovniško službo in so bili popolnoma zaposleni. Mestni prebivalci so na splošno skrbeli, da so njihovi otroci šli v cerkev, in so jih sami spremljali tja. Toda poleg teh sta bili še dve popolnoma zapuščeni skupini. Turin se je v tistih letih začel širiti, rasle so nove tovarne, za kar je prihajalo veliko število starih in mladih delavcev s področja Bielle in Lombardije. Doma so hodili k verouku in opravljali verske dolžnosti, toda tukaj niso vedeli, kam bi šli, niti kateremu župniku bi se predstavili. Pozabili so vse, česar so se naučili, in opustili versko življenje. Druga skupina pa je živela v krajih, oddaljenih od cerkve, kamor je komaj zašel kak duhovnik, bila brez vsakega stika z župnijo in rasla v popolni nevednosti vsega, kar je versko.

Tako je don Bosko odkril neizmerno področje za svojo gorečnost, obenem pa se je spominjal načela sv. Frančiška Saleškega: "Treba je slediti korakom Božje previdnosti in jih ne prehitovati," čeprav ga je pri tem navdajala sveta neučakanost in je komaj čakal ure, ko bo nastopil njegov čas.

Toda podoba opustošenja in uničenja, ki ju povzroči v otrocih pomanjkanje vere in slabi zgledi, v don Boskovi predstavi še ni bila popolna. Če si je hotel narediti še popolnejšo sliko razmer, je moral iti v bolnišnice, stopiti v umazane izbe revežev in si ogledati ječe, kjer so se zbrale vse nesrečne posledice nevere in nemoralnega življenja ubogih ljudi. In Božja previdnost je uredila, da je don Bosko iz konvikta mogel obiskati tudi te kraje in tako podvojiti gorečnost za rešitev te mladine.

Velikodušni teolog Guala je imel navado, da je vsak teden poslal jetnikom, zlasti tistim v Correctionelu (Poboljševalnici), tobak, kruh in denar. Pri tem dejanju krščanske ljubezni so mu pomagali konviktovc, ki so hodili tja poučevat katekizem.

Don Cafasso, že več let član Družbe usmiljenja s tristo člani, je bil izbran za enega izmed osmih, ki so obiskovali jetnike in jim pomagali v duhovnih in telesnih potrebah. Za delo med jetniki je bil med vsemi najbolj zavzet. Lahko rečemo, da so bile ječe njegovo področje in jetniki njegovi otroci. Obisk množice nesrečnežev je bil potreba njegovega srca. V želji, da bi se tudi njegov učenec

in krajan don Bosko pridružil njegovemu prizadevanju, ga je popeljal v ječe. Iz načina, kako je don Bosko opisal velike uspehe spoštovanega učitelja, lahko sklepamo, kakšne vtise je dobil, ko ga je spremljal na obiskih, in kaj je občutil v stiku z jetniki.

"Duhovnik Cafasso vstopa v ječe," pravi don Bosko. "Ne ovirajo ga straže in nadzorniki, stopa skozi železna vrata in velikanske ograje, ne prestraši ga rožljanje verig, tema ga ne zadržuje, smrad in pokvarjen zrak ga ne odvrčata od njegovih namenov. V eni tistih velikih sob razgrajajo in se krohotajo, v drugi prepevajo, pa so to bolj kriki divjih živali kot pa človeški glasovi. Toda on ne pokaže, da mu je odvratno in neprijetno. Prav tako ne kaže strahu sredi skupine jetnikov, od katerih bi samo eden lahko preplašil popotnike in celo oborožene vojake. Don Cafasso pa je miren med njimi. Tukaj preklinjajo, tam se pretepajo, drugje grdo govorijo, tam bruhajo hude kletve proti Bogu, preblaženi Devici Mariji in proti svetnikom. Pogumni duhovnik je ob takih prizorih čutil v svojem srcu neizmerno bolečino, vendar ni izgubil poguma. Dvignil je oči proti nebu, daroval samega sebe Bogu, se postavil pod varstvo presvete Device Marije, ki je varno pribežališče grešnikov. Kakor hitro je začel nagovarjati te nove poslušalce, se je takoj zavedel, da so postali nesrečni, celo poživinjeni, ker je v njihovem življenju manjkal verski pouk, in ne zaradi hudobije. Govori jim o veri in ga poslušajo, obljubi jim, da se bo vrnil, in ga z veseljem pričakujejo. Neustrašeni Kristusov služabnik nadaljuje svoj katekizem, vabi druge duhovnike, zlasti konviktovece, da mu pomagajo, in si končno pridobi zaupanje teh nesrečnežev. Uvedel je pridige in dal možnost za spoved. Na tak način je ječe, kjer se je prej samo preklinjalo, grdo govorilo in bilo kottišče vseh grdobij, da so se zdele preddverje pekla, postale prebivališča ljudi, ki se imajo za kristjane, začenjajo ljubiti Boga stvarnika in mu služiti ter prepevati slavo presvetemu imenu Jezusovemu."

Toda če so ti uspehi na začetku v don Bosku budili veliko radost, pa ga je obenem prevzel strah in neizmerno sočutje. Med jetniki je naletel na dečke od dvanajstega do osemnajstega leta, vse zdrave, krepke in bistre pameti. Ko jih je videl tam brezdelne, kako so jih grizle uši, kako so lačni nebeškega in zemeljskega kruha prestajali kazen, kako jih je grizla vest zaradi zgodnje pokvarjenosti, mu je bilo hudo pri srcu. V teh nesrečnežih je gledal sramoto svoje domovine, nečast družin in nesrečo vsakega posameznika, videl pa je predvsem, kako so duše, ki jih je odrešila Božja kri, šle v večno pogubljenje.

Ko je potem iskal vzroke za tolikšno pokvarjenost teh ubogih fantov, se mu je zdelo, da tega niso krivi samo starši, ki so jih že ob prvem vstopu v življenje prepustili samim sebi, temveč veliko bolj dejstvo, da so prenehali izpolnjevati

verske dolžnosti na praznične dni. Prepričan o tem je don Bosko ponavljal: "Kdo ve, ali bi ti dečki prišli v ta kraj, če bi imeli prijatelja, ki bi se dobrohotno zavzel zanje, jih ob prazničnih dneh poučil o krščanski veri, kdo ve, če se ne bi izognili tem krajem in svojemu propadu in se ne bi več vrnili v ta kraj žalosti, če bi se kdo zanje zavzel. Brez dvoma bi se število teh malih jetnikov zelo zmanjšalo. Ali ne bi bilo v veliko korist veri in človeški družbi, če bi poskusili poskrbeti za te stotine in tisoče otrok? Goreče je prosil Gospoda, da bi mu pokazal pot, da bi se mogel posvetiti delu za reševanje mladine. Te misli je povedal don Cafassu, ki jih je odobril in ga spodbudil za delo. Z njegovim nasvetom in pod njegovim vodstvom je začel razmišljati o načinu, kako bi vse to uresničil. Uspeh pa je prepustil Božji previdnosti, brez katere je prazno vsako človeško delo.

Medtem je don Guala, velikodušen do vseh revežev, sam in s pomočjo don Cafassa delil miloščino družinam in s pomočjo konviktovcv pomagal mnogim posameznikom in družinam v stiski. Pritegnil je tudi don Boska, mu dal ustrezne nasvete o previdnosti in napotke, da reveži poleg materialne ne bi ostali brez duhovne pomoči in ljubeznivih besed krščanske spodbude.

Tako je don Bosko obiskoval tiste nizke, tesne, umazane, zapuščene podstrešne sobice s počrnelimi stenami, ki so služile obenem za spalnico, kuhinjo in delovno sobo za cele družine, kjer so skupaj živeli in spali oče, mati, bratje in sestre z vsemi nevšečnostmi, ki si jih moremo predstavljati. Če je bil v sobi kak bolnik, je moral obiskovalec prestopiti tri ali štiri slamnjače, napolnjene z razpadlim listjem, ki so zaradi dotrajanosti imele vonj po gnilobi, da je prišel v kot, kjer je ležal ubogi revež ves premražen kljub vročici, in mu v Božjem imenu izrekel besedo spodbude. Ob prihodu angela tolažnika so se blede in shujšani obrazi mater in nežnih otrok razjasnili in sladko nasmehnili. In koliko blagoslova je prihajalo iz ust teh mater zlasti za teologa Gualo in don Cafassa. Ene popolnoma nepoučene v resnicah svete vere, druge odtujene Cerkvi in zakramentom zaradi njihove revščine, tretje zopet jezne na lastno usodo in uboštvo, niso bile sposobne, da bi svoje otroke učile verskega nauka, ki ga same niso nikdar bile deležne. Druge, Bogu predane duše, so, vdane v svojo revščino, objokovale slabo obnašanje svojih otrok, ki so jih pokvarili njihovi očetje in slaba družina. Včasih je naletel na moške, ki so zavrgli družino, kajti glas narave utihne, vsak človeški odnos se pretrga, tudi največja ljubezen zamre, ko se revščini pridruži nemoralnost. Ti ljudje se niso zadržali, da ne bi v navzočnosti svojih otrok preklinjali, zasmehovali vero dobre matere, v svoji pijanosti sramotili in celo pretepali tovarišico, ki jim jo je Bog dal za spremljevalko v življenju. Človeštvo sočustvuje, dobrotelost tolaži, toda samo ljubezen se žrtvuje in prav zaradi

teh žrtev vera v Jezusa Kristusa dela čudeže. Miloščina daje pravico, da jasno govorimo, in oni to sveto besedo najprej spoštljivo poslušajo, nato jih gane, nazadnje pa povzroči odlične spreobrnitve. Vse to se je odigravalo pred don Boskovimi očmi in delalo nanj silen vtis. Vedno bolj se je prepričeval, da je treba mladino poučiti o sveti veri, kajti samo tako se bodo mogli upirati skušnjavam, ki prihajajo od revščine.

Toda Gospod je don Bosku hotel pokazati še drugo vrsto človeške revščine. Ko se je te prve mesece nekega dne srečal s častitljivim Cottolengom, ga je ta ostro pogledal v obraz, vprašal po novicah in mu dejal: "Imate obraz poštenjaka. Pridite delat v Malo hišo Božje previdnosti in dela vam ne bo manjkalo." Don Bosko mu je poljubil roko, mu obljubil in ob svojem času izpolnil dano besedo.

Nekaj dni pozneje se je z drugimi konviktovci odpravil v Valdocco. Cottolengova dobrodelna ustanova je že takrat dobila velike razsežnosti. Od skromnega začetka leta 1827 se je brez stalnih dohodkov, samo s tem, kar je Božja previdnost vsak dan poslala po dobrotnikih, razvila in je takrat štela že 1800 oseb obeh spolov, sirot, nezmožnih za delo, pohabljenih, mrtvoudnih, duševno bolnih, božjastnih, vsakovrstnih neozdravljivo bolnih, različnih stopenj nesposobnosti, nagnusnih, ki so jih v drugih bolnišnicah odklonili, ker so njihovi pravilniki prepovedovali sprejem takih. Vse te je Cottolengo ljubeznivo in popolnoma zastonj sprejemal, z dobroto oskrboval in poskrbel za vse potrebno. Najboljši zdravniki so jih prav tako zastonj zdravili. Za duhovno in telesno nego je bilo dodeljeno veliko redovnih družin. Veliko število duhovnikov iz mesta je prihajalo spovedovat z duhom največje odpovedi. Vse to se je do sedaj početverilo. Cottolengova ustanova je prava nebeška vrata, kajti veliko oskrbovancev bi zunaj gotovo umrlo brez tolažil svete vere. Tu skrbijo enako za katoličane kakor za nekatoličane, pa naj pripadajo kateri koli sekti, protestanti, heretiki, židje in pogani. In skoraj vsi se na koncu zatečejo v naročje Cerkve. Brez števila je duš, ki so se zveličale s pomočjo te previdnostne ustanove.

Don Bosko je ob vstopu zagledal na vratih bleščeč napis, ki je razodeval skrivnost toliko čudežev: *Kristusova ljubezen nas priganja*. Pokleknil je pred Marijino podobo, ki je na začetku bolnišničnih hodnikov, in do solz ganjen prebral na svodu: *Bolan sem bil in ste me obiskali*. Prosil je, da bi ga predstavili častitemu očetu ustanovitelju. Ta ga je nadvse prijazno sprejel in mu omogočil obisk teh obširnih prostorov. Vsak kot je navdihoval občudovanje in gorečnost. Kljub vsemu lepemu je don Bosko čutil silno žalost, ki jo je blažila tolažba. V nekaterih sobanah so ležali fantje, nad katerimi je angel smrti že razprostrl svoja krila. Izpitate oči, nezadržno pokašljevanje, popolna izčrpanost, ki je kazala na

pregrešno navado, so storili, da je ovenelo cvetje mladosti. Prišepetal jim je besedo tolažbe in oni so ga poslušali vdani v Božjo voljo in na njegov smehljaj so tudi oni vrnili žalosten nasmešek. "Oh, kako potrebno je, da to ubogo mladino rešimo pohujšanja in ji pomagamo k zveličanju," si je mislil don Bosko.

Ko je počasi končeval obisk temu kraju krščanskega trpljenja, se je častitljivi Cottolengo, medtem ko se je poslavljajal, dotaknil njegovih rokavov in vzkliknil: "Vi imate obleko iz preveč tankega in lahkega blaga. Priskrbite si veliko močnejšo in trpežnejšo, da se bodo dečki lahko obešali nanjo brez nevarnosti, da bi se raztrgala. Prišli bodo časi, ko jo bo trgalo veliko ljudi!"

Ta dogodek nam je pripovedoval kanonik Dominik Bosso, eden Cottolengovih naslednikov, ki je bil takrat še kot deček navzoč in ni pozabil te prerokbe. Čas, ki ga je predvideval Cottolengo, ni bil več tako daleč, in prizer, ko naj bi brez števila fantov obkrožalo don Boska, je bil prav na področju, kjer stoji Mala hiša Božje previdnosti.

7.

POGLAVJE

Prvi don Boskovi stiki s turinsko mladino – Načrt in zamisel prazničnih oratorijev – Delovanje Božje previdnosti – Jernej Garelli, vogelni kamen velike stavbe – Tovariši, ki pridejo z njim – Don Boskovo poslanstvo

POD MOČNIM VTISOM ŽALOSTNIH PRIZOROV iz turinskega pouličnega življenja, ko je toliko mladih ljudi šlo po poti sramote in pogubljenja, ki niso izpolnjevali Božjih zakonov, ker jih niso poznali, in so žalili svojega Stvarnika, ki ga niso spoznali, je don Bosko čutil silno nenehno nujo, da bi se zanje čim prej učinkovito zavzel. Njegovo nežno srce je trpelo ob misli, da se večina teh mladih duš pogublja, ker niso bile poučene o resnicah svete vere, in je s prerokom Izaijem vzklikal: Ker to ljudstvo nima spoznanja, je pekel razširil svoj trebuh in odprl svoje žrelo, kamor bodo padli njihovi vodje, ljudstvo, velikaši in mogočnejši (prim. Iz 5,13–14).

"Kakor hitro sem vstopil v konvikt sv. Frančiška Asiškega," tako piše v svojih Spominih, "sem se videl obdanega s trumo dečkov, ki so šli z menoj po ulicah in trgih in v samo cerkev konvikta, a se zaradi pomanjkanja prostora nisem mogel zanje zavzeti." Vendar je vsakokrat, ko se je v zakristiji cerkve sv. Frančiška Asiškega znašel sredi dečkov, te svoje mlade prijatelje tako ljubeznivo in prepričljivo nagovoril, da bi bili vedno okoli njega. Včasih se je zatekel v sosednje sobe ob zakristiji in jim razlagal verske resnice, jih navduševal za dobro, jih vabil, da bi spet prišli, in jih spodbujal, da so se pogosto spovedovali in obhajali. To nenehno prihajanje in odhajanje mladine je povzročalo nekaj nemira, zato se je zakristan jezil in jih podil ven. To so pripovedovali don Cafasso in don Boskovi tovariši klerikom Caglieru, Anfossiju, Fuseru in drugim. "Gospod don Cafasso," piše don Bosko, "je že več let v poletnem času vsako nedeljo v sosednji sobi ob zakristiji poučeval verouk. Toda drugi pomembnejši posli so tega gorečega

duhovnika ovirali, da je moral opustiti dejavnost, ki mu je bila tako pri srcu. To delo sem nadaljeval jaz proti koncu leta 1841."

Toda ni se še začelo nobeno posebno delo v korist teh fantov. Don Bosko je čakal na trenutek, ki ga je določil Gospod, ko bi mogel odločno zastaviti, čeprav nerodno orodje v Božjih rokah, vse svoje sile za Božje odločitve. Ko je v goreči in neutrudni molitvi spoznal Božjo voljo, se o vsem posvetoval z don Cafassom in se domenil, da bi dečke zbiral v cerkvi sv. Frančiška Asiškega, jih poučeval katekizem, jim nudil pošteno zabavo in jih tako obvaroval pred nevarnostmi ulice in popolno prepuščenostjo samim sebi, se je odločil, da se bo predstavil nadškofu, da se o stvari pomeni z njim in si tako zagotovi Božjo voljo ter se zavaruje pred težavami, ki jih je predvideval. Teolog Guala in don Cafasso, ki sta ga v vsem vodila, sta bila tesno povezana z nadškofom in sta mu don Boskovo pobudo toplo priporočila. Ko je mons. Fransoni slišal mladega duhovnika pripovedovati o načrtu prazničnih oratorijev, kakor nam je o tem večkrat don Bosko sam govoril, mu je vse potrdil in mu dal svoj pastoralni blagoslov. Od tega trenutka se je začelo tesno prijateljstvo med svetim prelatom in gorečim duhovnikom, ki ni naredil niti koraka v svoji dejavnosti, ne da bi se prej z njim domenil.

Ko se je don Bosko vrnil v konvikt, je več dni razmišljal o načinu, kako bi začel svoje delo. Čakal je le še priložnost za uresničitev svojih načrtov. In tako se je zgodilo nekaj sicer nepomembnega in začelo njegovo delo. Bil je 8. decembra 1841, na slovesen praznik brezmadežnega spočetja vzvišene matere Božje Marije. Bolj kot kdaj prej je don Bosko čutil živo željo, da bi si ustvaril družinico dečkov izmed najbolj revnih in zapuščenih. Toda če hočemo imeti lepo urejeno družino, nujno potrebujemo ljubezni polno mater. In ta predobra mati te nove ustanove in njihova zavetnica je morala postati mogočna Devica Marija. In prav na ta sveti dan največje slave nebeške Kraljice je ona hotela postaviti začetek Oratorija.

Don Bosko je bil ob določeni uri v zakristiji sv. Frančiška Asiškega in se začel oblačiti za mašo. Čakal je, da bi mu prišel kdo ministrirat. Ko se je ozrl na desno in levo, je sredi zakristije zagledal 14 do 15 let starega fanta v obnošeni obleki in težke hoje, kar je pričalo, da ni iz bogate in ugledne družine. S klobukom v roki je opazoval pohištvo kot človek, ki le redkokdaj vidi kaj podobnega. Kar se je zakristan, po imenu Jožef Comotti, človek kmetavzarskih manir, spraval nad fanta in mu bolj zakričal kot rekel: "Kaj delaš tu? Ali ne vidiš, da si ljudem v napoto? Hitro, zgani se, pojdi ministrirat tistemu duhovniku!"

Ko je fant slišal te besede, se je ves zmedel in se pod predirljivim zlobnim pogledom cerkovnika ves tresel in jecljaje odvrnil:

"Ne znam. Nikdar nisem ministriral."

"Pridi, je ponovil zakristan, hočem, da greš ministrirat."

"Ne, nikakor," se je fant branil vedno bolj zmeden. "Nikdar še nisem ministriral."

"Kaj? Kako?" je zakričal zakristan, "ne znaš ministrirati?" Krepko ga je brcnil in nadaljeval. "Razbojnik ti! Zakaj potem prihajaš v zakristijo, če ne znaš ministrirati? Izgini od tod!" In ker se fant od presenečenja ni premaknil z mesta, je cerkovnik pograbil omelo in začel udrihati po ubogem revežu, ki je skušal ubežati.

"Kaj vendar počnete!" je zaklical don Bosko zakristanu. "Zakaj preteplate tega fanta? Saj vam ni storil nič žalega." Toda cerkovnik, ves divji, ga ni poslušal. Ko se je fant čutil ogroženega, je skušal pobegniti, a ker ni poznal prostora, ni vedel, kje so vrata v cerkev. Zatekel se je na kor ob zakristiji, cerkovnik pa za njim. Ker tu ni bilo izhoda, se je vrnil v zakristijo in od tu pri pravih vratih končno na varno na trg pred cerkvijo.

Don Bosko je v drugo poklical zakristana in ga z malo strogim glasom vprašal: "Zakaj ste preteпали tega fanta? Saj ni storil nič takega, da bi si zaslužil tako ravnanje."

"Zakaj je prišel v zakristijo, če ne zna ministrirati."

"Naj bo kakor koli že, ni bilo prav, kar ste storili."

"In kaj vas to briga!"

"Me briga. Precej. On je moj prijatelj."

"Kako?" je vzkliknil cerkovnik, "ta čudni tip je vaš prijatelj?"

"Vsi preganjanci so moji najboljši prijatelji. Pretepli ste fanta, ki je prijatelj predstojnikov. Takoj ga pokličite nazaj, ker mu moram nekaj povedati. Ne vračajte se, dokler ga ne boste pripeljali, sicer bom povedal rektorju cerkve, kako ravnate z otroki."

Ob tej grožnji se je poglela neupravičena cerkovnikova jeza; postavil je omelo v kot in tekel za fantom ter kričal 'toder, toder'⁵. Našel ga je v neki bližnji ulici. Zagotovil mu je boljše ravnanje in ga pripeljal nazaj k don Bosku. Revček se mu je, ves v solzah zaradi prejetih udarcev, približal.

"Si bil že pri sveti maši?" ga je duhovnik ljubeznivo vprašal.

"Še ne," je odvrnil.

"Pridi torej in boš pri maši. Potem ti moram povedati nekaj, kar te bo gotovo zanimalo."

⁵ Toder je piemontska sramotilna beseda, s katero so klicali pripadnike nemške narodnosti.

Don Bosko je samo želel ublažiti slab vtis, ki ga je napravilo cerkovnikovo ravnanje, in ga potolažiti. Toda Božji načrti so bili veliko višji, kajti Bog je prav ta dan hotel postaviti temeljni kamen zelo veliki zgradbi. Ta dvogovor je prekinil zakristan, ki je pripeljal drugega dečka, ki je znal ministrirati.

Po maši in po ustrezni zahvali je don Bosko dal pripeljati fanta in ga pospremil v cerkveni kor, kjer je veselega obraza sedel. Zagotovil mu je, da se mu ne bo nič žalega storilo, in ga začel takole vpraševati:

– Dragi prijatelj, kako ti je ime?

– Ime mi je Jernej Garelli.

– Od kod si doma?

– Iz Astija.

– Kaj delaš?

– Zidar sem.

– Imaš še očeta?

– Ne, oče mi je umrl.

– In tvoja mati?

– Tudi ona je že umrla.

– Koliko si star?

– Šestnajst let.

– Znaš brati in pisati?

– Ničesar ne znam.

– Znaš peti? – Fant si je obrisal solze, pogledal don Boska v obraz in skoraj začuden odvrnil: – Ne.

– Pa znaš žvižgati? – Fant se je nasmehnil. Prav to pa je don Bosko hotel, saj je bilo to znamenje, da si je pridobil fantovo zaupanje. Nato je nadaljeval: – Povej mi, si bil že pri prvem svetem obhajilu?

– Še ne.

– Si bil že pri spovedi?

– Da, pa tedaj sem bil še majhen.

– In jutranje in večerne molitve vedno opravljaš?

– Skoraj nikoli; pozabil sem jih.

– In nimaš nikogar, ki bi ti pomagal moliti?

– Ne.

– Povej mi, ali hodiš vsako nedeljo k maši?

– Skoraj vedno, je odvrnil fant po kratkem premoru in potem ko se je nakremžil.

– In h krščanskemu nauku?

– Si ne upam.

– Zakaj?

– Ker drugi moji veliko manjši tovariši znajo katekizem, jaz pa, ki sem velik, ne znam nič. Zato me je sram, da bi hodil z njimi v šolo.

– In če bi te jaz samega posebej učil krščanski nauk, bi prišel?

– Zelo rad.

– Bi hotel priti tudi v to sobo?

– Seveda, seveda. Če me le ne bodo pretepali.

– Bodi miren, nihče ne bo več s teboj grdo ravnal, kot sem ti že povedal. Še več, od sedaj naprej boš moj prijatelj in boš imel opravka samo z menoj in z nikomer drugim. Kdaj hočeš, da začneva krščanski nauk?

– Kadar želite.

– Mogoče danes popoldne?

– Lahko.

– Kaj pa, če bi začela sedaj?

– Da! Tudi sedaj in zelo rad.

Tedaj je don Bosko pokleknil, in preden je začel razlagati krščanski nauk, je zmolil zdravamarijo, da bi mu Marija podelila milost, da bi mogel rešiti to dušo. Tista zdravamarija, ki jo je zmolil iz vsega srca s pravim namenom, je obrodila velike sadove. Don Bosko je vstal in se pokrižal, da bi začel. Njegov učenec pa se ni pokrižal, ker ni znal ne kako in ne besed; zato se je učitelj pri prvem pouku zadržal pri tem, kako se dela križ, in mu govoril o Bogu stvarniku in zakaj nas je ustvaril in odrešil. Po približno pol ure pouka ga je ljubeznivo odslovil in mu obljubil, da ga bo naučil ministrirati; dal mu je svetinjico presvete Device in ga povabil, da bi se vrnil prihodnjo nedeljo. Nato mu je še rekel: "Poslušaj! Rad bi, da ne bi prišel sam, temveč da bi pripeljal s seboj še druge svoje tovariše. Čakalo bo darilce zate in za vsakega tvojih tovarišev. Je tako prav?"

"Seveda, seveda!" je navdušeno odvrnil fant. Ko mu je dvakrat ali trikrat poljubil roko, je odšel.

Garelli je don Bosku predstavljal ne samo množice dečkov, temveč cela ljudstva, ki naj bi jih evangeliziral; da bi zbral Božje otroke. To je pravi začetek prazničnih oratorijev. Don Bosko je bil začetnik, Garelli pa temeljni kamen, na katerega je presveta Devica razdelila brez števila milosti.

Naslednji teden je tudi don Cafasso povabil nekega dečka, da bi ministriral pri sv. maši. Ker ni znal, ga je povabil, naj zopet pride, da ga bo naučil. Temu se je iz istega razloga pridružil še drugi. In ker don Cafasso ni imel časa, da bi se z njima ukvarjal, ju je prepustil don Bosku in tako se je pomnožilo število njegovih učencev.

Naslednjo nedeljo so bili v cerkvi sv. Frančiška Asiškega priče ljubkega prizora. Šest fantov pod vodstvom Garellija je pozorno poslušalo don Boskove

besede, ki jih je učil poti v nebesa. Garelli, čeprav trde glave, se je z dobro voljo in pozornostjo v nekaj prazničnih dneh toliko naučil, da je lahko opravil dobro spoved in malo zatem prejel sveto obhajilo. Potem se je naučil tudi ministrirati. Od tedaj naprej je bil vdan don Boskov učenec in kanonik Anfossi in drugi so ga videli, kako je še po letu 1855 hodil v Oratorij.

Tem fantom so se kmalu pridružili še drugi, tako da so napolnili temu namenjen prostor.

Nekega večera tistih prvih nedelj je don Bosko šel skozi cerkev v zakristijo, medtem ko je bila pridiga. Ob obhajilni mizi enega izmed oltarjev so sedeli zidarski vajenci in spali. Vprašal jih je, zakaj spiyo?

"Ker nič ne razumemo," so odgovorili. "Ta duhovnik ne govori za nas."

"Pridite z menoj!" Povedel jih je v zakristijo in povabil, da so prišli h krščanskemu nauku z drugimi fanti. Med temi so bili Karel Buzzetti, Germano, Gariboldo.

Na tak način se je iz tedna v teden večalo število katehizirancev in don Bosko jim je priporočal, naj v prihodnje pripeljejo čim več tovarišev. Skušal jih je pripraviti za poslušnost Bogu, tako da jih je naučil izpolnjevati Božje in cerkvene zapovedi. Prizadeval si je, da jih je pripravil za izpolnjevanje dolžnosti nedeljske maše, naučil jih je jutranje in večerne molitve ter jim to pobožno vajo zelo toplo priporočal, obenem pa jih je pripravljaj na dobro spoved. Ko so končali krščanski nauk, jim je na začetku dovolil, da so se smeli igrati na trgu pred cerkvijo; vendar samo tisto zimo. Don Bosko je omejil svoje prizadevanje predvsem na nekaj večjih fantov, ki so bili daleč od svojih družin, tujci v Turinu in so še zlasti potrebovali verski pouk. Večina teh je bila iz Bielle in Milana, po večini zidarji. Zakristan se ni več upiral, ker ga je don Bosko s svojo ljubeznivostjo in s kakšnim darilom prepričal, da je s tem mogoče storiti veliko dobrega. Spoznali smo ga leta 1891. Bil je zelo star in se je z veseljem spominjal don Boska. Ti fantje so se v svojo veliko korist naučili vsega potrebnega za zveličanje in sadovi so bili zelo obilni in očitni. Don Bosko je s pogumom, ki ga more dati le prava ljubezen do bližnjega, hodil od mojstra do mojstra in jim priporočal zdaj enega zdaj drugega svojega varovanca z namenom, da jih je obvaroval brezdelja in jih odvrnil od hudobije.

Na božični dan je nekaj teh fantov prejelo v svoje srce Jezusa v najsvetejšem zakramentu; radost, ki je odsevala z njihovih obrazov, je našla odziv v don Boskovem srcu, ki se je veselil s svojimi učenci. Gospod mu je dal potrdilo svoje pomoči kot zagotovilo zaradi njegove ponižnosti in podrejenosti njegovi volji.

Vse to je don Bosko delal v soglasju s svojimi predstojniki in z vednostjo cerkvene oblasti, ki ji je bil vedno ponižno vdan. V poročilu, ki ga je 1864 poslal v Rim s prošnjo, da bi potrdili salezijansko družbo, je zapisal: "Vse od leta 1841, ko se je začelo delo oratorijev s preprostim katekizmom v cerkvi sv. Frančiška Saleškega, je bilo vse storjeno v soglasju in pod vodstvom mons. Alojzija Fran-sonija, turinskega nadškofa."

Don Bosko je bil novi apostol, ki je začel svoje poslanstvo. Cerkev je po Božji dobroti imela vedno izredne ljudi, ki so z Božjo pomočjo opravljali izredna dela, ki so kazala na Božji prst. Tudi naše stoletje, ki ni nič manj vredno Božje dobrote kot druga, je imelo veliko takih ljudi. Upam, da se ne motim, ko med te štejem tudi don Boska.

8.

POGLAVJE

*Še druga zasluga cerkvenega konvikta – Konference iz moralne teologije
– Praktična korist – Pravila cerkvenega govorništva – Don Boskov napredek
v tem študiju – Njegova ljubezen do čistosti – Zatajevanje –
Razdeljevanje darov revežem*

O VELIKIH ZASLUGAH, KI SO jih imeli rektorji in učitelji cerkvenega konvikta v Turinu za oblikovanju duhovščine v Piemontu, smo že govorili. Da pa pokažemo, kako pametno in umestno je bilo don Cafassovo prizadevanje, da je pridobil don Boska, da bi se pripravil v tem zavodu na svoje prihodnje poslanstvo, ne smemo pozabiti še neke druge velike zasluge, ki je bila v tem, da je pripravil duhovščino na preganjanje in težavne burne dni, ki so se pripravljali proti Cerkvi. Da pa to hudo zapeljevanje, ki je želo veliko žrtev tudi med duhovščino in ki je bilo samo uvod v organiziran boj proti veri, ni imelo za vero ljudstva tako hudih posledic, kot bi jih lahko, je zasluga previdnostnega vpliva duhovščine, ki se je oblikovala v cerkvenem konviktu. Tam so pravočasno zaslužili namen nasprotnikov in z odločnostjo, vredno obdobja mučencev, pravočasno odkrili taktiko nasprotnikov, se uprli lažnivim svoboščinam, brezverstvu in pohujšanju ter v ljudstvu ohranili sveti ogenj krščanskega duha s tem, da so v tišini pripravljali duhovnike na odpoved ter razkrinkavali namene nasprotnikov, obenem pa vzbudili željo po vrnitvi prave vernosti.

Tukaj se nam zdi primerno, da podamo opis odlične metode, ki so jo navadno uporabljali na konferencah za moralno teologijo. Govorili bomo zlasti o don Cafassu, ker nam je o njem don Bosko zapustil veliko nadrobnosti. Toda don Cafasso je hodil po stopinjah don Guala in nasledniki so navadno vedno posnemali svoje predhodnike. Na dopoldansko konferenco je prihajalo čez sto slušateljev. Duhovniki so prihajali iz vseh delov mesta in bilo jih je toliko, da niso mogli vsi v

dvorano: tisti, ki so prišli pozneje, pa so dostikrat splezali na ramena svojih tovarišev. Don Cafasso je ob točno določeni uri vstopal v učilnico, ki je služila tudi za konferenco, zbrano odmolil Pridi stvarnik Sveti Duh in sedel za predavateljsko mizo. Ko je s pogledom objel navzoče, je dal prebrati odstavek iz Alasijevega Priročnika z ustreznim odgovorom. Nato je predstavil enega ali več primerov, ki jih je že vnaprej pripravil tako, da so zaobjemali različne vidike vprašanja in redno izčrpali vso snov. Povabil je dva ali tri konviktovce, da so podali rešitev primera. Ker so bili odgovori navadno nepopolni, včasih drug drugemu nasprotni ali tudi v napačni smeri, jih je dopolnil sam. Na koncu je sam podal celovit odgovor, in to z jasnim, odkritim, natančnim, utemeljenim pogledom in s tako praktičnim čutom, da so vsi soglasno pritrdili, da je to najboljša rešitev. In tako don Bosko v Cafassovem življenjepisu pripominja: "Značilen je bil njegov neposreden, točen in jasen odgovor. Pred njim so izginjale nejasnosti, dvomi in težave. Ko so mu postavili vprašanje, je v hipu dojel bistvo, nato je za trenutek dvignil duha k Bogu in odgovoril tako natančno in jasno, da tega ne bi mogel storiti bolje tudi po daljšem premisleku. Zato so ga želeli vsi poslušati, in kolikor bolj so se njegova predavanja in pogovori zavlekli, toliko večja je bila zadovoljnost in toliko bolj jim je bilo žal, da se je konferenca končala." Imel je tudi sicer redko pa zelo cenjeno navado, da je znal najbolj dolgočasne predmete podajati zelo duhovito in veselo. Značaj predstavljenih primerov, način, kako jih je poudaril, stalna ljubeznivost, pomešana z duhovitimi domislicami in ustreznimi zgodbicami iz življenja, ter nasmeh, ki mu je nenehno igral na ustnicah, so dajali življenje tudi najbolj hladnim in težkim vprašanjem. Samo v snovi, ki ji sv. Pavel pravi, da naj se niti ne imenuje med vami, je spremenil način podajanja. To je obravnaval trezno, obenem pa zadosti jasno. Slušatelje je prosil, naj molijo, da jim bo Bog stal ob strani s svojo sveto milostjo, in nikdar se ni zgodilo, da bi ob tej tvarini izustil kak dovtip ali da bi se na njegovih ustih pokazal nasmeh. Vse to je v navzočih delalo globok vtis o človeku, ki je v tvarini čistosti odločen čuvaj te dragocene kreposti.

Njegovo učenje ni samo razsvetljevalo razum za dobro znanje moralke, temveč je vnel srca, da so krepost tudi izpolnjevala. Pogosto je pripovedoval o na smrt obsojenih jetnikih ali o izgubljenih ljudeh ali tistih, ki jih je on zopet pridobil za Boga, in konec je vedno nakazal spodbudo h kreposti, nasvet, priporočilo, kako naj si duhovnik prizadeva za krepost, kako naj se izogiba grešnih priložnosti in skrbi za svoje posvečenje. Priporočal je, da naj vsak svoje početje premisli ob Gospodovih nogah in išče v vsem le večjo Božjo slavo. Nikdar naj ne bi preveč skrbeli za svoje sorodnike, z združenjem z Bogom naj se trgajo od sveta in naj si ne pomišljajo storiti vse za veliko Božje delo sprave duš z Bogom.

S tem bi pokazali, kako je vse to pravzaprav lahko, odlično in prinaša veliko zadovoljstvo. Don Bosko je pozorno poslušal vsako besedo svojega ljubljene učitelja in bil, lahko rečemo, prevzet od njegovega učenja. Povedal je, da don Cafassova predavanja niso bila samo sad dela za pisalno mizo, temveč je učil pravi način spovedovanja vernega ljudstva: opisoval je posledice različnih načinov govorjenja, vpraševanja in svetovanja. To je storil tako spretno ali bolje rečeno tako pobožno, modro in previdno, da je težko reči, kaj je bilo večje, ali korist tistih, ki so poslušali konference, ali tistih, ki so imeli srečo, da jih je on duhovno vodil. Od tod je prihajala njegova neverjetna hitrost pri spovedovanju. Dostikrat mu je bilo zadosti, da je slišal le nekaj besed ali samo spovedančev vzdih, pa si je že ustvaril podobo o njegovem stanju. V spovednici je zelo malo govoril, kar pa je povedal, je bilo jasno, točno, klasično in popolnoma prilagojeno potrebi in je bilo bolj koristno kot še tako dolgo govorjenje. Pri konferencah je rabil metodo dvogovora in uvajal konviktove v svoj način spovedovanja in vsi njegovi moralni primeri so bili vsem v dragocen pouk.

Toda to, kar je dajalo njegovim predavanjem poseben čar, je bilo neizmerno zaupanje v Božjo dobroto in ljubezen Boga do nas. Poslušati ga in biti potolažen je bilo eno in isto. Nekdo je nekega dne v njegovi navzočnosti rekel: "Kdo ve, ali bom jaz prišel v nebesa?"

"To pa zares ni stvar, o kateri naj bi dvomili. Pogosto naletimo na kristjane, ki obravnavajo vprašanje zveličanja kot boben, ko vlečejo številke in upajo, da bodo izvlekli prav njihovo. Tu stvari ne potekajo tako. Imamo Jezusove zapovedi in obljube, in kdor izpolnjuje zakone, nima za kaj dvomiti o obljubah." In o nebesih je govoril tako, kakor da bi bil že z eno nogo notri, pri čemer je skušal narediti pot čim bolj dostopno. Poudarjal je pomen izpolnjevanja malih kreposti, kako ne smemo opustiti priložnosti, da bi se čez dan zatajevali. Menil je, da si s temi malimi stvarmi nabiramo ogromne zaklade.

Z moralnim naukom je don Cafasso podajal tudi navodila za cerkveno govnorništvu. Dajal je naslove pridig, ki jih je bilo treba pripraviti v štirinajstih dneh in jih nato prebrati javno, kakor je on določil. Druge pridige je prebral zasebno, jih opremil z opombami in vrnil sestavljavcem. Bil je prepričan, da je eno izmed sredstev, kako naj uničimo greh, in ena prvih duhovnikovih dolžnosti prav pridiganje. Opozarjal je, da je naraščanje greha pri kristjanih odvisno od vedno manjšega poslušanja pridig, da so pa za to deloma krivi tudi pridigarji, ki ne opravljajo dolžnosti svojega stanu in se ne pripravljajo zadosti s študijem teologije, Svetega pisma, cerkvenih očetov, cerkvene zgodovine ter z molitvijo in dobrim zgledom na pridigarsko delo.

Zahteval je, da je treba govore prilagoditi poslušalcem, jim govoriti v kratkih stavkih, z besedami, ki jih vsi razumejo, v lepo urejeni obliki, brez kakršnih koli prostaških izrazov, brez osebnega napadanja, jih obogatiti s primeri iz čutnih stvari, iz vsakdanjega življenja, z mnogimi navedki iz Svetega pisma in cerkvene zgodovine, biti mora ponižen, se postaviti med poslušalce – grešnike in v skupnem naporu premagati zlo, razen seveda, če gre za nečistovanje. Ni bil prijatelj slavnostnih govorov samo za to, da bi povzdignili slovesnost, kakor tudi ne polemičnih govorov. O teh zadnjih je menil, da so primerni v mestu, kjer je veliko postnih govornikov in če jih pripravi dober govornik in so ljudje sposobni dojemati vzvišenost verskih resnic in njenih neizrekljivih lepot. Vendar pa je bolje vedno iti po navadni poti dobre razlage katekizma in veliko bolj so priporočljivi govori, ki vzbujajo ljubezen do kreposti, zavračajo pregrehe in nagovarjajo srce, kajti nevera ima svoje korenine veliko bolj v srcih kot v glavah; in če smo že ozdravili srce, bo tudi pamet kaj kmalu zdrava in ne bo več imela ugovorov proti veri. "Nikar toliko filozofije, nikar toliko besed, ki se končujejo na izem: pozitivizem, materializem, spiritizem, socializem in kaj vem kaj drugega, temveč govorite o nebesih, izpolnjevanju zapovedi, molitvi, pobožnosti do Marije, o pogostem prejemanju svetih zakramentov, begu pred brezdeljem, o bližnjih priložnostih za greh, ljubezni do bližnjega, potrpežljivosti v tegobah in nikdar ne končajte nobene pridige, ne da bi omenili večne resnice."

Želel je, da bi pustili ob strani preveč posvetne teme, ki spadajo bolj v akademije kot v cerkve. Prav tako ni trpel, da bi čisto religiozne stvari obravnavali samo po človeško, jih dokazovali samo s človeškimi razlogi, kajti v tem primeru niso več Božja beseda. Želel je, da ne bi obravnavali vprašanj, ki so predmet teologije in o katerih naj razpravljajo teologi. Prav tako naj se ne obravnavajo vprašanja, ki bi mogla vzbuditi prevelik preplah in ljudem vzeti pogum za krščansko življenje, kot so predestinacija, majhno število izvoljenih, o težavni poti v nebesa. "Govorite o stvareh, ki človeka spodbujajo k dobremu in vlivajo pogum, kot so zaupanje v Božjo dobroto, pobožnost do Marije tudi v najbolj težavnih okoliščinah in v brezizhodnih položajih. Hočete vzbuditi zveličavni božji strah? Govorite o gotovosti smrti ali o negotovosti, kdaj bomo umrli, govorite o Božji sodbi, o strašnih mukah v peklju, pokažite, kako je zadosti samo en smrtni greh, da se pogubimo. Treba je povedati, da je pot do zveličanja težka za tistega, ki se ne zmore odločiti, lahka pa za tistega, ki ima dobro voljo. Če se kdo z dobro voljo odloči za kaj, izginejo težave, Bog mu pomaga s svojo milostjo in tolažbe in uspehi se vrstijo drug za drugim. Če naletimo na kako težavo, je toliko nagrad, da skoraj ne čutimo teže nasprotovanja. Glavna težava, ki bi jo morali prema-

gati, je dvojnost, ko hočemo z ene strani služiti Bogu, z druge strani pa se ne odpovedati svetu. Prikažimo koristnost zares pristnega krščanskega življenja s tem, da prikažemo prednosti v tem in onem življenju, v življenju in smrti, miru srca, radosti molitve, razumevanja v družini, dober uspeh v poslih, zadovoljstvo mirne vesti. Govorimo o nebesih in govorimo pogosto in tako navdušeno, da bo v srcih poslušalcev zrasla želja, da bi prišli tja."⁶

Ne moremo si misliti, kako koristne so bile za don Boska te razlage. Ker je srčno želel, da bi se čim bolj usposobil za vodstvo duš v zakramentu sprave in vse pridobil za ljubezen do Jezusa Kristusa, se je vsega posvetil študiju praktične moralke. In prav v tem se je razlikoval od vseh drugih tovarišev. Pozorno je sledil predavanjem teologa Guale in don Cafassa in se skušal obogatiti z vsemi nauki s tistim visokim razumom, ki mu je pozneje pomagal izdelovati najbolj drzne in veličastne načrte. Prav tako je uporabljal traktate, o katerih smo govorili zgoraj, z mnogimi rešenimi primeri iz konferenc, si priskrbel en izvod in si jih je dodobra usvojil. Vanj se je prelila vsa znanost, duh in ravnanje don Cafassa: enaka dobrota v sprejemanju spovedancev, enaka jasnost v postavljanju vprašanj, urnost v spovedovanju, tako da je v kratkih minutah reševal še tako zapletene primere vesti; enaki kratki nasveti in spodbude za obžalovanje, enaka previdnost v nakazovanju nasvetov. Kdor je imel srečo, da se je kdaj spovedal pri njem, se za vedno spominja moči in duhovnosti njegovih nasvetov.

Še leta 1880 je don Bosko imel pri sebi tiste traktate in zvezke kot znamenje, da je več kot enkrat v življenju pregledal tisto za vsakega duhovnika potrebno vedo. Ko je moral dati odgovor na zelo pomembne in zamotane primere, v zelo zapletenih stanjih vesti, je tudi zadnje dni svojega življenja takoj dojel srčiko vprašanja in dajal rešitev v smislu don Cafassove razlage.

Don Rua pravi, da je don Bosko celo življenje študiral moralno teologijo z zavzetostjo, kot jo je zahteval don Cafasso, ki je imel navado reči, da ne more opravičiti smrtnega greha duhovnika spovednika, ki celo leto ni pregledal vsaj enega traktata moralne teologije. Bil je usposobljen na vseh področjih spovedovanja z vsemi vrstami ljudi, spola in položaja. V vsakem primeru je sodil nadvse natančno in jasno in je od Boga prejel tudi dar, da je prepoznal grehe, ki jih je spovedanec zamolčal iz sramu, kot so nam to povedali mnogi don Boskovi spovedanci. Don Bosko je v tem času dajal dokaze svoje izredne ljubezni do prelepe čednosti čistosti in uporabe vseh sredstev, da jo je mogel ohraniti neomadeže-

⁶ Jožef Cafasso itn., kanonik Jakob Colombero, župnik pri sv. Barbari v Turinu. Tiskarstvo in knjigar na Fratelli Canonica, Turin 1895.

vano. Dokler mu dolžnost ni naložila obveznosti, se ni dotaknil dveh traktatov moralne teologije: *De matrimonio* (O zakonu) in *De sexto* (O šesti Božji zapovedi). In ko je moral vzeti ti knjigi v roke, je čutil velik odpor. Ko je moral naravnost ali posredno obravnavati grehe proti čistosti, je močno zardeval v obraz. Odločno se je izogibal vsakega pogovora o tej snovi, in če se ni mogel izmahniti pogovoru, se je znal vedno spretno izmuzniti. Ko ga je predavatelj povabil, da bi predložil moralne primere, je vedno vzel snov iz otroškega življenja iz odpora, ki ga je imel do delikatnih vprašanj. Če ga je kak duhovnik povprašal o tej snovi, je bil silno zadržan, dal jasen odgovor in se ni zadrževal v daljši razlagi. Nato ga je povabil, da je vzel v roko kako dobro moralno knjigo. Tako nam je povedal don Giacomelli, ki je bil eno leto don Boskov tovariš v konviktu.

S študijem moralne teologije in cerkvenega govorništva je don Bosko povezoval tudi študij cerkvene zgodovine, za kar je uporabil dobršen del noči. V celoti je prebral Orsija, medtem ko je pozorno prebiral tudi bollandiste. Na tak način se je pripravljal na vrsto razprav, ki jih je pozneje imel s protestanti. Zato moremo po pravici reči, da se tudi na don Boska nanašajo besede, ki so bile vklepane na grob teologa Guale: Delal je z zanosom, živel v čuječnosti. To nenehno odtegotvanje spancu in počitku, zlasti pozimi, je bila posledica njegovega nenehnega zatajevanja. Namesto kave pri zajtrku, ki bi ga mogla poživiti, se je zadovoljil s skorjo kruha, večkrat pa se je tudi temu odpovedal. Postil se je ob petkih in pogosto tudi ob sobotah. Čeprav je bilo materi, ki ga je od časa do časa prišla obiskat, ljubo, da mu je prinesla sadja in vina, je on nikdar ni za to prosil. In če je kje kaj dobil, je takoj vse razdelil med tovariše. Vsemu se je rade volje odpovedal, kakor že prej v semenišču. Don Mavricij Tirone, župnik v Salassi Canavese, piše: "Dva duhovnika, ki sta bila don Boskova tovariša v konviktu, sta mi več kot enkrat pripovedovala dogodek iz tistih časov. Če so za kosilo ali večerjo dali semeniščnikom boljše mineštro kot po navadi, si je don Bosko nalil vode, da je nastala mešanica, ki je niti pes ne bi povohal, in jo potem z velikim navdušenjem pojedel. Če so ga zato tovariši karali, je mirno odgovarjal: "Bila je prevroča." Količko stvari se skriva za temi besedami. Popolna zmaga nad čutom okusa, ljubezen do zatajevanja, ponižnost, da ga drugi ne bi občudovali zaradi kreposti."

Zaradi njegove prizadevnosti in uspehov pri študiju kakor tudi zaradi njegove izredne pobožnosti in drugih kreposti so ga sošolci duhovniki kakor tudi njegova predstojnika don Cafasso in don Guala zelo cenili, kot nam zagotavlja mons. Janez Krstnik Bertagna. Predstojniki so ga še posebno cenili zaradi njegove urne pokorščine, ki ni poznala težav in nikakršnega odlašanja. Navada je bila, da so predstojniki konvikta pred glavnimi vrati ustanove po kosilu delili hrano,

in vsak dan je prihajalo veliko revežev, prepričanih, da ne bodo odšli praznih rok. Na določene dni so množici ubogih, ki so ob določenih urah čakali v zakristiji, delili tudi miloščino v denarju. Neredko pa so bili predstojniki zadržani zaradi pomembnih opravkov in niso mogli sami opraviti tega dela krščanske ljubezni. Zato so naročili don Bosku, da je on vodil razdeljevanje in polagal v roke potrebnim denar, ki ga je dobil v ta namen. To nikakor ni bila prijetna naloga, ker je kričeči nered takih sestankov, nevšečnosti, sumničenja, tožbe, neotesanost in zahtevnost nekaterih terjala neizmerno potrpežljivost, zlasti še če je kot začetnik bil navajen na lep red. V takih okoliščinah se je zgodilo nekaj, kar bi se lahko ponovilo še večkrat, če ne bi bil delivec miloščine zelo pozoren. Reveži so se postavili v vrsto in don Bosko je začel deliti miloščino. Neka beračica, ki je že dobila svoj kovanec, je šla nazaj in se zopet postavila v vrsto. Ko se je približala don Bosku, je zopet stegnila roko. "Toda vi ste že dobili svoj kovanec, draga moja!" ji je rekel don Bosko. "Ste, gospod frater, zares prepričani, da ste mi ga dali?" je odvrnila beračica. "Menila sem namreč, da desnica ne ve, kaj dela levica." "Imate prav," je vzkliknil don Bosko in ji dal še drugi kovanec. Glede takih dogodkov so pripovedovali tudi že o drugih dobrodušnih ljudeh in brez nadaljnjega lahko rečemo, da ni nič novega pod soncem. Vendar nam dogodek kaže, kako tesno sta bili v don Bosku povezani dobrota srca in krščanska ljubezen.

9.

POGLAVJE

Prva pesem Mariji na čast – Način dela v Oratoriju – Prvi don Boskovi dobrotniki – Izleti po mestu – Obiski pri delodajalcih – 'Živel don Bosko' in ploskanje – Previdni popravki – Zavrtnjeni kritik

POSEBNOST BOŽJEGA DELOVANJA JE V TEM, da raste iz malega, se čudovito razvija proti splošnemu pričakovanju in se ljudem toliko bolj kaže kot nebeški navdih in podpora. To je bila tudi značilnost don Boskovih del, ki v svoji previdnosti nikdar ni delal v naglici. Imenoval ga je Oratorij (Molilnica) zaradi pretežnega deleža, ki ga je imel obisk cerkve in opravljanje molitve. Cilj vsega prizadevanja je bilo življenje po veri, gojitev kreposti, moralna vzgoja mladine in rešitev duš. Zabava, odmori, petje in glasba, gledališče in šola, ki so se pridružili pozneje, pa so bila sredstva.

V tisti prvi zimi se je don Bosko trudil, da bi utrdil svoj mali Oratorij. Čeprav je bil njegov glavni namen zbirati najbolj ogrožene dečke in fante, ki so zlasti bili potrebni verskega pouka, posebno še tiste, ki so prišli iz ječ, je vendar, da bi zagotovil red in moralnost, vse od začetka vabil v Oratorij tudi take iz urejenih družin, lepega vedenja in že poučene o krščanskem nauku. Te je ustrezno usposobil, da so mu pomagali vzdrževati red med tovariši, javno brali in mu pomagali pri cerkvenem petju, s katerim naj bi pobožne vaje naredili privlačnejše. Don Bosko se je na samem začetku prepričal, da bi bila brez petja in branja zabavnih pa poštenih knjig njegova zborovanja kakor telo brez življenja. Za svečnico 2. februarja 1842 je bilo že kakih dvajset lepih glasov, ki so prepevali vzvišeni Božji materi Mariji za njen praznik, zlasti, in to prvič, Pojte Mariji vsi verni jeziki. Na dan Marijinega oznanjenja je bilo pevcev že več kot trideset. Tokrat so priredili prvo večjo praznično slovesnost, zlasti s tem, da so prejeli svete

zakramente. Ko popoldne ni bilo več prostora v malem koru, so se preselili v kapelo ob zakristiji. Nekaj tednov pozneje jih je bilo že petdeset.

Tistikrat je življenje v Oratoriju potekalo takole: Vsak praznični dan so imeli fantje priložnost, da so se spovedali in prejeli sveto obhajilo. Eno nedeljo v mesecu pa so vsi prejeli svete zakramente. Lep obred je don Bosko vedno nanznanil s kratkim nagovorom in vse povabil k spovedi in obhajilu. Potem je bil z njimi in jih pripravljaval s čudovito potrpežljivostjo in ljubeznijo. Spovedovati sta pomagala teolog Guala in don Cafasso. Don Bosko si je točno zapomnil, kdaj se je kak deček spovedal, in je spodbujal k večji gorečnosti predvsem tiste, ki so bili spovedi bolj potrebni.

Proti večeru so se ob določeni uri zbrali v majhnem že omenjenem Oratoriju, kjer so slišali kratko duhovno branje, zapeli kako cerkveno pesem, bili pri krščanskem nauku in končno poslušali še spodbuden zgled v obliki pridige. Na koncu so dobili vsi kako nagrado, včasih pa so predmete tudi žrebali.

Fantje so se močno spremenili, ker so zaradi mraza nehali zidati objekte in so se vajenci in podajalci vrnili domov k svojim družinam. Kakor hitro pa je prišla pomlad, so se zopet vrnili v Turin in prišli k don Bosku. Med temi se je odlikoval Karel Buzzetti, takrat samo zidarski vajenec, pozneje pa zidarski delovodja, ki je prvič pripeljal s seboj manjšega brata Jožefa, da bi se naučil zidarske obrti. Dobri fantek se je tako navezal na don Boska, na praznična zborovanja, ki se jih je z zgledno točnostjo udeleževal, da se je pozneje celo odpovedal vrnitvi v družino v Caronno Ghiringhelo, kot so to na začetku zime delali njegovi bratje in drugi znanci.

Teolog Guala in don Cafasso sta bila zaradi nenehno naraščajočega števila otrok zelo zadovoljna. Don Bosko je don Cafassu omenil, da si je za navduševanje fantov k vztrajnosti za praznične obiske treba pomagati z majhnimi nagradami, česar pa on ne zmore, ker nima nikakršnih dohodkov. Toda don Cafasso mu je takoj odgovoril: "To naj vas ne skrbi. Za tekoče izdatke bom poskrbel jaz." Zato sta mu teolog Guala in on od časa do časa dajala na voljo knjižice, knjige, svetinjice in križe za nagrade fantom. Včasih sta mu dala celo blago, da je mogel poskrbeti za obleko najbolj potrebnim. Nekateri so dobivali več tednov zaporedoma hrano, vse dokler niso dobili dela in si tako sami zaslužili vse potrebno. Neredko je don Cafasso ob koncu krščanskega nauka dal deliti v obednici konvikta hrano in najbolj prizadevnim dajal celo suknjiče, telovnike, čevlje, cokle in drugo, kakor je bila pač potreba. Včasih je dal don Bosku celo denar, da je priskrbel vse potrebno za kako loterijo. Don Bosko takrat še ni bil zadosti spreten v ravnanju zlasti z velikimi bankovci, saj ni poznal resnične vrednosti denarja. Gotovo si takrat niti v sanjah ni predstavljal, da bo moral v svojem življenju

upravljati z velikanskimi vsotami denarja, od navadnih kovancev do žlahtnih kovin, ki so prihajale z vseh koncev sveta. Nekega dne je dobil v dar zlatnik in menil, da velja 20 lir. Vstopil je v neko trgovino in nakupil predmetov za en mareng. Ko je trgovec videl zlatnik, je brez besede dal nazaj skoraj devet lir. "Zakaj ta denar?" je vprašal don Bosko, "ali vam nisem dal enega marenga?" "Ne," je odvrnil trgovec, "ta zlatnik velja 28 lir in pol!"

Ob praznikih, ko so vsi dečki prejeli svete zakramente, sta don Cafasso in don Guala prihajala na kratek obisk in sta jim pripovedovala kako dogodivščino, ki je bila vsem zelo všeč. Ko don Bosko iz kakega vzroka ni mogel sam biti navzoč, ga je nadomestil kak konviktovec, onadva pa sta poskrbela za krščanski nauk.

Toda čeprav sta bila ta dva duhovnika vedno pripravljena v vsem pomagati, je bil duša Oratorija, nenadomestljiv prijatelj, da, celo ljubezniv oče teh fantov vedno don Bosko. Njemu je bila prirojena težnja, da je pomagal tem zapuščenim revežem. Njegov izbrano ljubezniv način ravnanja z mladino je bil tako zelo različen od običajnih metod občevanja s takimi otroki, da je bilo vsem jasno, da gre za nekaj čisto novega. Posvečal jim je ne samo praznične dni, temveč tudi svoje odmore in z dovoljenjem svojega predstojnika še dodaten čas. Hodil je sem in tja, na trge, ulice in tudi v delavnice in vabil mlade delavce, ki so ob prazničnih dneh blodili brez cilja sem in tja ter z igro in sladkarijami zapravljali denar, ki so ga s tako težavo zaslužili med tednom. Iz izkušnje je vedel, da je tako početje začetek razvad in vzrok, da dobri postanejo slabi ter nevarnost zase in za druge. Zavzemal se je zlasti za take, ki so prihajali od daleč in se niso znašli niti v navezovanju stika s cerkvami in tovariši. In ko je izvedel, da je kateri izmed njegovih prijateljčkov ostal brez dela ali je bil zaposlen pri slabem mojstru, je storil vse, da mu je poiskal drugo zaposlitev in ga zaupal dobremu krščanskemu gospodarju. Pa tudi s tem še ni bil zadovoljen, temveč jih je dan za dnem hodil obiskovat v delavnice, trgovine in tovarne, se z njimi na kratko pogovarjal, pokazal zanimanje za enega, dal kako darilce drugemu in s takimi malenkostmi in pozornostmi vsem delal veliko veselje. "Končno smo našli nekoga, ki se zanima za nas," so vzklikali ti ubogi dečki. Obiskov fantom so se veselili tudi gospodarji, ki so rade volje zaposlovali fante, za katere je kdo posebej skrbel, jih zaposloval ob prazničnih dneh, se trudil za njihovo versko življenje in jih navajal k točnosti in prizadevnosti pri delu. Ti pa so se zopet tako zelo navezali na don Boska, da je vsak stik z njim pomenil nepopisno veselje in pravi praznik ter so ga navdušeno pozdravljali in izražali svoje občudovanje.

Nekega dne se je don Bosko pri mestni hiši srečal z dečkom iz svojega Oratorija, ki je prihajal od nakupa. Med drugimi rečmi je imel v eni roki steklenico

kisa in v drugi steklenico olja. Ko je zagledal don Boska, je začel od veselja poskakovati in klicati: "Živel don Bosko! Živel don Bosko!" Don Bosko mu je smeje se dejal: "Lahko storiš tako, kakor delam jaz?" in pri tem zaploskal z rokami. Deček je ves iz sebe od radosti potisnil steklenico pod pazduho in znova zaklical 'Živel don Bosko' in zaploskal z rokami. Da je mogel to narediti, je spustil na tla steklenici in vse skupaj se je razbilo. Ob žvenketanju stekla je deček kakor pribit obstal in se nato začel bridko jokati, češ da ga bo mati, ko bo prišel domov, natepla. "To je nesreča, ki jo bova takoj odpravila," je dejal don Bosko in dodal: "Pridi z menoj." Vsega v solzah ga je popeljal v trgovino. Ko je lastnici povedal celo zgodbo, jo je prosil, da bi mu nadomestila vse, kar je izgubil. "To bomo kmalu uredili," je dejala trgovka. "In kdo ste vi?" "Jaz sem don Bosko." Dobra žena je vzela dve steklenici, ju napolnila z oljem in kisom in ju dala dečku. "Koliko sem vam dolžan?" je vprašal don Bosko. "Dvaindvajset soldov! Vendar vam naj povem, da je že vse poravnano."

Nič manj ga niso imeli radi fantje, ki jih je on usposobil za katehetsko službo. Ker so bili dijaki, jim je v nadomestilo za usluge pomagal pri učenju, jim razlagal težje razumljive predmete latinskih avtorjev, jim popravljaj naloge in jim pomagal, da so se bolje izražali. Ti so tako kakor mladi delavci prihajali k njemu v času odmora tudi med tednom, se z njim pogovarjali in pripeljali s seboj tudi svoje družine. Tako se je don Boskova dobrodelna dejavnost širila tudi zunaj konvikta.

In zgodilo se je, da je družina Verniano po zavzemanju sina Emilija navezala tesne stike z don Boskom in so enkrat oče, potem sin, pa tudi hčere v spremstvu matere prihajali ob četrtkih na obisk v sprejemnico. V družini je bilo osem otrok in vsi so si neizmerno želeli, da bi mogli govoriti z don Boskom. Toda don Boska je zelo motila razkošnost v obleki. Deklice, ki so bile stare 10 ali 12 let, so se še lahko tako nosile, nikakor pa ne one, ki so bile stare več kot osemnajst let. Ker ni hotel opozarjati s kakim ostrim opominom, ker je bila pač taka moda in družina zaradi splošnega vedenja ni videla v tem nič slabega, je don Bosko čakal na primerno priložnost. Nekega dne je prišla na obisk cela družina. Govoril je in pred njim je stala ena tistih deklic in ga z odprtimi usti poslušala. Kar nenedoma je don Bosko prekinil svoj govor in vprašal deklico: "Rad bi, da mi nekaj poveš." "Da, zelo rada. Kar vprašajte me." "Povej mi, zakaj tako grdo ravnaš s svojimi rokami." "Saj vendar ne ravnam grdo z njimi." "Pa se mi le dozdeva, da je tako." "Vse kaj drugega," se je sedaj vmešala mati. "Če bi vi vedeli, kako in kolikokrat sem jo že pokarala zaradi njene nečimrnosti. Nikdar se ne more zadosti temeljito umiti, in ko misli, da je nared, se že odišavlja z vsemi mogočimi vonjavami." "In kljub temu ti pravim," se je don Bosko zopet obrnil k deklici, "da

ravnaš grdo s svojimi rokami." "In zakaj? Kako?" Ko boš umrla, bom molil, da bi šla v nebesa, toda te tvoje roke bodo gotovo vržene v ogenj in bodo gorele. In ali ni to slabo ravnanje z rokami?" "Saj vendar ne delam nič hudega in v pekel tudi nočem iti." "Pa vendar se je treba sprijazniti z dejstvi: če ne pekel, pa vsaj vice. In ne vem, za koliko časa." "Toda ta opomba velja tudi zame," je vzkliknila ena izmed starejših in pri tem zardela, "saj imam tudi jaz tako razgaljen vrat." "Prav. Tako bodo plameni od rok šli k vratu in zajeli vse telo." "Že razumem," je dejala mati, že razumem. Jaz sem tista, ki moram urediti to zadevo. Iz srca se vam zahvaljujem, da ste me na to opozorili." Kako jasno se v teh opozorilih kaže don Boskova previdnost in skromnost. Don Bosko je vedno isti, toda sedaj kot duhovnik ne beži pred stikom z vsake vrste ljudmi, kakor pravi sv. Pavel: "Vsem sem postal vse, da bi jih nekaj zagotovo rešil" (1 Kor 9,22). Od sedaj naprej bo svojo duhovniško dejavnost obračal tudi k deklicam, ki so prav tako Božje stvari, odrešene s krvjo Jezusa Kristusa. Vendar bo ob tem izredno zadržan v besedah in odnosih. Prav tako se njegovi odnosi niso več omejevali samo na družine, iz katerih so prihajali njegovi dečki, temveč je začel navezovati stike tudi z uglednimi osebami, s škofijskimi in redovnimi duhovniki. Tudi tem je don Bosko, če je bilo treba, primerno delil zveličavne opomine.

Med drugimi so ga prihajali obiskovat v konvikt nekateri patri iz zelo ugle dnega reda. Eden izmed teh je pogosto začel pogovor o nekem učenem in svetem teologu, don Boskovem prijatelju, ki so mu svetovali, da bi vstopil v tisti red, bil pripuščen k izpitu, vendar izpita ni uspešno opravil in ga zato niso sprejeli med novince. Zaradi tega neuspeha je ta don Boskov prijatelj v očeh tistega patra veljal za nevedneža, človeka brez bistrega razuma in prave razsodnosti in ga je kot takega v svojih pogovorih tudi ocenjeval, medtem ko je tega ali onega duhovnika visoko povzdigoval. Don Bosko mu je večkrat dal govoriti in je molčal. Toda nekega dne ni mogel več prenašati lahkotne površnosti tega kritika in je z nekaj užaljenim naglasom zavrnil obtožbo nevednosti: "Toda če so ga povabili, pripustili k izpitu, so pač bili prepričani, da ni kdorkoli in ima sposobnosti. Zmota v tem jim nikakor ne bi bila v čast in ne bi kazala na njihovo bistrovidnost." Neslavni ocenjevalec je pobit utihnil in nikdar več ni načel tega vprašanja.

Ko je don Bosko pripovedoval o tem in drugih podobnih primerih, je dal čutiti, da so mu taka ocenjevanja zelo neprijetna, in je vse navzoče spodbujal, da ne bi nikdar govorili slabo o komerkoli, najmanj pa o duhovnikih ali članih kake redovne družine, ker je to proti krščanski ljubezni in pušča vedno slab vtis v vsakem, ki ima le malo razsodnosti.

10.

POGLAVJE

*Šegavosti iz konvikta – Don Bosko najbolj priljubljeno razvedrilo –
Iznajdljiva don Cafassova dobrota v ječah – Don Bosko poučuje
krščanski nauk v ječah – Vtisi in pouk – Velika noč med jetniki*

DON BOSKO NI V KONVIKTU ničesar opustil glede prinašanja veselja, ki ga je delalo dušo pogovorov. Kakor v šolah in semenišču v Chieriju je imel vedno kaj novega in zanimivega, s čimer je razveseljeval družčino. Pri tem svojem šaljivem in burkastem obnašanju pa je kazal mirno in dostojanstveno vedenje, ki niti v hoji niti v gestah niti pri smejanju ni postalo neprimerno. Navedli bomo dogodek, ki nam kaže, kako je mogoče odlično pobožnost in najvišjo apostolsko gorečnost združevati s prijetnim humorjem. Teh prijetnih zabav sta se veselila tudi teolog Guala in don Cafasso, ki sta bila sicer zelo resna človeka.

V konviktu je bil tudi neki D. C., zelo ljubezniv, vendar čudaški človek, ki je bil vedno pripravljen zabavati svoje tovariše, čeprav je pri tem dopustil, da so se smejali na njegov račun. Pri nekem Židu je kupil tako starinski plašč, da je zaradi pozornosti, ki jo je vzbujal, prešel v pregovor med konviktovc. Zato si ga ni upal več obleči. Don Bosko je nekega dne ta plašč zložil in ga položil na sedež D. C. Ko je ta prišel v učilnico in sedel na svoje mesto, je začutil oviro. "Kaj je to?" je vzkliknil in vrgel zavoj na sredo učilnice. Toda ko je stvar natančneje pogledal, je spoznal del svoje osebne garderobe. Najprej se je razjezil, potem pa zato ker ni vedel, kako se bo stvar končala, plašč pobral in ga med krohotom vseh zbranih odnesel ven.

Drugikrat mu je don Bosko celo igro ponovil v obednici. Tedaj pa je D. C. nejevoljen svoj plašč zaklenil v kovček in ga v največji tajnosti poslal domov v Turin z odločno prepovedjo sorodnikom, da bi ga komu pokazali. Toda prepovedi se niso držali.

Za pusta je don Bosko ljudi zabaval s svojimi rokohitrskimi spretnostmi. Z opatom Favom so se domenili, da se bodo malo pozabavali na račun plašča D. C. "Torej," je dejal nekega večera med odmorom opat Fava don Bosku, "se bomo malo pozabavali?"

"Dajmo, nasmejmo se malo," sta odvrnila teolog Guala in don Cafasso, ki sta se že domenila z don Boskom.

"Torej vi, gospod don Bosko, pripravite nam kako lepo zabavo," je dejal opat Fava.

"Kako zabavo naj vam pripravim?" je vprašal don Bosko.

Okoli stoječi so jih navedli celo vrsto. Don Bosko je poslušal in molčal, končno pa je dejal: "Prepuščam vam, da izberete katero koli stvar, kar vam bolj ugaja, in jaz vam jo bom takoj pričaral na tej miznici."

Lahko si mislite, kaj vse so predlagali: eden je hotel mačka, drugi živega vrabca, ta jajca, drugi pečenega piščanca. Med krikom in vikom se je zaslišal glas opata Fave: "Naj se prikaže plašč gospoda D. C."

Predlogu so vsi pritrjevalno zaploskali in tako potisnili ob stran vse druge. Don Bosko se je opravičeval, da je kaj takega nemogoče, toda D. C. je takoj zaklical: "Kar storite, če vam je tako ljubo, kajti moj plašč je zunaj, na deželi, pod ključem in ni ga človeka, ki bi mi ga mogel vzeti."

Don Bosko se je vdal, dal si je izročiti čarobno paličico, si privezal okoli ledij brisačo in začel prepevati in izrekati čarovne besede. Od smeha so se vsi držali za trebuhe. Potem je skoraj obupano izjavil, da ne bo šlo. Toda ker so ga vsi spodbujali, da naj nadaljuje, je ponovil in pomnožil kabalistična skrivnostna znamenja. Kar nenadoma pa je zaklical: "Mir, tišina! Plašč je v tem trenutku v Carigradu, toda kmalu ga bomo dobili sem." Krohot je rasel in don Bosko je delal čudne, nerazumljive, nikdar slišane besede in melodije.

Sedaj je ukazal, naj postavijo sredi sobe miznico enega izmed konviktovcev. Odprl jo je, poklical vse, da naj se prepričajo, da je prazna, jo zaprl, pa ponovno odprl in znova pokazal, da ni notri nič. Nato jo je zaklenil in izročil ključ teologu Guali, ki ga je moral držati tako, da so ga vsi videli, obenem pa je bil obrnjen k don Bosku. "Le delajte, kar hočete," je s samozadovoljnim prepričanjem ponavljal D. C., medtem ko mu je na ustnicah igral grenko posmehljiv nasmeh.

Don Bosko si je nadel videz navdihnjenega človeka, delal počasi skrivnostna znamenja v zraku, izgovoril štiri debele besede, ki jih ni v nobenem besednjaku tega sveta, in zaklical: "Končano je!" Tedaj je izročil ključ D. C., da jo odpre. Ko je D. C. imel v roki ključ, je vzkliknil ves začuden: "To je vendar ključ od mojega kovčka." Odprl je miznico in glej: pred očmi vsega zbranega občinstva

se je razgrnil plašč v vsej svoji klasični pristnosti, kakor so ga že vsi poznali iz pregovora, ki je krožil po konviktu in si ga prav zato ni upal več nadeti. Ni nam mogoče opisati presenečenja in hrupnega razgrajanja ob tem prizoru. D. C. je z odprtimi usti buljil v zrak. In don Cafasso je dejal: "Za božjo voljo, pojdimo stran od tu, sicer nas bo še pobralo od smeha!"

Radost srca je človekovo življenje in je neizčrpen zaklad svetosti (prim. Prd 30,23). Toda don Bosku so bili še veliko ljubši oddihi, ki jih je doživljal z don Cafassom. Tu so njegovi učenci srkali kakor dete mleko lepe manire, kako naj se vedejo v družbi, kako naj ravnajo s svetom, ne da bi postali njegovi sužnji, da postanejo pravi duhovniki, obogateni z vsemi krepostmi, ki človeka usposabljuje, da daje Bogu, kar je Božjega, in cesarju, kar je cesarjevega. Don Cafasso je imel navado pripovedovati o spreobrnjenjih zakrknjenih grešnikov v bolnišnicah, ječah in drugih krajih v veliko spodbudo in duhovno korist konviktovcem. Ti so, potem ko ga ni bilo več med njimi, znali pripovedovati tisoč nadrobnosti o svojem dragem repetitorju. Izmed mnogih dogodivščin, ki sem jim bil sam priča, sem izbral naslednjo, ki se mi zdi zelo mikavna in zanimiva.

Da bi pripravil jetnike na obhajanje nekega praznika v čast Devici Mariji, je don Cafasso cel teden poučeval, prepričeval in spodbujal petinštirideset jetnikov, zbranih v veliki sobani. Skoraj vsi so obljubili, da se bodo na predvečer praznika spovedali. Toda ko je prišel pričakovani dan, se nobeden ni mogel odločiti, da bi storil sveto dejanje spovedi. Don Cafasso je ponovil povabilo, na kratko povzel vse, kar jim je priporočil v preteklih dneh, in jih spomnil obljube, ki so mu jo dali. Toda bodisi iz človeških ozirov bodisi iz hudičeve prevare ali kakega drugega praznega razloga se nobeden ni hotel spovedati. Kaj naj stori?

In iznajdljiva don Cafassova ljubezen je našla pravo rešitev. Smeje se je približal enemu, na prvi pogled največjemu in močnemu jetniku in ga brez besede prijel za dolgo gosto brado. Jetnik je najprej menil, da se don Cafasso šali, in je zato vljudno, kolikor je to mogoče pričakovati od ljudi te sorte, rekel: "Vzemite mi vse, kar hočete, samo to mojo ljubo brado mi pustite."

"Ne pustim vas več iz rok, dokler se ne boste spovedali."

"Toda jaz se nočem spovedati."

"Jaz vas pa ne spustim iz rok."

"Saj se zares ne mislim spovedati."

"Govorite, kar koli hočete, sedaj mi ne uidete več. Ne pustim vas, dokler se ne boste spovedali."

"Pa nisem pripravljen."

"Vas bom jaz pripravil."

Če bi ta jetnik hotel, bi se brez težave lahko iztrgal iz Cafassovih rok. Toda bodisi zaradi spoštovanja do osebe ali bolje kot sad Božje milosti se je jetnik vdal in se dal zvleči v enega izmed kotov sobane. Tukaj je častitljivi duhovnik sedel na eno izmed slamnjač in pripravil svojega prijatelja na spoved. Možakar je bil ves presunjen in med solzami in vzdihmi komaj naštel vse svoje grehe.

Tedaj se je zgodilo nekaj nepričakovanega. Človek, ki se je prej zaklinjal in pridušal, da ne bo šel k spovedi, je sedaj hodil od enega do drugega sojetnika in jim dopovedoval, da v svojem življenju še ni bil bolj srečen kot ta dan. Govoril jim je in prigovarjal toliko časa, da so se vsi spovedali.

Naj bo kakor koli že, izbral sem ta dogodek izmed tisoč drugih, da pokažem delovanje Božje milosti kot posledico čudežne ljubezni don Cafassa. Vsekakor je tukaj treba priznati poseg Božje roke.

Povedati je treba, da je don Cafasso takrat spovedoval pozno v noč; zaklenili so že vsa vrata in izhode iz ječe in vse je kazalo, da bo moral prebiti noč z jetniki. Toda ob določeni nočni uri so vstopili biriči in čuvaji, oboroženi s puškami, pištolami in sabljami, in začeli običajno nočno preiskavo. Svetili so si z baklami na dolgih železnih palicah. Šli so korak za korakom, natančno pregledovali stene, ali se ni kje pokazala kaka razpoka ali luknja, ali niso izpodkopali tal in ali ni bila mogoče nevarnost za upor ali izpad iz ječe. Ko so zagledali neznanca, so zakričali: "Kdo ste vi?" Ne da bi počakali na odgovor, so ga obkolili in mu začeli pretiti: "Kaj počnete tukaj? Kaj nameravate storiti?" Don Cafasso je hotel odgovorjati, pa mu ni bilo mogoče, ker so biriči enoglasno kričali: "Stoj! Stoj! Povej, kdo si!"

"Jaz sem don Cafasso."

"Don Cafasso? Tukaj in ob tej uri? Zakaj niste odšli pravočasno od tu? Ne smemo vas pustiti ven, ne da bi prej obvestili ravnatelja jetnišnice."

"Storite, kakor veste in znate. Obvestite kogar koli hočete, meni je vseeno. Toda vedite, da je bila vaša dolžnost, da bi na večer pregledali in ugotovili, ali je notri kdo, ki ne sme prenočiti v ječi. To je bila vaša dolžnost in ste odgovorni za dejanje, ki ga niste opravili."

Tedaj so vsi utihnili, skušali don Cafassa na lep način pomiriti, ga prosili, da naj nikomur ne pripoveduje o tem, kar se mu je zgodilo, in ga pospremili vse do njegovega stanovanja.

Tiste čase je bilo v Turinu četvero jetnišnic: ena blizu Porte Palazzo, druga v ulici Sveti Dominik v stavbi, kjer je imela pozneje sedež Hiša dobrodelnosti, tretja v Correctionelu blizu cerkve Svetih mučencev in četrta v podzemlju senatske palače. Vse štiri jetnišnice je oskrboval don Cafasso s svojo gorečnostjo in zlasti še s svojo krščansko ljubeznijo.

Pravilnik jetnišnic je v krščanskem duhu sestavil leta 1839 kralj Karel Albert. Vsak praznični dan je bila predpisana sveta maša, pouk krščanskega nauka in ena ura katekizma. V postu so morali kaplani ob sredah in četrtek obiskovati jetnike in jih poučevati o krščanskih resnicah. Da bi pomagal kaplanom in pripravil jetnike na velikonočno dolžnost, je don Cafasso pošiljal v ječe trikrat na teden konviktovce s služabnikom, ki je nosil polno košaro tobaka in cigar, zavite v čedne zavoje. Ob vratih soban so te darove razdelili katehistom, ki so jih potem delili med svoje ne posebno ljubeznive učence.

Od začetka je don Bosko čutil odpor proti tej obliki apostolata. Odbijali so ga vlažni hodniki, nezdrav in pokvarjen zrak in misel, da je med ljudmi, omadeževanimi s težkimi hudodelstvi. Toda skušal se je premagati in je mislil na besede Božjega sodnika pri poslednji sodbi: "V ječi sem bil in ste prišli k meni" (Mt 25,36). Tako je tudi on začel poučevati verouk v svojem oddelku. Začetki niso bili kaj spodbudni: nekateri so se režali, drugi postavljali neumestna vprašanja, tretji so po tihem med seboj klepetali, kak drug pa je na glas zehal. Vendar si zaradi tako slabega odziva ni dal odvzeti poguma, temveč jih je ljubeznivo, dobrohotno in prijateljsko nagovarjal. Ker je znal po domače govoriti s temi nesrečneži, si jih je s svojim prijetnim govorjenjem in nalezljivo prepričevalnostjo tako pridobil, da so si goreče želeli njegovih obiskov. On pa je toliko govoril in si toliko prizadeval, da bi si pridobil njihova srca in jih pripeljal na pravo pot. Z izkušnjo iz teh prvih poizkusnih obiskov ječ je znal vzbuditi čudovito zaupanje v Božje usmiljenje. Tako so nam pripovedovali očividci.

Toda to, zaradi česar ga je posebno bolelo srce, so bili ubogi mladeniči, ki jih je morala družba zapreti v te ječe in pri tem ni storila zanje nič drugega kot to. Nekaj jih je moralo prestajati kazni za hudodelstva, ki so daleč presejala njihovo starost. Don Bosko je ugotavljal, da je število prav teh iz dneva v dan naraščalo. In prav isti, ki so pred kratkim zapustili ječo, so se čez nekaj dni spet vrnili tja s še večjimi hudodelstvi na vesti in s še hujšo kaznijo. V svoje veliko začudenje in presenečenje je ugotavljal, da so celo tisti, ki so zapuščali ječo s trdnim sklepom, da se bodo poboljšali zaradi prestanega trpljenja, zopet prihajali nazaj. Tukaj so se potem naučili še bolj prefinjenih hudobij, se še bolj pohujševali in postajali vedno bolj pokvarjeni. In kljub vsemu temu je bilo med temi nesrečneži veliko takih, ki so bili dobrega srca, zmožni, da bi bili v veselje svojim družinam, pa so bili zagrenjeni in osorni v svojem vedenju zaradi grdega ravnanja in prisiljeni, da so se hranili samo s kruhom in vodo (takrat je bilo v ječah veliko huje kot danes). Upirali so se vsem ukazom, ker so jim jih vsilili, in na njihovih obrazih si bral obup in na ustnicah posmeh. Don Bosko je pristopal

k njim s toplo človeškostjo, dobrohotnostjo, jih tolažil in skušal razvedriti s kakim dovtipom ali smešnico. Skušal jih je v njihovem obupu razvedriti z vedrimi pripovedmi, jih pomirjevati v zlobnih naklepih, posredoval zanje pri čuvajih in s svojo gorečnostjo, ki je bila vsa prežeta z ljubeznivostjo, izvajal pravo oblast. Fantje so ga privlačili in oni so čutili, da si jih je pridobil. "In korak za korakom," piše on sam, "ko sem jim dal občutiti njihovo človeško dostojanstvo, jih prepričeval, kako je umestno, da si vsak pošteno in ne s tatvino služi kruh, se je začel v njih obujati čut za moralno in religiozno. Občutili so v svojem srcu radost, ki si je niso mogli razložiti in ki jih je nagnila, da so sklenili začeti boljše življenje. In tako jih je veliko že v ječi sami spremenilo življenje, drugi pa so, potem ko so zapustili ječo, začeli živeti tako, da se nikdar več niso vrnili tja." Z eno besedo, veliko izmed njih jih je v ječi občutilo učinke Božjega usmiljenja in našlo odprta vrata v nebesa. Po končanem katekizmu je don Bosko zapuščal te grozljive zidove pod globokim vtisom nesreče in vedno bolj prepričan, da se bo za vsako ceno posvetil mladini in skušal prepričati tako žalostno stanje. Ko je kateri izmed teh jetnikov zapustil ječo in je bilo njegovo stanovanje preveč oddaljeno od Oratorija ali se don Bosku ni zdelo primerno, da bi ga sprejel med oratorijance, jih je začel pošiljati k nekaterim gorečim gospodom in dobrim obrtnikom, da so jih zbirali ob nedeljah, jih nadzirali ter jim pomagali, da so posvečevali praznične dni. Pogosto se je zanimal za njihovo vedenje, jih obiskoval, jih spodbujal ter jim tudi pomagal. Že takrat je jasno spoznal, kako težko je ozdraviti nekatere, ki so toliko časa živeli neredno. Spoznal je, da je nekaterim mogoče pomagati samo tako, da jih sprejmejo v zavetišče, kjer bi mogli dobiti dobro versko vzgojo in jih tako obvarovati pred nevarnostmi, ki se jim sami ne bi mogli izogniti. Toda kako naj bi to uresničil?

Pri vsem tem si je don Bosko nabiral novo spoznanje za uspešno vzgojo mladine. Vedno bolj se je prepričeval, kako nujno potrebno je, da smo ljubeznivi s temi nesrečneži in sploh z vsemi otroki, če hočemo kaj doseči. Pozneje je vedno bolj poudarjal ta vidik in trdil, da se tudi zakrknjeni in neuklonljivi dečki dajo naravnati k dobremu, če ravnamo z njimi dobrohotno in ljubeznivo. Jasno mu je postajalo, kaj je glavni vzrok, da pridejo mladi ljudje v kaznilnice. S solzami v očeh je pripovedoval svojim fantom in potrjeval z mnogimi primeri iz svoje izkušnje kateheta v ječah, kako so mnogi kaznjenci, zlasti mladi fantje prišli tja zaradi slabega zgleda kakega tovariša ali zaradi malomarnosti svojih staršev, zlasti pa še zaradi pomanjkanja verskega pouka. Zato je vedno zabičeval beg pred slabimi tovariši ter poudarjal pomen dobrega zgleda staršev in potrebnost verskega življenja, če hočemo hoditi po pravi poti.

Postni čas se je iztekal in katehisti so si še bolj prizadevali, da bi spodobno pripravili jetnike na velikonočne praznike. Don Cafasso jih je z mnogimi drugimi duhovniki hodil spovedovat. Velika noč je bila tisto leto 29. marca. Po skupnem svetem obhajilu je don Cafasso, kot je bila njegova navada, vsem čestital za praznike. Kakor hitro so odprli vrata ječe, so začeli povsod ploskati. "Živel don Cafasso!" so vzklikali od vseh strani, "naj živi naš dobrotnik, naj živi naš oče!" Ko so vzkliki ponehali, je postavil jetnike v vrsto in vsakemu podaril hlebec belega kruha, ki so ga imeli tako radi, in nekaj sadja.

To obdarovanje se je godilo štirikrat na leto ob največjih slovesnostih. Pri vsem tem se jim je priporočal, da bi zanj zmolili eno zdravamarijo, da bi mogel rešiti svojo dušo. Nato jih je razvedril s pripovedjo o kakem zanimivem dogodku ali s kakim dovtipom. Ti reveži so se smejali. Nekateri so se mu priporočali za tobak, srajce, spodnje hlače, hlače, denar itn., kar jim je dobri duhovnik priiskrbel že naslednji dan. Ob ponedeljkih, sredah in petkih je hodil v senatske ječe, kjer je delil miloščino – nikdar manj kot dve liri. S pomočjo čuvajev je poskrbel za mineštro in druge reči za bolnike in od časa do časa tudi za denar za njihove družine. Vse to je delal, vse dokler mu vlada tega ni prepovedala. Za mnoge nesrečneže je pri kralju Karlu Albertu izprosil pomilostitev.

Pri vsem tem svetem apostolatu in opravljanju vzvišenega dela usmiljenja si je don Cafasso izbral za spremljevalca don Boska, ki mu je večkrat na leto zaupal izreden krščanski nauk, kot nam pričajo don Rua, don Bonetti, Enria in mnogi drugi bivši gojenci Oratorija, in mu tako dal priložnost, da se je izuril v najplemenitejših delih duhovniškega apostolata, kar je don Bosku tako zelo ugajalo.

11.

POGLAVJE

Don Bosko v preizkušnji s pridiganjem – Prve napisane duhovne vaje – Vsak dan en zgled o Mariji – Čudodelna svetinja – Prikazanje Alfonzu Ratisboneju – Še en pomemben dogodek za Cerkev v Piemontu

DON BOSKO JE BIL ŽE nekaj mesecev v konviktu, ko je župnik iz Castelnova ob srečanju z don Cafassom le-tega vprašal, ali je mogoče odkril kaj posebnega v načinu don Boskovega pridiganja. Don Cafasso mu je odgovoril, da don Boska sicer pozna kot dobrega in zglednega duhovnika, a da ni opazil nič izrednega, ker pač ni imel priložnosti, da bi se izkazal. Sedaj mu je don Cinzano dejal: "Če ga hočete spoznati, mu morate naročiti, da bo imel postne pridige ali kako devetdnevnic, pa boste videli, kako uspešno bo to opravil." Don Cafasso je sprejel predlog, in ko je moral poskrbeti za pridiganje devetdnevnic v Zavetišču ljubezni, je to nalogo zaupal don Bosku, vendar tako, da ga je obvestil komaj na predvečer začetka pobožnosti. Don Bosko je ubogal in se odpravil na izpolnitev naloge. Ko je potem imenovani župnik ponovno srečal don Cafassa, ga je vprašal: "No, ali ste poskusili z don Boskom? Ali je res, kar sem vam povedal o načinu njegovega pridiganja?" "Da," je odvrnil don Cafasso, "poslal sem ga pridigat devetdnevnic v Zavetišče ljubezni, ne da bi se mogel za to posebej pripraviti. Danes zjutraj sem ga poslušal. Vprašal sem ga, ali ima še zadosti snovi za nadaljevanje, in je odgovoril, da ima." Tako je don Bosko odpridigal celo devetdnevnic v veliko začudenje don Cafassa in vseh drugih, ki so vedeli, da ni imel kaj dosti časa za pripravo. To nam je povedal don Cinzano. Milost, ki jo je prosil na dan prve svete maše, da bi mu bila dodeljena učinkovitost v pridiganju v kateri koli okolščini, je v celoti delovala. Don Bosko je že izdelal in napisal lepo število pridig v čast Mariji in različnih svetnikov, vendar do tedaj še ni pisno obravnaval druge snovi iz dogmatike in moralke. Zato je, da ga ne bi zopet zalotili nepri-

pravljene in da bi mogel čim bolj koristiti dušam, začel leta 1842 pripravljati tečaje pridig. Imamo na voljo naslednje rokopise, ki so natančno opremljeni z datumom, ko jih je nehal pisati.

Uvod v duhovne vaje – 2. aprila 1842.

Smrtni greh – 17. aprila.

Grešnikova smrt – 1. julija 1842.

S smrtjo se končuje čas in se začenja večnost – 17. julij 1842.

O Božjem usmiljenju – 20. julija 1842.

O dveh praprotilih – 23. julija 1842.

Ustanovitev presvete Evharistije – 12. avgusta 1842.

O pogostem svetem obhajilu – 22. avgusta 1842.

Poleg teh pridig imamo v arhivu še celo vrsto drugih, vendar brez datuma. Toda pridiga na praznik Marijinega obiskanja nosi na robu pripis 9. junij 1842, na duhovni obnovi sirot. Ker sem omenil Devico Marijo, naj povemo, da so mu zlasti pridige njej na čast bile v posebno veselje. Osebnostno smo ga slišali, kako je v uvodu k pridigi o rožnem vencu povedal: "Če bi mi na današnji dan bilo dano gledati nebeške stvari, če bi se lahko predstavil pred prestolom preblažene Device, bi vam rad, o dragi bratje, opisal njeno brezmadežno svetost, veličino njenih zaslug in brezmejnost njenega usmiljenja, njeno dostojanstvo Božje matere. Toda na žalost smo samo še ubogi romarji, daleč od domovine in naše drage Matere. Imamo pa na voljo vero in dobro poučeni o veri, bomo razmišljali o njeni dobroti in naklonjenosti do nas." V njegovih ustih so take besede imele čudovit učinek, ki ga ni bilo mogoče pozabiti, in srca so začela biti v najnežnejši ljubezni do naše nebeške Matere.

Pa ne samo s prižnice, temveč ob kateri koli uri dneva je imel navado govoriti o njej. Ker je v njegovem srcu gorela vroča ljubezen do kraljice nebes in zemlje in je bil njegov duh poln neizčrpnih dokazov za potrjevanje njene mogočnosti in njene materinske zavzetosti, ni postal nikdar nezvest svoji obljubi, da nam bo vsak dan pripovedoval en dogodek, en čudež te mogočne Gospe. To toliko bolj, ker so njena veličastna prikazovanja v XIX. stoletju dala občutiti njeno nenehno varstvo nad katoliško Cerkvijo in njenimi verniki. Poslušalcev ni nikdar manjkalo, ker jih je srečeval, ker so sami prišli ali pa jih je šel iskat, kot mu je to bilo lastno. Ker je bil zelo vnet za brezmadežno spočetje, o katerem je bil trdno prepričan, četudi se Cerkev še ni odločila za dogmatsko razglasitev te resnice, je skrbel, da je bil vedno dobro založen s tako imenovanimi čudodelnimi svetinjcami in je spodbujal vernike, da so jih nosili obešene okoli vratu. Svetinjska nosi na eni strani podobo Marije, stoječo na zemeljski obli, s kačo

pod nogami, medtem ko ji iz iztegnjenih rok in odprtih dlani prihajajo žarki, ki osvetljujejo zemljo: znamenje milosti in varstva. Na robu je napis: O Marija brez madeža spočeta, prosi za nas, ki se k tebi zatekamo. Na drugi strani je črka M, ki ima zgoraj križ, spodaj pa dvoje src: Jezusovo, obdano s trnjevo krono, in Marijino, prebodeno z bodalom. Vse pa obdaja krona iz dvanajsternih zvezd. Ta svetinjska, znamenje Božjega varstva, znanilka novega Marijinega naslova, je bila pravi dar z neba.

V noči 18. julija 1830 je Katarina Labouré, hčerka ljubezni sv. Vincencija Pavelskega, spala v eni velikih spalnic noviciatske hiše v Parizu. Ura je odbila pol dvanajst, ko je novinka zaslišala trikratni poziv: "Sestra Labouré!" Popolnoma zbudena je odgrnila zaveso nad posteljo na tisti strani, od koder je prihajal glas, in v svoje neizmerno začudenje tam zagledala štiri ali pet let starega dečka. Bil je oblečen v nadvse belo laneno obleko in z njegove plavolase glavice kakor tudi iz cele njegove osebnosti so izhajali svetli žarki, ki so razsvetljevali vse, kar je bilo okoli njega; z milim in lepim glasom ji je dejal: "Pridi, pridi v kapelo, presveta Devica te pričakuje." Sestra je vsa iz sebe negotova mislila: "Ali naj zares vstanem? Odidem iz te sobane? Mogoče me bo katera izmed mojih tovarišic videla?" Toda mili deček je vedel za njene pomisleke in ji dejal: "Pol dvanajst je, vsi spijo in bom šel s teboj." Na te besede se je sestra Katarina hitro oblekla in šla za dečkom, ki je ves čas hodil na levi strani in lil od sebe žarke luči, medtem ko so se na hodnikih, kjer sta hodila, same od sebe prižigale luči. Novinka se je zavzeto čudila, zlasti ko sta prispela do vrat kapele, za katera je vedela, da so trdno zaklenjena, pa so se v hipu odprla, ko se jih je njen spremljevalec dotaknil s prstom. Znašla se je pred slovesno razsvetljeno kapelo, kakor da bi bila božična polnočnica. Ko je prišla do obhajilne mize, je Katarina pokleknila, deček pa je stopil v prezbiterij in se ustavil na levi strani oltarja. Sestri Katarini Labouré so se trenutki čakanja zdeli večnost. Končno ji je proti polnoči nebeški vodnik zaklical: "Presveta Devica prihaja, glej jo!" V tistem trenutku je od desne strani kapele zaslišala rahel šum, podoben šelestenju svilene obleke. Tedaj se je pojavila gospa neizmerne lepote, oblečena v obleko belorumene barve, s sinjim pajčolanom, in sedla na levo stran prezbiterija. Sestra Labouré je vsa presenečena nepremično stala in v notranjosti so jo navdajali dvomi. Tedaj jo je deček z močnim in osornim glasom pokaral, češ, ali Kraljica nebes nima pravice, da bi si naredila tisti videz, ki si ga hoče, da se prikaže ubogi stvari! Sestri so v trenutku minili vsi dvomi in v zagonu svojega srca je padla k Marijinim nogam, zaupno naslonila roke na njena kolena, kakor bi to storila pri svoji materi. Kdo bi mogel opisati vsa silna čustva, ki jih je v tistih trenutkih doživljala srečna

novinka. Presveta Devica jo je tedaj poučila, kako naj se obnaša v težavah, ki jih je doživljala, pokazala ji je z levo roko nogo oltarja, ji ukazala, naj prihaja tja in razbremeni svoje srce, kajti tam bo dobila vso tolažbo, ki jo bo potrebovala. Nato ji je vsa žalostna s solzami v očeh natančno napovedala novo revolucijo v Franciji do 1871, nesreče vseh vrst, ki bodo zadele svet, zasramovanje, ki ga bo deležen Jezus Kristus, milosti, ki jih bodo prejeli vsi, ki bodo zanje prosili, veliki in mali. Nato ji je obljubila, da bo tisti, ki bo veroval, verjel v njen obisk in Božje varstvo. Naznanila je novinki, da ji zaupa posebno nalogo, da bo dala kovati posebno svetinjo, po načrtu, ki ji ga bo razodela v naslednjem prikazanju, ki naj jo po cerkvenem vodstvu da spoznati celemu svetu, in obljubila posebne milosti tistim, ki jo bodo nosili obešeno okoli vratu. Potem ko je presveta Devica vse to povedala Katarini, je izginila kot megla, ki se porazgubi. Sestra Katarina je vstala in bila zaradi tolikih silnih doživetij vsa iz sebe. Nebeški deček pa je dejal: "Odšla je." Spet se je postavil na levo stran mlade novinke, jo pospremil v spalnico in medtem žarel v svetli luči. Nato je izginil. Sestra Katarina se je znašla ob svoji postelji. Ura je odbila dve. Uresničevanje napovedi Božje matere Marije, hitro širjenje stotin milijonov svetinjc, brez števila čudežev in spreobrnjenj tudi najbolj trdovratnih grešnikov in potrditvev Apostolskega sedeža so zagotovili resničnost Marijinega prikazovanja, ki je pomenilo prvo razglasitev verske resnice o Marijinem brezmadežnem spočetju.

Glas o tem dogodku in o čudežnih pojavih, ki so mu sledili, je napolnil ves krščanski svet. Toda v tem letu 1842 je novo prikazovanje potrdilo prvo. Don Bosko je o tem takoj pripovedoval dečkom iz Oratorija, da bi jih spodbudil k zaupanju in pobožnosti do Marije. On sam je dogodek v svoji Zgodovini Cerkve takole opisal: "Alfonz Ratisbone iz ene najbogatejših židovskih družin v Strasbourgju je bil prepoln predsodkov in sovraštva do katoliške Cerkve zlasti zato, ker je njegov brat Teodor prestopil v krščanstvo in postal celo duhovnik. Ko je za razvedrilo prišel v Rim in se spoznal z baronom de Bussieresom, nekdanjim protestantom, ki je prestopil v katoliško Cerkev, in si zaman prizadeval, da bi Ratisboneju odprl oči za resnico, ga je prosil, naj si da nadeti vsaj svetinjico Marije Brezmadežne. Da bi se pokazal širokosrčnega Izraelca, si je s krohotom in ob zbijanju šal dal obesiti svetinjico okoli vratu. Naslednji dan sta si šla ogledovat mesto Rim, in ker je Bussieres imel neki opravek v bližnjem samostanu, je pustil Žida za trenutek čakati pred neko cerkvijo. Ko se je vrnil, je iskal Ratisboneja in ga našel na kolenih v kapeli Angela varuha. Pristopil je k njemu in ga dvakrat ali trikrat previdno stresel. Končno se je Alfonz zbudil kakor iz globokega sna in ves mehke glasno jokaje potegnul izpod obleke Marijino svetinjico,

jo nežno poljubljal, jo stisnil na prsi in vzklikal: "Videl sem jo, videl sem jo." Prosil je duhovnika, da bi bil krščen, in vpričo drugih ljudi med nežnim ihtenjem takole govoril: "Ko sem se znašel sam v cerkvi, sem v trenutku začutil nekaj neizrekljivega. Dvignil sem oči in takrat je izpred mene izginila cela stavba, kapela pa se je napolnila s čudovito lučjo. Tedaj sem sredi tistega svetlobnega blišča zagledal Devico Marijo, stoječo na oltarju, kakor je predstavljena na tej svetinjici. Polna dostojanstva in miline je stala pred menoj. Z roko mi je dala znamenje, naj poklekнем, neka neustavljiva sila pa me je potiskala proti njej in zdelo se mi je, da mi pravi: "Prav, prav!" Ni izgovorila besede, vendar sem jaz vse razumel. Za trenutek sem lahko videl prečisto lepoto njenega obraza. Kar trikrat zaporedoma sem jo poskušal pogledati, pa nisem mogel dvigniti oči više od njenih blaženih rok, iz katerih so sijali žarki milosti. Nato je izginila. V tistih kratkih trenutkih mu je bilo vlito spoznanje katoliških resnic. "Štirinajst dni pozneje, 31. januarja 1842, je Alfonz prejel sveti krst. Pozneje je postal duhovnik, ustanovil Družbo Matere Božje Sionske ter živel in umrl kot svetnik. Papež je odločil, da je treba dogodek kanonično overoviti in raziskava je dognala, da se je zgodil pravi čudež. Bilo je trenutno in popolno spreobrnjenje, kot sv. Pavla, kar je veliko pomembnejši dogodek kot obuditev mrtvega k življenju.

Medtem ko so ti izredni dogodki širili pobožnost do Marije Brezmadežne, je neki drug verski dogodek v Piemontu netil ljubezen do trpljenja našega gospoda Jezusa Kristusa. Ob poroki princa prestolonaslednika Viktorja Emanuela z Marijo Adelhajdo Lorensko, nadvojvodinjo Avstrije 21. aprila so v Turinu izpostavili javnemu vpogledu in češčenju na loži Palazzo Madama presveti turinski prt. Velikanski trg in bližnje ulice so bile polne ljudi vseh slojev, starosti in dežel, ki so zato, da bi pokazali svojo vero, prišli častit in gledat Božji obraz in rane na rokah, nogah in na strani našega Božjega Odrešenika. Tudi don Bosko je prihitel in pripeljal s seboj svoje dečke iz Oratorija. On, ki je tako ljubeče častil bolečine našega Odrešenika in njegove svete Matere, je ta čudoviti dogodek izrabil, da je vzbudil v srcih svojih fantov neizmerno sovraštvo do greha in neugasljivo ljubezen do Jezusa Odrešenika, kar je sicer delal vedno v svojem življenju, ko je imel priložnost, da je govoril o Gospodovem trpljenju in o žalosti njegove svete Matere.

12.

POGLAVJE

*Velika žalost za turinsko Cerkev – Predvidevanje častitljivega Cottolenga
– Še druga žalost za don Boska – Sklep prvega šolskega leta v konviktu –
Duhovne vaje pri sv. Ignaciju – Na počitnicah v Castelnuovu*

MESTO TURIN JE ZADELA VELIKA ŽALOST. Častitljivi Cottolengo, Božji mož, ki ga je Božja previdnost vzbudila, da je pomagal v vseh oblikah boleznih in človeške slabosti, je 30. aprila v Chieriju izdihnil svojo sveto dušo.

Nekaj let prej, ko je veliki Božji služabnik govoril s kraljem Karlom Albertom ob oknu kraljeve palače, ki gleda na obširni trg, mu je vladar izrazil dvom in bojazen za prihodnost Male hiše Božje previdnosti. "Dragi gospod kanonik," mu je dejal, "Bog naj vas ohrani še veliko let. Toda ali ste že razmišljali o svojem nasledniku? Če bi umrli, kaj se bo zgodilo z vašo ustanovo?" "Oh, veličanstvo," je odvrnil Cottolengo, "ali dvomite o Božji previdnosti? Ali vidite, kako se je tam ob glavnih vratih zgodila zamenjava stražarjev? En vojak zašepče drugemu na uho skrivno geslo, ta stoji v pozoru s puško na rami, pozdravi, odkoraka in tako, da se nihče niti ne zave, drugi stražar nadaljuje službo. Tako bo tudi v Mali hiši. Jaz nisem nič. Ko bo Božja previdnost hotela, bo izrekla besedo komu drugemu, ki bo stopil na moje mesto in nadaljeval službo stražnika." Dan torej, ki je po njem tako zelo hrepenel, ko bi končal svoje stražarstvo, da bi šel v nebesa, je prišel. Za njim je prišel kanonik Anglesio in prevzel mesto stražarja v Mali hiši, ki je po napovedi svetega ustanovitelja razširil poslopje vse reke Dore.

Ne bomo pisali slavospevov človeku, ki bo v kratkem povzdignjen na čast oltarja in čigar svetost pozna ves svet. Vendar ne bi rad pozabil na izrek, ki ga je izgovoril nekaj dni pred svojo smrtjo. Tretjo nedeljo po veliki noči je končal v samostanskem oddelku Suffragio (Pomoč dušam v vicah) govor o želji po ne-

besih in se je napotil proti zakristiji. Toda ko je naredil dva koraka, se je vrnil in ob oltarju toplo priporočal navzočim, da bi molili za njegovo veličanstvo kralja Karla Alberta in za vso kraljevsko družino. Nato je dvignil roke kvišku in usmeril pogled v nebo, kot da bi hotel prepoznati skrivnost. Ko jo je našel, je prosil, da se ne bi izpolnila in z dušo, presunjeno od bolečine, vzkliknil: "Dokler bomo imeli kralja Karla Alberta!" Nato je utihnil. Kaj je hotel povedati Božji služabnik s temi napol izgovorjenimi besedami?

Piemont je bil v tistih časih po svoji zakonodaji ena najbolj katoliških vladavin na svetu. Liberalci pa so od časa do časa terjali nove pravice za državo v škodo Cerkve, ki je kot dobra mati kdaj pa kdaj popustila v kakšni disciplinarni stvari z namenom, da bi preprečila večje zlo. Vlada je skušala pod pretvezo vojaške službe omejiti sprejem novincev v redovne družbe.

Toda, ali ni pravično, da darujemo Bogu v službo prvence njegovega stvarstva? Ali ne gre njemu pravica, da si izbira poklice, kakor mu je drago? Ali ni sveti papež Gregor zavrnil kot nasprotno odločbo cesarja Mavricija, ki je prepovedoval vojakom, da bi postali menihi?

Na prvi pogled se zdi, da je tako omejevanje zelo malo škodovalo duhovnim poklicem, toda to je bil nov način, kako se je država skušala vrniti v cerkvene zadeve.

Vlada je torej s privolitvijo Cerkve določila, da morajo predstojniki redovnih družb za sprejem novincev, ki še niso odslužili vojaškega roka, prositi za dovoljenje krajevnega škofa, kjer je bil samostan; ni pa veljalo za dvajsetletne. Škofje so potem vsako leto ministrstvo za mornarico in obrambno ministrstvo obvestili, kdo je vstopil v noviciat. Prav tako so redovnim predstojnikom prepovedali, da bi novinca pred naborom poslali iz države. Istim je bilo predpisano, da morajo sporočiti škofom imena tistih, ki ne živijo več v samostanu. Končno je moral vsak novinec, če je hotel biti oproščen vojaške službe, pred naborom narediti prošnjo za vstop v red in obljubiti, da ne bo zapustil države, ne da bi prej položil predpisano kavcijo. Te odredbe je mons. Frasoni sporočil svojim vernikom v okrožnicah 9. julija in 15. novembra 1842. Mons. Frasoni, ki je dobro poznal ljudi in okoliščine, v katerih se je vse to dogajalo, je v vseh teh odredbah predvideval zametke veliko bolj neprijetnih zapletov.

Istočasno je grof Kamil di Cavour ustanovil združenje in ga imenoval Kmečko združenje. Videz je bil, kakor da bi združenje zastopalo koristi tako meščanov kakor podeželskega prebivalstva. Navidezni cilj je bil družbena spodbuda, zlasti med poljedelci, ki naj bi ljudi spodbujala k velikim delom ter tako združevala sile in s kongresi pobratila mesta in podeželje. Skrivni namen pa

je bil vzgajati državljane za javne razprave, kar naj bi bila daljna priprava za parlamentarni sistem. Zbrali so štiri tisoč članov, med prvimi je bil kralj Karel Albert. Dobili so knjižnico, pripravljali javne razprave in imeli svoj časopis. Kralj je postavil za predsednika markiza Cezarja Alfierija di Sostegno, slavnega preživelega upornika iz leta 1821, ki naj bi umirjal demokratske nezmernosti.

Več izbranih strokovnjakov je začelo pripravljati ljudsko enciklopedijo, ki naj bi z ene strani pospeševala znanstveni in leposlovni napredek preprostega ljudstva, z druge strani pa skušala zanetiti plamen domovinske ljubezni v Piemontu, ki naj bi se potem prenesel v vse italijanske dežele⁷.

Revolucionarno vrenje, ki se je skrivalo za vsem tem, je dajalo slutiti težke čase in strinjamo se s Cottolengom, ki je izgovoril tiste odsekane besede, ko je predvideval, kako si bodo z neverjetno naglico sledili dogodki, kot se je to tudi zgodilo nekaj let pozneje.

Še druga žalost, tokrat družinska, je doletela don Boska naslednji mesec. To je bila smrt angela čistosti, klerika Jožefa Burzia. Don Bosko ga je v semenišču odločno in zelo spretno branil proti spletkam in pokazal njegovo nedolžnost. Bil je star dvajset let, bil je v noviciatu Marijinih oblatov in bil zelo tesno povezan z don Boskom. Potem ko je napovedal, kje bo umrl, so ga iz Pinerola prepeljali v Turin, da bi mogli bolje skrbeti za njegovo zdravje, pa je kljub vsemu 20. maja umrl v samostanu Marije Tolažnice. Pokopali so ga v prostor pod cerkvijo, pod Marijinim oltarjem, sredi grobov njegovih sobratov.

Medtem se je iztekalo prvo leto don Boskovega bivanja v konviktu. Sklep naj bi opravili po pravilniku z duhovnimi vajami pri sv. Ignaciju nad Lanzem.

Severno od Lanza Torinese se na 910 m nadmorske višine dviga osamljen gorski vrh, ki mu pravijo Bastia. To je skalnat in gol hrib, ki ga le tu in tam senčijo skupine kostanjev, brez in macesnov. Na vrhu je ljudstvo, ki se je v 16. stoletju zaobljubilo sv. Ignaciju Lojolskemu in je bilo sredi čudovite svetlobe, prelepega petja in nebeške harmonije oblagodarjeno s prikaznijo svetnika, zgradilo kapelo njemu na čast. Takoj so začeli od vseh strani Piemonta prihajati romarji. Zlasti so se v velikem številu zbirali prvo nedeljo v avgustu, ko so obhajali svetnikov god. Leta 1677 so kapelo prepustili očetom jezuitom, ki so zgradili sedanjo cerkev in dodatno stavbo s sedemnajstimi sobami. Odkar so leta 1774 izgnali jezuite, je proti letu 1804 začel zahajati v tisto samoto teolog Guala z nekaj tovariši in tam opravljal duhovne vaje. Tako so nadaljevali tudi naslednja leta in število udeležencev je tako naraslo, da sta morala v vsaki sobici stanovati po

⁷ PREDARI, *I primi vagiti*, str. 27–68.

dva duhovnika. Septembra 1808 so pripravili duhovne vaje tudi za laike. Udeležilo se jih je dvaintrideset. Leta 1814 je mons. Della Torre postavil za rektorja svetišča, ki je bilo toliko let zapuščeno, don Guala in ga namenil za opravljanje duhovnih vaj. Od takrat naprej so vsako leto opravili tri tečaje duhovnih vaj: za duhovnike, laike in za člane Društva sv. Pavla, ki je skrbelo za denarno podporo. Teolog Guala je duhovne vaje vodil do svoje smrti in mu je bila ustanova silno pri srcu. Vse do leta 1847 je skoraj vedno on sam pridigal premišljevanja, za konference pa je med škofijskimi in redovnimi duhovniki iskal najbolj sposobne; med drugimi so znani zlasti lazarist gospod Durando, kanonik Rebaudengo, župnika Compaire in Cagnoli ter jezuiti Bresciani, Menini, Mellia in Lolli. Samo Bog ve, koliko duš se je vračalo od tod prepolnih Svetega Duha in koliko grešnikov je tam okusilo Božje usmiljenje.

Don Cafasso je v zadnjih predavanjih v konviktu spodbujal svoje učence, da bi se udeležili teh duhovnih vaj, in jih učil, kako naj bi jih najboljše opravili. Tudi don Bosko ni mogel manjkati. On piše: "Vse od prvega leta konvikta me je don Cafasso vabil, da bi šel z njim na duhovne vaje laikov v svetišču sv. Ignacija v Lanzo. Odhod don Cafassa v Lanzo je bil pravi dogodek. Na določeni dan so se kočijaži kar trgali, kateri ga bo smel peljati. Ob vzponu na hrib se je ob poti nabralo veliko število revežev, ki so ga prosili pomoči. In on je vsakemu dal miloščino in ga potolažil z lepimi besedami. Enemu je dejal: Bodi potrpežljiv v svoji revščini. Drugemu: Rad imej Marijo in se spovej. Tretjemu: Ubogaj svoje starše.

"V tistem času je vodila k svetišču široka in strma pot. Ko je don Bosko prvič vstopil v tisto cerkev, je sredi svetišča zagledal na skali kip sv. Ignacija in njegovega tovariša, ki se je z njim prikazal. Teolog Guala je obnovil in razširil prvotni samostan tako, da je bilo prostora za osemdeset ljudi. Poskrbel je, da so udeleženci duhovnih vaj imeli na voljo vse, kar je bilo primerno in mogoče. Pravilnik je bil zelo preprost in prirejen tako, da je vse potekalo v čim večjem redu in točnosti. Vse je bilo že vnaprej pripravljeno in razporejeno, tako glede služb kakor vodstva. Zato so duhovne vaje pri sv. Ignaciju nad Lanzem zaslovele po celem Piemontu in bile vzor in pravilo, po katerih so ustanovili ali obnovili duhovne vaje v posameznih škofijah.

Duhovne vaje so se začele 7. junija 1842. Konference je imel pater Menini iz Jezusove družbe, premišljevanja pa teolog Guala. Te podatke imamo iz don Boskovih zapiskov, kjer je ohranjena tudi vsebina govorov posameznih govornikov. Te zapiske hranimo v arhivu. Toda za don Boska je bila najučinkovitejša pridiga zgled don Cafassa. Don Boskov krajan ni nikdar izostal pri duhovnih vajah za duhovnike in za laike, pa četudi sam ni pridigal. Vsem je dajal dober

zglede s svojo nenehno zbranostjo, s tem da je bil vedno prvi pri pobožnih vajah in s tem da je kot navaden ministrant vsako jutro ministriral pri več svetih mašah. Don Bosko je natančno opazoval don Cafassa, kakor nam o tem poročajo udeleženci duhovnih vaj, med katerimi je tudi don Giacomelli.

Po duhovnih vajah se je don Bosko vrnil v Turin in tam naprej vodil svoj Oratorij. Toda ko ga je don Cafasso videl vsega izčrpanega od dela, ga je poslal na svež domači zrak. On sam pa je s teologom Gualo in kakim drugim duhovnikom nadomestil don Boska v Oratoriju.

Pričakovali bi, da bi se zaradi rahlega zdravja in udobja javne kočije don Bosko peljal domov z javnim prevoznim sredstvom. Toda on se je raje odpravil na pot peš. Njegova ljubezen do evangeljskega uboštva je premagala vse druge razloge. Maloštevne dneve v Castelnuovu je uporabil za duhovno skrb za svoje sokrajane: imel je krščanski nauk za dečke iz Becchijev, Morialda in Castelnuova in pripravljajl je snov za izdajo Zgodb Svetega pisma in Cerkevne zgodovine kakor tudi drugih spisov, prirejenih za mlade ljudi, ki so potem naredili ogromno dobrega med ljudstvom. Don Bosko je dobro razumel veliki dar, ki ga je Bog dal človeku s časom. Prav ta čas je uporabljal v Božjo slavo in v korist bližnjega in skrbel, da ni izgubil niti trohice po nasvetu modrega Siraha: "Ne krati si dobrega dneva, in delež veselega užitka naj ne gre mimo tebe" (Sir 14,14).

13.

POGLAVJE

*Dvoje tolažilnih verskih dogodkov – Začasno dovoljenje za spovedovanje –
V pomoč župniku Cinzanu – Skrb za pestrost nedeljskih srečanj –
Prve pevske vaje – Teolog Nasi – Izvor nekaterih
ljudskih pesmi – Prvo zmagoslavje don Boskovih godbenikov*

NA ZAČETKU NOVEGA ŠOLSKEGA LETA sta srca konviktovcov razveselila dva verska dogodka: eden splošnega značaja, drugi pa v Turinu. Papež Gregor XVI. je zato, da bi navdušil te duhovnike in klerike za posnemanje in priprošnjo svetih zaščitnikov konvikta, z dopisom 25. septembra 1842 podelil popolni odpustek na dan sv. Alfonza in na dan drugih zaščitnikov konvikta vsem, ki bodo po opravljenem obhajilu in spovedi obiskali cerkev sv. Frančiška Asiškega. Isti papež je na ves svet tudi naslovil prošnjo, da bi prosili pri Bogu za Cerkev v Španiji, kjer so se pripadniki don Carlosa in liberalcev kraljice Izabele med seboj divje pobijali. Liberalci so ukinili redovne družbe, razlastili kler, pregnali ali v ječe vrgli škofe, odpravili nunciature in hoteli Cerkev popolnoma podvreči državni oblasti. Kralj Karel Albert je podpiral karliste, jim pomagal in jim dajal zatočišče, sprejemal njihove predstavnike, zavračal priznanje kraljice Marije Izabele, prekinjal trgovske odnose s Španijo ter sprejel v Piemont škofa s Kube in iz Leona, ki se je umaknil v samostan v Lanzu in tam umrl. Pozneje je v Genovi sprejel samega don Carlosa, ki ga je prosil za zatočišče. Mons. Fransoni je svojim škofljanom sporočil papeževo odločitev 31. oktobra 1842 in postavil jubilej v čas od 27. novembra do 11. decembra istega leta. V vseh župnijah so začeli pobožne vaje, ko je don Bosko prejel od nadškofa naslednje pismo:

Turin, 30. novembra 1842

Visoko spoštovani gospod!

Pravkar sem prejel pismo župnika Cinzana, v katerem me prosi, da bi dovolil vaši visoko spoštovani osebi, da bi se prihodnjo nedeljo odpravili k njemu, ker zaradi novih težav nujno potrebuje pomoč. Medtem ko z moje strani ni nikakršne težave, moram povedati, da bi morali imeti dovoljenje za spovedovanje. Zato vas vprašujem, ali bi bili pripravljeni opraviti izpit. V tem primeru pokažite to pismo teologu Guali in jaz izjavljam, da služi kot pooblastilo, da bi on skupaj z don Cafassom bil za izpraševalca. Pričakujem odgovor, da se bom vedel ravnati.

Istočasno izrekam svoje visoko spoštovanje in vas pozdravljam.

Vdani in poslušni služabnik

+ ALOJZIJ nadškof

Gospodu don Bosku v Konviktu sv. Frančiška Asiškega.

Monsinjur nadškof je dobro poznal don Boskovo ljubezen, gorečnost, pripravljenost za delo za zveličanje duš, zlasti mladine, kakor tudi njegovo modrost in poznanje moralne teologije, ko mu je dal tak predlog.

Don Cafasso in teolog Guala sta ga povabila na izpit, ga spoznala za zadosti usposobljenega za spovedovanje in mu zato dala začasno dovoljenje, se pravi z obveznostjo, da se še enkrat prijavi na končni izpit, ki ga je bilo mogoče narediti šele na koncu drugega leta študija v konviktu. To je bila izredna izjema od splošnoveljavnega zakona, kot trdita don Giacomelli in don Bonetti.

V Cinzanu ga je z velikim veseljem sprejel Comollov stric in don Bosko se je takoj odpravil na delo. Cel teden je pridigal o odpustkih in o načinu, kako si jih lahko pridobimo, spovedoval in za vse skrbel. In ljudje so prihajali tudi iz bližnjih krajev.

Don Bosko je imel veliko zaupanje v odpustke in jih je na veliko uporabljal. Tudi vernike je ob vsaki priliki spodbujal, da so si jih skušali pridobiti. Da bi ljudi čim bolj spodbudil k uporabi odpustkov in da bi se okoristili s tem duhovnim zakladom, ki izhaja iz neskončnega zasluženja Jezusa Kristusa, blažene Device Marije in svetnikov, je pogosto razlagal njihovo učinkovitost in zavračal težave, ki so jih mnogi navajali za njihovo pridobitev. Ponavljal je: "Božji Odrešenik je s svojo milostjo postavil v dosego naših moči vse, kar nam more služiti za naše posvečenje in rešitev duš." On sam je pozneje vedno in vedno prosil Sveti sedež za odpustke in jih tudi dobival tako za svoje ustanove kakor tudi za vse druge krščanske vernike, zlasti s kakim dejanjem ljubezni in s pobožnimi vajami.

Ko se je don Bosko vrnil v Turin, je mogel s spovedovanjem še bolje gojiti duhovno življenje svojih dečkov in učinkoviteje skrbeti za njihove duše.

V ta namen je proti koncu leta 1842 v enega svojih zvezkov zapisal naslednje sklepe:

"Brevir in spovedovanje. Skušal bom pobožno moliti brevir, in če je le mogoče, v cerkvi, da bo služilo tudi za obisk Najsvetejšemu.

K spovedi bom šel vsakih osem dni in se bom trudil izpolnjevati sklepe, ki jih bom naredil.

Če me bodo verniki prosili za spoved, bom, če se bo mudilo, prekinil molitev svetega oficija in bom, če bo potrebno, tudi skrajšal pripravo in zahvalo na sveto mašo z namenom, da bom na voljo za službo temu zakramentu."

Don Bosko se je trudil, da bi naredil nedeljska srečanja čim bolj privlačna. Sorazmerno dobro je igral na orgle in klavir, prav tako je temeljito preštudiral najbolj znane metode za pouk petja in njegov glas je bil pripraven za vsake vrste pevcev, saj je brez težave mogel zapeti visoki C. Ker so se bližali božični prazniki, je hotel pripraviti pesmico v čast Božjemu detetu. Pesem je sestavil in napisal na okenski polici kora v cerkvi sv. Frančiška. On sam ji je zložil tudi ustrezno melodijo. Besedilo se glasi:

*Zapojte pesem radosti,
zapojte pesem ljubezni,
oh verniki! Rodil se nam je
naš mili Bog Odrešenik.*

*Kako svetlo se bleščijo zvezde,
mesec si je nadel brezmejno lepoto
in s tem razpodil zaveso teme.*

*Trume serafov, ki polnijo nebesa,
radostno vzklikajo: mir na zemlji.*

In druge trume odgovarjajo: slava na višavah.

*Pridi, pridi, o blaženi mir,
in prevzemi naša srca.
Oh, Dete med nami,
hočemo, da ostaneš pri nas.*

Glasba sicer ni bila po pravilih kontrapunkta, imela pa je moč, da je privabila solze ljubezni. Don Bosko jo je naučil dečke, ki so bili popolnoma nevedni in niso poznali not. Njegova vztrajnost je premagala vse težave. Ker v konviktu

ni bilo prostora za pevske vaje, je na začetku hodil ven in ljudje so se čudili, kako je skupina fantov z duhovnikom hodila sem in tja med cesto Doragrossa in Milanskim trgom in potihoma ponavljala in prepevala neko pesem. Ta pesem je pevcem tako ostala v spominu, da so jo nekateri znali ponoviti še leta 1886 in so na osnovi njihovega petja zapisali tako besedilo kakor melodijo. Pesem so prvič zapeli pri dominikancih in nato v cerkvi Marije Tolažnice, dirigiral in na orgle igral pa je don Bosko sam. Turinčani, ki tisti čas niso bili vajeni, da bi slišali v cerkvi na koru peti deške glasove, so bili sila navdušeni, kajti povsod pri svetih obredih so peli samo pevovodje s svojim globokim moškim in dostikrat neprijetnim glasom. Ker se je prvi poskus dobro obnesel, je don Bosko na isto melodijo napisal naslednje besedilo, ki naj bi ga peli pri obhajilu:

*Zapojte pesem radosti,
zapojte pesem ljubezni,
oh, verniki, tukaj nas poslušaj
naš mili Bog Odrešenik.
Kako se kaže brezmejna ljubezen:
daje se nam za hrano življenja
in nam prinaša neizmerne milosti.*

*Serafske trume, ki polnite nebesa,
stopite radostne na zemljo
in skupno pojmo hvalo Gospodu.*

Z malo spremembami je na isto melodijo sestavil tudi *Tantum ergo*, ki so ga kakih dvajset let prepevali v cerkvah in na izletih, ki so jih od časa do časa prirejali. Na tak način je skromno pevsko znanje don Boskovih učencev, uporabljeno ob pravem času, poskrbelo za ugled in priljubljenost pri ljudeh.

Pozneje je uglasbil *Bodi vedno hvaljeno in češčeno Jezusovo in Marijino sveto ime, vedno bodi češčeno ime učlovečene Božje Besede*, ki jo še sedaj pojejo v cerkvi Marije Pomočnice na koncu jutranje pridige. Za Castelnuovo je uglasbil *Gloria in excelsis Deo*, ko se je tam prvič mudil s svojimi dečki, takrat še zunanjimi. To je bil začetek maše, ki je bila v tistih časih pravo čudo. Nato je napisal napev za *Magnificat*, tako da so izmenično peli pevci in igrale orgle in nato še v gregorijanski melodiji ljudstvo. Prav tako je uglasbil Marijine litanije.

V tej sveti tekmi katehista in glasbenika je kmalu dobil sodelavca v osebi klerika Alojza Nasija iz plemenite turinske družine. Ta je dosegel doktorat iz teologije leta 1842, bil posvečen v duhovnika 1844 in pozneje postal duhovni

voditelj zavetišča, kanonik pri cerkvi Corpus Domini in bil pod vodstvom don Cafassa popolnoma predan spovedovanju v času misijonov. Odličen govornik je bil sošolec in velik prijatelj poznanega kanonika Janeza Krstnika Giordana in je pridigal na vseh najbolj slavni italijanskih prižnicah. Želel se je posvetiti vzgoji dečkov v zavodih in je med vsemi najbolj cenil don Boskove šole, ki so se prav takrat začenjale. Zato je bil navdušen za don Boska, znal si je pridobiti naklonjenost fantov zlasti s prijetnim pripovedovanjem in pogovarjanjem z mladino. Nenavadno uspešen pesnik in skladatelj, je pesnikoval in komponiral glasbo za dečke in odlično sodeloval z don Boskom ter več let vodil petje in igral na orgle. Don Boska je ljubil tako goreče, da je leta 1893 dopustil, da so mu salezijanci dobesedno iztrgali iz rok rokopis z govori, ki jih je zasnoval pod navdihom don Boska, jih natisnili in izkupiček namenili salezijanskim misijonom v Patagoniji.

Teolog Nasi je torej na orglah spremljal male don Boskove pevčke, med katerimi so bili tudi izredno lepi glasovi, v cerkvi Marije Tolažnice, v cerkvi Corpus Domini in v Moncalieriju v cerkvi karmeličank. Dostikrat so peli tudi na koru cerkve sv. Frančiška Asiškega. Zakristija tega svetišča je postala začetek pevskega zbora, ki je nekaj let pozneje zmožgel peti maše, večernice, Tantum ergo in skladbe največjih glasbenikov, kot so Cherubini, Rossini, Haydn, Palestrina itn. Ves navdušen za glasbo, je don Bosko dal napisati na vrata glasbene sobe sveto-pisemske besede: *Ne impediās musicam* (Glej, da ne boš oviral glasbe, Prd 32,5).

Te prve fante je don Bosko naučil še druge pesmi Mariji na čast, med katerimi naj omenimo eno, ki je danes več ne pojejo: *Maria risuona la valle el monte* (Marija odmeva po hribih in dolinah) in povabilo k češčenju Jezusa v najsvetejšem zakramentu, ki se začinja:

*Povabljeni k Božji mizi
in sprejeti od svetega Jagnjeta,
oblečeni v bela oblačila
in ogrnjeni v sveto nedolžnost,
hočemo peti himne veselja
Kristusu zmagovalcu.*

Napevi in besedilo teh pesmi niso vedno don Boskovo delo, temveč so jih prispevali ugledni glasbeniki. Nekatere pesmi pa, ki jih še danes prepevajo v salezijanskih oratorijih in zavodih, so imele kaj čuden začetek, ki ga želimo na kratko opisati. Nekega dne je don Bosko slišal zbor delavcev, ki so na večer prepevali uglašeno, udarno in v korak udarjajočo pesem. Ker je dobro vedel, kako

zelo ugajajo podobne pesmi mladim ljudem, in je poznal Silvija Pellica, ki se je prihajal spovedovat k teologu Guali, ga je prosil, da bi mu napisal nekaj verzov v čast angelu varuhu. Iz vsega je nastala silno priljubljena pesem, ki jo še danes prepevajo v naših zavodih in ima naslov *Angioletto del mio Dio* – Angelček mojega Boga. Drugič je šel po Milanskem trgu in srečal potujoče pevce, ki so ob spremljavi gosli in kitare sredi velike skupine ljudi prepevali sicer svetno, pa pošteno pesem. Kitico je pel en sam pevec, refren pa vsi. Don Bosku je pesem silno ugajala, ker je bila tako uglašena, da je takoj prešla v uho. Vzel je iz žepa zvezek, se naslonil na pomol palače državne uprave v kotu trga in napisal note. Potem je poiskal nabožno pesem, ki je bila spesnjena v ustreznem ritmu, in tako priredil zelo priljubljeno *Noi siam figli di Maria* – Mi smo Marijini sinovi, ki jo z velikim navdušenjem prepevajo gojenci salezijanskih zavodov.

Ne moremo si misliti, kako zelo so te pesmi povzdignile radost in navdušenje fantov in koliko občudovanja so si pri ljudeh s tem zaslužili. Don Bosko je nekega dne popeljal svoje fante k Madonni del Pilone (Mariji Na stebru). Na treh čolnih so se prepeljali čez reko Pad, in ko so bili sredi reke, so zapeli eno izmed svojih lepih pesmi. Vaščani, ki so bili na bregovih reke, so se ustavili in poslušali petje, ki jim je tako ugajalo, da so spremljali čolne po bregu reke. Ker je bilo med pevci tudi nekaj trobentačev, so ti spremljali petje s svojimi glasbili in naredili edinstven vtis. Vsi prebivalci pri Madonni del Pilone so prišli iz svojih hiš, in ko so čolni pristali, jih je na obrežju čakalo kakih tisoč poslušalcev in jih obkrožilo. To je bilo eno prvih zmagoslavij don Boskovih glasbenikov, ki so bili predhodniki tisoč in tisoč drugih, ki so jim sledili po celem svetu.

14.

POGLAVJE

Nov prirastek v Oratoriju – Razvedrilo zunaj mesta – Don Guala prepusti don Bosku dvorišče in zakristijo konvikta – Katekizem v dveh oddelkih – Dečki se želijo spovedovati pri don Bosku – Pogosto sveto obhajilo – Utehe in preizkušnje – Praznik sv. Ane – Ljubeznivo presenečenje

PO MAJHNIH IN SVETIH POBUDAH je mali praznični Oratorij leta 1843 čudovito napredoval. Toda don Boska je silno skrbela prostorska utesnjenost. Ker je število tako zelo naraslo, ni bilo več primerno, da bi se zadrževali na trgu pred cerkvijo sv. Frančiška Asiškega, četudi samo za kratek odmor. Ker ta cerkev stoji sredi mesta in ker se je zaradi mnogih duhovnikov konviktovcev obhajalo veliko maš, je prihajalo v cerkev veliko vernikov bodisi zaradi nedeljske maše bodisi zaradi različnih pobožnih vaj. Zato so dečki delali napoto in motili sveto zbranost. Poleg tega pa mestni stražniki niso mogli dopuščati zbiranja tako kričave družine v enem središčnih in gosposkih delov mesta, kjer so poleg vsega drugega bile tudi ulice zelo ozke. Zato je don Bosko tako pred sestanki kakor po njih hodil na trg pred cerkvijo in v bližnje ulice zato, da je sprejemal svoje mlade prijatelje, pa tudi zato, da se ne bi tam zadrževali in ne šli takoj domov. V ta namen jih je tudi zbiral v skupine po mestnih četrtih, jim priporočal, da niso hodili po daljši poti, in sedaj eno, sedaj drugo skupino spremljal prav do doma.

Da je privabil mladino h katekizmu, je bila potrebna tudi igra. V ta namen je pogosto peljal fante na izlet zunaj mesta na kraje, kjer so se lahko zabavali po mili volji. On sam jih je s svojo očetovsko zavzetostjo vodil tako ob prihodu kakor ob vrnitvi. Toda to ni bilo vedno sprejemljivo za fante in tudi don Bosku je jemalo veliko časa. Zato je teolog Guala, ki je uvidel potrebo po stalnem igrišču, dovolil don Bosku, da je svoje navihance zbiral na dvorišču ob konviktu.

Pa tudi soba ob zakristiji ni več zadostovala za vse fante, ki so prihajali h katekizmu, saj se je število bližalo osemdesetim; in teolog Guala je dovolil, da so uporabljali tudi zakristijo. Ker so bili tako razdeljeni v dva prostora in včasih v tri, s tem da so zasedli tudi mali kor, jih don Bosko ni mogel sam nadzirati; teolog Guala je uredil, da so pomagali nekateri konviktovci in si razdelili razrede, da so jih poučevali.

V Oratorij so prihajali novi dečki, zato je bil don Bosko prisiljen, da jih razdeli v dve skupini, ki sta imeli verouk ob različnih urah. Tako je bilo skoraj dve leti. Pogosto je tudi ob večerih na delavnike vabil k verouku bolj zaostale in trde glave in z njimi ponavljal in znova razlagal vprašanja iz katekizma, dokler niso odgovorov znali na pamet in razumeli, kar so se naučili.

Medtem se je za vsakega zanimal, kje stanuje in kje dela, da bi vse po potrebi lahko obiskoval, jih spodbujal k dobremu in jih priporočal gospodarjem.

Ob praznikih zjutraj so vsi fantje imeli priložnost, da so šli k spovedi in obhajilu. Don Bosko so tako zelo vzljubili in se nanj tako navezali, da so se hoteli vsi spovedati pri njem. Bil je zares razveseljiv prizor, ko je njegovo spovednico obdajalo deset, dvajset, trideset, štirideset pa tudi petdeset dečkov, ki so potrpežljivo čakali ure in ure, da so prišli na vrsto in mu zaupali skrivnosti svojega srca. Nato je zanje daroval sveto mašo in velikemu številu podelil sveto obhajilo. Vsi so se čudili prizoru in dokazu tako temeljite moralne preнове. Na koncu je za vse imel še kratek nauk.

Don Bosku gre zasluga, da je toliko preprostih fantov navadil na pogosto prejemanje svetih zakramentov, medtem ko je splošna navada predvidevala prejem svetega obhajila samo enkrat na leto, in to glede starosti pozno. Don Bosko je dobro razumel besede dobrega Jezusa: "Pustite otroke, naj prihajajo k meni, in ne branite jim, kajti takšnih je Božje kraljestvo (Mr 10,14). Jaz sem prišel, da bi imeli življenje in ga imeli v obilju" (Jn 10,10).

Zvečer se niso udeleževali blagoslova, ker ni bilo mogoče. Po krščanskem nauku jih je don Bosko zadržal in jih učil pesmi v čast Jezusu Kristusu in Božji materi Mariji. Mons. Bertagna, ki je kot deček od časa do časa prihajal v Turin, je po don Boskovem povabilu prihajal kot učenec z drugimi h krščanskemu nauku in pevskim vajah.

Don Bosku so ti dečki bili v veliko veselje. V svojih Spominih je zapisal: "V kratkem času je bilo okrog mene veliko fantov, ki so bili pozorni na moje nasvete, vsi v delovnem razmerju in njihovo vedenje, tako ob delavnikih kakor ob praznikih, sem mogel na določen način zagotoviti. Ko sem se tako razgledoval,

sem ugotovil, da se je eden, ki je pobegnil od doma, zopet vrnil k staršem, drugi je našel delo pri dobrem mojstru, medtem ko je prej zapravljjal čas v brezdelju, tretji, ki je prišel iz ječe, postal zgled svojim tovarišem, pa zopet drug, ki je bil prej popolnoma neveden v verskih stvareh, je sedaj dobro znal katekizem."

Kljub vsemu temu pa njegovo srce še ni bilo popolnoma mirno. Čutil je potrebo po cerkvi, ki bi bila na voljo samo njegovim fantom, po prostornih dvoriščih za razvedrilo, po ustreznih prostorih za šole, ki si jih je zamislil, in po arkadnih hodnikih, kjer bi se gojenci lahko zavarovali pred nevšečnostmi zime in dežja.

Bolela ga je tudi hladnost nekaterih predstojnikov, ki jim ta novotarija ni bila kaj pri srcu. Reči je celo treba, da so v skupnosti, kakor poroča don Giacomelli, te fante s težavo prenašali. Splošno pravilo Božjih del je pač to, da rastejo in se razvijajo zaradi svetosti in nasprotovanja. In tega je bilo vedno več. Skupnost zahteva popolno tišino velik del dneva. Javne pobožne vaje v cerkvi terjajo mir in zbranost. Toda skupnost dijakov in verno ljudstvo je motila ta množica fantov, ki seveda ni znala molčati. Don Bosko sam je uvidel, da potrebuje drug prostor, in je to ugotovitev povedal rektorju. Toda teolog Guala, čeprav navajen na življenje daleč od vsakega hrupa in čeprav je vedel za vse te neprijetnosti, je kot dober ocenjevalec dobrega, ki se je delalo, in še bolj dobrega, ki se je pripravljalo, don Boska spodbudil, naj nadaljuje začeto delo in se ne ozira na govorice. Odločno je stopil na njegovo stran in mu dajal vso podporo.

Drugič je ob kakem prazniku dal fantom iz Oratorija zajtrk ali malico. Sedaj mu je hotel pripraviti še veselo presenečenje. V tistem času je bila majhna skupina, sestavljena iz kamnosekov, štukaterjev, tlakovalcev in predvsem zidarjev. Iz tega razloga je teolog Guala želel, da bi pripravili slovesen praznik sv. Ane, ki je posebna zaščitnica teh obrti. Zaradi tega je ta sveti mož po pobožnih vajah v cerkvi vse te fante povabil na zajtrk z njim in v ta namen celo skupino kakih sto fantov popeljal v dvorano, ki so ji pravili dvorana za konference. Tam so v svoje veliko presenečenje dobili na voljo kavo, mleko, čokolado, kruh, slaščice, pecivo in podobno, kar je bilo zanje nekaj nikdar videnega in se jim je zdelo, da sedijo za kraljevsko mizo. "Oh, koliko lepih primerov iz moralke smo ob tej priložnosti razrešili v tisti dvorani," mi je dejal eden izmed preživelih. "V trenutku smo pospravili težave, ki so jih postavili pred nas, se pravi sladkarije, da je bilo nekaj čudovitega. Vsak si lahko misli, koliko govoric je ta dogodek vzbudil med našimi tovariši, ki smo jim o tem pripovedovali. Od tistega dne bi se naše število, če bi nam dovoljeval prostor, dvignilo na nekaj sto. Nič manj pa ni bil ganljiv verski vidik praznika in dobri sadovi, ki jih je obrodil. Zdelo se nam je, da se je sveta Porodnica vzvišena Božja mati Marija zares nasmehnila iz nebes in nas

vse sprejela za svoje varovance. In prav tega smo tako zelo potrebovali. Kajti kdo ne ve, kolikerim in kakšnim nevarnostim so dandanes izpostavljeni ubogi rokodelci in zlasti še zidarji. Toda od sedaj naprej nihče več ni omenjal, da bi kateri izmed nas bil žrtev kakšne nesreče."

Tako je teolog Guala spodbujal don Boska, ki se je sicer vedno bolehen z vso močjo trudil za zveličanje duš. On, ki ga je od vsega začetka, kar je vstopil v konvikt, podpiral z denarjem, je pravil o njem: "Če bo ta odnesel zdravo kožo, bo še naredil stvari, kot se spodobi."

Vse, kar smo do sedaj pripovedovali o Oratoriju in don Bosku v konviktu, smo zvedeli od don Giacomellija, Jožefa Buzzettija, od profesorja Gaidana, ki je v svoji mladosti več let preživel v konviktu, in od gospoda Bargetta, izdelovalca biretov v službi konvikta. Ta je vedel povedati, da je don Bosko vse, kar je imel svojega ali prejel v dar od drugih, uporabil za potrebe in razvedrilo svojih sinov in je zase ohranil samo nujno potrebno. In tega je bilo zelo malo.

15.

POGLAVJE

Dokončno dovoljenje za spovedovanje – Počitnice v Rivalbi – Duhovne vaje pri sv. Ignaciju – Vincenc Gioberti in njegov Moralni primat Italijanov – Razprave s proštom don Cinzanom – Tercijalke in don Boskovi pametni nasveti

PO KONČANEM DRUGEM LETNIKU KONVIKTA in sistematičnem uvajanju v praktično moralko je don Bosko naredil dokončen izpit za spovedovanje in 10. junija 1843 dobil vse potrebne listine. Ker je bil tesno povezan z don Cafassom, ga je ta povabil, da bi ga spremljal na počitnice na pristavo, ki jo je konvikt imel v Rivalbi. To ni bilo ne prvo ne zadnje povabilo, ki ga je don Bosko z veseljem sprejel. Don Cafasso je ves čas svojega bivanja, prost vsakdanjih opravkov v Turinu, ostajal cele dneve v svoji sobi, študiral svoje pridige in molil, razen uro proti večeru, ko si je dovolil malo oddiha, se sprehajal po tamkajšnjih gozdovih in obiskal kapelico sv. Janeza. Ta samotni kraj in družba takega izrednega očeta in prijatelja, polnega Božje ljubezni, sta don Bosku prinesla neizmerno poživitev za duha in telo.

Prav tako je od don Cafassa prišlo še drugo povabilo, da bi šel k sv. Ignaciju, ki je pozneje postal kraj posebnih apostolskih skrbi in naporov.

Da bi omogočil lažji dostop iz Lanza v svetišča, je teolog Guala začel graditi udobno cesto, ki je šla od vzhodne strani hriba in se v dolžini 7 km veličastno dvigala proti vrhu. Samo tisti del ceste, ki ga je on izpeljal, je stal več kot sto tisoč lir. Don Bosko, ki je občudoval podjetno gorečnost svojega rektorja, je dobro poznal odpovedi, ki se jim je ta moral podvreči, da je olajšal dostop do te svete gore, na kateri je Gospod v tihoti govoril svojim prijateljem in jih spodbujal k hoji za seboj, je z veseljem sprejel ponudbo svojega učitelja in se odpravil na duhovne vaje laikov.

V tistih časih je bilo treba poživiti duhovne vaje za laike. Zato je don Cafasso srčno želel, da bi se jih udeležil tudi don Bosko. In on se jih je, da bi zadovoljil don Cafassa in da bi sodeloval pri tako zaslužnem delu pred Božjim obličjem, redno udeleževal vse do leta 1875. Veliko let je to pot prehodil peš. Ob treh zjutraj je šel iz Turina in prišel k sv. Ignaciju ob desetih. Don Cafasso, teolog Golzio in don Begliati so mu vse izročili v vodstvo. Don Bosko ni nikdar pridigal, vendar so se takoj, ko je dobil dovoljenje za spovedovanje, vsi hoteli spovedati pri njem in on jim je rade volje ustregel. Nihče ne more izmeriti dobrega, ki ga je on tam storil. V teku te pripovedi bomo navedli več tamkajšnjih dogodkov. Med odmorom je s svojimi domislicami vse držal okoli sebe in prav v tem času je zlasti s svojimi manirami ulovil v svoje mreže največje in najpomembnejše ribe.

Po duhovnih vajah pri sv. Ignaciju se je vrnil v Turin in celo poletje preživel v mestu, kjer je skrbel za svoje dečke in spovedoval. Nekaj tednov pred Rožnovensko materjo Božjo je šel v Castelnuovo; navada, ki jo je izpolnil vsako leto, zlasti še potem ko mu je uspelo v vasici Becchi postaviti kapelico. To leto so v lavretanskih litanijah dodali vzklík Kraljica brez madeža izvirnega greha spočeta, prosi za nas. Tako je ukazal mons. Fransonu na osnovi posebnega dovoljenja iz Rima.

Toda medtem ko vidimo don Boska, kako je s svojimi ljubljenimi predstojniki storil vse, da bi mogel pospešiti rast moralnega reda, so nasprotne sile podtalno delale v kraljevski palači. Tajni in javni odnosi liberalne stranke s kraljem Karlom Albertom v Turinu, v drugih deželah Italije in v tujini so se vedno bolj krepili. Medtem ko je Maksim D'Azeglio tiskal svoje domoljubne romane, je Balbo, veren katoličan, a lahkoveren človek, izdal svojo knjigo *Upi Italije*, kjer povečuje združitev Italije v ligo vseh italijanskih držav, če ne bi hoteli sprejeti papeža za kralja celotnega polotoka, ker on zaradi svojega Božjega poslanstva ne more biti podložnik nobene svetne oblasti. Zaščitnik in privrženec lige naj bi bil kralj Karel Albert. To delo je v celoti povzemalo ideje opata Vincenca Giobertija v knjigi *Civilni in moralni primat Italijanov*. Te knjige naj bi med ljudmi širile nove težnje in zahteve po svobodi. Ime in zamisli teh treh piemontskih pisateljev so se razširile po vsej Italiji.

Knjiga pa, ki je dvignila največ prahu, je bila Giobertijev *Civilni in moralni primat Italijanov*. V tem delu, v katerem ne manjka velikih zmot, je pisatelj znal tako spretno povezati prilizujočo se pohvalo Italijanov, religiozne misli, slavospeve rimskemu papežu, papeštvu nasploh in svetnikom s spodbudami in izzivi, da bi Italijo rešili jarma tujih držav, jo osvobodili in ji vrnili nekdanjo veličino, da je veliko bralcev kar opijanal ter potegnil za seboj veliko zelo uglednih

in poštenih osebnosti, med njimi tudi veliko duhovnikov. Jasno je dokazoval, da italijanskega narodnega vprašanja ni mogoče rešiti drugače kot v konfederaciji vseh držav pod vodstvom papeža. Toda ta besna ljubezen do domovine je bila samo velika lažniva utvara. Mazzinijev prijatelj je pod plaščem vere in lažnim praporom s križem utiral pot revolucionarnemu načelu in zbiral okoli sebe vse sile sovražnikov Cerkve. Načrtoval je hkrati samo en korak. Tako ni nikogar strašil. Znal se je spretno hliniti in varati tudi najboljše predstavnike duhovščine. Dne 13. avgusta 1843 je pisal Mamianiju, da njegovi slavospevi papeštvu in Cerkvi niso drugo kot način, kako bi izrazil svoje zelo različne poglede in jih, da se tako izrazimo, razporedil v določen okvir.⁸

Ko se je sedaj don Bosko vrnil v Castelnovo, tako nam pripoveduje don Bonetti, je zagledal na don Cinzanovi pisalni mizi Giobertijev Primat. Ta gospod, tako odličen duhovnik in zgleden župnik, se je noro zaljubil v religiozne ideje te knjige. Osebo je poznal Giobertija, ko je obiskoval univerzo in zbiral okoli sebe klerike in študente in jih poučeval o najbolj naprednih republikanskih idejah in svobodnjaški filozofiji. Ker je bil izredno omikan v vedenju, zelo izobražen, izjemno nadarjen pa tudi pretirano samozavesten, so ga mladi duhovniki imeli za pravega orla subalpinskega klera. Teolog Cinzano, navdušena osebnost, je rasel kot dvorni klerik s štipendijo kralja Karla Alberta. Občudoval je odlike, ki so ga krasile, opravičeval njegova pretiravanja, toda ohranil ideje o neodvisnosti in svobodi. Ko je potem bral to in podobne knjige, ni njegovo navdušenje poznalo meja. Brez dvoma ni mogel vedeti, kako je Gioberti v *Giovane Italia* (Mlada Italija) lahko napisal članek, v katerem je imenoval katolicizem religijo suženjstva in barbarstva⁹.

Ko je don Bosko zagledal knjigo, ni rekel besede, temveč je dobrega prošta pogledal z enim tistih napol sočutnih, napol posmehljivih pogledov, ki so veljali za jasno zavrnitev in so zmedli nasprotnika. Don Bosko se je zavedal, da so sekte začele podtalno širiti in uresničevati navodila svojih voditeljev iz leta 1820. Don Cinzano je nejevoljen dejal: "In kaj imate proti?"

Bilo bi zelo preprosto odgovoriti. Ker je Gioberti v *Giovane Italia* v teoriji in praksi širil svoje ideje ne samo med svetno, temveč tudi cerkveno mladino in nato celo med vojaki, so ga 1834 izgnali iz Piemonta. Zatekel se je v Bruselj in tam poučeval filozofijo v neki protestantski šoli. Slekel je duhovniško obleko in hodil v civilu, ni maševal, ni molil brevirja, ni prejemal svetih zakramentov,

⁸ BALAN, *Storia d'Italia*, VII. zv., str. 617.

⁹ GIOBERTI, *Lettera di Demofilo*; v *Giovane Italia del 1834*.

obnašal se je zelo svobodno, če ne tudi svobodnjaško. Vse to je bilo zadosti, da so začeli dvomiti o pravovernosti njegovega nauka. Don Bosko je bil na tem, da bi vzel v roke knjigo in na osnovi nekaterih trditev pokazal, da Gioberti, kakor toliko drugih krivovercev, hoče nazaj k virom vere in njenim začetkom, pa ne samo zato, da bi jo očistil, temveč tudi preoblikoval. Toda don Cinzano, ki stvari ni gledal s te strani, je te zmote štel za posledico hitrega pisanja in jim ni pripisoval posebnega pomena. Dostikrat sta razpravljala o tem, kar pa seveda ni pripeljalo nikamor, in ubogi prošt je končeval take pogovore z ljubeznivim žuganjem don Bosku in ponavljanjem: "Don Bosko, don Bosko, ti si sveti norec!"

Vendar pa ta razlika v mišljenju še zdaleč ni kalila nežnega prijateljstva, ki je družilo oba možakarja v Gospodu. Še več, v vsem drugem se je don Cinzano ravnal po don Boskovih nasvetih, rekli bi z vdanostjo majhnega otroka. Naj nam to potrdi naslednji dogodek: "Spominjam se," je pisal don Bosko, "da je župnik iz Castelnuova tako zasebno kakor javno na prižnici napadal blaženke – tercijalke, češ da so vzrok, da spovednik izgublja toliko časa, ker se slabo izražajo in so preveč gostobesedne. Močno ga je bolelo, ker se po takih besedah ljudje niso več hodili k njemu spovedovat in si jih je s tem odbil. Kdor se je hotel spovedati, je šel h kaplanu. Nekega dne se je potožil meni in jaz sem mu dal don Cafassov nasvet. Rekel sem mu, naj na prižnici govori drugače, naj vabi ljudi k spovedi in pove, da je duhovnik vedno pripravljen vsakega spovedati. Še posebno sem mu priporočil, naj v spovednici ravna lepo, zlasti s tistimi ženskami, in naj bo z njimi posebno potrpežljiv, ker imajo take napake, in jih vabi, naj pripeljejo k spovedi še druge. Župnik me je poslušal in storil tako, kakor sem mu svetoval. V kratkem so se začeli vsi spovedovati pri njem in od takrat je v njegovi župniji število obhajil močno naraslo."

V tem je bil don Bosko tako jasen in moder, da je odvrnil od neučakanosti tiste, ki jim je bilo poslušanje spovedi v muko in ki prelahkoverno imajo za svete tiste, ki se pri njih spovedujejo in jih oni duhovno vodijo. Pogosto se zgodi, da mora duhovnik spovedovati sicer svete osebe, ki pa so obenem skrupulozne in neposlušne. Dostikrat hočejo zamenjati spovednika in župnik, ki se boji, da si bodo razbili glavo, noče dati dovoljenja. Don Bosko pa je menil: "Če se te osebe še naprej spovedujejo pri njem, naj zahteva pokorščino. Vendar pa naj dovoli, da gredo k drugemu spovedniku. Takim je treba spremembo celo olajšati in jim svetovati, naj gredo drugam." Trdil je, da te dobre, pa nadležne, skrupulozne, vsiljive ženske storijo veliko dobrega in ni nikdar dovolil, da bi se iz njih norčevali in jih imenovali beate – blaženke v prezirljivem smislu. Navadno so take blaženke – tercijalke v oporo veri celega kraja in župnije. Kdor z njimi grdo

ravna ali se zanje ne meni, je kriv, da se ohlaja verska vnema v kraju in manjša število obhajil. Večkrat je prav skrb za take vernice najboljši način, da ponovno vzcveti pobožnost in gorečnost med ljudmi. One skrbijo za bogoslužje in lepoto Božje hiše, se trudijo, da bi preprečile pohujšanje in same dajejo ali zbirajo sredstva za dobrodelne namene in za širjenje vere. In to, kar jih dela tako odbijajoče, ni nič drugega kot malo nevednosti in odvečen strah. Navadno pa so nedolžne duše, ki leta in leta preživijo brez greha, ne samo smrtnega temveč tudi prostovoljnega malega greha. Toda če jim spovednik začne nasprotovati, se ne upajo več približati, govorijo o tem s prijateljicami in drugimi ženskami, hodijo sem in tja s takimi mislimi in nehote ohlajajo v pobožnosti vse ljudi, ki jih srečujejo.

16.

POGLAVJE

Tretje leto v konviktu – Don Boskova glavna zaposlitev – Posodobljen verski pouk – Nasveti za koristno prejemanje zakramenta spovedi – Nasveti za spovednike otrok – Kratki nasveti za tiste, ki delujejo v prazničnih oratorijih

TEOLOG GUALA JE DOVOLIL DON BOSKU, da sme še eno leto preživeti v konviktu. Take usluge so bili deležni samo gojenci, ki so se odlikovali po študiju in pobožnosti. Kakor hitro se je končala devetdnevnic rožnega venca v Castelnuovu, se je don Bosko vrnil k sv. Frančišku Asiškemu, kjer so mu zaupali nalogo korepetitorja manj nadarjenih študentov in službo izrednega repetitorja vseh gojencev.

Tega leta je prišel v konvikt tudi don Giacomelli in začel študij praktične moralke. Ker je pri predavanjih sedel v isti klopi z don Boskom, ga je mogel natančno opazovati. Ugotovil je, da je bil kljub toliko različnim zaposlitvam pri predavanjih izredno pozoren.

Za glavno nalogo si je štel krščanski nauk v prazničnem oratoriju, na katerem je gradil moralno vzgojo svojih navihancev, za kar je stalno prosil pri Bogu: "Razlaga tvojih besed razsvetljuje, uči neizkušene" (Ps 119,130). Njegova razlaga ni bila golo ponavljanje zlatih vprašanj in odgovorov katekizma, temveč je nauk utrjeval z dokazi čudežev in prerokb iz svetih knjig, ki kažejo, da je Bog sam razodel resnice, v katere moramo verovati, in da je Bog sam ukazal s svojimi zapovedmi, kaj moramo storiti in česa se moramo izogibati. Na tak način otroci vidijo, zakaj moramo verovati, kar je zelo pomembno, kajti če ni prepričanja, se vera začne majati in strasti z zmotami z leti odnesejo ves strah božji. Ta razumsko utemeljena vera mladega človeka obvaruje pred padci, kakor pravi psalmist, da bo mladenič ohranil svojo pot čisto, če se bo držal Gospodovih besed (prim. Ps 119,9), in vodi nenehno na pot zveličanja tiste, ki so imeli nesrečo, da so zašli.

Pri krščanskem nauku je skušal posebno jasno nakazati, kaj je potrebno za učinkovit prejem zakramenta spovedi, in prepričati poslušalce o koristi, ki jo ima, kdor redno prejema svete zakramente. Trdno je bil prepričan, da je mogoče samo s pogostim prejetjem tega zakramenta in potem svetega obhajila ohraniti čistost v času, ko se vedno bolj razvijajo strasti. Prav tako je tudi ta zakrament edina rešitev glede strasti, ki so se nas že polastile. O tem njegovem globokem prepričanju pričajo nenehni opomini, ki jih je ustno in pisno dajal svojim gojencem. Kot primer bomo navedli besede, ki jih je zapisal v življenjepisu o Mihcu Magoneju. V pripovedi je to oklepaj, ko se obrača na vse fante, in obenem očetovski opomin vsem spovednikom.

"Prva stvar, ki vam jo priporočam, je to, da ne bi grešili. Če pa imate nesrečo, da grešite, glejte, da ne boste nikdar poslušali hudobnega duha, da bi greh zamolčali pri spovedi. Zavedajte se, da ima spovednik oblast, da vam odpusti vse vrste grehov, in to v neomejenem številu. Kolikor večji so grehi, tem bolj se veseli v svojem srcu, ker ve, da je Božje usmiljenje še veliko večje, in vam podeljuje brezmejne zasluge predragocene krvi Jezusa Kristusa, s katero on lahko umije vse madeže vaše duše.

Zapomnite si, da je spovednik oče, ki goreče želi, da bi vam storil čim več dobrega, in skuša od vas odvrniti vsako zlo. Nikar se ne bojte, da boste pri njem izgubili ugled, če se spoveste težkih grehov, ali pa da bi on vaše grehe komu povedal. Spovednik ne sme zlorabiti tega, kar je izvedel v spovednici, za nobeno ceno na svetu. Nasprotno vam lahko zagotovim, da bo tudi on tem bolj zaupal vam, čim bolj mu boste vi zaupali, in vam dal tiste nasvete, ki se mu zdijo najbolj primerni za zveličanje vaše duše.

Hotel sem vam povedati to, da se ne boste nikdar dali hudiču prevarati in bi pri spovedi iz sramu zamolčali kak greh. Zagotavljam vam, predragi, da se mi sedaj, ko to pišem, trese roka ob misli na veliko število kristjanov, ki gredo v večno pogubljenje zato, ker so pri spovedi zamolčali določene grehe ali ker niso odkritosrčno opisali svojih prestopkov. Če bi kateri izmed vas pri razmišljanju o svojem preteklem življenju odkril, da je vede zamolčal kak greh ali bi samo dvomil o veljavnosti kake spovedi, bi mu takoj rad povedal: Prijatelj, iz ljubezni do Jezusa Kristusa in pri njegovi dragoceni krvi, ki jo je preлил zate, te prosim, da urediš zadeve svoje vesti prvič, ko boš šel k spovedi, in poveš vse, kar te teži, kakor da bi bila to tvoja zadnja ura. Če se ne znaš pravilno izraziti, povej spovedniku, da imaš nekaj, kar bi rad uredil iz prejšnjega življenja. To je za spovednika zadosti. Nato ti bo on povedal, kaj moraš storiti, in stvar bo urejena.

Pogosto obiščite svojega spovednika, molite zanj in izpolnjujte njegove navsote. Ko si boste izbrali kakega spovednika, ki se vam zdi primeren za potrebe vaše duše, ga nikar ne zamenjajte brez potrebe. Dokler ne boste imeli stalnega spovednika, ki mu boste zaupali, vam bo vedno manjkal prijatelj vaše duše. Imejte zaupanje v spovednikove molitve, ki pri sveti maši vsak dan prosi za svoje spovedance, da jim Bog da milost dobrih spovedi in da morejo ostati zvesti v dobrem. Pa tudi vi molite zanj.

Vendar pa lahko brez nadaljnjega zamenjate spovednika, če vi spremenite ali spovednik bivališče in bi vam bilo zelo težko iti k njemu, ali če bi zbolel, ali če bi bilo ob kakih velikih slovesnostih veliko ljudi za spoved pri njem. Prav tako storite, če imate na vesti kaj, česar si ne upate povedati svojemu rednemu spovedniku. Bolje je, da tisočkrat zamenjate spovednika, kakor da bi naredili božji rop.

Če bo te vrstice bral kdo, ki ga je Božja previdnost določila za spovednika otrok, bi mu rad, potem ko pustim ob strani veliko drugega, v vsej ponižnosti spoštljivo povedal tole:

1. Sprejmite ljubeznivo vsake vrste spovedance, zlasti otroke. Pomagajte jim, da bodo povedali, kar jim teži vest. Priporočajte jim, da se bodo prišli pogosto spovedovat. To je najbolj zanesljivo sredstvo, da jih držite daleč od greha. Uporabite vso spretnost, da bodo izpolnili nasvete, ki jim jih dajete, da ne bi več padli v greh. Opozarjate jih z dobroto, nikdar pa jih ne karajte. Če jih boste karali, ne bodo prišli več k vam ali pa bodo zamolčali tisto, zaradi česar ste jih karali.
2. Ko si boste pridobili njihovo zaupanje, jih previdno vprašajte, ali so bile prejšnje spovedi v redu. Kajti zelo slavni učitelji moralke in asketike z dolgoletno izkušnjo, ugledne osebe, ki imajo zagotovilo, da govorijo resnico, pravijo in soglašajo, da je večina prvih otroških spovedi neveljavnih ali pa so pomanjkljive zaradi nepoučenosti ali zaradi zavestnega zamolčevanja grehov. Priporočajte otrokom, da bodo razmislili o spovedih, ki so jih opravili od sedmega do desetega in dvanajstega leta. V tej starosti otroci poznajo določene stvari, ki so težki grehi, pa se tega ne zavedajo ali ne vedo, kako naj bi se jih spovedali. Spovednik naj bo skrajno previden in zadržan in naj ne pozabi postaviti kakega vprašanja glede svete kreposti sramežljivosti.

O tej stvari bi vam rad povedal še marsikaj drugega, vendar bom molčal, ker se ne bi rad delal učitelja v stvareh, v katerih sem še sam ubog učenec. Povedal sem vam teh nekaj besed, ki so se mi v Gospodu zdele zelo koristne za mlade duše, v korist katerih bom posvetil ves čas, ki mi ga Gospod Bog da živeti na tem svetu."

V nekem spisu, namenjenem njegovim sinovom salezijancem, se je leta 1845 takole izrazil: "Ko vas kdo prosi za spoved, se odzovite veselega srca in ne bodite nikdar nevljudni niti nepotrpežljivi. Otroke si pridobimo z ljubeznivostjo in z veliko dobrote. Nikdar jih ne sprašujmo zamotanih reči niti se ne čudimo zaradi tistega, kar nam povejo, ali zato, ker česa ne vejo. Če se nam zdi, da je kateri nepoučen, ga ob določenem času povabimo na določen kraj in mu povejmo, kar je treba. Vendar vedno na samem. Pomanjkljivosti, ki jih srečujemo pri spovedi otrok, so pomanjkanje obžalovanja in trden sklep. Če zaradi nevednosti ni izpolnjen eden ali drugi teh pogojev, svetujmo spovedancu, da poizve glede tega pri krščanskem nauku ali prebere v katekizmu, če je že sposoben branja in pisanja. V dvomu pa, ali gre za težek greh, se jim more dati le blagoslov."

V tem spisu don Bosko dodaja nekaj splošnih navodil za ravnanje v prazničnih oratorijih, ki nam kažejo, kako zelo previden je bil v tem. "Izredno pomembno in koristno je, da storimo vse, da otrok ne bo šel nezadovoljen od nas. Nasprotno, podarimo jim vedno kako darilce, jim kaj obljubimo ali povejmo kako besedo v spodbudo in povabimo jih, da nas bodo prišli spet obiskat. Treba pa je dane obljube tudi izpolniti, in če jih nismo, povedati razloge, zakaj jih nismo izpolnili.

Če hočemo uspešno opominjati, ne smemo v javnosti pred drugimi.

Če hočeš, da te bodo ubogali, stori vse, da te bodo imeli radi, tedaj te bodo radi ubogali. Kar se tiče moralnosti, ne boš nikdar dovolj strog."

Vse to je bila posledica njegove ljubezni do Boga, ljubezni, ki se je kazala v načinu, kako je delil svete zakramente, kako je ravnal s svojimi gojenci, in v njegovih pogostih opozorilih, da bi se varovali greha in delali dobro.

17.

POGLAVJE

Krščansko upanje – Misel na nebesa – Bodisi v ugodnih ali neugodnih okoliščinah – Najprej delati in potem učiti – Pridiganje in spovedovanje – Smrad grehov – Različni zavodi in bolnišnice, kjer deluje – Don Bosko zbolji za pegastim tifusom

NASVETE, KI JIH JE DON Bosko dajal drugim o načinu, kako naj ravnajo z dečki in spovedanci, je predvsem sam natančno izpolnjeval. Ogromno dobrega, kar je storil tako s pridiganjem kakor spovedovanjem, je mogoče razložiti edinole z živim zaupanjem in trdnim upanjem v Boga kot zadnji cilj, h kateremu je težilo vse njegovo življenje. V zaupanju v zasluženje Jezusa Kristusa je bil prepričan o svojem večnem zveličanju, ki mu ga bo neskončno Božje usmiljenje podelilo z odpuščanjem grehov, z vsem potrebnim za lastno posvečenje in z milostjo vztrajanja v dobrem do konca. "V petintridesetih letih, ki sem jih preživel ob njegovi strani," trdi mons. Janez Cagliari, "nisem na njem nikdar opazil kakega nezaupanja, nikdar slišal besede strahu ali dvoma in nisem ga nikdar videl, da bi ga mučil dvom o Božjem usmiljenju do njega. Nikdar nisem opazil, da bi ga mučili očitki vesti. O nebesih je govoril tako živahno, z radostjo in prepričanjem v srcu, da je navdušil vse, ki so ga poslušali, in jasno je bilo, da je upanje v nebeske radosti pregnalo iz njegovega srca strah pred smrtjo. Govoril je kakor sin, ki govori o rojstni hiši. Želja, da bi prišel čim prej v posest Boga, ga je spodbujala in gotovost o večnem plačilu polnila z radostjo po besedah sv. Pavla: 'In če smo otroci, smo tudi dediči: dediči pri Bogu, sodediči pa s Kristusom' (Rim 8,17)." "Če bi ga kdo nenadoma vprašal," je dodal teolog Ascanio Savio, "kam gremo, bi odgovoril: V nebesa." In to njegovo živo zaupanje ni veljalo samo zanj, temveč tudi za njegove fante in njegove bližnje, k čemur jih je znal na lep način spodbujati. Večkrat je govoril: "Kakšna radost, ko bomo vsi v nebesih. Bodite samo

pridni in se ničesar ne bojte. Kaj mislite, da je gospod ustvaril nebesa zato, da bi ostala prazna? Toda vedite, za nebesa se je treba žrtvovati. Da, da! Odrešeni bomo s pomočjo Božje milosti in z Božjo pomočjo, ki nam nikoli ne bo manjkala, in z našo dobro voljo. Deus omnes homines vult salvos fieri (Bog hoče, da bi se vsi ljudje zveličali, prim. 1 Tim 2,4), pravi sv. Pavel. Ali razumete to latinščino? Vult: Bog hoče. Bog se ne laže, Bog se ne šali. Omnes: vse hoče zveličati ... Tega ne bo nikdar opustil. Glejmo, da ne bomo mi odpovedali. Molimo, kajti molitev v ta namen čisto gotovo doseže svoj namen. Verska resnica je, da tisti, ki prosi, tudi izprosi." Že ena sama teh besed je fante spodbudila v želji, da bi postali boljši in krepostni in si tako zaslužili nebeško kraljestvo.

Če ga je kdo vprašal "Se bom zveličal?", je odgovarjal: "Ta bi bila pa lepa, da bi ti šel v pekel! Hočem, da bova vedno skupaj v nebesih. Stori, kar moreš, in zaupaj v Božje usmiljenje, ki je neskončno. Bodite prepričani o svojem večnem zveličanju, če boste odgovarjali na milosti, ki vam jih Bog nenehno daje."

Če je bil kdo v strahu in poln dvomov zaradi svojih grehov, je rekel: "Jezus Kristus je umrl za grešnike. On sam je rekel, da je prišel na svet zato, da bi zdravil bolne in iskal izgubljene ovce. Božjo mater Marijo po pravici imenujemo pribežališče grešnikov. Zato storimo svojo dolžnost in se zatekajmo k njej, v njo zaupajmo in bomo rešeni, kajti ona je nadvse mogočna." Spodbujal pa je tudi, da bi zaupali v zasluženje te dobre matere in se zatekali k varstvu in priprošnji svetnikov.

S tem svojim zaupanjem in upanjem je bil orodje v rokah Božjega usmiljenja. Zanj so besede upanje, usmiljenje in spoved pomenile isto. Globoko je bil prepričan o učinkovitosti zakramenta pokore in je izkoristil vsako priložnost, da je z neodjenljivo vztrajnostjo priporočal, pa naj je bilo v ugodnih ali neugodnih okoliščinah. Tudi v pogovor z uglednimi osebami je znal vplesti misel o ureditvi zadeve lastne duše. Težko bi našli dan, ko ne bi govoril o spovedi. V pridigah, konferencah, v nagovorih fantom je spet in spet govoril o tem zakramentu. Njegova želja je bila, da bi vse pripeljal v nebesa, in njegova bojazen, da bi kdo zašel s poti, ki vodi v večno srečo. Z vso gorečnostjo si je prizadeval za spreobrnjenje grešnikov in si tako rekoč uničil življenje s spovedovanjem. To njegovo zavzetost so vsi poznali, tako da so, če so zvedeli, da je kak nesrečnež odklonil spreobrnjenje v smrtni uri, šli po don Boska, človeka, ki je edini mogel spraviti z Bogom še takega zakrknjenca.

Don Bosko je s svojim zgledom potrjeval svoj nauk: vsak teden se je redno spovedoval pri don Cafassu. Tega pa ni storil v kakem skritem kraju, temveč v javni cerkvi, da so ga verniki mogli videti. Tako v pripravi kakor v obtožbi in

zahvali je dal vedeti, da opravlja dejanje, vredno vsega spoštovanja, kakor je to ustanovil sam Jezus Kristus. V vsakem svojem dejanju je posnemal Božjega vzornika, ki je najprej začel delati in šele nato učiti.

Oglejmo si ga na delu. Prav v tem času je začel pridigati v nekaterih turinskih cerkvah tridnevnic, devetdnevnic in duhovne vaje. Njegove pridige so skoraj vedno razlagale ali razvijale kako svetopisemsko besedilo z ustreznimi dogmatičnimi in moralnimi razmišljanji in s kakšnim spodbudnim zgledom, ki ga je zelo natančno razvil.

Prav tako je začel redno spovedovati v cerkvi sv. Frančiška Asiškega in ostal v spovednici vsak dan po nekaj ur. Kmalu so vsi vedeli za njegovo ljubeznivost, gorečnost, izredno modrost in spretnost v spraševanju. Med spovedanci je bilo celo nekaj njegovih tovarišev duhovnikov, med njimi don Giacomelli, ki si ga je izbral za stalnega spovednika. On nam pripoveduje, da je imel kmalu veliko vernikov, ki so se pri njem spovedovali. Spovedoval je s tako gorečnostjo, da se je zdelo, da je to njegovo najljubše opravilo, najbolj v skladu z njegovimi težnjami. Razen v času šole je bil pripravljen iti v spovednico ob vsaki uri, ne da bi kdaj pokazal nejevoljo ali utrujenost ali rekel, da je ura neprimerna, da ima druge opravke. Njegovo odkrito vedenje je vzbujalo zaupanje tudi v ljudeh, ki so bili po starosti in dostojanstvu višji od njega. Če se mu je v zakristiji kdo približal in ga prosil za spoved, je v trenutku presodil, ali prihaja z velikimi ali majhnimi zmedami vesti, in je smehljuje se dejal: "Dragi gospod, rad bi vam povedal, da nerad po nepotrebem izgubljam čas. Če gre za velike stvari, prav, če pa gre za malenkosti, se ne izplača po nepotrebem tratiti čas." Ti so na šaljivi odgovor menili: "Ne bojte se. V tem vas bom zadovoljil." "Tako je prav. Prijatelji se bomo že sporazumeli." Na tak način si je pridobil zaupanje. Kolikor bolj je bila zadeva zamotana in kolikor bolj je bilo vprašanje nejasno, toliko bolj se je veselil zaradi delovanja Božje milosti.

O njem lahko ponovimo, kar je on sam pisal o don Cafassu: "Nekaj besed, celo en sam vdih je bil zadosti, da je presodil stanje duše. V spovednici ni veliko govoril, kar pa je povedal, je bilo povedano jasno, točno, klasično in prilagojeno potrebi in dolg govor ne bi mogel nikoli doseči istega učinka." Imel je navado reči, da zmore v pol ure odpraviti kakršnokoli življenjsko spoved. Bil je tako jedrnat, da je v nekaj urah spovedal stotine ljudi in jih odpravil zadovoljne in z mirom v srcu. Včasih pa je moral vzeti s seboj grenko pijačo, da je odpravil stud in bruhanje, na kar mu je šlo, ko je slišal pripovedovati grehe. Čutil je ostuden smrad pri tistih, ki jih je obvladoval greh, in to že v trenutku, ko so se mu približali, ne da bi odprli usta. Včasih je nekaterim rekel, naj gredo v spovednico,

ki je bila nasproti njegovi. Če so vztrajali, da bi jih spovedal on, je to storil s silnim odporom; bilo mu je tako odvratno, da je komaj zdržal do konca spovedi. Spovedanci so razumeli, zakaj jih je nagovarjal, naj gredo k spovedi k drugim spovednikom, saj so vedeli, da mu je znano stanje njihove vesti, še preden so mu to povedali. To se je dogajalo zlasti pri gizdalinih, ki so brezbržno in skoraj smeje se pripovedovali svoje podlosti. Ta nagoni don Boskov odpor je bil tako značilen, da je za določene grehe hotel vedeti samo toliko, kolikor je bilo potrebno, da je lahko presodil hudobijo, nevarne okoliščine, potrebo tega ali onega ukrepa in nič več. Mons. Cagliari je pravil, da don Bosko pri osemindesetih letih ni mogel razumeti, kako so sploh mogoče določene žalitve Boga. Vedno, že od najnežnejše mladosti je nosil v sebi globoko sovraštvo do vsega, kar bi moglo samo malo zatemniti krepost, ki dela ljudi enake angelom. To smo dostikrat slišali iz njegovih ust. Iz vsega, kar smo povedali, je mogoče razbrati, da ga je vodila luč, ki ni bila človeška.

Toda njegovi naporji se niso omejevali samo na cerkev sv. Frančiška Asiškega. Don Cafasso ga je pošiljal spovedovat v ječe, v Gostišče kreposti, k šolskim bratom, v državni zavod sv. Frančiška Paolskega, v zavod Zvestih tovarišic, kjer je imel tudi duhovne nagovore, verouk in italijanščino za tamkajšnje gojenke. Hodil je tudi v zavetišče Hčera rožnega venca, ki jih je ustanovil dominikanec oče Bernard Sappelli, kjer je skupina dominikanskih tretjerednic vzgajala veliko število ogroženih deklet. Don Bosko je razširil svoj apostolat tudi na samostan Dobrega pastirja, ki ga je 1642 v Franciji ustanovil pater Eudes z namenom, da bi prevzgojili padla dekleta in tiste, ki jim je ta nevarnost pretila. Ker so imele te sestre tudi majhen penzionat, so sprejemale sestre fantov, ki so bili v Oratoriju, ker bi sicer ostale brez vsakega vodstva. V teh in še drugih dobrodelnih vzgojnih ustanovah v Turinu je don Bosko opravljal svoj duhovniški apostolat ne samo podnevi, temveč tudi pozno v noč, za kar mu je don Cafasso dajal ustrezna dovoljenja. Ta apostolat je opravljal do leta 1860. V vseh teh ustanovah je pustil neizbrisen spomin na svojo gorečnost in modrost, kot zatrjuje mons. Cagliari, ki mu je sledil v duhovnem vodstvu v vseh teh ustanovah.

Don Cafasso ga je pošiljal tudi v Bolnišnico ljubezni, zavetišče za kakih tisoč starčkov in stark, dečkov in deklic, v bolnišnico Vitezov reda sv. Mavricija in Lazarja in v bolnišnico sv. Alojzija za neozdravljive bolnike. Te tri ustanove vodijo sestre sv. Vincencija Pavelskega; pravijo jim penice, po barvi obleke, in so veja Hčera krščanske ljubezni.

Če mu je priložnost dopuščala, je hodil spovedovat in pridigat v veliko bolnišnico sv. Janeza, kjer so mu usmiljenke zelo pomagale pri duhovni oskrbi

bolnikov. Med temi je bilo lepo število junaških dobrotnic, ki so zbirale zapuščene dečke in jih vzdrževale s svojim denarjem in miloščino, ki so jo dobivale od bogatih gospodov. Ne smemo mimo imena sv. Vincencija Pavelskega, s katerega konferencami je povezanih veliko don Boskovih ustanov po celem svetu. Poleg tega se je don Bosko odpravljal v bolnišnice, zlasti ko je kdo potreboval odrešilno besedo v zadnjih trenutkih življenja. Ob takih priložnostih je sam od sebe pristopal tudi k posteljam takih bolnikov, za katere je vedel, da niso pripravljene na dobro smrt. Od obiska bolniških sob ga ni nikoli odvrčala bojazen, da bi se nalezl bolezn, za katerimi so bolehal bolniki, kot nam izpričuje don Rua. Tako je nadaljeval vse do leta 1870.

Medtem pa ni pozabljal na Malo hišo Božje previdnosti in na povabilo častitega Cottolenga. Tukaj je bilo veliko mladih bolnikov, ki so želeli prav njemu zaupati svoje skrbi in tegobe. Večkrat se je mogel vrniti v konvikt šele ob pozni uri, ko so konviktovci že odmolili rožni venec. Teolog Guala, ki je sicer vedel za dovoljenje, ki mu ga je dal don Cafasso, ga je nekoč ob pozni vrnitvi malo pokaral: "Pridite, toda prihajajte ob določeni uri." In don Bosko je, ne da bi se užalil, ponižno odgovarjal: "Toda dela v Cottolengu, koliko ga je bilo!" Teolog Guala mu je odvrnil: "Držite se urnika. Drugo boste opravili ob drugih priložnostih." Zdi se, da je rektor govoril tako zato, da je preizkusil krepost svojega gojenca. Dejansko mu je dal, da je opravljal obiske, ki so bili tako zelo koristni za duše, in to celo večkrat na teden. Tu je don Bosko dokazoval svoje duhovniško junaštvo, ki je presenečalo. Teh bolniških soban, kjer je dobilo svoje zatočišče tudi veliko fantov iz Oratorija, ni zapustil vse do leta 1874; in od začetka pa do 1860 je pogosto hodil tja po trikrat in celo po štirikrat na dan, včasih povabljen, včasih pa na lastno pobudo. Leta 1845 je izbruhnil nalezljiv pegasti tifus. Don Bosko je še naprej obiskoval te nesrečneže, dokler se tudi sam ni nalezl bolezn, katere znamenja je potem nosil vse življenje, in to ne brez velikih muk, kakor je vedel povedati don Rua, ki mu je don Bosko o tem sam pripovedoval. Don Sala, ki je oskrbel njegovo truplo po smrti, ga je našel v zares žalostnem stanju. Zdelo se je, kakor da bi lišaj pokrival celo telo, zlasti ramena. Še tako grob raševnik ga ne bi mogel huje zdelati. Mogoče mu je Bog izkazal to milost, da ga je nosil, in to izredno pokorno, vendar tako, da tega nihče ni vedel.

18.

POGLAVJE

Bolnišnica svetega Janeza – Don Bosko spreobrne zakrknjeno grešnico – Zamolčan greh v mladosti in spoved v zadnji uri – Don Bosko napove pri spovedi neki gospe pretečo nevarnost in ji svetuje, da jo odvrne s pomočjo angela varuha

PRI IZPOLNJEVANJU SVETE SLUŽBE SO se don Bosku primerili zares presenetljivi dogodki, ki zaslužijo, da jih omenimo. Prikazali jih bomo v teku našega pripovedovanja, nekaj pa takoj.

Leta 1844 je ležala v bolnišnici sv. Janeza jetična ženska v zadnji fazi bolezni. Njeno življenje je bilo nadvse žalostno in bati se je bilo, da bo umrla nespokorjena. Bila je zapletena v tisoč spletk, kriva težkih hudodelstev, zapletena v velike goljufije v škodo bližnjega in poleg vsega že dolga leta ni bila pri svetih zakramentih. Vsa divja se je upirala rektorju bolnišnice, kaplanom, redovnicam in vsem, ki so jo skušali pregovoriti, da bi se spovedala. Uprla se je celo don Cafassu in zalučala vanj kozarec. Ko pa je sveti duhovnik od zdravnikov zvedel, da revici ostajajo le še kratki dnevi življenja, in ker mu je bilo hudo, da bi se v takem stanju ločila s tega sveta, je ob vrnitvi v konvikt rekel don Bosku: "Pojdite vi." In don Bosko je šel. Ko je vstopil v sobo, se je počasi pomikal naprej in se pogovarjal z bolnicami, ki so ležale blizu ženske, zaradi katere je prišel. Njej ni privoščil niti pogleda niti besede. Šel je mimo nje in se ustavil pri naslednji postelji. Jetična ženska je z očmi spremljala duhovnika, in ko je videla, da se ni ustavil pri njej in ji niti ni privoščil besede ali jo vsaj pogledal, je dejala: "In k meni ne boste prišli?"

"Z veseljem," je odvrnil don Bosko, vzel stol in sedel blizu njene postelje. In nato: "Kaj bi radi?"

"Povejte mi kako lepo besedo."

"Imam besedo, ki bi vam jo rad povedal."

"Katero?"

"Spoved."

"Spoved! Že toliko časa je, odkar sem se spovedala."

"Spovejte se torej sedaj."

"Glejte, danes zjutraj je prišel neki duhovnik in me hotel spovedati, pa sem z njim grdo ravnala in ga spodila."

"Ne govoriva o tem. Sedaj mislite samo na to, kako boste uredili svojo vest." In začel je: "Gospod naj bo v tvojem srcu."

"Toda jaz nisem pripravljena na spoved."

"Prav zato, ker niste pripravljene, sem vam dal blagoslov, da se boste pripravili."

"Toda jaz se sedaj ne čutim. Ko bom ozdravela, se bom šla spovedat v kako cerkev v Turinu. Kakor hitro bo mogoče, bom tukaj, v tej kapeli, opravila svoje pobožnosti."

"In vi mislite, da boste še kdaj ozdraveli?"

"Veliko bolje se počutim."

"To se vam zdi, pa ni tako."

Ali hočete, da vam v imenu zdravnikov in v imenu Boga nekaj povem?"

"Ne v imenu zdravnikov, temveč v Božjem imenu."

"V Božjem imenu vam povem, da vam on v svojem usmiljenju pušča še nekaj ur, da mislite na svojo dušo. Sedaj je štiri popoldne in imate čas, da se spoveste, da prejmete sveto obhajilo, da prejmete maziljenje bolnikov in papežev blagoslov. Nikar si ne domišljajte, da boste ozdraveli. Jutri boste že v večnosti."

"Zares? Je to mogoče?"

"Rekel sem vam, da vam ne govorim v imenu ljudi, temveč v Božjem imenu."

"Večnosti. Večnost. Kakšna beseda, kako se je bojim!"

"Torej začnimo in jaz vam bom pomagal."

"Pa tisti duhovnik, ki sem ga ozmerjala? Žal mi je, da sem ga odpravila na tako grd način."

"Ne delajte si skrbi, pomirite se. Poznam tistega duhovnika in konec. Prepustite glede tega vso skrb meni."

Revica se je spovedala in še tisto noč umrla.

Nekega dne je don Bosko prišel v neko mesto, kjer je ležal bolan neki njegov prijatelj zelo visoke starosti. Po nekem čudnem občutku ga je želel takoj obiskati. Ta gospod je svojih osemdeset let preživel v službi Cerkve in v dobrih delih, tako da so ga vsi imeli za svetnika. Zelo je imel rad don Boska, ki ga je poznal iz

študentskih let. Ko je vstopil v njegovo hišo, je na svojo veliko žalost zvedel od družinskih članov, da je njegov prijatelj na smrtni postelji, da je prejel svete zakramente za umirajoče in papeški blagoslov. Prosil je, da bi ga pustili k njemu, toda rekli so mu, da je zdravnik prepovedal kakršen koli obisk. Še je prosil, nato so mu odgovorili, da se bolnik ne zaveda in je zato vsak obisk nesmiseln. Toda don Bosko se ni mogel umiriti in je, omenjajoč nekdanjo zaupljivo domačnost z bolnikom, tako prepričljivo govoril, da so ga končno le pustili samega k njemu. Približal se je postelji in bolnika poklical po imenu. Njegov glas je imel čudovit učinek. Bolnik se je stresel, odprl oči in prišel k zavesti. "Oh! To si ti, don Bosko!"

"Zvedel sem za vašo bolezen, in ker sem šel tod mimo, nisem mogel, da vas ne bi obiskal."

"Lepa hvala."

"In kako se imate?"

"Slabo, zelo slabo."

"Rekli so mi, da ste že prejeli svete zakramente."

"Da, prejel sem jih." Toda ko je izgovoril te besede, se mu je glas zatresel in pokazal je velik nemir.

"Zahvalimo se torej Gospodu," je nadaljeval don Bosko, "in bodite mirni, ker ste poravnali račune svoje duše. Po tako zglednem življenju, ki ste ga uporabili za večjo Božjo slavo in v korist ljudi, ste lahko zadovoljni."

Ubogí starček je globoko vzdihnil, zdelo se je, da ječi, pogledal okoli sebe in dejal: "Bosko!"

"Kaj je?"

"Ni nikogar v sobi?"

"Nikogar. Sama sva." Tako si je pač mislil don Bosko, v resnici pa ni bilo tako. Za zavesami je bil nekdo, ki se ni mogel pravočasno umakniti, in ker ni hotel, da bi to opazili, je ostal kot vkopan. Štirideset let pozneje je pripovedoval o tem, ne da bi omenil osebe, imena in kraj.

Starček je povzel: "Povej mi, si že naredil izpit za spovedovanje?"

"Že. Toda v takih okoliščinah lahko da odvezo kateri koli duhovnik, tudi če še ne bi naredil izpita za spovedovanje."

"Oh, don Bosko, moram ti zaupati nekaj pomembnega. Sočustvuj z menoj, oprosti mi mojo slabost in mi nič ne očitaj. Moram ti zaupati skrivnost."

"Kar povejte, saj veste, kako vas imam rad."

"Bilo je tako: Kot majhen deček sem imel nesrečo, da sem padel v smrtni greh, in od takrat me je bilo vedno sram in se ga nisem upal spovedati. Vsa moja obhajila, tudi prvo sveto obhajilo, so bila božjeropna. Bal sem se, da bi me spovednik obsojal."

"In v svoji zadnji spovedi ste vse povedali."

"Zamolčal sem. Ti mi pomagaj."

"Rade volje. Zaupajte v Gospoda, ki je poln usmiljenja in je umrl za vas."

Starček se je spovedal s čustvi najglobljega kesanja in don Bosko mu je dal odvezo. Kakor hitro je prejel odvezo, je povzdignil oči k nebu, dvignil roke in vzkliknil: "Bodi na vse večne čase češčeno neskončno Božje umiljenje!" Ko je to izrekel, so mu roke omahnile na posteljo in je izdihnil.

Dne 31. avgusta 1844 se je morala neka bogata gospa, žena portugalskega poslanika, po opravkih odpraviti iz Turina v mesto Chieri. Ker je bila dobra katoliška vernica, je hotela pred potovanjem urediti zadeve svoje duše. Zjutraj je v ta namen stopila v cerkev sv. Frančiška Asiškega. Ni poznala don Boska niti se don Bosko nikdar ni srečal z njo niti je ni mogel imeti za to, kar je bila, ker je bila zelo skromno oblečena. Ker gospa ni dobila svojega rednega spovednika, videla pa je ob spovednici nekega mladega duhovnika, ki je kleče pobožno molil, je čutila željo, da bi se spovedala pri njem. Don Bosko je sprejel njeno spoved in ji naložil pokoro, ki je bila v majhni miloščini za čisto določeno priložnost.

"Oče, tega ne morem storiti," je odvrnila gospa.

"Kako? Vi ne morete storite tega, pa ste tako bogati?"

Gospa je bila vse presenečena, ko je spoznala, da je don Bosko prepoznal njen družbeni položaj, čeprav je bila prepričana, da mu ni dala nikakršne priložnosti, da bi jo spoznal. Odvrnila mu je: "Oče, zares ne morem opraviti te pokore, ker moram danes odpotovati iz Turina."

"No, prav. Potem opravite to drugo pokoro: zmolite trikrat angel Božji k svojemu angelu varuhu, da vam bo stal ob strani, da se ne boste prestrašili zaradi dogodka, ki se vam bo danes pripetil."

Ta predlog je gospo še bolj presenetil, rade volje je sprejela nasvet, in ko se je vrnila domov, je z vso služinčadjo skupaj opravila molitev in se za potovanje izročila v roke svojega angela varuha. Vstopila je s svojo hčerko in služabnico v kočijo in v hitrem teku pustila za seboj dobršen del poti, kar so se konji prestrašili in zbežljali. Kočijaž je brezupno napenjal vajeti, toda konji niso več slišali povelja. Medtem ko so gospe od strahu kričale, so se odprla vratca kočije, kolesa so zavozila na kup proda, voz je odskočil, vratca so se odtrgala in potnice so se znašle na cesti. Kočijaž je zletel s kozla, voz bi jih skoraj dosegel, gospa je z rokami in glavo zadela ob tla in konji so še naprej brezglavo dirjali. Vse se je zgodilo v trenutku. Ker gospa ni upala na drugo pomoč kot na angela varuha, je na ves glas zaklicala: "Angel Božji, varuh moj, bodi vedno ti z menoj!" In to jo je rešilo. V hipu so se podivjani konji umirili in se ustavili. Gospa je vstala in se po-

polnoma umirila. Obe s hčerko sta se uredili, kakor sta najbolje mogli in znali. Ena je gledala drugo in ugotovili sta, da nobeni ni nič. Enoglasno sta vzkliknili: "Hvala Bogu in angelu varuhu, ki naju je rešil." Gospa je nato s svojim spremstvom nadaljevala pot, medtem ko je kočijaž skušal usposobiti kočijo. Bila je še toliko pri moči, da je zmogla nekaj ur pešpoti do svojega stanovanja v Chieriju.

Lahko si predstavljamo, kaj si je sedaj dobra gospa mislila o tistem mladem duhovniku, ki ji je tako primerno svetoval, naj bi se priporočila angelu varuhu. Želela se je čim prej vrniti v Turin, da bi zvedela, kdo je. Ko je prišla v cerkev sv. Frančiška Asiškega, je poizvedela, kdo je spovedoval v spovednici, ki jo je ona pokazala. Ko je zvedela, da je bil to duhovnik Janez Bosko, se mu je zahvalila za tisto dobrohotno opozorilo. Don Bosko je izkoristil njeno pomoč, ko je skušal poskrbeti za don Karla Palazzola, ki se je znašel v veliki stiski in si je želel ustrežnejšo obliko dušnega pastirstva, v skladu z njegovo starostjo. Postala je tudi goreča dobrotnica Oratorija. Njen dar je majhen kristalni vrč, ki še danes stoji na skrinji v don Boskovi sobi. V njem je voščen kipec sv. Filipa Nerija, oblečen v sveta oblačila, podobno kot telo tega svetnika, ki ga častijo v Rimu v cerkvi svete Marije Vallicelle.

Vse zgoraj navedene okoliščine so povedane v pismu te iste dobre gospe, po gospe Tereziji Martano iz Chierija, njeni služkinji, in po Mihaelu Rui.

19.

POGLAVJE

Apostolat v ječah – Prvi sprejemi – Zmagoslavje krščanske ljubezni – Premagana nasprotovanja in zoprnosti – Odkrita odločnost – Prijateljstvo s stražniki – Rabelj in njegov sinček – Zadovoljivi sadovi spreobrnjenj

EVANGELIZACIJA JETNIKOV JE ZELO TVEGANA zadeva in naleti v praksi na veliko ovir, pa čeprav so ti nesrečni kraji in njihovi še bolj nesrečni prebivalci prav posebno potrebni duhovniške pomoči. Toda zelo malo duhovnikov ima pogum odpraviti se v tiste temne kraje, med rožljanje verig, strašne železne ograje, med tista obličja, ki budijo odpor in strah. Niti nimajo vsi potrebnih sposobnosti, modrosti, požrtvovalnosti, prisebnosti duha, pobožnosti in znanja za ravnanje s to vrsto ljudi. Zato se veliko sicer odličnih in gorečih duhovnikov bodisi zaradi pomanjkanja zdravja ali časa bodisi zaradi pomanjkanja junaške krščanske ljubezni in potrebnih usposobljenosti za to vrsto duhovniške službe ne loteva te težke naloge ali pa se, če so jo začeli, zaradi težav kmalu umaknejo od tam. K temu moramo še dodati, da pravosodna oblast ni vedno dovoljevala dostopa v ječe in je bilo treba šteti dovoljenje za posebno znamenje naklonjenosti. Zato duhovnike, ki so se posvečali temu apostolatu, lahko preštejemo na prste ene roke. To so bili don Mathis, rektor Misericordie in po celem Piemontu poznan misijonar, kanonik Borsarelli, don Cafasso, teolog Borel in naš don Bosko; vsi ti so poskušali na vse mogoče načine premagati omenjene težave.

Iz vsega, kar nam je povedal sam teolog Borel in pozneje mons. Bertagna in Cagliero, vemo, da se je tudi don Bosko posvečal apostolatu jetnikov. Če je imel čas, je cele dneve namenjal obisku ječ. Večkrat je tam pridigal duhovne vaje. Vsako soboto je s polnimi žepi zdaj tobaka, zdaj hlebcev kruha hodil tja in se posvečal zlasti nesrečnim dečkom, jih obiskoval, si delal iz njih prijatelje ter jih vabil, da bi prišli v Oratorij, ko bodo imeli srečo, da bodo zapustili ta kraj kazni.

Hkrati pa ni zanemarjal odraslih. Jetniki takrat niso bili razporejeni po celicah, temveč jih je bilo v eni sobi od petindvajset do trideset. Vsak je imel slamnjačo za posteljo, majhno mizico in stol. Bili so skupaj taki, ki so prišli v ječo prvič, in taki, ki jih je roka pravice ponovno ujela pri hudodelstvih. Ti so bili učitelji prvih za krajo in druga grda dejanja. Z nasiljem in sramotanjem so uničevali seme dobre besede, ki jo je duhovnik vsejal v srca in vzbujal kes v dušah tudi najbolj hudobnih. Starejši jetniki, ki so bili najbolj nesramni, so se hvalili s storjenimi hudodelstvi in si prisvajali toliko večje prednosti in dozdevne pravice, kolikor višje so bile kazni, ki so jih morali prestajati. Ko so potem nastali prepiri in so hoteli vedno oni imeti zadnjo besedo, so svojim nasprotnikom odgovarjali: "Boš ti mene učil, ki sem bil že v najhujših ječah!"

Ob prvem obisku so ga tisti, ki ga še niso poznali, prezirali in nesramno žalili, s prav umazano hudobnimi besedami, z namigovanjem na najbolj sramotne podlosti za kakega duhovnika. Ti ubogi ljudje, poživinjeni od strasti, na noben način ne bi trpeli kakih opominov, kaj šele očitkov. Toda don Bosko je obvladoval svojo nejevoljo, odgovarjal mirno in z nasmehom na ustih tudi takrat, ko so njegovo ljubeznivost vračali s podlostmi, sramotanjem in včasih celo s pretnjami. Ko je v svoji previdnosti premišljeval in se zavedal, da mora biti zelo umirjen, se je od začetka omejeval na kratke obiske, jim govoril s spoštljivo naklonjenostjo, imenoval najstarejše med njimi gospod, kazal za vse veliko sočutje in živo željo, da bi olajšal njihovo trpljenje, jih razveseljeval s kako domislico, in ker ljubezen prihaja iz koristi, jim je delil majhna darila. Njegova neomajna potrpežljivost jih je prizadela in omehčala.

Krščanska ljubezen je pripravljala svoje zmagoslavje. Marsikateri izmed teh nesrečnežev verjetno še nikdar v življenju ni slišal besede ljubezni. Izključeni iz družbe, kaznovani od pravice, izdani od svojih sokrivcev, osramočeni pred svetom, ponižani v očeh svojih družinskih članov, brez vsake opore, da bi se mogli zopet dvigniti, besni zaradi odvzema svobode, so živeli od sovraštva. S to vrsto ljudi se ni mogoče pametno pogovarjati, odgovarjajo s skomiganjem z rameni, s kletvico in žaljivko. Samo pristna ljubezen brez mnogih besed, ljubezen, ki se zna žrtvovati, je najbolj prepričljiva med vsemi govoricami. Ko se prepričajo, da duhovnik nima od tega, da se ukvarja z njimi, nikakršne koristi, da ne išče drugega kot njihovo korist, ko vidijo, da takrat, ko pravi, da jih ljubi, ne laže, se dajo ganiti, srce jim prevzame hvaležnost, čutijo, da jih ima kdo rad, in pokažejo zaupanje. "Kako korist more imeti ta duhovnik," razmišljajo sami pri sebi, "da hodi med nas? Zato mora biti zares Božja tista vera, ki ga vodi, in nauk, ki ga uči, je resničen."

"Toda koliko truda je bilo treba," nadaljuje teolog Borel, "preden si sploh lahko izgovoril besedico evangelija odrešenja in si utišal neotesano zasmehljivo nevednost. Bili so tako poživljeni, da so jim bile včasih najlepše duhovnikove besede v pohujšanje. Običajni izrazi, ki pomenijo pokvarjenost in njene različne oblike, so tako številni, da tisti, ki ni na tekočem in nima dolge izkušnje glede govorjenja in pridiganja v podobnih krajih, lahko vzbudi vmesne vzklike, prostaške pripombe in surove dovtipe in mora z velikim naporom obvladovati samega sebe, ohranjati nujno resnost in mirnost in ne izgubljati niti govora. In naj kdo še tako pazi, se ne more izogniti vsem dvoumnim besedam, ki jih je pokvarila človeška hudobija, kajti ti ljudje dajejo grd pomen tudi najbolj svetim izrazom. Ko pa je treba izgovoriti kako tako besedo, mora govornik najprej, potem ko je prekinil stavek z odmikom in s strogim opominom, ožigosati zlobnost grde navade in pojasniti pravi pomen besede, ki jo želi izreči.

Poleg tega ti neotesani ljudje niso zmožni, da bi se kar nenadoma dvignili iz svoje pokvarjenosti k nadnaravnim mislim. Zato je nujno potrebno, da se začne njihova pot navzgor pri najnižjih stopnicah. Pokazati jim je treba, da greh povzroča tudi nesrečo na tem svetu in da zato, ker smo krepostni, imamo tudi veliko časnih koristi na tej zemlji.

Na tak način se je don Bosko ukvarjal z jetniki. Potem ko si jih je naredil za prijatelje in si pridobil njihovo zaupanje, jih je prosil, da bi iz ljubezni do njega naredili kaj, kar bi zagotovo odbili, če bi kdo govoril o dolžnosti, ki jo morajo storiti. In tako so zato, da bi naredili uslugo don Bosku, nehali kvantati, preklinjati in se prepirati. Kaznjenci so se omeščali, ko so videli, da jih spoštuje in ima rad duhovnik, ki ga imajo vsi za svetnika. Tako jih je don Bosko najprej navezal nase, da jih je potem mogel popeljati k Bogu, ki jim ga je opisoval kot ljubečega očeta, ki jim vedno stoji ob strani, jim pomaga, medtem ko so jih vsi, za katere so mislili, da jih imajo radi, zapustili. Dobil je tako velik vpliv nanje, da so ga vsi veselo pozdravljali in ga srčno radi sprejemali, kakor hitro se je pojavil med njimi.

Tedaj je don Bosko s svojo prepričevalno besedo učil in razlagal tem dragim prijateljem krščanski nauk. Večkrat je poživiljal svoje razlage z domiselnimi in preprostimi primerami ali z živahnimi zgodbami ali s prilikami iz svetega evangelija, prilagojenimi njihovemu razumevanju in duhovnim potrebam. Ni opustil zlasti velikih dejanj iz Svetega pisma in cerkvene zgodovine v dokaz tega, kar je učil. S prijetnim nastopom je delal svoje nagovore vedno bolj privlačne. S tako metodo so si kaznjenci vse dobro zapomnili in hitro razumeli resnice iz katekizma in v njihova srca je pritekala vera in prepričanje njihovega učitelja. Tako so

se tudi najbolj zakrknjeni dali premagati, sprejemali so dobre sklepe, ki jim jih je priporočal, in pod vplivom Božje milosti dozorevali za spoved.

Toda to težaško delo ni potekalo v tako določenem redu, kot če hoče kdo doseči kak cilj, izbere določeno pot in začne po njej hoditi. Tu so ga včasih prekinili in je moral ponoviti od začetka; včasih se je vse razblinilo v nič in je moral znova začeti. Potem so vsak teden prihajali novi kaznjenci, izurjeni v hudobiji, ki jih je moral ravnatelj zaradi njihovih hudobij strogo kaznovati. Spet so se začeli prepiri in pretepi zaradi pravih malenkosti. Potem so prišle mnoge strožje kazni, kot so jih pričakovali. Vse to je razpršilo duhovnikovo pričakovanje, ki pa je s sveto vztrajnostjo in nepopustljivo zavzetostjo nadaljeval svoje delo. Pri vsem pa je molil, se priporočal v molitev raznim verskim ustanovam, pri katerih je duhovniško deloval, in ponavljal svoje priljubljeno geslo: "Vse premorem v njem, ki mi daje moč" (Flp 4,13).

Zato se ni naveličal podvajati svoje napore, obiske, ponavljati katekizem in dajati dobre nasvete tudi takrat, ko so ga brezbrizno poslušali ali ga celo niso hoteli poslušati. Saj je don Bosko videl v njih zlasti predragoceno dušo, prelepo, čeprav začasno omadeževano, namenjeno za nebesa, ki jo je treba rešiti. In kakor nam pravi teolog Borel, nikdar ni tožil zaradi neprijetnosti in nehvaležnosti.

S tistim svojim, rekli bi, bistrim duhovnim pogledom je don Bosko študiral posamezne ljudi in njihove težnje, želje, notranje boje in včasih presenetljivo odkrival od trnja grehov zadušene zametke spominov na nedolžno otroštvo, ljubezen do domačega kraja, pobitost zaradi ločitve od družine, žalost zaradi izgubljenega dobrega imena, kar jih je prisililo, da so pokleknili pred Bogom in se odločili spremeniti svoje življenje. Kako žalostne in nesrečne pripovedi je moral poslušati v tistih zaupnih pogovorih, ko so se mu kaznjenci z glavo, naslonjeno na njegova ramena, spovedovali grehov in s predanostjo skesanih sinov priznavali najbolj skrito revščino in bedo. In revež je prav na mestu, kjer so ga ljudje obsodili, zavrgli in kaznovali, prejel odvezo svojih grehov. Tedaj mu je don Bosko govoril o neizmerni Božji dobroti, mešal svoje solze z njegovimi in ga pripravil, da je v duhu krščanskega zadoščevanja sprejel človeško kazen za svoja dejanja. Tako je prebil veliko ur pri spovedovanju v skupnih, vlažnih, umazanih in smrdljivih prostorih, sredi kričanja nezadovoljnežev in s silno bolečino v srcu, da ni imel na voljo prostora, kjer bi ljudje mogli svobodno dati duška svojim čustvom, in ni našel sodelavcev, ki bi pri tem pomagali. Gre za stvari, ki po človeško odbijajo, pa vendar ni mogoče ukreniti drugače. Spovednik si je moral izbrati prostor, kjer je bilo manj kričanja in motenj. Ni bilo stolov in tako je moral duhovnik sestiti na umazano slamnjačo in mogoče ob umazano skupno nočno posodo, od koder se je moral umakniti, ko je kak kaznje-

nec prišel opravljat telesno potrebo. Kakšna umazanija! In don Bosko je z junaško potrpežljivostjo premagoval vse te nevšečnosti. Znal pa je z neizmerno dobroto in neskončno potrpežljivostjo družiti tudi odkritosrčno odločnost, če je bilo treba.

Nekega dne so ga poklicali v bolniško sobo, kjer je težko bolan ležal fant, ki se je želel spovedati. Sedel je na rob postelje in med spovedovanjem opazil velik nož, ki ga je tam pozabil nepreviden stražar. Don Bosko ga je spretno pobral in vtaknil v žep. Po končani spovedi se je kaznjenec ozrl okoli, da bi videl, kje je nož. Iskal je tu in tam, pod zglavnikom in pod slamnjačo. "Kaj pa iščeš, dragi fant?" ga je vprašal don Bosko. "Je mogoče to tisto, kar iščeš?" In mu je pokazal nož.

"Seveda! Seveda! Dajte mi ga!"

"Tega pa ne. Ne dam ti ga."

"Toda jaz ga hočem."

"Ne dam ti ga, vsekakor bi pa rad vedel, kaj nameravaš storiti z njim."

"Povem vam. Kot poštenjak, kar sem, vam povem: že več mesecev ječim v tem kraju, ne da bi me obsodili ali spustili na prosto. Zato sem se odločil, da bom zabodel vas in bi potem vedel, zakaj me kaznujejo."

Zdelo se je, da je jetnik govoril v šali. Toda don Bosko je dobro poznal ljudi in vedel, da določenim ljudem ne smeš zaupati. Vendar se je tudi tokrat potrudil, da bi nesrečneža pripeljal k Jezusu Kristusu.

Toda vseh teh velikih učinkov ni bilo mogoče doseči brez velike in nenehne previdnosti. Treba je bilo misliti na stražarje, ki si jih je moral pridobiti, da je imel prost dostop v ječo in da ga niso ovirali, ko je hotel delati dušam dobro. Stražarji namreč postajajo nasilni in prezirljivi bodisi zato, ker so ločeni od človeške družbe, bodisi zato, ker jih premalo cenijo ali se jih v družbi celo bojijo. Najmanjši prekršek jetniškega pravilnika s strani duhovnika ali najmanjša nepozornost do stražarjev, beseda sočutja do jetnikov, ki bi jo napačno razumeli, bi lahko bilo vzrok za sovražen odnos oblasti, ki bi kot povračilo prepovedala dostop v ječo. Zato je don Bosko stražarje zelo cenil, z njimi previdno ravnal in jim kazal svoje prijateljstvo, kar vse je bilo sad njegove velike kreposti. Njegova mirnost, ko ni hotel videti njihovega neprijaznega vedenja, njegova krščanska ljubezen, ko je posredoval za jetnike, njegova velikodušnost, ko je sredi olikanih zavračanj dajal velike napitnine in darila, so mu pridobile velik vpliv na te ljudi.

Naj opišemo dogodek, ki bi osvetlil vrsto drugih.

Nekega dne je don Bosko zapuščal prostore, kjer so bili kaznjenci. Ker ni bilo nobenega stražarja, ki bi ga vodil k vratom, se je napolnil k napačnim stonpicam in se znašel pred sobo, ki je še nikdar ni videl. Notri je bil možakar s svojo ženo in družino, in ko so ga zagledali, so se prestrašili in bili vsi iz sebe. Ta

možakar je bil krvnik. Don Bosko se je zavedel svoje zmote, se opravičil in vsem zaželel dober dan. Ti ljudje, ki niso bili navajeni na obiske niti na vljudno vedenje, so ljubeznivo odgovorili na voščilo in ga vprašali, ali kaj želi. Don Bosko, ki je že presodil položaj, je dejal: "Da vam povem po pravici, čutim se zelo utrujenega in bi me skodelica kave zelo poživila. Bi bili tako dobri in mi postregli?" Na to nepričakovano prošnjo so vsi enoglasno vzkliknili:

"Seveda! Seveda!" In ena izmed hčera je takoj pripravila vse potrebno. Rabelj je ves začuden opazoval don Boska in ga vznemirjen vprašal: Toda vi, don Bosko, ali veste, kje ste in kam ste zašli?"

"Seveda vem, k poštenemu človeku."

"Toda kako ste se drznili vstopiti v krvnikovo stanovanje?"

"Vem, da ste dober kristjan (to je bilo res, kajti vsakokrat, ko je moral izpolniti smrtno obsodbo, je poslal v eno izmed bližnjih cerkva pet frankov, da bi brali mašo za človeka, ki naj bi bil usmrčen), in mi je zadosti, da vas imam za prijatelja."

Ta človek, ki ga nikdar v življenju kaka ugledna oseba ni ljubeznivo nagovorila, je bil ves iz sebe in je dejal, da je don Bosku na voljo vse, kar premore njegova hiša. Don Bosko je sedel in kmalu so prinesli kavo, vendar z eno samo skodelico.

"Prinesite še kako skodelico, želim da popijeva kavo skupaj."

"To pa že ne," je ugovarjal krvnik, "to bi bilo preveč časti, da bi jaz pil kavo v vaši družbi."

Prinesli so še drugo skodelico, ki jo je don Bosko napolnil in postavil pred krvnika. Ta je komaj komaj popil pijačo, ker so mu nova nikdar prej izkušena čustva napolnjevala dušo ob tako nepričakovanem obisku.

Don Bosko je popil kavo, se z družino še malo pomenil, se poslovil in zapustil nepozaben spomin na svoj obisk.

Novice o takih in podobnih ljubeznivostih so se takoj raznesle med stražarje, ki so enoglasno trdili, da je don Bosko poštenjak, celo svet duhovnik, in so bili pripravljene iti mu na roko v vsem, kar bi moglo biti v telesno in duhovno korist kaznjencev. Obveščali so ga o prihodu novih kaznjencev, o njihovem razpoloženju in nagnjenjih. Brez nadaljnjega so zatisnili oči, če je prekoračil odmerjen čas, takoj so ga obvestili, če je bil v bolniški sobi kak težko bolan kaznjeneč. In to je bil tudi razlog, zakaj je don Bosko tudi potem, ko so z odredbami omejili njegove obiske v ječah, še vedno imel prost dostop, čeprav je moral ravnati bolj previdno, in to vse do 1870.

Don Bosko je ta vpliv na stražarje porabil tudi za to, da je pripravil ječarje na poravnavo računov z Bogom in lastno vestjo. Imel jim je navado reči: "Vi ste izpolnjevalci človeške pravice. Pazite, da ne boste padli v roke Božje pravičnosti." In

njegove besede so sprejemali s pripravljenim srcem. Stražarji so hodili pogosto v Oratorij in se tam spovedovali. Sam krvnik je več let zahajal k cerkvenim obredom v Valdocco. Toda ker so ga dečki prepoznali in čutili do njega velik odpor, je proti 1870 nehal hoditi tja. Vendar ga je na njegovih sprehodih vedno zaneslo proti Valdoccu, kjer se je na ulicah ustavljal in opazoval streho kupole, ki ga je spominjala na človeka, verjetno edinega, ki ga je resnično cenil in ga imel rad.

Tudi njegov sin je rad obiskoval Oratorij. Bil je zelo priden in je hodil k spovedi k don Bosku, ki ga je imel nadvse rad. Rad bi postal duhovnik, toda ko je zvedel, da mu je zaradi poklica njegovega očeta zaprta pot do svetišča, je resno zbolel in od žalosti umrl v don Boskovih rokah.

Don Bosko je zaradi dobrih zvez s stražarji in zato, ker so ga kaznjenci tako zelo cenili, hodil pridigat duhovne vaje tudi v jetnišnice pod senatom, v Generalo – splošno kaznilnico in v kaznilnico–poboljševalnico. Navadno je začel pridigati ob četrtkih in je potem rekel kaznjencem: "Vrnil se bom v soboto, vendar želim, da mi pripravite lepo darilo."

"In kaj bi radi od nas?"

"Nekaj velikega, zelo velikega, neizmernega. Sicer nima pomena, da se vračam. S kakimi malenkostmi ne vem kaj početi."

"Kar povejte! Pripravljene smo."

"Vsak izmed vas naj prispeva svoj delež. Toda velike reči, samo velike reči." Razumeli so, da govori o spovedi, in so se zasmejali.

"No, bom pa začel jaz, ki imam precej večje stvari kot drugi," je dejal eden.

"Toda tisti tam," je rekel nekdo drug in pokazal na enega izmed njih, "je storil vse kaj drugega kot ti." Neki tretji je dejal drugemu: "No, v tem si ti kar dober in lahko prekosiš vse druge."

"Kar pridite," so klicali vsi skupaj, "pa boste slišali debele in dolge štorije."

"To me veseli," je sklenil don Bosko. "Se bo vsaj splačalo sestri v spovednico."

"O tem pa kar nič ne dvomite," so kričali kaznjenci in se vedno bolj stiskali okoli njega. "Prišli bomo. Prišli bomo."

"Jaz se že deset, jaz dvajset, jaz trideset let nisem spovedal." In vsi so se smejali in z njimi se je smejal don Bosko. Ko so se poslavljali, so si obljubljali, da se bodo videli spet v soboto.

In v soboto je don Bosko obiskal ječe. Jetniki, ki so se želeli spovedati, so klečali v vrsti. Velikokrat je prišlo do neljubih prizorov zaradi prednosti. "To ni prav," je trdil eden, ki je bil med prvimi, "pojdi stran od tu. Saj ima pravico, da gre prvi tudi tisti, ki je zadnji v vrsti. Ti si se spovedal že pred šestimi leti, medtem ko tisti tam že štirinajst let ni bil pri spovedi."

"Toda jaz imam velike reči, razumeš, velike kakor svet. Zato imam pravico, da bom prej na vrsti."

"In jaz, ki imam še hujše stvari kot ti, si nič ne domišljam kot ti. Torej me pusti naprej!"

"Staviš, da te po lopovščinah močno prekašam?"

Don Boskov prihod je naredil konec tem čudnim pogovorom. Začela se je spoved. Don Bosko je iz izkušnje spovedovanja preprostih neotesanih ljudi in otrok vedel, da jih je mogoče pripraviti do govorjenja z ustreznimi vprašanji, kajti sicer se takoj raztresejo. Na tak način mu je uspelo opraviti spovedi v kratkem času. Jetniki so bili veseli in zadovoljni in so se radi spovedovali pri njem.

Neredko pa se je dogajalo, da po enotedenski pripravi na spoved in kljub obljubi, da se bodo v soboto spovedali, iz človeškega ozira ali iz hudičeve prevare ni nobeden vstal, da bi šel k spovedi, ko je prišel don Bosko. Toda krščanska ljubezen je vedno zmagala in prvi, ki se je spovedal, je pokazal veselje zaradi urejenega odnosa do Boga in potegnil tudi druge za seboj.

To apostolsko prizadevanje je rodilo zadovoljive sadove spreobrnjenj. Tudi najbolj zakrknjeni so se končno vdali in svojo privrženost don Bosku pokazali s tem, da so ga hodili obiskovat v Valdocco.

Ko je zvedel, da je kateri izmed njegovih varovancev odslužil kazen, se je potrudil, da mu je poiskal primerno službo pri kakem poštenem podjetniku, zlasti še, če je bil mlad in ni imel potrebnih sredstev za življenje. Stalno se je zanimal za njegovo moralno vedenje in storil vse, da se ne bi več vrnil v star način življenja in tako zagotovo rešil svojo dušo. Nemalo jih je z don Boskovo pomočjo po prihodu iz ječe začelo živeti urejeno življenje in so se s pridnostjo in poštenostjo dokopali do uglednih položajev v družbi. Še pred nedavnim je bilo v Turinu veliko takih nekdanjih kaznjencev, ki so s pomočjo don Boskove gorečnosti postali odlični družinski očetje in dobri kristjani. Veliko jih je obujalo spomine na dobrega duhovnika, radi so prihajali v Oratorij in ostali povezani z don Boskom.

Dogajalo pa se je tudi, da so nekateri dolga leta, potem ko so že odsedeli svojo kazen, ob spominu na don Boska in na njegovo ljubeznivost čutili v sebi potrebo, da so se vrnili k Bogu. Zato so prihajali iz krajev, kjer so živeli, v Oratorij, se predstavili don Bosku in navadno rekli: "Jaz sem eden izmed tistih, ki ste jih spovedali v ječi. Se me še spominjate? Od takrat naprej se nisem več spovedal. Danes pa sem prišel k vam, da zopet uredim svojo vest. Želim, da bi se zares poboljšal." Priče takih obiskov so bili don Mihael Rua, gospod Janez Tametti, gospod Jožef Tomatis, Jožef Buzzetti in drugi.

20.

POGLAVJE

Mons. Frasoni upošteva don Boskove načrte – Pomembno spreobrnjenje – Prekanjeno človekoljubje – Otroški vrtci – Začetek don Boskovih odnosov s škofi in visoko piemontsko družbo

DON BOSKO JE V SVOJI neizčrpni dejavnosti prehajal iz vzgojne ustanove v Oratorij in naprej k pridiganju in spovedovanju v javnih cerkvah. Ker se ni lotil ničesar brez privolitve, ustne ali pisne mons. Frasonija, je bil pogosto v škofijski palači, kjer so ga vedno zelo prijazno in z veseljem sprejemali. V vsaki težavi, na katero je naletel v svoji pestri dejavnosti, pri vsakem pomembnem načrtu, ki si ga je zamislil, ga je vprašal za svet in se točno držal njegovih napotkov. Že veliko pozneje smo slišali, kako je don Bosko pogosto govoril o tesni povezanosti z nadškofom in spoštovanju do njega. Iz vsega smo lahko povzeli, kako zelo so ga cenili v nadškofijskem dvorcu. Prav tako so upoštevali njegove misli in predloge za življenje v nadškofiji, če so ga za to vprašali.

Ni bila zadnja skrb, ki jih je nosil v svojem srcu, katekizem, knjiga, ki jo je cenil bolj kot vse druge. Ko ga je razlagal mladini, je v Povzetku krščanskega nauka za rabo v turinski nadškofiji napisal nekaj stavkov, ki jih je imel za netočne. Razmišljal je o stvari, naredil več popravkov, se predstavil mons. Frasoniju in mu predložil svoje poglede. Nekateri izrazi v katekizmu se mu niso zdeli v skladu s hebrejskim in grškim besedilom. Tako je bila 9. Božja zapoved v Povzetku takole izražena: *Ne poželi žene drugega*. Don Bosko je predlagal, da bi ta stavek zamenjali z drugim bolj točnim, umerjenim, bolj splošnim, v skladu z izvirnim besedilom: *Ne poželi osebe drugega*. Nadškof je imel don Boskove opombe za pravilne, pohvalil je njegove dobre namene, vendar ni hotel ničesar spremeniti ali kakor koli presojati škofijskega katekizma. Zato je poslal don Boska h kanoniku Filipu Ravini, generalnemu vikarju, ki naj bi presodil stvar in izrazil svoje mnenje. Toda

kanonik Zappata in drugi člani nadškofijskega kapitlja so vzeli stvar v pretres, poslušali različna mnenja in odločili, da ne bodo ničesar spreminjali. Ko je pozneje kanonik Lovrenc Gastaldi, ki je poznal don Boskove zamisli, postal turinski nadškof, je sprejel in vnesel v Povzetek krščanskega nauka če ne vseh, pa vsaj nekaj popravkov.

Poleg tega je don Bosko ob svojih obiskih na škofiji delil veselje in žalost svojega cerkvenega predstojnika. To leto mu je bilo v veliko veselje spreobrnjenje neke protestantske gospe v katoliško vero, bodisi zaradi spreobrnjenja samega na sebi kakor tudi zaradi okoliščin, ki so spremljale spreobrnjenje. On sam nam je večkrat pripovedoval o tej zmagi Božje milosti. Tedaj sta živela kralj in nadškof še v popolnem soglasju. Zgodilo pa se je v mesecu juniju.

Ena izmed hčera poslanika nizozemskega kralja na savojskem dvoru je zato, ker so njeni starši nasprotovali, da bi zapustila protestantsko vero in vstopila v katoliško, zbežala od doma in se zatekla v samostan Lateranskih kanonikinj, kjer bi jo izvzetost kraja branila pred vsakim nasiljem. Oče, ki sta ga pri tem podpirala pruski in angleški poslanik, je hotel, da bi se hči za vsako ceno vrnila domov. Mons. Fransoni je na to odvrnil: "Po naravnem pravu je pravica izbrati pravo vero višja od starševskih pravic. Hčerka je popolnoma svobodna, da zapusti zatočišče, ki si ga je sama izbrala. Oče ima pravico, da sam ali po od njega izbrani osebi gre k dekletu in poizve, ali je ostala pri svoji odločitvi. Nikdar pa ne bi dopustil, da bi jo s silo pregnali iz njenega zatočišča." Isto mnenje je v kraljevem imenu zastopal La Margherita in dodal: "Samostan je zaščiten s cerkveno imuniteto; ta pomeni višjo pravico – nad diplomatskimi privilegiji. Poleg tega dekletu zato, ker je tujka, ni mogoče delati sile." Tudi zahteve celega diplomatskega zbora so bile brezuspešne. In gospodična je zavrгла Lutrove in Kalvinove zmote. Kmalu zatem se je pomirila s svojimi starši, se vrnila domov in ostala zvesta katoliški veri. Tako so v tistih časih razumevali svobodo vesti: slabotni so dobili podporo proti nepravičnim nasiljem močnejšega.

Vendar pa ob vsej radosti ni manjkalo razlogov za skrb in bojazen. Mons. Fransoni in don Bosko sta predvidela in uganila učinke sektaškega gibanja med duhovščino, ki je, zaslepljena od Giobertijevih spisov, začela podzavestno podpirati revolucionarno gibanje. Spletke so bile dobro zamišljene in še bolj izpeljane. Uporniki iz desetletja od 1821 do 1831 in prijatelji Mlade Italije so se učinkovito trudili, da bi pomirili duhove in si pridobili vpliv tako, da so pospeševali vzgojne ustanove, ljudsko izobrazbo, leposlovje in znanost, trgovino in gradnjo železnic. Zanimali so se zlasti za tako imenovane metodološke, večerne in nedeljske šole, zavetišča in zdravstvo. To so bile odlične pobude in so

morale vzbuditi privolitev vseh poštenih državljanov, ne da bi dopuščale kake pomisleke. Toda bistro oko opazovalca je kmalu odkrilo, da to ni bila krščanska ljubezen, temveč gola filantropija (človekoljubje), ki je pomagala posameznim ljudem s koristnimi in poštenimi pobudami, vendar ne iz evangeljske prizadevnosti, ki dela dobro ubogemu iz ljubezni do Jezusa Kristusa in bo zato prejel večno plačilo od istega Jezusa Kristusa. In ta izključitev krščanskih razlogov s strani sektašev bi morala opozoriti previdne kristjane, da vse to početje služi za nabiranje nepravovernih privržencev in da pod krinko dela za ljudstvo v resnici podira temelje vere in države.

Tako so pod krinko sektaških ciljev v Toskani uvedli otroške vrtce in v Pisi jih je organizirala protestantka Matilde Calandrini, ki je v sobi vrtca sistematično prirejala obrede protestantskega bogoslužja. Okoli nje so se zbirali krivoverci, neverniki, goljufivi in versko brezbrizni filozofi, ki so trdili, da vzgajajo ljudstvo. Lovrenc Valerio je z drugimi, med njimi tudi opat Jerant Aporti, podpiral to ustanovo. Aportija imajo v smislu načrta škotskega protestanta Owena, vodje sansimonianske sekte, za začetnika otroških vrtcev v Italiji. On je 1830 ustanovil prvi otroški vrtec v Cremoni, obenem pa je širil svojo posebno metodo pouka v osnovnih šolah¹⁰.

Čeprav je v Turinu že od 1825 uspešno deloval katoliško usmerjen otroški vrtec, ki ga je ustanovil markiz Barolo, proti kateremu pa so se sektaši borili z vsemi mogočimi sredstvi, so tudi liberalci hoteli uvesti novo vrsto otroških vrtcev. Poleg tega so zagovarjali tudi ustanovitev vseučiliščne stolice, ki naj bi usposabljala učitelje za umetnost vzgoje. Mons. Dionizij Pasio, škof v Alessandriji in predsednik Sveta za reformo, se je dal prevarati tem ljudem in je nehote služil temnim načrtom sekte, ki se je trudila, da bi uvedla zametke zahrbtnega vzgojnega načina. Mons. Pasio je pisal v Milan sardskemu konzulu in ga prosil, da bi poslal v Turin usposobljenega profesorja vzgoje. Generalni guverner, na katerega se je konzul obrnil, je predlagal opata Aportija, o katerem je vedel povedati izredno pohvalne stvari. Škof Pasio je svetoval Karlu Albertu, da naj Aportija povabi v Turin. Kralj je o vseh teh načrtih obvestil mons. Fransonija, ki pa je nasprotoval načrtom mons. Pasia. Sveti Oče Gregor XVI. je 1839 v okrožnici škofom papeške države prepovedal otroške vrtce v smislu Aportijeve ustanove.

Medtem se je bližala ura prvega spopada nosilcev zmote s katoliško Cerkvijo. Sedaj je don Bosko začutil potrebo, da je stopil v stik s cerkvenimi prelati, z najbolj plemenitimi, vernimi osebami raznih mest kraljestva, bodisi škofijskega

¹⁰ MONTANELLI, *Memorie sull'Italia e specialmente sulla Toscana*.

kakor tudi redovnega klera, sodstva in celo s svetom kralja. Ti naj bi postali njegovi ugledni dobrotniki, svetovalci in odločni podporniki. In Božja previdnost je sodelovala pri tem zbliževanju v tako vnaprej pripravljenih okoliščinah, da brez nje ne bi bilo kaj takega niti lahko niti tako hitro.

Ob svojih obiskih v nadškofijski palači se je don Bosko pogosto srečeval s škofi, ki so prihajali k metropolitu, pa tudi s prelati drugih cerkvenih pokrajin kraljestva, ki so prihajali v Turin tudi zato, da so urejali zadeve s kraljevskim dvorom. Menim, da se je don Bosko v takih srečanjih spoznal s celo vrsto uglednih osebnosti. Dejansko vidimo, kako don Bosko kot enakovreden soudeleženec, z vsem obveznim spoštovanjem do škofovskega dostojanstva, stopa v stik z mons. Filipom Articom, škofom iz Astia, mons. Modestom Contrattom, kapucinom škofom v Acqui, in mons. Janezom Petrom Losanom iz Bielle. V zapupnem odnosu je do škofa mons. Klementa Manzinija, bosonogega karmeličana iz Cunea, mons. Alojzija Morena iz Ivreje, mons. Aleksandra Vincencija Alojzija d'Angennes iz Vercellija in mons. Jakoba Filipa Gentila iz Novare. Tesen prijatelj je dominikanca mons. Janeza Tomaža Ghilardija, škofa v Mondovii, ki je imel velik vpliv na kraljevem dvoru, goreče širil med duhovniki pobožno življenje in vneto branil pravice Cerkve, in mons. Antona Antonuccija, nadškofa v Tarsu. Tako je don Bosko od vsega začetka do zadnjega dne svojega življenja lahko sledil nasvetu modrega Siraha: Obiskuj zборе modrih starešin in združi svoje srce z njihovo previdnostjo, da boš mogel razumeti vse to, kar govorijo o Bogu, in nikdar ne preziraj mnenja, ki so vredna upoštevanja (prim. Sir 6,35).

Poleg episkopata pa je tudi Konvikt sv. Frančiška Asiškega zbiral smetano piemontske družbe. K don Guali so prihajali na posvet mnogi škofje in podrejeni prelati. Pri njem so se spovedovali Janez Anton Oddone, ki je bil 1845 imenovan za škofa v Susi, in Alojzij grof Calabiana, leta 1847 posvečen za škofa v Casaleju, vitez Vasco, vitez Gonella, grof iz Collegna, Silvij Pellico, markiza iz Ruffie, markiza Falletti di Barolo, ki je bila z njim povezana pri ustanavljanju dobredelnih ustanov, in veliko drugih zelo pomembnih osebnosti iz Turina. Tesno je bil povezan z očeti Družbe Jezusove s patrom Brescianijem in Felicejem, patri Franco, Merlino in Felice pa so pogosto prihajali pridigat k sv. Frančišku Asiškemu. Pogosto sta prihajala k njemu in se z njim na dolgo pogovarjala grof Avogadro della Motta in grof Klement Solaro della Margherita. K njemu je prišel celo grof Babaroux na posvet o izdelavi Albertinskega zakonika.

K don Cafassu so prišli zaradi duhovnega vodstva poleg mnogih preprostih ljudi nekateri škofje in mnogi župniki, duhovniki, odvetniki, vojaški starešine, zdravniki in trgovci. K njemu so hodili k spovedi skoraj vsi kanoniki metropo-

litanske cerkve in veliko plemičev, med njimi Sambuy, Cays, La Margherita, in veliko uglednih gospa iz mesta. Njemu je popolnoma zaupala kneginja Montmorency in se po njegovem nasvetu ravnala ne samo v svojih duhovnih zadevah, temveč tudi v vodstvu domačih zadev in pozneje tudi v velikodušnih darovih v korist Oratorija sv. Frančiška Saleškega.

Te ugledne osebnosti bomo od vsega začetka srečevali v prazničnih oratorijih, kjer bodo kot dobri prijatelji storili vse za njihov napredek, kot priče velikih stvari, ki jih bo Bog delal po svojem služabniku don Bosku. Vsi ti ljudje so don Boska kmalu začeli zelo ceniti in so ga imeli za Božjega moža. Vse to so nam povedale te osebnosti same.

21.

POGLAVJE

Tisk in šola – Don Bosko pisatelj – Prvi pregledovalec njegovih spisov – Relikvija klerika Comolla – Don Bosko ovekoveči spomin svojega sošolca z življenjepisom – Don Bosko napiše knjižico Venec sedmerih bolečin presvete Device Marije

JAVNO MNENJE, IZZVANO S POTREBAMI časa, podpirano od tajnih hujskačev, osnovano v državnih zakonih, je razglašalo, da je treba z vsemi silami podpirati ljudsko izobrazbo. Don Bosko je takoj predvidel, kako bi šola in tisk, dve sami v sebi odlični stvari, v pravih rokah mogli storiti neizmerno dobrega, če bi se jih polastil hudič, pa bi storili neizmerno slabega, ker bi mogli med ljudi sejati hudobijo in zmoto. Francija je dajala v tem jasen zgled. "Treba je," tako je govoril, "če je mogoče, prehiteti to nevarnost. Pripravimo se, da bomo slabi šoli in slabemu tisku zoperstavili dobro šolo in dober tisk." Tako se je odločil in se nenehno trudil vse svoje življenje, da je vzgajal mladino in preprosto ljudstvo z dobro šolo in širjenjem dobrega branja. Odločil se je, da bo začel sam pisati in tiskati dobre knjige. V ta namen se je veliko noči odrekel počitku, čez dan pa je uporabil vsak trenutek za vzgojo mladine, za duhovniško službo in za študij moralne teologije.

Miza v njegovi sobi je bila založena z zvezki in zapiski o obrambi vere ter zagovarjanju katoliške Cerkve in papeštva. Zbiral je zgledne pripovedi, pobožne vaje, posvetne in sakralne teme za šolski pouk. Vse to naj bi mu služilo kot snov za mnoge knjige, ki si jih je zamislil in katerih umestnost in učinkovitost so dokazovale ponovne izdaje in visoka ocena strokovnjakov.

Toda četudi je don Bosko čutil v sebi poslanstvo in sposobnost za to vrsto apostolata, se nikdar ni izdajal za pisatelja niti ni čutil prav nič častihlepja. Nikdar ni imel pred očmi kaj drugega kot samo večjo Božjo slavo in zveličanje duš. Ker

ni zaupal samemu sebi, ni nikdar dal v tisk ničesar, česar prej ne bi podvrgel cerkvenemu pregledu in se tako pokoraval cerkvenim zakonom.

V svoji ponižnosti je izbral preprost slog pisanja, namesto da bi si želel pridobiti slavo izbranega pisatelja, za kar sta ga usposabljala temeljit študij in pisateljski talent. Šlo mu je za to, da so ga razumeli najbolj neizobraženi ljudje in preproste ženice, da jim je približal verske resnice in vžgal njihova srca v ljubezni do Boga. V ta namen je besedila, preden jih je dal v tisk, prebiral neizobraženim ljudem in se tako prepričal, da ga razumejo. Če je ugotovil, da ne razumejo kakega izraza ali niso dojeli pomena kakega stavka, ker je bila misel previsoka ali preveč klasična, je besedilo predelal, popravil in spremenil, včasih cele odstavke, in to po večkrat, dokler se ni prepričal, da vse razumejo. Na tak način je tudi spoznal, kako ga bodo razumeli pri pridigah tudi preprosti neizobraženi poslušalci. Medtem ko si je prizadeval, da bi se varoval nabreklosti in prevelike elegancje sloga, pa je skrbel za čistost jezika, jasnost izraza in duhovno mehko, da bi tako priljubil svoja dela čim večjemu številu bralcev. Njegove spise so z veseljem in celo pohlepom brali tako mladi kakor stari. Prvi preglednik njegovih spisov je bil, kakor nam je pripovedoval don Angelo Savio, vratar cerkvenega konvikta.

In sedaj si skušajmo predstaviti don Boska, kako je prijel za pero, ki ga potem ni nikdar več odložil. Pred očmi mu je nenehno lebdela draga podoba sošolca Alojzija Comolla. Še vedno so mu zvene v ušesih njegove besede iz noči delirija pred njegovo smrtjo, ko se je bojeval proti sovražnikom svoje duše: "S tvojo mogočno pomočjo, o Marija, sem dosegel zmago nad vsemi svojimi sovražniki. Da, vi ste premaganci, jaz sem zmagovalec. Toda zmaga je njena." Te besede je zapisal v svojih rokopisih in neštetokrat ponovil v svojih pridigah.

Poleg toliko uslišanih prošenj, ki so jih prejeli po priprošnji tega svetega mladeniča, je na don Boska naredil poseben vtis dogodek, ki ga je v zadnjih dneh svojega življenja zaupal enemu svojih tesnih prijateljev.

Približno štiri leta po Comollovi smrti je nekaj njegovih tovarišev v želji, da bi videli njegovo truplo, brez vednosti predstojnikov semenišča v vsej tajnosti sklenilo, da bodo odprli njegov grob. Odstranili so veliko ploščo, ki zakriva vhod v podzemeljsko kripto cerkve, zlezli v grobnico, prižgali nekaj plamenic in našli na tleh krsto na levi strani pod glavnim oltarjem. Odstranili so pokrov. Pred njimi je ležalo popolnoma nestrohnjeno truplo s čisto ohranjenim obrazom umrlega mladeniča. Ob tem pogledu so bili vsi iz sebe in se niso mogli načuditi ob tem prizoru. Strgali so mu s telesa talar in ga ohranili za relikvijo. Toda nekaj je bilo naravnost strašno in nedopovedljivo neprimerno: eden izmed štirih mu je odrezal en prst.

Ko so to storili, so truplo zopet pokrili s pokrovom, neopaženi zapustili kripto, položili nazaj kamnito ploščo in zabrisali vsako sled svojega nočnega pohoda. Nekaj dni pozneje je eden izmed njih obiskal don Boska in mu skrivnostno dejal: "Moram ti povedati o nadvse pomembni zadevi. Mi obljubiš, da boš molčal?"

"Obljubljam, če le ni kaj proti Božji časti in koristi bližnjega."

"Brez skrbi. Gre za stvar, ki bi nam povzročila silne nevšečnosti, če bi se razvedela." Do potankosti je opisal, kaj se je zgodilo, na koncu izvlekel iz žepa zavitek, v katerem je bil odrezani prst, in dodal: "Ta relikvija pa je zate!" Don Bosko ni mogel verjeti svojim očem, kajti meso je bilo še mehko in rdeče obarvano, kakor živega človeka. Ko se je za trenutek zamislil, je najprej obsodil to dejanje, ker je bilo izvedeno brez predhodnega dovoljenja predstojnikov. Daru pa ni hotel sprejeti. Zahteval je, da prst pokopljejo v blagoslovljeni zemlji, in omenil kazni, ki jih kazenski zakonik predvideva za onečaščevalce grobov. Ker mu je bila cela zadeva nadvse zoprna, je skušal vse čim prej pozabiti, sicer bi se še moglo uresničiti njegovo predvidevanje o kaznivosti dejanja. Ko so potem čez petdeset let zaradi popravil v kripti zopet odkrili Comollovo krsto, je bilo v njej samo golo okostje svetega klerika.

Toda to nepremišljeno dejanje je silno povzdignilo spoštovanje umrlega Comolla in don Bosko je, tudi zato, da bi se vdal željam svojih sošolcev, sklenil, da bo ovekovečil njegov spomin in dal mladini, zlasti semeniščnikom, zgled lepega življenja. Življenjepis Alojzija Comolla je bilo prvo delce, ki ga je napisal še v semenišču. Ko ga je končal, ga je dal na vpogled predstojnikom, da bi ga pregledali in dali svojo oceno.

Pri opisu hudih Comollovih sanj malo pred smrtjo je z namenom, da ne bi objavil imen oseb, ki jih je videl v peklu ali so padale v pekel, vendarle ohranil zapis, kot mu ga je zaupal umrli prijatelj. To je bil dokaz resničnosti vse pripovedi. To so bile ugledne osebnosti, ki so jih vsi spoštovali zaradi kreposti in poštenja, tako da so se predstojniki, ki so sicer poznali kako njihovo pomanjkljivost, silno prestrašili ob takem razodetju. Nekaj teh oseb je že umrlo, drugi pa so bili še živi. Seveda so vsa ta imena zbrisali, dali svojo odobritev in ga 1844 dali v tisk. Ta prva izdaja ne nosi imena pisatelja in ima naslov: Zgodovinski podatki iz življenja Alojzija Comolla, ki je sredi občudovanja vseh zaradi svojih izrednih kreposti umrl v semenišču v Chieriju, in jih je zbral eden njegovih tovarišev¹¹. Pripoved uvaja naslednji predgovor:

"Gospodom chieriškim semeniščnikom.

¹¹ Torino, Tipografia Speirani e Ferrero, nedaleč od cerkve sv. Roka, 1844, stran 82.

Ker je učinkovitost zgleda krepostnih dejanj veliko večja kot še tako lep govor, ne bo zaman, če vam podamo zgodovinske dogodke iz življenja tovariša, ki je živel v istih prostorih in na isti način kot vi. Služi vam lahko za pravi vzor, da se boste bolje zavedali vzvišenega cilja, ki ga želite doseči, in boste tako postali odlični delavci v Božjem vinogradu.

Res je, da boste v tem spisu pogrešali dvoje zelo pomembnih stvari, kot sta izklesan slog in elegantno izražanje. Zato sem tako dolgo odlašal, da bi mogoče kako drugo pero, boljše od mojega, hotelo prevzeti to nalogo. Ko pa sem ugotovil, da zaman čakam, sem sklenil, da bom po svojem najboljšem načinu zaradi ponovnih prošelj mojih tovarišev in drugih uglednih oseb storil to jaz, kot najbolje znam, prepričan, da spoštovanje, ki ga imate vsi do tega vašega tovariša, in vaša zgedna pobožnost moreta nadomestiti to, kar manjka mojim sposobnostim.

Če boste ob branju tega spisa čutili potrebo, da bi posnemali katero njegovih kreposti, se za to zahvalite Bogu, ki mu posvečam izključno ta svoj napor in ga prosim, da bi vam naklonil veliko milosti.

Prav nič manj ljubeznivo ni sklenil svoje pripovedi, za katero si želimo, da bi jo brali in ob njej razmišljali ne samo dečki, temveč tudi kleriki.

"Bolezen in smrt, ki ju je spremljalo toliko lepih primerov kreposti in pobožnosti, sta tudi v semeniščnikih vzbudili željo, da bi ga posnemali. Zato se je marsikateri izmed njih odločil, da se bo ravnal po opominih in nasvetih, ki jim jih je dajal, ko je še živel, drugi pa bi sledili njegovim zgledom in krepostim. Nekateri semeniščniki, ki prej niso kazali kaj velikega spoštovanja do svojega poklica, so tako po Comollovi smrti naredili trden sklep, da bodo tudi sami postali vzor kreposti."

"Prav ob smrti Comolla," pravi eden izmed njegovih sošolcev, "sem se odločil, da bom začel živeti življenje pravega dobrega klerika, zato da bi postal dober duhovnik. In čeprav je ta moj sklep ostal do sedaj še neizpolnjen, to ne pomeni, da sem se temu odpovedal, temveč bom od sedaj naprej podvojil svoje napore, da bi ga izpolnil."

"Pa to niso bile samo odločitve neposredno po smrti, temveč se dobri sado- vi zgleda Comollovih kreposti čutijo še danes. Zato mi je rektor semenišča pred nekaj meseci dejal, da je sprememba moralnosti ob smrti Comolla še vedno učinkovita in še vedno prinaša svoje sadove."

"Tukaj se mi zdi primerno, da opomnim, da se je vse to zgodilo po dveh Comollovih prikazanjih po njegovi smrti, od katerih jih je eno doživela cela soba ljudi."

V prvi izdaji, ki je izšla v 3000 izvodih, je komaj omenil te čudežne dogodke in šele v izdaji 1884 se je odločil, da jih bo obširno opisal, in sicer na prošnjo tistega, ki piše te spomine. Ti razlogi nam pojasnijo strah ob drugem prikazanju. Gospodovega glasu ni slišal samo Samuel, temveč tudi kateri izmed Elijevih sinov.

Istočasno je don Bosko svoje spise daroval blaženi Devici kakor dva bogata šopka cvetic. Prvi je bil zgoraj omenjeni spis, ki nam kaže zaščito v življenju in smrti njej vdanega klerika. Drugi spis je nosil naslov Venec sedmerih bolečin presvete Device Marije s sedmimi kratkimi premišljevanji, predstavljenimi v obliki križevega pota. Napisal ga je pred odhodom iz konvikta ob devetdnevnici in prazniku Žalostne Matere Božje, ki so ga vsako leto obhajali v cerkvi sv. Frančiška Asiškega. V ta namen je bila ustanovljena bratovščina in vsak sobrat ali sosestra je pobiralcu plačal petnajst soldov.

Knjižica obsega 42 strani in vsebuje najprej rožni venec, ki so ga pozneje ponatisnili v Preskrbljenem mladeniču z Mati žalostna je stala in drugimi obrednimi molitvami brez kratkih molitev, ki so sledile napovedi vsake žalosti. Vsebovale so prošnje k Mariji, da bi vedno nosili v duši spomin Jezusovega trpljenja, da bi bili obvarovani zasledovanja duhovnih in telesnih sovražnikov duše, da bi vsi grešniki, ki iščejo Jezusa, v resničnem obžalovanju našli svojega Zveličarja, da bi mogli spremljati Jezusa na poti na Kalvarijo z nenehnim objokovanjem svojih grehov, da bi mogli pri Bogu doseči, da bi z vztrajnim premišljevanjem zavzeto iskali samega Jezusa, križanega za naše grehe, da bi s solzami resnične presunjenosti nenehoma umivali smrtne rane, ki so jih naši grehi prizadejali Jezusu, in končno, da bi vsi grešniki spoznali, kako veliko škodo si delajo s tem, da so daleč od Boga.

Sedem prisrčnih premišljevanj o istih žalostih, ki so v Preskrbljenem mladeniču, prosijo usmiljeno Devico odziva na Božje usmiljenje z namenom, da bi dosegli večno zveličanje, nenehno pričujočnost Jezusa in Marije v našem srcu, ponovno najdenje Jezusa, če smo ga izgubili zaradi grdih strasti in hudičevih skušnjav, odpuščanje presvete Device Marije zaradi nevšečnosti, ki smo ji jih povzročili, spoznanje vrednosti in odlike trpljenja, milost, da bi se naše srce omehčalo in zares jokalo nad svojimi grehi, ki so Mariji povzročili tako veliko trpljenje, da bi bili zadnji vzdih našega življenja povezani z Marijinimi vzdih, ki jih je v globini svoje duše čutila ob Jezusovem trpljenju.

Knjižica ima naslednji predgovor:

"Glavni namen tega delca je omogočiti premišljevanje silnih bolečin nežnega Marijinega srca, kar ji zelo ugaja, kakor je večkrat razodela svojim častilcem, za nas pa je učinkovito sredstvo, da si izprosimo njeno varstvo.

Da bomo lažje opravili tako preišljevanje, bomo najprej zmolili venec s sedmerimi glavnimi Marijinimi žalostmi, ki jih bomo potem preišljevali v sedmerih kratkih razmišljanjih, kakor to delamo pri križevem potu.

Naj nas spremlja Gospod s svojo nebeško milostjo in blagoslovom, da bomo mogli doseči toliko zaželeni cilj, da bo duša prešinjena s pogostim spominom Marijinih žalosti v svojo veliko korist. In vse v večjo Božjo slavo.

Knjižico, ki je izšla brez imena pisatelja pri Speirani in Ferreru, so v velikem številu delili med ljudstvo in jo večkrat ponatisnili. To nam priča, da je don Bosko vedno gojil nežno pobožnost do Jezusovega trpljenja in Marijinih bolečin, čemur smo mogli biti priča vse do konca njegovega življenja. Ni brez posega Božje previdnosti, da je slikar Rollini nad njegovim grobom naslikal podobo Žalostne Matere Božje. Slika visi tam zato, da sinovom priča o želji očeta, da ne bi s svojim vedenjem nikoli bili vzrok žalosti te tako dobre nebeške matere, tako da ne bi o nobenem izmed vas mogli reči: "O vi vsi, ki mimo greste po poti, poglejte in vidite, ali je katera bolečina kakor moja bolečina" (Žal 1,12).

22.

POGLAVJE

Don Cafasso konferansje v konviktu – Don Cafassovo spoštovanje don Boska – Don Boskovo zaupanje v don Cafassa – Izbrano razločevanje don Cafassa – V don Bosku raste želja, da bi postal misijonar in redovnik – Don Guala odvrne don Boska, da bi sprejel službo duhovnega pomočnika – Don Bosko se udeleži duhovnih vaj – Don Cafasso mu razodene Božjo voljo

LETA 1844 JE PRIŠLO v cerkvenem konviktu do potrebne zamenjave služb predstojnikov. Don Guala je bil zaradi hudih bolečin v nogah, ki mu niso popustile niti za trenutek, prisiljen odpovedati redno pridiganje in predavanja iz moralke in je vso težo poučevanja preložil na ramena don Cafassa, ki je prevzel tudi skrb za disciplino. On sam se je, pregnan med štiri stene svoje sobe, omejil na vrhovno vodstvo. Ko mu je bolezen preprečevala, da bi daroval svete maše, je v veliko spodbudo vsak dan prejemal sveto obhajilo in ta njegova živa želja, da bi se združil s svojim Odrešenikom, je bila silno močen zgled za vse gojence duhovnike.

Don Bosko je pomagal don Cafassu pri tistih opravilih, ki so mu jih zaupali, se pravi repetitor – ponavljavec moralne teologije, ko so nekateri manj nadarjeni gojenci potrebovali posebno razlago, in pomoč pri pridiganju v cerkvi sv. Frančiška Asiškega. Don Cafasso je videl v njegovem delovanju nekaj posebnega zlasti zato, ker je bilo vsako njegovo dejanje do skrajnosti urejeno. Istočasno pa si je o njem ustvaril visoko mnenje, ki je mejilo že na čaščenje in ki se nikdar ni zmanjšalo. Mons. Cagliero je bil temu priča celih deset let.

Ko je don Bosko prišel v konvikt, je svojemu duhovnemu vodji zaupal vsako skrivnost svojega srca in med drugimi posebnostmi tudi sanje, ko je videl samega sebe kot krojača, ki je krpal raztrgano obleko. Don Cafasso ga je ostro pogledal in vprašal: "Ste krojač?"

"Seveda sem. Znam šivati hlače, suknjiče, plašče, talarje za klerike."

"Kdaj vas bomo videli pri delu?" In vedno, ko ga je srečal, mu je zaklical: "No, kako vam kaj gre, gospod krojač?"

Don Bosko, ki je poznal pomen tega vprašanja, je odgovarjal: "Pričakujem vaše odločitve."

Don Cafasso je s svojim izredno tankim čutom za opazovanje presojal značaj gojencev in njihove sposobnosti, da bi jim odkazal najbolj ustrezno mesto v Božji hiši. "Globoko poznanje moralne teologije," piše don Bosko, "asketike in mistike, povezano s pronicljivo pozornostjo in hitrim razlikovanjem duhov, so mu omogočili razpoznavati in presojati nadarjenost, pobožnost, znanje, nagnjenja in sposobnosti duhovnikov. Brez strahu, da bi se motil, je dejal: Ta bo dober župnik, ta dober kaplan, zopet drugi dober župnijski upravitelj; oni drugi bo previden duhovni vodja v kakem samostanu ali uspešen ravnatelj kake vzgojne ustanove. Komu drugemu, ki ga je vpraševal o svojem poklicu, je dejal: Vi boste odličen jetniški kurat ali Vaše poslanstvo je strežba bolnim v bolnišnici, kjer boste naredili veliko dobrega. Drugim pa: Postali boste uspešen in iskan postni pridigar, goreč apostolski misijonar, odličen učitelj in katehet, dober duhovni svetovalc in vodja. In kar je napovedal, so dogodki vedno potrjevali. Zato so mu konviktovcu popolnoma zaupali in tisti, ki so se ravnali po njegovih nasvetih, se niso nikdar varali zaradi zaupanja, ki so mu ga izkazovali."

Kljub vsemu pa don Bosko ni postavil ničesar nad učenje. Vsa druga četudi tako različna opravila je štel za postranska. Vsa teološka vprašanja, zlasti še vse, kar se je tikalo zgodb Svetega pisma in cerkvene zgodovine, ga je tako zanimalo, da je v ta namen izrabil ves prosti čas. Pri tem je gojil svoje posebne želje. Ko je videl mir in tišino v samostanih na Gori in pri Madonni della Campagna, kjer je imel toliko dobrih prijateljev, si je zaželel, da bi se umaknil za nekaj časa h kapucinom ali v kak drug samotni kraj in bi tam razmišljal o svojih knjigah. Vse to je gledal z vidika pridiganja.

O teh svojih razmišljanjih je nekega dne govoril z don Cafassom, ki mu ni nič odgovoril, temveč se je samo ljubeznivo smehljajal.

Prav tako ga ni nikdar zapustila misel, da bi postal misijonar. V sebi je čutil močno težnjo, da bi ponesel luč evangelija nevernikom in divjim ljudstvom. Tudi tam bi mogel skrbeti za tisoče in tisoče dečkov. Posebno ga je navdušilo dejstvo, da je oblatom preblažene Device Marije leta 1839 na zamotan in zelo čuden način uspelo priti v kraljevini Ava in Pegu in so tam oznanjali pravo vero. Leta 1842 so jim popolnoma prepustili ta misijon in postavili enega izmed njihovih članov za škofa. Pobirali so obilne sadove svojega misijonskega navdušenja. Don Ca-

fasso, ki mu ni ušlo še tako majhno don Boskovo dejanje, mu je dal, da se je učil francoščine in osnove španščine. Ko pa je videl, da je vzel v roke slovnico angleškega jezika, mu je brez obotavljanja rekel: "Vi nikakor ne smete iti v misijone."

"Bi lahko zvedel, zakaj ne?" je vprašal don Bosko.

"Pa pojdite, če zmorete. Niste sposobni, da bi se peljali eno samo miljo v zaprti kočiji, ne da bi se vam obračal želodec, kot ste to že tolikokrat sami izkusili, pa se boste odpravili na morje? Že med potjo bi od morske bolezni umrli." Tako se je tudi ta načrt razblinil kot dim, ne toliko zaradi težave, ki sama na sebi ni bila nepremagljiva, temveč zaradi pokorščine nasvetu njegovega predstojnika.

Pri tem mu pa niso dale miru še druge misli, ki so se podile po njegovi glavi ob koncu tretjega leta študija moralke. Gojil je posebno spoštovanje in živo ljubezen do vsakega reda in redovne družbe. Ker ga je Božja previdnost določila za ustanovitelja družbe sv. Frančiška Saleškega, se je čutil poklicanega in določenega za redovni stan. Tako je on sam pripovedoval prva leta Oratorija don Angelu Saviu, svojemu gojencu. Bil je tako zelo prepričan o tem svojem poklicu, v katerem bi dobil tudi sredstva, da bi se mogel za vedno posvetiti skrbi za otroke, da je pri obisku svetišča Marije Tolažnice o tem govoril z oblati presvete Device Marije. Morda zato, ker je v njem stara misel, da bi postal oblat, zopet oživila, ali pa da bi prisilil don Cafassa, da bi stopil iz svoje previdne zadržanosti, zaradi katere mu kot predstojnik še ni dal odločilnega odgovora o njegovem posebnem poklicu, se je predstavil don Cafassu in mu zopet predložil svoj načrt. Sveti duhovnik je tiho poslušal vse njegove načrte in razloge. Ko pa je don Bosko nehal govoriti, mu je odgovoril s suhim in odrezavim 'ne'. Don Bosko se je začudil zaradi odločnosti njegovega glasu, vendar ni hotel niti vprašati za razloge tako odločnega odklonilnega odgovora. Nadaljeval je gorečo molitev k Mariji, da bi mu pokazala kraj in nalogo, kjer naj bi izpolnjeval svojo duhovniško službo v korist duš. Čeprav je čutil globoko nagnjenje, da bi s prazničnimi oratoriji skrbel zlasti za najbolj zapuščene dečke, ni zaupal lastni presoji in se je celo bal, da bi v sanjah, ki so bile tako jasne, bila skrita kaka prevara.

Tako je prišel čas, ko je don Bosko po pravilniku moral zapustiti konvikt in se odločiti za kako čisto določeno apostolsko delo. Več župnikov si ga je želelo za sodelavca. Med drugimi ga je don Jožef Comollo, stric umrlega klerika Comolla, rektor cerkve v Cinzanu, želel za duhovnega pomočnika župnije. Sam ni mogel zaradi starostne bolehnosti opravljati vsega dela in je v ta namen dobil tudi privolitev nadškofa Fransonija. Častitljivemu starčku pa so se iztekali dnevi življenja in don Bosko bi mogel le malo časa opravljati to službo. Toda dobrotni

Bog, ki pozorno bedi nad ubogimi dečki, je poskrbel tudi zanj, ki naj bi se zanje posebej zavzel. Don Guala je nekega dne poklical v svojo sobo don Boska, ki še ni nič vedel o monsinjorjevi odločitvi, in mu svetoval, naj piše prelatu zahvalno pismo ter ga obenem prosi za razrešitev častne službe, za katero tako in tako ni imel nikakršnega veselja. Don Bosko je ubogal in bil uslišan. Iz tega moremo sklepati, da je teolog Guala bil na tekočem s prihodnjo don Boskovo usodo.

Približal se je čas svetih duhovnih vaj pri sv. Ignaciju in don Cafasso je dejal don Bosku: "Da se boste mogli končno odločiti za svoj poklic, morate o tem še veliko premišljevati pred Gospodom, poleg tega pa še veliko veliko moliti. Pri sv. Ignaciju so duhovne vaje. Pojdite tja in jih opravite. Prosite Boga, da vam jasno pokaže vaš poklic. Nato mi poročajte."

Don Bosko se je odpravil na pot v spremstvu don Cafassa, ki je predvidel njegovo obširno področje delovanja in zato veliko odgovornost, ki je čakala njegovega učenca; hotel ga je pripraviti, da bi sprejel vlogo izpolnjevalca Božjih načrtov. Bilo je meseca junija. Don Cafasso je prvič pridigal duhovnikom duhovne vaje, in sicer premišljevanja. Že deset let se je pripravljajal za pridiganje naukov in od sedaj naprej je vse do konca svojega življenja pridigal dvojne duhovne vaje. Njegova preprosta, tiha in jasna beseda o duhovniških dolžnostih, prežeta z duhovno tolažbo, je prehajala v srca in budila solze, spreobračala in delala veliko dobrega. Ni govoril on, temveč Božja milost je govorila iz njega in vsi so si želeli, da bi zopet kmalu poslušali njegovo besedo. Vsi duhovniki so se spovedovali pri njem in on jih je odpravljajal v svetem miru, polne gorečnosti, navdušenja, poguma, tolažbe ter odločene spremeniti življenje in vztrajati v dobrem do konca.

Don Bosko je bil navzoč tudi pri duhovnih vajah laikov, ki jih je pridigal don Guala. Ko se je vrnil v konvikt sv. Frančiška Asiškega, je čakal, da bi ga don Cafasso ob koncu duhovnih vaj poklical in mu sporočil svoje mnenje o njegovem poklicu. Toda videti je bilo, da don Cafasso na to stvar sploh ni mislil. Don Boskov bodoči položaj je bil zelo čuden. Brez nadaljnjega je bilo sklenjeno, da ne bo več ostal v konviktu. Don Guala mu je dal vedeti, da zanj ne pridejo v poštev škofijske službe in dostojanstva. Don Cafasso mu je prepovedal, da bi vstopil v kak red ali se posvetil zunanjim misijonom. Sam ni vedel, kam naj se obrne, vendar se je zavedal svojih telesnih in duhovnih potreb. Kam naj se torej obrne? Da bi izsilil odgovor don Cafassa, je poskusil z duhovno zvijačo. Predstavil se mu je in povedal, da ima že pripravljene kovčke, da vstopi v redovno družbo, in je zato prišel po slovo. Toda dobri duhovnik mu je s svojim ljubeznivim nasmehom na ustih rekel: "Kam se vam tako mudi? In kdo bo skrbel od sedaj naprej za vaše dečke? Ali se vam ne zdi potrebno, da bi se zavzeli prav zanje?"

"Da, res je. Toda če je mene Gospod poklical v redovni stan, bo že poslal koga drugega, ki se bo zavzel zanje."

Don Cafasso je tedaj zelo resno pogledal don Boska v obraz in mu nekako očetovsko slovesno dejal: "Dragi don Bosko, opustite vsako misel na redovniški poklic. Spraznite svoje kovčke, če ste jih že zares pripravili, in nadaljujte svoje delo za fante. To in ne kaj drugega je Božja volja." Po teh jasnih in slovesnih besedah je don Bosko povetil glavo in bil zadovoljen, ker je končno zvedel, kaj naj stori. Res da mu pot, po kateri bi moral uresničiti svoje želje, ni bila znana, in kje naj bi zastavil svoje delo, tudi ni vedel. Toda to ga ni vznemirjalo. Bog, ki je spregovoril po ustih don Cafassa, bo poskrbel za vse potrebno. Glede na okoliščine pa je predvideval obilico križev, težav, revščine, poniževanj, stisk, vendar ga to ni vznemirjalo, kajti ljubezen ne išče svojega (prim. 1 Kor 13,5). Vsekakor bi se lahko gnal za uglednimi službami in naslovi, saj je poleg tega, da je bil izredno bister, znal prav ravnati s predmeti in osebami in ob odločnosti pri uresničevanju njegovih načrtov mu je bila zagotovljena blesteča prihodnost, tako da bi stal ob boku tudi najbolj uspešnih. Vendar je sprejel kot dediščino za vse življenje revno mladino. Samo zares izredna krščanska ljubezen do bližnjega ga je mogla pripeljati do tako pomembne pa obenem zaželene odločitve.

23.

POGLAVJE

Opat Aporti v Turinu – Metodološka šola – Razhajanja med vladarjem in prelatom – Odnosi med don Boskom in Aportijem – Don Boskova zvičajnost kače in preprostost goloba

KRALJ KAREL ALBERT JE Z ODLOKOM dne 10. julija 1844 ustanovil v Piemontu takrat imenovane metodološke šole, ki jim danes pravimo normalne šole (učiteljišča), da bi omogočil praktično poznanje najboljših naukov o vzgoji in pospešil vzgojo dobrih osnovnošolskih učiteljev. V ta namen je poklical iz Cremona opata Aportija, ki naj bi v enem letu dal potrebno znanje. Izbiro so pospešila priporočilna pisma nadkneza podkralja v Milanu.

Prihod Aportija je pomenil veliko zmagoslavje za Turin. Javne počastitve in veličasten sprejem, ki so mu ga pripravili, so jasno dokazovali, da so ga liberalci in sektaši šteli za junaka svoje stranke. Toda iz Lombardije so mons. Fransoniju prihajala zelo neugodna poročila o tem opatu. Videti je bilo, da so brezbožneži napovedali vojno Bogu in Cerkvi.

Višjo metodološko šolo so ustanovili 20. avgusta v eni izmed univerzitetnih predavalnic in odprta naj bi ostala cel september. Nihče v pokrajinah Piemont, Pinerolo in Susa ne bi imel v šolskem letu 1844–45 pravice do izpitov za učitelja, če ni predložil potrdila, da se je udeleževal teh predavanj. Dne 30. septembra so bili izpiti. Spričevala za učitelja prvega oziroma drugega razreda osnovnošolskega učitelja ali profesorja metodologije je izdajalo tajništvo univerze. Kakor hitro je Aporti začel svoja predavanja pedagogike, so dobromisleči postajali vedno bolj nezaupljivi, ker so dvignila toliko prahu zlasti s povečevanjem sektaških avtorjev. Don Bosko je stal ob strani in čakal, da vidi, kako se bodo stvari obrnile.

Nadškof je opozoril Vodstvo reforme in izrazil svoje nezadovoljstvo, da bi duhovniki in drugi služabniki Cerkve obiskovali metodološka predavanja. Dal je izobesiti v zakristijah z roko pisano pismo, ki je duhovščini prepovedovalo Aportijeva predavanja. Kralj se je razburil in trdil, da ne bo preklical Aportijeva imenovanja in tudi ne odpravil metodoloških šol. Na skrivaj so kraljevi sektaški svetovalci, ki jim je Karel Albert neprevidno zaupal, prilivali olja na kraljevo ogorčenje. Eden izmed načinov, da bi izdali kralja, je bil tudi ta, da so mons. Fransonija spravili na slab glas z obrekovanjem, kajti odločnost, krepost in poštenost tega velikega prelata so bile ovira njihovim načrtom. Izmenjavala so se pisma med vladarjem in nadškofom in ta se je osebno odpravil k njemu, da bi se o vsem pogovorila v Racconigiju. Karel Albert ga je hladno sprejel in ni mogel skriti čustev, ki so ga navdajala. Vendar se je omehčal in ga poslušal ter sklenil z besedami, da je po pogovoru popolnoma zadovoljen s prikazanimi mu razlogi. Toda kraljeva nejevolja se je kmalu zopet razplamenela. Monsinjor je pokaral nekega župnika, ker je dovolil, da je Aporti maševal v njegovi cerkvi brez dovoljenja škofijske pisarne. To je bila od sinod predpisana navada, znamenje spoštovanja, ki ga Aporti ni hotel pokazati do cerkvene oblasti, ki pa je imelo za posledico suspenz (odvzem pravice opravljati cerkveno službo). Verjetno so dvorjani ta dogodek prikazali kot žalitev njegovega dostojanstva. Od tega dne se je med obema osebnostma začelo trenje, medtem ko so do tedaj vladali najboljši odnosi. Aporti si je znal tako pridobiti kralja, da ga je ta predlagal papežu Piju IX. za nadškofa v Genovi in ga imenoval za senatorja kraljestva.

Kralj je bil v dobri veri, medtem ko se nadškof ni opiral zgolj na domneve. Od zaupnih oseb in od don Boska je prejel zelo neprijetna poročila. Mladi duhovnik je bil že dobro uveden v delovanje vplivnih oseb vseh slojev. Imel je prijatelje med uslužbenci vlade, med častniki kraljevega dvorca in vojske in med profesorji univerze. Zato se je dogajalo, da so eni iz osebnega zaupanja, drugi iz neprevidnega govornenja in odgovarjanja na vprašanja, zopet drugi iz razlogov nežne vesti razodevali malo ali veliko tega, kar so slišali na lastna ušesa ali samo sumili, da se dogaja, ali pa so sami sklepali iz različnih znamenj kakega tajnega pogovora. Dejansko je več učiteljev sestavljalo skrivno zaroto, da bi iz šol odstranili vse, kar bi moglo imeti tudi le senco razodetega Božjega nauka. S satansko zvijačnostjo so pripravljali načrte, ki bi korak za korakom, nezavedno, pa z vztrajnim delovanjem, če bi bilo mogoče, uničili vero v srcih svojih učencev. Nadškof se je bal pasti, ki so jih nastavljali v škodo oltarja in kot posledica tudi prestolu. Položaj ljudi, ki so posredovali ta sporočila, je bil skrajno izpostavljen in so zato monsinjorja prosili, da naj ne izda njihovih imen. Nadškof je bil tako previden, da ni spravil v zadrego nikogar.

Predvsem je hotel vedeti, kaj so učili v metodološki šoli, ker si zaradi nasprotujočih si obvestil ni mogel ustvariti jasne sodbe. Zato je naročil don Bosku, naj vse preveri in potem poroča. Don Bosko je redno obiskoval Aportijeva predavanja in navezal z njim vljudnostne odnose. Učitelji so v takem številu prihajali na predavanja, da je bila predavalnica vedno nabito polna. Med Aportijevimi poslušalci so bili opat Jakob Bernardi, begunec iz Benetk in visoko izobražen mož; profesor Raineri, človek jasnih načel in dobro podkovan v pedagogiki, se je v svoji preproščini imenoval njegovega privrženca. Pred katedrom je bilo nameščenih petnajst do dvajset fantov, ki jih je praktično poučeval in tako neposredno kazal, kako je treba poučevati v šoli. Nikakor ni bilo lahko ustvariti si jasno sodbo o njegovem religiozno-pedagoškem sistemu, ker je vse odedal v skrivnostne izraze, za katere nisi mogel vedeti, kaj hočejo pravzaprav povedati. Toda don Bosko se je sredi teh predlogov in predstav jasno zavedel, da Aporti izključuje iz programa verske skrivnosti. Na noben način ni hotel, da bi otrokom govorili o peklju. Nekoč je vzkliknil: "Pa zakaj bi otrokom govorili o peklju? Te žalostne predstave jim prizadevajo veliko hudega. So strahovi, ki se ne skladajo z vzgojo." S tem je odpravljal sveti strah božji. Poleg tega je uporabljal izraze, ki sicer niso naravnost napadali vere, vendar so zveneli krivoversko. Tako je drugega za drugim spraševal svoje učence: "Kdo je Jezus Kristus?" Eden je rekel eno, drugi drugo. Po mnogih vprašanjih je narekoval svojo modro opredelbo: "Jezus Kristus, beseda Boga, je večna nadnaravna resnica." O tem, da je Bog in človek, da sta v njem dve popolni naravi v eni sami osebi, ni povedal nič. Potem je vprašal: "Kdo je presveta Marija?" Fantje so zopet dajali svoje odgovore, ki jih pa učitelj ni sprejel in sam takole končal: "Presveta Marija je prednostno obdarovana stvar." Vendar je zamolčal, zakaj je bila prednostno obdarovana. Ko se je don Bosko zasebno pogovarjal z Aportijem, ga je vprašal, zakaj svojih opredelb ne razloži. Aporti je odgovoril, da ti mladi ljudje še niso sposobni, da bi mogli to razumeti.

Don Bosko je po nekaj tednih opazovanja in razmišljanja podal svoje poročilo nadškofu. Mons. Fransoni ga je zaskrbljen poslušal in nato dejal: "Sedaj je zadosti tega. Ne hodite ga več poslušat." In od tedaj don Bosko ni šel več na predavanja.

Istočasno je Aporti začel uvajati vzgojni sistem škotskega protestanta v vrtec ali Otroško šolo ob Padu. Odstranili so vse slike presvete Device Marije in svetnikov tako s sten kakor tudi iz obdarovanj na koncu šolskega leta. V šoli so dopuščali samo križ. Pravilnik v smislu teh idej ni bil v skladu s katoliškim duhom, ki naj bi prepojil duha in srca otrok. Tudi to si je don Bosko ogledal in o

tem poročal nadškofu, kakor tudi to, da so bili skupaj dečki in deklice – v veliko nevarnost in škodo njihove nedolžnosti in duš. Don Bosko je menil, da bo zadosti kaka garjava ovčka, ki jo je pokvaril kak tovariš, in hudobija se bo med temi nedolžnimi dušami širila kot električna iskra. Veliko let pozneje, ko se je spominjal tistih časov, je pripovedoval don Frančišek Cerruti, ki je don Bosku predstavil Pravilnik za otroške vrtce sester Marije Pomočnice: "Ali hočeš vedeti, kdo je bil pravzaprav Aporti? Zastavonoša tistih, ki skušajo vero spraviti samo na čisto čustvo. Zapomni si, da je ena izmed glavnih zmot moderne pedagogike težnja, da se v vzgoji ne sme govoriti o večnih resnicah in še zlasti ne o smrti in peklju."

Monsinjur nadškof je bil zaradi tega izredno žalosten. Na začetku je še potrpel v upanju, da bo kralj, ko ga bo o vsem tem obvestil, poskrbel, da se odpravijo vse te pomanjkljivosti in napake, ki jih nikakor ni hotel pa tudi ni vedel zanje. Obenem pa je odločno zahteval, da njegovi duhovniki ne smejo izkazovati spoštovanja temu človeku s tem, da hodijo poslušat njegova predavanja. Verjetno se je bal, da bi najmlajši duhovniki mogli trpeti škodo. Medtem pa je naraščalo vrenje, ki so ga povzročala Giobertijeva dela.

Toda nekateri drugi škofje in ugledne osebnosti niso bili istega mnenja z nadškofom Fransonijem. Predvidevali so, da se bodo te ustanove uveljavile. Tako je bila z odlokom 1. avgusta 1845 ustanovljena višja metodološka šola na univerzi v Turinu, ki naj bi pripravljala profesorje šolske metodike. Tečaj naj bi trajal eno šolsko leto. Metodološke šole v pokrajinah, ki naj bi usposobile učitelje ljudskih šol, so trajale od 1. avgusta do 20. oktobra. Vse to je vodil in spodbujal opat Aporti. Tudi škof v Bielli mons. Losana, izredni državni svetovalec, je odobral vse, kar je bilo dobrega v teh šolah, in skušal odpravljati nekrščanska načela med ljudstvom. Naložil je svojim klerikom, da so naredili izpite za učiteljsko službo, in je to postavil za pogoj, da je koga posvetil za duhovnika. Isto je od svojih duhovnikov zahteval tudi škof mons. Ghilardi, ki je na vsak način hotel, da bi osnovnošolska izobrazba ostala v rokah duhovnikov. Oba sta v svojem prizadevanju tudi uspela. Mons. Charvaz je poslal v Pinerolo svojega generalnega vikarja, da je poslušal Aportijeva predavanja.

Veliko skrbi so povzročali mons. Fransoniju tudi šolski vrtci, večerne in nedeljske šole. Kar se tiče otroških vrtcev, bi se težave lahko odpravile s tem, da bi to nalogo zaupali kaki družbi redovnic in bi tako otroci dobivali zametke dobre krščanske vzgoje. Treba bi bilo samo povečati število učiteljic, ker do tedaj zakonskih odredb za usposabljanje te vrste še ni bilo. Tako sta ravnala markiz in markiza Barolo, ki so ju na srečo posnemale mnoge občinske uprave in veliko drugih dobrotnikov otrok. Toda na žalost v tistih letih niti niso mogli misliti in

si predstavljati, kako bodo to ustanovo sprejeli tako v mestih kakor po vaseh in kako bi bilo treba zaradi naraščajočega števila šol povečati število delavk, da bi ohranile nedolžnost otrok, in ustrezno urediti novo socialno nujo.

Kar se tiče večernih in nedeljskih šol, je mons. Frasoni zato, da bi si ustvaril ustrezno podobo tega vprašanja, prosil za mnenje gospoda Duranda, predstojnika Misijonske družbe, in dobil naslednji odgovor: "Če so te šole dobro upravljane, lahko zelo koristijo, če so pa v slabih rokah ali v rokah nesposobnih ljudi, pa so pospeševalke brezbožnosti. Nadvse bi bilo koristno, če bi jih dobili župniki in jim dali moralno značilnost, kajti sicer se jih bodo polastile tiste gospodične in tisti gospodiči, ki ob nedeljah ne gredo niti k maši. In če jih bomo prepustili kmečkemu zboru, se bomo nekoč kesali. Toda takrat bo prepozno, kajti vera in dobre krščanske navade bodo že izginile."

Don Bosko je bil popolnoma istega mnenja kot mons. Losana, mons. Ghilardi, markiza in markiz Barolo in gospod Duranda. Tisoč in tisočkrat je v pogovoru s škofi ponovil, da je treba v novih časih z novimi sredstvi pomagati mladini, da se bo mogla obraniti slabih vplivov. "Ni pomembno, od koga prihaja pobuda za te nove zamisli in se dobiva pomoč, temveč je treba pozorno preučiti njihovo naravo, in če so dobre same v sebi, poskrbeti, da bodo dobile zdravo krščansko jedro in krščansko vodstvo. Na tak način bomo preprečili, da bi jih pokvaril brezverski duh." Videli bomo, da se je on sam, ko je prišel čas za to, ravnal po načelih, ki jih je razglašal drugim. Če bi te nasvete in te misli takoj uveljavili, bi verjetno prihranili veliko zla in cerkveni ljudje in pobožni laiki ne bi bili ožigosani kot sovražniki znanosti, pouka in blaginje ljudstva.

Seveda je treba povedati, da stvari takrat niso bile tako jasne, kot smo jih mogli spoznati pozneje. Sektaši so skrivaj kovali svoje zarote, načrte in namere ter jih začeli udejanjati, medtem ko dobro misleči niso bili pripravljeni za boj, ker niso poznali sovražnika in bojišča. Ker se veliko duhovnikov ni zavedalo resnosti položaja, bi se jim zdelo nesmiselno nasprotovati stvari, saj je vlada skrbela, da se je ohranil religiozni videz vsega dogajanja. To, da je bil monsinjor nadškof v nesoglasju s kraljem, je mnoge, zlasti uradne osebe odvrčalo od sodelovanja, četudi bi prav od teh morala priti največja pomoč. Dejstvo, da je nadškof imel svoj sedež v glavnem mestu kraljestva, mu je jemalo možnost svobodnega delovanja, ker so se prav tukaj zbirale sektaške sile in vnaprej onemogočale vse njegove ukrepe. Zlasti se je proti njemu borila framasonska loža z neugasljivim sovraštvom, ker so vsi poznali nezlomljivost njegovega apostolskega srca.

Pri vsem tem je monsinjor mirno in neustrašno, potem ko je dolgo potrpel in o stvari dolgo razmišljal ter goreče molil, dal poklicati opata Aportija. Vedel

je, da bo trčil ob silno težavno osebnost, zlasti še zato, ker so ga sektaši poviševali do nebes. Tukaj ni šlo za šole niti za metodološka vprašanja, temveč za religiozna načela učiteljev. Ko je prišel k njemu, ga je prosil, da bi nehal predavati pedagogiko na način, ki so ga on kot nadškof in mnogi cerkveni ljudje šteli za osumljenega herezije, nevarnega za vero, nasprotnega šolskim predpisom in ureditvi države. Obenem ga je opozoril, da bo moral, če bo vztrajal pri svojem, uporabiti proti njemu disciplinska sredstva. Nadškof je pri tem izpolnil samo svojo golo dolžnost. Aporti se ni zmenil za nadškofova opozorila, nadaljeval je predavanja v njemu lastnem slogu in nekaj let pozneje nehal maševati. V liberalnem svetu so zagnali vik in krik, kot da bi se bližal konec sveta, ko so zvedeli za nadškofovo odločitev. Pa tudi v cerkvenih krogih so bila mnenja deljena.

Don Bosko se je v žalostnem nesoglasju držal zunaj spora. Vsi so ga imeli za človeka, ki se za take zadeve ne zanima. Ko se je čez nekaj časa neupravičena Aportijeva jeza malo pomirila in potem ko se je zagotovo posvetoval z don Cafassom in ko mu je dal dovoljenje tudi nadškof, je začel z njim dobre, vendar previdne odnose. Pred seboj je imel načrt ustanovitve večernih in nedeljskih šol, kakor hitro bi mu Božja previdnost za to dala zadostna sredstva. Njegov načrt je bil silno široko zamišljen, vendar je vse ohranil zase. Potreboval je zavetnika, ki bi mu na začetku služil za obrambo ob neredih, ki bi premagal ovire, če bi mu jih kdo postavil na pot, in bi imel velik ugled pri tistih, ki so urejali javno izobrazbo. Aporti je bil v tistih letih glavni razsojevalec in don Bosko je upal na njegovo sodelovanje. Ker je bil resničen zagovornik ljudske izobrazbe, ker ga je večkrat vprašal za svet, kako naj bi poučeval, si je pridobil njegovo zaupanje in spoštovanje. Poleg tega je imel don Bosko poseben dar, da je brez mnogih besed znal prikazati posebne zasluge ljudi, s katerimi se je pogovarjal. Dokaze za to trditev bomo podali v teku naše pripovedi.

Če si je don Bosko iz svojih dobrih odnosov z Aportijem znal pridobiti korist za svoje katoliške šole, pa lahko z gotovostjo trdimo, da mu je to povrnil z nasveti, ki so, preneseni v dejanja, koristili njegovi duši. Zdi se, da se je Aporti na začetku skušal osebno okoristiti z ljudskim občudovanjem in naklonjenostjo, vendar je pozneje nekaj svojih trditev spremenil v načela, ki so katoliškemu ušesu bolj ugajala. Privolil je v to, da so v otroških vrtcih poleg križa smeli na steno obesiti tudi slike Božje matere Marije. Pedagog pravega kova je kljub svojim majhnim napakam in načinu življenja, ki ni bil v skladu z njegovim duhovniškim stanom, podpiral pravoverno usmerjenost v šoli, se pravi vzgojo, ki je osnovana na religioznem čustvu in verovanju. Prav tako mu je treba šteti v dobro, da se je 1848 podredil papežu in se po lastni odločitvi odpovedal nad-

škofovstvu v Genovi, za kar ga je predložil kraljev minister. Je don Bosko prispeval svoj delež k tem pametnim Aportijevim odločitvam? Kakor koli že, vemo, da se don Bosko ni nikdar približal kakemu človeku, pa tudi če je bil to vladar, ne da bi neposredno ali posredno govoril o Bogu in večnosti. Prav tako je znano, da so vsi, ki so se z njim srečali, čutili potrebo po moralni in verski prenovi življenja, in če ne drugo, da so se poboljšali v tem ali onem dejanju. Imel je posebno spretnost, da se je znal polastiti srca svojih sogovornikov. Celo nekateri najbolj zagrizeni sektaši so prekršili svoje prisege in mu dali, kar je prosil, bodisi v miloščino ali v korist vere. To so bili ljudje kakor neki kralj, ki je vedel, da je Janez Krstnik svet in pravičen mož, in ga je zato ščitil, ga rad poslušal in po njegovem nasvetu storil veliko stvari. Sredi preganjanja in nasprotovanj, ki jih je don Bosko moral premagati v vseh ministrstvih v tridesetih letih, je vendar v vseh uradih državne uprave imel svoje prijatelje in zaščitnike in se je znal izvleči iz položajev, ki so bili sami po sebi brezizhodni. Po njegovi smrti so visoko postavljene politične osebnosti bile pripravljene storiti usluge, če jih je kdo podprl z don Boskovim imenom in njegovo prošnjo.

Toda kje so vzroki, ki so dajali don Bosku tako očitni vpliv na ljudi? Najprej je njegova neusahljiva dobrotelost do otrok v vseh vzbujala občudovanje. Potem pa njegova dejavna zavzetost za resnico in pravico, ki je vzbujala neizmerno spoštovanje. Vsi so vedeli, da ga ne bo ustavila nikakršna težava, ker so bili njegovi nameni in cilji jasni in očitni. Trpel je, se boril, molil za svoje cilje in bil pripravljen dati tudi življenje za svoje plemenito poslanstvo. Njegova moč ni bila trdoglavost, hči napuha, temveč prepričanje, ki je odločno korakalo proti cilju, ko je kdaj ugotovil, da je kaj po Božji volji in koristno človeški družbi, dostikrat celo samim njegovim sovražnikom. Nikdar se ni dal obvladati napačni gorečnosti. V svojem delu je ravnal mirno, brez zaletavanja, brez fanatičnega nasilja, brez nepredvidenih potez in nepremišljenih odločitev.

Njegovo stalno vodilo je bil nasvet Jezusa Kristusa njegovim apostolom: "Glejte, pošiljam vas kakor ovce med volkove. Bodite torej previdni kakor kače in preprosti kakor golobje" (Mt 10,16).

Spoznanje svetih je razumnost (Prg 9,10).

Kakor kača je znal skrivati glavo pred udarci nasprotnikov, se pravi, da je znal dosegati rešitev svoje duše in duš bližnjega z ustreznimi sredstvi. V tem nikdar ni popustil, temveč je bil do skrajnosti dosleden. Tako v spisih kakor v govorih se je izogibal vsake politike, tako da ga nihče ni v ničemer česa sumil in bi ga zaradi tega ovirali pri dobrotelosti. V tistih tako zamotanih časih je skrbel, da se v ničemer ni javno zoperstavljal vladi in je vse pomanjkljivosti, ki

so se dogajale, tudi v škodo Cerkvi, pripisoval sektam in uradnikom, ki so zlorabljali svojo oblast in položaj. Bil je redkobeseden in je dobro pretehtal besede, preden jih je izgovoril. Znal je zamolčati tisto, kar bi moglo povzročiti škodo ali preprečiti dobro, če bi izgovoril, in bil odločno za varovanje tajnosti. Nikdar si ni privoščil kakega stavka, ki bi mu lahko povzročil težave, če bi ga nesli na uho kaki osebnosti in bi lahko okrnilo njegov ugled. Izkazoval je čast ljudem, ki so si jo po svojem družbenem položaju zaslužili, in hvaležnost tudi tistim, ki so mu storili samo na videz kaj dobrega. Bil je vedno pripravljen storiti usluge, tudi svojim nasprotnikom. Zavzel se je zanje in jih branil, če so jih po krivem obdolžili, pohvalil, če so kaj dobrega storili ali pokazali znanje in sposobnosti. Bil je potrpežljiv, ko so ga grajali, ga po krivem dolžili, ga preganjali; znal je obvladovati samega sebe, ohraniti mirne živce, popustiti, če ni bilo treba vztrajati pri svojem, pri čemer ni pozabil, kar je Božji Odrešenik nakazal za preprečitev večjega zla: ponuditi levo lice tistemu, ki te je udaril po desnem; pustiti plašč tistemu, ki ti je vzel suknjo; iti dve milj daleč z vojakom, ki te je silil, da si mu nesel tovor eno miljo. Vendar je čudno, da se je le redko znašel v takih okoliščinah, ker je Božja previdnost tako uredila, da je prišel v stik z uglednimi političnimi, liberalnimi, včasih tudi sektaškimi osebnostmi, ki so, prepričane o njegovi poštenosti in sposobnosti ohranjevanja tajnosti, prihajale k njemu s svojimi osebnimi in družinskimi težavami in našle v njem vedno človeka, pripravljenega za vsakovrstno pomoč. In kakor da to še ni bilo zadosti, je don Bosko neredko znal preprečiti hudobne naklepe v škodo ugleda in imetja njegovih mogočnih nasprotnikov in izpolniti njihovo pričakovanje ter si jih tako pridobiti. Pri vsem je ravnal tako spretno in samo po sebi umevno, da se je videlo, kako je previdnost v njem postala splošna navada njegovega ravnanja.

Istočasno pa je bežal pred lažjo, dvojnostjo in vsakim slepomišenjem; njegovo ravnanje in govorjenje je bilo vedno odkritosrčno in je zato ponavljal evangeljski "da – da in ne – ne" v spodbudo vseh, ki so imeli z njim opravka. Ta njegova ljubeznivost ga je delala privlačnega vsem, ki so ga cenili tudi zaradi njegove vljudnosti in izbranega vedenja. Vedno je uporabljal izraze visokega spoštovanja in tople ljubezni, vendar pa se ni nikdar prilizoval, in kadar je izrekel kako pohvalo, je bila ta pristna. Ko je šlo za obrambo Božjih pravic in pravic Cerkve, se ni oziral na ljudi. Istočasno pa je bil odkrit nasprotnik zmote, četudi je spoštoval tiste, ki so bili v zmoti, tako da so se ti prepričali o odkritosrčnosti njegovih čustev in so vedeli, da ni zmožen nikakršne prevare.

Ta njegova preproščina si je naredila izraz dobričine, ki ga je delala priljubljenega pri velikih in malih, učenih in nevednih. Vendar ga to ni delalo kakega

preprosteža, kar bi moglo škodovati njegovemu duhovniškemu dostojanstvu ali zmanjšati njegovo osebno veljavo. Toda tuzemsko usmerjeni ljudje in površni opazovalci so ga zaradi tega, ker si ni želel nikakršnih častnih in dobičkonosnih služb in se je popolnoma posvečal otrokom najnižjih družbenih plasti, vsaj na začetku imeli za povprečnega preprosteža in sanjača. Neki ugledni pisatelj piše: "Zanimiva je ugotovitev, da so skoraj vsi ljudje velikih sposobnosti preprosti v svojem vedenju in da ljudje preprosto vedenje imajo za znamenje nesposobnosti." Ta ugotovitev razloži veliko stvari pri don Bosku. Brezglavi iskalci novosti niso mislili nanj in so ga imeli za povprečnega človeka in, če že hočemo, za mirnega človekoljuba. Tako je mogel don Bosko počasi usmeriti svoje ustanove v korist vere in domovine in si zagotovil podporo vseh, ki niso imeli predsodkov, se ravnali po zdravi pameti, poznali globino in širino njegovih zamisli, sad njegove previdnosti.

V iskanju ljudstva je odobral dobro in skušal omiliti hudo, ki se je nakazovalo. Videl je, kako hudournik revolucije vedno bolj narašča, in predvidel, da bo s časom porušil vsako oviro. Zdelo se mu je človeško nemogoče vsako neposredno nasprotovanje, ker ni moglo doseči nikakršnega uspeha; prav nasprotno, vsako nasprotovanje bi zlo še povečalo. Zato se je skušal nekako postaviti na bregove, po katerih so tekli ti tokovi, in pazil, da niso njega samega potegnili za seboj. Potem je iz valov skušal rešiti čim več tistih, ki so se potapljali, in odstranjeval z obrežja nemalo takšnih, ki so se v prevelikem zaupanju izpostavljali. Kjer je bilo mogoče, je postavil jezove in pripravil velikanske količine materiala, da bi pomagal vsem, ki bodo preživeli to razburkano obdobje, z moralno obnovo. Dogodki, o katerih bomo pripovedovali, bodo potrdili resničnost vsega, kar smo tukaj samo nakazali. Toda ker je znal previdnosti pridružiti tudi preproščino in ljubeznivost, bomo videli, kako so se v njem uresničile besede Jezusa Kristusa: "Blagor krotkim, kajti ti bodo deželo posedli" (Mt 5,4).

24.

POGLAVJE

Prizadevanje, da bi don Bosko ostal v Turinu – Don Boska postavijo za duhovnega voditelja bolnišnice – S kapljico medu ujameš več muh kot s sodom kisa – Uspešen misijon v Canelli – Skrivnost uspeha don Boskovega pridiganja

VEČ UGLEDNIH DUHOVNIKOV, MED NJIMI teolog Nasi, ki so vedeli, kak zaklad znanja in kreposti se je skrival v don Bosku in kako je njegovo delo za zveličanje duš koristilo tolikerim fantom, se je resno balo, da ne bi za stalno ostal v Turinu. Stopili so k don Cafassu z namenom, da bi prepričali, da bi ga nadškof poslal v kak kraj daleč od mesta. Don Cafasso, ki je hotel za vsako ceno obdržati svojega gojenca v Turinu, se je zatekel k trenutni rešitvi, ki je bila v skladu s pravilnikom cerkvenega konvikta. Obiskal je svojega velikega prijatelja teologa Borela, zaslužnega kaplana njegovega veličanstva in ravnatelja dobrodelne ustanove zavetišča, in mu dejal: "Gospod teolog, prihajam k vam s prošnjo, da sprejmete v svojo hišo nekega dobrega duhovnika."

Teolog se je začudil zaradi tako čudne ponudbe, in ker nikdar ni rekel zadošči, ko je bilo treba pridigati in spovedovati, je takoj odvrnil:

"Toda jaz ne potrebujem pomočnikov. V zavetišču ni zadosti dela niti zame."

"Naredite mi uslugo in boste gotovo zadovoljni," je nadaljeval don Cafasso. "Kar se tiče mesečnine, jo bom jaz plačal."

"In kaj naj ta duhovnik dela v moji hiši?" je vprašal teolog.

"Ostal bo svoboden, da bo delal tisto, kar se mu bo zdelo najbolj potrebno," je z nasmeškom, ki je kazal, da ga hoče presenetiti, odgovoril don Cafasso. "V konviktu imamo, kakor sami veste, mladega duhovnika Janeza Boska, ki je zbral številen praznični oratorij za fante. Lansko leto je končal tečaj moralke, letos je bil repetitor v šoli in spovednik v javni cerkvi. Čas je, da se oprime kakega dela in pusti prosto mesto v konviktu. Če dopustimo, da bo šel za kaplana v kako

župnijo, se bo izgubil, dobil bi preozko področje dela in ne bi mogel uresničiti vsega dobrega, za kar je poklican od Boga. Pomislite, ali je v tem mestu kako delo, ki bi ga moglo zaposliti. Gre za izredno pomembno zadevo. Ker je tako sposoben in goreč, bo naredil veliko dobrega za mladino. Božja previdnost ga je namenila, da postane apostol Turina."

Teolog Borel, ki je bil velik don Boskov prijatelj, je bil zelo zadovoljen s predlogom in je prevzel zadano mu nalogo. Ker mu je pred nekaj tedni markiza Barolo naročila, naj dobi duhovnega voditelja za bolnišnico, ji je takoj predlagal don Boska. Markiza je odobrila izbiro, vendar je bilo treba s sprejemom počakati še kak mesec, da bi bila stavba, ki je bila v delu, končno pripravljena. Toda teolog Borel je vztrajal in dejal: "Tega mladega duhovnika je treba takoj sprejeti, ker ga bodo sicer poslali kam drugam in ga ne bomo mogli imeti več med nami. Don Bosko je tak duhovnik, ki ga ne smemo pustiti, da bi nam ušel." Markiza je tedaj privolila, da bi don Bosko že takoj, se pravi šest mesecev pred nastopom službe, dobil 600 lir plače na leto. Don Borel pa bi mu odstopil eno izmed sob, ki jih je imel v zavetišču.

Vse te zadeve so urejali vse do srede meseca septembra. Don Cafasso, ki je hotel preizkusiti don Boska, ga je poklical k sebi in, kakor da bi pozabil na nasvet, ki mu ga je dal nekaj mesecev prej, dejal: "Končali ste tečaj svojega študija. Treba bo iti delat za rešenje duš. V teh naših časih je toliko potreb in žetev je obilna. Za katero vrsto dela čutite posebno veselje?"

"Za tisto, kar mi boste vi dobrohotno pokazali," je odvrnil don Bosko.

"Imate tri možnosti: za kaplana v Buttigliero d'Asti, za repetitorja moralke v konviktu in za ravnatelja bolnišnice v zavetišču. Kaj boste izbrale?"

"Kar mi boste dali."

"Ali vas ne mika eno bolj kot drugo?"

"Moja želja je, da bi se ukvarjal z mladino. Vi pa naredite z menoj, kar hočete. V vašem nasvetu bom videl Božjo voljo."

"Kaj v tem trenutku prevzema vaše srce? Kaj se dogaja v vaših mislih?"

"V tem trenutku se mi zdi, da sem sredi trume dečkov, ki me prosijo pomoči."

"Pojdite za nekaj tednov na počitnice," je sklenil pogovor ta mož svetovanja. "V teh dneh vam bom poiskal mesto. Ko se boste vrnili, vam bom povedal, kam naj greste."

Don Bosko se je odločil, da bo šel v Canelli. Toda tisto jutro, ko je nameraval odpotovati, je don Cafasso, medtem ko se je oblačil, poslal sporočilo, naj pride k njemu, in mu dejal: "Želim, da mi poveste, ali ste razmislili o tem, kar sem vam predlagal."

"Če vprašate mene," je odvrnil don Bosko, "bi raje ostal v konviktu in bi se pripravil za popoldansko predavanje."

"Prav. Pojdite in ukrenite vse potrebno."

Don Bosko je dejal, da mu je ljubše ostati v konviktu, ker ni vedel, kje druge bi mogel zbirati svoje mlade prijatelje.

Odpotoval je iz Turina, prenočil v Astiju in se nato z don Karlom Palazzolom napotil v Canelli, kjer naj bi pridigal duhovne vaje tamkajšnjim vernikom. Hodila sta peš in na tej dolgi poti ju je zalotila obilna ploha in namočila do kože. Ker nista imela nič suhega na sebi, sta se proti večeru napotila h kmetiji ob cesti nedaleč od Rive di Chieri, last nekega Genta. Ta je pravkar dajal v peč hlebe kruha. Ko ju je videl tako zbita, se je ustrašil in menil, da sta preoblečena razbojnika. Ko pa je zvedel, kdo da sta, jima je postregel z vsem mogočim: dal jima je perilo za preobleko, pripravil obilno večerjo in stekel v bližnjo kapelo po brevir in koledar. Ko je kaplan zvedel za prihod obeh potnikov, ju je prišel pozdravit in se z njima zadržal vse do polnoči. Po zasluženem počitku sta se naslednjega jutra odpravila na pot. Na cesti sta dohitela voznika, ki je od časa do časa spodbujal konje s pokanjem z bičem in hudim preklinjanjem. Don Palazzolo se ni mogel obvladati in je rekel vozniku: "To so vaši vzdihljaji in to je način, kako pri vas onečaščate Božje ime?" Tako in podobno ga je karal in mu očital grdo govorjenje. Voznik je ves divji začel kričati, da ne dopusti, da bi mu kdo kaj očital in predpisoval, da duhovniki niso nič boljši od drugih ljudi, da naj zato skrbi najprej sam zase, sicer se mu bo še kaj pripetilo. Don Palazzolo pa mu je odgovarjal še bolj ostro. Stvar se je začela vedno bolj zapletati in lahko bi se slabo končalo, kar se je vmešal don Bosko. Prosil je tovariša, naj gre pred njim v Canelli, ki ni več daleč, in mu naročil, naj ima uvodni nagovor. Sam pa je prisedel h kočijažu, ki je ves divji pihal od jeze. Najprej je skušal opravičiti svojega tovariša, potem je sočustvoval z voznikovim trdim življenjem, ga pohvalil kot poštenjaka, ga pomiril, se začel z njim pogovarjati o njegovi družini in ga omehčal. Potem pa mu je, ne da bi se zavedel, pokazal, da je treba spoštovati sveto Božje ime, nakazal velike kazni za preklinjevalce in ga končno pridobil za spoved.

"Prav, pripravljen sem se spovedati," je dejal voznik, "toda kje naj se spovem?"

Don Bosko mu je pokazal bližnji travnik ob cesti. Voznik je ustavil voz, don Bosko je sedel ob bližnje drevo, spovedanec je pokleknil in se globoko ganjen spovedal. Ves radosten je potem nadaljeval pot z don Boskom. Ko sta se poslavljala, ni mogel najti besed, da bi se mu prav zahvalil.

Ko je don Bosko vstopil v Canelli, je nanj naredila poseben vtis beseda, ki jo je slišal iz ust nekega dečka; ta je tovarišu, ki je prihajal naproti in vprašal,

kam gre, odvrnil: "Na grozdje." Ta odgovor je v don Boskovih ušesih povzročil čudovit učinek; kot predokus velike trgatve, ki mu jo je Gospod pripravljaval v tem mestu. Še v pozni starosti se je radostno spominjal tega nepomembnega dogodka s svojega potovanja, tako globoko se mu je vtisnil v spomin.

V Canelliju je pridigal osem ali deset dni in se od tam napotil v Castelnuovo, kjer je pridigal devetdnevnic v čast rožnovenske matere Božje Marije in spovedal, kakor že v Canelliju, veliko ljudi. Njegovo pridiganje je rodilo izredne sadove pobožnosti med preprostim ljudstvom in otroki, verjetno zaradi njegovega posebnega načina pouka in čustvenega nagovarjanja preprostih nevednih ljudi. "To je bilo zares nekaj čudovitega in sam pri sebi sem se čudil," je pripovedoval don Bosko, "kajti moje pridige, ki so jih tako pozorno poslušali, niso bile nič posebnega in nič naštudiranega. Prav v teh pridigah sem ugotovil, da za uteho in korist ljudi ni treba vzvišenih, izrednih in posebnih besed, temveč je treba misliti, da ljudje hočejo razumeti, kaj jim pridigar pripoveduje. Če razumejo, so zadovoljni, če ne razumejo, se dolgočasijo. Prav v nenehnem izpopolnjevanju v takem načinu obravnavanja snovi sem se naučil pridigati in menim, da če bi preštudiral vse razprave o govorništvu in prebral pridige vseh najbolj slavnihih pridigarjev, se ne bi pri njih naučil, kako je treba zares koristno pridigati preprostemu ljudstvu. Zlasti preprostim ljudem ne ugaja tisti način pridiganja, ki se deli v več delov in pridigar po uvodu napove "začenjam" in se potem usede. Prav tako se pred zaključno spodbudo spet usede in ljudje ne vedo zakaj. Menim, da je treba pridigo, razen ko spodbujamo vernike k darovanju miloščine, povedati v enem samem nagovoru. Treba je tudi natančno razložiti podrobnosti zgleđa, iz katerega hočemo izluščiti moralne sklepe. Zlasti pa in predvsem, in to želim ponoviti tisoč in tisočkrat, je treba poskrbeti, da bo ljudstvo razumelo, da je vse, kar povemo, vsakemu razumljivo in da ne omenimo ničesar, kar bi vsebovalo nejasnosti in težave. Včasih bo šlo za zelo preproste stvari, toda če jih dodobra razčlenimo, naredijo močan vtis. Jaz sem govoril brez kake posebne metode in brez kakih govorniških pravil. Skrbel sem samo za to, da so me vsi razumeli, in pri tem skušal ustrezno obarvati predvsem tiste vidike, ki naredijo na ljudi poseben vtis in jim ugajajo. Ti ljudje me gotovo ne bi prišli poslušat, če bi jim naznanil, da bo moja pridiga vsebovala uvod in prvi in drugi del, ter bi začel: "V prvem delu bom dokazal in v drugem delu bom dodatno pokazal." Tak način govorjenja je preveč izumetničen in ljudje tega ne marajo.

"Ko se pripravljamo na pridigo in poskrbimo za določen red, je treba najprej točno opredeliti vsebino govora. Ko smo opravili to, se nam razpored pridige nudi sam od sebe. Ko imamo tako narejen razpored, je pravzaprav že vse opravljeno, besede bodo same prihajale iz okoliščin. Uvod naredimo s pomočjo katerega koli

dogodka, krajevne posebnosti, glede na čas, okoliščine. Nadvse koristne se prilike, parabole, basni in pripovedke. Z njihovo pomočjo je mogoče kako resnico vtisniti tako globoko, da je ne pozabimo celo življenje. Spominjam se še vtisa, ki sem ga naredil, ko sem hotel razložiti, da je Bog vse dobro naredil, da je vse stvari tako razporedil, da je vse v najboljšem redu, vse usmerjeno k človeku, in bi tako ljudi prepričal, da bi sprejeli vse, kar bi nam Bog sam naravnost poslal. Pripovedoval sem jim naslednjo zgodbo: Neki popotnik se je utrujen od poti ustavil v senci nekaj hrastov, se razgledoval okoli in si sam pri sebi mislil: Kdo ve, zakaj je gospod Bog tem tako veličastnim in visokim drevesom dal tako majhne sadove, kot je želod. Tam glej to grdo in majhno rastlino bučo, ki ima tako velik sadež, da ga ne more niti nositi. Zakaj je Bog buči dal tako velik sadež? Kako lepo bi bilo videti, če bi s teh ponosnih hrastov viseli taki sadovi, kot so buče. Bilo bi nekaj silnega, ko bi s hrasta viselo tisoč in tisoč buč. S temi mislimi v glavi je legel in zaspal. Ko je spal, je lahen vetrič zagugal veje hrasta. Odtrgal se je želod in padel popotniku na nos. Ta se je v hipu zbudil. "Oh, Gospod Bog," je vstal in vzkliknil ter se držal za nos, ki ga je silno bolel. "Prav, prav ste storili, da ste dali tem visokim drevesom majhne sadeže. Če bi mi s tiste višine padla na nos buča, bi mi razbila glavo in že bi bil na drugem svetu."

Drugič sem hotel svojim poslušalcem globoko vtisniti v spomin, kako neumno je, če se človek ošabno napihuje. Kako naj to storim? Če bi iz Svetega pisma in cerkvenih očetov nabral še toliko lepih misli, bi se moji dečki dolgočasili in me ne bi poslušali. Dolgočasili bi se in kmalu vse pozabili. Zato sem jim – z mnogimi nadrobnostmi, ki sem si jih sam izmislil – pripovedoval Ezopovo basen o žabi, ki je hotela postati velika kakor vol. Tako se je napihovala, da je počila in poginila. Zgodbo sem postavil v bližino valentinovega, navedel celo vrsto najbolj smešnih okoliščin in vzpostavil pogovor med to žabo in drugimi žabami, da sem tako prikazal nekaj moralnih vidikov. Menim, da je bil učinek več kot izreden. Kaj more biti bolj preprosto kot taka pripoved?

Tako je učil don Bosko, ki nikakor ni govoril tja v tri dni in, kot bi si mogel kdo misliti, z namenom, da bi opravičil svojo nepripravljenost. Svoj pouk je jemal iz zakladnice svetih znanosti, ki jih je dolga leta študiral, urejal v logičen sestav in jih zapisoval, kakor nam priča toliko ohranjenih pridig. Glavni razlog pa, zakaj je postal tako učinkovit pridigar zlasti za preproste in neizobražene ljudi, je bilo dejstvo, da ni pridigal sam sebe, temveč našega Gospoda Jezusa Kristusa. Pameten je tisti, pravi Sirah, kdor je pameten za svojo dušo, in sadovi njegove modrosti so vredni pohvale. "On poučuje svoje ljudstvo in sadovi njegove razumnosti so zanesljivi. Moder mož je poln blagoslova, in vsi, ki ga vidijo, ga blagrujejo" (37,23–24).

25.

POGLAVJE

Don Boska pošljejo v zavetišče – Markiza Barolo – Don Bosko dobi dovoljenje, da sme v zavetišču nadaljevati svoj praznični oratorij – Teolog Janez Krstnik Borel

PO POČITNICAH SE JE DON Bosko vrnil v konvikt k svojemu izjemnemu učitelju in prijatelju. Toda ta mu ni nič rekel in tudi on ni imel za primerno, da bi ga vpraševal. Nekaj dni pozneje ga je don Cafasso poklical in ga vprašal: "Zakaj me ne vprašate, kaj je vaša naslednja zaposlitev?"

"Zato, ker hočem v vaših odločitvah videti Božjo voljo," je odvrnil don Bosko. "In zelo sem zadovoljen, da ne bom storil ničesar po svoje; pošljite me kamor koli in takoj bom šel tja."

"Prav. Pospravite svoje stvari in pojdite v zavetišče. Tam boste ravnatelj male bolnišnice sv. Filomene in boste skupaj s teologom Borelom delali v prid deklet v ustanovi markize Barolo. Bog vam bo tudi v zavetišču kmalu pokazal, kaj morate storiti za uboge dečke."

Na prvi pogled se je zdelo, da je ta odločitev nasprotovala don Boskovim težnjam in koristi našega oratorija, kajti vodstvo bolnišnice, pridiganje in spovedovanje v zavodu z več kot štiristo dekleti, kot je bilo zavetišče, se je zdelo, da ga bo onemogočilo, da bi skrbel za dečke. Toda kakor bomo videli, ni bilo tako.

Preden pa bomo nadaljevali pripoved, moramo spoznati, kdo je bila Vandeesa Marchesa Giulietta Colbert, omožena z markizom Tancredijem Falletti di Barolo. Bila je vredna pohvale, kakršne je bila v Apostolskih delih deležna Tabita: "Bila je polna dobrih del in rada je delila miloščino" (9,36). Svoje ogromno bogastvo je uporabljala za dobra dela in za miloščino v korist delavskemu razredu. Velikodušna in pametna, kot je bila, je vedno govorila: "Nič od tega, kar

damo vbogajme, se ne izgubi. Dajajmo, ne da bi šteli. Bog bo za nas prešteval." Kraj, kjer se je najraje zadrževala, so bili zapori za ženske. Z dovoljenjem oblasti je prebila tam tudi po štiri ure vsako dopoldne. Tukaj je kljub zasramovanju in včasih celo pretepanju s ponižnostjo, poučevanjem, molitvijo in spodbujanjem drugih k molitvi veliko pomagala in spreminjala tiste odvratne kletke za divje živali v zavetišče krščanskih ljudi, ki so se kesali in se vdali v svojo usodo. Sad njenih krščanskih kreposti, modrosti in previdnosti so bila številna spreobrnjenja. Z dovoljenjem vlade je preselila jetnice Senatskih ječ, Poboljševalnice in Stolpov v bolj zdrav kraj, imenovan kaznilnice. Uredila jim je pravilnik in se o njem pogovorila s kaznjenkami; v njem je bilo v modrem sorazmerju dovolj prostora za pobožne vaje, delo in druga opravila. Vodstvo hiše je izročila sestram Družbe sv. Jožefa, ki jih je ona pripeljala v Turin. Zanje je dala na svoje stroške zgraditi celo nadstropje, tako da je kaznilnica dobila videz milega in modrega samostana. Za mnoge je pri kralju dosegla pomilostitev in jim pomagala tudi potem, ko so zapustile ječo.

Vendar vse to ni bilo zadosti za njeno dobrih del žejno dušo. Po naročilu kralja Karla Feliksa je pripeljala v Turin dame Sacré Coeur za vzgojo gosposkih deklet in v ta namen dala na voljo svojo vilo nedaleč od Turina. Leta 1834 je pomislila tudi na dekleta iz manj premožnih družin in dala zgraditi veliko vzgojno hišo blizu cerkve Marije Tolažnice, kjer je mesečnina znašala samo 15 lir. Prav tako je ustanovila Sestre sv. Ane, jim sestavila pravila, ki jih je odobril nadškof, sprejemala novinke in jih izročala v vodstvo sestre Klemence iz Savoje iz Družbe sv. Jožefa. Izredno dobri uspehi novink, ki jih je vzgojila sestra Klemenca, so bili dokaz njenih izrednih sposobnosti za redovno vzgojo.

Ob tej hiši je postavila novo stavbo za trideset osirotelih deklic, ki so jih po njenem imenu klicali Giuliette. Vsaka izmed teh je po končani vzgoji, ko je zapuščala hišo, prejela petsto lir dote.

Za dekleta delavke, ki so se v delavnicah učile različnih obrti, je v raznih predelih mesta ustanovila tako imenovane družine. Vsaka družina je imela svojo mater s stanovanjem in letno plačo, njena naloga pa je bila skrbeti za to krdelce deklet. Mati je pripravljala dekletom kosilo in zvečer, ko so prišle z dela, so se zbirale ob njej. Tu so se učile katekizem, vadile v pisanju in branju, šivale so, pletle, kuhale in opravljale druga domača dela. Dekleta, ki so morale biti lepega vedenja, so vsak dan bile pri sveti maši in ob nedeljah sodelovale pri vseh župnijskih pobožnih vajah.

Ko je markiza izvedela, da v raznih revnih župnijah v škofiji Pinerolo nima-jo šol za deklice in zato katoliški starši pošiljajo svoje otroke v šolo k protestan-

tom, je dala mons. Charvazu potreben denar, da je ustanovil katoliške šole in naročil sestram Sacré Coeur, naj ženske, ki bi rade postale učiteljice, vzgojijo za ta poklic, in jih vsako leto zbrala v njihovem samostanu za duhovne vaje.

Ko je kralj Karel Albert poklical iz Rima Večne molivke presvetega zakramentalnega Jezusa in jim priskrbel denar za ustanovo, je markiza takoj poskrbela za njihovo vzdrževanje.

Vsem zavodom, ki jih je ustanovila, je dala pravilnike in določila rente, ki so zagotovile vzdrževanje za vedno. Med vsemi temi ustanovami je bilo prvo zavetišče. Sem so se v velikem številu zatekale neporočene ženske, ki so potrebovale pomoč, da so se spet dvignile. Ene je spravila z njihovimi družinami, druge je reševala sramotnega suženjstva in tretjim je našla pošteno zaposlitev. Sedaj je nameravala ustanoviti hišo za spokornice, ki bi lahko sprejela več kot dvesto oseb. Postavila jo je v Valdoccu in izročila varstvu Marije Pribežališča grešnikov (*Refugium peccatorum*). Od varovank jih veliko ni želelo več zapustiti zavetišča ali refugija, zato je markiza ob zavetišču zgradila samostan sv. Marije Magdalene, v katerem je bilo prostora za sedemdeset novih sester, in to tako, da je cerkev služila obema skupnostma. Toda to še ni vse. Poleg samostana je dala zgraditi tretjo hišo, ki je sprejela tako imenovane magdalenke, pokvarjene deklice, stare manj kot dvanajst let, in njihovo vzgojo izročila nekaterim sestram sv. Marije Magdalene. Končno je 1844 ob zavetišču in magdalenkah dala postaviti še bolnišnico sv. Filomene oziroma bolnišnico za pohabljene in bolne deklice.

Ta skupina ustanov okoli Pribežališča je bila delovno področje, ki se mu je sedaj posvečal don Bosko. S tem da ga je don Cafasso predlagal nadškofu za to nadvse delikatno nalogo, mu je bila izkazana čast, saj se zdi, da bi ta naloga terjala veliko starejšega in bolj izkušenega duhovnika. Toda bili so prepričani, da pri njem pomanjkanje starosti nadomešča krepost in neoporečnost življenja.

Don Bosko je šel v spremstvu teologa Borela pozdravit in obiskat markizo, ki je bila od leta 1839 vdova po možu, ki je ne samo v Turinu temveč v mnogih krajih v Piemontu dal čutiti svojo dobrotelost. Mož, ki je znal pravilno ocenjevati velikodušna dejanja, je videl, kako je ob pojavu kolere leta 1835 njegova hrabra soproga, ki je bila takrat ravno na dopustu blizu Moncalierija, zapustila deželo in prihitela v mesto, kjer je vse dni stregla bolnikom tako v zasebnih hišah kakor tudi v bolnišnicah, tolažila umirajoče in obljubljala, da bo pomagala ubogim vdovam in osirotelim otrokom, kar je tudi storila. Don Cafasso in don Borel sta mu tudi povedala, da je markiza živahnega in ukazovalnega značaja, ki pa se skuša z vso močjo premagovati, in da goji nenehno željo, da bi se izpopolnjevala v kreposti. To opozorilo naj bi mu bilo za vodilo.

Spoštovani matroni je bilo že šestdeset let. Ko se ji je don Bosko predstavil, je takoj ugotovil, da se pod zunanjim veličastnim vedenjem skriva velika ponižnost in da s svojo zadržanostjo in avtoriteto patricijke druží ljubeznivost dobre matere in dobrodelnice; bil je s tem prvim srečanjem zadovoljen.

Tudi gospa ga je takoj sprejela. Toda preden je šel za ravnatelja v zavetišče, je hotel ugovarjati zaradi vloge ravnatelja in duhovnega vodje; bal se je, da bi zaradi te naloge moral zapustiti svoje dečke. Pripravljen je bil biti spovednik in pridigar, nikakor pa ne ravnatelj. Vendar se je vdal, ko je bilo rečeno, da bo najodgovornejše delo opravljal teolog Borel. Prosil je tudi za dovoljenje, da bi dečki lahko svobodno hodili k njemu na pouk katekizma. Da bi ga markiza zadovoljila, mu ni dala samo dovoljenja, da sme sprejemati dečke za katekizem, temveč da jih lahko zbira tudi v prazničnem oratoriju v novi stavbi bolnišnice sv. Filomene. Tako je lahko upal, da delo, ki ga je začel, ne bo ostalo brez uspeha.

Tako je don Bosko prišel v zavetišče, ki bi ga lahko šteli za eno izmed zadnjih hiš v Turinu; zunaj carinskega obzidja na zahodni strani in nedaleč od desnega brega Dore. Če si šel naprej, si mimo umobolnice in novih vojašnic narodne garde prišel do zadnjih mestnih poslopij, kjer se je začelo polje. V okolici so bili travniki, vrtovi, neobdelano in zapuščeno zemljišče, potoki in kmečke hiše, ki so stale daleč druga od druge. Zemljišče je spadalo v župnijo svetih apostolov Simona in Juda v Borgu Dora. Don Bosko se je prvi dan zadržal v pogovoru z ravnateljem in duhovnim voditeljem zavetišča. To je bil isti duhovnik, ki ga je v semenišču v Chieriju vprašal za nasvet, kako si je mogoče ohraniti poklic, in s katerim sta večkrat skupaj obiskovala ječe.

Teolog Janez Borel je bil zelo pobožen duhovnik, vreden vsega spoštovanja tako zaradi razgledanosti kakor pobožnosti. Imel je vse, kar je lahko oblikovalo duhovnika po Božjem srcu in za potrebe Cerkve. Zlasti se je odlikoval po veliki gorečnosti za zveličanje duš.

O njem je neki ugleden turinski duhovnik napisal oznako, ki jo je don Bosko hranil pri sebi: "Vidisti virum velocem in opere suo? (Vidiš moža, ki je spreten pri svojem delu? - Prg 22,29). Tega sem se najprej spomnil, ko sem začel podrobneje razmišljati o velečastitem don Borelu vedno dragega spomina. O njem lahko trdimo, ne da bi se motili, da je bil odličen vojščak svete Cerkve. Tekal je od enega konca do drugega, da bi pridobival duše, ne da bi se kdaj branil kakega dušnopastirskega dela, če mu je le čas dopuščal. V ta namen je z dolgim bedenjem noč spreminjal v dan. Nikdar si ni privoščil počitnic in vedno je trdil, da v življenju svetnikov še ni naletel na poglavje z naslovom 'počitnice'. Za odmor je po kosilu sedel za mizo ter pisal prošnjo za prošnjo na oblast in bogatim gospodom in pro-

sil podporo za reveže, ki so se nanj obračali za pomoč. Ali pa je obiskoval bolnike in jim prinašal miloščino, se dogovarjal z drugimi duhovniki, kako z misijoni skrbeti za dobro duš, pripravljati duhovne vaje in katekizemske dvogovore.

Zaradi svojega lahkotnega izražanja v piemontskem narečju, zaradi pregovorov, ki jih je vpletel v razlago, in ostrih domislic je bil po mnenju njegovega velikega prijatelja don Cafassa verjetno najboljši cerkveni govornik v škofiji. Bil je spreten razlagalec dogmatskih resnic in pri tem obilno uporabljal prisodobne. Najbolj pa se je razvnel pri mladini, ki jo je iz vsega srca ljubil. Pri razlagi krščanskega nauka preprostemu ljudstvu je skušal biti tako nazoren, da je upošteval rek častitega patra Preverja iz Oratorija: Svet je bedast, zato mu je treba bedasto govoriti. Ne bi mogel prešteti vseh govorov, ki jih je imel v življenju, saj je včasih v enem dnevu samo v Turinu govoril pet- ali šestkrat na različnih krajih. Prav tako je brez števila spovedi najrazličnejših vrst spovedancev."

O vsem, kar se je dogajalo v ječah, in o domislicah, s katerimi je dosegal čudovita spreobrnjenja kot plačilo za njegovo krščansko ljubezen, je don Bosko pripovedoval številne spodbudne in smešne dogodke. Nekega dne je, obdan z jetniki v neki spalnici, skušal navzoče prepričati o potrebi velikonočne spovedi. In že so mu pokazali enega, ki ni hotel o vsem tem nič slišati. Teolog je stopil k njemu in ga malo za šalo malo zares prijel za ovratnik in ga, kljub temu da se je ta branil, zvelkel v bližnjo sobo, kjer mu je uspelo, da ga je spovedal.

Ob drugi priložnosti je osem ali devet teh prebrisancev ležalo na soncu in spalo. Sveti duhovnik je zagledal prazen prostor ob enem najbolj upornih, legel k njemu in pokril s klobukom njegov in svoj obraz. Možakarja je zbudil smeh tovarišev in je vstal. Teolog Borel ga je zadržal, ga potegnil za seboj, ga spovedal in odpustil v miru. S takimi in podobnimi domislicami jih je tisti dan spovedal še in še. Nato je doma, medtem ko se je od pet do glave preoblečil, dejal: "Zahvalimo se Gospodu za obilni ribji lov, ki smo ga imeli danes."

Kakor hitro sta se don Bosko in don Borel spoznala, sta se razumela, vzljubila in si medsebojno pomagala pri dobrih delih: "Vsakič, ko sem imel priložnost, da sem z njim govoril," je pravil don Bosko, "sem dobil pouk o duhovniški gorečnosti in iznajdljivosti. Vedno mi je dajal dobre nasvete. V treh letih, ki sem jih prebil v konviktu, me je večkrat povabil, da sem mu pomagal pri svetih obredih, da sem z njim pridigal in spovedoval, tako da sem delo v zavetišču že malo poznal. Večkrat sva se pogovarjala o načinu, kako bi najuspešneje mogla delovati v ječah in izpolnila naročila, ki sva jih dobila."

Dva Gospodova služabnika, ki ju je preveval isti Božji duh, sta se dolgo pogovarjala o tem, kako bi na najučinkovitejši način pomagala fantom, katerih

nrv in zanemarjenost sta iz dneva v dan zahtevali vedno večjo skrb. Don Bosku so dodelili novo bivališče v zgornji sobi hodnika, prva vrata pri vhodu v zavetišče, ki se je odpiral na cesto in potem na ulico, ki nosi ime Cottolengo. Poleg te sobe je bila še druga, v kateri je stanoval don Borel, v pritličju je stanoval vratar. Ogleдал si je stavbo in se vprašal, kje naj zbira fante. Pomanjkanje ustreznega prostora ga je skrbelo. "Ne belimo si glave," je dejal teolog Borel, "vaša soba lahko nekaj časa služi za zbirališče. Pozneje bomo videli, kaj lahko naredimo."

"Veliko fantov je že, veste gospod teolog, ki so prihajali k sv. Frančišku Asiškemu," je odgovoril don Bosko.

"Ko se bomo preselili v stavbo ob bolnišnici, ki je namenjena za stanovanje duhovnikov, bomo našli kaj primerne tudi za vas."

Don Bosko se je zamišljen vrnil v konvikt, kakor je večkrat pripovedoval, se zahvaljeval Bogu, da je našel tega izrednega duhovnika don Borela, kar mu je bilo v veliko tolažbo. Prav tako se mu je zdela velika sreča, da je mogel živeti skupaj z don Sebastijanom Pacchiottijem, pobožnim duhovnikom, ki je deloval v zavetišču in s katerim je prav tako sklenil tesno prijateljstvo.

26.

POGLAVJE

Sanje: pastirica, čudna čreda, tri postaje utrudljivega potovanja, prihod na cilj – Oratorij prenesejo v zavetišče – Naval otrok v Valdoccu – Smešnojubki prizori in prostorska stiska – Dve sobi v bolnišnici spremenjeni v kapelico – Prva cerkev v čast sv. Frančišku Saleškemu – Praznik Brezmadežne 8. decembra

TISTE DNI JE DON BOSKA POPOLNOMA PREVZEL poseben dogodek, ki mu je nakazal prihodnje dogodke. Prikažimo ga z njegovimi besedami, vzetimi iz rokopisa Spominov:

Drugo nedeljo oktobra tistega leta (1844) bi moral sporočiti svojim fantom, da smo Oratorij prenesli v Valdocco. Toda negotovost glede kraja, sredstev in ljudi me je zelo skrbela. Prejšnji večer sem šel ves zaskrbljen spat. To noč sem imel sanje, ki se mi zdijo dodatek k sanjam v Becchijih, ko sem bil star devet let. Zdi se mi pametno, da jih natančno navedem.

V sanjah se mi je zdelo, da sem sredi množice volkov, koz in kozličkov, jagnjet, ovac, kostrunov, ptičev in psov. Vsi skupaj so delali tak trušč, vrišč, pravo peklensko zmedo, da bi prestrašilo še tako pogumnega človeka. Hotel sem zbežati, ko mi je neka kakor pastirica oblečena gospa dala znamenje, da naj grem za čredo, medtem ko se je ona sama postavila na čelo tropa. Hodili smo sem in tja po raznih krajih, ustavili smo se trikrat ali naredili tri postaje; pri vsaki postaji se je veliko tistih živali spremenilo v jagnjeta in število le-teh je vedno bolj naraščalo. Ko smo že dolgo hodili, sem se znašel na nekem travniku, kjer so tiste živali veselo skakljale in vzajemno jedle, ne da bi ene skušale gristi druge.

Utrujen od dolge poti sem hotel sesti ob bližnji cesti, toda pastirica me je povabila, naj nadaljujem pot. Po kratki poti sem se znašel na obširnem dvorišču s stebriščem, na koncu katerega je stala cerkev. Tu sem se zavedel, da se je štiri

petine živali spremenilo v jagnjeta. V tistem trenutku je pristopilo veliko pastirjev in so čuvali čredo. Toda drugi so le malo časa in kmalu odšli. Tedaj se je zgodilo nekaj čudnega. Veliko jagnjet se je spremenilo v pastirje, ki so ob naraščanju črede začeli skrbeti za druge. Ko je število pastirjev zelo naraslo, so se razdelili in odšli drugam, da so zbirali čudne živali in jih vodili v ovčjake.

Hotel sem oditi, ker se mi je zdelo, da je čas, da grem maševat, toda pastirica mi je rekla, naj pogledam proti jugu. Videl sem polje, na katerem je rasla koruza, krompir, zelje, sladkorna pesa, solata in še veliko drugih rastlin. "Poglej še enkrat," mi je dejala. Pogledal sem in videl veliko prekrasno cerkev. Mogočen pevski zbor in velik orkester sta me vabila, da bi daroval sveto mašo. V cerkvi je visel velik bel trak, na katerem so bile z velikimi črkami zapisane besede: *Hic domus mea, inde gloria mea* (To je moja hiša od tod moja slava). V sanjah sem hotel vprašati pastirico, kje sem, kaj naj bi pomenilo tisto potovanje s postanki, tista hiša, cerkev in še ena cerkev. "Vse to boš razumel," mi je odgovorila, "ko boš s svojimi telesnimi očmi videl vse, kar sedaj vidiš z očmi svojega duha." Ker se mi je zdelo, da sem se prebudil, sem dejal: "Jaz vidim jasno, gledam s svojimi telesnimi očmi, vem, kam grem in kaj delam." V tistem trenutku je v cerkvi sv. Frančiška Asiškega zazvonilo zdravamarijo in jaz sem se zbudil.

Skoraj vso noč sem premišljeval o teh sanjah. Tedaj sem kaj malo razumel, za kaj gre, ker sem v nezaupanju do samega sebe malo verjel vsemu, kar sem videl, vendar sem začel razumevati, ko so se stvari druga za drugo začele uresničevati. Moram celo reči, da so mi te sanje v zvezi s prejšnjimi zelo pomagale, da sem v zavetišču znal primerno odločati.

Tako je don Bosko drugo nedeljo oktobra 1844, na dan, posvečen Marijine-mu Božjemu materinstvu, sporočil množici fantov kraj novega zbiranja. Ob prvih besedah so bili dečki malo presenečeni. Ko pa jim je obljubil, da jih bo popeljal k drugemu, večjemu sv. Frančišku Asiškemu, veliko lepšemu, obsežnejšemu in bolj pripravnemu, kjer bodo lahko po mili volji kričali, peli, skakali in se zabavali, so se razveselili. Nestrpno so čakali prihodnjo nedeljo, da bi videli uresničeno tisto, kar se je porajalo v njihovi bujni domišljiji. Prav tako jim je bilo naročeno, da naj zaradi posebnih razgovorov ne prihajajo dopoldne, temveč popoldne.

In tako je prišla tretja nedelja oktobra, dan, ki ga Cerkev posveča čistosti Device Marije. Malo po poldnevu je skupina fantov različne starosti in družbenega porekla tekla dol proti Valdoccu in iskala don Boska in novi oratorij. "Kje je don Bosko? Kje je oratorij? Don Bosko! Don Bosko!" Hodili so sem in tja in naglas klicali. To je bil pravi vdor otrok. Ob teh glasovih in ob tem kričanju množice dečkov in fantov so stanovalci bližnjih hiš prestrašeni stopali na prag. Mislili so,

da se je ta množica otrok zgrnila tja s hudobnimi nameni. Ker v tistem delu mesta še nikdar niso slišali govoriti o don Bosku in oratoriju, so ljudje vznejevoljeni odgovarjali: "Kakšen don Bosko, kakšen oratorij, stran od tu, razbojniki!" Dečki pa, ki se jim je zdelo, da se iz njih norčujejo, so še bolj kričali in zahtevali svoje. Drugi, ki so mislili, da jih napadajo, so odgovarjali z grožnjami in pretepom. Stvar je postajala že hudo resna, ko je don Bosko slišal kričanje in se je zavedel, da so to njegovi dečki, ki iščejo novi oratorij. Slišal jih je, kako so ponavljali: "Saj nam je vendar naročil, naj pridemo sem. Kdo ve, kje je njegova hiša?" Tedaj se je pojavil neki fant in z grmečim glasom pokazal na neka vrata: "Don Bosko je tukaj, pojdite za menoj." V tistem trenutku se je don Bosko pojavil pri vratih.

Ko so ga zagledali, so vsi v en glas zakričali: "Oh! Don Bosko, don Bosko! Kje je oratorij? Prišli smo v oratorij." Zgrnili so se okoli njega in prerekanja je bilo konec. Ob tej spremembi se je jeza občanov spremenila v občudovanje. Radovedno so gledali in vpraševali, kdo da je tisti duhovnik, kdo ti otroci in tako naprej. Na vprašanje, kje da je oratorij, je spretni ravnatelj odgovoril, da pravi oratorij še ni dokončan, da pa naj za zdaj pridejo v njegovo sobo, ki je precej velika in bi jim služila za oratorij. Tedaj se je vsa tista množica zaletela gor po stopnicah in vsi so tekmovali, kdo bo prvi prišel v don Boskovo sobo. Eden je sedel na posteljo, drugi za mizo, tretji kar na tla in zopet drugi na okensko polico. Za tisto nedeljo se je vse skupaj kar zadovoljivo končalo, čeprav zaradi pomanjkanja prostora niso imeli možnosti, da bi se razigrali po mili volji. Vendar so se vrnili domov zadovoljni. Končno pa je don Bosko s svojo dobroto, šegavostjo, ljubeznivim vedenjem in ravnanjem nadomestil vse drugo. Na kratko so ponovili krščanski nauk, se naučili kako molitev, pripovedoval jim je nekaj poučnih zgledov in zapeli so nekaj pesmi na čast Mariji Devici; z eno besedo, vse tako, kakor so bili do tedaj navajeni pri sv. Frančišku Asiškem.

Prave težave so se začele prihodnjo nedeljo, ker so se prejšnjim obiskovalcem pridružili še otroci iz bližnje okolice in niso vedeli, kam naj jih dajo. Soba, hodnik, stopnice, vse je bilo polno otrok. Don Bosko je imel krščanski nauk in je razlagal evangelij v svoji sobi, don Borel pa, ki se je ponudil, da bi mu bil v vsem na voljo, je razlagal katekizem tistim, ki so se stiskali na stopnicah. Prava zabava pa je bilo gledati, kako so se ti otroci igrali in zabavali. Eden je prižigal ogenj, drugi ga je ugašal; eden je pometal sobo, ne da bi prej poškopnil z vodo, drugi pa brisal prah; eden je umival krožnike, drugi pa jih je razbijal. Burkle, kuhalnice, vedra, vrči, umivalnik, stoli, knjige, obleka, čevlji, nič, kar je bilo mogoče vzeti v roke, ni ostalo na svojem mestu, čeprav so večji in resnejši fantje skušali napraviti red in jih pospraviti. Naš dragi don Bosko je samo opazoval, se smehljajal

in priporočal, da ne bi nič razbili in pokvarili. "Ljubezen je potrpežljiva" (1 Kor 13,4). Ljubezen je potrpežljiva in koliko let je don Bosko izpolnjeval to krepost v junaški meri, srčno premagoval samega sebe, ko je nenehno stal sredi razgrajških in nevzgojenih fantov!

Tako so minili praznični dnevi. Zjutraj je don Bosko najprej malo spovedoval, potem pa so šli k sveti maši sedaj v eno, drugič v drugo cerkev v Turinu. Včasih je don Bosko vpraševal fante: "Kam bomo šli danes k maši?" "K Mariji Tolažnici, na Goro, v Sassi ali h Crocetti," so kričali dečki. Prišli so iz sob, spravili don Boska v svojo sredo in šli v cerkev, ki jo je določil don Bosko. Ko so hodili po turinskih ulicah, so spotoma molili rožni venec. Navadno so šli k maši k Mariji Tolažnici. Za blagoslov jih je vodil v kapelo sv. Barbare, ki so jo upravljali šolski bratje. Ti dobri redovniki so mu šli močno na roko in so mu dovoljevali uporabo kapele, saj je on že dalj časa rade volje pridigal njihovim gojencem in jih spovedoval.

Znašli pa so se v veliki stiski zaradi pobožnih vaj. Več bivših gojencev se je spominjalo praznika vseh svetnikov, ko so bili dečki stisnjeni v don Boskovi sobi in sosednjih prostorih in so se vsi hoteli spovedati. Toda kako naj naredijo? Bila sta samo dva spovednika, fantov, ki bi se radi spovedali, pa dvesto, stisnjenih kot sardine v škatli. Tedaj je teolog Borel dejal: "Tako ne more iti več naprej. Treba bo najti kak bolj pripraven prostor."

Don Bosko se je odpravil k nadškofu Fransoniju, mu povedal, kaj vse je bilo z njegovim dovoljenjem narejeno, koliko dobrega se je že naredilo in koliko še večjega bi bilo mogoče storiti. Čeprav je monsinjor razumel pomembnost začetega dela, je vendarle vprašal: "Ali ti fantje ne bi mogli iti v svoje domače župnije?" V svoji previdnosti je namreč mislil na mogoče težave s strani župnikov. Don Bosko mu je odgovoril: "Veliko teh fantov je od zunaj in preživi v Turinu le nekaj mesecev na leto. Poleg tega niti ne vedo, v katero župnijo spadajo. Mnogi so nezobraženi, govorijo malo znana narečja, skoraj nič ne razumejo in tudi drugi jih ne morejo razumeti. Precej jih je pa tudi že odraslih in jih je sram biti skupaj z majhnimi otroki. Tisti, ki so iz mesta, pa zaradi malomarnosti staršev ali zaradi različnih vab ali zaradi slabih tovarišev redko ali sploh ne prihajajo v cerkev."

Ni bilo treba dosti pregovarjanja, ko je ljubeznivi nadpastir dejal don Bosku: "Pojdite in storite, kar se vam zdi najbolj primerno. Jaz vam dajem vsa pooblastila, ki so vam potrebna. Blagoslavljam vas in vaše delo in pomagal vam bom v vsem, kakor bom le mogel. Iz tega pa, kar ste mi povedali, jasno vidim, da potrebujete večji in pripravnejši prostor. Predstavite se markizi Barolo, ki ji bom jaz osebno pisal o tej zadevi. Mogoče vam bo mogla ona priskrbeti pripravnejši prostor blizu njenega zavetišča."

Don Bosko je stopil k markizi Barolo. Ker do avgusta prihodnjega leta 1845 bolnišnica ne bi bila nared za redno delovanje, je dobrodelna gospa privolila, da bi dve sobani spremenili v kapelo. Kdor je hotel priti v te sobane, je moral skozi glavna vrata bolnišnice in po poti, ki loči Barolino ustanovo od Cottolenga, kjer so stanovanja duhovnikov, ter po notranjih stopnicah vse do tretjega nadstropja. Ta prostor je bil določen za oddih duhovnikov zavetišča, dokler oni ne bi zasedli svojih prostorov v drugem nadstropju.

To je bil prostor, ki ga je Božja previdnost izbrala za prvo cerkev oratorija. Cerkveni predstojnik je z odlokom 6. decembra don Bosku podelil oblast, da sme tam maševati in dajati blagoslov z Najsvetejšim ter opravljati devetdnevniče in tridnevniče. Postavili so preprost lesen oltar v obliki mize z vsemi najpotrebnejšimi predmeti, z majhnim pozlačenim tabernakljem, majhnim prestolom in dvema angelčkoma v položaju zamaknjene molitve, prinesli so večerni plašč, mašne plašče v različnih barvah, staro široko štolo in nekaj drugih nujno potrebnih svetih oblačil. Dobili so štiri talarčke za ministrante. Markiza Barolo je darovala 70 lir za nakup dvajsetih svečnikov, 30 lir za tapete in 20 za koretlje.

Kapelo so blagoslovili na vedno ljubi spominski dan Marije Brezmadežne, 8. decembra 1844. Pod njeno zaščito je don Bosko postavil oratorij in vse svoje sinove. Na ta praznik je torej don Bosko blagoslovil prvo kapelo v čast sv. Frančiška Saleškega, maševal in mnogim fantom podelil sveto obhajilo.

Nekaj okoliščin je to sveto opravilo naredilo nepozabno. Najprej uboštvo in revščina kapelice. Ni bilo klečalnikov, klopi, stolov. Zadovoljiti so se morali z nekaj gugajočimi se klopmi, z nekaj razmajanimi stoli, ki so pretili, da se bodo sesuli. Vendar Božja previdnost ni čakala dolgo in je prihitela na pomoč, niti krščanska ljubezen ni odpovedala. Vreme pa zares ni moglo biti slabše. Vendar to ni preprečilo, da se slovesnosti ne bi udeležili v velikem številu, tako velika je bila navezanost na oratorij in njenega voditelja. Tisto jutro je zapadlo veliko snega in še vedno je snežilo po gorah, pihal je močan vrtničast veter. Ker je bilo zelo mrzlo, je bilo treba od kod prinesiti peč z žerjavico. Navzoči se spominjajo, kako so na peč, medtem ko so jo nesli v kapelo, padale debele snežinke in v dotiku z vročo površino pokale in kako je vse to dečke zabavalo. Toda to, česar dečki nikdar niso mogli pozabiti, so bile solze v don Boskovih očeh, ki so mu obilno tekle po licih, medtem ko je opravljal sveti obred. Jokal je od zadošččenja, ker je v tem dogajanju videl, kako se je delo oratorija vedno bolj utrjevalo. Odslej se mu je ponujala priložnost, da je zbiral vedno večje število dečkov, da bi jih krščansko vzgajal in jih odvrčal od nevarnosti nemoralnosti in brezverstva.

27.

POGLAVJE

Zakaj so sv. Frančiška Saleškega razglasili za zaščitnika Oratorija – Don Bosko posnema blagost tega svetnika – Začetek večernih in nedeljskih šol – Čudovito izboljšanje obnašanja fantov – Don Boskov študij v cerkvenem konviktu – Sveti božični praznik – Prve nabirke

STVARI V NOVEM ORATORIJU SO STEKLE. Neka velikodušna oseba je dala napraviti klopi, tako da so dečki med svetimi obredi mogli udobno sedeti. Med fanti je ime sv. Frančiška Saleškega postajalo vedno bolj domače in don Bosko je od vsega začetka odločil, da se bo praznik tega svetnika obhajal z največjo slovesnostjo.

Mogoče bo kdo vprašal: Zakaj so ta Oratorij posvetili sv. Frančišku Saleškemu in zakaj so ga tako poimenovali? Ko je bil don Bosko še v cerkvenem konviktu, je v svojem srcu sklenil, da bo postavil vse svoje delo pod zaščito apostola Šableškega, vendar je čakal, da bi mu še don Cafasso povedal svoje mnenje. In don Cafasso je izrekel svojo sodbo. Ko se je don Bosko tiste dni mudil v družbi teologa Borela in so z don Cafassom govorili o težavah, ki jih don Bosko srečuje pri svojem delu, in o njegovi veliki potrpežljivosti v vsaki zadevi ter o vedno bolj vidnem napredovanju Oratorija, so ugotovili, da Oratorij do tedaj še ni imel svojega nebeškega zaščitnika. Po kratkem pogovoru je don Cafasso imenoval sv. Frančiška Saleškega za nebeškega zaščitnika Oratorija in teolog Borel je pritrdil tej odločitvi. Tudi don Bosko je privolil. Za to so se odločili iz treh razlogov. Najprej zato, ker je markiza Barolo v soglasju z don Boskom želela v zavetišču ustanoviti pod tem imenom družbo duhovnikov, ki bi skrbela za mnoge njene ustanove, ki jih je že ustanovila in ki jih je še nameravala ustanoviti. Med temi semenišče mladih študentov "Barolo" v Turinu, delavnico, posvečeno sv. Jožefu v zavetišču, kjer bi vzdrževala, vzgajala in pripravljala za življenje kako stotino deklet, mlajših od dvanajst let. Iz tega razloga

je dala nad vhodom v novo poslopje za duhovnike kaplane naslikati podobo sv. Frančiška Saleškega. Drugi razlog je bilo dejstvo, da je dušnopastirsko delo od don Boska terjalo izredno veliko krotkosti in umirjenosti. Zato je hotel postaviti svoje ustanove pod zaščito tega svetnika, ki je bil najpopolnejši zgled prav te kreposti. In še tretji razlog. V tistih dneh se je v naših krajih, zlasti v Turinu in med preprostim ljudstvom začela na veliko širiti protestantska zmota. Don Bosko si je skušal pridobiti zaščito tega svetnika, da bi mu pomagal pridobiti si lastnosti, potrebne za pridobivanje duše za Boga, luč in moč za boj proti sovražnikom vere, nad katerimi je on tako slavno zmagal v večjo Božjo čast in zmagoslavje Cerkve in v korist toliko kristjanov. Z eno besedo, menil je, da je duh sv. Frančiška Saleškega najprimernejši za vzgojo in pouk ljudstva.

Don Bosko je natančno poznal življenje in spise tega čudovitega apostola. Vse to je od tedaj naprej v govorih v obliki življenjskih dogodkov kakor tudi v izrekih podajal svojim dečkom. Želel jim je zlasti predstaviti njegovo srčno dobroto, ki je toliko krivovercev zopet pripeljal nazaj v katoliško Cerkev. Don Bonetti je nekaj let pozneje pisal: "Govoril nam je o mladosti sv. Frančiška Saleškega in pokazal, da svojega ljubeznivega značaja ni prejel od narave, temveč si ga je pridobil z velikimi napori. Mi smo ob teh besedah mislili na don Boska, za katerega smo iz njegovega pripovedovanja vedeli, da je bil po naravi vročekrven, nasilen, udaren in ni trpel ugovarjanja. Pa smo ga videli pred seboj kot vzor krotkosti, iz katerega je izhajal nebeški mir in je tako zelo obvladoval samega sebe, da se je zdelo, da nima nikakršnih težav s seboj. To smo ugotavljali ob njegovem nenehnem junaškem premagovanju, tako da je postal živa podoba sv. Frančiška Saleškega."

Oratorij je v kapeli velikega škofa iz Ženeve dobival svojo usmerjenost. "Glas o cerkvici," piše don Bosko, "ki je bila namenjena samo dečkom, njihovim pobožnim vajam, prostor, kjer bi se mogli razgibati in zabavati po mili volji, je budil pozornost v celi soseski Valdocca. Vsi so bili otroci delavskih družin. Naša cerkev, ki smo jo šele tedaj začeli imenovati oratorij, je postajala vedno bolj tesna. Pomagali smo si s sobo, kuhinjo, hodniki in vežo, kjer smo uredili šolo za katekizem. Cela stavba je bila oratorij." Ne moremo si misliti, kaj vse je storil don Bosko, da bi našel ljudi, ki bi mu hoteli pomagati. Nekaj večjih fantov, ki jih je za to usposobil, je imelo verouk. Te je v prostem času med tednom zbiral v svoji sobi, jih poučeval in jih z majhnimi darili spodbujal k ljubeznivosti in dobroti v ravnanju z njihovimi tovariši.

Ob prazničnih dneh so fantje trumoma prihajali k spovedi, sveti maši in tudi k svetemu obhajilu. Po končani maši jim je don Bosko na kratko razložil sv.

evangelij. Popoldne je bil krščanski nauk, prepevali so cerkvene pesmi, zatem so imeli vsak svoji starosti primeren nauk, ne predolg in prepleten s privlačnimi zgledi. Potem so odpeli lavretanske litanije in prejeli blagoslov z Najsvetejšim, ki so ga hranili v kapeli samo ob prazničnih dneh. V odmorih pred pobožnimi vajami in po njih je bila priložnost za razvedrilo pod nadzorom dobrega ravnatelja in teologa Borela, ki je bil don Boskova desna roka, ter nekaj bolj resnih fantov. Odmore so prebili na ozkem prehodu med samostanom magdalenk in Cottolengovo bolnišnico, ki se je odpiral na javno cesto, pa tudi na cesti pred hišo. Don Bosko je velikokrat šel pogledat na okoli ležeča polja, da bi videl, ali se ni kdo izgubil ali izmaknil.

Uporabil je vsa sredstva, da bi v Oratorij privabil čim več dečkov. Poskrbel je za igre, igralne naprave, kot žoge, krogle, igralne ploščice, hodulje, in jim obljubljal, da jim bo kmalu priskrbel gugalnico, velikanov korak, telovadnico in glasbeni pouk, godbo in potrebna glasbila. Od časa do časa jim je delil svetinjice, podobice, sadje. Pogosto jim je pripravil zajtrk ali malico. Včasih jim je delil hlače, čevlje in drugo obleko, zlasti najbolj revnim. Dostikrat je obiskoval tudi starše in o tem zapisal: "Kar dečke najbolj pritegne, je lepo ravnanje in prijazni sprejemi. Če hočemo pri vzgoji doseči velike uspehe, moramo iskati način, da bi nas gojenci vzljubili, da se nas bodo potem bali." Fantje so vedeli, kako zelo jih ima don Bosko rad in kako ima vsakega neizbrisno zapisanega v svojem srcu. Vse je poznal in jih klical po imenu in priimku in se spominjal tudi vseh, ki niso več hodili v Oratorij. O tem nas je prepričeval teolog Borel in to smo mogli ugotoviti sami, ko je bilo že na tisoče zunanjih in notranjih gojencev, ki so zapustili Oratorij.

V tem času, to je ob koncu leta 1844, je don Bosko začel ustanavljati in potem vedno bolj izboljševati večerne in nedeljske šole, ki so se kmalu uveljavile tudi v drugih krajih naše dežele in so se danes razširile po vsej Italiji. To je bila dobrodelna ustanova, ki je dala duhovnikom priložnost, da so pokazali, kako vedno skrbijo za korist in napredek ljudstva. Tako se je veliko fantov po pobožnih vajah ob prazničnih dneh odpravilo v stanovanje teologa Borela in don Boska, kjer so se naučili brati in pisati ter računati. To sta delala ne le zato, da bi jih še bolj usposobila za obrt, temveč tudi zato, da bi mogli sami brati katekizem in se poučiti o verskih resnicah. Ugotovila sta, da je veliko fantov, ki niso znali brati, imelo velike težave pri učenju katekizma, ker jim poslušanje veroučitelja ni bilo zadosti. Za veliko mladih je bila to velika dobrota in usluga. Kajti mnogi izmed njih so morali cel dan delati, da so si zaslužili vse potrebno za življenje, in niso imeli časa, da bi hodili v šolo. Če ne bi bilo don Boska in don Borela, bi

ostali vse življenje nepismeni in si ne bi mogli pridobiti niti najosnovnejšega znanja, potrebnega za življenje.

V tem času je bil don Bosko pozoren zlasti na fante, ki so prihajali iz ječ. Prav tukaj je lahko neposredno spoznal, kako se ti nesrečneži, če naletijo na človeka, ki se zanje zavzame, jih zaposli ob prazničnih dneh, jim poišče delovno mesto pri kakem zares krščanskem mojstru ter jih nekajkrat na teden tudi obi-šče, rade volje odločijo za urejeno in pošteno življenje, pozabijo svoje pretekle zablode, postanejo dobri kristjani in pošteni državljani.

Prav tako je don Bosko v zavetišču izkusil, kaj pomeni biti krojač, ko je krpal raztrgano obleko. Fantje so ga pogosto vpraševali, kako je to, da se gre krojača. On pa je veliko let dajal samo en odgovor: "Če bi vam to bilo v kako korist ali bi bilo v večjo Božjo slavo, bi vam povedal."

Medtem ko je pomagal teologu Borelu spovedovati varovanke zavetišča, je še naprej pridigal po raznih mestnih cerkvah in hodil spovedovat v cerkev konvikta. Ni se mogel ločiti od don Cafassa, delal je, kar pravi Pridigar: "Pogosto pa se družim s pobožnim možem, o katerem veš, da se ravna po postavi, s takim, ki je v svoji duši po tvoji duši, ki bo sočustvoval s teboj, če te kaj doleti" (Sir 37,12). In don Cafasso mu je zaupanje vračal s prav tako ljubeznijo in mu dajal na voljo sobo v konviktu, kjer se je don Bosko lahko nemoteno posvečal študiju, saj na začetku v Oratoriju ni bilo na voljo knjig, ki bi mu služile, da bi mogel pisati spise v obrambo vere in napredek pobožnega življenja. Knjižnica sv. Franciška Asiškega pa je bila bogato založena z dragocenimi knjigami.

Dolga leta se je don Bosko vsak dan proti četrty uri popoldne odpravil v konvikt in se navadno v spremstvu služabnikov v konviktu vračal proti devety uri zvečer. Ko je bil pozneje popoldne zadržan, je omejil ta svoj študij na dopoldne od enajste do dvanajste ure, pozneje pa spet začel hoditi proti večeru. Naj je bil dolgo ali samo malo časa v konviktu, je vedno obiskal svojega učitelja in dobrotnika, pa ne samo zato, da bi z njim govoril o moralni teologiji, o navodilih za duhovno življenje Oratorija, temveč tudi zato, da bi se zgledoval pri njegovih junaških krepostih zlasti ob njegovem nenehnem zatajevanju. Včasih ga je skušal odvrniti od strogosti do samega sebe z načeli, ki jih je on sam učil svoje gojence. V don Boskovih rokopisih najdemo nekaj namigov na te njegove obiske. "Don Cafasso je bil že deset let v konviktu in njegov zajtrk je bil le nekaj koščkov kruha, pozneje pa se je še temu odpovedal. Jedel je samo enkrat na dan, in to juho in malo prikuhe. Redno je spal samo pet ur vsako noč. Tudi pozimi. Zaradi velikih naporov in zaradi njegove slabotne telesne zgradbe sem mu nekega dne svetoval, naj bi se hranil malo bolje. On pa je veselo pripomnil, da bo tako ali

tako prišel čas, ko bo treba temu telesu marsikaj dovoliti. 'Vendar mu, dokler bo mogoče, ne bom ničesar dovoljeval.'

Nekega dne sem ga spoštljivo pokaral, češ da mu ta strogost škodi in da njegove telesne zmogljivosti tako iz dneva v dan pešajo. Toda on je odgovarjal: »Oh, nebesa! Nebesa! Koliko moči in zdravja bodo deležni tisti, ki bodo vstopili vanje!«

Te nauke in mnoge druge je don Bosko z veseljem sprejemal, jih izpolnjeval in jih prenašal drugim, kakor bomo videli v teku našega pripovedovanja.

Toda leto 1844 se je iztekalo in kmalu je bil pred don Boskom božični praznik. Ker je don Bosko takoj poskrbel, da so se dečki naučili ministrirati, so svete obrede izvajali zelo dostojanstveno. Vsak praznik so obhajali s skupnim obhajilom, kar je bilo don Bosku izredno pri srcu in mu je bilo v veliko veselje. V tem je bilo tudi njegovo glavno vzgojno sredstvo, zlasti ko je z zakramentom svete spovedi očistil njihove duše in jih skušal držati daleč od vsakega greha. Jezus Kristus sam je v osebнем obisku potrjeval besede, ki so jih pri verouku slišali iz duhovnikovih ust. To je bil eden izmed glavnih razlogov za velik vpliv, ki ga je don Bosko imel na mladino. Na tak način jih je navajal k lepemu, urejenemu življenju.

Sredi teh zasluženih zadovoljstev pa si je don Bosko moral začeti prizadevati za denarna sredstva za svoj Oratorij. Tako se je verjetno odločil don Cafasso, da ga usposobi za to dejavnost, pripravljen, da mu priskoči na pomoč v skrajnih primerih. Don Bosku je bilo skrajno zoprno hoditi okoli gosposkih družin in prositi pomoč, zlasti ker se je bal, da ga bodo zavrnil. Med turinskimi duhovniki ni bilo navade, da bi zlahka moledovali po družinah in prosili miloščino, ker so vse že ustaljene dobrodельne ustanove živele od stalnih dohodkov. Prav tako je Cottolengo pričakoval, da so mu prinesli darove na dom, ne da bi prosil zanje. Toda don Bosko se je ponižal in se velikodušno prisilil, da je vse svoje življenje izpolnjeval Božjo voljo. Gospod Bog pa mu je pomagal, da je uspešno stopil na to pot apostolata.

Teolog Borel, ki je bil prepričan, da je don Boskovo delo izraz skrbi Božje previdnosti za mladino, ga je spodbujal in pomagal, kolikor so mu dovoljevali njegovi opravki. Tako je teolog o tem pripovedoval najprej don Rui in pozneje okoli 1870 don Pavlu Alberi. "Ko je don Bosko prišel v Turin, je bil na začetku pri iskanju sredstev zelo plašen in zadržan. Naj vam pripovedujem o prvih tisto lirah, ki jih je prinesel domov. Bil sem v prijateljskem stiku z družino viteza Gonella. Opisal sem jim izredno dobroto mladega duhovnika Janeza Boska, pripovedoval o velikem dobrem delu, ki ga je opravljal, in o vsem, kar bo še

storil. Priporočil sem jim, da bi bili velikodušni do njega, in obljubil, da jim ga bom poslal na obisk, da ga bodo mogli sami spoznati in ceniti. Ko sem se zopet srečal z don Boskom, sem pohvalil družino, mu govoril o dobrotelnosti, ki so jo opravljali, in mu svetoval, naj jih obišče. Najprej se ni mogel odločiti, češ da teh ljudi ne pozna, toda po mojem prigovarjanju se je le odločil in šel. Radostno so ga sprejeli in po kratkem pogovoru si je pridobil spoštovanje vseh članov družine in so mu ob slovesu dali za njegove dečke tristo lir. Ne da bi on za to vedel, sem mu še večkrat utrl pot k drugim družinam in v kratkem času si je pridobil v Turinu veliko dobrotnikov." "Bogati in revni se srečujeta, Gospod je naredil oba" (Prg 22,2).

Toda koliko je vse to stalo don Boska, se je pokazalo 1886. Nekaterim starejšim članom Oratorija je predlagal, da bi šli prositi miloščino in pisali zaupna pisma znancem in prijateljem, da bi mu priskočili na pomoč, ker zaradi bolezni ni mogel več sam skrbeti za potrebe hiše. Ko so mu nekateri odgovorili, da se ne čutijo zmožne za to in si ne upajo, ker nimajo zadosti prostodušnosti, ki je glavna don Boskova značilnost, je odgovoril: "Oh! Ti si ne moreš misliti, koliko je mene stalo prositi vbogajme." Kljub temu je za večjo Božjo slavo iz potrebe, da je pomagal množici sirot, in prepričan, da bo storil veliko dobrega samim dobrotnikom, ki dajejo miloščino, premagal vsak neutemeljen strah in vse človeške ozire. In Bog je blagoslovil njegovo ponižnost tako, da je med krščanskim ljudstvom našel toliko naklonjenosti in velikodušnega sodelovanja.

Še eno neprijetno zadevo je moral znati premagovati: ljubeznivo kramljanje z dobrotnicami. Vendar je tudi to prinašalo svoje dobre sadove. Ko je prišel v kako palačo, je s svojo skrajno zadržanostjo, preprostim in nenarejenim načinom govorjenja naredil tako velik vtis, da so ga vsi občudovali. Svoje oči je tako čuval, da ni nikdar gledal v obraz svojega sogovornika. Dobre družine, ki so ga poznale vse od njegovih prvih apostolskih nastopov, še danes pričajo: "Zdelo se je, kot da bi angel vstopil v hišo!"

28.

POGLAVJE

Don Boskova pobožnost do angela varuha – Kako jo je priporočal svojim dečkom – Mlad zidarski vajenec rešen smrti po zaslugi angela varuha – Don Bosko da natisniti knjigo Pobožnost do angela varuha

PROTI KONCU LETA 1844 JE bil don Bosko zaposlen s sklepnim pisanjem knjige o pobožnosti do angela varuha, ki jo je začel snovati, ko je bil še v cerkvenem konviktu. Zahvaljeval se je Bogu za tako veliko milost, da mu je naklonil varstvo svojega angela. Tisočkrat smo ga slišali ponavljati: "Svojim angelom bo zate zapovedal, naj te varujejo na vseh tvojih potih. Na rokah te bodo nosili, da z nogo ne zadeneš ob kamen" (Ps 91,11–12). Zato je nežno ljubil svojega angela varuha in vsako leto slovesno obhajal njegov praznik. Bil je tako prepričan, da stoji ob njegovi strani, da se je zdelo, da ga vidi s svojimi očmi. Večkrat čez dan ga je pozdravljal z molitvico angel Božji in se močno zanašal na njegovo varstvo v vseh okoliščinah svojega življenja. Njemu je priporočal samega sebe in svoje fante in upal bi si trditi, da mu je ta nebeški prebivalec pomagal ustanavljati in voditi njegove ustanove.

Nekega dne je don Bosko pripovedoval, kako je bila blažena Ivana od Križa od otroških let obdarovana z vidno navzočnostjo njenega angela varuha, kako jo je on vodil, da je postala redovnica in kot predstojnica odlično opravljala svojo službo ter reševala z njegovo pomočjo še tako zapletene primere. Ko se je v samostanu pojavila kaka težava, ji je angel varuh svetoval način in sredstva, da je popravila napake drugih. Njegova pripoved mi je vzbudila misel, da tudi on sam prejema podoben dar. Te misli se nikakor nisem mogel znebiti. Ali ni mogoče res, da je v teku svojega življenja razjasnil najbolj skrite skrivnosti, ki jih človeško gledano nihče ne bi mogel poznati? Kdo je skrivnostna oseba, ki ga vedno spremlja v njegovih sanjah?

Kakor koli so že te stvari, dejstvo je, da je znal v svoje fante vtisniti globoko spoštovanje in veliko ljubezen do njihovega angela varuha. Sam je pogosto intoniral pesem, ki jo je uglasbil v čast angelu varuhu in so jo vsi dečki nadvse navdušeno prepevali. Ponavljal jim je: "Poživite vero v navzočnost svojega angela varuha, ki je z vami, kjer koli ste. Sveta Frančiška Rimska ga je vedno videla pred seboj, z rokami, sklenjenimi na prsih, in z očmi, uprtimi v nebo; toda ob vsakem še tako majhnem prekršku si je angel zakril z rokami obraz od sramu in ji je obrnil hrbet." Da bi vzbudil v srcih fantov zaupanje v angela varuha, jim je pogosto pripovedoval zgodbo o Tobiji in nadangelu Rafaelu, o velikem čudežu treh hebrejskih dečkov v ognjeni peči v Babiloniji in druge podobne zgodbe, ki jih je polno Sveto pismo in cerkvena zgodovina. V pridigah se nikdar ni naveličal govoriti o tem dobrem nebeškem prijatelju. "Bodite pridni, da boste naredili veselje svojemu angelu varuhu. V vsaki stiski in nesreči, tudi duhovni, se z zaupanjem zatecite k svojemu angelu varuhu in on vam bo pomagal. Koliko ljudi, ki so bili v smrtnem grehu, je rešil angel varuh tako, da jim je omogočil spoved. Gorje pohujševalcem! Angeli nedolžno zapeljanih bodo terjali maščevanje pred Božjim obličjem."

Poleg tega je bil don Bosko silno velikodušen, ko je zasebno sedaj enemu sedaj drugemu po potrebi govoril o angelu varuhu, zlasti pa svojim spovedancem. "Spominjaj se, da imaš za spremljevalca, prijatelja in varuha angela. – Če hočeš, da bosta Jezus in Marija zadovoljna s teboj, poslušaj svojega angela varuha. – V skušnjavah kliči na pomoč angela varuha. Njemu je veliko bolj do tega, da ti pomaga, kot si ti moreš želeti, da bi ti on pomagal. Pogum in moli; tudi tvoj angel varuh moli zate in boš uslišan. Ne poslušaj hudiča in se ga ne boj. On trepeta in beži pred tvojim angelom varuhom. – Prosi svojega angela varuha, da ti bo stal ob strani in molil zate na smrtni postelji."

Veliko fantov je pozneje pripovedovalo don Rui o izrednih milostih in kako so bili obvarovani nevarnosti zaradi te pobožnosti, ki so se je naučili od don Boska.

Fantom je določal posebne dneve, ko bi se še zlasti spominjali angela varuha. V ta namen je priporočal in pisal:

- 1 Cerkev posebej posveča vsak torek v tednu angelom varuhom. Po zgledu svetega Alojzija, ki je izredno častil angele varuhe, vam svetujem, da njemu v čast opravite kako posebno zatajevanje, kot je vzdržnost pri jedi, molitev s prekrižanimi rokami, poljub križanega Jezusa, in če vam je mogoče, še kaka miloščina, kot jo priporoča nadangel Rafael Tobiji.
- 2 Na dan vašega rojstva je angel varuh stopil v vašo službo. Zato v njegovi navzočnosti obnovite vse obljube, ki ste jih storili pri sv. krstu: ljubite in posnemajte Jezusa Kristusa in izpolnjujte njegove zapovedi. Počastite ga na

ta dan s posebno gorečim obhajilom, z malo daljšo molitvijo ali kako drugo pobožno vajo v znamenje hvaležnosti do te prve ljubezni, s katero je angel prevzel skrb za vas.

- 3 Prvi dan vsakega meseca. Zelo vam bo koristilo, če boste po zgledu drugih krščanskih duš, ki jim je bilo pri srcu njihovo zveličanje, premišljevali o kaki večni resnici, si priklicali v spomin veliki cilj, zaradi katerega smo bili ustvarjeni, in kako je z našo dušo. In če bi vas smrt zalotila v tem trenutku, kaj bi bilo z vašo dušo. Prejmite zato svete zakramente. Delajte dobro, dokler imate čas.

To, kar smo sedaj povedali, je don Bosko opravljal sam celo življenje, toda vse od tega trenutka je znal uporabiti to mogočno sredstvo, da je pridobival za krepost tiste, ki so bili še do nedavnega cestni razgrajači. Ti so zvesto izpolnjevali njegove nasvete in neki čudežen dogodek je potrdil nauk dobrega duhovnega vodnika. Neke nedelje so bili vsi zbrani v zakristiji sv. Frančiška Asiškega. Don Bosko je vsakemu izročil list, na katerem je bila natisnjena molitev k angelu varuhu, in jim namenil naslednje besede: "Bodite pobožno vdani svojemu angelu varuhu. Če se boste znašli v hudi telesni ali duhovni stiski, vam zagotavljam, da vam bom pomagal." – In zgodilo se je, da je eden izmed njih, ki so poslušali to priporočilo, bil je zidarski vajenec, nekaj dni pozneje delal pri zidanju nove hiše. Ko je hodil gor in dol po mostovih in opravljal svojo nalogo, so nenadoma popustili podporniki in njemu in še dvema drugima tovarišema je zmanjkalo tal pod nogami. Takoj mu je bilo jasno, da se ne more rešiti; mostišče je razpadlo in vse, deske, opeka, malta z orodjem, je zgrmelo s četrtega nadstropja na tla. Padec s take višine je bilo isto kot smrt. Naš fant pa se je v trenutku, ko je začel padati, spomnil besed, ki jih je govoril don Bosko, in na ves glas poklical na pomoč angela varuha: "Angel varuh, pomagaj mi!" In to ga je rešilo. Glejte čudo! Trije so padli: eden je bil na mestu mrtev, drugega so vsega polomljenega odpeljali v bolnišnico, kjer je kako uro pozneje izdihnil, naš dečko pa, ko so prihiteli ljudje, misleč, da je mrtev, se je dvignil popolnoma zdrav in ni odnesel niti ene praske. Takoj se je odpravil na mesto, od koder je padel, in pomagal drugim delavcem, da so odstranjevali nesrečo. Ko se je naslednjo nedeljo vrnil k sv. Frančišku Asiškemu, je pripovedoval, kaj se mu je zgodilo, in potrdil, kar je don Bosko obljubil v imenu angela varuha. Fantje so se še bolj vneli v pobožnosti do angela varuha, kar je imelo ugodne posledice za njihovo duhovno življenje.

Ta izredni dogodek je navedel don Boska na misel, da bi napisal knjižico z naslovom Pobožnost do angela varuha. – Na dvainsedemdesetih straneh je razpravljajal o razlogih, zakaj naj se kristjan potruди, da bi si pridobil varstvo tega

vzvišenega duhovnega bitja. Snov je razdelil v deset razmišljanj z namenom, da bi bralce pripravil na praznik angelov varuhov: Božja dobrot, ki nam je oskrbela za varuhe svoje angele; Ljubezen angelov do nas; Vsakdanja služba angelov varuhov; Posebna pomoč angelov varuhov med molitvijo, v skušnjavah, težavah, ob smrti, poslednji sodbi in v vicah; Dobrota angela varuha do grešnika; Ljubezen, ki naj jo gojimo do angela varuha zato, ker nas on ljubi. Vsakemu razmišljanju sledi spomin s cvetko ali praktično vajo in z zgledom.

Krepostne vaje za devetdnevnicu so bile naslednje:

1. Vsak dan, vsaj zjutraj in zvečer pri angel Božji se zahvalite Bogu, da vam je v svoji dobroti dal za varuhe tako vzvišene kneze nebes.
2. Ko greste v cerkev, zlasti še v času mašne daritve, povabite svojega dobrega angela varuha, da počasti z vami Jezusa v najsvetejšem zakramentu, in če ne morete iti, naj on namesto vas stori to. Sklenite, da boste trikrat na dan pozdravili presveto Devico Marijo z angel Gospodov. Počastitev, ki velja tudi angelom in je obdarjena z mnogimi papeškimi odpustki.
3. Vsak uspeh v vaših poslih in v dobro prestanih tveganjih pripišite molitvi, razsvetljenju in pomoči angelov. Zato zjutraj in zvečer, v dvomih in tegobah, zlasti ko se odpravljate na kako potovanje, ko greste z doma, molite k angelu varuhu in ga prosite, da vas blagoslovi in varuje pred nevarnostmi.
4. Navadite se, da boste svoje molitve darovali Bogu po rokah angela varuha; tako darovanje podeljuje molitvam večjo učinkovitost in dostojanstvo. Cerkev prosi, da bi sveto daritev opravili po rokah angela. Zato tudi vi, ko ste pri sveti maši, darujte hostijo in kelih Božjemu veličastvu po rokah svojega angela varuha. Danes pa se potrudite, da boste posebno pobožno navzoči pri sveti maši.
5. V skušnjavah se takoj obrnite na svojega angela varuha in ga z vso vdano srca goreče prosite: Angel varuh, stoj mi ob strani in ne dopusti, da bi z grehom razžalil dobrega Boga.
6. V nevšečnostih, ki jih boste občutili v pogovoru z ljudmi, ki so po čudi različni od vas, skušajte to neprijetnost prenesti zato, da boste toliko bolj uživali srečo v družbi angelov v nebesih.
7. Bolj kot pred kugo bežite pred slabimi tovariši in dvoumnimi pogovori, pri katerih vas vaš angel varuh le z muko gleda, ker spravite svojo dušo v nevarnost. V takem primeru vam bo angel varuh očital, da ga niste upoštevali.
8. Vsak dan zjutraj in zvečer priporočite angelu varuhu zadnjo uro svojega ži-

vljenja in mu izročite svoje večno zveličanje: *in manibus tuis sortes meae* (v tvojih rokah je moja usoda). Obiščite danes v njegovo slavo kakega bolnika ali dajte komu kaj miloščine.

9. Obudite vsak dan zaupanje v svojega angela varuha, prepričani, da če mu boste zvesti v življenju, se bo za vas zavzel v trenutku smrti in pri Božji sodbi. Še danes opravite skrbno izpraševanje vesti in pripravite se za dobro spoved.

Tem navodilom je dodal še naslednji napotek:

Trudite se čim bolj, da boste pomagali dušam pokojnih, ki iz plamenov vic prosijo za vašo pomoč in usmiljenje. Toliko bolj zato, ker bo Bog dal, da bodo z isto mero, s katero boste vi pomagali njim, one prosile za vas. Darujte danes molitev angel Gospodov in angel Božji z vsemi odpustki za duše v vicah.

Obhajajte praznik angelov varuhov tako, da boste prejeli zakrament spovedi in obhajila. Zatekajte se z gorečo molitvijo in velikim zaupanjem k vašemu dobremu angelu varuhu, da bo preprečil, da bi se omadeževali z grehom.

Pomislite, kako je v tej pobožnosti, kakor tudi v vseh drugih, vedno postavil za osnovo pogosto sveto obhajilo.

Knjižica se končuje s slavospevom Silvija Pellica Angelček mojega Boga in s seznamom odpustkov, ki jih je prejelo Društvo angela varuha pri cerkvi sv. Frančiška Asiškega z vajo pobožnosti v čast angelu varuhu, ki jo je don Bosko ponatisnil v Preskrbljenem mladeniču. V uvodu beremo naslednje misli: "Dokaz za dostojanstvo človeka je v tem, da ima angela varuha. Ko je Bog ustvaril nebo in zemljo in vse stvari v nebesih in na zemlji, je dal, da so nadaljevale svoje bivanje v moči zakonitosti, ki jim jih je dal v smislu vsakdanje Božje previdnosti. S človekom pa ni bilo tako. Poleg tega, da mu je dal izredne duhovne in telesne sposobnosti in ga postavil za glavo vsega stvarstva, je tudi hotel, da je nebeški duh na poseben način skrbel zanj, tako da mu je od prvega trenutka bivanja na zemlji noč in dan dal spremljevalca, ki hodi z njim na vseh njegovih potih, ga brani v nevarnostih duše in telesa, ga opozarja na slabo, zato da se tega izogiba, in mu nakazuje dobro, da mu sledi. Kako veliko človekovo dostojanstvo in kako velika Božja dobrot! Zares neizogibna dolžnost, da vse to upoštevamo in pravilno cenimo.

Da bi spodbudili vernike k čim večji pobožnosti in vdanosti tem svetim duhovom, so rimski papeži naklonili veliko odpustkov molitvam, s katerimi jih častimo, in prav tako združenjem, ki se trudijo za njihovo češčenje. Da bi pa še bolj spodbudili hvaležnost in zaupanje, ki jih dolgujemo tem našim nebeškim dobrotnikom, smo napisali to delo, v katerem v obliki devetdnevnic predsta-

vljamo tiste nežne in privlačne vidike, ki naj nas navajajo k zaupanju v njihovo priprošnjo in varstvo. Blagor mu, kdor bo razmišljal o zaslugah svojega angela varuha in mu izkazal čast in spoštovanje, kakor smo nakazali na teh straneh, in bo skušal vedno gojiti pobožno vdanost do njih. Nosil bo v sebi, o tem ne dvomim, znamenje Božje izvolitve, kajti med znamenji Božje izbire navajajo teologi, podprti z duhovnimi učitelji, na osnovi Svetega pisma in cerkvenih očetov, tudi stalno vdano pobožnost do svetih angelov varuhov.

Naj Gospod Bog blagoslovi to knjižico in vse, ki jo bodo brali."

S tem delom je don Bosko tudi želel izprositi od svetih duhov gotovost, stalnost in varstvo svojega Oratorija ter vseh drugih del, ki bi jih začel, kajti zapisano je: "Angel Gospodov šotori okoli teh, ki se ga boje, da jih reši" (Ps 34,8).

Don Bosko je končal to svoje delce v zavetišču in si pri pisanju prizadeval predvsem za njemu tako ljubo preprostost in jasnost. Preden je dal rokopis v tisk, ga je prebral Petru Malanu, po domače Parinu, prvemu soustanovitelju zavetišča in tiste čase njegovemu vratarju. Pravim soustanovitelju, kajti če je videl na cesti od staršev zapuščena dekleta brez stanovanja, sredi tisoč in tisoč nevarnosti, jih je povabil v svojo hišo in jih izročil svoji ženi, da bi ona skrbela zanje kot mati. Žena jim je kuhala, jih obdržala pri sebi tudi čez noč, medtem ko je mož z delom služil vse potrebno za življenje in iskal kako dobro družino, kjer bi z lastnim delom pri otrocih ali v delavnici mogle same poskrbeti zase. Ko je markiza Barolo slišala o tem delu junaške krščanske ljubezni, se je odločila, da vzame ta začetek ustanove v svoje varstvo. V ta namen je ustanovila zavetišče, kot smo že rekli, in postavila Parina za zvestega zunanjega čuvaja.

Ta Malan torej, ki je bil zelo malo izobražen, je pozorno poslušal don Boskovo branje, a včasih le ni mogel vsega razumeti. Tako je na primer ob pripovedi zgodbe zidarskega vajenca, ki ga je angel varuh rešil smrti, razumel, da je fant, medtem ko je padal z lesenega ogrodja, zaklel. Zato je vzkliknil: "Prav se ti godi! Z Bogom se ni šaliti!" Don Bosko je bil presenečen. Ko je potem stvar premislil, je ugotovil, da je bil kriv takega nesporazuma njegov malo previsok slog. Znova je predelal skoraj celo knjižico in jo prebral Malanu, ki je tokrat vse razumel.

Knjigo so natisnili pri Parvii 1845 in jo zelo razširili med bralce. V mnogih je zbudila pobožnost do angelov varuhov, kakor je vedel povedati neki ugledni duhovnik našemu don Rui.

29.

POGLAVJE

Don Boskova ljubezen do katoliške Cerkve in njegovapripravljenost, da bi delal za njeno čast – Prizadevanje za spreobrnitev kaznjencev – Čudežno spreobrnjenje – Don Bosko se uči nemščine – Postni verouk pri sv. Petru V vezeh. Občinskaprepoved – Prva don Boskova prošnja papežu za duhovne darove

"OČE NAŠ, KI SI V NEBESIH, posvečeno bodi tvoje ime, pridi tvoje kraljestvo, naj se širi in zmaguje katoliška Cerkev, edina prava Cerkev Jezusa Kristusa. Vsi narodi naj priznajo njene pravice in pravice njenega poglavarja papeža in škofov. Vsi razumniki naj privolijo v njen nauk kot edine varuhinje razodetih resnic, Božje priče pristnosti in ugleda svetih knjig, nezmotljive učiteljice človeštva, najvišjega in neprizivnega sodnika v vprašanih verskega nauka. Njej naj se pokoravajo vsi v izpolnjevanju moralnih in disciplinskih zakonov, da bo po zmagah tukaj na zemlji stopila zmagoslavno v nebesa z množicami odrešenih duš."

To je bila nenehna, goreča don Boskova molitev, to je bila njegova goreča želja, medtem ko je neutrudno študiral cerkveno zgodovino. To se je jasno videlo in slišalo, ko je z besedo in spisi oznanjal in ponavljal te velike resnice in tako pogosto prosil duhovnike, da bi jih pridigali. Vse njegove misli, vsa njegova dela so imela za cilj zmagoslavje Cerkve. Veselil se je njene slave in njenih zmag in silno trpel zaradi preganjanj in trpljenja, ki jim je bila podvržena. Zato si je goreče prizadeval, da bi pomnožil njene zmage in osvojitve, skušal omiliti njene bolečine in nadomestiti njene izgube tako, da je pripeljal v njeno materinsko naročje čim več izgubljenih ovc in s tem množil število njenih otrok. Kot katoličan in kot duhovnik je dobro poznal svoje dolžnosti. Bil je veličasten v svojih zamislih in je skušal uskladiti svoja najmanjša dejanja z dogajanjem v vesoljni Cerkvi; kot navaden vojak, ki velja sicer samo enega moža, toda zvest na svojem

mestu, lahko dostikrat z enim samim dejanjem, bodisi namernim ali samo naključnim, prispeva svoj delež k zmagi cele vojske. Zato ni nikdar opustil prilike, da bi z dobrim nasvetom, s spovedovanjem, pridiganjem, svarjenjem in s soudeležbo pri molitvi prispeval h končnemu uspehu skupnosti, prepričan, da gre za nadvse pomembna dejanja. S takimi svetimi nameni ne le da ni niti za pičico popustil v svojem prizadevanju za poslanstvo pri mladini, temveč je prevzemal še druge naloge svete duhovniške službe.

Zelo so mu bili pri srcu jetniki v kaznilnicah. Vsekakor je s svojim delovanjem v dvajsetih letih pripomogel do mnogih spreobrnjenj. Toda on, ki je skušal vedno povzdigovati izredne uspehe don Cafassa pri delu z jetniki, ni skoraj nikdar govoril o svojem delu med temi nesrečneži. Toda mi smo marsikaj zvedeli od teologa Borela, ki je imel don Boska nadvse rad in ga zelo spoštoval kot pravega svetnika. On nam je pripovedoval o njegovi zavzeti skrbi, kako bi nekaj resničnih spreobrnjenecv med jetniki, zelo bistrih, izobraženih in spretnih govorcev, sposobnih, da so se uveljavili med tovariši, tudi med najbolj nasprotnimi, previdno usposobil, da bi z ustreznimi pogovori pripravili svoje tovariše k poslušanju duhovnikove besede. Ker so ti spreobrnjenci dobro poznali vse ugovore svojih sotrpinov proti veri in pobožnim vajam, njihove kletvice proti Božji previdnosti in obrekovanje duhovnikov, je sedaj enega sedaj drugega uvažal v javni pogovor in jih usposabljal, da so zavrnilo vse tiste neumnosti in vnesli v te nesrečne glave prava načela. In tako se je dogajalo, da je don Boska, ki je zaupno kramljal s kako skupino ali začel razlagati katekizem, ta ali oni uvedene prekinil z vprašanjem ter s tem vzbudil splošno pozornost vse tovarišije. Vpraševal je, ugovarjal, duhovnik pa je odgovarjal. Toda vprašanja in odgovori so bili tako zabeljeni z duhovitimi dovtipi, ljudskimi pregovori, smešnimi pa spodbudnimi dogodivščinami, da je resnica, medtem ko je vzbujala smeh, prepričevala in mehčala srca in vedno v kom vzbudila željo po lepšem življenju. Don Bosko je imel zadoščenje, da je videl, kako so se ljudje, ki so toliko let živeli brez Boga, spreobračali, prejemale svete zakramente in bili zgled krščanskega življenja tudi že dobrim vernikom.

Toda don Bosko ni od Gospoda dosegal takih milosti samo z molitvijo in drugim svetim prizadevanjem, temveč tudi z žrtvami, ki jih je v ta namen velikodušno prispeval. Njegovo spokorno življenje je ostalo vedno skrivnost, toda marsikaj se je le izvedelo. Tako so ga videli, da je pred obiskom ječ ali po njem imel vse razbolene in rdeče oči, včasih je imel silen glavobol ali ga je neusmiljeno trgalo po zobeh. In to po cele dneve. Če se je pripetilo, da je moral opraviti kako pomembno nalogo, ki je zahtevala mir, so bolečine v hipu popustile; ko je

pa opravil nalogo, so se bolečine spet pojavile z vso silo. Iz takih in drugih podobnih znakov, ki so se pogosto ponavljali, so potem sklepali na njegovo notranje doživljanje. Jožef Buzzetti je menil, da je Bog don Bosku pošiljal take tegobe na njegovo prošnjo v zameno za spreobrnjenje kakega trdovratnega in zakrnjenega kaznjenca. Dejansko je don Bosko nekoč zaupal don Dominiku Ruffinu, da je prosil Boga, naj njemu pošlje pokoro, ki bi jo moral naložiti kakemu jetniku, in dodal: "Če ne opravim sam pokore, kaj naj naložim tem revežem?"

Zato se prav nič ne čudim, da je včasih v te ječe stopila sama Devica Marija in sodelovala pri apostolatu don Boska, don Cafassa in teologa Borela, ki so bili pripravljeni na taka junaška dejanja. V tistih letih se je zgodilo čudežno spreobrnjenje, o katerem smo slišali iz ust samega protagonista. Kot otrok je pobegnil od doma, postal vojak, si s pridnostjo pridobil čin narednika in bil s svojim regimentom nastanjen v Nizzi Marittimi. Bil je skrajno pokvarjen in je sovražil vse, kar je bilo v kakršni koli zvezi z vero. Ko je iz radovednosti obiskal svetišče Madonna del Laghetto (Mati Božja Pri jezeru), je na svoje oči videl, kako so prinesli pred Marijino podobo hromo deklico, ki je skoraj umirala. Dobro je opazil njen mrtvaški obraz, slišal prošnje in vzdihе okoli stoječih in v danem trenutku je prav tako videl, kako je njen obraz postal rožnat, kako je deklica začela vzklikati od radosti, vstala in bila popolnoma zdrava. To je bil očitni dokaz Marijine dobrote. Čudež je bil tako jasen, da je prepričal tudi našega vojaka, toda namesto da bi se raznežil, je pobesnel in kričal proti Bogu, čigar obstoj je zanikal, ker je pač tak dogodek bil očitna obsodba njegovega vedenja. Več kot štirideset drugih vojakov je bilo prav tako priča čudežnega dogodka, ker so zaradi zamenjave garnizona prišli v ta kraj in iz radovednosti obiskali to čudodelno podobo. Ko so se vrnili v vojašnico, so vsi govorili o čudežu, ki so ga videli na lastne oči. Toda narednik se je ob tistih govorih razburil, zanikal očitno dejstvo in imenoval zabite neumneže vse, ki so to trdili. Toda vojaki niso odnehali. Tedaj je izjavil, da je bil tudi on tam, pa ni videl nikakršnega čudeža. Nato je vsem ukazal, da morajo molčati. Eden izmed vojakov si je upal ugovarjati in narednik ga je dal vreči v ječo.

Toda ta njegova brezbožnost ni ostala brez kazni. Zaradi nekega hudega dejanja je bil kaznovan z desetimi leti ječe. Nesrečnež se v napadu divje jeze ni mogel sprijazniti z izgubo svobode in je hudo preklinjal. Ko je zagledal na zidu obešeno podobo Žalostne Matere Božje, ga je prevzel tak hudičevski bes, da je vzel vžigalico in jo prižgal, da bi zažgal to sveto podobo. Takrat pa je pobesneli človek nenadoma začutil skrivnostno silo, ki ga je ustavila. Presenečen se je ozrl okoli, in ko ni videl nikogar, se je zavedel, da je morala biti nebeška sila, ki ga je zadržala. V trenutku so se spremenila njegova čustva, padel je na kolena in

začel bridko jokati. Prosil je spovednika, da bi se spovedal, in ko je dobil odvezo, je začutil tako srečo kot še nikoli v življenju. Njegovo spreobrnjenje je bilo podobno spreobrnjenju sv. Pavla na poti v Damask. Od tistega trenutka se je nenehno trudil, da bi zadostil za svoje grehe z radostno pokorščino trdim jetniškim predpisom, popravil pohujšanje z lepim zgledom in svetim govorjenjem, in tako je pripravil veliko svojih tovarišev kaznjencev, tudi najbolj zakrknjenih, da so se z dobro spovedjo spravili z Bogom. Ko je končno zapustil ječo, je bil vsem zgled lepega verskega in domoljubnega življenja in si je v kratkem času spet pridobil ugled in spoštovanje pri rojakih.

Njegov zgled je potegnil za seboj mnoge, tako glede vztrajnosti kakor tudi v gorečnosti. Med njimi je bil kaznjeneec, ki je ob vrnitvi domov dovolil, da so reže potrgali grozdje v njegovem vinogradu, tisto pa, kar je ostalo, je shranil za zimo in razdelil med bolnike. Vse svoje imetje je daroval za dobrodelne namene. Vedno se je zavzel za obrambo vere, in če je slišal, da so jo slabi kristjani zasramovali, je odločno nastopil. Vzvišen nad strahom pred ljudmi, je v kavarnah, gostilnah in na trgih zaprl usta ljudem, ki so začenjali nemoralne pogovore, in če si je kdo upal očitati mu njegovo preteklo življenje, je imel navado reči: "Da, tudi jaz sem nekoč govoril tako. To je bilo takrat, ko sem še spadal v kraljestvo nečistih živali, ki mu sedaj pripadate vi." Hvaležen don Bosku za veliko uslugo, ki mu jo je storil, je ostal vedno v tesnem stiku z njim, postal njegov velik dobrotnik in ga pogosto obiskoval. Bog je s tem in drugimi spreobrnjenji bogato poplačeval don Boskovo ljubezen, ki je blagoslavljal križe, za katere je prosil in jih nosil iz ljubezni do duš.

Še drugi dogodki nam pričajo, kako je bil don Bosko vedno pripravljen, da se je izpostavil vsakemu še tako težkemu naporu, če je bilo treba pomagati v duhovnih potrebah. Leta 1845 je bilo v Turinu veliko nemških družin in nemških vojakov, ki so se bojevali pod piemontsko zastavo. Le malo duhovnikov je znalo nemško, in ker so bili zelo zaposleni z drugim delom, teh vojakov nihče ni spovedoval. Zato so se te družine kakor ti vojaki znašli v popolni verski brezbriznosti. Verne osebe so se obrnile na don Boska, mu pripovedovale o pomanjkanju duhovnikov in ga prosile, da bi skušal pomagati. Kaj naj stori? Don Bosko ni znal nemško, bližal se je velikonočni čas in Nemci bi radi opravili svojo velikonočno dolžnost. Nekaj jih je hudo bolnih ležalo po bolnišnicah. V skrbi za njihovo duhovno življenje se je don Bosko začel učiti nemščino. Kupil si je slovnico nemškega jezika, nemško berilo, si poiskal dobrega učitelja in se en mesec, kolikor so mu dopuščali opravki, posvetil učenju nemščine. Sestavil je vprašanja, ki se tičejo najobičajnejših grehov te vrste spovedancev, napisal ustrezne

odgovore, podal kratek spodbudni nauk, navedel obrazec za kesanje in dal vse skupaj prevesti svojemu učitelju. Predelala sta sedemnajst lekcij, za katere je plačal dvajset lir, vsekakor precejšnja vsota za njegov žep, začel spovedovati po nemško in se veselil, da je z Božjo pomočjo imel kar lepe uspehe. Ko se je razvedelo, da don Bosko spoveduje v nemškem jeziku, so od vseh strani drveli k njemu spovedanci in mu dali priložnost, da je še dodatno povečal njihovo število. Ti so ga popeljali še v bolnišnice, kjer so ga sonarodnjaki veselo pozdravili in nekaj jih je umrlo v njegovi navzočnosti. Ta naval nemških spovedancev je trajal tri leta, dokler se odnosi med Piemontom in Avstrijo niso skalili in so se nemško govoreči vojaki vrnili domov.

Don Bosko se je skušal izpopolniti v znanju nemškega jezika, dokler je to terjala njegova dušnopastirska služba: razširil je spovedna vprašanja in odgovore, vendar samo za spovedovanje. Kakor hitro ni bilo več potrebe, je opustil nadaljnje učenje nemščine in v spominu mu je ostalo le nekaj besed in stavkov. Nekega večera leta 1876 je svojim fantom med drugim pripovedoval tudi tole: "V prvih letih Oratorija sem se učil nemškega jezika, toda ta jezik sem pozabil, kakor pozabiš vsakega, če se v njem stalno ne vadiš. Pred nekaj leti sem v irskem kolegiju v Rimu skušal govoriti nemško s tremi škofi. Govoril sem slabo in me niso razumeli, oni pa so prehitro govorili in jaz nisem nič razumel. Bili smo prisiljeni, da smo govorili latinsko. Tedaj smo se kljub mnogim napakam mogli sporazumeti. Latinski jezik je zelo koristen za znanstvene pogovore in zelo lepo teče, če pa hočemo govoriti o vsakdanjih stvareh, kot na primer o postrežbi pri mizi, o kuhinjskih zadevah, o delu in orodju različnih obrti, o sobni opremi, naših navadah in običajih, pa je zelo težko. Kljub temu se je nekje našel neki dober duhovnik, ki je napisal *De grillis capiendis*" (Kako lovimo murne). Te besede so vzbudile vesel smeh. Ko so se umirili, je nadaljeval: "Sicer pa, da vam resno povem: silno je koristno, da v danih okoliščinah izrabite priložnost in se naučite kakega jezika. Vsak jezik podre ovire, ki nas ločijo od milijonov in milijonov naših bratov drugih narodov, in nas usposobi, da storimo kaj dobrega nekaterim ali pa celo mnogim izmed njih. Veliko sem spovedoval v latinskem jeziku in v francoščini. Celo grščina mi je prišla nekoč prav, ko sem v Cottolengu spovedal nekega katoličana z Vzhoda. Oh, če bi mi mogli z našo krščansko ljubeznijo objeti ves svet in ga pripeljati v Božjo Cerkev!"

Medtem se je v zavetišču redno opravljajal krščanski postni nauk in dečki so se vneto pripravljali na izpolnitev velikonočne zapovedi in na prvo spoved. Ker pa je število fantov izredno naraslo in ni bilo več prostora, sta don Bosko in teolog Borel menila, da bi bilo prav, če bi dobili nove razrede in ustrezne kate-

histe. Na severni strani zavetišča na desni strani Dore je stala cerkev častnega groba sv. Križa s preddverjem in dvoriščem. Temu svetemu kraju so po domače rekli sv. Peter V vezeh in tukaj so pokopavali mrtve, preden so uredili javno pokopališče. Tukaj so bile tudi grobnice nekaterih uglednih družin. Zdi se, da je teolog Borel s preprostim dovoljenjem župnika pri sv. Simonu in Judu in s privolitvijo kaplana sem pripeljal lepo število fantov in je vse do začetka velikega tedna imel zanje krščanski nauk. Katehisti so bili zadovoljni in so delali načrte za prihodnost. Ker pa je bila cerkev last turinske občine, je neki hudobnež o teh načrtih obvestil računovodstvo. Računovodstvo je bilo tiste čase precej več od današnjega občinskega sveta. To je bil zbor glavnih občinskih svetovalcev, ki so imeli v rokah vso civilno oblast. Načelnik računovodstva, imenovan mojster računovodja, je bil prvi mestni svetovalec in obenem mestni namestnik, kar je bilo več kot župan. In ta namestnik je bil takrat markiz Cavour.

Občinska uprava je sprejela ovadbo. V občinskih arhivih se hrani odlok z datumom velike noči: 23. marca 1845. Ko je računovodstvo slišalo sporočilo o zboru tako imenovanih katehistov v kapeli pokopališča sv. Petra V vezeh, je odločilo, da se od sedaj naprej prepove dohod v kapelo v te namene in prosi gospode župane, da bi vplivali na župnika, da prepreči katehistom zborovanja, ki naj bi se tam dogajala.

To je bil začetek težkih preizkušenj, skozi katere naj bi don Bosko šel pri svojem delu. Toda on se ni ničesar ustrašil, ker je bil prepričan o svojem poslanstvu.

Ponosen, da je bil član kraljestva Jezusa Kristusa, obrnjen v Rim – središče edinosti, priznavajoč popolno oblast rimskega papeža čez vso Cerkev, in to ne samo v besedah temveč tudi v dejanju, je prosil papeža Gregorja XVI. posebne milosti. Prosil je za duhovne darove, ki bi jih podelil petdesetim glavnim sodelavcem in sodelavkam ter dobrotnikom, ki so si posebno prizadevali za telesni in duhovni napredek njegovih dečkov. Podajamo prošnjo in odgovor.

Presvetli Oče!

Duhovnik Janez Bosko iz Castelnuova d'Asti, škofija Turin v Piemontu, z dovoljenjem za spovedovanje, ponižno kleče pred nogami Vaše svetosti goreče prosi za:

1. dovoljenje za uporabo privilegiranega oltarja dvakrat na teden; te usluge do sedaj še nisem bil deležen;

2. dovoljenje, da smem darovati sveto mašo eno uro pred nastopom zarje in eno uro po poldne vsakokrat, ko bi bil za to zadosten razlog, za kar ne bi dobil nobene druge nagrade kot samo običajno mašno miloščino;

3. popolni odpustek ob smrti uri za prosilca in za njegove sorodnike vse do vključno tretjega kolena in za petdeset drugih oseb, ki bi jih določil prosilec.

Naj vas Bog itn.

NJEGOVA SVETOST GREGORIJ PAPEŽ XVI.

Iz avdiencie pri N. S. dne 18. aprila 1845

Njegova svetost je prepustila prošnjo z vsemi potrebnimi dovoljenji sodbi ordinarija, da dovoli prosilcu, da sme darovati sveto mašo eno uro pred nastopom zarje in eno uro po poldnevu, vendar tako, da v moči tega dovoljenja ne prejme več kot navadno mašno miloščino. Vse to velja ne glede na kateri koli drug odlok ter v mejah in običajih, kakor se glasi prošnja in kakor naroča Cerkev v apostolskih listinah.

Namesto kard. A. DEL DRAGO

L. AVERARDI, namestnik

Z velikim veseljem in globokim spoštovanjem je don Bosko sprejel odgovor, ki mu je omogočil, da pokaže hvaležnost tistim, ki so mu pomagali. Verjetno je bila prva oseba, ki je bila deležna tega odpustka, gospa Erminia Agnese iz plemenite družine Provana del Sabbione, soproga grofa Karla Alberta Caysa, že takrat velikega prijatelja don Boska in občudovalca njegovih kreposti. Don Bosko je pohitel z obvestilom, da sta bila grof in grofica deležna velike milosti, podarjene od papeža. Gospod in gospa sta ga slovesno sprejela in povabila, da bi ostal z njima na kosilu. Ker pa še ni bil čas, da bi sedli za mizo, so ga odpeljali v prelepo sobo, kjer je lahko v miru odgovarjal na pisma, ki jih je vedno nosil s seboj. In tu se je pripetilo nekaj, o čemer nam je pripovedoval sam gospod grof: "Ko sem se nenajavljen vrnil v sobo, kjer je bil don Bosko, sem ga dobil, kako se je globoko sklonjen bližal oknu. – Kaj pa delate don Bosko? sem ga vprašal. On pa mi je odvrnil: – Odstranjujem preprogo izpred mojega stola, ki ne sodi k opremi reveža, kot sem jaz. In to je izrekel s tako samoumevnostjo in ponižnostjo, da sem bil presenečen ob dejstvu, kako je don Bosko nizko mislil o samem sebi." Grofica je hvaležno sprejela papeško listino, ki ji je bila v veliko oporo v njeni zadnji bolezni. Grof Cays je izročil don Bosku spovedni listek svoje soproge, ki ga je prejela v župniji sv. Terezije, in don Bosko ga je ohranil med svojimi papirji. Na njem je natisnjeno naslednje besedilo: 1845. *Magister adest et vocat te* (Učitelj je tu in te kliče, Jn 9,28). To je bil Jezus Kristus, ki je klical k sebi Marijo Magdaleno, eno njegovih prvih sodelavk. Srečna napoved za gospo, ki je z velikodušnostjo podpirala don Boska in njegove reveže.

Malo pozneje je don Bosko prosil v Rim in dobil naslednjo izjavo v korist svojih dečkov v želji, da bi bolj vredno molili in prepevali litanije presvete Device Marije.

IZJAVA

Odpustek dvesto dni, ki ga je podelil že Sikst V. blaženega spomina in Benedikt XIII. vsem kristjanom enega in drugega spola vsakokrat, ko bi vsaj s spokornim srcem pobožno molili litanije blažene Device Marije, je Pij VII. svetega spomina ne samo potrdil, temveč razširil na tristo dni. Poleg tega je krščanskim vernikom, ki bi vsak dan molili imenovane litanije, dobrohotno podelil tudi popolni odpustek, ki ga je mogoče dobiti na pet glavnih Marijinih praznikov, to je brezmadežno spočetje, božič, oznanjenje, svečnico in vnebovzete, če so se spokorno spovedali in pobožno prejeli sveto obhajilo, pobožno obiskali kako cerkev ali javni oratorij in tam nekaj časa pobožno molili. Poleg tega je njegova svetost želela, da bi mogli te odpustke nameniti vernim dušam v vicah, in to za vse večne čase.

V potrdilo itn.

*Dano v Rimu v tajništvu Svete kongregacije za odpustke, dne 28. maja 1845
nadškof PRIMAVALLI, namestnik*

S tema dvema prošnjama se je don Bosko prvič obrnil na svete kongregacije, in ko ga je eden izmed njegovih gojencev vprašal, zakaj je to storil, mu je odvrnil: "Saj me niso zanimali samo odpustki, temveč sem si želel stopiti v neposreden stik s Svetim sedežem, želel sem, da bi moje ubogo ime prišlo pred oči samega namestnika svetega Petra in nosilca njegovih Božjih oblasti, želel sem se mu približati na način, ki je bil takrat mogoč in v rabi." Naj dodamo, da se ta vera in to navdušenje nikdar nista zmanjšali v njegovem srcu. Še preden so papežev nezmotljivost razglasili za versko resnico, je bil o tem že sam trdno prepričan. Cenil je vsa njegova dela, odloke in nauk tudi takrat, ko ni govoril ex cathedra. Pogosto je ponavljal, da je treba papežev besedo vedno imeti za očetovski ukaz. Svojim fantom je priporočal, da bi vedno zvesto ubogali papeža in ne bi zaupali tistim, ki bi govorili kar koli neprimernega o papežu, ki je namestnik Jezusa Kristusa na zemlji. V štiridesetih letih njegovega življenja je njegov odnos do papeštva v osebah dveh papežev prebrodil mnoge preizkušnje in težave. Vedno jih je skušal olajšati in zmanjšati, četudi si je s tem nakopal sovražstvo nasprotnikov. Privolil je v velika ponižanja, samo da je s tem podprl papežev želje in poglede. Toda o vsem tem bomo videli dokaze ob svojem času.

30.

POGLAVJE

Oratorij pri sv. Petru V vezeh – Kaplanova gospodinja – Obdolžitveno pismo – Dva nesrečna dogodka – Dečke iz Oratorija preženejo od sv. Petra V vezeh – Podobnosti življenja sv. Filipa Nerija in don Boska – Prizadevanje, da bi don Boska postavili za kaplana pri sv. Petru V vezeh – Občinska uprava zavrne prošnjo – Praznik sv. Alojzija

NOBENA STVAR NI MOGLA ODVRNITI don Boska, da ne bi nenehno mislil na Oratorij. V svoji previdnosti je predvideval dan, ko bo moral zapustiti bolnišnico. V bojazni, da bi dečki ostali tudi samo za kratek čas prepuščeni sami sebi, je začel tu in tam iskati novo stalno bivališče. Markiza Barolo se je več kot enkrat pokazala nezadovoljno zaradi napote toliko dečkov, ki so s svojim kričanjem vznemirjali tamkajšnje prebivalce in bližnje ustanove. Tudi nekaj cvetov, ki so jih razposajeni in brezglavi obiskovalci Oratorija odtrgali v ograji ob vhodu, je dalo markizi povod za čemernost in je to don Bosku tudi jasno povedala.

Nekega dne je ves zatopljen v svoje misli odšel iz zavetišča in se kar nena doma znašel pred cerkvijo sv. Petra V vezeh. Prišlo mu je na misel, da bi se predstavil kaplanu, nekemu don Jožefu Tesiu, nekdanjemu kapucinu, in ga prosil, da bi mu dovolil, da bi smel za nekaj časa zbirati tam svoje fante. Don Tesio ni dal, da bi don Bosko povedal svojo misel. Ves navdušen je dejal: "Pridite, pridite, don Bosko, s svojimi dečki! V veliko veselje mi bo." Verjetno odlok računovodstva še ni prišel kaplanu v roke, niti katehistom, saj so se ti po velikonočnih praznikih umaknili in jih ni bilo več tja. Don Bosko je poskusil nov način in markiza Barolo se je strinjala, saj je bil načrt v skladu z njenimi željami.

V nedeljo 25. maja je don Bosko po opravljenih pobožnostih v bolnišnici po kosilu odpeljal fante k sv. Petru. Don Tesio je bil zdoma. Dolg hodnik s stebrički,

obširno dvorišče in primerna cerkev za svete obrede so zbudili v dečkih silno navdušenje in so od radosti kar poskakovali.

Toda nesreča in žalost! Komaj so se naužili malo mladostne radosti, že jih je zadelo veliko razočaranje. Ob tistih grobovih se je pojavila velikanska ovira. To ni bil kak od mrtvih vstali pokojnik, ki je tam počival, temveč živ človek: stara kaplanova gospodinja. Kakor hitro je zaslišala petje, kričanje in zlasti še vrišč otrok, je vsa pobesnela prihrumela iz hiše in z nočno čepico postrani na glavi in z rokami v bokih začela zmerjati v tistem značilnem slogu, ki ga je sposobna samo razkačena ženska.

Njen bes se je še povečal, ko je videla, kako se je nekaj dečkov začelo igrati z žogo, kako je neki fant preplašil kokoš v košari, ko je legla jajca in preplašena vzletela ter izgubila jajce, ki je padlo na tla in se razbilo. Poleg nje je kričalo še neko dekle, pes je divje lajal, maček obupno mijavkal in kokoši kokodakale kakor nore. Človek bi mislil, da bo izbruhnila evropska vojna.

Ko se je don Bosko zavedel položaja, se je približal gospodinji in jo skušal pomiriti. Dopovedoval ji je, da fantje nimajo slabega namena, da se samo zabavajo, da ne delajo greha in da bi majhen ukaz lahko vse uredil. Toda vse je bilo samo govorjenje gluhemu, kajti ni je večje jeze, kot je jeza razkačene ženske (prim. Sir 25,23). Daleč od tega, da bi jo mogel don Bosko pomiriti, je stresla nanj kup umazanih psov in zaničevalnih rekov. Kričeč kot obsedena, je zdaj pretela don Bosku pa zopet fantom, češ: "Če vas don Tesio ne bo spravil takoj od tod, bom za to jaz poskrbela. In don Bosko, tako vzgajate te razbojnike, te osle, te rogovileže, nesramneže, namesto da bi jih umirili! Dobro premislite, preden boste prihodnjo nedeljo postavili nogo na to zemljo, sicer bo po vas.

Ljubezen ni nevoščljiva (1 Kor 13,4). Da bi končal ta žalostni prizor, je don Bosko takoj ukazal, naj odmor končajo. Nato se je obrnil k ženski in ji mirno dejal: "Moja draga gospa! Ali ste prepričani, da boste prihodnjo nedeljo še tukaj? Kako nam potem prepovedujete, da naj prihodnjo nedeljo ne hodimo več sem?" Nato se je napotil k cerkvi, obdan z dečki, med katerimi sta bila Melanotti in Buzzetti, ki sta nam pripovedovala dogodke tistega dne. Leto pozneje so jih pripovedovali don Cezar Chiali, ki je napisal naslednje.

Nekaj teh fantov je tedaj reklo don Bosku: "Kako hudobna je ta ženska, da tako kriči." On jo je opravičil in povedal, da ni prav zdrava. Potem je odgovoril drugim, ki so menili, da ni pametno hoditi na odmor k tisti cerkvi. "Bodite prepričani, da vas ta ženska prihodnjo nedeljo ne bo več zmerjala."

Vstopili so v cerkev, don Bosko je imel kratek krščanski nauk in skupaj so zmolili rožni venec. Nato jih je ljubeznivo odslovil. Fantje so se mirno razšli na

svoje domove v upanju, da bo prihodnjo nedeljo potekalo vse v najlepšem redu. Pa so se motili, kajti to je bilo prvič in zadnjič, da so se zbrali na tistem kraju. Ko je don Bosko zapuščal cerkev, je neuravnotežena babnica še naprej sipala grožnje na don Boska, pri čemer so ji pomagale še nekatere druge ženske, ki jih je privabil. Eden zelo resnih fantov, neki Melanotti iz Lanza, ki se je v tistem trenutku približal don Bosku, nam je pripovedoval, da se sveti duhovnik ni prav nič razjezil niti se ni dal vreči iz ravnotežja, temveč se je žalostno z globokim vzdihom obrnil k njemu in dejal: "Revica! Zabičuje nam, da naj ne stopimo več na ta prostor, ona sama pa bo prihodnji praznik že v grobu."

V tistem trenutku se je vrnil don Tesio domov v hišo, ki je stala za cerkvenim korom. Gospodinja mu je šla naproti in mu opisovala don Boska in njegove dečke kot revolucionarje, onečaščevalce svetih krajev in kot prave razbojnice. In kaplan, ki je sicer poznal jezljivo vzburljivost svoje gospodinje, se je dal pregovoriti in prepričati zaradi grdih klevet in je zavrnil Oratorij. Prišel je izza ograje, in ko je videl don Boska na koncu trga v družbi nekaj fantov, se je približal in mu s povzdignjenim glasom dejal: "Prihodnjo nedeljo ne hodite sem, da bi nas s podobnim vriščem in hruščem vznemirjali. Prihodnjo nedeljo nikar ne hodite sem! Poskrbel bom, da vam to ne bo mogoče." In don Bosko je, medtem ko je odhajal, rekel:

"O, ubožec ubogi! Saj niti ne veste, ali boste prihodnjo nedeljo še živi." Te besede je slišal zgoraj omenjeni Melanotti, ki je zopet občudoval nasmejanega in mirnega don Boska in ga pospremil v zavetišče.

Še tisti večer si je gospodinja tako dolgo prizadevala pri don Tesiu, da ga je prisilila, da je pisal na občinsko upravo. Po nareku razbesnele ženske je napisal trpko pismo in v njem prikazal don Boska in njegove fante v najbolj črnih barvah. Trdil je, da so dečki pisali po nagrobnih spomenikih žaljive besede, in opisal njihov shod kot dejanje vdora in upora. Težko nam je, da to napišemo, pa je vendar res: to je bilo zadnje pismo, ki ga je napisal ubogi kaplan. V ponedeljek je pismo zapečatil in poklical gospodinjo: "Nesi to pismo na občinsko upravo." To so bile njegove zadnje besede. Nekaj ur po odhodu poslanke je don Tesia zadela kap in ob 0,30 28. maja je v 68. letu starosti umrl, vendar okrepčan s svetimi zakramenti.

Don Tesijevo pismo je na župane mesta napravilo tak vtis, da so takoj izdali ukaz pregona proti don Bosku, če bi se vrnil z dečki k sv. Petru V vezeh.

Toda pri sv. Petru V vezeh so komaj zagrnil en grob, ko se je že odprl drugi. Služkinjo je doletela ista usoda kot njenega gospodarja in je šla za njim nekaj dni pozneje. Tako sta še pred koncem tedna izginila s sveta dva nasprotnika

Oratorija. Lahko si mislimo, kakšen preplah sta ti dve smrti povzročili v prebivalcih tistega naselja. Vsak je tu lahko videl Božjo roko. Tudi dečki so bili tako presunjeni, da so, namesto da bi se odtujili don Bosku, še bolj vzljubili Oratorij in njegovega voditelja in obljubili, da ga ne bodo nikdar zapustili. Tega prepričanja je bil tudi teolog Borel. Nekega dne sta sedela pri mizi z don Boskom don Bosio in don Pacchiotti, njegov sodelavec. Prav tiste dni so pri mizi brali življenjepisa sv. Filipa Nerija, in sicer strani, na katerih piše, kako so vsi tisti, ki so se upirali svetemu apostolu Rima, v presledku nekaj dni izginili s tega sveta. Teolog je opomnil, kako se je nekaj podobnega zgodilo tudi tu. Prav zato pa je potrebno, da mu pomagamo v vseh okoliščinah, tudi v najhujših primerih, kajti bodimo prepričani, da s tem podpiramo načrte Božje previdnosti.

Naslednjo nedeljo, 31. maja, je visel na vratih tiste cerkve občinski odlok, ki je prepovedoval kakršno koli zbiranje v predverju in veži. Ker veliko fantov ni bilo obveščenih, se jih je zbrala velika množica pri sv. Petru. Tu je bilo na njihovo veliko začudenje vse zaprto in stražarji so jih grobo napodili. Vsi preplašeni so pritekli k don Bosku, ki jih je z veseljem pričakoval v zavetišču, kjer so dopoldne in popoldne opravili svoje pobožnosti.

Ko je don Cafasso razmišljal o smrti don Tesia in videl, da so izginila vsa nasprotovanja, je skušal pri občinski upravi izposlovati za don Boska mesto kaplana pri sv. Petru V vezeh. Tam so bile prostrane sobane za zborovanja ob praznikih in don Bosko bi bil precej samostojen. V ta namen je pisal grofici Bosco di Ruffino, soprogi enega izmed županov, naslednje pismo:

Veleugledna gospa grofica!

Duhovnik Janez Bosko, nekdanji gojenec tega konvikta in sedaj kaplan v zavetišču gospe markize Barolo, je v imenovanem zavetišču začel pomembno delo za večjo Božjo slavo s tem, da ob prazničnih dneh zbira veliko število zapuščenih fantov, jih poučuje krščanski nauk in drži daleč od nevarnosti. Ker zaradi prostorske stiske ne more več nadaljevati svojega dela na tem mestu, prosi – v soglasju z zgoraj imenovano markizo, da bi bil imenovan za kaplana pri sv. Petru V vezeh ob Dori, kjer bi lahko rabil v ta namen primerne prostore. Ker gre za večjo Božjo slavo, si jemljem svobodo, da vam to delo priporočam in prosim, če se vam zdi pametno in primerno, da prošnjo predložite uglednemu gospodu grofu. Oprostite mi, da vas nadlegujem, medtem ko izražam svoje zadovoljstvo, da smem biti

Vaše ugledne osebe vdani služabnik

JOŽEF CAFASSO, duhovnik

Turin, v konviktu, 29. maja 1845

Kljub temu in mnogim drugim priporočilom njihova želja ni imela uspeha; bodisi zato, ker so taka zborovanja nasprotovala spoštovanju pokojnih, bodisi iz bojazni, da bi poškodovali spomenik tistega pokopališča, ali pa še bolj verjetno zato, ker so nekateri člani uradnega predstavništva začeli delovati proti don Boskovemu Oratoriju. Kljub temu don Bosko ni izgubljal poguma, saj je malo pozneje računovodstvo prejelo naslednje pismo:

Ekscelence in ugledni gospodje!

Duhovniki teolog Janez Borel, don Sebastijan Pacchiotti in gospod Janez Bosko, zaposleni pri duhovnem vodstvu dobrodelne ustanove Sveta Marija Pribežališče grešnikov, in obenem z dovoljenjem monsinjorja nadškofa, voditelji Družbe otrok, ki se pod varstvom sv. Frančiška Saleškega vsako nedeljo zbirajo v stanovanjskih prostorih Oratorija, se tam učijo krščanskega nauka, so pri sveti maši, prejemajo svete zakramente in od časa do časa prejmejo blagoslov z Najsvetejšim, vljudno prosijo:

Ker se je število otrok zelo pomnožilo – zadnjih praznikov se je udeležilo več kot 200 dečkov – in zaradi poletnega časa se je pokazala nujna potreba, da bi se ustanova preselila v večje prostore, ker sicer ne bi mogla nadaljevati tako koristnega dela v korist mladine. Ker menimo, da je Oratorij na pokopališču pri sv. Petru V vezeh iz mnogih razlogov zelo primeren za pobožne vaje, ki se opravljajo v Oratoriju, smo prepričani, da bodo ugledni in pristojni gospodje želeli z vso silo podpreti ustanovo, ki v našem mestu skrbi za državljansko in moralno vzgojo otrok. Zato z vsem spoštovanjem prosimo za dovoljenje, da bi se preselili v cerkev imenovanega pokopališča, tam opravljali pobožne vaje v korist mladine – pač v soglasju z mnenjem, ki ga boste izrazili in po navodilih, ki jih boste blagovolili izdati.

Računovodstvo ni ugodilo tej prošnji, kakor je razvidno iz zapisnika zborovanja dne 3. julija 1845.

Voditelj računovodstva je predstavil dopis duhovnikov Borela, Pacchiottija in Boska, kjer prosijo, da se jim dovoli uporaba cerkve sv. Petra V vezeh za pouk verouka dečkov, ki sedaj prihajajo v majhno kapelo zavetišča.

Računovodstvo je obravnavalo prejšnjo prošnjo, ki je bila zavrnjena, ker se ne zdi primerno, da bi cerkev ob pokopališču bila uporabljena v druge namene kot tiste, za katere je bila postavljena, zato je z večino glasov odbila vloženo prošnjo.

(Računovodstvo št. 22, 3. julija 1845.)

*Podpisani: BOSCO DI RUFFINO, župan
D. POLLONE, magister računovodstva
CEZAR SALUZZO, VIKTOR COLLI*

Ko je don Bosko prejel to zavrnitev, se je vdal v načrte Božje previdnosti, ker je samo od te zagotovo pričakoval pomoč, ki so mu jo ljudje odrekli. V veliko tolažbo so mu bile duhovne vaje pri sv. Ignaciju, kjer je prejel potrebne milosti za svojo delo, obenem pa v spovedi pripeljal nazaj v očetovo hišo toliko izgubljenih sinov. In kakor poroča teolog Borel v enem svojih zapisov, mu je spomin na neki lep praznik povzročil veliko veselja, ker je nekaj dni prej v mali kapelici toliko dečkov prejelo sveto obhajilo. V konviktu sv. Frančiška Asiškega praznik sv. Alojzija ni mogel biti kaj posebnega, kajti zaradi obiska velike množice vernikov niso mogli proslavljati s potrebno slovesnostjo. Toda v zavetišču se je don Bosko čutil kakor doma in je lahko tako dopoldne kakor popoldne po svoji uvidnosti obhajal praznik po mili volji. Odslej ga je skušal don Bosko proslaviti z vedno večjimi slovesnostmi, ker mu je prav ta praznik dajal priložnost, da je dečkom vcepljal vedno večjo ljubezen do čistosti. Nihče si ne more zadosti primerno predstavljati, kaj vse je storil, da bi ta praznik čim bolj slovesno obhajali in častili sv. Alojzija. Če ga tako zavzeto obhajamo ne samo v Oratoriju v Turinu, temveč po vseh salezijanskih ustanovah, je to sad navdušenja, s katerim je don Bosko od vsega začetka pripravljal ta praznik in želel, da bi se kot družinsko izročilo obhajal čim slovesneje.

31.

POGLAVJE

Don Boskove naloge v zavetišču – Markiza Barolo ukaže, naj dečki zapustijo prostore, namenjene bolnišnici – Ponovne sanje: množica dečkov, skrivnostna Gospa, travnik, tri cerkve v Valdoccu, kraj mučeništva svetega Adventorja in Oktavija, ustanovitev društva za pomoč don Bosku – Poročilo o mučeništvu svetega Solutorja, Adventorja in Oktavija kanonika Lovrenca Gastaldija

SEDEM MESECEV JE PRETEKLO, ODKAR se je Oratorij naselil v bolnišnici. Število obiskovalcev se je zelo povečalo. Dečki so kraj vzljubili in upali so, da bo še dolgo časa ostalo tako. Zidovi obširne nove stavbe, namenjene malim bolnicam, so se le počasi sušili in bili so prepričani, da ne bodo tako kmalu primerni za vselitev.

Markiza je bila zelo zadovoljna z don Boskom, ko je videla, kako skrbi za njene varovanke. Med tednom je pomagal teologu Borelu pri vodstvu sester in ogroženih deklet: bil je pevovodja enega izmed dekliških zborov, poučeval je računstvo sestre, ki so se pripravljale na učiteljski izpit, spovedoval je, pridigal in imel nagovore o popolnosti redovnega življenja. Mons. Cagliero, ki je večkrat duhovno vodil sestre sv. Jožefa in redovnice magdalenke, je pripovedoval, da so mu sestre zagotavljale, da so v don Bosku videle uresničene izredne kreposti, ki so ga razlikovale od drugih prav tako odličnih in svetih duhovnikov, in da so v njem vedno videle velikega svetnika. Prav tako so pripovedovale, kako so pobožni ljudje ljubosumno čuvali majhne predmete, ki so bili njegovi, in jih imeli v časti kot relikvije.

Toda v mesecu juliju je prišel trenutek, ko se je pretrgala nit upanja, da bi mogli še naprej ostati v zavetišču. Čeprav je markiza Barolo z dobrohotnim

očesom gledala vsako dobrodelno ustanovo, je vendar hotela, da zaradi odprtja bolnišnice 10. avgusta 1845 Oratorij zapusti dotedanje prostore. Vljudno so jo opozorili, da prostor, ki je bil namenjen za kapelo, šolo in odmore dečkov, nima notranje povezave z bolnišnico, da so oknice nepremične in obrnjene navzgor, da so se trudili, da bi čim manj motili dnevni red, toda gospa se ni uklonila, in ker je bila gospodar v svoji hiši, jo je bilo treba ubogati.

Toda don Bosko je bil pripravljen pretrpeti tudi najhujše pomanjkanje, samo da ne bi zapustil svojih dečkov. To je tudi jasno povedal markizi. Vsekakor je bil v veliki stiski, ker ni vedel, kam naj popelje svoje fante. Premišljeval je o možnosti, da bi se preselil v območje Porta Nuova. Toda teolog Borel ga je brez težave pregovoril, da je ostal na ozemlju Valdocca.

Tudi izredne sanje, ki so trajale cele noči, so spodbujale don Boska, kakor je prvič in zadnjič sam pripovedoval don Juliju Berberisu in pisatelju teh strani 2. februarja 1875. V teh skrivnostnih videnjih se je ponavljal splet prizorov, vedno nov in drugačen, pa vendar s ponavljanjem prejšnjih sanj in z istočasnimi čudežnimi vidiki, ki so se osredinjali na eno samo točko: na prihodnost Oratorija.

Don Bosko nam je sanje takole pripovedoval: "Zdelo se mi je, da sem na obširni planjavi, kjer je bilo polno dečkov. Eni so se pretepali, drugi so preklinjali. Tukaj so kradli, tam uganjali stvari proti nramnosti. Po zraku je frčal oblak kamenja skupin, ki so se šle vojsko. To so bili zapuščeni in pokvarjeni fantje. Že sem hotel oditi, ko sem zagledal ob strani Gospo, ki mi je dejala: 'Stopi k tem fantom in stori kaj.'

Pristopil sem, toda kaj naj bi naredil? Ni bilo prostora, kamor naj bi jih popeljal, hotel sem jim storiti kaj dobrega, klical sem ljudi, ki so od daleč opazovali prizor, in jih prosil pomoči, pa se nihče ni odzval in mi prišel na pomoč. Tedaj sem se obrnil k tisti Gospe, ki mi je dejala: 'To je tvoj prostor za zbirališče,' in mi pokazala neki travnik.

'Toda to je samo travnik,' sem dejal.

Ona pa je odvrnila: 'Moj sin in apostoli niso imeli pedi zemlje, kamor bi položili glavo.' In začel sem delati na tistem travniku: vabil sem, spovedoval, pridigal. Toda videl sem, da bodo moji trudi in naporji zaman, če prostor ne bo ograjen ali postavljena stavba, kjer bi mogel zbrati otroke, ki so jih starši zavr-gli in jih ljudje zaničujejo. Tedaj me je tista Gospa popeljala malo proti severni strani in mi rekla: 'Poglej!' Pogledal sem in zagledal nizko in majhno cerkev, majhno dvorišče in veliko število dečkov. Šel sem na svoje delo. Toda cerkev je postala premajhna, zato sem se vrnil h Gospe in ona mi je pokazala precej večjo

cerkev in bližnjo hišo. Potem me je popeljala še bliže, na košček obdelane zemlje, skoraj tik ob drugi cerkvi in dejala: 'Na tem mestu, kjer sta slavna turinska mučenca Adventor in Oktavij pretrpela svoje mučeništvo, na teh brazdah, ki so bile poškopljene z njuno krvjo, želim, da bi prav posebno molili in častili Boga.' Med temi besedami je stopila korak naprej in položila svojo nogo na kraj, kjer se je zgodilo mučeništvo, in ga natančno nakazala. Hotel sem postaviti kako znamenje, da bi mogel kraj najti, ko bi se drugič vrnil na travnik, vendar nisem našel nič primernega, niti kola niti kamna; kljub temu sem si ga jasno vtisnil v spomin. To je točno notranji kot kapelice sv. mučencev, ki je bila prej posvečena sv. Ani, na evangelijski strani cerkve Marije Pomočnice.

Medtem se je okoli mene zbrala nešteta množica fantov. Ko sem se oziral h Gospe, so rasli tudi prostori in sredstva in končno sem na kraju, kjer mi je pokazala, da se je izpolnilo mučeništvo vojakov Tebanske legije, zagledal veliko cerkev, z mnogimi stavbami v okolici in s spomenikom na sredi.

Sredi tega dogajanja v sanjah se mi je vedno zdelo, da imam za pomočnike duhovnike in klerike, ki so mi nekaj časa pomagali, nato so pa zbežali. Zelo sem se trudil, da bi si jih pridobil, toda oni so se ustavili pri meni le za nekaj časa, potem pa odhajali ter me puščali popolnoma samega. Tedaj sem se znova obrnil na Gospo, ki mi je dejala: 'Veš, kaj moraš narediti, da ti ne bodo več ušli? Vzemi ta trak in jim ga priveži na čelo.' Spoštljivo sem vzel iz njenih rok trak in videl, da je na njem napisano: pokorščina. Takoj sem storil, kar mi je naročila Gospa, in začel vezati trak na glave nekaterih mojih prostovoljnih sodelavcev. Opazil sem čudežen učinek in ta učinek je vedno bolj naraščal, medtem ko sem bil zaposlen v zaupani mi nalogi, kajti moji sodelavci sploh niso več mislili, da bi šli kam drugam. Ustavili so se pri meni in mi pomagali. Tako je nastala Družba.

Videl sem še veliko drugih stvari, za katere sedaj ni pomembno, da vam jih povem (zdi se, da je namigoval na velike prihodnje dogodke), povem pa naj, da sem od tistega trenutka šel z gotovostjo naprej tako glede Oratorija kot glede Družbe in načina, kako naj ravnam z zunanjimi, pa naj so bili že katerikoli. Velike težave, ki naj bi prišle, sem vse predvidel in vem tudi način, kako naj jih premagam. Do nadrobnosti vem, kaj se bo zgodilo, in korakam naprej v jasni luči. Potem ko sem videl cerkve, zavode, dvorišča, mladino, klerike in duhovnike, ki so mi pomagali, in razpoznal način, kako naj se ravnam, sem z drugimi govoril, kakor če bi se bile stvari že zgodile. Prav zato so mnogi menili, da sem znorel in izgubil pamet." Tu je torej začetek tiste neuklonljive vere v uspeh njegovega poslanstva, gotovost, ki se je zdela predrzna v spoprijemanju z vsemi vrstami ovir, ustanavljanja del, ki so daleč presevala človeške zmogljivosti, pa jih je kljub vsemu srečno končal.

Kar se tiče kraja, ki ga je blažena Devica Marija pokazala don Bosku, kjer se je zgodilo mučeništvo svetih mučencev Adventorja in Oktavija in od koder je pobegnil zadet od sulice sv. Solutor, ki je potem umrl v Ivreji, izpovedujoč vero v Jezusa Kristusa, pa je don Bosko nadaljeval tole: "Nikdar nisem hotel nikomur pripovedovati teh sanj in še manj izraziti svoje utemeljeno prepričanje o točnem kraju slavnega mučeništva. Leta 1865 sem svetoval kanoniku Lovrencu Gastaldiju, naj bi napisal knjigo o treh tebanskih mučencih in na osnovi zgodovine, izročila in topografije tistega dela mesta ugotovil, kje se je približno zgodilo mučeništvo. Učeni kanonik je privolil, napisal zgodovinske ugotovitve treh pričevalcev vere in po dolgem študiju zapisal: ne vemo točno, kje je pravi kraj mučeništva, gotovo pa je, da so se umaknili izza mestnega obzidja proti Dori, proti vzhodu v območje, ki nosi to ime in ki so ga v starih časih imenovali vallia ali vallum occisorum – dolina ali področje usmrčenih in zdaj na osnovi prvih zlogov Val d'occo, verjetno v povezavi z mučenci, ki so tu pretrpeli svojo usmrnitev. Vsekakor je gotovo, da je ta zemlja, posebej blagoslovljena od Boga s čudodelnimi ustanovami krščanske ljubezni, ki so nastale na tem ozemlju, prav tako znamenje, da je bila namočena z mučeniško krvjo junaških kristjanov. Nato je še dodal, da je na osnovi topografije mesta zelo verjetno, da Oratorij sv. Frančiška Saleškega stoji na kraju mučeništva in se razprostira znotraj njegovih zidov.

Don Bosko se je tega odgovora zelo razveselil, ker je potrjeval podatke, ki jih je poznal iz sanj, in od vsega začetka gojil veliko pobožnost do teh mučencev. Vsako leto na dan sv. Mavricija, ki je bil poveljnik legije teh vojakov, je hotel, da so obhajali slovesni praznik tako, da je čim več fantov prejelo obhajilo, zvečer pa so s slovesnimi večernicami, slavnostnim govorom in blagoslovom z Najsvejšim proslavili te junake Cerkve.

32.

POGLAVJE

*Oratorij se preseli k Mlinom sv. Martina – Zadnja nedelja v kapeli zavetišča
– Presajevanje zelja in don Boskov govor – Prve akademije – Don Boskovi
fantje hodijo k maši na vse strani*

NAŠ ORATORIJ LAHKO PRIMERJAMO Z družinami starih očakov, ki so od časa do časa pospravili svoje šotore in se dvignili ter jih zopet postavili na drugem kraju. "Spominjam se," tako pravi Jožef Buzzetti, "kako je naš dobri oče včasih omenjal hebrejsko ljudstvo, ki je odšlo iz Egipta, se odpravilo v puščavo in postavilo na raznih krajih svoje tabore. Tako nas je spodbujal, da bi tudi mi po Božjem ukazu prispeli v obljubljeni deželo in si tam postavili stalno bivališče."

Don Bosko je bil poln takega upanja. "Kdor se boji Gospoda, se ne bo plašil, nič ga ne bo strah, ker je on njegovo upanje" (Sir 34,14). Odpravil se je k mons. Fransoniju in milo prosil, da bi mu turinska občina po njegovem zavzemanju dovolila uporabo cerkve sv. Martina pri tako imenovanih Molassih ali Mestnih mlinih na Trgu Emanuela Filiberta na vzhodni strani stavb proti Dori. Nadškof je z veseljem privolil. Izredno je cenil don Boska, ga v vseh okoliščinah ščitil in se z njim dolgo in zaupno pogovarjal. Včasih ga je povabil na kosilo in se od časa do časa pri njem spovedal. Prav tako je privolil, da je prišel v zavetišče in podelil zakrament svete birme več varovancem.

Nadškofovo pismo so vložili v občinsko palačo skupaj s spomenico teologa Borela, ki je kot od vseh poznan meščan pogosto predstavljal don Boska pred oblastjo. Poleg tega je ta sveti duhovnik skušal vedno in povsod prikazati svojega dragega prijatelja kot glavnega nosilca vsega dobrega v zavetišču, ga povzdigoval, kolikor je mogel, pred ljudmi in skrival samega sebe, svoje sodelovanje in svoja dela pod plaščem čudovite ponižnosti. Tako je zapisal sam don Bosko.

Ker so se župani in občinska uprava prepričali, da vse tisto, kar je pisal pokojni kaplan pri sv. Petru, ni bilo res, so prošnjo takrat vzeli v dobrohoten pretres in jo odobrili. Odgovor teologu Borelu se je glasil:

*Mesto Turin – Pisarna glavnega upravnika računovodstva št. 250.
Turin, 12. julija 1845*

Ugledni in spoštovani gospod!

Računovodstvo, na katero sem se obrnil s spomenico vaše visoko cenjene in spoštovane osebe, je privolilo, da smete uporabljati kapelo pri Mlinih za katehiziranje otrok od poldneva do treh. Ni pa dovoljeno, da bi vstopali v drugo dvorišče Mlinov in bi ob prazničnih dneh motili daritev svete maše. V veliko veselje mi je, da morem o tem obvestiti vašo visoko spoštovano in častito osebo v upanju, da izdano dovoljenje ne bo povzročilo nikakršnega nereda.

Štejem si v čast, da morem obnoviti izraze spoštovanja vaši visoko spoštovani in ugledni osebi.

*Zvesti in vdani služabnik
glavni upravnik računovodstva
D. POLLON (vitez).*

Kakor hitro je don Bosko dobil v roke to listino, se je takoj odpravil v imevano kapelo, se domenil z njenimi upravitelji, vzela v najem v pritličju eno sobo, obvestil župnika pri Borgu Dora o izposlovanem dovoljenju in še istega dne s teologom Borelom izdelal svoj program.

Deveto nedeljo po veliki noči, 13. julija, so se fantje zadnjikrat zbrali k maši v kapeli sv. Frančiška Saleškega. Po maši je don Bosko z žalostjo v srcu naznanil, da morajo zaradi zunanjih okoliščin zapustiti ta kraj. Za trenutek so bili fantje presenečeni in užaloščeni, ker so se na kapelo sv. Frančiška Saleškega navezali kakor na svoj dom. Toda don Bosko jih je na spreten način potolažil in spodbudil, da so popoldne prišli pomagat, da so prenesli v novo cerkev vse predmete za Božjo službo in razvedrilo. Vsi so se zbrali točno ob napovedani uri. Teolog Borel jim je za slovo povedal nekaj ljubeznivih besed. "Kraj, ki ga moramo sedaj zapustiti, je za nas kakor prenočišče, kjer si popotnik odpočije od dolgega potovanja in od koder zjutraj zgodaj nadaljuje svojo pot. Pogum torej in pot pod noge! Sledite pridno in povsod Oratoriju v njegovem negotovem in blodečem potovanju. Ne utrudite se. Božja previdnost bo poiskala Oratoriju stalno bivališče. Toda najprej morate vi pripraviti Oratoriju toplo in gotovo bivališče, neodvisno

od vseh zunanjih ovir. Radi opravljajte jutranje in večerne molitve, prihajajte h krščanskemu nauku in obiskujte ob nedeljah sveto mašo. Radi hodite k spovedi in svetemu obhajilu. Bežite pred tistimi, ki preklinjajo, grdo govorijo in ki bi vas radi odvrnili od Cerkve. Če boste storili tako, boste nosili v svojem srcu Oratorij. Zatorej, zbogom dragi moji sinovi!" Teolog Borel je bil iz srca ganjen, a je po kratkem premoru z odločnim glasom dodal: "Toda prej se Gospodu Bogu zahvalimo, da nam je pri Mlinih pripravil novo zatočišče. Tebe Boga hvalimo!"

Nato je umolknil. Tedaj je don Bosko dal znamenje in začel se je nepopisen direndaj. Eden je prijel za klop, drugi za klečalnik, eden si naložil stol, drugi sliko, eden je nosil svečnik, drugi križ, eden mašno obleko, drugi vrčke za vodo in vino ali kak kip. Don Bosko je sredi te zmešnjave urejal, kaj naj vzamejo s seboj in kar je imel za nepotrebno v novi kapeli in naj zato spravijo v njegovo sobo. Nekateri so nosili hodulje, krogle za balinanje in drugo telovadno orodje. Vsi pa so nestrpnost pričakovali posebnosti, ki so jih čakale v novem domovanju. Tako so v dolgi vrsti, kot romarji, šli postavljat šotore svojega potovanja k Mlinom. Ko so ljudje slišali kričanje in videli toliko otrok, so stopali pred svoje hiše ali gledali skozi okna in vpraševali, kdo so in kam so namenjeni. To je bilo odlično pomagalo, da so ljudje v tistem okolišu spoznali Oratorij in da je veliko dečkov prišlo v to novo mesto mladine.

Ko so prišli na določen kraj, so odložili svoje tovore v stransko sobo in vstopili v cerkev, kjer je don Bosko s svojo ljudskostjo in dovtipnostjo, ki je bila bolj edinstvena kot redka, pozdravil neizmerno množico fantov z naslednjim nagovorom: "Če zeljnatih mladik ne presajamo, nikdar ne bodo naredile močnih in debelih glav. To lahko povemo tudi o našem Oratoriju. Do sedaj smo ga presajali iz kraja v kraj, in povesod, kamor smo prišli, je silno narastel. Čas, ki smo ga prebili v zavetišču, ni bil brez koristi. In vi ste deležni duhovne pomoči kakor pri sv. Frančišku Asiškem v pridigah, katekizmu, šoli, zabavi in razvedrilu. V bolnišnici smo začeli pravi Oratorij, tam smo imeli sami zase našo kapelo in nam namenjen prostor. Zdelo se nam je, da smo našli dokončno bivališče, kjer nas bodo pustili pri miru. Toda Božja previdnost je odločila, da smo zapustili tudi ta kraj in se presadili sem. Bomo tukaj ostali dolgo časa? Ne vemo. Naj bo kakor koli, prepričan sem, da bomo kakor presajeno zelje z našim Oratorijem šli naprej, da bomo rasli v kreposti, veselju do petja, glasbe, da bomo imeli večerne in nedeljske šole, h katerim se bodo pridružile dnevne šole in obrtniške delavnice. Pri vsem tem bomo pa slovesno obhajali naše verske praznike. Nikar se ne prepuščajmo malodušnosti in nihče naj ne dvomi o lepi prihodnosti našega Oratorija. Položimo naše skrbi Gospodu Bogu v naročje in on bo ukrenil vse v našo večjo korist. On

nas že blagoslavlja, on nam pomaga, on skrbi za nas. On bo tudi našel kraj, kjer bomo mogli delati za večjo Božjo slavo in za zveličanje naših duš. Pri tem pa moramo vedeti, da so Božje milosti neke vrste veriga, v kateri so milosti med seboj povezane kakor členi v verigi. Ne pretrgajmo te verige z grehi in uporabimo vse Božje milosti, kajti tako bomo dobili druge, še večje in lepše. Skušajte biti vredni tega Oratorija, obiskujte ga redno, dajte se poučiti in tako boste z Božjo pomočjo korakali od kreposti do kreposti, postali boste dobri kristjani in pošteni državljani. Tako boste dospeli do srečne domovine, kjer bo neskončno usmiljenje našega Gospoda Jezusa Kristusa vsakemu dalo plačilo, ki si ga je zaslužil."

Slovesnost v cerkvi so sklenili na dvorišču z majhno gledališko predstavo, kjer so odigrali dvogovor, ki ga je sestavil don Bosko. Dečki in drugi radovedneži so pokali od smeha ob domislicah burkeža, ki je imel glavno besedo. Predmet dvogovora je bila pravkar opravljena selitev, z vsemi smešnimi in nepredvidenimi dogodivščinami skupaj s strogo prepovedjo, da ne sme nihče stopiti v območje Mlinov, da ne sme nihče z najmanjšimi posegi motiti svete maše, ker je to maša za občinske uradnike in mlinarje. Don Bosko, ki se je imel za preprosto orodje dejavnosti, ki jo je začela Devica Marija, je vse dogajanje v Oratoriju imel za sveto dogajanje in zato je vsak še tako neznamenit dogodek skušal obhajati čim bolj slovesno. Vse te stvari so tudi fantom nadvse ugajale. S to malo prireditvijo in z nekaj pesmimi so zaznamovali odprtje kapele v bolnišnici in isto je storil na vsakem kraju, kamor ga je pripeljalo njegovo romanje, vse dokler se ni dokončno nastanil v Valdoccu; in to vsakokrat, ko se mu je zdelo pomembno poudariti kak dogodek. Nosilec gledališkega dogajanja pa je bil vedno karakterni igralec, ki je enkrat predstavljal gianduaia – piemontskega pavliha, ki je govoril piemontsko narečje, potem zopet Nemeč, ki je po nemško klatil italijanščino, pa zopet kak jecljavec, ki je piskajoče godel nerazumljive besede. Vsakokrat je bilo kaj novega in izvirnosti so se kar vrstile. Vse pa si je izmislil sam don Bosko. Jožef Buzzetti je dolga leta hranil te gledališke igrice, žal pa jih po njegovi smrti ni bilo več mogoče najti.

Od tega znamenitega dne dalje so se vsak praznični dan valile trume dečkov v tisti del Trga Emanuela Filiberta, kjer so se odpirala vrata Mlinov. Toda priznati je treba, da kljub besedam in spodbudam tako teologa Borela kakor don Boska samega ta kraj dečkom ni posebno ugajal. V cerkvi so mogli opravljati le del pobožnih vaj. Zaradi župnijske navade ni bilo mogoče imeti še druge maše, ni bilo mogoče iti k obhajilu, osnovni sestavini Oratorija, in opravljati druge pobožne vaje. Pri eni sami maši, ki jo je opravljal tamkajšnji kaplan, je bilo toliko domačih vernikov, da dečki sploh niso mogli blizu. Zato so bili prisiljeni, da so

v nedeljo dopoldne šli k maši v kako drugo turinsko cerkev in opravili drugje svoje pobožne vaje, kar je bilo vsekakor zelo mučno in je močno zmanjševalo pričakovani učinek. Pri vsem tem pa je bil prostor za odmor in zabavo silno neprimeren. Dečki so se morali igrati in zabavati pred cerkvijo na javni cesti, kjer so nenehno hodili ljudje in vozili vozovi ter tako prekinjali igro. Ker ni bilo boljše rešitve, so se skušali prilagoditi novim razmeram, kakor so mogli in znali, in pri tem čakali pomoč od zgoraj. Velikih fantov in manjših dečkov skupaj je bilo nekako tristo. Don Bosko jih za blagoslov ni več vodil v kapelo šolskih bratov, ker bi s takšnim številom otrok popolnoma zasedel njihovo dvorišče in onemogočil reden potek dnevnega reda.

33.

POGLAVJE

*Odprtje bolnišnice sv. Filomene – Zaposleni v Mlinih ovirajo delovanje
Oratorija – Trg Emanuela Filiberta – Veliko spoštovanje ljudi do
don Boska – Smešen dogodek – Don Bosko in gojenci
šolskih bratov – Deček Mihael Rua*

DESETEGA AVGUSTA 1845 JE MARKIZA BAROLO odprla bolnišnico sv. Filomene. Potem ko je velikodušno opremila stavbo, je odprla vrata pohabljenim in bolnim dekletom, ki bi jih pred dvanajstim letom le težko sprejeli v bolnišnice. Za red in disciplino naj bi skrbelo petero sester sv. Jožefa, bolničarke pa naj bi bile oblate Marije Magdalene, ki so, kot smo že rekli, sestavljale posebno družbo s svojim cerkvenim predstojnikom. Lahko si mislimo, kako so revne družine, ki so imele take otroke, blagoslavljal velikodušno ustanoviteljico. Don Bosko je bil postavljen za kaplana in ravnatelja. On, teolog Borel in don Pacchiotti, ki so stanovali v sobah z okni na cesto, ta se sedaj imenuje Via Cottolengo, so se preselili v novo stavbo. Tam, v drugem nadstropju, se je na ozek hodnik odpiralo petero vrat k sobam z okni proti jugu, namenjenim petim duhovnikom. Med to stavbo in prejšnjim stanovanjem je bil precej visok zid in ob tem zidu je bil vrt, kamor so sestre nosile na sprehod uboge bolnice, da so se malo naužile svežega zraka. Don Boskova naloga je bila, da je skrbel za božjo službo, za versko izobrazbo in za duhovno vodstvo.

Medtem so pri Mlinih preživel dva mirna meseca. Toda ta mir je bil priprava na vihar, ki je don Bosku povzročil neizmerne skrbi. Tudi tukaj so se začele težave in motnje s strani tamkajšnjih ljudi, nov dokaz, da je bil Oratorij Božje delo. Ker mlinarji, dninarji, prodajalci, vozniki, tajniki in podobni ljudje niso mogli prenašati igre, skakanja, petja in tolikokrat kričanja otrok, so začeli najprej s svojih oken zmerjati motilce miru, potem pa so se združili in se pritožili

pri turinski občini in ta zborovanja prikazali v najbolj temni luči. Ker so ugotovili, kako dečki ubogajo don Boska na vsak njegov migljaj, so začeli govoriti, da so taka druženja nevarna in da bi v danem trenutku tem zabavam mogli slediti izgredi in celo revolucija. Kakšne izgrede bi mogli pripraviti dečki brez orožja in denarja in pri vsej svoji nevednosti! Kljub vsemu temu pa so govornice naraščale, se spremenile v obrekovanje, češ da dečki delajo škodo v cerkvi, uničujejo ograjo na dvorišču, in če se bodo še naprej tam zbirali, bodo uničili vse. Zahtevali so z eno besedo, da se jim odtegne dovoljenje za prihajanje v tisto cerkev in zbiranje v tistem kraju. Don Boska so v poročilu županu opisali kot poveljnika banditov in nesramnih razgrajčev.

Občinski gospodje so malo vznemirjeni dali poklicati don Boska in ga vprašali, ali je res, česar ga obtožujejo. On pa je ves miren in veder odgovoril, da o vseh teh krivičnih in lažnih obsodbah nič ne ve in da naj se sami o vsem prepričajo, zlasti če je res mogoče ugotoviti kake poškodbe na cerkvi. Župani so poslali večšega človeka, ki je v nasprotju s tem, kar so trdili čuvaji Mlinov, ugotovil da so cerkev, zidovi, kamniti tlak in pod v najlepšem redu. Samo na eni steni je bila brazgotina, narejena z žebljem; verjetno jo je napravil kak deček, ki se sploh ni zavedal, kaj počenja. Zaradi take malenkosti so zagnali tak vrišč, kot da bi bil konec sveta, in za to razburili celotno občinsko upravo.

"Mene so obdolžili, da sem pripravljaj revolucijo," je don Bosko nekaj let pozneje smeje se pripovedoval o tem svojim prijateljem. Prav mene, ki sem preprečil eno, ki bi bila brez dvoma zelo vihrava, to je vstajo žensk." Nato je opisal smešen dogodek, ki se je pripetil na Trgu Emanuela Filiberta. Ta trg je velikanški osmerokotnik, obzidan od vseh strani, prizorišče prodaje in kupovanja vseh mogočih stvari. Tukaj prodajajo platno, konopljene vrvi, svilo, bombaž, volno, metrsko blago, obuvala, klobuke, vse vrste obleke, poljedelsko orodje in železnino, kovinsko posodo, steklenino, lončeno posodo vseh oblik in velikosti. Poleg tega pa še vse vrste sadja, tako svežega kot suhega, povrtnin, žitaric, divjadi, perutnine, rib, že pripravljene jedi, z eno besedo vse, kar je potrebno za življenje. Dve široki cesti, ki se križata sredi trga, delita prostor v štiri predele s stojnicami, šotori, hišicami in prodajnimi vozički, med katerimi je polno prehodov in poti. Vse je nadvse pestro in razvejeno. Cesta proti severu prihaja na jugu iz obširnega kvadratnega prostora, ki ga s treh strani obdajajo stebrišča in se imenuje trg Milano ali Porta palazzo, ker ni daleč od kraljevske palače. Ista cesta na drugi strani vstopa v prav tako kvadratni prostor brez stebrišč, imenovan Trg Mlinov, kjer je bil don Boskov Oratorij. Ti manjši trgi sestavljajo enoto z velikim trgom, kjer stotine in stotine prodajalcev in kupcev vsak dan zadoščajo svojim

potrebam zlasti z nakupom jestvin. Od zgodnjega jutra do poznega večera vlada tu nadvse živahno življenje. K temu je treba dodati še kmete, ki iz okoliških vasi pripeljejo na trg zelenjavo, sočivje in povrtnine ter se s svojimi košarami postavijo v vrsto. Potem so tu še glumači, potujoči pevci, mazači, cvetličarke in v tistih časih tudi brivci, ki so na prostem brili uboge kristjane in strigli pse. Če k temu dodamo še skupine nesramnih brezdelnežev, ki so se norčevali iz vseh in vsega, ter trume zapuščenih dečkov, smo si ustvarili bolj ali manj popolno sliko dogajanja. Za stojnicami zvečine sedijo prodajalke, kot kraljice na svojih prestolih. S temi se ni šaliti, ker čutijo v sebi dostojanstvo meščank. Na osnovi starih izročil ne terjajo samo spoštovanja, temveč tudi zahtevajo, da jih vsi ogovarjajo z vi in gospa. Če bi jim kak kupec rekel ti, bi slišal pikro opazko: "Oh, gospod, kdaj pa sva midva skupaj gonila krave na pašo?" Sicer pa so poštene, vse zelo pobožno vdane materi Božji Mariji Tolažnici in nadvse velikodušne do revežev. Cottolengo in druge dobrodelné ustanove so v njih našle vedno najbolj zavzete sodelavke. Med temi stojnicami je vozil voziček in pobiral darove v hrani za zavetišče.

Bralec naj nam oprostí zaradi tega opisa. Vendar je bilo to potrebno, da smo predstavili trg z njegovimi različnimi imeni. Tukaj se je namreč don Bosku zgodilo marsikaj zanimivega, o čemer bomo še pripovedovali.

Don Bosko je bil na trgu dobro poznan in ženske so na veliko govorile o tem, kako je skrbel za otroke preprostih ljudi, o zborovanjih ob kapeli pri Mlinih, zlasti pa še o tem, kako je od časa do časa pri njih kupoval velike količine sadja, da ga je razdelil med svoje fante. Poleg tega jih je že veliko občudovalo njegove kreposti. Posredni dokaz za tako občudovanje lahko najdemo tudi v njegovem sklepu iz leta 1845 v kratkih Spominih na moje sinove salezijance, kjer piše: "Ker me takoj, ko pridem v zakristijo, obdajo ljudje in me prosijo za spoved ali za nasvete, se bom skušal že v sobi pripraviti na sveto mašo. Prav tako si bom umil roke že v sobi, in če bo čas, še enkrat v zakristiji." Iz te opombe sklepamo, da ga je pri sv. Frančišku Asiškem, v zavetišču in v drugih okoliških cerkvah čakalo veliko ljudi, ko se je pripravljal, da bi šel darovat sv. mašo. Isto se je dogajalo v podeželskih cerkvah, ko so ga vabili pridigat in maševat. Don Rua pa nam je povedal, da je še kot otrok slišal, kako so se ljudje med seboj menili o don Boskovi svetosti in kako so o tem govorili tudi v njegovi družini.

Vrnimo se sedaj k smešnemu dogodku, o katerem smo govorili zgoraj. V Turinu se je nastanil grof Rademaker, bogat Portugalec, ki je zapustil svojo domovino zaradi političnih nemirov in postal, potem ko so se razmere uredile, poslanik Portugalske pri savojskem dvoru. Njegova žena je bila tista dama, ki

ji je don Bosko napovedal nevarni pripetljaj na cesti v Chieri. Imela sta dva sinova, ki sta se odlikovala po vzornem in neoporečnem obnašanju. Mlajši sin je vstopil med sinove sv. Ignacija Lojolskega, drugi pa je bil že duhovnik. Tega so mučili dvomi, zato sta ga nadškof in don Cafasso zaupala don Bosku, ki naj bi ga s poukom praktične teologije in z modrim duhovnim vodstvom rešil te duhovne stiske. Don Bosko je zatorej s to plemenito in zares katoliško družino sklenil tesno prijateljstvo. Bil pa je v dobrih odnosih tudi s služinčadjo.

Majordom, po imenu Carvallo, je prihajal vsako jutro na Trg Emanuela Filiberta nakupovat vsakdanje gospodinjske potrebščine. Ker ni znal dobro jezika, si je priskrbel portugalsko–italijanski slovar, ki ga je nosil vedno pri sebi, da ga je mogel imeti za pomoč, ko je hotel kaj povedati ali vprašati, saj so prodajalke seveda govorile samo svoje piemontsko narečje. Ko je tako hodil po trgu, je iz ust nosačev in konjarjev slišal neko besedo, ki se mu je zdela včasih pozdrav, drugič ljubkovalna beseda, kakor so bile pač okoliščine in kakor je besedo kdo izgovoril. V želji, da bi napredoval v znanju piemontskega narečja in razumel pomen besede, je nekoga vprašal za pomen tega izraza. Vprašani, ki je bil veseljak in se je rad zabaval na račun drugih, mu je razložil, da beseda pomeni ljubezniv poklon in izraža spoštovanje in visoko ceno osebe. Dejansko pa je beseda imela več pomenov in je bila groba žaljivka. Ko je drugo jutro Carvallo prišel na trg in pozdravil prodajalke, je začel levo in desno deliti svoje poklone. Lahko si predstavljamo, kako so ženske sprejele njegove pozdrave. Nekaj časa so potrpele, toda ker ni nehal s svojim dvoumnim izrazom, so mu končno razdražene dejale: "Ca dia, Monsu; ca parla ben, salu!" – Bodite prijazni, gospod, in lepo govorite! Carvallo seveda ni nič razumel. Toda ko je videl, kako so ženske zasadile roke v bok in vse zardele v obraz, je posumil, da nekaj ni v redu, in ker je prav v tistem trenutku zagledal don Boska, ki je hodil tam okoli, ga je vprašal, kaj pomeni tista beseda.

"Zakaj me vprašujete o tem?" je vprašal don Bosko.

"Ker se prodajalke, če jim rečem to besedo, začnejo kujati, me grdo gledajo in niso več tako prijazne z menoj kot prej."

"Saj ne more biti drugače. Saj je to vendar ena najbolj grdih in prostaških besed."

"Gorje mi!" je vzkliknil majordom. Prosil je don Boska, da bi se vrnila na trg, da bi prodajalkam razložil svoj spodrseljaj. Šla sta od stojnice do stojnice in se opravičila. Ženske so se takoj prepričale, da Carvallo kot tujec res ni mogel storiti tega iz hudobije. Popustljive pa so bile še zlasti zato, ker on kot kupec nikdar ni bil malenkosten in je plačeval več, kot je bilo treba. Saj je vedel, da

njegov gospodar ne gleda na izdatke. Bil je edinstven kupec v svoji vrsti, zlasti če ga je bilo mogoče razumeti.

"Koliko stane to?" je vprašal.

"Eno liro."

"Tako malo?"

"Toliko pač stane."

"Ali naj vam dam kaj več?"

"Ta je pa dobra. Dajte mi, kolikor hočete."

"Dal vam bom tri lire. Ste zadovoljni?"

"Pa še kako!" In tako je postal pravi ljubljenec trga. Glavni nosilec tega pomirjenja pa je bil don Bosko. On je znal stvari tako pripovedovati, da so se povsod gromko smejali. Tudi tankovestni sin gospoda grofa Rademakerja je zvedel o tem.

Toda ta trg Porta Palazzo za don Boska ni bil samo povod za smeh, temveč spomin na srečanje, ki mu je ostalo neizbrisno vtisnjeno v srce. Pri Mlinih je don Bosko prvič srečal dečka Mihaela Rua, ki je bil takrat star osem let in hodil v šolo k šolskim bratom. Tem redovnikom so leta 1830 zaupali šole dobredelnega društva Mendicita istruita (Izobraženo beraštvo) in šole turinske občine. Don Bosko je prav pri šolskih bratih začel svoje duhovniško poslanstvo in ga nadaljeval vse do 1851, kot nam priča profesor Janez Turchi, ki je v svoji mladosti slišal o tem govoriti samega don Boska. Vsako soboto je hodil v šolo šolskih bratov, zlasti še k sveti Barbari, kjer je imel predavanje in pogovor, kar je trajalo približno eno uro. Govoril je o verskih temah, zlasti pa je skušal fante navdušiti za pogosto spoved in obhajilo.

Mihael Rua, ki je bil sam navzoč pri teh predavanjih, je don Boska takoj vzljubil in je pozneje pripovedoval: "Spominjam se, da ko je don Bosko prihajal k nam maševat in neredko ob nedeljah tudi pridigat, je vse, kakor hitro je vstopil v kapelo, prešinilo, kakor da bi spustil v vse navzoče dečke električni tok. Skočili so na noge, zapustili svoje prostore, se gnetli okoli njega in ga niso pustili, dokler mu niso poljubili roke. Treba je bilo počakati precej časa, preden je prišel v zakristijo. V tistih trenutkih dobri šolski bratje niso mogli preprečiti tega malega nereda in so pustili ter zamižali na eno oko. Ko so prišli drugi duhovniki, prav tako pobožni in ugledni, ni bilo česa takega. Ko so potem napovedali, da je med spovedniki tudi don Bosko, so drugi duhovniki ostali brez dela, ker so vsi dečki želeli don Bosku zaupati svoje skrivnosti. Skrivnost njihove navezanosti na don Boska je bila v njegovi dejavni in duhovni naklonjenosti, za katero so čutili, da jo ima do njihovih duš.

Nekega dne avgusta 1845 je neki sošolec dečku Rui pripovedoval o Oratoriju v zavetišču in mu pokazal kravato, ki jo je dobil na mali loteriji, kakršne je don Bosko imel navado pripravljati dečkom v radost in zabavo. S tem si ga je pridobil in oba sta pritekla v zavetišče. Toda don Bosko je svoj Oratorij prav v tistih dneh prenesel k Mlinom. Oba sta se napotila tja in don Bosko ju je tako ljubeznivo sprejel, da je bil Mihael Rua ves presenečen in očaran. Don Bosko se je znašel pred človekom, ki ga je Božja previdnost določila, da bo nadaljeval njegovo poslanstvo. Rua je naslednja tri leta le od časa do časa prihajal v Oratorij oziroma v zavetišče in obiskoval don Boska, ki ga od tistega prvega trenutka ni več izpustil izpred oči.

34.

POGLAVJE

Markiza Barolo v Rimu – Vincenc Gioberti in njegovi Prolegomeni – Don Bosko na počitnicah v Morialdu – Eno njegovih pisem teologu Borelu – Napovedovanje Salezijanske družbe – Še eno pismo teologa Borela – Male bolnice v bolnišnici

MARKIZA BAROLO, KI JE ŽE NEKAJ LET preizkušala pravilnik, ki ga je sestavila za sestre svete Ane in za redovnice svete Marije Magdalene, je menila, da je prišel čas, da se odpravi v Rim in od Svetega sedeža doseže odobritev le-tega. Prav nič se ni ustrašila, ko so ji povedali, da je tako velike usluge mogoče dobiti le z velikimi težavami, da so v zadnjem času odbili podobne prošnje mnogim starejšim in uglednim kongregacijam, med drugimi tudi sestram svetega Jožefa. S priporočilom svojega nadškofa se je proti koncu septembra 1845 odpravila v Rim.

V rimske države je prišel pred Markizo v Rim Maksim d'Azeglio, in to s popolnoma drugačnimi nameni in cilji. Ta je sprejel, ali bolje rečeno moral sprejeti nalogo, da bi združil vse tajne družbe v enovito gibanje upora. Vsa tajna združenja naj bi se zedinila v skupnem naporu za narodno neodvisnost in za narodno edinost pod vodstvom in žezlom kralja Karla Alberta Savojskega. V ta namen je markiz jeseni prehodil Marke, dobršen del Romanje in Toskane in prepričeval sektaše, da naj opustijo oborožene vstaje in začnejo pravosodno vojno proti papežu, obenem pa naj skušajo v ljudeh vzbuditi zaupanje do piemontskega kralja. Mnoge lože so hotele vzpostaviti republiko in mnoge druge niso zaupale obljubam, ki so jih dajali v kraljevem imenu. Dokaz, s katerim jih je hotel prepričati, je bil tako lažniv kakor tudi nasilen. "Če bi mi," tako je trdil, "zahtevali od Karla Alberta zagotovilo, da bi delal proti svojim koristim, bi imeli mogoče prav. Toda mi zahtevamo, da dela za našo korist, istočasno pa še v večjo lastno korist. Zahtevamo od njega, naj dopusti, da bo postal še večji, mogočnejši, kot je že. Če

povabite tatu, da bi postal poštenjak in vam to tudi obljubi, lahko dvomite, da bo obljubo držal. Toda če povabite tatu, da bi kradel, in bi se pri tem bali, da ne bo držal besede, res ne vidim razloga za kaj takega. Če bi se potem kralj obotavljal in si ne upal načeti veličastnega dejanja, bi ga moč javnega mnenja k temu prisilila. In če bi se tudi sedaj upiral, bi letel s prestola."¹²

Ko se je Maksim d'Azeglio vrnil v Turin, je kralju poročal, kakor se mu je zdelo bolj primerno, o uspešnosti svojega poslanstva. Obenem se je sestal z vodilnimi republikanci Mazzinijeve stranke, da bi jih pridobil za svojo stvar ali pa vsaj prepričal, da se ne bi upirali ustavni monarhiji. Ti so, ne da bi se odpovedali svojim idealom, privolili v sodelovanje in nekaj pozneje postavili pogoj: Preden se bo kralj odločil za osvoboditev Italije, naj osvobodi in očisti svoje kraljestvo jezuitov.

Da bi podprl te zahteve, je mazzinijanski opat Gioberti leta 1845 izdal knjigo *Prolegomeni* – pojasnjevalen uvod k primatu Italijanov, to je svojo drugo knjigo, dosti hujšo, kot je bila prva, ki je bila namenjena oblikovanju javnega mnenja in so jo z navdušenjem sprejeli zlasti pokvarjeni in za nemogoče reči navdušeni ljudje. To je knjiga, ki prekipeva od strupa proti jezuitom in katoliškemu mišljenju, ki ga on imenuje jezuitizem, s katero je hotel napadati, ne da bi prestrašil preprosto ljudstvo. Bil je prepričan, da bodo njegovo knjigo dali na indeks, ker je zagovarjal nadvse drzne stvari. Vendar pa je, tako je trdil, tudi tokrat uporabil posredno obliko napada, da je mogel grmeti bolj svobodno. Tako beremo v njegovih pismih Pinelliju in Mamianiju¹³. Toda ta posredni način napada ni mogel zadevati naravnost jezuitov, ki jih je napadal, temveč zveste katoliške Rimljane, ki so bili v resnici pravi napadani, in to neposredno. Gioberti je posvetil ta brezverni in nesramni spis Silviju Pellicu, ki je z utemeljenim gnusom zavrgel tak hinavski poklon, pri čemer se prav nič ni bal jeze sektašev, ki so ga od vseh strani napadali zaradi tega plemenitega dejanja.

Medtem ko so se dogajale te različne spletke, deloma podtalno deloma javno, je don Bosko, ki ga je silno prizadelo, da je moral opustiti zaradi pomanjkanja prostora šolo za branje in pisanje in že dobro uvedeno glasbeno šolo, izčrpan v svojih močeh, moral za nekaj tednov v Castelnuovo v upanju, da bo mogel izboljšati svoje načeto zdravje. Bil je resnično tako izmučen, da so se njegovi prijatelji resno bali zanj.

Ko si je izmed fantov izbral nekaj najbolj zvestih, se je z njimi odpravil v Becchije, da bi se naužili svežega zraka. Vodstvo Oratorija je prepustil teologu

¹² *Ricordi di Massimo d'Azeglio*, str. 33,34.

¹³ BALAN, *Storia d'Italia*, zv. VII. str. 617.

Borelu in na začetku oktobra zapustil Turin. Njegov brat Jože je ob naznanilu o prihodu majhne skupinice, ki spremlja don Boska, spravil v red senik, da bi mogli tam prenočevati, in z materjo Marjeto pripravil vse potrebno, da bi bilo bivanje brata in njegovih mladih prijateljev čim bolj prijetno. Pripravil jim je tudi prisrčen sprejem. Zato je tista hišica, sicer tako tiha in ponižna, postala za nekaj časa kraj pravega veselja, kar se je potem ponavljalo še veliko let.

Don Bosko je nekaj dni pozneje pisal teologu Borelu eno tistih pisem, ki v vsaki vrstici dihajo prijetno preproščino.

Predragi gospod teolog!

Danes je deveti dan, odkar smo se ločili, in zdi se mi, da je to že precej dolgo. Še isti dan, ko sem odšel iz Turina, sem srečno prispel v Chieri. Toda ko sem prišel tja, sem bil utrujen in se malo okrepčal, nato pa sem moral leči. Naslednjega dne sem se počutil malo bolj pri moči in sem nadaljeval pot do doma. Štiri naslednje dni se nikakor nisem dobro počutil, kar je bilo posledica neke vrste otožnosti, ki me je prevzela, ker tukaj nisem mogel imeti našega običajnega življenja in meni tako ljubega razvedrila. Od nedelje pa z nekaj rabella (posebna osvežujoča pijača) in s petjem v družbi Petra in Feliksa Ferrera ter Natalina stvari potekajo bolje.

Moje sedanje skrbi veljajo jedi, petju, smejanju, tekanju, hoji itn. itn. Ali don Pacchioti še ne bo prišel sem dol? In gospod teolog tudi ne? Zadosti bi bil obisk enega ali drugega, pa bi takoj popolnoma ozdravel. Pogum! Pridita sem, presneto!!!

Prihodnji četrtek bomo začeli trgategv, ki obeta, da bo bogata in obilna. Bližnje kraje sta opustošila toča in trsni črv. Genta in Gamba me motita pri pisanju s svojim razgrajanjem. Sem na tem, da pripravim odlično pijačo – ne za vas, temveč za gospoda don Pacchiotija. Prihodnjo nedeljo (o sitnost, kak vrišč!) bomo praznovali: kuhalo se bo, peklo, teklo bo vino in peli bomo z našimi dečki pri maši. Kako je kaj z don Pacchiotijem? Verouk in krščanski nauk napredujeta? Jaz imam tukaj sedem učencev, vsi začetniki. Prihodnji teden, če bo tako Bogu po volji, bom pri vas. Proti koncu tedna. Pismo bom nadaljeval prihodnjič, sedaj ne zmorem več.

*Castelnuovo, 11. oktobra
duh. JANEZ BOSKO*

Don Boska so prihajali obiskovat dečki iz Morialda in stari prijatelji iz Castelnuova in drugih krajev. Vse je privlačila njegova ljubezniva vljudnost in besede, ki so izražale njegovo zavzetost za njihovo duhovno korist. Med drugimi je veliko govoril z Janezom Filippellom, s tistim, ki ga je pred leti spremljal iz Becchijev v Chieri, ko je šel prvič v redno šolo. Nekega dne je zaupljivo vprašal

don Boska: "Ti si pred kratkim naredil izpit za spovedovanje, tvoja zaposlitev v zavetišču se zdi, da ni dokončna. Kako nameravaš uporabiti svoje življenje, ki ti ga bo Bog še podaril?" Don Bosko mu je odvrnil: "Jaz ne mislim biti duhovnik samotar ali samo z nekaj tovariši, temveč bom imel pri sebi veliko duhovnikov, ki se mi bodo pokoravali in se posvečali vzgoji mladine." Filippello si ni upal vpraševati dalje, toda od tistega trenutka mu je ostal vtis, da don Bosko namerava ustanoviti redovno družbo, kot je nekaj let pozneje pripovedoval don Secondu Marchisiju.

Don Bosko je v svetem miru preživel kratke počitnice, potolažen z dobrotno ljubeznijo svoje matere, brata Jožeta, velikodušnega župnika don Cinzana in pisem, ki mu jih je pošiljal teolog Borel. Toda s srcem je bil vedno v Turinu. Želel se je čim prej vrniti med svoje drage navihance in razbremeniti dobrega teologa težkega bremena, ki je pomenilo zanj vodstvo Oratorija, zlasti še zato, ker je moral spremljati fante zdaj v to zdaj v drugo cerkev, tako da ni imel niti trenutka oddiha. Vendar ni mogel oditi iz Castelnuova na dan, ki ga je določil. V drugem pismu teologu Borelu razlaga svoje odlašanje.

Predragi gospod teolog!

Zgodilo se je prav tako, kakor sem predvideval: moje težave so se pomnožile do take mere, da nisem mogel niti več hoditi. Od včeraj na danes se mi je stanje izboljšalo in danes jutraj sem že maševal, vendar šele ob desetih. Če se mi ne bo pripetilo kaj nenavadnega, bom prihodnji četrtek ali petek zopet v Turinu. Kar se mi zdi čudno, je to, da sem kljub vsem neprijetnostim dobre volje kot še nikoli. Gospod don Cafasso je z menoj govoril o novem pensionatu. Vse, kar priporoča don Cafasso, odobravam, vendar pa bi rad, da bi bili tudi vi in gospod don Pacchiotti istega mnenja, zlasti še zato, ker poznam človeka, ki je odlične nravi.

Včeraj sem prejel vaše pismo, v katerem mi sporočate veliko prijetnih stvari. Recite materi Klemenci, da naj bo pogumna in da se bom nazaj grede oglasil pri njej. Mati Evlaliya naj se dobro drži, da ne bo zbolela. Mati v bolnišnici pa naj si prizadeva, da bo skrbela za veselje pri naših bolnih hčerkah, ki jim bom vsaki ob prihodu dal eno presto. Kar pa me posebno skrbi, je to, da naročite Petru, naj dobro kuha don Pacchiottiju, da bo takrat, ko pridem, zdrav in dobre volje.

Vsi naj bodo dobre volje in Gospod naj jih spremlja, medtem ko imam čast, da se imam za

vdanega prijatelja.

DON BOSKO

Turin, 17. oktobra

Novi stanovalec je bil verjetno don Bosio, ki ga je don Cafasso nameraval ob danem trenutku predlagati markizi Barolo za don Boskovega pomočnika v bolnišnici; bila sta si namreč dobra tovariša že v semenišču. Don Cafasso je dobro vedel, da njegov učenec ne bi mogel dolgo časa vzdržati takega napora. Naslednje pismo, namenjeno don Frančišku Puecherju, ravnatelju Ustanove ljubezni v noviciatu v Stresi, delno razkriva don Boskov študij v tem letu. On je sicer že poznal, četudi še ne popolnoma natančno, Ustanovo ljubezni bodisi iz dopisovanja z magistrom novincev bodisi iz pogovorov z redovniki pri svetišču sv. Mihaela. Sedaj je prosil za natančnejše podatke, v pismu.

Castelnuovo d'Asti, 5. oktobra 1845

Visoko cenjeni gospod!

Lansko leto sem poročal vaši ugledni osebi o mladem pravniku, ki bi želel vstopiti v vašo ustanovo, a je bil iz družinskega razloga zadržan. Neki drug pravnik se je tudi odločil za isti poklic. Star je točno 23 let, končal je študij filozofije in prava in je bil pravniški pripravnik. Pred meseci se je odločil, da bo zapustil svet in se posvetil Bogu v Ustanovi ljubezni, in to iz edinega razloga, da reši svojo dušo in duše drugih ljudi. Fant je čeden in nadpovprečno nadarjen. Ostane samo še vprašanje, ali ga vi sprejmete in pod kakšnimi pogoji.

Sestavil sem učbenik Cerkvene zgodovine za uporabo v šolah. Na koncu sem navedel vse na novo ustanovljene redovne družine. V ta namen vas prosim, da bi mi na kratko poslali naslednje podatke: 1. Kdaj in kdo je ustanovil Družbo ljubezni. 2. Kakšen je njen namen. 3. Ali je družba potrjena od papeža in koliko hiš ima danes? Zagotavljam vam, da bom vse tako napisal, da bo v večjo Božjo slavo in v čast naši sveti veri.

Oprostite zaupljivosti, s katero vam pišem, in medtem ko vam želim vse najboljše od Gospoda, imam čast, da vam izrazim svoje visoko spoštovanje in čaščenje
vdani služabnik
duh. JANEZ BOSKO.

P. S. "Cerkvena zgodovina je že v tisku, zato vas nujno prosim za tozadevne podatke. Če me mislite obiskati, sem do 15. tega meseca v Castelnuovu, pozneje pa v Turinu."

Na odgovor z zaželenimi podatki ni bilo treba dolgo čakati, in ko se je don Bosko vrnil v Turin, je velečastitemu don Puecherju pisal naslednje pismo:

Velespoštovani gospod!

Neprijetno obolenje mi je onemogočilo, da bi mlademu Joahimu G. ... dal spremno pismo. Upam, da bo šlo vse po sreči s pomočjo vaše velike naklonjenosti.

Zahvaljujem se vam za poslane podatke, ki sem jih uporabil v knjigi, ki jo prilagam. Če bi mogli dobiti v vaših krajih kupce za to knjigo, bi vam jo poslal za tretjino cene, kot se prodaja v knjigarnah, in to zaradi duhovne koristi mladine, za katero sem Cerkevno zgodovino tudi napisal.

Sprejmite moje prisrčne pozdrave in mi oprostite naglico, s katero vam pišem.

Vdani služabnik duh. JANEZ BOSKO

Turin, 31. oktobra 1845

Prva izdaja njegove Cerkevne zgodovine, v kateri visoko povzdiguje monastične skupnosti, in prvi redovni poklici, ki jih je on pripravil, so bili torej začetek prisrčnih odnosov med našim dobrim očetom in Družbo ali Ustanovo ljubezni. Ker Družba ljubezni v Turinu ni imela lastne postojanke, je on skrbel za mlade redovnike, ki jih je vodstvo pošiljalo v Turin na študij. Šestega decembra 1845 je pisal velečastitemu don Frančišku Puecherju: "Z velikim zadovoljstvom večkrat obiskujem klerika Konstantina Comolla in njegovega sošolca, ki z gledno obiskujeta predavanja filozofije na univerzi v Turinu." Velečastiti don Puecher mu je naslednji dan takole odgovoril: "Zelo me veseli, da obiskujete naša klerika študenta, in vam ju znova toplo priporočam. Vsako ljubeznivost, ki jima jo boste izkazali, štejem, kakor da bi jo izkazali meni."

Poklici, ki jih je don Bosko odkril in znal razvijati v svojih fantih, so ga močno priljubili pri različnih redovih in redovnih družbah, kamor jih je pošiljal, pač glede na njihove težnje, značaj, sposobnosti in napredovanje v kreposti.

35.

POGLAVJE

Cerkvena zgodovina – Razlogi, zakaj je don Bosko napisal to knjigo – Papeži, cerkveni zbori, razvoj katolicizma – Nekaj pomembnih dogodkov subalpinskih škofij – Spodbudni zgledi svetih dečkov

POLEG NABOŽNIH MOLITVENIKOV SO BILI don Bosku pri srcu tudi šolski priročniki in šolske knjige. Tako je oktobra 1845 končal priročnik Cerkvena zgodovina. Naslov knjige je bil Cerkvena zgodovina za uporabo v šolah, koristna za vse vrste ljudi. Napisal duhovnik Janez Bosko. Knjiga je obsegala približno 200 strani, izdal pa jo je tiskar Speirani e Ferrero.¹⁴

Pomembni so razlogi, zaradi katerih je don Bosko napisal to knjigo.

"Ko se že več let posvečam pouku mladine," piše don Bosko v predgovoru, "in ji skušam podati vse najbolj koristno znanje, ki mi je na voljo, sem se potrudil za kratek priročnik Cerkvene zgodovine, ki bi bila dosegljiva njenemu umevanju. Na trgu je več takih knjig, ki se odlikujejo po različnih dobrih lastnostih, so pa preobširne in razpravljajo preveč o svetni zgodovini. Mnoge med njimi so prej polemični spisi o dogodkih v Cerkvi, druge so prevodi iz tujih jezikov in se omejujejo na posamezne dežele ter s tem izgubijo izpred oči vesoljno Cerkev. Kar pa me je zlasti prizadelo, pa je ugotovitev, da se nekateri pisatelji sramujejo pisati o rimskih papežih in čudovitih delih Cerkve.

Zato sem se, k temu me je spodbudila potreba in mnoge ugledne osebe, odločil, da napišem ta priročnik Cerkvene zgodovine.

Preštudiral sem vsa dela, ki sem jih mogel dobiti v našem in tujih jezikih, in zbral iz vseh tista čustva in tiste izraze, ki so se mi zdeli bolj italijanski (se pravi rimski), bolj preprosti in prilagojeni razumevanju mladih.

Zgolj posvetne, zamotane in manj pomembne dogodke sem popolnoma opustil ali jih samo mimogrede omenil. Kar se mi je zdelo bolj pomembno in odločilno, sem natančneje

¹⁴ Turin: Ulica S. Francesco št. 9, blizu cerkve sv. Roka.

obdelal, opisal okoliščine in posebnosti, da od tega nima koristi samo pamet, temveč tudi srce in duhovno razpoloženje.

Da bi bila snov preglednejša in bi prišlo do izraza tisto, kar je najpomembnejše, sem vse razdelil na obdobja in poglavja in predstavil v obliki dialoga. Vse to sem storil na pobudo modrih ljudi.

Kdorkoli je bil rojen in vzgojen v naročju katoliške Cerkve, tako se meni dozdeva, ne more imeti kaj bolj pomembnega in prijetnega, kot je zgodovina, ki prikazuje začetke in razvoj te vere in jasno nakazuje, kako se je kljub največjim nasprotovanjem širila in ohranila.

Naj nebo blagoslovi ta mali napor, katerega namen je vedno bolj širiti Božjo slavo in napredovanje v spoznanju zgodovine, ki je med vsemi po sveti zgodovini najbolj priporočljiva. Prav tako naj nebo blagoslovi vsakogar, ki bo bral to knjigo."

Don Bosko je knjigo posvetil provincialu šolskih bratov v Turinu bratu Erve de la Croix in pisal: "Ugled in spoštovanje, ki jih čutim do vaše spoštovane osebe, me silita, da posvečam to delo vam; edini spoštljivi dar, ki ga zmorem. Vem, da se bo temu upirala vaša skromnost in ponižnost, toda ker je bilo delo napisano edinole za večjo Božjo slavo in za zveličanje duš mladine, za katero se vi toliko trudite, boste brez dvoma premagali vsako nasprotovanje.

Bodite zato tako dobri in ga sprejmite pod svoje mogočno varstvo. Naj ne bo več moje, temveč vaše delo, in storite, da bo prišlo v roke vseh, ki jim more koristiti.

Medtem pa si štejem v veliko čast, da se morem z največjim zadoščenjem imenovati vaše ugledne osebe

*ponižni in vdani služabnik
duh. JANEZ BOSKO.*

Na teh straneh je don Bosko izrazil vso svojo vero in ljubezen do papeštva.

Potem ko opredeli Cerkev, opiše cerkveno hierarhijo, predstavi bralcu sv. Petra, ki je storil na cerkvenem zboru v Jeruzalemu prvo dejanje svoje najvišje oblasti, ko je sprejel Kornelija kot prvega pogana v Cerkev, šel v Rim in tam postavil svoj sedež, ter potem ko je naredil številne in mogočne čudeže, umrl mučeniške smrti, don Bosko nadaljuje s tem, kar bomo tukaj podali zato, da bomo videli, kako je delo zgrajeno.

Petru je sledilo na njegovem prestolu kot nosilcu njegove oblasti in namestniku Jezusa Kristusa 255 papežev, ki so jih vsi verniki priznavali za namestnike Jezusa Kristusa in vodene od Svetega Duha. Prvih triintrideset rimskih papežev, ki so sredi preganjanj z ene strani s svojo krvjo izpričevali božanstvo Jezusa Kristusa in njegovega nauka, z druge strani pa potrjevali primat vladanja

nad vesoljno Cerkvijo, je izdalo zakone, ki so se jim pokoravali vsi kristjani in v veliki meri še danes veljajo. Proti papeštvu so se borile krive vere, razkoli in nasilje vladarjev. Papeži so sklicevali s celega sveta škofove, načelovali vesoljnim zborom bodisi osebno bodisi po svojih odposlancih in potrjevali odredbe, da so tako dobile pooblastilo. "Rim je govoril, razprava je končana," je dejal sveti Avguštín. Šeststo trideset škofov, zbranih na cerkvenem zboru v Kalcedonu, je poslušalo pismo papeža sv. Leona, ki je zavrnil Evtihijevo krivo vero, in enoglasno vzkliknilo: Mi vsi verujemo tako. Peter je govoril po ustih papeža Leona. Naj bo izobčen vsak, ki ne veruje tako! – Drugi lyonski cerkveni zbor, ki je bil sklican za združitev grške in latinske Cerkve in mu je predsedoval papež Gregor X., sestavljen iz grških in latinskih patriarhov in več kot petsto škofov in tisoč sedemdeset opatov in uglednih teologov, je enoglasno izrekel: Rimski papež je resničen in pravnomočen naslednik sv. Petra in tisti, ki se upira njegovi oblasti, se ne more zveličati. In peti lateranski cerkveni zbor je obsodil mali koncil v Pisi, ki je razglasil, da je vesoljni cerkveni zbor višji od rimskega papeža.

Za don Boska je bil papež najdražje in najvrednejše na svetu in je gledal na njegovo čast bolj kot na svojo. Zato je pisal o papežu sv. Marcelinu, katerega vztrajnost v veri pred preganjalci je opisal modri Leon XIII. v berilu duhovniških dnevnic, kjer pravi: V enem samem dnevu so našteli sedemnajst tisoč kristjanov, ki so bili ovenčani s krono mučeništva, med njimi papež sv. Marcellin, ki je neustrašen vse do zadnjega diha bodril vse druge k vztrajnosti.

Don Bosko je zapisal, kako je večino trinogov, krivovercev, ki so se borili proti čistosti vere in proti časnim in večnim pravicam papežev, vse do današnjih dni zadela Božja pravica s hudimi kaznimi in groznimi smrtmi. Istočasno pa kaže, kako se v senci papežev širi vera, rastejo in nastajajo redovi, se budijo svetniki v neštetih vrstah.

Tako kaže iz stoletja v stoletje dobrodelno delovanje papežev med narodi in ljudstvi, nakazuje božanski izvor Cerkve, ki jo potrjujejo številni čudežni dogodki, in končno povzame v kronološkem redu vse vesoljne cerkvene zборе od nicejskega do tridentinskega z vsemi papeži vse do Gregorija XVI.

Toda dober katoličan je tudi dober domoljub, in ko don Bosko prikazuje zgodovino vesoljne Cerkve, ne pozabi na slavna dela krščanskega ljudstva svoje domovine in to tu in tam ustrezno tudi nakazuje. Nato omenja svete mučence Tebanske legije Sekunda, Solutorja, Adventorja in Oktavija, ki so v Turinu leta 300 prelili svoje kri za vero Jezusa Kristusa. Spominja se sv. Maksima, turinskega škofa, ki je umrl leta 417, bil izreden častilec matere Božje Marije, se vneto zavzemal za reveže, se boril proti krivi veri Nestorja in Evtihija, skušal njuno

krivo vero držati daleč od svoje škofije in na rimskem koncilu imel sedež takoj za papežem sv. Hilarijem. Navaja Agilulfa, kneza turinskega in potem kralja Italije, umrlega 615, ki se je spreobrnil od arijanstva in vse svoje moči uporabil za obrambo prave vere v svojem kraljestvu, razgnal krivoverce in uničil zadnje ostanke poganstva ter skupaj s sv. Kolombanom ustanovil slavni samostan v Bobbiu in zgradil cerkev sv. Janeza Krstnika v Turinu. Prav tako ni pozabil turinske princeske Adelajde, ki je 1064 namenila velike darove cerkvi sv. Martina v Pinerolu za duhovno pomoč svojim umrlim sorodnikom. Govori o prihodu sv. Frančiška Asiškega v Turin, o sekti flagelantov, o čudežu presvetega Zakramenta, o dobrodelnosti blaženega Amadeja Savojskega, o apostolu Turina in celega Piemnota blaženem Sebastijanu Valfreju, o patru Lanteri in oblatih preblažene Device Marije, o častitljivem Cottolengu, ustanovitelju Male hiše Božje previdnosti, ogromnem, čudežnem delu krščanske ljubezni, o Ustanovi duhovnikov ljubezni, ustanovljeni od slavnega opata Antona Rominja, kjer naj bi dobro izobraženi skrbeli za različne veje apostolata glede na trenutne potrebe. In končno govori še o mnogovrstnih dobrodelnih ustanovah markize Barolo.

Naj za konec še povemo, da je don Bosko to knjigo namenil šolskim otrokom in fantom svojih oratorijev in je zato pripovedovanje poživil z zanimivimi zgodbami svetih dečkov z namenom, da bi svoje pripravil na vsako žrtev za obrambo vere in za ohranjanje Božje milosti v njihovih srcih.

Kakor hitro je ta knjiga izšla, so jo mnogi spoznali za izredno pripravno za mladino bodisi zaradi modre izbire dogodkov bodisi zaradi lahkega sloga, v katerem je bila napisana, bodisi zaradi previdne izbire izrazov, ki jih je uporabljal. Zato so jo z veseljem sprejeli in povsod začeli uporabljati v neizmerno duhovno korist mladine, kar je bil glavni cilj don Boskovega pisanja. Knjiga je doživela enajst izdaj in število izvodov prekaša petdeset tisoč.

36.

POGLAVJE

Ponovne obtožbe nekega tajnika Mlinov proti dečkom iz Oratorija – Občinska uprava prepove katehetska zbiranja v cerkvi sv. Martina – Božja roka in tajnikov sin – Don Bosko in njegova srčnost – Potujoči Oratorij – Duh prerokovanja – Vtisi čudovitih sanj – Upi in razočaranja

V TURINU SO DON BOSKA čakali novi križi. Občinska uprava še ni odgovorila na pritožbe mlinarjev, niti ni izrazila svojega stališča. Živeli so v skrbeh in negotovosti. Tedaj je pismo tajnika Mlinov županom mesta povzročilo velike neprijetnosti. Ta človek je zbral lažnive govorice sovražnikov, jih namenoma napihnil in dokazoval, da je nemogoče, da bi družine uslužbencev v takih okoliščinah še mogle naprej tako živeti. Nakazal je možnost, da bi v tistih burnih igrah med odmori mogel kak deček pasti v globok jarek, ki vodi vodo k mlinskim kolesom. Upal si je celo trditi, da je tista skupina fantov kotišče vseh grdobj. Tedaj so župani, čeprav prepričani o neresničnosti poročila, z večino glasov sveta izdali odredbo, sicer zelo ljubeznivo in naslovljeno na teologa Borela, v katerem zahtevajo, da se mora don Bosko umakniti s tistega kraja in se preseliti s svojim Oratorijem kam drugam.

*Mesto Turin – Prvi oddelek – Splošne zadeve – Št. 407
Turin, 18. novembra 1845*

Ugledni in zelo spoštovani gospod!

Računovodstvo je bilo obveščeno o mnogih sitnostih, ki jih povzročajo dečki, ki na osnovi dovoljenja, izdanega vaši spoštovani osebi, hodijo k Mlinom ob Dori k verskemu pouku. Zato odločamo, da dovoljenje, ki smo ga izdali vaši ugledni osebi za uporabo tamkajšnje kapele s 1. januarjem prihodnjega leta preneha veljati.

Zelo obžalujemo, da so dogodki dali računovodstvu povod za to odločitev. Upamo, da se boste odloku podredili, in izrekamo zadovoljstvo, da se lahko imenujemo vaše ugledne osebe

vdani in uslužni služabniki

ŽUPANI

DI SERRAVALLE – BOSCO DI RUFFINO

Don Bosko je dečkom sporočil odločitev občinske uprave. Splošno razočaranje, nepotrebni in neučinkoviti vzdih. Nekaj večjih fantov se je pri don Bosku pritoževalo zaradi nepravične odredbe, on pa jih je hitro zavrnil: "Naj bo. Božja previdnost bo ob svojem času poskrbela za obrambo nedolžnih." In tako je tudi bilo. Nikakor se niso vsi sovražniki veselili zmage.

Tajnik, ki je to pismo napisal, je pisal zadnjikrat. Ko je končal pisanje tistega slavnega spisa proti Oratoriju, ga je v desni roki napadla taka drhtavica, da je moral zapustiti službo in je dve ali tri leta pozneje umrl. Enega njegovih sinov, ki ga je don Bosko našel izgubljenega sredi ceste, je sprejel v zavetišče, ki ga je malo pozneje odprl v Valdoccu. Ljubezen je dobrotljiva, ljubezen sprejema vse enako (prim. 1 Kor 13,4).

Don Bosko je v tem času videl, kako njegove ustanove, tako koristne za nrvnost mladine in za mir v mestu, zlasti ob prazničnih dneh, ne samo niso cenili, temveč so jo celo zavračali. Nekateri zasebniki niso bili pripravljene žrtvovati svojega miru za javni mir. On pa je miren, z jasnim in trdnim ciljem pred seboj, z junaško vdanostjo premagoval pretirane zahteve. Bil je zaskrbljen, nikakor pa ne pobit. Da je bila ta izredna srčnost njegovega duha dar Svetega Duha, nam priča toliko del, ki jih je opravil v najtežjih časih, sredi silnih nasprotovanj, neustrašno, hitro in brez razkazovanja. Ko je trpel, se je veselil in vse daroval Bogu, tako da je vse stvari, ki so nasprotne naravi in nas odbijajo, delal z radostjo ter jih z lahkoto opravljal. Ali je bilo morda zabavno biti sredi toliko neotesanih, neizobraženih, nevzgojenih, robotih in razgrajških fantov, ki niso poznali nikakršne hvaležnosti in bili celo grobi? Ali je bilo zadoščenje učiti te trdoglavce, ki so bili poleg tega še muhasti, brez vsakega zanimanja in zaostali v vseh človeških lastnostih? In kljub temu je ravnal z njimi tako ljubeznivo in spoštljivo, kot ne bi mogel kaj takega storiti najboljši oče. Da. Don Bosko bi bil pripravljen za svoje fante sprejeti in prenašati vse muke in dati zanje celo življenje, če bi to bilo v korist njihovih duš.

Don Bosko naj bi torej po preteku enega meseca ostal na cesti brez strehe nad glavo, ki bi ga obvarovala pred dežjem, snegom in zimskimi vetrovi. Toda za dve ali tri nedelje se je okoristil z dovoljenjem občinske uprave, da se sme s fanti zbirati še pri sv. Martinu, četudi brez ustrezne možnosti za

razvedrilo in zabavo. Po popoldanskem krščanskem nauku je popeljal svoje trume fantov naprej od mostu Mosca ob Dori in jih spustil na neobdelano zemljišče na levi strani ceste, ki vodi v Turin. Tukaj je vsak dobil velik kos kruha in obilico sadja ali mesnih izdelkov. Nato so razdelili baline in keglje, igralne plošče, hodulje, vrvi za preskok in začela se je igra in zabava, ki je trajala do večera. On sam je sedel na kak kup kamenja, da je imel razgled čez vse dogajanje, in molil brevir.

Tiste tedne je iskal kak drug kraj, kjer bi lahko zbiral svoje dečke, pa ga žal ni mogel najti. Radovednost je pritegnila veliko ljudi k sv. Petru V vezeh in k sv. Martinu pri Mlinih; slišali so za žalostne dogodke, ki so se pripetili kaplanu, njegovi gospodinji in tajniku. Ljudi se je polastil neke vrste strah in tudi dobro misleči so zavračali možnost, da bi na svojem zemljišču dali prostor don Boskovemu Oratoriju. "Istočasno so ljudje začeli doumevati," je zapisal don Bosko, "da je bilo zavračanje tega, kar smo mi delali, zavračanje Božje volje. Ni šlo za to, da bi Bog s hudimi kaznimi kaznoval nasprotnike, vendar je bilo jasno, da take nesreče pomenijo, da Bog želi, da nihče ne ovira delo Oratorija." Toda ni trajalo dolgo, ko se je moglo jasno prepoznati, kako Gospod blagoslavlja vse, ki so pomagali in podpirali tako dobrodelno ustanovo. Veliko ljudi in družin iz Turina in okolice je vedelo povedati, da so se njihovi družinski posli obrnili na bolje, odkar so priskočili na pomoč ubogim don Boskovim dečkom.

Toda tiste dni so brez uspeha čakali na žarek upanja. Don Bosko se je posvetoval z don Cafassom, teologom Borelom in don Pacchiottijem. "Ljubezen ni brezobzirna" (1 Kor 13,4). Kaj storiti? Vrnitev v zavetišče je bila nemogoča. Ali naj se še naprej do 1. januarja zbirajo pri sv. Martinu pri Mlinih? Nikakor ne, saj je bilo nasprotovanje mlinarjev neizpodbitno potrjeno z občinsko odredbo. Mogoče pa bi opustili pouk krščanskega nauka? Nikakor. Toda kam naj gredo? Potem ko so se zatekli v goreči molitvi k Bogu za pomoč, so se odločili, da bodo nadaljevali za ceno kakršne koli žrtve. Cerkev sv. Martina bi služila samo za krščanski nauk in ob slabem vremenu. Trg pred Mlini bi bil zbirališče in kraj, od koder bi se odhajalo; Oratorij bi postal potujoči.

Bilo je na začetku decembra in za nekatere praznike so ubrali ta način slavlja. Zjutraj so dečki prišli na trg pred Mlini, kjer jih je pričakoval don Bosko. Vsak je nosil s seboj hrano za cel dan. Ob določenem času jih je ugledni poveljnik postrojil v skupine in jim zabičal, naj bodo tiho, dokler ne zapustijo mesta. Ko je bilo vse nared, se je bolehen in tešč postavil na čelo prve skupine, dal znamenje za odhod in vodil trumo kak kilometer ven iz Turina, včasih do Sassija, Matere Božje Na stebru, Matere Božje Na polju, na Kapucinski vrh, do Studenca

ob Cesti, na Crocetto ali kam drugam. Ko so prišli na določeni kraj, je don Bosko prosil tamkajšnjega župnika ali predstojnika samostana za dovoljenje uporabe cerkve, česar mu niso nikdar odbili. Vsi so vstopili v cerkev, in ker je don Bosko želel, da bi se tudi v tisti silni časovni stiski predvsem spovedali, je prosil kakega duhovnika, da bi sedel v spovednico in spovedoval.

Zatem je daroval sveto mašo in na kratko razložil evangelij. Zbrano vedenje fantov je spodbujalo k pobožnosti tamkajšnje župljane ali redovnike, če so bili v samostanski cerkvi. Kar je dečke najbolj privlačilo, so bili don Boskovi nagovori. Nekega dne je don Bosko razlagal don Alojziju Guanelli vzroke te priljubljenosti: "Če hočeš, da te bodo mladi z veseljem poslušali, moraš uporabljati zglede, primere, prilike. Tedaj se dečki navdušijo za eno ali drugo stran, hočejo posnemati opisana dejanja različnih oseb, se razvnamejo ob veselih in žalostnih dogodkih, ki so naredili vtis na njihovo domišljijo, in radovedni pričakujejo, kako se bo vse končalo."

Popoldne so se zopet zbrali v cerkvi ali na bližnjem dvorišču za kratek krščanski nauk, pesem in pripoved v obliki pridige. Nato jih je po bolj ali manj prazni cesti popeljal na izlet na bližnje hribe in se ustavil na primernem mestu za razvedrilo in zabavo, tako da niso delali škode sebi in drugim. Ti izleti seveda niso bili brez stroškov. Svež zrak in toliko gibanja sta fantom vzbudila tek, zlasti še, ker jih je veliko svoje zaloge použilo že pred kosilom in so bili lačni. Zato je moral don Bosko poskrbeti za kruh.

Ko se je sonce začelo nagibati k zatonu za Alpami, je bilo dano znamenje za vrnitev v mesto, kjer je vsak šel na svoj dom in pripovedoval, kaj je povedal in kaj je storil njihov dobri voditelj. Preden se je don Bosko vrnil v zavetišče, je z dvema ali tremi večjimi fanti vstopil v kako cerkev, da je počastil Najsvetejše in prejel blagoslov. In Bog je bil z njim.

Končno so za vedno zapustili cerkev sv. Martina četrto adventno nedeljo 22. decembra. Ko je don Bosko s fanti opravil molitev k sv. Martinu kot pozdrav in slovo, je stopil iz cerkve, dvignil oči proti nebu in vzkliknil: "Gospodova je zemlja in vse, kar je napolnjuje." Nato se je obrnil k fantom in z glasom, polnim zaupanja, vzkliknil: "Potrpimo! Blažena Devica nam bo pomagala. Pojdimo iskati kako drugo zatočišče."

"In kje ga bomo našli?" so vprašali fantje, ki so bili v njegovi neposredni bližini.

"On, ki pripravlja gnezda ptičkom in zavetišča v brlogih divjim živalim gozda, nas ne bo pozabil."

Na božični dan so se fantje kot val reke zbrali pri don Bosku v zavetišču. Kaj naj storijo? Soba, ki je bila že sama po sebi zelo tesna, je bila polna predmetov

iz cerkve in predmetov za razvedrilo, ki so jih znosili sem iz Mlinov in izčasne kapele v bolnišnici. Don Bosko, obdan s trumo dečkov, ki so bili pripravljani iti za njim kamor koli, ni imel pedi prostora, kamor bi jih dal in bi mogel reči, da je njegov. Vreme je postalo zelo neprijetno. Nihče, tudi don Bosko si ni mogel predstavljati, kje bi mogli dobiti kako zatočišče. Za zdaj so se vsi skupaj odpravili v eno izmed cerkva in bili navzoči pri treh mašah za božič. Toda ta božič je bil čisto drugačen kot pred enim letom in to je napolnjevalo srca z žalostjo.

Toda don Bosko, ki je bil ves v skrbeh in se je začel bati, da bi se dečki naveličali prihajati na praznične shode v takih okoliščinah, je skrival svojo bol, bil nadvse ljubezniv, jih spodbujal k vztrajnosti in jih razveseljeval s pripovedmi o prihodnjem Oratoriju, ki je takrat obstajal samo v njegovi domišljiji in v Božjih načrtih. "Nikar se ne bojte, dragi moji dečki," jim je govoril, "za vas stoji že pripravljena prelepa stavba, kmalu bomo šli tja, kjer bomo imeli prelepo cerkev, veliko hišo, obširna dvorišča in veliko fantov, ki se bodo tam igrali, molili in delali." In glejte! Fantje so mu verjeli. Človek bi si mislil, da bi ta skrajno nerodni položaj moral razbliniti vsako misel na Oratorij in razpršiti vse njegove obiskovalce. Toda število fantov je vedno bolj raslo. Govorili so med seboj o don Boskovih napovedih in gospod Jožef Villa je leta 1856 slišal, kako mu je veliko tedanjih fantov, sedaj že odraslih mož, vedelo povedati, kako se je vse tisto, kar je don Bosko obljubljal, tudi izpolnilo in so bili oni priče vsega, kar se je zgodilo.

Zanimiva okoliščina teh potovanj Oratorija je tudi dejstvo, da je bilo izhodišče, prihod in postanek vedno kje v Valdoccu, ki je kakor mogočen magnet z neustavljivo silo vlekel k sebi. Neko videnje mu je v sanjah pokazalo še neki drug čudovit prizor, o čemer je pripovedoval leta 1884 svojim maloštevilnim najbolj zvestim sodelavcem. Toda poglobitna vsebina mu je ob raznih prilikah vendarle ušla iz ust. To je bila cerkev Marije Pomočnice, ki jo je celih dvajset let videl jasno pred seboj. Pisec, ki mu je bil ob strani, ni izpustil niti ene besede, vse je vsakokrat točno zapisal in končno zbral opis, ki ga tukaj podajamo.

Zdelo se mu je, da se je znašel na skrajnem severnem robu Rondoja ali valdoškega okrožja, od koder je obrnil pogled proti Dori in med visokimi vrhovi dreves, ki so takrat rastle po sedanjem Corsu Regina Margherita, videl tam spodaj v oddaljenosti kakih sedemdeset metrov ob cesti Cottolengo njivo, kjer je rasel krompir, koruza, fižol in zelje, in tam tri v luči bleščeče se mladeniče. Stali so mirno na kraju, ki mu je bil v prejšnjih sanjah pokazan kot prostor veličastnega mučeništva treh vojakov Tebanske legije. Povabili so ga, da bi prišel k njim. Don Bosko se je podvizal, in ko jih je dohitel, so ga silno ljubeznivo pospremili na skrajni rob zemljišča, na kraj, kjer sedaj stoji veličastna cerkev Marije Pomočnice.

Ko je don Bosko tako prehajal iz enega čudovitega videnja v drugo, se je znašel pred Gospo v prelepi obleki in silno prikupne zunanosti, veličastni in bleščeči, ob kateri je zagledal zbor starejših mož z videzom kraljevskih princev. Njo pa je kot kraljico spremljalo veliko osebnosti v prekrasnih in dragocenih oblekah. Vse naokoli, do koder je segal pogled, so bile še druge trume. Tista Gospa, ki je stala na mestu, kjer danes stoji glavni oltar velike cerkve, je povabila don Boska, da se ji je približal. Ko je stal ob njej, mu je pokazala tri mladeniče, ki so ga pripeljali k njej, in rekla, da so mučenci Solutor, Adventor in Oktavij. Zdelo se je, da je s tem hotela nakazati, kako naj bi bili prav oni trije posebni zaščitniki tega kraja.

Tedaj mu je s čudovitim nasmehom na ustnicah in s prijaznimi besedami priporočila, da naj ne zapusti svojih dečkov, temveč še bolj vneto nadaljuje začeto delo. Rekla mu je tudi, da bo naletel na silno velike ovire, vendar bo vse premagal z zaupanjem v pomoč Božje matere Marije in njenega sina Jezusa Kristusa.

Končno mu je še pokazala nedaleč od tod hišo, ki je resnično stala tam in za katero je zvedel, da je bila last nekega gospoda Pinardija, pa cerkev, ki stoji prav na mestu sedanje cerkve sv. Frančiška Saleškega, z zraven stoječo stavbo. Nato je dvignila desnico in s čudovitim glasom izgovorila besede: *To je moja hiša, od tod moja slava.*

Ob teh besedah se je don Bosko tako raznežil, da se je stresel. Podoba presvete Device, to je namreč bila Gospa, in celotno videnje se je počasi razblinilo kakor megla ob vzhajajočem soncu. On pa se je, v zaupanju na neskončno Božje usmiljenje ob nogah presvete Device ponovno vsega posvetil poslanstvu, za katerega je bil določen.

Naslednje jutro je ves prevzet od sanj šel pogledat hišo, ki mu jo je pokazala presveta Devica. Ko je odhajal od doma, je rekel teologu Borelu: "Grem pogledat hišo, ki bo prišla prav našemu Oratoriju." Toda kako razočaranje je moral doživeti, ko je prišel na tisti kraj in namesto velike hiše in cerkve zagledal pred seboj hišo, v kateri so živeli ljudje na slabem glasu. Ko se je vrnil v zavetišče in ga je teolog Borel ves radoveden vprašal, kaj je ugotovil, mu je dejal, da hiša, na katero je računal, ne pride v poštev za njegove načrte.

37.

POGLAVJE

*Oratorij in šole v hiši Moretta – Nekaj dobrotnikov Oratorija – Teolog
Hiacint Carpano – Katekizem v nekaterih javnih in zasebnih šolah –
Govorice – Don Cafassov odgovor don Boskovim kritikom*

MRZLI LETNI ČAS NI VEČ DOPUŠČAL izletov v naravo. Zato je bilo potrebno tudi za ceno največjih žrtev najti primeren prostor vsaj za nedeljska zbiranja. V soglasju s teologom Borelom je don Bosko na živo prigovarjanje in prepričevanje duhovnika Moretta končno dobil v najem tri sobe nedaleč od zavetišča proti zahodni strani. Tja se je prišlo po poti Cottolengo do ozkega prehoda ob Filippijevem travniku, druga hiša na levi, kjer so potem naredili topilnice železa in livarne. Bila je to enonadstropna stavba. K zgornjim proti jugu obrnjenim sobam je bil dostop po lesenih zunanjih stopnicah; te so vodile z dvorišča, ki je od treh strani obdajalo hišo. Hiša je imela lesen balkon. Dečki so se nevede vedno bolj približevali cilju svojega dolgega potovanja, v svojo obljubljeno deželo.

Tu so prebili tri mesece, sicer v veliki stiski, vendar zadovoljni, da so se mogli tisto zimo kje zbirati za spovedovanje, učenje in zabavo, ko je bil povsod visok sneg in so bile hiše in ceste zagrnjene v gosto meglo. K maši so hodili v kako bližnjo cerkev, navadno k sv. Avguštinu ali k Mariji Tolažnici. Veliko fantov je pobožno prejemalo sveto obhajilo. Na praznik Treh kraljev in na druge slovesne dneve so šli k evharističnemu blagoslovu. Tisto zimo so pobožne vaje omejili na preprost krščanski nauk ob prazničnih popoldnevih. Prepevali so nabožne pesmi pred oltarčkom, ki ga je don Bosko na hitro postavil v čast Materi Božji, pred katero so gorele sveče in bile postavljene cvetlice, kakor je pač dopuščal prostor. Za fante je pripravil tudi igre in zabavo, prilagojeno prostorom; to so bili mlin, kocke, dama, zemljepis, včasih tudi vroča roka, slepa miš in podobne igre. Drugič jih je don Bosko zabaval s svojimi čarovnijami. Tako nam je pripovedoval Štefan

Castagno, ki je takrat stanoval v isti hiši. Vse telovadno orodje, ki so ga prinesli iz zavetišča in ga sedaj niso mogli uporabljati, je ležalo v kotu.

Da so ti navihanci, ki še zdaleč niso bili navajeni na red, ohranili vsaj delno olikano obnašanje, je skrbela don Boskova navzočnost. Toda on ni mogel biti vedno pri njih, zlasti ko so bili v javni cerkvi ali med svetimi obredi. Zato je potreboval svoje namestnike za asistenco, poleg tega pa tudi sotrudnike, ki so poskrbeli za nemajhne izdatke, zlasti za nagrade fantom. In teh ni manjkalo. "Vse od začetka," piše don Bosko, "so bili naši dobrotniki neki Gagliardi, trgovec z mešanim blagom, ki je imel trgovino pred baziliko sv. Mavricija. Ker ni imel zadosti dohodkov, da bi nam dajal podporo v denarju, je prihajal v Oratorij asistirati fante in je skušal pridobiti še druge, da bi nam pomagali; potem gospod Montuardi, ki je dve leti dajal teologu Borelu vsoto trideset lir na mesec, in velikodušni bogati bankir Cotta. Ti in drugi gospodje so se zavzeli, da so fantom, ki niso imeli dela, poiskali dobre delodajalce.

Tem se je pridružil mladi turinski duhovnik iz zelo ugledne družine in visoko izobražen don Hiacint Carpano, posvečen v duhovnika leta 1844. Don Caffasso ga je pošiljal v pomoč don Bosku. Neutrudljiv pridigar, vedno pripravljen za krščanski nauk, je bil izredno ljubezniv z dečki in se je rade volje udeleževal njihovih iger. Od don Boska se je iz ljubezni do Jezusa Kristusa naučil uporabljati vse sposobnosti za mladino, ki jo je s teologom Borelom in don Boskom obiskoval v turinskih ječah. Pozneje je v svojem stanovanju zbiral študente iz bližnje okolice, jim pomagal pri učenju in jih skušal odvrniti od nevarnosti za njihove duše. Po več ur na dan je poučeval latinščino fante, ki so želeli postati duhovniki. Pridigal je duhovne vaje v državni poboljševalnici Generala, imel pri sebi tudi do dvanajst fantov, ki so prišli iz ječ, skrbel za njihovo prehranjevanje, jih vzgajal in jim poiskal zaposlitev pri poštenih ljudeh.

S pomočjo don Carpana je don Bosko zopet odprl šole, ki jih je moral opustiti za celih šest mesecev. Fantov je ostalo samo dvesto, ker jih ni mogel sprejeti več. Razdelil jih je v tri skupine in vsaki skupini določil eno sobo. Za opremo so uporabili klopi iz zapuščene kapele sv. Frančiška Saleškega. Vsak večer po končanem delu v delavnicah so prihajali sem in se učili brati z zidnih plakatov. Dolge ure se je na tistih travnikih in njivah, pokritih z ledom in snegom, razlegalo enolično pusto ponavljanje abecede, v zloge razdeljenih besed, preprostih in zloženih stavkov; mešali so se trije zbori, ki jih je prekinjal glas učiteljev. Odkar je don Bosko začel Oratorij pri sv. Frančišku Asiškem, se je prepričal, da je treba fante za vsako ceno naučiti brati in pisati. Saj so bili popolnoma neveščji krščanskega nauka. Jasno je videl, da bi zlasti starejšim fantom ustni pouk bil predolg,

naveličali bi se vsega in ne bi več prihajali h krščanskemu nauku. Hotel jih je usposobiti, da bi se sami učili katekizma. Toda zaradi pomanjkanja učiteljev in učilnic je moral ta pouk omejiti na zelo skromen program. V hiši Moretta pa so se večerne in nedeljske šole nadaljevale redno kakor v zavetišču. Veliko fantov je izrabilo don Boskovo pobudo in z veseljem hodilo v šolo. Določeno število fantov je hodilo tudi v dnevno šolo s čisto posebnim urnikom, da so si pridobili znanje, potrebno za vsako posamezno obrt. Učili so se računstva, risanja in zemljepisa.

Toda če se je don Bosko tako zavzeto trudil za vzgojo zapuščenih otrok s ceste, ni prav nič zapostavljal pouka o verskih resnicah in prizadevanja, da bi obvaroval slabega vpliva dečke, ki so prihajali iz krščanskih družin in so bili deležni dobre vzgoje. Zato je čez teden obiskoval razne šole v mestu, kjer so poučevali njegovi znanci in prijatelji. S posebno prijetnim izvlečkom iz katekizma je opravljal svoje vzgojno poslanstvo med pridnimi sinovi La Salle, potem v šolah ob Porti Palazzo, v šolah sv. Frančiška Paolskega, pa tudi v kolegiju pri Porta Nuovi in drugje. Rade volje je nadomeščal kakega bolnega ali odsotnega veroučitelja in pomagal zlasti v tistih zasebnih šolah, kjer ni bil predviden verouk. Med temi zadnjimi mu je bila ljuba zlasti šola gramatike profesorja Bonzanina in šola retorike profesorja don Mateja Picca, katerih učenci so prihajali iz najbolj uglednih turinskih družin. V zadovoljstvo obeh učiteljev je obiskoval njune šole ob sobotah. Njegove privlačne besede, njegovo ljubeznivo ravnanje, preprostost in dobrota so takoj osvojili srca učencev. Ko je prišel on, je bil za učence vedno praznik. Govoril je o svetopisemskih zgodbah, in to s tako prevzetostjo in prepričanjem, da je vsakega osvojil. To delo mu je bilo tako všeč, da ga je nadaljeval celih deset let. Njegov zadnji cilj pa je bil, da je učence navdušil za prejem zakramenta spovedi in obhajila.

Čeprav je bila don Boskova gorečnost vsem na prvi pogled iskrena, se vendar to vmešavanje v mestne šole ni zdelo vsem umestno. Prav tako obisk množice fantov v hiši Moretta ni mogel iti mimo neopazno in je postal predmet govoričenja. Prvič je bilo, da so se v naših krajih uvajale take šole. To je bil povod, da se je o tem veliko govorilo, eni v prid drugi proti. Tisto zimo 1845–1846 so se začele širiti govornice, ki sicer don Bosku niso nič škodile, so pa bile nemalo nevarne njegovim fantom. Njegovo prizadevanje so mnogi imeli za prazno in celo nevarno. Tudi resni ljudje. Nekateri hudobni jeziki v mestu so začeli don Boska imenovati revolucionarja, drugi so ga imeli za norca, nekateri za krivoverca. Govorilo se je, da je Oratorij potuhnjen način, kako bi mladino odtegnili župnijam in jih poučevali o dvomljivih načelih. To zadnje mnenje se je opiralo na prepričanje, da don Bosko zagovarja neko pedagogiko, ki ni bila pravoverna in ki jo je

tudi nadškof zavrnil. To so potrjevali z dejstvom, da je don Bosko sicer odločno zavračal vsako dejanje proti Božjim zakonom in dobrim navadam, je pa svojim fantom dovoljeval vsako vrsto kričave zabave. Stara šola je vzgajala s strogim obrazom in s šibo, don Bosko pa je dopuščal preveč svobode. Don Bosko se je skušal opravičiti pri svojih nasprotnikih, ko jih je srečeval v mestu ali kadar so prihajali k njemu na obisk. Toda kolikor bolj si je prizadeval, da bi pojasnil svoje stališče, toliko bolj so oni trdovratno vztrajali pri svojem. Menimo, da so ti, med njimi tudi kak privrženec sektaških stališč, skušali od njega odvrniti mladino in odpraviti praznična zbiranja. Toda tisti, ki so ga dodobra poznali, so, namesto da bi ga manj cenili, še bolj spoštovali in se še bolj navezovali nanj.

Tudi nekateri duhovniki so videli v don Bosku nekaj velikega, česar si niso mogli razložiti, zlasti njegovo neutrudno delavnost in sposobnost pritegniti nase s priljubljenostjo in obvladovati množice, in so vzklikali: "Gorje nam! Gorje Cerkvi, če don Bosko ni duhovnik po Božjem srcu! Toda ali je?" In so mu nasprotovali, ker niso vedeli, da sledi nagibom nadnaravnega poslanstva.

Ko je don Cafasso videl, da don Boska ne razumejo ali slabo razlagajo njegovo delovanje, je storil vse mogoče, da bi odpravil taka nesoglasja, in mu obenem iskal dobrotnike in sotrudnike. Zaradi te zaščite in pomoči don Bosku so tudi njega karali in med uglednimi duhovniki je bilo celo nekaj takih, ki so ga imeli v tem pogledu za zaslepljenega. O tem govori Despiney v uvodu v knjigo o don Boskovem delu: "Nekateri njegovi (don Boskovi) prijatelji, ki so ga imeli sicer zelo radi, so se obračali k njegovemu spovedniku don Cafassu z nasvetom, da bi bila prava usluga Cerkvi, če bi postavili meje njegovi podjetnosti. Don Cafasso pa je mirno z nasmehom na ustih poslušal te nasvete, ki so mu jih sedaj pod to sedaj pod drugo pretvezo dajali, in jim je vedno na isti način, in to z zelo resnim poudarkom in s skoraj preroško bistrovidnostjo odgovarjal: Pustite ga, naj dela, pustite ga, naj dela! V Turinu ni bilo človeka, ki ne bi v don Cafassu priznaval z duhovnim vidom obdarjenega človeka, ki je presojal duhove. To je dokazal v več zelo pomembnih okoliščinah. Vendar so menili, da se v don Boskovem primeru moti in da ga ne ocenjuje pravilno. In vsi ti ljudje so spet in spet hodili k don Cafassu s toliko razlogi in s tako vztrajnostjo, da je prav to bilo znamenje čisto posebnih Božjih načrtov. Don Cafasso je ostal vedno ljubezniv, dober in olikan. Toda beseda, ki jo je ponavljal, je postala slavna in se je vedno enako glasila: Pustite ga, naj dela!"¹⁵

¹⁵ DESPINEY, *Don Bosco*, stran X.

38.

POGLAVJE

*Don Boskovo zdravstveno stanje se slabša – Teolog Borel brani Oratorij –
Turinski župniki – Knjižica: Šest nedelj in devetdnevnic
v čast sv. Alojziju Gonzagi*

PROTI KONCU LETA 1845 SE je zdelo, da don Bosko ne bo več zmogel silnih naporov zaradi vedno slabšega zdravstvenega stanja. Teolog Borel je o tem obvestil markizo Barolo, ki se še ni vrnila iz Rima. Dama je odločno zahtevala, da je treba storiti vse in ozdraviti don Boska. Nekaj dni pozneje mu je poslala 100 lir za Oratorij. Teolog Borel je pohitel z odgovorom.

Zelo spoštovana gospa markiza!

Vaše ljubeznivo zanimanje za zdravje našega dragega don Boska in dobrohotna naklonjenost, ki ste mu jo izkazali, kažeta, kako visoko cenite življenje tega gorečega duhovnika. On bo znal vse to dobro izrabiti in se vam v njegovem imenu iz vsega srca zahvaljujem.

Ker sem uvidel, kako silno potreben je don Bosku počitek, je začel zjutraj v bolnišnici maševati don Pacchiotti, medtem ko je drugo mašo v zavetišču prevzel don Bosko. Dober izid je potrdil umestnost te spremembe. Vendar pa o popolnem ozdravljenju ne moremo govoriti. Vi ste sicer želeli, da bi mu dali popoln oddih in ga rešili vseh dolžnosti v zavetišču, tako da bi se odselil iz svojega stanovanja in opustil vsak napor, vse do končnega ozdravljenja, gojim jaz trdno upanje, da ga bom kmalu videl zdravega.

Še danes mi bo dal končni odgovor o tem, kaj misli storiti, in jutri, na dan Gospodovega razglašenja, bo moral začeti izpolnjevati obljubljeno. Če ne bo točno izpolnil vsega dogovorjenega, bo imel opravka z velečastitima gospodoma don Gualo in don Cafassom. Ta dva gospoda sta se velikodušno ponudila za maševanje v domu. In če naša podvojena dejavnost ne bo zadostovala za potrebe hiše, se bom obrnil na velečastitega očeta rektorja oblatov, da nam da enega spovednika.

Ko bom po Božji odločbi spoznal kakega duhovnika, ki ima potrebnega duha za delo v tej hiši, vas bom takoj opozoril, da vam pokažem, kako ljuba mi je navzočnost novega sodelavca.

Vdani služabnik T. G. BOREL

3. januarja 1846

Tako se je moral don Bosko vdati v delni prisilni počitek in opustiti svojo zaposlitev v bolnišnici in zavetišču. Toda nihče si ni upal odvrniti ga od njegovih fantov. Dejansko je Oratorij, ki je nadaljeval svoje delo v hiši Moretta, potreboval don Boskovo srce in osebo, če je hotel ostati pri življenju kljub vsem težavam. Prišel je praznik sv. Frančiška Saleškega in dečki ga niso mogli drugače obhajati, kot da so šli k maši drugam. Toda ko so se vrnil, jim je don Bosko pripravil radostno presenečenje z mnogimi darovi v vrednosti več kot 50 lir, kot nam poroča teolog Borel. In tako so preživeli dan v veliki radosti.

In tako je, kakor je predvideval monsinjor nadškof, Oratorij naletel na oviro, ob katero zadene vsaka nežupnijska ustanova, pa naj bo še tako odlična, vendar ni bila potrjena z javnim razglasom pristojne cerkvene oblasti. Don Bosko je do tedaj dobival dovoljenja in potrditve samo po ustnem dogovoru in nekaj pisnih potrdil mu je podeljevalo začasne osebne pravice. Tako je bila na začetku leta 1846 sklicana mestna konferenca mnogih gorečih duhovnikov, ki naj bi razpravljala o najučinkovitejših sredstvih za zveličanje duš. Med udeleženci sta bila tudi teolog Borel in don Giacomelli. Govor je nanesel tudi na katekizem otrok in teolog Karel Dellaporta, župnik pri cerkvi Marije Karmelske, je izrabil priložnost ter obžaloval delovanje don Boskovega prazničnega Oratorija. Trdil je, da ta Oratorij pomeni neodvisno skupino župljanov, ki konec koncev ne bodo več poznali svojega župnika. Zato se mu zdi, da don Bosko ni zadosti spoštljiv in podvržen tistim, ki jim po hierarhičnem redu dolguje pokorščino in brez privolitve katerih se ne sme ničesar lotiti.

To trditev, ki je samo navidezno pravilna, dejansko pa neresnična, je takoj zavrnil teolog Borel, rekoč, da je nadškof popolnoma na tekočem o vsem, kar dela don Bosko, da je večina don Boskovih fantov tujcev in ne pripada nobeni župniji in če ne bi bilo don Boska, sploh ob nedeljah ne bi šli k maši. Kar se tiče Turinčanov, pa jih je zelo malo in še ti so zvečine slabo vzgojeni in do skrajnosti nevedni in jih nihče ne bi mogel krotiti razen don Boska z njegovim osebnim čarom. Če bi bili prepuščeni sami sebi, gotovo ne bi hodili po poti, ki vodi k župniji; spet bi zapadli v svojo staro slabo tovarišijo in se končno pogubili. Zato je

jasno, da je veliko bolje, da so ti fantje v Oratoriju kot pa kje drugje. Končno mu je bilo zelo hudo, da tako malo poznajo pravega don Boskovega duha in ga ne cenijo, kakor zasluži. Don Bosko ni nikdar nobenega fanta odvrčal od župnije, temveč samo sprejemal tiste, ki so sami prišli k njemu. Z besedami in ugledom navaja dečke k spoštovanju duhovnikov in k temu, da bi bili zvesti in goreči župljani. O vsem tem lahko on obširno poroča. Svoje besede je takole sklenil: "Recimo, da bi bilo mogoče vse te fante pripeljati v vaše cerkve. Ali ni to neka čisto nova populacija, ki se zgrinja v naše mesto in bo v naslednjih letih še naraščala? Kdo bo mogel držati red in disciplino med toliko nereda vajenimi fanti? Kdo se bo zanimal za vsakega posameznega med njimi? Ali ne bodo mogoče v veliko napoto drugim župljanom? Ali župniki in kaplani niso že zadosti obloženi s svojimi rednimi opravili, zlasti ob nedeljah? Zato zastopam mnenje, da je treba v našem mestu postaviti ne enega, ne deset, temveč dvajset oratorijev, in bodite prepričani, da mladine ne bo manjkalo niti tem niti župnijam." Večina navzočih je odobrila to izvajanje in prešli so na drugo točko dnevnega reda.

Kljub vsemu pa župnik Marije Karmelske ni bil zadovoljen. Hotel je, da bi ostalo popolnoma nedotaknjeno načelo župnijske jurisdikcije – pravnomočnosti nad vsemi župljani. On znotraj mej svoje župnije nikakor ne more priznati druge avtoritete, saj je njemu kanonično zaupana. Njegovi sotovariši so bili istega mnenja. Toda zadnji razlog za tak odnos je bila nevoščljivost in samopoučarjanje, ne pa resnična želja za korist duš. Ti ljudje so takole govorili: "Don Boskov Oratorij odteguje mladino župniji. Tako bo vsak izmed nas stal pred prazno cerkvijo zlasti ob času krščanskega nauka in ne bo več poznal otrok, za katere bo moral dajati obračun pred Božjim prestolom. Zatorej naj don Bosko neha zbirati mladino okoli sebe in jo pošlje v naše župnije." Odločili so se, da bodo o tem govorili z don Boskom osebno.

Tako sta se dva ugledna župnika nekega dne predstavila don Bosku z željo, da bi z njim o tem govorila.

"Dečki, ki jih jaz zbiram," je povedal don Bosko, "nikakor ne ovirajo dela župnije."

"Kako da ne?"

"Ker so skoraj vsi od drugod, brez nadzora staršev in so prišli v Turin iskat delo. To so Savojski, Švicarji, dečki iz Valle d'Aosta, Bielezi, Novarezi in Lombardi, ki zvečine prihajajo v Oratorij."

"Ali jih ne bi mogli poslati v župnijo, v kateri prebivajo?"

"Saj je vendar ne poznajo."

"In zakaj jih ne poučite?"

"Zato, ker je to nemogoče. Saj govorijo različne jezike, nimajo stalnega bivališča, nekaj časa delajo pri enem gospodarju, nato zopet pri drugem, potem je tu zgled tovarišev, ki niso navezani na Cerkev. Vse to je nepremostljiva težava, da bi mogli priti v župnijo. Še več: veliko jih je že odraslih in so stari nad 15, 18 pa tudi 20 let in so popolnoma nepoučeni o verskih stvareh. Kdo bo te fante pripravil, da bodo šli v šolo z osem- do desetletnimi otroki, ki poleg tega znajo več kot oni?"

"Ali jih ne bi mogli vi pripeljati in v župnijski cerkvi zanje imeti katekizem?"

"To bi lahko naredil samo v eni župniji, ne pa v vseh, jaz sem samo eden. Naši navihanci so raztreseni na štiri strani našega mesta. Kvečjemu, da bi se vsak župnik zavzel in ob prazničnih dneh prišel po fante in jih popeljal v svojo župnijo. Toda tudi to bi bilo praktično težko izvedljivo. Nemalo teh fantov pride v Oratorij zato, ker jih pritegne zabava, igre in izleti v razne kraje (don Bosko bi mogel dodati, ker jih je pritegnilo ljubeznivo ravnanje osebja). S temi sredstvi jih je mogoče privabiti tudi h katekizmu in pobožnim vajam. Brez tega verjetno ne bi šli v nobeno cerkev in tako jih ne bi imeli niti župniki niti don Bosko, v veliko škodo njihovih duš. Da bi se izognili tej nevarnosti," je don Bosko dodal, "bi bilo dobro, da bi vsaka župnija imela določen prostor, kjer bi mogli ti dečki dobiti prijetno zabavo in bi se tam redno zbirali."

"To je nemogoče. Nimamo ne prostorov ne osebja za to."

"Torej?" je vprašal don Bosko.

"Torej, za zdaj," sta sklenila pogovor gospoda župnika, "storite, kakor se vam zdi najbolj primerno. Mi se bomo pa zbrali na posvet in sklenili, kaj je treba ukreniti."

Kmalu potem so se zbrali vsi turinski župniki in razpravljali o tem, ali naj pospešujejo ali odpravijo oratorije. Bilo je razlogov za in proti, vendar je prevladalo oratorijem naklonjeno mnenje. Župnik iz Borga Dora don Avguštin Gattino in teolog Vincenc Ponzati, župnik sv. Avguština, sta dobila nalogo, da don Bosku sporočita naslednjo odločitev: "Turinski župniki so zbrani na konferenci razpravljali o primernosti oratorijev. Ko so pretehtali bojzani in upe na eni strani in ugotovili, da posamezni župniki ne morejo ustanoviti oratorija v svoji župniji, so sklenili, da bodo podprli in spodbudili duhovnika Janeza Boska, da naj nadaljuje svoje delo, vse dokler ne bo prišlo do drugačne odločitve."

Tukaj naj nam bo dovoljena kratka opomba. Brez dvoma je vsak župnik dolžan poučevati verske resnice male in velike svoje župnije, ki so zaupani njegovi skrbi. Ko spozna, da je temu na določenem kraju v celoti zadoščeno, potem bi po našem mnenju bil vsaj nepreviden, če bi zahteval kaj drugega ali bi se

temu zoperstavlil. Te neprevidnosti turinski župniki niso nikdar naredili, ker so vedno zadosti cenili in ljubili svojo mladino. Reči moramo celo, da jih veliko izmed njih ni samo podprlo že obstoječe oratorije in priporočalo očetom in materam, da so tja pošiljali svoje otroke, temveč so celo kljub ogromnim denarnim žrtvam in osebnim naporom ustanovili nove, kot so to storili župniki pri Gran Madre di Dio, sv. Petru in Pavlu, pri sveti Juliji, sv. Alfonzu, Mariji Materi zdravja, pri presvetem Srcu Jezusovem, pri sv. Joahimu in pri Mariji Materi miru. Na tak način so si oskrbeli sladko zadoščenje, da so videli svoje ovčke dobro oskrbljene v svojih župnijah in jih držali daleč od krvoločnih volkov s pošteno zabavo in s kraji razvedrila. Mons. Fransoni, turinski nadškof, vedno naklonjen našemu don Bosku, ga je v vseh okoliščinah podpiral in na tak način spodbujal župnike, da so tudi oni skušali v svojih župnijah poskrbeti za te vrste mladino.

Kljub vsem tem neprijetnim dogajanjem je don Bosko še naprej tiskal spise, ki jih je končal to zimo. K življenjepisju Alojzija Comolla, k Vencu žalosti Marije, k Angelu varuhu, k Cerkevni zgodovini je dodal še knjižico na 46 straneh v pod naslovom Šest nedelj in devetdnevnica v čast sv. Alojziju Gonzagi, s kratkim življenjepisom tega svetnika.

S tem življenjepisom je prikazal sv. Alojzija v pravi luči in zlasti poudaril njegove izhodiščne ideale z željo, da bi jih vcepil v duše svojih gojencev: čednost svete čistosti, obramba pred grehom z molitvijo in pokoro, uresničena želja po redovnem poklicu, želja iti v zunanje misijone in dati svoje življenje za Jezusa Kristusa. Želim prepisati to stran, da se ne bi izgubila, ker se je ohranila samo v prvi izdaji, ki je v kratkem pošla. Takole pravi: "Sveti Alojzij, ki mu zaradi čistosti njegovega življenja in zaradi pokore, ki jo je opravljal, pravijo angelški mladenič, je bil prvorojenec markizov Gonzaga, lastnikov gradu Castiglione. Vse od otroških let je kazal znamenja svetosti, h kateri ga je klical Gospod. Že pri štirih letih je želel biti sam in so ga pogosto našli v kakem kotu hiše ali na podstrešju, kjer je kleče s sklenjenimi rokami na prsih goreče molil. Tej nežni pobožnosti, ki jo je ohranil celo življenje, je pridružil najstrožjo pokoro: nikdar se ni grel pri peči, naj je bilo še tako mrzlo, postil se je tako strogo, da je zaužil na dan le eno unčo (pribl. 35 g) hrane, polagal si je v posteljo trske, da se je mučil celo med spanjem, pogosto je spal na golih tleh, velikokrat se je bičal, tako da je bila obleka, spokorniška halja in tla poškropljena z njegovo nedolžno krvjo. Da bi pa mogel podnevi in ponoči trpeti, si je na golo kožo opasal trakove z ostrimi konicami ostrog.

Ko je bil star deset let in je spoznal, kako zelo Gospod ljubi krepost čistosti, je stopil v cerkev pred podobo preblažene Device Marije in se zaobljubil, da jo

bo ohranil celo življenje. Mati Božja je z veseljem sprejela ta dar, ki ji ga je podaril njen zvesti služabnik, in mu podarila milost, da je imel čast prinesiti v večno življenje nedotaknjeno obleko krstne nedolžnosti.

Ko je že odrasel in spoznal velike nevarnosti, ki mu pretijo v svetu, se je odločil, da bo zapustil svet, starše, prijatelje, vso očetovo dediščino in skrbel samo za večjo Božjo slavo, za svojo dušo in za večnost. Po mnogih težavah, zlasti tistih, ki mu jih je pripravil njegov oče, je dobil dovoljenje, da je vstopil v Jezusovo družbo, kjer je blestel v vseh krepostih do najvišje popolnosti, ki jo je sposoben doseči kak človek.

Zavidal je tistim, ki so dali življenje za vero, in on sam si je iz vsega srca želel, da bi mogel umreti kot mučenec. Tako je prejel od Gospoda palmo mučeništva ljubezni, ko je ob izbruhu kuge v Rimu stregel okužencem in je bolezen napadla tudi njega. Od boleznii je shiral in v kratkem umrl svetniške smrti. Pogosto se zgodi, da tisti, ki nikdar ne mislijo na svoj konec ali malokdaj, trepetajo ob bližajoči se smrti in celo zapadejo v obup. Alojzij ni bil tak. Smrt je štel za sredstvo združitve z Bogom in prehod v posest večne blaženosti. Ko se je zavedel, da se mu bliža zadnja ura, ni mogel zadržati radosti, ki mu je polnila srce, in je tistim, ki so ga prišli obiskat, ves iz sebe ponavljal: 'Oh, odhajamo, odhajamo!' 'Kam?' 'V nebesa, v nebesa! Zapojte z menoj Tebe Boga hvalimo.' Za trenutek se je umiril, in medtem ko si je prizadeval, da bi izgovoril presveto ime Jezus, je z nasmehom na ustnicah sladko izdihnil, star samo triindvajset let in šest mesecev. Bilo je leta 1591."

Knjižica se začena z naslednjim predgovorom.

"Pred vami je, draga mladina v Jezusu Kristusu, vzor in zgled, ki se lahko po njem ravirate, si oblikujete način življenja in ki vam lahko pripomore k resnični sreči. Sv. Alojzij je zgled čistosti in kreposti za vse, zlasti še za mladino, za katero je vsak čas znal od Boga izprositi toliko milosti. Da bi pospeševali češčenje tega velikega svetnika, so rimski papeži podelili popolni odpustek vsem, ki bi po prejemu zakramentov spovedi in obhajila opravili šest nedelj pred njegovim praznikom ali prav tako šest nedelj po njem s pobožnimi molitvami in dobrimi deli v čast tega svetnika in v večjo Božjo slavo. Ta odpustek je mogoče dobiti vsako izmed navedenih nedelj in jih tudi nameniti vernim dušam v vicah. Da bi pa mogli vsi spoznati dela in molitve, ki naj bi jih opravili vsako nedeljo, smo v knjižici razporedili vaje za tiste, ki bi hoteli opraviti šest nedelj in devetdnevnic v čast tega svetnika in biti deležni tistih milosti in tistih darov, ki jih on obilno naklanja svojim častilcem."

Zato je za vsako nedeljo in za vsak dan devetdnevnic predstavil najpomembnejše svetnikove kreposti z molitvijo, vzdihljajem in čisto konkretno vajo

v kreposti. Te vaje v kreposti ali cvetke ali povzetek nasvetov, pridig, zasebnih don Boskovich spodbud, ki jih je od vsega začetka dajal svojim gojencem, so: "Če ugotovite, da je vaša vest obtežena s kakim grehom, prosite Boga z vsem srcem odpuščanja in obljubite, da se boste spovedali ob prvi priložnosti. – Ne odlašajte pokore na zadnja leta življenja, ko vam bodo pošle moči. Tistemu, ki vam pravi, da ne bodite tako strogi s svojim telesom, odgovorite: Kdor noče trpeti z Jezusom Kristusom na tej zemlji, se ne bo mogel veseliti z Jezusom Kristusom v nebesih. – Še danes sklenite, da ne boste nikdar gledali nevarnih slik in predmetov niti govorili o stvareh proti kreposti čistosti. – Sklenimo danes, da bomo pogosto prejemali zakrament spovedi in obhajila in da bomo izpolnjevali spovednikove nasvete. – Skušajte opravljati jutranjo in večerno molitev pred podobo križanega Jezusa in pogosto poljubiti križ. Rimski papeži so podelili veliko odpustkov vsem, ki poljubljajo križ. Kadar vam je mogoče, pojdite v cerkev in opravite obisk Jezusu v najsvetejšem zakramentu, zlasti če je izpostavljen v češčenje pri štirideseturni pobožnosti. – Storite vse, kar morete, da boste dajali dober zgled. Poskrbite, da boste popeljali kakega vašega tovariša k pridigi in k zakramentu spovedi in obhajila. – Bežite pred slabimi tovariši. Bežite pred brezdeljem, ki je vzrok izgube časa, in še danes začnite življenje, ki bo Gospodu po volji. – Skrbite, da boste v prihodnje vedno pobožno in zbrano molili jutranje in večerne molitve. Izrecite čez dan kak vzdihljaj Bogu in zatecite se k vašemu zavetniku sv. Alojziju. – Vsak večer pomislite, kaj bi bilo z vami, če bi morali umreti to noč. Na praznik sv. Alojzija: poklonite sv. Alojziju pobožne vaje tistega dne z namenom, da bi vam izprosil vztrajnost do konca."

Prva izdaja je izšla v 3000 izvodih, pri tiskarni Speirani e Ferrero. Pozneje je knjižico vnesel v Preskrbljenega mladeniča.

V poznejših letih je z obilnimi dodatki enajstkrat ponatisnil to knjižico v tisočih izvodih in je težko povedati, v koliko izvodih je sploh izšla. V posameznih izdajah vedno kaže, kako v vsem misli predvsem na Cerkev. Svojim bralcem pravi naslednje: "Srečni katoličani, ki imajo vero, ki je v vsakem času, vsakem kraju, okoliščinah in starosti imela veličastne heroje nedolžnosti življenja, ki so dosegli take vrhove svetosti, kot jih more dati samo sveta vera Jezusa Kristusa." Knjižico je sklenil z besedami: "Bog, neskončno dober in neskončno bogat z milostjo, naj blagoslovi bralce te knjižice in naj vlije v srca vseh željo, da bi hoteli izpolnjevati kreposti, ki smo jih prikazali. Vse v večjo Božjo slavo in za zveličanje duš."

Don Bosko je knjižico podaril vsem dečkom oratorija in na ustih preprostega ljudstva, ki je prej prepevalo posvetne pesmi, je bilo sedaj slišati himno

Infensus hostis gloriae (Zlobni sovražnik slave) in pesem *Luigi, onor dei vergini* (Alozij, slava devic); pesmi, ki sta bili natisnjeni na zadnji strani knjižice. Pesmi sta postali priljubljeni pri tisoč in tisoč obrtniških vajencih celega sveta, ki jih gotovo nikoli ne bi prepevali, če ne bi bilo don Boska. To sta zmagoslavni pesmi čistosti, tiste angelske kreposti, ki se je don Bosko ni nikdar naveličal priporočati z besedami: "Kaj so muhe tega sveta? Vse, kar ni večno, ni nič. Tiste, ki se dajo premagati strasti, bo zasačila smrt in bodo, pokopani v večni ogenj, klicali: Oh, mi neumneži, zmotili smo se!"

39.

POGLAVJE

Don Bosko in obsojenci na smrt

DON CAFASSO, TAKO PRIPOVEDUJE DON BOSKO, je bil angel Božjega usmiljenja za tiste nesrečneže, ki so bili zaradi svojih hudodelstev odpeljani, da na morišču končajo svoje življenje. Njegova ljubezen ni poznala meja, njegova dobrota ni gledala na težave. Bil je pripravljen ob kateri koli uri iti v kateri koli kraj kraljestva, če so ga klicali ali ne. Bog mu je podelil čisto posebno milost. Niti eden izmed vseh obsojencev, ki jim je on stal ob strani ob smrtni uri, ni umrl, ne da bi se prej spravil z Bogom in s tem dal utemeljeno upanje na večno zveličanje. Da, celo veliko število teh nesrečnežev se je ob njegovih goreče spodbudnih besedah sprijaznilo s svojo usodo in mirno prestalo zaslužen kaznen. Nekateri so z nasmehom na ustih pričakovali zadnji udarec in eden izmed krvnikov je v navzočnosti don Cafassa vzkliknil: "Taka smrt ni več smrt, temveč poživilo, radost, praznik!"

Don Bosko je zvesto hodil po stopinjah svojega učitelja, poln istega apostolskega duha. Kakor hitro je zvedel, da je blizu usmrtitev kakega kaznjence, je don Bosko po navodilu don Cafassa v svojih tedenskih obiskih v Senatorskih ječah želel priti v stik z obsojencem in ga skušal počasi pripraviti na dobro spoved, če je še ni opravil. Ko so kaznjencu prebrali odlok o usmrtitvi, je duhovniku pripadla naloga, da z balzomom vere omili bolečine nesrečne duše. To ni bilo vedno lahko delo, ker so nekateri s kletvicami zavračali zakramente in zahtevali, da naj jih pustijo umreti nespravljene z Bogom, drugi pa so se skušali s samomorom rešiti take sramote. Zgodilo se je celo, da kdo zaradi zakrknjenega sovraštva ni hotel odpustiti in je s hladnim zaničevanjem izrazil prezir do Boga in ljudi. Dobili so se pa tudi taki, ki se jim je tako zmešalo, da niti niso več razumeli besed, ki naj bi jih pripravile za prehod v večnost. Toda ko so se menjavali

don Cafasso, teolog Borel in don Bosko, so počasi le omehčali prizadete, jim vlili zaupanje v duhovniško pomoč in v Božjo ljubezen in so jih končno le pripravili, da so se spovedali in sprejeli smrt kot zadoščenje za svoje grehe.

Ko je bil določen dan za izpolnitev smrtne kazni in je don Bosko spovedal na smrt obsojenega, je z njim prebil prvi del noči v kapeli, imenovani kraj tolažbe. Njegove besede so učinkovito delovale in potolažile kaznjenca. Govoril mu je o Mariji, dobri materi, zavetnici grešnikov. Pokazal mu je, da je Bog dovolil ta skrajni trenutek, ker bi sicer ostal nekaznovan in bi se večno pogubil. Zagotavljal mu je, da je smrt, ki jo sprejmemo s popolno vdanostjo zato, ker je dejanje popolne ljubezni, pot v nebesa, ne da bi morali prej iti v vice. Spodbujal ga je, da bi se v zaupanju vrgel v naročje neskončne Božje dobrote, in mu ponavljal besede dobrega razbojnika: še danes boš z menoj v raj. Od časa do časa je z njim molil kesanje ali kako drugo kratko molitev.

Don Bosko je to svojo službo opravljal mirno, dobrohotno in popolnoma uravnoteženo. Toda njegova mirnost je bila samo navidezna in ga je stalo veliko truda, da se je obvladal. V takih nočeh ni mogel nikdar premagati odpora, ko se mu je budilo sočutje, niti doseči določene ravnodušnosti, ki je prihajala od navade. Lebdeča luč ene same sveče, popolna tišina, ki je vladala povsod okoli, enoličen korak stražarja, nezadržno približevanje usodnega trenutka so ga polnili s turobnostjo, ki jo je le s težavo obvladoval. In potem včasih drgetanje obsojenca, ki je trenutno zadremal, kakšna posamezna beseda, ki je razodevala obžalovanje, zaupanje, strah. Včasih je krčevito stiskal roke, se ves nemiren dvignil in naredil nekaj korakov, se vrnil nazaj z zbeganim pogledom in s solzami v očeh vzdihnil kako obupno besedo, zopet padel na svoje ležišče in negotovo bolščal v neznano. Vse to je delalo silen vtis na don Boskovo tako nežno čuteče srce. Toda kljub vsemu trpljenju in sočutju ni iz herojske krščanske ljubezni zapustil obsojenca. Proti polnoči je prišel don Cafasso ali teolog Borel. Tedaj je don Bosko rekel obsojencu še zadnjo besedo in se vračal domov ves presunjen od silnih doživetij. Nikdar ni nadaljeval tega bedenja do jutra in ni čutil v sebi moči, da bi mogel obsojenca spremljati na morišče.

Samo enkrat je bil prisiljen, da si je zadal tako nasilje, ki je presegalo njegove moči. Leta 1846 so bili v sodnem procesu trije obdolženci, med njimi dvaindvajsetletni fant in njegov oče. Don Bosko je obtoženca večkrat spovedal in fant je vanj položil vse svoje zaupanje. Don Bosko ga je šel še zadnjikrat obiskat, preden so ga prepeljali v Alessandrijo, kjer naj bi se izvedla smrtna obsodba. Fant ga je obupno jokaje prosil, da bi ga spremljal, toda don Bosko, ki se mu je srce stiskalo od žalostne zaskrbljenosti, se je z lepimi besedami skušal izmakniti,

ker se ni čutil sposobnega. Trije obsojenci so odšli na pot in se spotoma na več krajih ustavili, kakor je določala obsodba.

Ko se je kot spremljevalec pripravil na pot tudi don Cafasso, ki naj bi v Alessandriji izpolnil svojo vzvišeno krščansko nalogo, je dal poklicati don Boska in mu dejal, naj gre z njim, ker je fant tako zelo želel in bi bila prava okrutnost, če ne bi izpolnila njegove želje. Don Bosko se je malo branil, ker je vedel, da ne bi mogel prenesti strašnega prizora usmrtnitve. Toda don Cafasso je le vztrajal in don Bosko, ki je bil navajen, da je v vsem ubogal svojega duhovnega voditelja, je vstopil v že pripravljeno kočijo. V Alessandrijo so prispeli na predvečer izvedbe smrtne obsodbe. Ko je nesrečni fant zagledal v sobi don Boska, se mu je jokajoč vrgel okoli vratu in ga objel. Samo Bog ve, kaj je don Bosko v tistem trenutku doživljal. Tudi on je jokal, vendar se je znal obvladati. S tem nesrečnim fantom je prebil celo noč, ga tolažil in spodbujal ter mu dajal pogum in upanje na večno življenje in neskončno srečo, ki ga je čakala. Več kot enkrat je videl, kako je na fantovih ustnicah zaradi mirne vesti zaigral nasmešek, ko ga je spodbujal, da bi se zatekal k Mariji, Jezusovi materi, in se je pripravljal na zadnje obhajilo. Neka-ko ob dveh zjutraj mu je ponovno podelil odvezo, daroval sveto mašo na oltarju v jetniški celici, ga obhajal, slekel mašniško obleko in s spodbudnimi besedami opravil zahvalo.

Potem pa je prišel tudi za don Boska trenutek silnega trpljenja. Zvon iz zvonika stolnice je udaril prvo znamenje smrti. Odprla so se skrivna vrata, vstopili so orožniki, nekaj Bratov usmiljenja, predstavnik zakona in čuvaj ječe. Krvnik se je približal obsojencu, pokleknil in ga prosil odpuščanja. Nato mu je pred oltarjem položil zanko okoli vratu. Don Bosko se je medtem trudil, da bi misli na smrt obsojenega odvrnil od dogajanja, mu govoril o Bogu, presveti Devici Mariji, o angelu varuhu in o svetnikih, ki ga pričakujejo v nebesih.

Končno je napočil trenutek odhoda. Trije vozovi – v vsakem je bil po en obsojenec – so zapustili glavna vrata ječe. V prvi voz je prisedel neki alessandrijski duhovnik, v drugega je na fantovo stran sedel don Bosko in v zadnji voz, v katerem je bil nesrečni oče, je vstopil don Cafasso. Ogromna množica, ki se je zbrala od vseh strani, je polnila ulice. Don Bosko sam je v življenjepisu don Cafassa zapustil napisane svoje vtise. "Zvon je s turobnim udarjanjem naznanjal, da so nesrečneži na poti, kjer bodo plačali davek za svoja hudodelstva. Obsojenci gledajo pred seboj Križanega, na eni strani pretresljivo podobo smrti, na drugi pa Brate usmiljenja, ki v črnem plašču in s kapuco na glavi molijo Usmili se me, Bog. Vojaki in karabinjerji na konjih korakajo ob strani vozov. Krvniki z drugim sodnim osebjem dajejo celotnemu prizoru še strašnejši vtis. Gledalci so presu-

njeni od strahu in nihče ne spregovori besedice spodbude obsojencem. Toda glejte: ob strani vsakega obsojenca je duhovnik, ki mu briše solze, izmenoma ponavlja molitve, govori spodbudne besede o velikem upu in pričakovanju, ki se bo kmalu izpolnilo, in s križem v roki ponavlja: »To je vaš prijatelj, ki vas ljubi, ki vas ne straši in vas ne zapusti.« In jim ga približa k ustnicam, da ga poljubijo. V trenutku se sprevod ustavi pred določeno cerkvijo. Na glavnih vratih se pojavijo ministranti s prižganimi svečami, nato pristopi duhovnik z Najsvetejšim, jih blagoslovi in se spet umakne. In žalosten sprevod nadaljuje svojo pot."

Vse do tedaj je don Bosko s silo obvladoval samega sebe, toda v naslednjem trenutku ga je stisnilo v prsah in srce mu je odpovedalo. To je bila posledica jasne predstave, ki se ji ni mogel ustavljati, tega, kar se bo v naslednjih trenutkih zgodilo, ko bo videl pred seboj svojega dragega fanta na morišču, kako bo dvigal k njemu svoje oči. Don Cafasso je iz upadlega don Boskovega obraza razbral, kaj se v njem dogaja, medtem ko so se vozovi zaustavljali. Stopil je iz svojega vozila, šel k don Boskovemu vozu, ki je imel veliko višjo ograjo kot druga dva, in mu glasno dejal: "Ta visoka ograja vam jemlje zrak za dihanje. Izstopite in sedite v prostor v mojem vozu, jaz bom pa sedel sem. Don Bosko je stopil v voz, kjer je bil fantov oče. Ta človek, ki se je sicer spovedal in prejel sveto obhajilo, je ostal mrzel in rekli bi, da je vse skupaj spremljal s prezirom. Dospeli so na trg, kjer so bile postavljene vislice. Množica ljudi je valovala kot žitno polje v vetru. Kar nenadoma je val ljudi pretrgal stik drugega voza z zadnjim, na katerem je bil don Bosko, in onemogočil, da bi šli naprej, medtem ko sta prva dva voza prispeela na kraj morišča. Voznik ni vedel, kaj bi naredil, ker je množica v želji, da ne bi izgubila prizora obešanja prvih dveh, pritisnila ob voz in mu zaprla pot. Voznikovo opozarjanje in kričanje karabinjerjev ni nič pomagalo. Če bi s silo zavozil v gnečo, bi lahko koga še do smrti povozil. Le s težavo mu je uspelo odpreti si pot. Toda sedaj so mnogi, ki so stali vozu ob strani ali šli za njim, stekli naprej v prazen prostor, ki so ga izpraznili gledalci, ki so stekli na trg. Ko je obsojenec videl to zmedo, je z mrzlim in zlobnim nasmehom zaklical množici: "Toda ljudje božji, čemu taka naglica. Če ne bo mene, se predstava ne bo mogla začeti, ker manjka glavna oseba. Dokler sem jaz tukaj, se praznik ne bo končal." Nekako pol ure pozneje je voz z veliko težavo, vozeč sem in tja, le prispel do morišča. Prva dva sta že bila justificirana. Fant je še visel na vrvi, ko so nesrečnega očeta privedli pod vislice. Toda ko je ta stopil na usodno pručko, se je don Bosku stemnilo pred očmi, omahnil je in ni več ničesar videl. Don Cafasso, ki mu je stal ob strani, ga je zadržal, da ni padel po tleh, in ga predal alessandrijskemu duhovniku. Sam pa je dal zadnjo odvezo ubogi žrtvi, ki so ji izmaknili pručko izpod nog. Ko

se je don Bosko zopet zavedel, je bilo vse končano. Don Cafasso je mrtva trupla pospremil v kapelo Družbe usmiljenja in bil navzoč pri maši za umrle.

Od tega dne dalje si don Cafasso ni več upal povabiti don Boska, da bi bil navzoč pri izvedbi smrtne kazni. Toda don Bosko je še več let tolažil in spovedoval v ječi na smrt obsojene. Kanonik Picca nam je pripovedoval, kako je on še kot klerik spremljal don Boska pri obisku treh na smrt obsojenih hudodelcev, Magoneja, Guercia in Violina, ki so jih obesili v okrožju Valdocco, v velikem prostoru, obdanem z velikanskimi drevesi, kjer se stekajo tri velike ulice in ena cesta. Tam so bile vse do leta 1852 na velikem prostoru postavljene vislice, oddaljene nekaj več kot sto metrov od don Boskovega stanovanja. Zato je bil za don Boska pravi smrtni boj, ko je iz svoje sobe celih devet let poslušal šum brezštevilnih gledalcev, pogrebno petje ob prihodu spreveda, potem popolno tišino, nato bobnanje bobnov, novo petje kot prošnja za pokojne in končno kričanje ljudi, ki so se razhajali na vse strani. On pa je s svojimi molitvami spremljal pred Božji sodni stol obsojence, ljudi, ki so jih imeli za sramoten izvržek človeštva, ki pa so, oprani v Jagnjetovi krvi, bili sprejeti od Božjega usmiljenja kot knezi kraljestva v nebo. Marsikateri od teh je bil njegov dolžnik za večno blaženost.

Zadnji kaznjeneč, ki ga je don Bosko tolažil v sobi hrabrenja, je bil verjetno neki nesrečnež leta 1857. Tega so obesili na okopih mestne trdnjave. Ker so mislili, da je mrtev, so ga sneli z vislic, ga položili v krsto in prepeljali v cerkev sv. Petra V vezeh; na njenem pokopališču so imeli navado pokopavati na smrt obsojene. Toda ta navidezni mrtvec se je začel gibati, vzdihovati in končno se je vzravnal in sedel. Kaplan in nekaj drugih so ga odnesli v posteljo. Izrekel je ime don Bosko. Poklicali so ga in on je takoj prišel. Ponudili so mu skodelico kave, ki jo je tudi izpil. Toda don Bosko je takoj ugotovil, da ni več rešitve, ker so bila vrata vretenca razmaknjena. Spodbudil ga je k obžalovanju grehov, mu dal odvezo in odšel. Po dveh urah so mu sporočili, da so zdravniki ugotovili njegovo smrt.

Te izvedbe smrtnih kazni so bile nadvse boleči dogodki, vendar so služili za zadoščevanje kazni za greh in hudodelstvo. Gospod Bog je odločil: "Če kdo prelije človeško kri, bo človek prelił njegovo kri. Kajti po svoji podobi je Bog naredil človeka" (1 Mz 9,6). In v pregovorih je rečeno: "Brezbožnež je dan (v kazen zadoščanja) za pravičnega in hudobnež za poštenjake" (prim. Prg 21,18). Njihova kazen odvrta od mest in kraljestev Gospodovo jezo in služi za strašen opomin in učinkovito vzdržanje mnogim, ki bi se sicer odpravili na pot pogube.

40.

POGLAVJE

*Don Bosko mora zapustiti hišo Moretta – Oratorij na travniku –
Lačni deček – Izleti na Supergo*

PRIBLIŽEVALA SE JE POMLAD LETA 1846 in naš Oratorij se je moral spet seliti. Neki odličen francoski pisatelj v knjižici o don Bosku in njegovem delu uporablja lepo priliko, ko opisuje dečke, ki obiskujejo Oratorij: "Kakor se v mrzlem zimskem dnevu obilno zbirajo ptički, kjer jim previdnostna roka siplje hrano in jih rešuje smrti od gladu, tako so se okoli don Boska zbirale številne trume dečkov in fantov, za katere se svet ni zanimal."¹⁶ In prav je imel. Sedaj se mnogi zavedajo, da je bil katekizem, verouk, pridige, spodbudne pripovedi, pošteni pogovori in vesela zabava, ki jih je don Bosko nudil mladim prav v času njihovih največjih nevarnosti, tista sredstva, ki so jih obvarovala pred brezverstvom, nemoralnostjo in slabim življenjem, kar je pomenilo zanje rešitev, življenje. Da še nadaljujemo primero, se velikokrat zgodi, da kaka manj ljubezniva oseba preplaši ptičke, ki se hranijo, in jih prepodi, da si poiščejo hrano drugod. Tako se je dogajalo tudi prvim don Boskovim sinovom, ptičkom Oratorija, da so morali najprej odleteti od sv. Frančiška Asiškega, potem iz bolnišnice, nato od sv. Petra V vezeh, potem od Mestnih mlinov in sedaj še iz hiše Moretta, kakor pravkar pripovedujemo.

Večji del hiše so zasedali najemniki, ki so sicer odobraval marsikaj, česar so bili deležni dečki, vendar jih je nenehen hrup, kričanje in igra na dvorišču in zlasti še obisk večerne šole motil, tako da so se pritožili pri gospodarju in zapretili, da se bodo vsi izselili, če ne bo čim prej konec vsega tega shajanja. Zato je dobri duhovnik Moretta obvestil don Boska, da naj si v najkrajšem času poišče

¹⁶ V. D. Bosco, *Notices sur son ouvre, par l'abbe L. Mendre*, Marseille, 1879.

drug kraj. To je storil s težkim srcem in pokazal don Bosku, da mu je hudo, in bil nadvse vljuden. Kajti ljudje, ki so vedeli za vse, kar se je pripetilo kaplanu pri sv. Petru in njegovi gospodinji in potem še tajniku Mlinov, so ravnali z don Boskom in njegovim Oratorijem zelo obzirno. To se je zgodilo 2. marca 1846 in don Bosko je plačal najemnino 15 lir za cel tisti mesec.

Don Bosko je že predvideval to odpoved. Ker se nikakor ni mogel vdati, da bi odslovil toliko fantov, ki so prihajali od povsod, se je dogovoril z nekimi brati Filippi, da so mu dali v najem travnik v Valdoccu, nedaleč od hiše Moretta proti vzhodu. Na tem travniku torej, ki je bil obdan z ograjo, skozi katero so mogli prihajati celo psi, ki so se dostikrat oglašali in s svojim laježem spremljali kričanje otrok na travniku. Sredi travnika je stala stavba iz desk in nabite zemlje, ki jo je od severa podpiral dolg vodoraven tram, ker je bilo celotno zemljišče lahko nagnjeno; tukaj je bil prostor za spravljanje orodja za igre. Don Bosko je bil tam s svojimi fanti brez vsake zaščite izpostavljen vetru, dežju in vročim žarkom sonca, toda "Božje oči so obrnjene na tiste, ki se ga bojijo. On je mogočni zaščitnik, silna obramba, ščit proti gorečemu soncu, opora proti napadom z juga." Ta prostor pa ni bil brez privlačnosti. Preprosta živa meja, ki ga je obdajala, oblečena v novo zelenje in živo cvetje, je izžarevala radost in vabila k petju in kmalu pritegnila pozornost ljudi in število fantov je naraslo na 400.

Kakor so ljudje silili don Boska, da je drugo za drugim spreminjal kraj shajanja, tako je Bog množil njegovo družino in mu dajal možnost, da je storil toliko več dobrega.

Pa bo kdo vprašal: kako je mogoče na travniku opravljati pobožne vaje? – Odgovarjamo, da se je vse godilo na zelo romantičen način ali bolje rečeno tako, kakor so to delali nekoč apostoli in prvi kristjani. Spoved npr. je potekala takole: Ob določeni uri se je don Bosko na praznične dni odpravil iz zavetišča na travnik svojega truda in prizadevanja, kjer so se že začeli zbirati dečki. Tam je sede na stolu sprejemal spoved fantov, ki so prišli za ta namen; drugi so kleče na tleh razmišljali o svojih grehah in se pripravljali na spoved, tretji pa so se zahvaljevali in opravljali naloženo pokoro. Medtem ko se je to dogajalo na eni strani, so na drugi strani že spovedani fantje stali v skupini in vadili kako pesem ali poslušali kakega tovariša, ki jim je bral kaj zanimivega. Drugi so se mirno zabavali ali kramljali med seboj ali metali ploščice, balinali, se igrali z žogo ali poskušali hoditi s hoduljami. Ob določeni uri se je don Bosko dvignil s svoje zares apostolske spovednice. Tedaj je kak za to določen fant z neke vrste predpoptopnim bobnom dal znamenje za zbor na sredi travnika, drugi pa je z neke vrste trobento dal znamenje za tišino. Potem je don Bosko povzel besedo in povedal,

v kateri cerkvi bi tisti dan bili pri sveti maši in prejeli sveto obhajilo. Tedaj so se vsi, porazdeljeni v več skupin ali pa celo v mali procesiji v pobožni zbranosti napotili k nakazanemu cilju, prepevaje cerkvene pesmi, kot je to pripovedoval sam teolog don Angel Ascanio, ki je vse to videl na lastne oči. V cerkvi so opravili svojo nedeljsko dolžnost in se nato vrnil domov, eni za zajtrk, drugi za kosilo.

Popoldne so se, kakor hitro je bilo mogoče, od vseh strani mesta zopet zbrali na slavnem travniku in se začeli zabavati z vsemi mogočimi igrami v navzočnosti vidnih angelov don Boska in teologa Borela ter ob pomoči nekaterih bolj resnih fantov. Ko je prišel čas za to, je don Bosko po svojem bobnarju dal znamenje za shod, razdelil fante v skupine, ki so sede na zeleni trati poslušali pol ure razlago krščanskega nauka. On sam je bil na čelu svojega razreda na malo vzvišenem mestu, od koder je imel pregled čez cel travnik. Po končanem krščanskem nauku je don Bosko ali teolog Borel stopil na stol in imel kratek nagovor, s katerim je istočasno poučeval in veselo zabaval in so ga zato nadvse pozorno poslušali. Ker pobožnosti niso mogli skleniti z blagoslovom z Najsvetejšim, so zapeli lavretanske litanije pa še pesem v čast Mariji Brezmadežni in jo prosili, da bi jih skupaj s svojim Božjim Sinom blagoslavljala iz nebes. Nihče se ni menil za ljudi, ki so se v skupinah ustavljali ob robu travnika in občudovali nikdar videni prizor. Zatem se je zopet začela zabava, ki je trajala vse do pozne noči. V tem času se je dogajalo, da je nekaj večjih fantov prosilo za spoved, in don Bosko jim je takoj ustregel, ne da bi gledal na neprimeren čas in na toliko različnih opravil, ki jih je moral še narediti. Kako živa vera je v tako kratkem času zrasla v teh ubogih fantih, ki nekaj mesecev prej niso nič vedeli o Bogu!

Ko so vsi zapustili travnik, se je don Bosko vrnil v zavetišče. Tedaj je bil ubogi človek ves izčrpan od napora in tako utrujen, da ni mogel več stati na nogah in sta ga morala dva podpirati, da je hodil, ali ga celo nesti na rokah. Ali ni to spominjalo na prizore, ko so trume ljudi, ki jih je poučeval in blagoslavljal Božji Odrešenik, čakale ob bregovih reke, na obronkih hribov in na obali Tiberijskega morja in ga poslušale?

Med postankom na travniku se je pripetil dogodek, za katerega mislimo, da ga ne smemo pustiti neomenjenega. Na večer nekega praznika, ko so bili dečki prevzeti od igre in so tekali sem in tja, se igrali in kričali, se je približal živi meji neki 15-letni fant. Zdelo se je, da je skušal preplezati skromno ograjo in se pridružiti drugim fantom. Ker mu je manjkalo poguma, je vse skupaj samo opazoval z žalostnim pogledom. Don Bosko ga je zagledal in mu postavil nekaj vprašanj, kot: Kako ti je ime, kje si doma, kaj delaš? Don Bosku se je zdelo, da je fant mutast, in že je hotel z njim govoriti z običajnimi znamenji. Tedaj je znova

poizkusil, se mu približal, položil roko na glavo in ga vprašal: "Kaj ti je, dragi prijatelj? Povej mi, se mogoče ne počutiš dobro?"

Spodbujen od tako prijaznega ravnanja, je fant skušal iz sebe spraviti glas, ki je prihajal kakor iz globoke jame: "Lačen sem."

Ob teh besedah so se vsi osuplo spogledali. Takoj so poslali po kruh. Ko se je malo okrepcal, ga je don Bosko naprej spraševal:

"Ali nimaš staršev?"

"Imam, pa so daleč od tu."

"Kaj delaš?"

"Sedlar sem, toda ker še nisem zadosti spreten, me je mojster nagnal."

"Si nisi skušal drugje najti delovnega mesta?"

"Cel včerajšnji dan sem bil na nogah, pa mi ni nič uspelo."

"Kje si spal nocojšnjo noč?"

"Na stopnicah cerkve sv. Janeza."

"Si bil kje pri sveti maši?"

"Bil. Pa je bilo vse zanič, ker sem bil lačen."

"Kje si vse hodil, preden si prišel sem?"

"Pred nekaj časa sem hotel krasti."

"Pa nisi nikogar prosil za miloščino?"

"Sem. Toda ko so me videli tako močnega in mladega, so mi pravili: Namesto da bi tako zdrav in močan, kakor si, prosil vbogajme, pojdi delat. In mi niso nič dali."

"Če bi se odločil za krajo, bi verjetno končal v ječi."

"Prav zaradi tega sem se tega vzdržal. Toda Gospod se me je usmilil in namesto da bi šel po poti sramote, me je pripeljal k vam."

"Kaj si si mislil, ko si nas od daleč opazoval?"

"Rekel sem si: Kako srečni so ti dečki! Veseli skačejo, tekajo, pojejo, prepevajo, in sem čutil v srcu zavist. Želel sem se jim pridružiti, pa si nisem upal."

"Boš od sedaj naprej ob prazničnih dneh prihajal na ta travnik?"

"Če mi boste dovolili, bom zelo rad prišel."

"Kar pridi. Vedno te bomo z radostjo sprejeli. Za danes bom za tvojo večerjo in prenočišče jaz poskrbel. Jutri te bom pa popeljal k poštenemu mojstru, kjer boš imel delo, hrano in prenočišče."

Nepotrebno je reči, da je ta fant zvesto prihajal v Oratorij vse do leta 1852, ko so ga poklicali k vojakom. Ostal je vedno povezan z don Boskom, ki mu je izkazal očetovsko skrb in ga rešil življenjske nevarnosti.

Neke nedelje, tako pripoveduje don Janez Bonetti, je peljal don Bosko svoje dečke na izlet k znani baziliki Supergi. Upam, da bom ustregel želji svojih

bralcev, če podam kratek opis tega dogodka, ki sem ga slišal od nekoga, ki se je udeležil izleta.

Potem ko so se zjutraj zbrali na travniku in bili pri sveti maši pri Mariji Tolajnici, so se proti deveti uri postavili v vrsto in dva po dva kakor regiment vojakov usmerili svoje korake proti Supergi. Imeli so s seboj godbo, sestavljeno iz razmajanega bobna, trobente, gosli in stare kitare. To je bila sicer majhna stvar, toda zadosti, da je delala veliko hrušča, in to je bilo glavno. Eni so nosili košare kruha, drugi sir, klobase, suhe fige, kostanje in jabolka in še druge stvari, ki so jih potrebovali. Dokler so bili v mestu, so vsi upoštevali umerjeno tišino, ko pa so prestopili Pad, so začeli žlobudrati, kramljati, vriskati, prepevati in kričati, tako da so ljudje mislili, da bodo v napadu zasedli cel hrib. Na čelu je korakal dijak tretjega razreda gimnazije pri Porta Nuovi po imenu Frančišek Picca, ki je najprej pri sv. Frančišku Asiškem potem pa v zavetišču pomagal don Bosku pri asistenci dečkov in je tudi sedaj z dovoljenjem svojega razrednika don Bertolia nadaljeval delo krščanske ljubezni.

Že zgodaj zjutraj je šel pred njimi teolog Borel, ki je pripravil vse potrebno in obvestil ljudi o prihodu skupine fantov in zlasti pomislil na lakoto, ki jo bo ta množica fantov po dolgem pohodu prinesla s seboj. Ko so prišli v Sassi ob vznožju Superge, je čakal na vodjo izleta prijazen konjiček, ki ga je dal tja prignati dobri župnik don Jožef Anselmetti. Istočasno so don Bosku izročili pisno sporočilo teologa Borela s tole vsebino: "Pridite brez skrbi z vsemi fanti: mineštra, prikuhe in vino so nared." Tedaj je don Bosko zajahal konjička, sklical fante okoli sebe in jim prebral sporočilo, ki je vse napolnilo z neizmernim veseljem. Začeli so tako kričati, da ni bil presenečen samo pogumni jezdec, temveč tudi njegovo živinče. Ko so tako dali duška radosti in razpustili urejene vrste, so se začeli vzpenjati in kot veličastna častna garda spremljati svojega poveljnika. Med potjo so prijazno živinče eni držali za uzdo, drugi vlekli za ušesa, nekateri za rep, eni so ga božali in prijazno trepljali, drugi pa ga potiskali in spodbujali k hitrejšemu koraku. Potrpežljivi štirinožec je vse krotko prenašal in bil bolj podoben prijaznemu osličku kot ponosnemu konju.

Medtem so sredi zbivanja šal, kričanja in prepevanja puščali za seboj strmo pot in se bližali veličastnemu svetišču. Don Bosko je fante takoj zbral na notranjem dvorišču, da jih je obvaroval prehlada, saj so bili vsi prepoteni, in po kratkem premoru povabil vse k mizi, kjer je bilo že vse pripravljeno. Teolog Viljem Audisio, takratni predsednik Cerkevne akademije, je vsem daroval okusno mineštro in obilno prikuho in župnik je poskrbel za obilico sadja. Tako sta oba

pokazala, kako zelo cenita don Boskovo delo. Za Bogom so se fantje zahvalili svojim dobrotnikom in ob glasnih živio vzklikih in ob spremljavi godbe zapeli Živel predsednik! Živel župnik! Živel! Ta velezaslužna gospoda sta z veseljem sprejela njihovo zahvalo, vendar se nista mogla vzdržati smeha zaradi godbe, ki je bila sestavljena prav tako kot tista, s katero so glumači na trgu Castello di Torino pripravili opice, da so plesale. Kakor koli že, stvar je nadvse lepo uspela in fantje so se dvignili od mize veliko bolj zadovoljni kot principi.

V danem trenutku je don Bosko fantom razložil zgodovino bazilike, ki je posvečena vzvišeni Božji materi Mariji. Pokazal je na obširno planjavo pod baziliko, ki jo je leta 1706 zasedla silna in številna francoska vojska, ki je oblegala Turin. Omenil je kneza Viktorja Amadeja in princa Evgenija Savojskega, ki sta stopila na ta hrib in se zaobljubila, da Mariji zgradita veličastno svetišče, če bo Bog uslišal njune prošnje in jima podelil zmago. Nato je prikazal junaško obnašanje Petra Micca, ki je rešil turinsko trdnjavo. Opisal je potek bitke, osvoboditev Turina, zmagoslavje in praznovanje, ki je sledilo temu, in jasno nakazal zaščito, ki so jo Turinčani občutili od vzvišene Božje matere Marije. Govoril je še o grobnicah savojskih kraljev v podzemlju bazilike, o akademiji, ki jo je ustanovil kralj Karel Albert, in tako vsem prikazal lep izsek iz piemontske zgodovine. Nato so obiskali cerkev, kraljevske grobove, sobane, kjer so bile razstavljene slike papežev, in knjižnico. Povzpeli so se tudi na ponosno kupolo, od koder je mogoče videti dobršen del Piemonta in občudovati veličasten venec Alp, ki so se, kakor se je zdelo, s svojimi vrhovi dotikale nebes.

Nekako ob treh popoldne so se zbrali v svetišču, kamor je ob zvonjenju zvonov prišlo tudi veliko ljudstva z bližnjih hribov. Odpeli so večernice, don Bosko je stopil na prižnico in imel kratek nagovor. Nekateri se še spominjajo, da je govoril o učinkoviti priprošnji Device Marije pri njenem Božjem Sinu Jezusu in o načinu, kako naj molimo, da bomo vedno uslišani, ko se zatekamo k njej. "Če vam je mogoče," je dejal, "napravite najprej kratek obisk Najsvetejšega, potem pa pojdite k Mariji in jo prosite za milost, ki se vam zdi koristna in potrebna. Bodite prepričani, da vam bo ta mogočna in dobrotna mati podelila milost, za katero jo prosite, ali kako drugo, enako ali pa še lepšo in boljšo."

Po pridigi so muzikanti šli na kor, kjer so ob don Boskovi orgelski spremljavi zapeli pred blagoslovom V zakramentu vse svetosti. V tistih časih ni bilo navade, da bi v cerkvi slišali peti deške glasove. Zato so bili tisti popoldan člani Akademije in vse pričujoče ljudstvo, ko so slišali srebrne glasove dečkov, ki so peli, kakor če bi angeli prišli iz nebes in slavili Boga, od začudenja vsi iz sebe in veliko jih je od veselja točilo solze.

Po končani pobožnosti v cerkvi so spustili v zrak nekaj balonov, ki so s svojim naglim dvigom kvišku opozarjali gledalce, kako naj dvigajo svoje misli k Bogu. Proti šesti uri so udarci na boben in glas trobente klicali fante k zboru. Po zahvali svojim dobrotnikom, ki so jih ta dan tako lepo sprejeli in pogostili, so vzeli pot pod noge in se sredi petja, kričanja, molitve rožnega venca in večernih molitev napotili proti Turinu. Tam so drug za drugim zapuščali vrste, kakor so pač prihajali do svojih stanovanj, se poslovili od don Boska in vračali na svoje domove ter pripovedovali, kaj vse so tisti dan doživeli. Ko se je don Bosko vrnil v zavetišče, so bili ob njem najbolj postavni in močni fantje, ki so nosili predmete za igre in prazne košare.

Don Bosko je fante še velikokrat popeljal na tiste hribe. Tako je ohranjen točen opis izleta kakih 80 fantov, ki so leta 1851 naredili prav isti izlet. Don Caffasso je fantom po nekem svojem znanцу poslal priboljšek za zajtrk, medtem ko je opat don Pavlin Nikolaj Savojec, naslednik Audisia v predsedstvu Akademije, pripravil obilno kosilo. Velikodušni opat je potem vsako leto ob priliki obiska Superge don Bosku in njegovim fantom pripravil slovesen sprejem in na svoje stroške vse do 1858 priskrbel vse potrebno za dušo in telo.

Kakor se je Pavlin Nikolaj don Truffat pokazal velikodušnega do teh ubogih fantov, tako je nadaljeval to lepo navado tudi naslednik, ki je kot prefekt bil nosilec istega dostojanstva.

Ko je pozneje postal opat Stellardi, ki ga don Bosko še ni poznal zadosti dobro in z njim še ni navezal posebnih stikov, je v času izleta poslal k njemu spretnega klerika in ga prosil, da bi mu posodil nekaj kotlov, da bi mogli pripraviti mineštro. Opat je z veseljem privolil in dodal še iz svojega obilno prikuho. Leta 1859 se je tega izleta udeležil že cel Oratorij, tako dijaki kakor obrtniki. Pred njimi pa je korakala že dobro izurjena godba na pihala. Opat Stellardi je poleg tega, da je dal na voljo kuhinjo, posodo in vse potrebno za kosilo, vedno dodal še kaj iz svojega žepa. To svetišče je nehalo biti cilj teh veselih in razigranih izletov leta 1864, ko so celotno stavbo popolnoma prenovili in dodali še novo, kamor ni bilo več dovoljeno stopiti brez nadzora čuvajev in za to usposobljenih vodičev. Tisti prelepi junaški časi so minili, toda spomin nanje je še vedno živ v tistih, ki so vse to doživeli.

41.

POGLAVJE

Priljubljenost izletov med fanti – Zidarski vajenec in njegov prvi vstop na travnik v Valdoccu – Malica na Kapucinskem hribu – Don Boskovi pevčki in čolnarji na Padu – Vojaška pokorščina – Ljubezen dečkov iz Oratorija do don Boska

IZLET NA SUPERGO LETA 1846 je bil začetek dolge verige mnogih drugih podobnih izletov, ki jih je don Bosko tisto in naslednja leta izvedel s svojimi fanti v ta ali oni kraj. Navadno je tak izlet napovedal dobršen čas prej in ga predstavil kot nagrado za točno obiskovanje Oratorija in pridno učenje katekizma, za prizadevno in delavno obnašanje pri različnih mojstrih in ne nazadnje za pogost prejem zakramentov spovedi in obhajila. Tako je ta dobri oče izrabil vsa sredstva, da je svoje sinove pritegnil k dobremu. Želel je, da bi lahko dojeli, da služba Bogu nikakor ni sprta z radostjo in veseljem, temveč osnova za resnično zadovoljno življenje, kot je to napovedal prerok: Služite Gospodu z veseljem. Tega načela se je zvesto držal vse do svoje smrti in ga je nenehno skušal vsajati v srca svojih gojencev: – Čista in vsega slabega prosta vest je osnova za pravo službo Bogu! Tistim, ki bodo izpolnjevali tvoj zakon, bo dodeljen velik mir.

Neki Pavel C ..., bivši gojenec, nam opisuje v svojem dolgem pismu, kako je prvič stopil na travnik Filippi, radosti prazničnih zborov, nedeljske izlete in don Boskovo ljubeznivost. Njegovi starši so se odločili, da ga bodo poslali v Turin, kjer naj si sam služi kruh kot zidarski vajenec. Takole piše: "Zavihtel sem svoje zidarsko vedro na ramena, zapustil svoj rodni kraj in se odpravil v Turin. Bil sem kakor mlad žrebiček, ki skače sem in tja in se zaletava zdaj gor, zdaj dol. Nevarnosti velikega mesta pretijo vsem, zlasti pa še nezkušenim mladeničem. Moj oče me je priporočil nekemu svojemu prijatelju, človeku dobrih krščanskih načel in polnemu dobrodelnosti. Takoj sem se odpravil k njemu, da bi me vodil in mi

svetoval. Ta me je povedel k nekemu mojstru, ki mi je dal delo in jelo vse delavnike. Toda kaj naj delam in kam naj se dam ob prazničnih dneh? Včasih me je gospodar vzel s seboj k maši, k raznim cerkvenim pobožnostim, k pridigi, potem pa me pustil prostega. Tedaj so me nekateri tovariši povabili k igri, v krčmo ali kavarno, kjer je moralni propad človeka, ki ni bil še star petnajst let, neizogiben.

Nekega dne mi je dobri prijatelj mojega očeta dejal: – Pavlin! Ali še nikdar nisi slišal govoriti o Oratoriju, kamor hodi množica fantov ob prazničnih dneh?

Kaj pa delajo v tistem Oratoriju?

V tem Oratoriju najprej vsi zadostijo svojim verskim dolžnostim, potem se v prijetni zabavi z vsemi mogočimi igrami zaposlijo in tako prebijejo cel dan. Tudi petje in godba imata svoje mesto.

In zakaj me niste nikdar popeljali tja, sem mu ves radoveden segel v besedo. Kako se pride tja?

Prihodnjo nedeljo te bom sam povedel tja in te priporočil vodji zabave, da se bo zate posebej zavzel.

Dnevi tistega tedna so se mi zdeli dolgi kot cela leta. Med delom in jedjo in celo v sanjah se mi je zdelo, da slišim godbo, vidim igre in zabavo vseh mogočih vrst. Končno je prišla nedelja, toda moj varuh je bil zadržan iz družinskih razlogov in ni mogel iti z menoj. Ker mi je gorel ogenj v žilah, sem ga povprašal za najpotrebnejša pojasnila in se hitro odpravil na pot. Ob osmih zjutraj sem prispel v toliko zaželeni Oratorij. To je bil travnik, navaden travnik, obdan z ograjo iz pušpana. Zagledal sem množico dečkov, ki so se igrali, vendar niso kričali. Lepo število fantov je klečalo okoli duhovnika, ki je sedel na obronku travnika in spovedoval.

Bil sem silno presenečen, ves iz sebe od začudenja, kot človek, ki se znajde v popolnoma novem svetu, polnem čudnih stvari, ki jih še nikoli ni videl. Neki deček, ki je spoznal, da sem novinec, je pristopil k meni in me vljudno vprašal: – Prijatelj, bi se hotel z menoj igrati metanje ploščic? – Prav to je bila moja najljubša igra, zato sem navdušeno sprejel njegov predlog. Pravkar sva končala najino igro, ko je zvok trobente vse navzoče na travniku pozval k tišini. Vsak je zapustil svojo igro in prišel k duhovniku, za katerega sem pozneje zvedel, da je don Bosko. – Dragi fantje, je dejal z močnim glasom, čas je, da gremo k sveti maši. Danes bomo šli k maši na Monte dei Capuccini. Po maši bo skromen zajtrk. Kdor se ni imel časa spovedati danes, bo to storil prihodnjo nedeljo. Ne pozabite, da imate vsako nedeljo priložnost, da opravite sveto spoved.

Ko je to povedal, je zopet zadonela trobenta in vsi so se urejeno spravili na pot. Eden izmed starejših je začel moliti rožni venec in vsi drugi so molili

za njim. Pot je bila dolga kake tri kilometre, in čeprav se nisem upal pridružiti drugim, sem zaradi radovednosti sledil skupini od daleč in tudi sam molil. Ko smo dospeli do vznožja hriba, na katerem je samostan, smo začeli moliti litanije matere Božje Marije. To mi je posebno dobro delo, kajti drevesa, poti in cel gozd so odmevali od našega petja in dajali romantičen značaj našemu pohodu.

Začela se je maša, prepevali smo in nekaj fantov je šlo k obhajilu. Po kratki pridigi in primerni zahvali so se vsi zbrali na dvorišču samostana k zajtrku. Ker sem menil, da nimam nikakršne pravice, da bi zajtrkoval z drugimi fanti, sem se oddaljil in bi zopet pristopil, ko bi se začeli igrati. Tedaj se mi je približal don Bosko in me vprašal:

Kako je pa tebi ime?

Pavlin.

Si bil že pri zajtrku?

Ne.

Zakaj pa ne?

Ker nisem bil pri spovedi in obhajilu.

Za zajtrk se pa res ni treba niti spovedati niti iti k obhajilu.

Kaj je potem treba?

Nič drugega kot dober tek in to, da hočeš vzeti. – Ko je to rekel, me je povedel h košari in mi dal velik kos kruha in veliko sadja.

Ko smo se vrnili s hriba, sem šel h kosilu in se popoldne zopet vrnil na travnik, kjer sem z velikim zadoščenjem sodeloval pri raznih igrah vse do večera. Od tistega dne več let nisem zapustil Oratorija in dragega don Boska, ki je storil toliko dobrega moji duši in toliko fantov pripeljal na pravo pot. Ugotoviti sem mogel, koliko je trpel in kako silno je potrpel z nami in kaj vse je storil, da je mogel nazaj k Bogu pripeljati nekatere ohole duše, polne slabih nagnjenj, neotesane in hudobne. In ko mu je uspelo koga spraviti na pravo pot, je bil tako srečen, da se mu je zdelo vse, kar je žrtvoval in storil, malenkost, pa čeprav so bili naporji še tako težki.

Udeležil sem se vseh praznikov in vseh izletov, ki so vzbujali neizmerno navdušenje pri teh fantih. Ti sprehodi z vsemi nepredvidenimi presenečenji, navadno prijetnimi, včasih pa tudi žalostnimi, so nudili snov za brezkončne pogovore. Prav to pa je don Bosko hotel doseči, saj je bila tako naša domišljija znova in znova zaposlena s čim novim, in to z dobrimi stvarmi. Menim, da ne bi mogli v debeli knjigi opisati vsega, kar se je v Oratoriju zgodilo v tem obdobju. Jaz, tako nadaljuje svoje pripovedovanje, nimam možnosti, da bi opisal vse to, kar se je zgodilo pred mojimi očmi, vendar ne bi rad opustil enega zelo pomembnega dogodka.

Don Bosko je s kakimi dvajsetimi mladimi pevci šel v Sassi na neki cerkven praznik. Ko so prišli do Pada, so zavili na desno, da bi ob bregu reke prišli do mostu. Tedaj je stopila predenj skupina mladih čolnarjev in ga vabila, da bi se z njihovimi čolni prepeljali čez reko. Bili so tako zgovorni in ljubeznivo vsiljivi, da so mu zaprli pot. Ko se don Bosko ni mogel znebiti te malo vsiljive vljudnosti in je zagledal brkatega starega čolnarja, mu je dal znamenje, naj pripravi svojo barko, ki je mogla sprejeti celo skupino. Čolnar je odrinil tiste sitneže, se obrnil k don Bosku in nas povedel po obrežju k barki. Ko so tedaj tisti fantalini videli, da so prikrajšani za čolnino, so začeli kričati, preklinjati in psovati našega ubogega don Boska. Vrinili so se med dečke Oratorija, ki so že zasedli svoja mesta na čolnu, in se nasilno obnašali. Toda čolnar je, ne da bi mignil, brezobzirno zgrabil za srajco ali vrat male nasilneže in jih zmetal na suho. Tedaj so se vsi malopridneži zbrali na bregu, in kakor hitro se je čoln začel premikati, so ga začeli obmetavati s kamenjem, ki je bilo tam nakopičeno za tlakovanje cest. Mladi pevci so se prestrašeni stiskali okoli don Boska. Nekateri so bridko jokali. Stvar je bila resna. Kamenje je frčalo od vseh strani, čoln se je nevarno gugal in bila je nevarnost, da bi zajel vodo. Don Bosko je fante miril: – Ostanite mirni na svojih mestih. Noben kamen vas ne bo zadel. – In tako se je tudi zgodilo v veliko začudenje teh malih strahopetcev, ki kmalu niso več dosegli čolna. – Tedaj so zagnali vik in krik ter pretili: – Danes zvečer se boste vračali! Takrat boste imeli opravka z nami.

Čoln je pristal pri Madonni del Piron (Mariji Na stebru) in don Bosko je s svojimi pevci šel v Sassi, kjer je petje njegovih fantov vsem prebivalcem pripravilo veliko veselje. Zvečer so se vračali peš domov in šli čez most na Padu. Šli so v strnjeni vrsti. Ko so prišli do kraja, kjer bi jih po pretnji morala čakati skupina desetih ali dvanajstih dečkov čolnarjev, so ti bili dejansko tam in so med seboj skrivnostno šepetali, tako da ni bilo mogoče razbrati, kaj nameravajo. Don Bosko je bil pozoren na vsak njihov gib, vendar se ni zgodilo nič žalega. Zdelo se je, kakor da bi jih neznana sila ovirala pri njihovih nasilnih naklepih in dejanjih." – Toliko naš rokopis.

Fantje iz Oratorija so pri tako veliki navezanosti na don Boska in prevzeti od prijetne zabave pridno obiskovali ta kraj molitve in razvedrila. Ko so videli, kako zelo skrbi zanje in kako jih ima rad, so se skušali po svojih močeh oddolžiti za vse dobro, ki so ga prejeli, in so ga ubogali na prvo besedo s čudovito pokorščino. Zadosti je bila ena beseda, ena kretnja, včasih tudi samo en pogled, da jih je pomiril, prekinil njihove prepire, preprečil nered in zapovedal tišino 400 mladim jezikom. Dečki so bili vsi prevzeti od igre, kričali so, skakali, se podili,

ko jim je don Bosko moral govoriti. Na goli zamah roke so vsi utihnili, pustili svojo zabavo, se zbrali okoli njega in prisluhnili njegovi besedi. Ob tem pogledu je neki karabinjer, ki je od daleč opazoval to dogajanje, vzkliknil: "Če bi bil ta duhovnik general vojske, bi bil sposoben bojevati se z najbolj izurjeno armado in bi gotovo zmagal."

V Turinu so na vseh koncih in krajih govorili o don Bosku. Ko je s svojimi dečki hodil po mestnih ulicah, so prihajali ljudje z dvorišč, stopali na balkone, stali pri oknih in vratih hiš ter se naslajali ob tem edinstvenem prizoru. Eni so pravili, da je don Bosko velik svetnik, drugi so trdili, da je pravi norec. Ko so se vračali z izletov, se je sprevod velikokrat ustavil in fantje so dvignili svojega dobrega duhovnika na roke in ga v zmagoslavnem pohodu nesli visoko vzdignjenega v zrak. On se je seveda branil, toda hočeš ali nočeš se je moral vdati v to zmagoslavno dogajanje, znano že pri starih Rimljanih, ko so vojaki na svoje ščite dvignili svojega poveljnika in ga razglasili za cesarja. V pohvalo teh izletov moramo povedati, da teh fantov ni vezala nikakršna disciplina in kljub temu ni nikdar nastal kak nered. Ni bilo nikakršnih prepirov, pritožb ali kraje jestvin, četudi je bilo število zares veliko, včasih tudi šeststo do sedemsto. Pa to niso bili samo otroci, temveč močni, dobro raščeni in postavni fantje, ki se niso bali nevarnosti in ki so sicer skrivaj nosili s seboj svoje ostro nabrušene nože.

Vendar se ne smemo čuditi. Ti fantje so imeli don Boska radi predvsem zaradi ljubezni, ki so jo čutili do tistega, ki jim je želel in delal dobro. Ko se je ob delavnikih pojavil na cesti, si videl ob vratih delavnic fante, ki so ga od daleč pozdravljali in mu na glas želeli dober dan. Gorje tistemu, ki bi pokazal tudi najmanjše znamenje nespoštovanja do njihovega duhovnika, gorje tistemu, ki bi si dovolil v njihovi navzočnosti o njem govoriti slabo. Če je kakega dečka kaj vabilo, da bi storil kaj slabega, je bilo zadosti, da je pomislil na žalost, ki bi jo povzročil s svojim ravnanjem don Bosku, če bi zvedel za to. In to ga je odvrnilo od slabega dejanja. Zdi se nam neverjetno, pa je vendar bilo tako. Samo izražena želja je bila zanje ukaz. Dejansko je njihova navezanost na don Boska in ljubezen do njega šla, skoraj bi si upal reči, do brezumja.

42.

POGLAVJE

Zgodbe Svetega pisma – Didaktična metoda, ki jo je don Bosko uporabljal v tej knjigi – Nekaj navedkov

ČLOVEK JE ZARES PRESENEČEN, KO vidi obilico opravkov, ki se jih je don Bosko v tem času hkrati lotil in ki jih s svojo značilno mirnostjo ni več opustil vse do konca svojega življenja. Tegobe, ki mu jih je povzročal Oratorij, ga niso odvrnile od pisanja Cerkvene zgodovine in drugih spisov in v tem letu je končal pisanje Zgodb svetega pisma. Na to njegovo prizadevnost v pisanju knjig se nanašajo besede Jezusa Kristusa: "Zato je vsak pismouk, ki je postal učenec nebeškega kraljestva, podoben hišnemu gospodarju, ki prinaša iz svojega zaklada novo in staro" (Mt 13,52). On pa, kakor je večkrat sam izjavil in kakor smo povedali zgoraj, ni rad pisal in se je bal dajati v tisk svoje spise, vendar se je premagoval iz ljubezni do svojih fantov. Njegove korake je vedno vodila ponižnost, in ko je hodil v cerkveni konvikt, kjer je študiral in pisal, je rokopis Zgodb svetega pisma dajal v branje vratarju. Nato ga je vprašal, ali je vse, kar je bral, tudi razumel. Če ni razumel, je besedilo znova preoblikoval in skušal biti še bolj preprost in ljudski.

V tej približno dvesto strani obsegajoči knjigi, ki jo je izdala in natisnila tiskarna Speirani e Ferrero, je predstavil najpomembnejše dogodke Svetega pisma, v prečiščenem jeziku, v preprosti obliki in v jasnem slogu, kakor je značilno za vse njegove spise, da dečkom ni bilo težko razumeti pripovedi in se snovi naučiti na pamet. Prva izdaja se končuje z Jezusovim vnebohodom in don Bosko pri povzemanju celotne snovi naredi tri zaključke: Mesija je zagotovo prišel in s tem so se izpolnile prerokbe; Mesija je ustanovil Cerkev, ki je edina zveličavna pot vseh ljudi. Cerkev nezmotljivo uči nauk in razlaga Sveto pismo s pomočjo svojega ustanovitelja. To je katoliška, rimska Cerkev, ki je skozi stoletja učila resnice,

ki jih je razodel Jezus Kristus; v njej se nikdar ni prekinilo nasledstvo rimskih papežev od sv. Petra vse do sedanjega papeža. Papež ima polno, popolno in od vsake človeške moči neodvisno avtoriteto.

Istočasno se je njegovo delo osredinilo na zavračanje protestantov, vendar tako, da ni javno nikogar napadel in ne da bi vzbudil pozornost. Za svoje fante je pripravil uspešno protisredstvo za zavračanje nastajajočih zmot. Protestanti so očitali katoličanom, da ne poznajo Sv. pisma, in so zavračali katoliške verske resnice, češ da niso osnovane na Svetem pismu. Zato je don Bosko z navajanjem dejstev iz nove in stare zaveze poudarjal zunanje bogoslužje, vice, potrebnost dobrih del za zveličanje, češčenje relikvij, priprošnje svetnikov, češčenje Device Marije, spoved, resnično pričujočnosti Jezusa Kristusa v evharistiji, papežev primat in podobne teme. Skoraj vse zgodbe Svetega pisma, ki so bile tedaj v rabi, niso razpravljale o tem.

Toda kar je v tej knjigi še posebno koristno, je pedagoška metoda, s katero zna iz vsakega svetopisemskega dogodka prikazati vzgojno načelo in ga izraziti v mladini dostopni obliki. To je bil tudi njegov način govorjenja. Naj navedemo nekaj primerov. Potem ko je predstavil Abrahamovo žrtev, je dodal: Bog vedno blagoslavlja tiste, ki se pokoravajo njegovim zapovedim. Po pokolu pri Sehemu pripominja: Ta dogodek nam kaže, kako so javne prireditve nevarne zlasti za mladino. O Jožefu, ki je bil rešen iz ječe in povzdignjen za prvega človeka v kraljestvu: Bog obrača na dobro vse pri tistih, ki ga ljubijo. Ko govori o preklinjalcu in onečaščevalcu praznikov, ki jih je dal kamnati Mojzes, vzklikne: Strašen opomin tistim, ki si upajo preklinjati sveto Božje ime in onečaščati Bogu posvečene dni. Bati se morajo enakih ali še hujših kazni, v tem kakor v onem življenju. Ob smrti Elija pravi: Gospod včasih tudi v tem življenju kaznuje nezavzete starše in skrajšuje življenje neposlušnim sinovom. Ko hvali prijateljstvo med Davidom in Jonatanom, meni: Zgled, ki bi ga morali posnemati zlasti mladi; ti bi si morali izbrati za prijatelje tiste, ki ljubijo krepost. O Salomonu pravi: Boljša je Jobova revščina kakor Salomonov prestol, kajti v Jobu občudujemo vzor kreposti, ki venča svetnike, v Salomonu pa objokujemo padec človeka, ki se kljub najvišji modrosti ni znal ubraniti ošabnosti in strupa razkošja. Ko opisuje razdelitev kraljestva na izraelsko in judovsko, zaključuje: Ne hodimo nikdar po svet k ošabnežem in tistim, ki nimajo izkušnje. Ko razmišlja o krokarju, ki je prinašal hrano preroku Eliju, pravi: Glejte, kako Bog ljubeznivo skrbi za svoje. Služimo Gospodu in on nas bo oskrbel z vsem potrebnim. Ko govori o medvedih, ki so raztrgali mladeniče, ki so zasramovali Elizeja, pravi: Strašen primer kazni za tiste, ki se norčujejo iz starih ljudi in Božjih služabnikov. Premagani Jozafat, ki se je povezal

z brezbožnim Ahabom, je priložnost, da pove: Družba slabih tovarišev nas izpostavlja velikim nevarnostim. Holofernova smrt mu navdahne pomembno misel: Vse vojske tega sveta niso nič, če se na njihovi strani ne bojuje Bog. Za zgled navaja Daniela in njegove tri tovariše na babilonskem dvoru: Bog blagoslavlja zmernost, ki bistri duha in daje telesno zdravje. Podobno navaja vzvišene misli o molitvi, zaupanju v Božje usmiljenje in dobroto ter o prerokbah prihodnjega Mesija in o Evharistiji.

Iz nove zaveze bom omenil samo en dogodek, ki se tiče hromega: V vseh ozdravljenjih, ki jih je storil Božji Odrešenik, moramo občudovati dobroto, v moči katere je najprej ozdravljaval bolezi duše in šele potem bolezi telesa in nam tako dal opozorilo, da naj krotimo naše želje po telesnih dobrinah, ko se zatekamo v molitvi k Bogu. To je tudi razlog, zakaj je don Bosko vsem, ki so se zatekali k njemu, da bi po Marijini priprošnji izprosil kako milost, priporočal, da so se najprej očistili s prejemom zakramentov spovedi in obhajila.

V uvodu nam postane jasno, kako zelo se je don Bosko posvečal študiju teologije, in iz tega sklepamo na nenehno poučevanje svojih fantov krščanskega nauka tako v osnovni šoli kakor v gimnazijah po mestu. To je zgodovinskega pomena za razumevanje njegove duhovniške gorečnosti. Takole piše:

"Mogoče se bo komu zdelo nekoristno, da se lotevam pisanja zgodb Svetega pisma, ko jih je na trgu že toliko, da lahko zadostijo potrebe vseh ljudi različnih slojev. Tako sem mislil tudi jaz. Toda ko sem začel natančneje pregledovati knjige, ki jih v ta namen najbolj uporabljajo, sem ugotovil, da so nekatere preobširne, druge prekratke, zlasti pa zaradi napihnjenosti lepega govorjenja izgubljajo preprostost in poljudnost svetih knjig. Druge knjige pa skoraj popolnoma opuščajo zaporedje časov, tako da neizkušen bralec le s težavo ugame, v katero dobo spada oseba, o kateri je govor v knjigi, in ne ve, ali je bližje stvarjenju sveta ali prihodu Mesija. V vseh pa so izrazi, ki po moji presoji v mladih dušah vzbujajo manj čiste predstave.

Iz teh razlogov sem se odločil, da bom napisal zgodbe Svetega pisma, v katerih bodo zbrani najpomembnejši dogodki svetih knjig, ki jih lahko predstavimo kateremu koli mlademu človeku, ne da bi se morali bati, da bi izzvali neprimerne predstave. Da bi uspel v tem namenu, sem skupinam dečkov drugo za drugo pripovedoval glavne dogodke iz Svetega pisma in pri tem opazoval, kakšen vtis so otroci dobili od takega pripovedovanja. Izsledki so mi služili za merilo pri izbiri, tako da sem nekatere popolnoma opustil, druge samo omenil in pri neredkih podal čisto natančne okoliščine. Poleg tega sem imel pred očmi veliko priročnikov svetopi-semskih zgodb, iz katerih sem povzel tisto, kar se mi je zdelo najbolj ustrezno.

Kar se tiče zaporedja časov, sem se držal Calmeta, razen nekaterih izjem, za katere moderni kritiki menijo, da jih je treba spremeniti. Na vsaki strani knjige sem se trudil, da bi osvetlil pamet in tako poboljšal srce in da bi omogočil velikemu številu ljudi dostop do Svetega pisma.

Ker je prednostni namen svetih knjig buditi in ohranjati v ljudeh živo vero v Mesija, ki ga je Bog po padcu Adama in Eve obljubil človeštvu, rečemo celo lahko, da je celotna stara zaveza stalna priprava na najbolj pomemben dogodek – prihod Jezusa Kristusa, ki so ga vse prerokbe napovedovale kot odrešenika.

Po nasvetu modrih učiteljev sem vključil v besedilo slike, ki naj tudi pomagajo poučevati. Ker mladina ne more nikjer najti razlage mnogih imen svetopi-semških krajev, dežel in mest, sem dodal kratko razlago starih imen glede na sodobne izraze.

Zgodbe delim po obdobjih, ta pa v poglavja, ki so razdeljena v odstavke s podajanjem snovi. Izkušnja mi je pokazala, da je to najboljši način, da si mladi zapomnijo vsebino dogodka.

Učenje zgodb Svetega pisma je samo po sebi nekaj tako vzvišenega, da ne potrebuje nikakršnega priporočila. Hkrati so najstarejša pripoved zgodovinskih dogodkov. Poleg tega tudi najbolj zanesljiva, saj ima za začetnika samega Boga; najbolj upoštevanja vredna, saj nam odkriva Božjo voljo v odnosu do človeka; je najbolj koristna, ker nam pojasnjuje resnice naše svete vere. Zato ni učenja, ki bi bilo pomembnejše od tega, zato nam ne more biti nobena knjiga dragocenejša, če zares ljubimo našo sveto vero. Če bo to moje prizadevanje, kakršno koli je že, komu koristilo, naj bo za to hvala Bogu, zaradi katere sem si pri tem edino prizadeval."

Ker je to šolski učbenik, ima predgovor prve izdaje dva navedka, ki ju je potem v tretji izdaji opustil, kar zopet priča o don Boskovi predhodni previdnosti. Tam, kjer pravi, da je *vedno hotel razsvetljevati pamet in poboljševati srce*, je dostavil pripis: duhovnik FECCIA v *Osnovnošolskem vzgojitelju*, kjer pravi, *da je vključil več podob*, napiše pod črto: glej F. APORTI, *Osnovnošolski vzgojitelj*, I. zv., str. 406. To naj bi bilo priporočanje njegove knjige nekaterim učiteljem. Pravično priznanje vedno razveseli in opat Aporti je bil do vzeten za take poteze. Kakor je bilo v navadi, je don Bosko Aportiju poklonil in izvod svoje knjige. Knjigi je priložil ljubeznivo pismo, kjer ni manjkalo večnih resnic. Pohvala je bila vsekakor zaslužena, saj je Aporti dejansko veliko prispeval k razširitvi splošne ljudske izobrazbe.

Don Bosko je dobro poznal duševno stanje ubogega duhovnika in tudi drugih, ki so krenili s prave poti in se udinjali kaki stranki. Med temi ljudmi vlada

sebičnost, koristoljubje, ljubosumnost, nezaupanje in prepogosto podvrženost tiranskemu režimu. Kljub vsemu poveličevanju in priznanjem od vseh strani je opat Aporti čutil pogosto to hudo resnico, zlasti še, ko je v senatu glasoval proti amandmaju Des Ambrois, ki je dajal v milost in nemilost vladi ne samo imetje samostanov, temveč tudi redovnike. Kljub vsem uslugam, ki jih je storil zlasti najbolj napetim zastopnikom italijanstva, so se vsi libertinski časopisi zagnali vanj, ga teptali v blato in eden izmed njih mu je celo grozil z dvema prstoma v grlo (zadušitvijo). Od dobrih poštenih ljudi pa ti zapeljanci čutijo razočaranje in prezir. Zdi se jim, da jih prezirajo, dvomijo o njihovi verodostojnosti in jih imajo za svoje sovražnike. Čutijo potrebo po dobrohotni naklonjenosti, ki jim je nihče ne izkazuje. Zato so silno hvaležni tistemu, ki se jim izkaže resničnega prijatelja. Takega prijatelja je Aporti našel v don Bosku, ki je odkrito pošten vedno branil resnico, in če je kaj odobral, je to storil pristno. Njegov vedri in odprti pogled, njegovo spoštljivo obnašanje, njegove prijateljske besede niso vzbujali nezaupanja in se je zato z njim rade volje srečaval. Aporti mu je to vračal tako, da je bil učinkovit podpornik in goreč zagovornik šol v Oratoriju, za katere je dobro vedel, da so odločno katoliške in papeške. Če je don Bosko od 1847 do 1860 lahko imel svoje šole, ne da bi se kdo vanje zaganjal, jih nadzoroval, zahteval nemogoče formalnosti, je bilo to zaradi dobrovoljne ocene predsednika komisije, ki je vodila šolstvo. In pri tem je opat Aporti imel pomembno besedo.

Zgodbe Svetega pisma, ki so v obliki dvogovora izšle leta 1847, so takoj uvedli v javne in zasebne šole, ki so jim bile namenjene. Imele so potrdilo cenzure in dovoljenje nadškofijske pisarne. Podatki, ki jih navajamo, se nanašajo na prve ponatise, zlasti še iz leta 1853, kjer je pedagoška metoda bolj obdelana in obogatena z modernimi zemljepisnimi imeni Svete dežele. Delo, koristno za vse vrste in sloje ljudi, so ponatisnili v triindvajsetih izdajah in do danes razprodali približno šestdeset tisoč izvodov.

43.

POGLAVJE

Govorice v škodo Oratorija – Markiz Cavour in njegove pretnje – Novo in zadnje svarilo – Nadškof in grof Collegno – Policija nadzoruje don Boska – Osrečujoča razmišljanja

DON BOSKO SE JE ZAHVALJEVAL Bogu za veliko moralno korist, ki so jo prinesle njegove knjige, in za radostno vztrajnost fantov pri obisku Oratorija, ki je postal tarča mnogih napadov. Istočasno pa je njegov nasmešek skušala zatehniti nova bridkost, ki se je na začetku meseca marca pridružila drugim. Ne-poučeni ljudje so ga zaradi njegovega pohajanja s fanti iz enega kraja v drugega začeli ostro obsojati in mu očitati, da jih navaja k brezdelju in odvrča od pokorščine staršem, navaja k neodvisnemu življenju, ne da bi se prej prepričal, ali imajo v Turinu družino, in če jo imajo, ali se starši zanimajo zanje. Prav tako so obsojali dejstvo, da so mu bili ti fantje tako vdano pokorni. Ker so začeli prav v tistih dneh govoriti o uporih v nekaterih krajih Italije, je ta pripravljenost za pokorščino dala povod za smešen sum, da bi mogel don Bosko postati nevaren človek in bi kar na lepem povzročil v mestu revolucijo. To še toliko bolj, ker so nekateri fantje, ki so bili takrat zgled pobožnosti in odličnega vedenja, nekoč bili pravi razbojniki. Ob takih strahovih pred vstajo so hudobni ljudje dodali še hujše zahrbtno obrekovanje. Govorice so naletele na odprta ušesa pri krajevnih oblastnikih, zlasti še pri markizu Cavourju, očetu slavnega Gustava in Kamila, ki je bil takrat namestnik v Turinu, kar pomeni predsednik mestne oblasti. Ta je ob neki priložnosti videl don Boska, kako je sedel na tleh sredi skupine fantov ob mestni trdnjavi in jim skušal spraviti v glavo kako versko ali moralno misel. Vprašal je: "Kdo je vendar tisti duhovnik sredi teh razcapancev?"

"To je don Bosko," so mu odgovorili.

"Don Bosko!" je dodal ubogi markiz. "Se pravi človek, ki je nor ali pa ga je treba spraviti v Senat. S tem je hotel povedati, da ga je treba spraviti v ječo, ki je v palači, imenovani Senat.

Ob tem nejasnem prepričanju nam ne bo več težko razumeti dogodkov, ki jih bomo sedaj navedli.

Markiz je torej dal poklicati don Boska v mestno hišo. Na dolgo in široko je razpravljajal o govoricah, ki krožijo o Oratoriju in njegovem vodji, nato pa končal z besedami: "Prepričan sem, da zbiranje vaših fantov pomeni nevarnost tako za splošni red kakor za mirno sožitje meščanov, in zato jih ne morem trpeti. Zato sprejmite, dragi don Bosko, moj nasvet: nehajte se ukvarjati s tistimi pobalini, ker bodo delali neprijetnosti najprej vam, potem pa tudi javni upravi."

Don Bosko mu je odgovoril: "Gospod markiz, moj edini namen je izboljšati položaj teh ubogih otrok našega ljudstva. Ne prosim vas denarja, pač pa samo za prostor, kjer bi jih lahko zbiral, in tudi za kakšno streho, kamor bi se mogli zateči v slabem vremenu, da bi jih zaposlil s pošteno zabavo in tako preprečil, da bi se potikali po mestu; obenem pa bi jih učil verouk in lepo vedenje. Na tak način upam, da bom zmanjšal število malopridnežev in kaznjencev po ječah."

"Vi, dragi in dobri gospod duhovnik, se motite," je odgovoril markiz, "in po nepotrebnem porabljate svoje sile in moči. Jaz vam ne morem dati nobenega prostora, kajti kamor koli pridete, so same pritožbe. In kje boste dobili sredstva za izdatke, ki vam jih povzročajo ti potepuhi? Zato vam ponavljam, da vam jaz ne morem več dovoliti teh zborovanj."

"Dosedanji uspehi mi zagotavljajo, da se ne trudim zaman. Veliko teh popolnoma zapuščenih fantov smo pobrali in jih rešili nevarnosti brezverstva in nemoralnosti, jih usmerili k priučevanju kake obrti pri zanesljivih mojstrih, in to v njihovo korist, v korist njihovih družin in celotne družbe. Materialnih sredstev mi do sedaj ni manjkalo. Ta so v Božjih rokah, ki znajo iz malega narediti veliko, da, celo storiti vse iz nič. Dostikrat Božja previdnost uporabi tudi najbolj neuporabna sredstva, da doseže svoje vzvišene cilje."

"Bodite tako prijazni, gospod don Bosko, in me takoj ubogajte. Obljubite mi, da ne boste več zbirali teh fantalinov."

"Gospod markiz, bodite tako prijazni in mi naklonite to uslugo v dobro teh fantov, ki bi brez Oratorija verjetno slabo končali."

"Zadosti govorjenja! Končajmo to zadevo. Se vi sploh zavedate, pred kom stojite? Jaz sem mestni vikar in zahtevam, da priznate moje dostojanstvo in oblast."

"Jaz vas spoštujem in priznavam."

"Ali veste, do kod segajo moja pooblastila? V trenutku lahko pokličem stražarje, ki vas bodo odpeljali tja, kamor ne želite iti."

"Oh, tega se pa ne bojim od vas," je don Bosko smehljaje se odvrnil s svojo navajeno dobrodušnostjo.

"Kako da se me ne bojite?"

"Tako se ravna z malopridneži in malopridnež bi bil tisti, ki bi hotel grdo ravnati z ubogim nedolžnim duhovnikom. Vi, dragi gospod markiz, niste sposobni storiti tako krivico. Zato se vas prav nič ne bojim."

Ta plemenita upornost markizu ni ugajala prav nič in je malo vznejevoljen dejal: "Molčite, ker jaz nisem zato tukaj, da bi se z vami pravdal. Vaš Oratorij je leglo nereda in jaz hočem in moram to preprečiti. Ali ne veste, da je prepovedano vsako javno zbiranje, če ni za to potrebnega dovoljenja?"

"Moja zbiranja," je don Bosko brez vsakega strahu odvrnil, "nimajo političnega namena, temveč zgolj verskega in religioznega. Jaz ne delam nič drugega, kot poučujem katekizem uboge fante, in to z dovoljenjem nadškofa."

"Je nadškof na tekočem o vseh teh rečeh?"

"Popolnoma, kajti do sedaj nisem naredil niti enega koraka brez njegove odobritve."

"Če bi vam nadškof ukazal, da morate opustiti to zamisel, bi se temu zoperstavili?"

"Nikakor. To delo sem začel z dovoljenjem mojega cerkvenega predstojnika in ga nadaljujem z njegovo privolitvijo. Na njegov najmanjši namig sem pripravljen opustiti začeto delo."

"Prav. Pojdite za zdaj. Stopil bom k nadškofu. Upam, da se ne boste upirali njegovim ukazom. Sicer bom prisiljen ostreje ravnati." In ga je odpustil.

Ko je don Bosko zapuščal mestno hišo, je bil prepričan, da bo sedaj imel vsaj za nekaj čas mir s svojimi fanti. Toda kako velika žalost ga je čakala doma! Dobil je pismo bratov Filippi, ki so mu odpovedali uporabo travnika, čeprav je plačal najemnino že za celo leto naprej. "Vaši otroci," je bilo rečeno v pismu, "nenehno teptajo travo in bodo poteptali celo korenine. Pripravljeni smo vam vrniti najemnino, samo da v štirinajstih dneh zapustite travnik. Daljšega odloga vam ne moremo ponuditi." Moral se je vdati in si poiskati novo zatočišče. Zdelo se je, da gre za dobro pripravljeno zaroto. Vendar so bile samo preizkušnje, da je prišla bolj do izraza pomembnost dela, ki ga je začel opravljati.

Don Bosko je še istega dne šel k nadškofu in mu poročal, kako je potekel pogovor z markizom Cavourjem, in dobri prelat ga je spodbujal k potrpežljivosti in pogumu. Prav tako je obiskal grofa Collegno in mu priporočil svoje fante.

Tudi on ga je spodbudil k nadaljevanju začetega dela in mu obljubil svojo zaščito. Medtem je markiz Cavour lahko iz ust samega mons. Fransonija slišal, da je don Bosko v vsem, kar se tiče ustanovitve in vodstva Oratorija, ravnal v tesnem soglasju z njim. Prav tako je tudi zaslutil, da nadškof v nobenem primeru ne bi bil pripravljen prepovedati začetega dela. Zato je dal prelatu ljubeznivo vedeti, da bo stvar še natančneje premislil, in skoraj privolil, da don Bosku primerno dovoljenje, seveda s pogojem, da bo zagotovljen javni red.

Ko je don Bosko zvedel za ta dogovor, je pisal markizu pismo in po dveh tednih dobil naslednji odgovor:

*Urad Mestnega vikariata in Glavna nadzorna politična služba, št. 671
Turin, dne 28. marca 1846*

Visoko spoštovani gospod P. ron. Osser!

O vprašanju, o katerem mi je vaša visoko spoštovana oseba govorila v pismu dne 13. tekočega meseca, smo že govorili z njegovo ekscelenco monsijnorjem nadškofom in grofom Collegnem. Kolikor so stvari odvisne od mene, sem vam pripravljen pomagati. Želim se z vami osebno pogovoriti. Bodite tako prijazni in pridite v mojo pisarno v ponedeljek 30. tekočega meseca približno ob dveh popoldne.

Medtem imam čast, da obnovim svoje visoko spoštovanje vaši osebnosti.

Vdani in pokorni

BENSO DI CAVOUR

Don Bosko je šel v mestno hišo. Markiz je za nadaljevanje Oratorija skušal postaviti pogoje, ki jih don Bosko ni mogel sprejeti. Hotel je omejiti število fantov, jim prepovedati, da bi ob vstopu v mesto korakali v strnjениh vrstah, in izključiti starejše fante, češ da so nevarni. Na mirne in ponižne don Boskove odgovore je dejal: "Pa kaj vi skrbite za to drhal? Pustite jih v njihovih brlogih! Kaj si nalagate to odgovornost!" Don Bosko se je vrnil domov, ne da bi mu uspelo preprečiti vihar, ki se je zbiral nad njegovo glavo. Vsekakor pa se je v vsem ravnal tako, da ni dal markizu najmanjšega povoda za nasprotovanje. Dejansko pa je vikarjevo nasprotovanje prihajalo iz njegove bistrovidnosti, da je Oratorij ustanova, ki je sicer skromna v svojih začetkih, zaradi človeka pa, ki jo vodi, in zaradi sredstev, ki jih uporablja, pa bi postala kaj kmalu nekaj velikega in bi v določenih okoliščinah lahko bila uporabljena za nezakonite namene. Brez tega prepričanja se ne bi zanimal niti za don Boska niti za njegov Oratorij.

Policija je dobila nalog, da naj od 1. marca nadzoruje don Boskovo delovanje. V nedeljo se je proti šesti uri zjutraj, ko so začeli prihajati prvi fantje,

pojaviło nekaj karabinjerjev in mestnih stražarjev, ki so korakali sem in tja in vse natančno opazovali in nadzirali, medtem ko je don Bosko nadaljeval spovedovanje vse do pol devetih. Ko je potem svoje varovance spremljal k maši ali na sprehod, so šli za njim. Don Bosko se je smehljaj, ko je videl, da ga kot kakega kralja spremlja straža. Pozneje je rad ponavljal, da je bil prav čas, ko je Oratorij deloval na tem travniku, najbolj romantičen v vsej njegovi zgodovini.

Nasprotovanja ga niso prav nič odvracala od njegovih zamisli, to je bila sploh ena izmed njegovih značilnosti. Ko se je za kaj odločil, kar je v njem dolgo dozorevalo, in se posvetoval s svojimi predstojniki in drugimi modrimi osebam, ni odstopil, dokler ni bilo vse uresničeno. Vsekakor pa v nobeni svoji odločitvi ni ravnal po zgolj človeških razlogih.

V spanju so se pred njim vrstila bleščeča videnja, ki jih je v prvih časih pripovedoval don Rui in drugim.

Nekoč je videl obširno stavbo s cerkvijo, skoraj do pičice enako cerkvi sv. Frančiška Saleškega, ki je na pročelju nosila napis: TO JE MOJA HIŠA, OD TOD MOJA SLAVA. In skozi vrata te cerkve so vstopali in odhajali dečki, kleriki in duhovniki. Potem je temu prizoru sledil drugi, na kraju, kjer je stala majhna hiša Pinardi in okoli nje stebrišča in cerkev, dečki in duhovniki v velikem številu. "Saj to vendar ni mogoče," je don Bosko ponavljal sam pri sebi. "To je vse kaj drugega kot hiša, ki bi mogla služiti našim namenom." Zdelo se mu je celo, da je žrtev hudičeve prevare. "In tedaj sem zaslišal razločen glas nekoga, ki mi je rekel: Ali ne veš, da je Gospod Bog z Egipčanom pobranim plenom obogatil svoje ljudstvo?"

Drugič se mu je zdelo, da je v ulici Cottolengo. Na desni, sredi vrta in travnika, je stala Pinardijeva hiša, na levi, skoraj tik pred njo, hiša Moretta z dvorišči in okoli ležečim ozemljem, ki so ga pozneje zasedle hčere Marije Pomočnice. Pred vrati prihodnjega Oratorija sta stala dva stebra, nad katerima je don Bosko lahko bral: OD TOD MOJA SLAVA. To je bil brez dvoma prvi namig na sestrsko družbo salezijancev. In če je od ene strani videl salezijance, je od druge strani videl sestre? Takrat ni ničesar povedal, ker je bil zelo zadržan v dajanju takih pojasnil.

S tem pa se je že skoraj izpolnil prvi sen, ki ga je imel v konviktu. Don Bosko je moral iti skozi tri postaje, preden je došel do končnega bivališča. Prva je bila zavetišče, druga Mestni mlini, hiša Moretta z bližnjim travnikom pa tretja. Bogu bodi hvala!

44.

POGLAVJE

*Don Boskova norost – Žalost zares pravega prijatelja – Preroške besede
– Don Cafasso izrazi svojo sodbo o don Boskovih sanjah – Norišnica –
Osamljenost – Teolog Borel in don Boskove zaupnosti*

KO SE JE RAZVEDELO, KOLIKO ovir in težav se don Bosku na vsakem koraku postavi na pot, so mu mnogi prijatelji, namesto da bi ga spodbujali, svetovali, naj opusti začeto delo. Ko so videli, da je vedno mislil na svoj Oratorij, da se ni mogel ločiti od svojih fantov, ki jih je večkrat na teden obiskoval na njihovih delovnih mestih, kako je zanje z očetovsko zavzetostjo skrbel ob prazničnih dneh, kako jih je znova in znova pobiral zapuščene na mestnih ulicah in še in še prihajal na javne trge sredi skupine razgrajačev in kako je znal govoriti samo o tem, so mnogi začeli resno misliti, da ga je napadla duševna bolezen monomanija.

Nekateri njegovi tovariši iz semenišča v Chieriju in cerkvenega konvikta v Turinu so mu skušali svetovati in ga pripraviti, da bi vsaj spremenil način svojega dela in apostolata. "Glej, don Bosko, ti onečaščaš duhovniško dostojanstvo."

"Kako to misliš?" je vprašal don Bosko.

"S svojim čudaštvom, s tem, da se ponižuješ in s temi raztrganci igraš, jim dovoljuješ, da te spremljajo s takim vriščem in krikom. To so stvari, ki jih Turin še nikdar ni videl in v popolnem nasprotju z navadami tako dostojanstvenega in zadržanega klera, kot je naš." Toda ker se don Bosko o tem ni spuščal v dolge pogovore in jasno pokazal, da ga navedeni razlogi ne prepričajo, so govorili med seboj: "V glavo mu je udarilo. Ne zmore več pametno misliti."

Nekega dne mu je celo njemu brez primere vdani teolog Borel v navzočnosti Sebastijana Pacchiottija takole govoril: "Dragi don Bosko, da se ne bomo izpostavili nevarnosti, da bi izgubili vse, skušajmo rešiti vsaj nekaj. Počakajmo

na našim načrtom bolj naklonjene čase. Zato odpustimo sedanjo množico fantov in ohranimo samo kakih dvajset najmanjših. Medtem ko bomo zasebno še naprej skrbeli za te maloštevilne, nam bo Bog odprl možnosti, da bomo storili več, ter nam naklonil sredstva in primeren prostor."

Don Bosko je kot človek, ki je popolnoma prepričan o uspehu svojega početja, odgovoril: "Ne tako, ne tako! Bog je v svojem usmiljenju začel to delo in ga bo tudi dokončal. Vi, spoštovani gospod teolog, veste, s kakšnimi težavami smo rešili s poti pogubljenja toliko dečkov in kako zelo se sedaj prav ti ravna po naših navodilih. Zato menim, da jih nikakor ne smemo ponovno prepustiti samim sebi in nevarnostim tega sveta v veliko škodo njihovih duš.

"In kje jih boste zbirali?"

"V Oratoriju."

"In kje imate ta Oratorij?"

"Jaz ga vidim čisto jasno: vidim cerkev, vidim poslopje, vidim ograjen prostor za igro. To je že tu in jaz to vse vidim."

"In kje so vse te stvari?" je vprašal dobri teolog.

"Ne morem vam še točno povedati, kje so, je pa čisto gotovo, da so. Jaz jih vidim in čakajo na nas."

Ko je teolog Borel slišal te besede, tako je nekaj let pozneje on sam pripovedoval nekaterim izkušenim salezijancem, se je v dno duše razžalostil. Zdelo se mu je, da je imel v teh besedah zadosti jasen dokaz norosti svojega dragega prijatelja. Vzkliknil je: "Oh, ubogi moj don Bosko! Zares se ga je polastila norost." Potem se zaradi presilne bolečine ni mogel vzdržati, stopil je k njemu, ga poljubil in se odšel od njega z bridkimi solzami v očeh. Tudi don Pacchiotti ga je žalostno pogledal in dejal: "Oh, naš ubogi don Bosko!" In ves presunjen odšel.

Tudi nekaj najbolj uglednih duhovnikov ga je prišlo obiskat. Sprejel jih je z največjim spoštovanjem. Ti so ga začeli prepričevati, koliko dobrega bi lahko naredil za duše na drugih področjih dušnega pastirstva, kot na primer s pridiganjem ljudskih misijonov, s pomočjo raznim župnikom v mestu, s tem, da bi se popolnoma posvetil ustanovam markize Barolo. Ker jih je don Bosko mirno poslušal, so menili, da so ga prepričali, in so rekli: "Ne smemo trdovratno riniti naprej. Saj ne morete narediti nekaj nemogočega. Zdi se, da sama Božja previdnost ne odobrava dela, ki ste ga začeli. Gre za veliko žrtev, toda treba jo je storiti: odslovite svoje fante!" Don Bosko jim je segel v besedo, dvignil roke kvišku in pogled mu je žarel v čisto posebni luči: "O, sveta Božja previdnost! Vi vsi ste daleč od resnice. Jaz sem zelo daleč od tega, da ne bi mogel več nadaljevati svojega Oratorija. Božja previdnost mi je poslala te dečke in jaz ne bom zavrnil niti enega, dobro si zapomnite.

Popolnoma sem prepričan, da mi bo Božja previdnost poslala vse, kar potrebujejo. Še več, sredstva so že nared. In ker mi nočejo dati v najem nobenega prostora, si ga bom s pomočjo presvete Device Marije sam zgradil. Imeli bomo še in še stavb in vrsto soban za šolske učilnice in spalnice, v katere bomo spravili vse dečke, ki bodo prišli. Imeli bomo obrtne delavnice vseh vrst, tako da se bodo fantje usposobili za življenje po svojih zmožnostih. Imeli bomo obširna dvorišča z velikimi arkadnimi hodniki za razvedrilo in igre. In končno, imeli bomo prekrasno cerkev, klerike, katehiste, asistente, mojstre, profesorje in učitelje, ki bodo ravnali po naših navodilih. Imeli bomo veliko duhovnikov, ki bodo učili dečke in vzgajali zlasti tiste, ki bodo pokazali nagnjenost za redovni poklic."

Gospodje so bili vsi iz sebe ob takem nepričakovanem odgovoru. Vprašujoče so se spogledali in vprašali: "Ali nameravate ustanoviti novo redovno skupnost?"

"In če bi kaj takega zares sklenil storiti?" je dejal don Bosko.

"In kakšno obleko bi dali svojim redovnikom?"

"Krepost," je odvrnil don Bosko in ni hotel dati bolj natančnega opisa.

Toda gospodje so, potem ko so se nehali čuditi, v šali nadaljevali in še naprej vpraševali, kakšen habit bi nosili novi fratri.

"No prav. Če že hočete vedeti, želim, da bi vsi hodili okoli z zavihanimi rokavi kakor zidarski vajenci."

Pri tej izjavi sta se smeh in šala spremenila v čudno razodetje. In potem ko je don Bosko dal, da so se gospodje po mili volji zabavali, je tudi on smeje se povzel besedo: "Sem mogoče izrekel kaj čudnega? Ali ne veste, gospodje moji, da hoditi okoli z zavihanimi rokavi pomeni biti ubog in reven? In da redovna družba brez uboštva ne more obstajati?"

"Vse smo dobro razumeli," so govorili, medtem ko so se začeli dvigati in poslavljeni. In ko so zapustili don Boskovo sobo, so ugotovili, da so njegove duševne sposobnosti iz ravnotežja.

Don Bosko je govoril tako zato, ker je bil popolnoma prepričan, da bodo dogodki potrdili njegove besede in uresničili njegovo pričakovanje. Don Cafassu je od vsega začetka pripovedoval svoje sanje in ga prosil za nasvet. Sveti duhovnik mu je odgovoril: "Pojdite naprej mirne vesti in pripisujte sanjam velik pomen, ker sodim, da je vse v večjo Božjo slavo in korist duš."

Medtem pa so se govorice in prepričanje, da je oče in prijatelj uboge in zapuščene mladine znorel, razširile po vsem Turinu. Njegove resnične prijatelje je prevzela globoka žalost, tisti pa, ki jim je bilo vseeno ali so mu bili nevoščljivi, so se smejali in si meli roke. Vsi, tudi tisti, s katerimi ga je vezalo prijateljstvo, pa so se držali daleč od njega.

Prenekateri teh prijateljev se ga je skušal na cesti, če ga je srečal, izogniti ali pa ga je v zadregi debelo gledal in ne vedoč, kaj reči, vprašal: "No, gospod opat, kako je kaj z vami?"

"Odlično."

"Toda ali se vam ne vrti malo v glavi?"

"Prav nič."

"Pa vendar se zdi, da ste malo zardeli v obraz."

"Naj vas to nič ne skrbi. Mogoče sem preveč dvignil komolce, pa se mi je pripetilo," je don Bosko smeje se odgovarjal in čakal na konec pogovora. Prijatelj pa, ki ga odgovor ni prepričal, je majaje z glavo odšel.

Deček Mihael Rua se je tiste dni srečal s predstojnikom kraljevske tovarne za izdelavo puškinih cevi, ki je stala nedaleč od zavetišča. Ta ga je vprašal: "Še vedno hodiš v Oratorij k don Bosku?" In ko je slišal, da od časa do časa še hodi, mu je dejal: "Pa ne veš, da je ubogi don Bosko znorel?" Drugič je isti Mihec slišal vzklikati zelo ugledne osebe: "Don Bosko se je tako neumno zatelebal v revne in zapuščene dečke, da mu je udarilo na možgane in je znorel."

Uradniki škofijske pisarne so poslali previdnega človeka, da bi opazoval don Boska. Obstajala je upravičena bojazen, da bi, če bi bili glasovi zares utemeljeni, moglo priti do dogodkov, ki bi močno škodili ugledu duhovnikov. Odposlanec škofijske pisarne je prišel v zavetišče in po dolgem uvodu navedel tudi pogovor o pomenu Oratorija. Pri tem je don Bosko takoj začel govoriti o stvari, ki mu je bila tako zelo pri srcu: "Da. Z Božjo pomočjo bomo uresničili zares velike stvari; tam stoji moja hiša in blizu nje cerkev, kjer bomo opravljali slovesno bogoslužje. Tu so pripravljene moji duhovniki in kleriki, ki jih za zdaj še ni, pa bodo prišli in mi pomagali. Na tem kraju vidim brez števila dečkov, ki me obdajajo, poslušajo, me ubogajo in so pridni." Ko je škofijski odposlanec opravil svojo nalogo, je poročal tistim, ki so ga poslali. "Blede se mu," so sklenili. Ves je prevzet od fiksne ideje, da ima, česar dejansko nima in tudi nikdar ne bo imel." Kljub vsemu pa niso vedeli, kaj naj storijo, zlasti še zato, ker bi generalni vikar Ravina, velik don Boskov prijatelj, preprečil vsako prenačljeno odločitev.

Toda to, česar ni storila škofijska pisarna, so naredili drugi ugledni duhovniki v Turinu. Zbrani na teološki konferenci, so vzeli v pretres stvari, ki so se tikale nekaterih duhovnikov, zlasti don Boska. Končno so odločili, da je treba poskrbeti za zdravljenje duhovnika, ki se mu je zmešalo: "Don Bosko ima fiksne ideje, ki ga bodo gotovo pripeljale v norost. Njegovo bolezen, ki je komaj na začetku, je še mogoče ozdraviti. Tako bomo preprečili dokončno nesrečo. Zato je najbolje, da ga spravimo v norišnico, kjer bodo storili vse, kar nam narekuje

krščanska ljubezen in kar zmore človeška znanost storiti v njegovo korist.

Tako se je pri don Bosku ponavljalo to, kar se je zgodilo našemu Gospodu Jezusu Kristusu: "Nato je prišel v hišo. Spet se je zbrala množica, tako da še jesti niso utegnili. Ko so njegovi to izvedeli, so odšli, da bi ga na silo odvedli, kajti govorili so, da ni priseben (Mr 3,20–21). Poslali so pooblaščenca k ravnatelju umobolnice in rezervirali prosto mesto. Tedaj sta dva ugledna turinska duhovnika, eden je bil teolog Vincenc Ponzati, župnik pri sv. Avguštinu, in drugi prav tako pomemben duhovnik iz Turina, šla po naročilu v zaprti kočiji k don Bosku, da bi ga na lep način spravila med norce v norišnici. Pojavila sta se v zavetišču, da bi izpolnila naročilo. Prijazno sta pozdravila in nato napeljala pogovor na njegov prihodnji ljubljeni Oratorij. Don Bosko jima je ponovil vse, kar je povedal že drugim. Govoril je tako prepričljivo, kakor da bi vse jasno videl pred svojimi očmi. Odposlanca sta se spogledala in z določeno kretnjo glasno vzkliknila: "Zares!" in si mislila, ta je nor. Don Bosko pa je iz nepričakovanega obiska, iz skoraj vsiljivega vpraševanja in iz skrivnostnega vzklika spoznal, da sta tudi ona prepričana o njegovi norosti, in se je v svojem srcu radostno smejal. Čakal je na razplet stvari. Tedaj sta ga sogovornika povabila na kratek sprehod. "Malo čistega zraka ti bo dobro delo, dragi don Bosko," je dejal teolog Ponzati. "Pridi, imava kočijo, ki nas čaka pred vrati." Don Bosko, ki je bil bolj prebrisan kot ta dva gospoda, se je takoj zavedel igre, ki sta mu jo pripravljala. Zato je, kakor da ne bi nič slutil, sprejel povabilo na sprehod in stopil z njima h kočiji. Ko sta ga, skoraj malo preveč ljubeznivo vabila, da bi vstopil prvi, je dejal: "To pa ne, to bi bilo pomanjkanje spoštovanja do vajinega dostojanstva. Bodita tako ljubezniva in vstopita prva." Ne da bi kaj sumila, sta vstopila, prepričana, da bo za njima vstopil tudi don Bosko. On pa je, ker je hotel dihati sveži zrak in ker je vedel, da jima bo storilo dobro, zaloputnil za njima vrata in zaklical kočijažu: "Hitro v norišnico! Tam ju že pričakujejo." Kočijaž je z bičem ošvrknil konja, ki sta kot blisk potegnili in v kratkem pripeljala v norišnico nedaleč od zavetišča. Bolničarji, ki so že čakali na prišlece, so odprli vrata. In tu se je odigrala najlepša scena. Uslužbenci so imeli nalogo, naj za nobeno ceno ne izpustijo norca, z njim sicer lepo ravnajo, a odločno ukrepajo. Toda sedaj sta namesto enega bila dva, in ker niso vedeli, kateri je pravi, so oba odpeljali v poslopje. Niso pomagala zagotavljanja, ne upiranje, ne razlogi, morala sta iti z njimi. Uslužbenci so sicer ravnali z njima primerno položaju, vendar pa kot z norci. Nesrečneža sta prosila, da bi govorila z zdravnikom, tega pa ni bilo v hiši. Zahtevala sta duhovnega vodjo, za katerega so rekli, da prav v tistem trenutku kosi. Tudi ona dva bi morala iti h kosilu in v taki smešni zagati nista bila še nikdar v življenju. Ko so po ponovnih prošnjah le poklicali duhovnega vodjo, ki je pojasnil zmoto, so vsi prasnili v smeh in spustili

reveža na svobodo. Kaj sta si mislila uboga duhovnika, potem ko ju je don Bosko tako prebrisano izigral, si lahko sami mislimo. Dolgo časa sta se, ko sta ga srečala na cesti, skušala izogniti pogovoru. Zadostoval je ta dogodek, da so vsi lahko videli, da ni don Bosko prav nič nor ali pa je norec nekega novega kova: eden tistih norcev, ki jih navadno uporablja Bog, da naredi velika dela, kakor pravi sv. Pavel: "Bog si je izbral tisto, kar je v očeh sveta noro, da bi osramotil modre" (1 Kor 1,27).

Don Bosko se v teh mesecih prav nič ni zmenil za govorice in je potrpežljivo čakal, da so se njegovi ljubeznivi obrekovalci naveličali, in mirno opravljal svoje delo. Za več nedelj ga je veliko njegovih prijateljev duhovnikov, ki so mu pridno pomagali, zapustilo, ker ni hotel poslušati njihovih priporočil in spremeniti svojega načina dela v Oratoriju. Don Bosko, ki se je komaj držal na nogah in nosil v sebi težko bolezen, je moral sam prevzeti na svoja ramena breme več kot štiristo fantov. Ta osamitev bi vzela voljo še tako pogumnemu človeku. Toda Bog ni dopustil, da bi don Bosko obupal, temveč je s kraljevskim prerokom ponavljal: "Gospod je moja moč in moje zavetje, kamor se zatekam" (prim. Ps 18).

Resnici na ljubo pa moramo povedati, da don Boska v tistih težkih dneh preizkušnje niso zapustili vsi duhovniki. Mons. Fransoni ga ni nikdar nehal podpirati, svetoval mu je ter ga spodbujal, naj pogumno nadaljuje svoje poslanstvo. Bil je zares pravi blagoslov, da je v tistih viharnih časih vodil turinsko nadškofijo tako pameten poznavalec Božjih poti in obenem tako naklonjen don Bosku in njegovemu Oratoriju. Če ne bi bilo njega, bi to začeto delo brez posebnega čudeža moralo zamreti. Don Cafasso ga je podpiral z darovi in mu obenem priporočal, naj potrpi, dokler ne bo mogel prepričati ljudi o pravilnosti svojega početja, in naj se ne odloča prenačljeno ter se da voditi Božji previdnosti. Teolog Borel je bil vedno pripravljen priskočiti na pomoč, vendar je sedaj molče opazoval in sočustvoval s prijateljem, ki ga je delo tako uničilo in dolgo bedenje tako zelo utrudilo. Don Bosko ga je hotel razbremeniti njegovih dvomov in mu pokazati, da je popolnoma pri zdravi pameti. Zato mu je pod obljubo največje skrivnosti zaupal, kako je večkrat imel videnje tako s strani Boga kakor blažene Device Marije, da bo v bližini Valdocca tekla zibelka Oratorija in nove redovne družbe, ki jo namerava ustanoviti.

Teolog Borel se je tega odkritja nadvse razveselil in se pogosto spominjal teh don Boskovih besed. Leta 1857, ko so postavili prve stavbe sedanjega Oratorija, je povedal kleriku Mihaelu Rui: "V svojih napovedih mi je don Bosko opisal to hišo takšno, kakršna je, in moram priznati, da se je popolnoma uresničil načrt stavb, ki so bile takrat še gola domišljija in za katere je trdil, da jih je videl v svojih sanjah.

45.

POGLAVJE

Zadnji dan na travniku – Romanje k Devici Mariji V polju – Zvonjenje zvonov – Nove zavrnitve, tegobe in solze – Sončni žarek – Don Peter Merla – Pinardijeva hiša in lopa v Valdoccu – Sklenjena pogodba – Val navdušenja fantov ob razglasitvi novega Oratorija – Zahvala Mariji – Zadnji pozdrav travniku

MED TEMI IN PODOBNIMI PRIPETLJAJI je prišel 5. april 1846, cvetna nedelja in zadnji dan dovoljenja za bivanje Oratorija na travniku. Popoldne prejšnje nedelje je don Bosko ob slovesu rekel fantom: "Pridite zopet prihodnjo nedeljo. Tedaj bomo videli, kaj nam je pripravila Božja previdnost." Ta cvetna nedelja je bila za don Boska eden najbolj mučnih dni, že sam na sebi poln skrbi in tegob. Na ta dan je moral zvedeti za kraj, kjer naj bi zbral svoje fante prihodnjo nedeljo, in jim to sporočiti. Kljub zavzetemu in skrbnemu iskanju in poizvedovanju se mu ni odprla ali pokazala nobena nova možnost. Nezaupanje zaradi pravkar navedenih razlogov je dvignilo proti njemu javno mnenje. Kljub vsem milim prošnjam so ga povsod zavračali in mu odpovedovali prepotreben prostor. Ko je bil tako poln grenkobe, pa vedno poln zaupanja v Boga, je menil, da bi dal na preizkušnjo molitev svojih dragih dečkov, od katerih je bilo nekaj pravih angelov kreposti. Ko so bili na travniku in ko jih je dobršen del spovedal, jih je zbral okoli sebe in jim povedal, da bodo šli k maši k Mariji V polju, približno dva kilometra od Turina na poti v Lanzo. "Odpravili se bomo tja kot romarji," jim je dejal, "k Mariji, da nam ta dobrotna mati izprosi milost, da bomo našli prostor za naš Oratorij." Predlog so vsi z navdušenjem sprejeli in se takoj v redu pripravili na pot. Ker so se zavedali, da je potovanje prej pobožna procesija kot vesel izlet, so se vsi bolj spoštljivo obnašali. Med potjo so molili rožni venec, prepevali litanije ali pa nabožne pesmi.

Ko so stopili v senčnat drevored, ki od glavne ceste vodi k samostanu, so na začudenje vseh začeli zvonovi slovesno zvoniti. Pravim na veliko začudenje vseh zato, ker so bili sicer tam že velikokrat, pa jih še nikdar ni pozdravilo zvonjenje. Ta dogodek je bil nekaj tako posebnega in nenavadnega, da se je razširil glas, da so zvonovi zvonili sami od sebe. Gotovo je to, da nam je pater Fulgencij, gvardijan samostana in spovednik kralja Karla Alberta, zagotovil, da niti on niti kdo drug ni ukazal zvoniti in da kljub prizadevanju ni mogel odkriti, kdo je zvonil.

Vstopili so v cerkev, bili pri sveti maši in veliko dečkov je prejelo tudi sv. obhajilo. Po maši je don Bosko, medtem ko je ljubeznivi gvardijan pripravljaval vse potrebno za zajtrk, imel za fante kratek priložnostni nagovor. Svoje dečke je primerjal s ptički, ki so jim razdrli gnezdo in jih vrgli na tla. Spodbujal je navzoče, naj prosijo Božjo mater Marijo, da bi jim priskrbela drugo, bolj zanesljivo gnezdo. Vsi so jo z don Boskom prav goreče prosili, prepričani, da bodo uslišani. Po zajtrku so se vrnil v mesto z namenom, da bi se popoldne zadnjikrat zbrali na travniku.

Svojo usodo so položili v Marijine roke. Medtem je don Bosko naročil, naj še naprej iščejo nov prostor. Toda pred koncem dneva je bilo njihovo upanje in zlasti don Boskovo srce postavljeno na veliko preizkušnjo.

Proti drugi uri popoldne so bili skoraj vsi dečki zbrani na travniku. Ker so vedeli, da je to zadnjikrat, ko so travnik mogli uporabiti po mili volji, so tekali po njem kot iz sebe in ga teptali s posebnim veseljem. Nismo jih šteli, toda veliko korenin je bilo prav tisto popoldne do tal zbitih, v nemajhno škodo imetja bratov Filippi.

Ob določeni uri je bil krščanski nauk, petje, pridiga, vse kakor drugikrat. Toda nekaj posebnega ni ušlo njihovemu pogledu in jim je zmanjševalo veselje pri igri. On, ki je bil do sedaj vedno duša razvedrila, novi Filip Neri, ki je bil majhen z malimi in je z njimi prepeval, se igral, tekal sem in tja, njihov dragi don Bosko, je sam zase stal ob robu travnika ter razmišljal in tuhtal. Mogoče je bilo to prvič, da so ga otroci videli tako samega zase. Na njegovih ustih ni bilo več znanega smehljaja, ki jim je prinašal toliko radosti. Čez obraz se mu je razlila žalost in potrnost, njegove oči so bile solzne. Hodil je sem in tja in molil.

Don Bosko je molčal, toda večji fantje so vedeli za njegovo stisko in bolečino. Po kosilu so šli še enkrat k bratoma Filippi in njuni gospe materi, vendar jih niso mogli pregovoriti glede njihove odločitve.

"Toda jaz sem vzel travnik v najem za eno leto," je dejal don Bosko, "in plačeval točno dvajset lir najemnine na mesec in čas pogodbe se še ni iztekkel. To

vsoto smo postavili prav zato, ker smo vedeli, da to leto ne boste mogli kositi sena in otave."

"Toda mi nikakor nismo pripravljeni imeti škodo," sta dejala brata Filippi, "ki je nismo predvideli. Poiščite si drug prostor."

"In kam naj se sedaj obrnem?"

"Dali smo vam zadosti časa, da ste lahko poskrbeli za vse potrebno."

Ubogi don Bosko se je znašel v taki stiski, da njegove bolečine ni mogoče opisati. Bil je kakor poljedelec, ki strmi v nebo, prekrito z oblaki, ki grozijo, da mu bodo s točo uničili ves pridelek. Bil je kakor pastir, ki so ga prisilili, da je zapustil svojo drago čredo, da je prepustil svoja jagnjeta v plen divjim volkovom. Bil je kakor oče, ali bolje rečeno kot mati, ki se po sili razmer morata ločiti od svojih otrok, ki jih mogoče ne bosta nikdar več videla. Sam pri sebi je razmišljal: moji sodelavci so mi obrnili hrbet in me pustili samega s to množico otrok. Pri koncu sem s svojimi močmi, z mojim zdravjem je konec in poleg tega se bo čez dve uri iztekkel čas, ko bom moral zapustiti ta travnik. Nujno potrebujem nov prostor in moram obvestiti fante, kje naj se zberejo prihodnjo nedeljo. In tega kraja kljub zavzetemu iskanju nisem našel, tako da mora to popoldne Oratorij končati svoje delovanje. Ali so potem bili vsi moji trudi zaman? Ali zares moram odsloviti toliko fantov, ki me imajo radi, jih prepustiti njihovi usodi, da jih bom spet videl potikati se po mestu, se predajati pregrehi, se odpravljati na pot, ki vodi v ječo in si pogubijo telo in dušo? Toda to nikakor ni Božja volja. Ob tem razmišljanju je ubogega don Boska prevzela taka žalost, da ni več vzdržal. Začel je ihteti in se je razjokal.

Mogoče bo kdo vprašal: ga je v tem trenutku zapustilo upanje ali celo gotovost prihodnjega Oratorija?

Mislimo, da je Bog, ki je sicer hotel Oratorij in izkazati don Bosku tisto popoldne milost dokončnega kraja delovanja, hotel, da je ustanovitelj okušal popolno zapuščenost in bil kakor strt pod težo skrbi z namenom, da bi naslednji dar bil toliko večje plačilo za njegovo trpljenje. Kajti pravilo Božjega delovanja se glasi, da velikim žrtvam sledijo veliki darovi. Toda v tej stiski don Bosko ni mogel izgubiti zaupanja in se lahko zanj uporabi, kar je sv. apostol Pavel pisal o velikem očaku Abrahamu: Proti upanju je upal, da bo postal oče mnogih narodov, kakor mu je bilo obljubljeno. Tudi don Bosko je upal proti upanju, da bo postal oče mnogih dečkov, kakor mu je bilo obljubljeno (prim. Rim 4,18).

Nekaj fantov, ki v tistih trenutkih niso bili daleč od don Boska, je videlo, kako je dvignil solzne oči proti nebu in vzkliknil: "O, moj Bog! O, moj Bog, zakaj mi ne nakažeš kraja, kjer hočeš, da bi zbiral te otroke? Oh, pokaži mi ga ali mi povej, kaj naj storim!" To je bila molitev brezmejne žalosti, pa tudi zaupanja, in Bog dobrote, oče sirot je sprejel njegove solze in uslišal njegove vroče prošnje.

Komaj je don Bosko izrekel te besede in si obrisal solze, je stopil na travnik neki Pankracij Soave, ki je pa tako zelo jecljal, da bi bile potrebne Nikodemove klešče, da bi mu potegnil iz ust kako besedo. Dobri človek je pristopil k don Bosku in vprašal, kakor je vedel in znal: "Je res, da iščete prostor za neki laboratorij?" "Ne za laboratorij, temveč za Oratorij." "Ne vem, ali je isto laboratorij in oratorij," je odgovoril Pankracij. "No, gre za neki prostor. Pridite in pogledjte. Je last gospoda Pinardija, poštenega človeka, ki je pripravljen, da vam ga da v najem. Pridite in brez dvoma se bosta dogovorila."

Predlog je bil za don Boska kakor sončni žarek, ki je posvetil izza temnih oblakov.

V tistem trenutku je prišel še neki zvest don Boskov prijatelj, don Peter Merla, ustanovitelj dobrodельne ustanove Družina svetega Petra, katere namen je bil poskrbeti za kruh in delo, kar je bilo skoraj nemogoče, za mnoge žalostno zapuščene samske ženske¹⁷. Bil je tovariš našega don Boska iz semenišča in je dobro poznal veliko dobro delo, ki ga je opravljal in ki ni bilo tuje njegovi pastoralni skrbi. Če je ob prazničnih dneh imel kak prost trenutek, je z veseljem prihajal pomagat svojemu prijatelju, tako da je asistiral, poučeval katekizem, pridigal in opravljal kakršno koli drugo delo krščanske ljubezni.

"Kaj ti je?" je vprašal don Boska, ko ga je zagledal. "Še nikdar te nisem videl tako potrtega. Se ti je kaj hudega zgodilo?"

"Ne gre za nesrečo, temveč za silno stisko. Danes je zadnji dan, ko še smem biti na tem travniku. Proti večeru grem in svojim sinovom moram povedati, kje se bomo dobili prihodnjo nedeljo, pa ne vem, kam naj gremo. In tukaj je ta mož, ki mi pravi, da je nedaleč od tod prostor, ki bi mi mogoče služil. Vabi me, da bi si ga šel ogledat. Ob pravem času si prišel. Ostani malo tukaj, poglej okoli in nadzoruj razvedrilo. Grem pogledat, kmalu bom nazaj."

"Popolnoma sem ti na voljo," je odgovoril don Peter, "pojdi in opravi v miru svoj posel."

Don Bosko je šel s Pankracijem, ki ga je peljal h gospodu Pinardiju, in ta ga je že pričakoval. Šli so na kraj, ki je bil obdan z vrtovi, travniki in njivami, in

¹⁷ Ta ustanova še danes deluje in prinaša dobre sadove. Vsako leto konča uvajanje v življenje v družini in družbi za lepo število deklet, ki so zgleadne kristjanke, dobre državljanke, sposobne, da si z lastnim delom služijo vsakdanji kruh. Ustanova sama poišče delovno mesto tistim, ki končujejo preusmeritev in so vredne zaupanja. Danes dajejo prednost tistim dekletom, ki so prišle iz ječ in kaznilnic, vendar pa sprejemajo tudi samo ogrožene, od katerih se jih nemalo ustavi v zavodu in se posveti temu apostolatu kot Addolorate - Hčere Žalostne matere Božje. Ustanovo vodijo sestre vincentinke častitljivega Cottolenga. Ker sta si bila ustanovitelja obeh dobrodельnih ustanov dobra prijatelja, si obe ustanovi med seboj prijateljsko pomagata. Članice delajo za don Boskove dečke in misijonarje, salezijanski duhovniki pa jih podpirajo z dušnopastirsko pomočjo.

naleteli na bajto z enim samim nadstropjem nad pritličjem, z zunanjimi stopnicami in balkonom iz trhlega lesa, ki jo je don Bosko poznal iz sanj. Bila je hiša na slabem glasu.

Don Bosko se je hotel povzpeti v zgornje nadstropje, toda Pinardi in Pankracij sta mu dejala: "Ne tukaj. Prostor za vas je tam zadaj." In sta ga popeljala za bajto. Bila je to podolgovata lopa na močno nagnjenih tleh, tako da je na eni strani bila visoka samo en meter. Nekoč je imel tukaj delavnico neki klobučar, potem pa je bilo skladišče pericam, ki so prale perilo v bližnjem kanalu in ga sušile na bližnjem dvorišču. Ko je don Bosko stopil v lopo, se je moral močno skloniti, da ni zadel ob strop in si poškodoval glavo. Na tleh je bila gola zemlja, in če je zelo deževalo, bi bil potreben čoln, da bi se dalo prepeljati od enega konca do drugega. Največ kar bi lahko bajta nudila, bi bilo skladišče za drva. Prav tiste dni pa je bilo tam še in še podgan in kun, pa tudi sove in netopirji so si tam poiskali svoje zavetišče.

"Prenizka je," je dejal don Bosko, potem ko jo je dobro pregledal in ocenil.

"Jo bom uredil po vaši želji," je prijazno dejal Pinardi. "Skopali bomo v globino, naredili stopnice, položili pod in uredili po vaši želji, ker želim, da bi tukaj postavili svoj laboratorij."

"Ne laboratorij, temveč oratorij, dragi prijatelj, se pravi majhna cerkev, kjer bom zbiral dečke."

"Še bolje, to mi je še bolj všeč. Jaz sem namreč pevec in bom prinesel dva stola, enega zame in enega za svojo ženo. Poleg tega imam doma še lepo svetilko, prinesel jo bom, da bo za okras. Odlično! To bo za oratorij."

Dobri mož je bil ves iz sebe od veselja, da bo imel doma v svoji hiši cerkev. In njegova želja se je skoraj ujemala z don Boskovimi načrti. To je bila previdnostna odločitev.

"Zahvaljujem se vam za dobro voljo in ponudbo," je dejal don Bosko. "Če boste skopali vsaj en čevelj (50 cm) globoko, sprejemem dogovor. Koliko pa zahtevate za najemnino?"

"Tristo lir na leto. Drugi mi ponujajo več, vendar dajem prednost vam, ki želite ta prostor nameniti verskim potrebam in javni koristi."

"Dam vam tristo dvajset lir, če mi daste še ta konec zemlje za igro in mi obljubite, da bo za prihodnjo nedeljo vse nared za moje dečke."

"Dogovorjeno. Prihodnjo nedeljo bo vse nared. Kar pridite."

Don Bosko ni hotel več in se je z veselim srcem vrnil k svojim fantom, jih zbral okoli sebe in z močnim glasom razglasil: "Veselite se, veselite se, dragi sinovi! Našli smo oratorij. Imeli bomo cerkev, sobane za šolo, prostor za igro in razvedrilo. Prihodnjo nedeljo, da, prihodnjo nedeljo bomo šli tja. To je tam,

v Pinardijevi hiši." Pri teh besedah je z roko pokazal kraj, ki ga je bilo videti s travnika. Na te besede so nekateri čudno gledali, kakor da ne bi razumeli, drugi pa so sicer občutili silno zadovoljstvo, a ga niso mogli izraziti. Nemo so se spogledovali med seboj. "Toda malo zatem se je vse spremenilo in nihče ni mogel več stati miren na svojem mestu," so pripovedovali nekateri očitvidci. "Kakor da bi se razsipali. Začeli smo skakati, tekati sem in tja, se prekopicavati, metati pokrivala v zrak. Kričali smo iz vsega grla, ploskali in zdelo se je, kakor da bi napočil konec sveta. Ljudje, ki so se mudili tam v bližini, so presenečeni vpraševali, kaj se je zgodilo. Don Merla se je smejal, don Bosko je jokal od zadovoljstva. To so bili trenutki nepopisnega veselja, izbruh neslutenega navdušenja, prizor, ki bi bil zares vreden, da bi ga ohranili za potomce. Tako so po neizmerni Božji dobroti in po priprošnji Device Marije ti ljudje prešli iz najobupnejše žalosti k najčistejši radosti."

Po tej sprostitvi radosti je don Bosko poklical dečke k sebi, jim ukazal molk, jim omenil ugoden uspeh jutranjega romanja in jih povabil, da so pokleknili in v zahvalo molili rožni venec. To je bila molitev hvaležnosti nebeški dobrotnici Mariji, ki jih je še v teku dneva tako velikodušno uslišala.

Ko so vstali, so zadnjikrat pozdravili travnik, ki so ga do takrat ljubili iz nuje in so ga sedaj, ko so bili prepričani, da so našli boljši prostor, zapustili brez obžalovanja.

Sonce je že zdavnaj zašlo, ko so dečki pozdravili don Boska. Začeli so se razhajati po svojih domovih, kjer so pripovedovali vse, kar so zlasti popoldne doživeli.

Pogodba te najemnine nosi datum 1. aprila 1846. Podpisani so Frančišek Pinardi in teolog Borel in velja dve leti.

46.

POGLAVJE

*Vselitev v novi Oratorij – Velika bazilika – Dva obiska pri Mariji Tolažnici
– V Oratoriju uporabljena metoda – Spreten ribič – V kletko ujeti kos –
Večerni odhod – Prerokba ali lepa želja*

GOSPOD PINARDI JE DAL DON Bosku besedo, da bo pripravil prostor za prihodnjo nedeljo, in jo je tudi držal. Ko je spoznal, da je delo obširno in je čas pritiskal, je najel delavce, da so kopali zemljo, zidarje, da so postavili zid, in mizarje, da so izdelali napušč. Za delo je prijel tudi dobri Pankracij. Brez pretiravanja lahko rečemo, da so v enem tednu opravili delo celega meseca. Don Bosko je prosil nadškofa za potrebno dovoljenje, ki mu ga je pisno izročil in uredil vse potrebno za veliko soboto. Tako je bil prostor za veliko noč 12. aprila 1846 pripravljen za uporabo. Sestavljala sta ga dolga lepa kapela ter za igre majhno dvorišče proti zahodni in severni strani. Preostali del zemljišča je bil že dan v najem Pankraciju Soaveju in zato ni bil več na razpolago.

Ob določeni uri, ko je bilo zbranih že precej dečkov, je dal don Bosko prenesti iz zavetišča in iz lope na travniku cerkvene predmete in priprave za igro ter tako skupaj z dečki zasedel novi Oratorij. Dve ljubeznivi dobrotnici sta pogrnili oltar s finim lanenim platnom, ki ga je podaril teolog Carpano, medtem ko je teolog sam, ki ga že nekaj tednov ni bilo na spregled v Oratorij, razporejal po oltarju križ, svečnike, večno luč in majhno sliko zavetnika sv. Frančiška Saleškega. Don Bosko je zjutraj blagoslovil in posvetil bogoslužju skromno poslopje ter ga izročil v varstvo sv. Frančišku Saleškemu. Daroval je sveto mašo, pri kateri so bili tako fantje iz Oratorija kakor ljudje iz bližnje okolice in gostje iz mesta. Nadškof pa je zato, da bi dal don Bosku priznanje in ga spodbudil k še večji gorečnosti, obnovil Oratoriju pravice darovanja svete maše, dajanja evharističnega blagoslova, podeljevanja zakramentov, pridiganja, prirejanja tridnevnic in devetdnevnic, duhovnih vaj, priprav na prvo obhajilo in birmo ter opravljanja velikonočne spovedi, kakor če bi dečki spadali k lastni župniji.

Naj na kratko opišemo novo kapelico. To je bila 15 do 16 metrov dolga in 5 do 6 metrov široka lopa. Na zahodni strani je stal oltar. Ob strani sta bila dva prostora, ki sta služila za zakristijo in shramba. V naglici so položili lesen pod, v katerem pa so bili taki presledki, da so se skozi nje mogle potegniti ne samo miši, temveč tudi mačke. Strop je bil s sadro prepojena rogoža. In koliko je bila visoka? Reči moramo, da je bila precej manjša od cerkve sv. Petra v Rimu! Za lažjo predstavo naj povemo, da je moral monsinjor nadškof, ko je prihajal podeljevati birmo ali ko je ob drugi priložnosti stopil na majhen podij, globoko skloniti glavo, da ni z vrhom mitre dregnil v strop. Skoraj sredi lope je na severni strani stala majhna prižnica, na katero pa niso mogli vsi duhovniki, ker bi se bolj visoki z glavo dotikali stropa. Bila pa je kakor nalašč narejena za teologa Borela, ki je bil majhne postave in se je odlično znašel na njej. On je navadno imel popoldne nauk v veliko zadovoljstvo fantov in drugih poslušalcev. To je torej slavna bazilika, ki je služila za bogoslužje celih šest let in ki je na to veliko noč prvič odmevala od pobožnih zmagoslavnih velikonočnih pesmi. Tako so se don Boskove sanje začele uresničevati. Po tretji postaji se je ustoličil v tej hiši, ki mu jo je določila Marijina dobrot.

Fantje iz Oratorija so se v zahvalo za stalno bivališče v letih 1846 in 1847 hodili po dvakrat na leto kot romarji zahvaljevati v svetišče Marije Tolažnice, kjer so skupaj opravili sveto obhajilo. Očetje Marijini oblati so sprejemali spovedi fantov, teolog Nasi je sedel za orglami in iz stotine grl se je dvignila himna Tebe Boga hvalimo; iz src, ki so se očistila v svetih zakramentih. S te svoje čudodelne podobe je presveta Devica blagoslavljala svoje otroke, poslušala njihove prošnje in podeljevala don Bosku tisto tolažbo, ki je bila tako zelo potrebna, da je mogel nadaljevati svoje poslanstvo. Odsvit teh tolažb na don Boskovem obrazu je bil tako očiten, da so se njegovi salezijanci v težkih trenutkih zazrli v njegov obraz in iz tega pogleda dobivali tolažbo in zaupanje.

Čeprav novi prostori niso bili zadosti veliki za izredne potrebe tolike množice fantov, so vendar potrjeni s pravno pogodbo bili zagotovilo stalnosti in so don Boska razbremenjevali skrbi, da bi se moral znova seliti in tako doživljati velik pretres, ki ga taka selitev nujno prinaša s seboj, obenem pa bi ga odvrčala od veliko pomembnejših opravkov. Toda tudi tukaj ni šlo vse gladko; ne zaradi lastnika, temveč zaradi zloglasne hiše, ki je stala v bližini in so jo imenovali hotel Vrtnarica, kjer so se zlasti ob prazničnih dneh zbirali lahkoživci iz celega mesta. Vendar zaradi izredne don Boskove pazljivosti in zaradi popolne pokorščine fantov njegovim nasvetom niso delali posebne škode. Prav nasprotno, njihovi kričavi odmori in glasno veselje, petje in razgrajanje so povzročali prav nasproten učinek, pokazali so, da tista hiša stoji na nepravem mestu za tako

razuzdano življenje, in so tako prisilili lastnike, da so se preselili drugam. O tem bomo ob svojem času še obširneje poročali.

Stalen prostor, odobravanje cerkvenega predstojnika, slovesni cerkveni obredi, ki so se opravljali ob največjih praznikih, darovi, ki so jih pošiljali dobrotniki, vedno lepše glasbene izvedbe, najrazličnejše vrste iger in zabave, kot skakanje, tekanje, rokohitrstvo, vrvi, palice in sto drugih novosti, ki si jih je izmislila ustvarjalna don Boskova domišljija, so vabili v Oratorij dečke in fante iz celega mesta. Dokaz za to je število fantov, ki je kmalu doseglo sedemsto, tako da so v času cerkvenih obredov zasedli vsak kotiček cerkve, kora in zakristije ter celo prostor pred kapelico. Veliko duhovnikov, ki so ga prej zapustili, se je vrnilo. Tako so poleg neutrudnega teologa Borela prihajali pomagat don Jožef Trivero, teolog Hiacint Carpano, teolog Vola, teolog Robert Murialdo, teolog Ciavese, teolog Alojz Nasi, don Bosio, don Merla, don Peter Ponte, don Traversa in veliko drugih, ki jih pa ne bomo navajali, ker bi bil seznam predolg.

Moramo pa posebej omeniti teologa Janeza Ignacija Vola, turinskega duhovnika, zgled duhovniškega življenja, ki ga je nadškof mons. Ciaverotti imenoval angela v človeški podobi. Bil je do zadnjega diha vdan papežu in mons. Fransoniju, dober govornik in iskan spovednik v Turinu in drugih piemontskih mestih, spreten katehet, povsod poznan po svoji svetosti in učnosti. Svoje bogate dohodke, ki jih je podedoval po očetu, je velikodušno delil med reveže, bolnišnice in samostane in zase ohranil le nujno potrebno za življenje. Don Bosko ga je prvič srečal v času duhovne obnove Hčera Svetega rožnega venca, ki jih je že dolgo let duhovno vodil. Čeprav je bil don Vola osemnajst let starejši od don Boska, se je med tema dvema svetima dušama takoj vnelo pristrčno prijateljstvo. Don Bosko je občudoval njegovo mirnost in ravnodušnost, ki sta hčerki notranjega miru, učinkovito ponižnost, modro gorečnost, vljudno, skromno, prijetno obnašanje brez pretiravanja in zlasti še globoko pobožnost in vdanost Bogu. Iz istih razlogov je don Vola občudoval don Boska in je zato prihajal od časa do časa na pomoč. Ni mogel asistirati, toda ko je hodil k Dobremu pastirju, kjer je bil spovednik, se je ustavljal v Oratoriju in v odsotnosti teologa Borela navduševal fante s svojimi izbranimi pridigami vse do leta 1856.

Iz teh in mnogih drugih razlogov se je Oratorij v Valdoccu kmalu zelo tolažljivo usmeril. Don Bosko je zapisal: "Od tedaj so bili fantje veliko bolj asistirani in so pridno obiskovali Oratorij. Bilo je naravnost čudovito, kako se je dala voditi taka prej neznan množica, o kateri lahko rečemo, da so jo sestavljali ljudje, ki so bili kakor konj in mula, ki nimata pameti. Moram še dodati, da sem sredi tiste

vsesplošne nevednosti in nepoučenosti vedno občudoval veliko spoštovanje do Cerkve in do duhovnikov ter veliko željo, da bi spoznali resnice in zapovedi vere."

Metoda dela in vodstva je bila skoraj ista, kot jo poznamo danes v Oratoriju sv. Frančiška Saleskega v Turinu za zunanje in v drugih oratorijih, ki delujejo po njegovem zgledu. Zdi se nam koristno, da v splošen pouk to metodo na kratko opišemo. Ob prazničnih dneh so zgodaj zjutraj odprli cerkev in začelo se je spovedovanje, ki je trajalo do začetka maše. Ta je bila navadno ob osmih, toda ker je bilo včasih veliko fantov, ki bi radi prejeli svete zakramente, se je začela ob devetih ali še pozneje, ker je don Bosko bil v glavnem sam za vse. Zjutraj so bili don Boskovi pomočniki duhovniki zaposleni v svojih cerkvah. Med mašo je kak starejši in resnejši fant asistiral svoje tovariše, drugi pa je menjaje vodil molitve za pripravo na sveto obhajilo. Po maši si je don Bosko slekel mašna oblačila, stopil na prižnico in imel pridigo. Najprej je razlagal evangelij, pozneje pa je začel obravnavati zgodbe Svetega pisma in cerkveno zgodovino, in to celih dvajset let. Te pripovedi, ki jim je don Bosko dal preprosto ljudsko obliko, jih odel v značilnosti kraja in časa in zemljepisnih imen, so zelo ugajale tako velikim kakor malim in celo duhovnikom, ki so bili navzoči. Medtem ko jih je poučeval verouk in zgodovino, je znal hkrati spretno vnašati v srca ljubezen do kreposti in sovraštvu do greha. Ko so odšli iz cerkve in končali kratek odmor, so se zbrali k nedeljski šoli, kjer so se vse do poldneva učili brati in pisati ter petja. Tako se je končalo dopoldansko delo.

Ob enih popoldne se je nadaljevala zabava s kegljanjem, s hojo s hoduljami, s puškami in sabljami iz lesa, s spretnostnimi igrami in telovadbo. Ob pol treh so se zbrali v kapeli h krščanskemu nauku. Nevednost fantov don Bosku ni jemala poguma, temveč ga je spodbujala k še bolj prizadevnemu učenju, tako da je postal vsem vse in množil svoje prizadevanje do take mere, da je bil vsak deležen pouka po svoji meri in potrebi. Od začetka je pri večini novih fantov začel moliti očenaš, a ker ga skoraj nobeden ni znal, je moral zmoliti vse sam. Isto se je dogajalo z zdravamarijo. Pogosto se je zgodilo, da ni bilo tega ali onega katehista, včasih pa celo več. V takih primerih jih je vse zbral okoli sebe in jih poučeval katekizem ali jih je porazdelil med učence drugih razredov, samo da ne bi izgubili priložnosti za pouk. Po končanem krščanskem nauku so vsi skupaj zmolili rožni venec. Pozneje so začeli prepevati Zdrava morska zvezda, Moja duša poveljuje Gospoda, Gospod je rekel mojemu Gospodu ter druge psalme in antifone, tako da so bili v teku enega leta sposobni prepevati Marijine večernice. Tem pobožnim vajam je sledil nagovor, ki je navadno vseboval spodbuden zgled, v katerem je bila predstavljena kaka krepost ali posnemanje ali greh, ki se ga je treba varovati. Vse se je končalo s petjem litanij in z blagoslovom z Najsvetejšim.

Po končanih pobožnostih v cerkvi se je začela prosta zabava in vsak si je lahko izbral igro, ki mu je bila najbolj všeč. Tisti, ki še niso znali molitev, in starejši fantje, ki še niso bili pri prvem obhajilu, so imeli dodaten krščanski nauk. Kdor je imel lep glas, je šel k pevskim vajam, kogar pa je zanimala godba, pa na vaje z različnimi glasbili. Nepismeni so se vadili branja ob velikih črkah. Večina pa se je zabavala, se igrala, tekala in skakala.

Nikakor pa ne smemo misliti, da je bil odmor čas počitka tudi za don Boska. Rečemo celo lahko, da je bil to čas največje dejavnosti, čas njegovega največjega ribolova. Kako to? Poleg tega, da je pazil, da si nihče ni naredil kaj hudega, se je v tem prostem času približal sedaj enemu pa zopet drugemu fantu, in kakor da bi mu moral zaupati kako skrivnost, mu je šepetal na uho in z nespremenjeno dobrohotnostjo in ljubeznivostjo dejal enemu: "Kdaj boš prišel k spovedi? Čakam te, pridi v soboto zvečer," in ga pripravil, da mu je obljubil. Drugega je vprašal: "Hodiš še vedno tja s tistim svojim tovarišem? Bodi tako dober in ne hodi več." Tudi ta mu je obljubil. Tretjemu pa: "Slišal sem, da ti je ušla iz ust kletvica. Pazi in ne govori več tako." Fant priporočila ni nikdar več pozabil. In četrtemu: "Ali boš prihajal redno vsako nedeljo v Oratorij?" Smehljaj je pomenil pritrdilen odgovor. "Rad bi, da mi narediš majhno uslugo," je dejal petemu, šestemu. "Bi mi jo storil?" "Seveda! Rade volje. In kaj naj bi bilo?" "Da bi prihodnjo nedeljo pripeljal k zakramentom s seboj tudi tistega svojega tovariša." Včasih je kateremu ušla iz ust kaka manj spodobna beseda, ker je bil ves prevzet od igre, pa ga je poklical na stran in mu dejal: "Tista beseda ne ugaja Gospodu." Zopet drugemu je priporočal večjo poslušnost staršem, tretjemu večjo zavzetost pri opravljanju dolžnosti, kakemu četrtemu večjo točnost v prihajanju h krščanskemu nauku in pogostejše prejemanje svetih zakramentov. In tako naprej v tem smislu. S takimi spodbudami, ki jih je dajal posamično in zaupno, je dosegel, da so ob sobotah in nedeljah prihajali k spovedi in opravljali zavzeto pobožne vaje ter bili lep zgled svojim tovarišem. Tako se je polastil njihovih src in dali so se voditi in pravilno usmerjati.

Zgodilo se je, da nekateri nesrečneži niso sledili don Boskovemu prizadevanju in ljubeznivi skrbi. Tedaj je segel po drugih, ne manj učinkovitih sredstvih. V zvezi s tem želimo podati dogodek, ki nam ga je pripovedoval prizadeti fant sam: "Bil sem star 17 let in sem že nekaj mesecev obiskoval Oratorij, se udeleževal zabave in iger pa tudi pobožnih vaj. Reči moram, da sem psalme, himne in nabožne pesmi prepeval s pravim veseljem, kolikor mi je dalo grlo. K spovedi pa še nisem šel. Sicer nisem imel nikakršnega razloga, da ne bi šel, toda ker je preteklo že toliko časa, nisem vedel, kaj bi naredil. Don Bosko me je večkrat ljubeznivo opozoril, da bi opravil velikonočno dolžnost. Vedno sem privolil

in rekel 'da', potem pa sem se sedaj iz enega potem iz drugega razloga izmikal ljubeznivim očetovskim vabilom. Vedno sem obljubljal, pa nikdar držal besede. Toda on me je znal ujeti na zares duhovit način. Neke nedelje sem bil po svetih obredih v cerkvi ves prevzet od igre dolge zastave, in ker je bilo že precej toplo, sem bil brez suknjiča in z zavihanimi rokavi. Bil sem ves poten in rdeč v obraz.

Ko sem bil tako prevzet od igre in nisem vedel, ali sem v nebesih ali na zemlji, me je nenadoma poklical don Bosko in mi rekel: "Bi mi naredil majhno uslugo?"

"Seveda. Kaj pa?"

"Mogoče te bo stalo nekaj truda."

"Nič hudega. Zadosti sem močan za kar koli."

"Potem pa pridi z menoj v cerkev." Ves vesel, da sem mogel narediti don Bosku uslugo, se pustil igro in hotel iti z njim tako oblečen, kakor sem bil, z zavihanimi rokavi."

"Ne tako," mi je dejal don Bosko, "ogrni si suknjič." Takoj sem si ga oblekel. Don Bosko je šel pred menoj in jaz sem mu sledil v zakristijo, misleč, da bo treba prestaviti kako omaro."

"Pojdiva v kor."

"Prav rad," sem odgovoril. Popeljal me je h klečalniku. Jaz, ki še nisem razumel, za kaj gre, sem hotel dvigniti klečalnik.

"Pusti ga, pusti!" je don Bosko smehljaje se ponovil.

"Kaj potem želite, da naredim?"

"Želim, da bi se spovedal."

"Vsekakor." Toda kdaj?"

"Sedaj."

"Toda sedaj nisem pripravljen."

"Vem, da nisi pripravljen. Zato ti bom dal čas, da se pripraviš. Jaz bom molil brevir in potem se boš spovedal, kot si mi že tolikokrat obljubil."

"Ker tako želite, se bom rade volje pripravil in tako mi ne bo treba več iskati kakega drugega spovednika. Že kar zares potrebujem spoved. Prav ste naredili, da ste me na tak način ujeli, sicer zaradi nekaterih tovarišev ne bi šel k spovedi."

Medtem ko je don Bosko molil brevir, sem se pripravil in nato spovedal. Bilo je veliko lažje, kot sem si domišljjal, ker mi je moj čudoviti in tako zelo izkušeni spovednik odlično pomagal s svojimi modrimi vprašanji. Hitro sva končala. Po opravljeni pokori sem se zahvalil Bogu za milost odpuščanja in nato ves radosten šel zopet nazaj k svoji dragi dolgi zastavi. Od takrat nisem več čutil odpora do spovedi. Nasprotno, vedno sem bil vesel, če sem imel priložnost prejeti ta zakrament, tako da sem se pogosto spovedoval."

Toliko fant. Naj sedaj še mi dodamo, da je bil ta fant od takrat eden najbolj zavzetih pri izpolnjevanju verskih dolžnosti in je s svojim zgledom potegnil za seboj veliko drugih. Ko je pripovedoval svojim tovarišem ta dogodek, je navadno hudomušno začel: "Naj vam povem, s kako spretno zvitostjo je don Bosko vtaknil kosa v kletko," in nadaljeval, da so vsi pokali od smeha.

Nič manj zanimiv ni bil prizor, ko so se zvečer fantje poslavljali od Oratorija. Zdelo se je, kakor da bi pri tem slovesu nekakšen močan magnet vezal fante na don Boska. Vsak mu je že stokrat voščil lahko noč, vendar ni odšel domov. Nič ni pomagalo, da jim je govoril: "Pojdite, sinovi, pojdite! Noč je že in doma vas željno pričakujejo." Vse je bilo zaman. Navadno je stvar potekala takole: na znamenje zvonca so se vsi zbrali v kapeli ali na dvorišču, če je bila lepa noč. Zmolili so večerne molitve in angel Gospodov, zatem so se vsi zbrali okoli njega in šest najbolj močnih fantov je s svojimi rokami naredilo prestol, na katerega je moral sedeti don Bosko. Nato so se razvrstili v skupine in ga med petjem koračnic in drugih pesmi ponesli vse do Rondoja. Ko so prišli do tja, je don Bosko stopil s prestola, zapeli so še nekaj pesmi in na koncu vedno Bodi vedno hvaljeno in češčeno sveto ime Jezusa in Marije. Ko je končno nastala globoka tišina, je vsem zaželel lahko noč in srečen teden ter jih povabil, da naj prihodnjo nedeljo spet pridejo. In vsi so, kolikor so mogli, na glas vzkliknili: Lahko noč! Živel don Bosko! Potem so se razšli in se vrnili vsak na svoj dom, nekaj večjih fantov pa ga je spremljalo domov v zavetišče, navadno bolj mrtvega kot živega od utrujenosti.

Na eno izmed teh nedelj leta 1846 se je zgodilo nekaj, čemur je bil priča Jožef Buzzetti z nekaj tovariši. Gospod Pinardi je moral zato, da je spremenil lopo v kapelo, skopati en meter globoko v zemljo. Zemljo so zvozili na kup na severozahodni strani kapele, nedaleč od vrat; tam je služila kot prijetna zabava dečkom, ki so tekali gor in dol po njej in se igrali zavzetje trdnjave. Nekateri so silili v don Boska, da bi tisti kup odstranili. Don Bosko pa je odgovoril: "Pustite tisti kup zemlje. Odstranili ga bomo, ko bomo na tem mestu zgradili veliko cerkev." V njem je bil živ spomin na sanje. Nekega dne na začetku poletja je stopil na tisti kup in obdan s kopico fantov s čisto posebnim izrazom pel naslednje verze:

Vedno bodi češčeno / ime Jezusa in Marije.

Vedno bodi slavljeno / ime Jezusa, učlovečene Besede.

Kar nenadoma je dal znamenje za tišino in jim rekel: "Dragi sinovi! Poslušajte misel, ki mi je prišla v glavo: nekega dne prej ali slej bo tukaj, kjer smo sedaj, stal glavni oltar velike cerkve, kjer boste prejemale sveto obhajilo in boste peli slavo Gospodu." – Pet let pozneje so začeli graditi cerkev in oltar je stal prav na mestu, ki ga je pokazal don Bosko, čeprav arhitekt, ki je naredil načrt, ni nič vedel za to.

47.

POGLAVJE

Nove grožnje markiza Cavourja – Izredna seja računovodstva – Visoki zaščitnik – Narodna straža – Markiz se pobota z don Boskom – Don Boskova pokorščina državnim zakonom – Don Boskovo spoštovanje oblasti

ČEPRAV JE V ORATORIJU v Valdoccu vladal red, disciplina in mir v taki meri, da si ni bilo želeti in misliti kaj boljšega, je vendar mestni vikar markiz Cavour, o katerem smo že govorili, vztrajal v prepričanju, da je zbiranje tolikega števila fantov nevarno, in ga je zato hotel razgnati. Zato je ponovno poklical don Boska k sebi v pisarno na vikariat. Verjetno so ovaduhi z namenom, da bi odvrnili pozornost oblasti od drugih političnih zborovanj, in v spoznanju, da don Bosko odteguje njihovemu vplivu veliko mladine, iznašli nove obtožbe in si izmislili novo obrekovanje. Zato je bil pogovor precej oster. Markiz je povabil don Boska, naj sede, in mu dejal: "Dragi opat, čas je že, da nehate. Ker niste poslušali mojih nasvetov, se čutim dolžnega, da v vašo korist uporabim svojo oblast in zahtevam, da zaprete svoj Oratorij."

"Oprostite, gospod markiz," mu je don Bosko nadvse mirno odgovoril, "da vam še enkrat z vsem spoštovanjem ponovim, da ga ne morem zapreti. Jaz opravljam delo dobrega podložnika. Moji fantje, ki jim pomagam, da postajajo dobri kristjani, postajajo ne samo koristni državljani, temveč tudi ljudje, ki znajo brati, pisati in računati."

"Poslušajte, don Bosko, nisem vas poklical, da me pregovarjate. Ne prisilite me, da uporabim silo. Ubogajte. Dajte državljanom zgled, kako se spoštuje oblast."

"Jaz? Saj sem vendar v vsem pokoren, gospod markiz."

"Toda na kakšen način?" je dejal ironično markiz.

"Poslušen sem svojemu cerkvenemu predstojniku in ne delam ničesar, kar bi bilo v škodo civilni oblasti. Spovedujem, pridigam, mašujem, poučujem verouk. In mislim, da vi v tem ne vidite nič takega, česar ne bi mogli odobravati."

"Torej nočete verjeti? Prav. Kar pojdite."

Don Bosko se je dvignil in mu še dejal: "Prepričajte se, gospod markiz, da jaz nisem ne nespoštljiv ne trdoglav. In dovolite mi, da dodam: če bi vas ubogal in zaprl Oratorij, se bojim, da bi priklical Božje prekletstvo nase in na vas."

Toda mestni vikar je sklenil, da bo zmagal v svoji odločitvi. Ko se mu ni posrečilo, da bi po mons. Fransoniju prepovedal don Bosku opravljanje njegovega poslanstva, se je odločil, da bo zaprl Oratorij s pomočjo izrecne prepovedi računovodstva.

Potem ko je porabil nekaj tednov, da je pripravil duhove računovodij, se je markiz odločil, da jih bo sklical k izredni seji. Ker pa se mu ni posrečilo, da bi pritegnil na svojo stran nadškofa, neustrašenega branilca pravice in izpolnjevalca lastnih dolžnosti v korist duš, je hotel, da bi bil vsaj navzoč na seji, ko bi meč in križ združena zadala Oratoriju smrtni udarec. Ko je slišal, da se odlični prelat ne počuti dobro in zato ne bi mogel priti v mestno hišo, se je odločil prirediti sejo računovodstva v škofovski palači.

In tako so se na določen dan in ob določeni uri vsi ti gospodje v vsem dostojanstvu in mogočnosti odpravili v nadškofijsko palačo in zasedli svoja mesta na zanje pripravljenih sedežih. "Ko sem videl," je pripovedoval pozneje nadškof, "vso to gospodo, zbrano v sobani, se mi je zdelo, da se pripravlja poslednja sodba. Razpravljali so o mnogih rečeh. Veliko je bilo povedanega za in proti zbiranju toliko mladostnikov. In na koncu, ko se je zdelo, da je večina na strani mestnega vikarja, so odločili, da je treba za vsako ceno prepovedati in zapreti Oratorij in tako preprečiti zborovanja, ki so ogrožala javni red. Prevara in hudobija bi gotovo zmagali, če Bog ne bi priskrbel don Bosku in njegovim fantom mogočnega zagovornika.

Ta je dopustil z namenom, da bi čim bolj predstavil delo Oratorija, da so mu nekateri nasprotovali, obenem pa si je prizadeval, da si je pridobil vplivne prijatelje na samem kraljevskem dvoru. Med temi ne smemo pozabiti z globokim spoštovanjem in hvaležnostjo odličnega grofa Jožefa Provana di Collegno, ki je bil tiste dni minister splošnega nadzora ali finančni minister v vladi kralja Karla Alberta. Že večkrat je dobrodelni gospod don Bosku dal podporo bodisi iz lastnega žepa kakor tudi od vladarja, ki mu je natančno poročal o vsem, kar se je dogajalo v Oratoriju. Kralj je z veseljem poslušal njegova poročila. Rad je prebiral podatke, ki mu jih je don Bosko pošiljal ob različnih praznovanjih in jih

potem naprej poročal kralju. Zato je, globoko prepričan o dobrih sadovih don Boskovega dela v njegovih deželah, dal ponovno vedeti, kako visoko ceni pastoralno delo, ki ga je opravljal za ubogo mladino. Primerjal ga je z misijonarji v daljnih deželah in izrazil željo, da bi v vseh mestih in krajih njegovega kraljestva zrastle podobne ustanove. In njegovo velikodušno srce se ni zadovoljevalo samo z besedami, temveč mu je od časa do časa pošiljal podporo. In prav tistega leta mu je za novo leto poslal tristo lir z besedami: za don Boskove navihance.

S tako mogočnim zagovornikom stvar Oratorija ni mogla propasti. Ko je torej kralj zvedel, da pripravlja računovodstvo sejo, na kateri bi prepovedalo Oratorij, je dal poklicati k sebi imenovanega grofa in mu naročil, da sporoči zbovalcem njegovo voljo s temile besedami: "Kralj želi in celo izrecno hoče, da se ta praznična zbiranja nadaljujejo in celo podpirajo. Če je nevarnost za izgrede, naj se poskrbi, da se bodo preprečili, in nič drugega."

Zato je gospod grof mirno poslušal živahno razpravljanje svojih kolegov. Ko pa je videl, da se pripravlja glasovanje o dokončnem razpustu dragega Oratorija, je vstal, prosil za besedo in izpolnil od vladarja naročeno sporočilo. Nihče si ne more misliti, kakšen vtis je ta vladarjeva odločitev naredila na vikarja in njegove privržence. Povesili so glave, molčali in Cavour je sklenil sejo. Tako je v trenutku, ko se je zdelo, da je vse izgubljeno, dal vedeti, da niso ničesar izgubili, temveč vse dobili, kajti nekateri izmed tistih svetovalcev, od katerih jih je bilo vsaj nekaj napačno poučenih in zato nasprotnih ali neopredeljenih, so po tem dogodku postali don Boskovi prijatelji in dobrotniki. To tem bolj, ker je kralj dal vedeti, da prevzema to malo ustanovo pod svoje osebno varstvo in zaščito.

Kljub vsemu temu pa se je turinski vikar še naprej obnašal do Oratorija sovražno. Še enkrat je dal poklicati k sebi v mestno palačo don Boska in mu, potem ko ga je imenoval trdovratnega farja, jasno izjavil: "Vi verjetno delate z najboljšim namenom, toda vaše delo je polno nevarnosti. Jaz sem dolžan skrbeti za javno varnost. Zato bom poskrbel, da bodo nadzorovali vas in vaše zbiranje. Ob prvem neredu bom razgnal vaše razgrajče in vi mi boste osebno odgovarjali za vse, kar se bo zgodilo."

Don Bosko se je vrnil iz mestne hiše še bolj potrjen v svojih načrtih. Toda za gospoda markiza je bila to zadnja priložnost, ko ga je lahko sprejel, ker je zaradi nemirov, ki so se pojavili tiste dni, in zaradi krhkega zdravja, ki mu že dolgo časa ni več služilo, in zlasti še zaradi silnega protina, ki ga je napadel in prisilil v posteljo, po nekaj letih težkega trpljenja umrl.

Toda ves tisti čas, kar je še ostal na oblasti, je pošiljal vsako nedeljo nekaj svojih ali mestnih stražarjev, ki so ves dan prebili v Oratoriju in nadzorovali vse,

kar se je delalo in govorilo v cerkvi in zunaj nje. Toda ko so stražarji videli, kako je zadostovala samo ena beseda preprostega duhovnika, da je držala v redu tako množico fantov, ko so videli, kako so se mirno zabavali in igrali, ko so slišali pridige, s katerimi so jih poučevali, in nauke, ki so jih dobivali, so se čutili sami duhovno spodbujeni in sploh niso mislili na kako sumničenje, temveč je raslo v njih iz dneva v dan večje občudovanje. Eden izmed stražarjev je pripovedoval o pogovoru, ki ga je imel z markizom.

"No, povej mi," mu je rekel nekega dne markiz, "kaj si videl, kaj si slišal sredi tistih razcapancev?"

"Gospod markiz, videl sem brezštevilo množico dečkov, ki so se igrali in zabavali na tisoč načinov brez vsakega prepira, brez vsakega pretepa, brez vsake hude besede, in sem si sam pri sebi mislil: če bi se vsa mladina v Turinu tako obnašala, mi stražarji ne bi imeli nikakršnega dela in ječe in kaznilnice bi bile prazne. V cerkvi pa sem slišal take pridige, ki so me zares prestrašile in me skoraj pripravile, da bi šel k spovedi."

"In o politiki?"

"O politiki ni govoril nihče ne veliko ne malo. To se razume, saj ti otroci ne bi ničesar razumeli. Kolikor sem mogel razbrati, se mi zdi, da je don Boskova politika v tem, da hoče narediti iz dečkov dobre kristjane, jih naučiti brati, pisati in računati, jih asistirati na odmoru z namenom, da si ne bi storili kaj hudega, jim poiskati delo pri poštenih mojstrih, jih obiskovati med tednom na delovnem mestu in jim dajati dobre nasvete. Z eno besedo dela to, kar bi morali storiti njihovi starši, pa tega ne storijo, ker nočejo ali ne morejo."

"Toda ali večji fantje ne govorijo o revoluciji in vojni?"

"O tem ni govoril nihče niti v cerkvi niti zunaj cerkve. Kar se tiče mene, sem prepričan, da bi bili ti fantje sposobni napraviti revolucijo ali izzvati vojno zaradi košare hlebcev kruha. Lahko vam povem, da bi se junaško bojevali in bi si vsak zaslužil odlikovanje za svoje junaštvo. Razen tega, gospod markiz, ni nikakršne nevarnosti."

Ta stražar je govoril resnico, kakor so poročali tudi vsi drugi, ko so jih njihovi starešine pogosto klicali na pogovor. Taka je bila in je še sedaj politika Oratorija sv. Frančiška Saleškega in njegovih gojencev.

Neki drug stražar je odkritosrčno poročal svojemu predstojniku: "Don Bosko pridiga zares revolucijo, toda revolucijo v nas samih. Tudi v meni. Tudi jaz sem opravil velikonočno dolžnost, ki je nisem že dolgo. Govoril je o smrti, kakor če bi bili že mrtvi ali kakor če bi morali že čez pol ure umreti. In potem, kako strašno je v peklju. Jaz še nisem nikdar slišal podobnega opisa. In po vsem tem

je don Bosko še rekel, da stvari, kakor jih je on opisal, sploh še niso nič v primerjavi s tem, kar v resnici je. Jaz zase vem, da nikakor nočem iti med hudiče."

Markizov ukaz zaradi sumničenja je stražarjem prinesel izredno dobre sadove. Bili so, zlasti med pridigami, popolnoma mirni, nepremično poslušali in niso izgubili niti besedice tega, kar je don Bosko povedal. Don Bosko jih je v šali vabil, da bi mu pomagali asistirati fante. Prav v tistem času je začel govoriti o najhujših rečeh: peklu, večni kazni in trpljenju, ki ga morajo prenašati pogubljeni; opisal je smrt z vsemi nadrobnostmi, tako za dobre kakor za slabe, in vesoljno sodbo z vsem, kar je z njo povezano. Govoril je tako zelo prepričljivo, da so poslušalci od strahu okamneli. Na koncu pa je znal tako spretno prikazati Božje usmiljenje in priprošnje blažene Device Marije in svetnikov, da so bili vsi prepričani, da bodo vendarle dosegli nebeško plačilo. Stražniki, ki niso nikdar slišali pridig o teh resnicah in ki se že leta in leta niso spovedali, so presunjeni in prestrašeni takoj po pridigi prosili don Boska, da jih je spovedal. In don Bosko jim je ustregel z največjim veseljem. Ker pa so se stražarji pri nadzorovanju Oratorija vsako nedeljo menjali, se lahko reče, da so se vsi spovedali in prejeli sveto obhajilo. Postali so veliki prijatelji Oratorija in tisti, ki so se prej nastavljali na raznih mestih po ulicah, da bi preprečili divjanje don Boskovih dečkov, so sedaj uvideli, da so se motili, in sploh niso nikdar več mislili na kaj podobnega.

Don Bosko je nekega dne dejal: "Zares mi je žal, da nisem dal napraviti slike ali posnetka fantov tistega časa, da bi danes videli, kako mirno in urejeno so sedeli v cerkvi in v šoli in koliko jih je bilo. To bi bila zares zanimiva slika, ki bi predstavljala stotine fantov, kako pozorno poslušajo moje besede, ob strani pa šest orožnikov v uniformi, ki strumno stojijo po dva in dva na raznih krajih cerkve, z rokami v pozoru in poslušajo mojo pridigo. Odlično so mi služili za asistenco mojih fantov, čeprav so prišli, da bi nadzorovali mene. Prav tako bi bilo zelo zanimivo naslikati stražarje, ki so si z roko brisali solze ali si z robcem zakrivali obraz, da drugi ne bi videli, kako jim tečejo solze ganjenosti. Prav tako bi bilo zanimivo videti slike, kjer bi stražarji klečali ob moji spovednici in čakali, da bi med fanti prišli na vrsto. Jaz sem takrat pridigal stražarjem in ne dečkom."

Don Bosko v svoji čudoviti previdnosti ni hotel, da bi markiz imel občutek, da je poražen, ker bi to moglo raniti njegov ponos. Zato je prosil neko ugledno osebo, dobrega markizovega prijatelja, da je posredoval zanj. Ta mu je pripravil sprejem in don Bosko je pomiril njegovo jezo, mu pokazal svoje odkrito spoštovanje, z jasnimi dokazi razpršil nespornost, mu razložil razloge, zakaj je vztrajal pri svojem, in ga prosil za njegovo pomoč. Na koncu pogovora je bil markiz zadovoljen z navedenimi razlogi, priznal korist takih zborovanj za moralno

dobro mladine in obljubil, da bo pustil Oratorij pri miru. Don Bosko mu je opisal, kaj vse je storil in kaj vse dela za svoje fante. "Toda kje dobite denar, da morete poravnati vse izdatke, ki jih imate pri tem?" mu je segel v besedo markiz.

Don Bosko je z nasmehom na ustnicah in z očmi, dvignjenimi proti nebu, dejal: "Zaupam samo v Božjo previdnost. In če bi vam, gospod vikar, v tem trenutku Božja previdnost navdihnila, da bi mi naklonili kako podporo, bi se vam iz srca zahvalil." Markiz se je ganjen nasmehnil in mu dal dvesto lir.

Don Bosko se je še večkrat odpravil na obisk k markizu, zlasti v njegovi zadnji bolezni. Markizova sinova Gustav in Kamil sta tudi postala dobra don Boskova prijatelja in sta od časa do časa prihajala v valdoški Oratorij na pogovore z njim. Prav v palači Cavour je bival opat Rosmini, ko je prihajal v Turin, in prav tukaj se je don Bosko štiri leta pozneje večkrat pogovarjal s filozofom iz Rovereta.

Bralec je mogel opaziti, kako se don Bosko v teh nasprotovanjih nikdar ni dal premagati ne strahu ne težavi in je pisaril, hodil na obiske, se priporočal in z eno besedo z junaškim naporom premagoval težave. Tako je ravnal ob tisoč različnih priložnostih. Vedno smo lahko videli, kako je izpolnjeval pravilo sv. Ignacija: "Naredi vse, kar moreš, kakor da Bog ne bi imel pri tem nikakršnega opravka, in prepusti se Bogu, kakor da bi bilo vse odvisno od njega."

Po markizovi smrti nista niti občina niti vlada don Bosku dolgo let delali težav zaradi Oratorija. Don Bosko s svoje strani nikdar ni storil ničesar proti državnim zakonom, čeprav jih ni imel za pravične, zlasti če so bili proti Božjim in cerkvenim zapovedim. Takih zakonov nikdar ni priznaval niti odobral. V svojih govorih je mladino in odrasle vedno spodbujal k pokorščini zakonom in civilni oblasti, kajti tisti, ki zapoveduje, zapoveduje v Božjem imenu. On sam pa je dajal najlepši zgled pokoravanja tistim, ki skrbijo za javne zadeve, obenem pa se je tem ljudem skušal približati.

Skrivnost njegovega prijateljstva do tistih, ki so prihajali na oblast, je bila v njegovi odločni in previdni mirnosti. Vsakokrat, ko je bil imenovan nov prefekt, nov župan, nov minister, ga je šel pozdravit in se mu poklonit. To je naredilo dober vtis v tistih, ki so se čutili upoštevanji od don Boska, pridobival si je njihova srca in imel od tega veliko koristi. To še zlasti zato, ker so ti gospodje dostikrat imeli o njem predsodke. Na tak način je imel priložnost, da se je branil in opravičil.

"Prihajam, da vam priporočim svoje dečke." Nato je pripovedoval, kaj je že storil za ubogo mladino, in sklenil: "Če nam vi sedaj ne morete pomagati, vas prosim, da preprečite, da bi nam kdo storil kaj slabega. Svoje dečke postavljam

pod vaše varstvo: bodite jim dober oče." Gospodje so se znašli v precepu in so mu morali obljubiti svojo pomoč.

"Vendar to še ni vse," je nadaljeval don Bosko. "Če bodo prišla do vas poročila, ki bi nasprotovala koristim Oratorija, vas prosim, da se ne daste prešetiti in ne vznejevoljiti, temveč preverite najprej dejstva, pokličite me, da se pogovorimo. Jaz bom vedno pripravljen pojasniti svoje razloge in razložiti svoje stališče. Prosim vas pa tudi, da bi znali potrpeti z napakami."

Te preproste besede so vedno dosegle pričakovan uspeh. Tukaj kakor tudi na drugih mestih te knjige nam previdnost ne dopušča, da bi navajali imena. Naj v zvezi s tem povemo, da so nekateri, prisiljeni od svojih brezobzirnih nadrejenih, zahtevali nepravilne stvari, osebno pa so ostali vedno naklonjeni don Bosku in tako omiljevali posledice krivice. Med provincialnimi in občinskimi prvaki je našel dobre zagovornike, ki so ga obvarovali pred mnogimi neprijetnostmi. Dostikrat je kak visoko nameščen antiklerikalec, ki mu sicer ni naredil nič dobrega, preprečil, da bi mu kdo škodil, čeprav od tega ni imel nikakršne koristi.

48.

POGLAVJE

*Don Bosko v Sassiju – Gojenci šolskih bratov – Mladostni zalet –
Dvojna zadrega – Ljubezen nadomesti čudež*

V VSEH ČASIH IN KRAJIH je mladina imela srce za tistega, ki jo je imel zares rad. Okoli Božjega zveličarja so se zgrinjale množice otrok in mladostnikov, ker jih je ljubil bolj kot še tako dobrončen oče. Sv. Filip Neri je bil, kjerkoli se je pojavil, obdan s trumo otrok in postal apostol Rima predvsem zato, ker je mlade ljubil z neizmerno dobroto. Isto moramo reči o sv. Jožefu Kalasancu, sv. Hieronimu Emilianiju, blaženem Sebastijanu Valfreju, sv. Frančišku Saleškem in o mnogih drugih, ki so prejeli od Boga nalogo in poslanstvo reševanja otrok. In v naših časih nam bodo dogodki, ki jih bomo opisali, pokazali, kako silno je mladina ljubila don Boska.

Poleg nalog, ki jih je don Bosko opravljal v Oratoriju, je hkrati skrbel še za pastoralno delo v ječah, bolnišnici Cottolengo in v zavetišču, tako da mu je preostajalo zelo malo prostega časa. Ta nenehna zaposlitev čez dan ga je silila, da je za pripravljanje in pisanje knjig, ki so mu bile potrebne za apostolat, moral porabiti noč. Prav ta dejavnost pa je bila pogubna. Nekaj po preselitvi v Pinar-dijevo lopo se je njegovo zdravstveno stanje, že samo po sebi zelo negotovo, tako poslabšalo, da so mu zdravniki svetovali, naj se vzdrži vsakega napora, če se noče izpostaviti nepopravljivi škodi za svoje življenje prav v cvetu moških let. Teolog Borel, ki ga je imel rad bolj kot rodnega brata in je vedel za njegovo stanje, ga je za nekaj časa poslal v hišo odličnega teologa Petra Abbondiolija, župnika v Sassiju, predmestju Turina ob vznožju hriba, na katerem je stala Superga. Don Bosko je tukaj prebil vse dni med tednom, v nedeljo pa se je vračal v Turin, da je preživel praznik s svojimi dečki.

Kljub ljubeznivi zavzetosti dobrega župnika in kljub zdravemu zraku to bivanje don Bosku ni prineslo zaželene izboljšave. Eden izmed razlogov tega neuspeha je bila don Boskova delavnost, ki ni mogla biti niti trenutek brez zaposlitve, tako da je prevzel kaplanske posle v Sassariju. Drugi razlog pa je bil, da so zaradi bližine kraja nenehno prihajali iz Turina fantje in ga obiskovali ter skupaj z otroki iz Sassarija povzročali nenehne skrbi. Pa ne samo dečki iz Oratorija; tudi drugi so, posamično ali v skupinah, prihajali od časa do časa v Sassari. Med temi so bili zlasti gojenci šolskih bratov, ki so ga večkrat postavili v dvojno zadrego. Kako in v kakšnih okoliščinah se je to zgodilo, nam je pripovedoval gospod Karel Rapetti, ekonom zavoda sv. Primitiva, in drugi, ki so vse videli na lastne oči.

Med šolami, ki so jih šolski bratje v Turinu spretno vodili, je bila tudi občinska šola sv. Barbare, kamor je hodilo več sto otrok. Don Bosko je hodil vsak teden spovedovat v tamkajšnjo kapelo. Nekaj jih je obiskovalo Oratorij. Skoraj vsi pa so hodili k njemu k spovedi. Na koncu pomladi so imeli duhovne vaje. Pričakovali so don Boska, da bi se mogli kot po navadi pri njem spovedati. Medtem je prišel sklep duhovnih vaj. Ko so dečki prihajali od doma v zavod in niso dobili don Boska, so se z dovoljenjem vzgojiteljev odpravili v Valdocco. Ker ga niso dobili in so zvedeli, da je v Sassariju, so se v majhnih skupinah napotili tja, prepričani, da se tako pravi kakšni hiši ali da je Sassari kje blizu Turina. Reveži! Niso vedeli, da bodo morali tja in nazaj prehoditi precej kilometrov. Ko so se zavedeli, da morajo zapustiti mesto in prekoračiti Pad, bi si morali premisliti in se vrniti v zavod. Toda modrost ni bila nikdar krepost mladih ljudi. Sledili so klicu svojega srca in šli za tistimi, ki so se prvi odpravili na pot.

Deževalo je, in ker niso poznali okolice, so zašli in blodili med njivami in travniki ter vinogradi. Ljudje, ki so jih srečevali, so jih vpraševali: "Kam greste? Kaj iščete?"

"Gremo v Sassari in iščemo don Boska. Kje je Sassari in kje je don Bosko?"

"Ubrali ste napačno pot," so odgovarjali kmetje. "Morate se vrniti, iti na desno in priti v dolino. Kdo pa je don Bosko in kje je, pa ne vemo. Župnik v Sassariju se ne piše Bosco. Poleg tega pa v Sassariju ni nobenega duhovnika, ki bi se tako pisal."

"In kljub temu so nam rekli, da je don Bosko v Sassariju. Gotovo mora biti nekje."

Drugi, ki so prihajali, ne da bi vedeli za prve, so ponavljali ista vprašanja, a zamenjali imena: "Kje je Sassari?"

Ljudje so v šali odgovarjali: "Sassari je na Sardiniji in tja se gre z ladjo." Ubogi dečki so bili žalostni.

Končno so prišli na pravo pot, eni z ene strani, drugi pa z druge in našli župnišče. Vsega skupaj kakih tristo. Bili so do kože premočeni, blatni, utrujeni in lačni, tako da so vzbujali sočutje.

Sedaj je prišel tudi don Bosko, ki se mu je ob pogledu na to množico njegovih mladih prijateljev raznežilo srce.

"Kaj želite, moji dragi sinovi?" jih je vprašal. "Imate dovoljenje od vaših vzgojiteljev, da ste prišli sem?"

Eden je odgovoril za vse: "Te dni smo opravljali duhovne vaje. Danes zjutraj je sklep in mi bi se radi spovedali pri vas. Včeraj zvečer smo vas zaman čakali pri sveti Barbari. Ker vas tudi danes zjutraj ni bilo, smo z dovoljenjem naših vzgojiteljev šli v Valdocco in od tam, truma za trumo, ne da bi vedeli drug za drugega, prišli sem. Predstojnikom nismo o tem nič povedali, ker smo bili prepričani, da se bomo za mašo in obhajilo lahko vrnili v zavod. Mnogi izmed nas bi radi opravili življenjsko, drugi pa letno spoved."

Vsi si lahko predstavljamo tako začudenje don Boska kakor njegovih gostiteljev. Vsi so občudovali to mladostno navdušenje. Vendar so jih skušali prepričati, da bi se vrnili v zavod in tako pomirili njihove predstojnike in starše. Toda vse je bilo govorjenje v veter. Fantje niso odstopili od svoje zahteve in vsi skupaj so se znašli v neprijetnem položaju. Kako naj odpravijo tako množico fantov, ki so hoteli opraviti življenjsko ali vsaj letno spoved? Kako naj bi jih zopet spravili v zavod, da bi šli k obhajilu? Sicer pa tudi samo za spoved ne bi bil zadosti cel ducat spovednikov, oni pa so se hoteli spovedati samo pri enem. Najbolj pametno je bilo prepričati jih, da to ni mogoče in da naj preložijo obhajilo na jutri. Ko so to odločili, je don Bosko, četudi popolnoma izčrpan, sedel v spovednico. Prišli so še župnik, kaplan in učitelj duhovnik iz osnovne šole in spovedovali še eno uro čez poldan, ne da bi mogli popolnoma zadostiti pobožnosti teh fantov.

S tem pa še ni bilo konec sitnosti. Fantje so s tem, da so šli iz Turina, naredili tako kot množice, ki so sledile Jezusu v puščavo: v edini želji, da bi našli don Boska in se pri njem spovedali, so se odpravili na pot brez vsake hrane, prepričani, da bodo za zajtrk spet doma. Zato ni bilo zadosti, da so utešili njihovo željo po pobožnosti, temveč so morali potolažiti tudi njihov glad, saj jih je dolga in težka pot popolnoma izmučila. Ker niso mogli upati na čudež pomnoženja kruhov, je dobri župnik v želji, da don Bosko ne bi bil preveč prizadet, nadomestil čudež s krščansko ljubeznijo. Dal je odpreti skrinje in zaloge, dal na voljo kruh, polento, fižol, riž, krompir, sadje, sir, z eno besedo vse, kar je imel užitnega, in je vse postavil pred lačne goste. In ker to, kar je imel v hiši, ni bilo zadosti, je vzel še veliko reči na posodo pri sosedih. Na tak način je ta

armada mladih ljudi dobila potrebno okrepčilo in se vrnila v mesto, ne da bi kdo omahnil na poti.

Toda če sta tisto jutro bila v težavah don Bosko in njegov velikodušni gostitelj, pa so še veliko bolj neprijetno presenečenje in pravo sramoto doživeli učitelji svete Barbare, šolskih bratov in pridigarji duhovnih vaj ter druge povabljenе osebe. Saj je ob določeni uri, ko naj bi bila maša z obhajilom, od 400 učencev bilo navzočih samo nekaj desetini; vsi drugi so bili v Sassiju ali na poti tja.

Podobno se je nekega dne med počitnicami pod vodstvom brata Mihaela Rue zjutraj skupina fantov napotila v Sassi, da bi bili pri don Boskovi maši in bi iz njegovih rok prejeli sveto obhajilo. Tisti, ki se niso mogli spovedati pred odhodom, so se spovedali pri njem. Slovesnost se je močno zavlekla, vendar so se vsi potolaženi in zadovoljni vračali v mesto. Pa tudi don Bosko je bil zaradi obiska nadvse zadovoljen. Mihael Rua je slišal pripovedovati svojega tri leta starejšega brata o duhovnem veselju, ki so ga doživeli, in o svetih spominih na tisti izlet.

Iz teh dogodkov vsak izmed bralcev lahko vidi, kako zelo so dečki ljubili don Boska. Vidimo pa tudi, kako je bil Sassi malo pripraven za to, da bi si don Bosko zopet popravil močno načeto zdravje.

49.

POGLAVJE

Don Boska odpustijo iz zavetišča – Pismo markize Barolo teologu Borelu – Popolna predanost Božji previdnosti – Ljubezen do evangelijskega uboštva – Previdnost pri skrbi za lastno dobro ime – Znana nasprotja in skrivna miloščina – Prve sobe, ki jih je don Bosko najel v Pinardijevi hiši

ŽE OSEM MESECEV SE JE markiza Barolo mudila v Rimu in skušala premostiti velike težave, na katere je naletela pri poizkusu, da bi dobila potrditev pravil svojih redovnih ustanov. Končno so nenehne molitve pred Najsvetejšim, ponavljani obiski pri svetem očetu Gregorju XVI., pri kardinalih in drugih vplivnih osebah in priporočilno pismo kralja Karla Alberta končno dosegli, da je pri Sveti kongregaciji za škofe in redovnike dosegla, kar je želela. To se je zgodilo v veliko začudenje mnogih, ki so bili prepričani, da je taka usluga nemogoča. Šestnajstega maja 1846 se je markiza ob nepopisnem navdušenju sester sv. Ane, magdalenk in drugih njenih oskrbovancev s popravljenimi in odobrenimi konstitucijami vrnila v Turin. Don Bosko ji je z drugimi duhovniki zavetišča čestital za uspeh in se veselil njene vrnitve. Deloma od nje same, deloma pa od Silvija Pellica, ki jo je spremljal na potovanju, je zvedel, kako silno težko je dobiti odobritev, kako zelo previdno ravna Sveti sedež pri potrjevanju kakšnega novega reda. Zanj je bila pripoved o teh težavah opozorilo in navodilo za njegov trud v naslednjih letih, obenem pa vzrok velikega veselja zaradi obljub, ki jih je prejel v sanjah. Kot vedno nasmejan je markizi šaljivo dejal: "Dajte mi veliko denarja, dajte mi milijone in videli boste, česa sem sposoben: dvignil se bom in s svojimi perutmi prekril cel svet." Ker je markiza zvedela za veliko nasprotovanje turinske občinske uprave prazničnemu Oratoriju in za govornice, ki so krožile po Turinu o don Bosku, se je silno začudila zaradi teh besed, in ko je obiskala sestre svetega Jožefa, je skoraj jokaje dejala, ko je pripovedovala o tem

dogodku: "Molite zanj. Bojim se, da bo ta sveti človek sčasoma zares znorel." Zato se je odločila, da bo postavila meje don Boskovim naporom. Ko je videla, kako njegovo zdravje vidno peša, ga je poklicala k sebi, mu odločno svetovala, naj si vzame nekaj mesecev popolnega počitka v kakšnem zdravem samotnem kraju, in mu ponudila vsoto kakšnih pet tisoč lir, da bi se podvrgel zdravljenju, ki ga je tako nujno potreboval. "Gospa markiza," ji je don Bosko spoštljivo odgovoril, "zahvaljujem se vam za tako velikodušno ponudbo, toda jaz nisem postal duhovnik zato, da bi skrbel za svoje zdravje." Teolog Borel, ki je bil navzoč pri pogovoru in ki je dobro poznal don Boskovo srce, je bil tako silno prevzet, da je pogosto govoril o tem odgovoru kot dokazu za svetost svojega prijatelja in ne da bi ga imenoval, je ta izrek ponavljal tudi pri naukih za duhovnike in klerike.

Toda markiza še zdaleč ni bila zadovoljna. Odkritosrčno pripravljena, da izpolni svojo ponudbo, je upala, da bi don Bosko, če bi bil dalj časa odsoten iz Turina, pozabil na svoje fante. Če prej ni nasprotovala, da je skrbel tudi za Oratorij, je sedaj v bojazni, da bi nastali neredi zaradi fantov, ki so hodili v zavetišče in bolnišnico, od don Boska odločno zahtevala, da se mora posvetiti izključno njenim ustanovam. Preveč zaposlena z ustanovami po svoji zamisli in s svojo lastno ustvarjalnostjo, ni dojela don Boskovega duha, kakor tudi ni nikdar zmoгла razumeti duha častitega kanonika Jožefa Benedikta Cottolenga.

Odločna v svojih sklepih, je nekega dne stopila v don Boskovo sobo in mu takole govorila: "Zelo sem zadovoljna za skrb, s katero opravljate delo v mojih ustanovah, in se veselim, da ste uvedli petje cerkvenih pesmi, petje po notah in sploh glasbo ter pouk računstva, merskega sistema in toliko drugih novosti v veliko javno korist."

"Gospa markiza, ni se mi treba zahvaljevati," je odvrnil don Bosko, "ker sem duhovnik in moram delati po dolžnosti in vesti. Nisem storil drugega kot izpolnil svojo dolžnost, in plačilo, če sem si ga zaslužil, pričakujem edinole od Boga."

"Rada bi povedala, še več, rada bi znova ponovila, da me zelo skrbi, ker so delo in skrbi oškodovale vaše zdravje. Jasno je, da ni mogoče, da bi vi nadaljevali delo v mojih ustanovah in obenem skrbeli za zapuščeno mladino, zlasti še zato, ker število ubogih dečkov kar naprej narašča. Zato vam predlagam, da bi opravljali samo tisto, kar je vaša dolžnost, to je vodstvo bolnišnice, in da opustite obisk po ječah, v Cottolengu in zlasti še delo za zapuščeno mladino. Kaj se vam zdi?"

"Gospa markiza, Bog mi je pomagal do sedaj in trdno upam, da mi ne bo odrekel pomoči še zanaprej. Zato nikar ne skrbite, ker bomo teolog Borel, don Pacchiotti in don Bosko opravili vse delo v vaše popolno zadovoljstvo."

"Toda jaz nikakor ne morem dopustiti, da bi se vi uničili. Toliko tako različnih dejavnosti mora nujno voditi k uničenju vašega zdravja in mojih ustanov. In govornice, ki krožijo o vašem duševnem zdravju, me silijo, da vam svetujem ..."

"Kaj mi svetujete, gospa markiza?"

"Da opustite svoj Oratorij ali mojo bolnišnico. Premislite in mi brez vsake naglice odgovorite."

"Moj odgovor je že pripravljen in vam ga lahko takoj povem: vi, spoštovana gospa, imate veliko denarja in veliko sredstev. Brez težave boste našli veliko duhovnikov, ki bodo pripravljeni delati v vaših ustanovah. Za uboge zapuščene otroke pa ni tako in jih jaz ne morem in ne smem zapustiti. Če se v tem trenutku umaknem, bo izgubljen uspeh vrste let dela. Zato bom od danes naprej storil vse, kar je v mojih močeh, za zavetišče, vendar pa odstopam od svojih rednih obveznosti z namenom, da se popolnoma posvetim delu za zapuščeno mladino."

"In kje boste stanovali in kako boste živeli brez stalnih dohodkov?"

"Šel bom, kamor me bo Božja previdnost poklicala. Bog do sedaj nikdar ni dopustil, da bi mi manjkalo najpotrebnejše za življenje, in upam, da tudi v prihodnje ne bo dopustil kaj takega."

"Toda vi ste vendar čisto na tleh z vašim zdravjem. Vaša glava ne deluje več in potrebujete počitka. Poslušajte torej moj materinski nasvet, gospod don Bosko. Jaz vam bom dajala plačo kakor do sedaj in jo celo zvišala, če želite. Pojdite kam za določen čas, recimo za dve, tri, pet let, kolikor bo pač potrebno, in si oddahnite. Ko se boste popolnoma pozdravili, pridite nazaj v zavetišče, kjer vas bomo vedno z veseljem sprejeli. Sicer me boste prisilili, da vas odpustim iz moje hiše. Če me boste prisilili k temu koraku, se boste za svoje fante do vratu zadolžili. Potem boste prišli k meni po pomoč, a jaz vam že sedaj odločno povem, da bom zavrnila vsako vašo prošnjo. Svetujem vam, da vse to temeljito premislite."

"O tem sem si že dolgo na jasnem, gospa markiza. Moje življenje je posvečeno zapuščenim dečkom in nihče me ne bo odvrnil od poti, ki mi jo je pokazal sam Bog."

"Vi torej dajete prednost vašim klatežem pred mojimi ustanovami? Če je tako, vas od tega trenutka odpuščam. Še danes bom poskrbela za osebo, ki vas bo nadomestila."

Tukaj je don Bosko markizo opozoril na možnost, da bi taka nenadna odpuščitev mogla dati povod za neutemeljene govornice in da bi bilo mogoče bolje, če bi postopali preudarno in se držali tiste krščanske ljubezni, ki bi si jo želeli, ko se bomo znašli pred Božjim sodnim prestolom.

Pri teh besedah se je markiza malo pomirila in sklenila z besedami: "Prav. Dam vam tri mesece časa. Po tem obdobju boste prepustili vodstvo ustanove drugim ljudem."

Don Bosko je sprejel ponudbo in se poln zaupanja v Boga izročil njegovi previdnosti. Temu zaupanju je pripisoval uspeh svojega dela, kajti Sveti Duh pravi: "Preklet, kdor zaupa v človeka, se opira na bitje iz mesa, njegovo srce pa se odmika od Gospoda" (Jer 17,5).

Markiza pa se še ni vdala in je hotela don Boska odvrniti od njegovega namena z žalostno prihodnostjo, ki da ga čaka. Poslala je k njemu svojega tajnika Silvija Pellica z naročilom: "Ponovite don Bosku moje predloge. Če jih sprejme, prav. Storila bom vse, kar bo hotel. Če ostane trdovraten, mu recite, da naj se nikdar ne približa mojim vratom, da bi prosil vbogajme. Kmalu se bo znašel v denarni stiski, to jasno predvidevam. Toda jaz mu ne bom dala niti solda, niti centima." Don Bosko ni odstopil od svoje odločitve in je dal sporočiti markizi naslednje: Da mu je izredno hudo, da je povzročil nevšečnosti tako dobri in ugledni gospe, do katere ima toliko obveznosti. Toda ker ve, da ga Bog kliče na delo za zapuščeno mladino, in ker se ne upa ustavljati Božjim odločbam, je prisiljen, da se ne ukloni velikodušnim ponudbam gospe markize.

Za ta neprijetni dogodek sta kmalu zvedela tudi don Cafasso in teolog Borel. Po pogovoru z don Cafassom je markiza, ki od njega gotovo ni nič zvedela o don Boskovih zaupnostih, takole pisala teologu Borelu:

Velespoštovani gospod teolog!

Pogovor, ki sem ga imela z don Cafassom, mi je pokazal, da morava razjasniti nekaj stvari med menoj in vami, ugledni gospod teolog. Zdi se mi bolj primerno pisno kot v pogovoru. To toliko bolj, ker ko imam čast govoriti, mi moje spoštovanje, ki ga čutim, ko govorim z vami, ne dopušča, da bi izrazila svoje spoštovanje do vaše osebe, svoje občudovanje vaših kreposti in svojo hvaležnost za skrbi, ki jih s toliko gorečnostjo opravljate v mojih ustanovah.

Ko je bolnišnica pomnožila moje ustanove, smo menili, da bi bilo tam treba namestiti lastnega kaplana. Pri tem nisem tega zaupala nikomur drugemu kot vam. Vi ste izbrali odličnega don Boska in ste mi ga predstavili. Tudi meni je ugajal od prvega trenutka, ker sem v njem videla tisto zbranost in preprostost, ki je lastna svetim dušam. Najino poznanstvo se je začelo leta 1844, bolnišnica pa naj bi se ne odprla in se tudi ni odprla vse do avgusta 1845. Toda želja, da bi si zagotovila sodelovanje tako sposobne osebe, je vodila k predujmu plače in uslug. Nekaj tednov po njegovem prihodu smo vi, gospod teolog, predstojnica zavetišča in jaz ugotovili, da mu njegovo zdravje ne dopušča nikakršnega

napora. Gotovo se spominjate, kolikokrat smo mu dopovedovali, naj bi pazil nase in si odpočil itn. itn. Ni me poslušal, češ da so duhovniki zato na svetu, da delajo; in tako naprej.

Don Boskovo zdravje se je slabšalo vse do mojega odhoda v Rim. On pa je naprej delal in pljuval kri. Tedaj sem prejela vaše pismo, gospod teolog, v katerem ste mi sporočili, da don Bosko ne more več opravljati zaupane mu službe. Takoj sem vam odgovorila, da sem pripravljena plačevati don Bosku dogovorjeni honorar s pogojem, da ne bo nič več delal. Tudi sedaj sem še vedno pripravljena držati besedo. Ali vi, gospod teolog, menite, da ni napor spovedovati in spodbujati stotine in stotine dečkov? Meni se dozdeva, da to škoduje don Bosku. Zato se mi zdi potrebno, da odide iz Turina, da ne bo več obremenjeval svojih pljuč. Kajti ko je bil v Gassinu, so ti dečki prihajali k njemu k spovedi in on jih je zopet spremljal nazaj v Turin.

V vaši veliki krščanski ljubezni, gospod teolog, ste si gotovo ustvarili neugodno mnenje o meni, ko sem vam jasno povedala, da bi rada preprečila krščanski nauk za otroke ob nedeljah in vse obveznosti do otrok med tednom. Prepričana sem, da je to delo samo v sebi odlično in so hvale vredni ljudje, ki so to začeli. Toda prepričana sem, da don Bosku njegovo zdravje več ne dopušča, da bi to nadaljeval. Poleg tega zbiranja fantov, ki so prej čakali svojega voditelja pred vrati zavetišča in ga sedaj čakajo pred bolnišnico, nikakor ni opravičljivo.

Ne da bi govorila o vsem, kar se je dogajalo v preteklosti in v čemer je velečastiti gospod Durando popolnoma istega mnenja z menoj, hočem govoriti samo o tem, kar se je pripetilo komaj včeraj. Predstojnica bolnišnice mi je sporočila, da je z družino neke bolnice prišlo v bolnišnico tudi neko dekle slabega življenja, ali kakor pravimo iz hudičevega skrivališča, se pravi iz zavetišča. Z njo je prišla tudi mati nekega dekleta iz zavetišča, ki je prišla tja po nasvetu kurata iz Marijinega oznanjenja. Tako mater kako hčer sem jaz odpustila.

Nekaj trenutkov pred tem sem naletela pred bolnišnico na skupino fantov, in ko sem jih vprašala, kaj delajo tam, so mi odgovorili, da čakajo na don Boska. Med njimi je bilo nekaj večjih fantov. To se pravi, da sta tisto dekle in tista ženska, ki sta bili zelo slabe volje, bili v družbi teh fantov. In če je ta tem don Boskovim učencem povedala kako besedo o poslu, ki ga opravlja.

Da povzamem: 1° Soglašam in odobravam pouk fantov, vendar se mi njihovo zbiranje pred vrati mojih ustanov zdi nevarno zaradi oseb, ki tam živijo. 2° Ker sem v sebi prepričana, da don Boskove prsi potrebujejo počitka – in to popolnega, mu ne bom več dajala dogovorjenega honorarja, ki ga pričakuje od mene, razen če bo odšel zadosti daleč od Turina in tako ne bo škodoval svojemu zdravju. To mi je pri srcu toliko bolj, ker ga zelo cenim.

Dobro vem, visoko čislani gospod teolog, da nisva o vsem istega mnenja. Če bi mi moja vest narekovala kaj drugega, bi bila kot vedno pripravljena podvreči se vaši sodbi.

Obnavljam dokaze svojega visokega spoštovanja in imam čast, da se izrečem vaše spoštovane osebe

vdana služabnica MARKIZA BAROLO, rojena COLBERT."

18. maja, 1846

To pismo kaže odločnost, obenem pa tudi veliko krščansko ljubezen njene- ga srca. Zato si je sredi svojih opravkov vzela čas, ko je bil don Bosko zaposlen z urejanjem svoje lope – kapele. Don Bosko še takrat ni imel sobe v Pinardijevi hiši, ker še nobenemu najemniku ni potekel čas bivanja. Markiza je opazovala tisto ropotarnico, stopila v tisto neke vrste skladišče, gledala vso tisto revščino, in ker ni nič vedela o don Boskovem nebeškem poslanstvu, je menila, da se iz trdovratnosti, kljubovanja in muhavosti upira njenim velikodušnim ponudbam in se spušča v tako bedno stanje. Ko so don Boska obvestili o markizinem prihodu, ji je pohitel naproti in ona je takoj, ko ga je zagledala, začela brez kakšnih poklonov: "In kaj boste sedaj delali tukaj, če vam ne bom jaz pomagala? Nimate niti ficka. Dobro vem. In kljub vsemu se nočete ukloniti mojim ponudbam? Slabše za vas. Dobro premislite, preden se boste odločili; gre za vašo prihodnost."

To nasprotje med don Boskom in markizo Barolo je bilo res nekaj čudnega. On je sprejel kot prehodno zaposlitev službo kaplana in duhovnega voditelja bolnišnice. Dušnopastirske obveznosti do deklet je izpolnjeval samo zaradi dolžnosti in krščanske ljubezni, medtem ko ga je k dečkom vlekla sveta nuja, ki mu jo je navdihovala Božja milost. In čeprav mu je tedanja služba zagotavljala veliko možnosti za udobno življenje in čast, je vendar zase izbral evangelijsko uboštvo svojega poklica in rekel Gospodu: Nagni mi srce k svojim pričevanjem in ne k iskanju dobička (Ps 119,36). In od svojega sklepa se ni dal odvrniti niti s prepričevanjem, da bo izgubil naklonjenost in dobrotnost osebe, ki je bila do njega tako zelo velikodušna v vseh delih krščanske ljubezni. Neodjenljiv v svojih odločitvah, se je kazal nedostopnega za vse ponudbe in obljube plemenite matrone. Kakor bomo videli, je bil vedno pripravljen pomagati v njenih ustanovah, vendar nepopustljiv v sklepu, da je ne bo prosil pomoči, če bi ga ta hvaležnost vezala na škodo njegovega Oratorija. Markiza pa, trdno prepričana o svojem prav, ni mogla don Bosku odpustiti, čeprav je zelo cenila njegove kreposti, da je hotel zapustiti njene ustanove. Videla je, da se je razblinila možnost, da bi ustanovila družbo duhovnikov, ki bi jim mogla prepustiti svoje ustanove z namenom, da bi ohranili duha ustanoviteljice. Prav v don Bosku je odkrila vse potrebne lastnosti za uresničitev te njene želje. Zato ona, ki se je čutila tako mogočno zaradi naklonjenosti kralja in kraljevega dvora, zaradi neizčrpnosti njenega bogastva, zaradi plemenitosti njene družine, zaradi splošnega občudovanja njene dobrotne, ni mogla prenesti don Boskovega nepremagljivega upora. Vsega tega so se dobro zavedali njeni sorodniki in ona sama je zaradi tega tožila prijateljem, ki so jo prišli obiskovat. Seveda je stvar korak za korakom prišla do ušes mnogih ljudi. Vse to je bilo v prid don Bosku, ki je hotel, da

bi bilo njegovo dobro ime nedotaknjeno. Nenaden odpust iz zavetišča bi mogel vzbuditi bog si ga vedi kakšna sumničenja, če ljudje ne bi z gotovostjo vedeli za prave razloge. Nikakor ni pozabil na opozorilo svetih knjig: "Skrbi za svoje dobro ime!" To je bil razlog za nekatere oblike njegovega obnašanja in nekaterih njegovih izjav in rekel bi celo izzivalnih odgovorov, da je prišlo opravičilo za vse, kar je delal, prav iz ust same markize.

Don Bosko jo je še nadalje obiskoval, vendar so bili njuni odnosi zelo diplomatski. Markiza je govorila dostojanstveno, don Bosko pa ji je resno odgovarjal. Včasih je prišlo do prav ljubkih prizorov. Ko je don Bosko prihajal na obisk, mu je popolnoma mirno in s skoraj zlobnim nasmehom dejala: "Ste se spet znašli v zagati, kajne?"

"Oh, nikakor ne," ji je odgovarjal don Bosko zelo ljubeznivo in zelo zadržano. "Nisem se prišel pogovarjat o denarju. Dobro poznam vaše odločitve in vas ne mislim nadlegovati s takimi stvarmi, kajti jaz ne potrebujem ničesar. Če mi dovolite besedico, ki jo pravim brez namena, da bi vas žalil: jaz ne potrebujem niti vas, gospa markiza!"

"Da, tako," je dejala, "in sedaj še ta ošabnost!"

"Ponavljam vam," je odgovarjal don Bosko, "nočem vašega denarja. Lahko vam pa povem, da medtem ko vi vidite, da sem v stiski, pa mi nočete pomagati, jaz do vas čutim čisto drugačen odnos. Bodite prepričani, če bi vi, gospa markiza, padli v revščino in bi me potrebovali, da bi jaz storil vse, da bi vam pomagal, pa četudi bi si moral sleči suknjo in si odtrgati od ust."

Gospa se je za trenutek zmedla, potem pa je s svojo navadno živahnostjo nadaljevala: "Vem, dobro vem, da se delate, kot da me ne bi potrebovali, in da ne sprejemate mojih darov. Tudi kanonik Cottolengo je delal tako – ni hotel mojega denarja."

In odlična patricijska dama, sitna na videz, je nepreklicno držala svojo besedo, da osebno don Bosku ne bo nikdar več dala nikakršne miloščine, vendar s tem ni mislila odreči svoje pomoči Oratoriju. Tako je od časa do časa pošiljala po svojih odposlancih vsote denarja s prepovedjo, da bi smeli povedati, od kod prihaja. Rokopisi teologa Borela, kamor je zapisoval darove za praznični Oratorij, pravi, da je 17. maja 1847 don Cafasso prejel 810 lir za maše. Junija istega leta je za praznik sv. Janeza posodila preproge iz zavetišča. Junija 1851 piše, da je markiza njemu izročila 50 lir. Ta denar je teolog izročal naravnost don Bosku, druge darove, sicer ne preveč pogoste, pa so mu prinašali neznani ljudje. Kdor pozna značaj in navade te plemenite gospe, dobro ve, da ni moglo biti drugače.

Naj dodamo, da je bila markiza zares iskreno pobožna in globoko ponižna kljub svoji živahni naravi. Zato je vedno, ko jo je obiskal don Bosko, ob slovesu pokleknila predenj in ga prosila blagoslova. Tako nam poroča don Giacomelli, ki nam s preprostostjo dobre duše pravi: "Kaj takega pa z menoj ni nikdar storila."

Don Bosko je bil proti koncu maja ves zaskrbljen, kako bi prišel do novega stanovanja, saj je avgusta moral zapustiti bolnišnico. Prav tako ga je skrbelo zaradi novega načina življenja, ki se mu je moral privaditi. Kot študent, v semenišču, v župniji, v konviktu, v zavetišču se je znašel vedno v družini, medtem ko bi sedaj moral začeti živeti samotarsko. Toda on se je vedno v vseh stiskah obrnil k nebeški materi Mariji, od katere je potem dobil oporo in pomoč.

Tako se je rešilo tudi to vprašanje. Vse odkar se je naselil v lopo, spremenjeno v kapelo, je mislil tudi na to, kako bi se končno vselil v to hišo in se znebil nevarnih sosedov, kajti Pinardijeva hiša je bila kraj nesramnosti in nereda. Če se Božja volja ne bi jasno pokazala, bi lahko don Boska obdolžili velike neprevidnosti. On pa se je spravil takoj na delo. Bilo je le vprašanje časa in denarja. Kar se tiče časa, je bila potrebna potrpežljivost, kar pa denarja, se ni bilo treba ozirati na žrtve. Treba bi bilo spraviti ven tiste ljudi in preprečiti, da bi se še kdaj vrnili.

Gospod Pinardi je dal v najem Pankraciju Soaveju cel stanovanjski del, sestavljen iz enajstih sob, petih v prvem nadstropju s podstrešnimi prostori in šestih v pritličju. Soave je nekaj sob pridržal sebi za izdelovanje škroba in za svoje bivališče, preostalo pa je dal v podnajem. Don Bosko se je začel pogajati z njim. Ko je komu potekel čas podnajema ali se je preselil kam drugam, se je don Bosko vselil v njihove sobe in v ta namen plačeval tudi dvakratno najemnino. Petega junija je vzel v najem tri sosednje sobe na zahodni strani v prvem nadstropju za pet lir na mesec; pogodba naj bi veljala od 1. julija 1846 do 1. januarja 1849. Zadovoljil se je s tem, da je dobil v roke ključe, ni se pa v sobe naselil. Soaveju so take pogodbe prišle prav, vendar je pogosto vabil don Boska: "Pridite in zasedite te sobe!"

"Za zdaj še ni treba," je vedno odgovarjal don Bosko, "premalo jih je. Vselil se bom, ko bom lahko zasedel celo hišo." Njegov glavni namen pa je bil, da mu ne bi bilo treba stanovati skupaj s sumljivimi osebami in govoricam izpostavljal svojo duhovniško čast.

50.

POGLAVJE

Italijanski enolog – Smrt papeža Gregorija XVI. – Izvolitev Pija IX. – Molitve za papeža – Noro navdušenje za novega papeža – Previdno čakanje mons. Fransonija in don Boska – Svetnica iz Viuja

NA POLITIČNEM NEBU SO SE začeli zbirati oblaki. Prve dni maja 1846 je v pariški reviji *Revue nouvelle* (Nova revija) izšel članek grofa Kamila Cavourja *Des chemins de fer in Italie* (O železnicah v Italiji). V članku pisec ni toliko opisoval materialnega stanja v deželi zaradi železnic, ki so zmanjševale razdalje, temveč o moralnih vrlinah Italije. Po tem članku so v Piemontu izdali veliko knjig, ki naj bi ljudi dobro razpoložile za liberalno stranko. Vsi so se strinjali, da se je treba otresti tujega jarma, nihče pa ni zahteval odprave časne oblasti papežev. Toda to je bila karbonarska zvijača, ki je namenoma skrivala njihove jasne cilje, da ne bi vznemirili vesti katoliškega prebivalstva.

Iskali so priložnosti, ki bi kralja Karla Alberta vrgla v njihove toliko zaželeno pustolovščine. Ponudila jim je sama avstrijska vlada. Kraljevi ministri so dovolili, da so se prebivalci Ticina oskrbovali z inozemsko soljo skozi genovsko in marsejsko pristanišče in jo prevažali skozi Piemont. Avstrija se je takoj zoperstavila in zahtevala zase carinske pravice, ki jih Piemont ni hotel priznati. Nastalo je dolgo nekoristno razpravljanje. Ko je Avstrija uvidela, da ne more doseči svojih ciljev, ker so bile njene zahteve neupravičene, je 20. aprila 1846 za dvakrat povišala uvozno carino za vino in si s tem nakopala jezo Piemontčanov, ker jim je to naredilo veliko škodo. Liberalci so se silno veselili tega spora. Ko je kralj v uradnem glasilu objavil odločen in trd članek v obrambo pravic in časti svojega kraljestva, mu je Robert d'Azeglio ob pregledu vojaške parade pripravil veličasten javni sprejem, kjer so vzklikali Živel kralj Italije. Toda kralj Karel Albert, ki so ga opozorili na spletko, ni hotel iti na parado, da ne bi pospešil

dogodkov. Kot posledico teh podtalnih rovarjenj so ustanovili vinogradniško društvo za pospeševanje trgovine in izdali zadeven razglas. Začele so se proslave v čast kralju, prirejali so znanstvene kongrese, kovali pesmi in prirejali slavja v svoje politične namene. V Mortari je Lovrenc Valerio na zborovanju vinogradnikov izjavil, da mu je kralj Karel Albert zagotovil, da bi v primernem trenutku nagnal tujce iz Italije.

Sredi tega vrenja je izšla knjiga s 150 stranmi z naslovom Italijanski enolog, ki jo je napisal don Bosko (te knjige kljub prizadevnemu iskanju nismo mogli dobiti). V njej je pisatelj najprej opisal gojitev trte, razmere dobro urejene kleti, pripravo sodov, steklenic in drugih vinskih posod, potem pa navedel različne načine pridelovanja vina, pretakanja, ohranjevanja in preprečevanja, da bi se skisalo ali pokvarilo, zaradi česar bi kakšna uboga družina lahko bila oropana uspeha in pridelka celega leta. Don Bosko je začel pripravljati ta spis proti koncu leta 1844 za svoje razvedrilo, kakor se je izrazil, in da bi materialno koristil svojim sovaščanom. Toda on ni nikdar ničesar delal naključno ali ob nepravem času. Zdi se, da mu je prvi osnutek zelo narasel in da je potem vse močno skrajšal in strnil. Dal ga je natisniti v več tisoč izvodih, ga delil med vinogradnike in poklanjal župnikom, zdravnikom, županom in drugim znancem. V Turinu je lastnoročno dal spis v roke ljudem, ki so se razglašali za bojevnike za ljudske pravice, in nikakor ni pozabil, da so ga dobili v roke tudi vplivni člani raznih kongresov. Ni se vmešaval v politiko, je pa podpiral napore in želje po večjem gmotnem napredku ljudstva. Povsod so govorili o prodaji in kupovanju vina in o carinah. Z Enologom je don Bosko pokazal, kako zelo ima rad svoje sonarodnjake in kako zelo mu je do resničnega napredka. Na tak način si je pridobil naklonjenost mnogih, zlasti tistih, katerih podporo je najbolj potreboval.

Sredi teh političnih gibanj je don Bosko nenehno mislil na papeža in je velikokrat o njem v Oratoriju govoril svojim fantom, ki so prav meseca junija tega leta imeli priložnost pokazati svojo vdanost uglednemu poglavarju Cerkve Jezusa Kristusa. Prve dni tega meseca se je po Turinu razvedela novica, ki jo je kaj kmalu potrdilo žalostno zvonjenje zvonov in v vsakem poštenem srcu vzbudilo veliko žalost. V starosti 80 let je v Rimu umrl papež Gregor XVI., užaloščen zaradi nenehnih uporov svojih podanikov in zaradi rovarjenja sekt, kar vse je napovedovalo hude čase. Naslednjo nedeljo je don Bosko govoril fantom o pokojnem papežu. Poudaril je zlasti njegovo neustrašenost in pokazal, kako veliko izgubo pomeni njegova smrt za celo Cerkev zlasti v tistih časih. Omenil je tudi posebno papeževo naklonjenost do Oratorija, ki jo je pokazal prejšnje leto, ko je na njegovo preprosto prošnjo podelil popolni odpustek v smrtni uri 50 osebam, ki so

po njegovem mnenju bile najzaslužnejše za telesno in duhovno skrb za dečke. Ko jih je spodbudil k hvaležnemu spominu, je vse povabil, da so zmolili rožni venec za pokoj njegove duše, kar so dečki storili z veselim srcem.

Zadovoljen z izkazano hvaležnostjo pokojnemu papežu, je don Bosko nadaljeval spodbude in pokazal, kako Cerkev ne sme ostati dolgo brez vidnega poglavarja, kakor ne more ostati čreda brez pastirja, in je zato spodbudil fante za molitev k Svetemu Duhu za razsvetljenje kardinalom, da bi kmalu izbrali novega papeža. Dečki so to storili s posebno zavzetostjo. In tako je bil 16. junija 1846 izvoljen za papeža kardinal Janez Mastai Ferreti, škof v Imoli, ki si je privzel ime Pij IX. Tudi v revnih prostorih kapelice sv. Frančiška Saleškega je kmalu zatem zadonela zahvalna pesem Bogu, da je v tako kratkem času dal Cerkvi novega poglavarja, očeta vseh vernih kristjanov, v katerem je Oratorij dobil posebno velikega dobrotnika.

Novi papež je bil krotkega duha, velikodušen, pa trden, z neizmerno veliko odprtostjo času, dobroti in usmiljenju. Bil je izredno bistrega duha, zelo izobražen, lahkotne besede, trdne in globoke pobožnosti, večš politik in dober poznavalec sektaških spletk. Vsem je bila znana njegova velika navezanost na domovino, ki jo je gojil v smislu krščanskih načel. Odlikoval se je po uspešnih ljudskih misijonih v Senegaliji, bil je tajnik papeškega nuncija v Čilu, odlikoval se je po posebni pobožnosti do brezmadežnega spočetja Device Marije, kazal je veliko naklonjenost do revnih otrok in bil predsednik Zavetišča Tata Giovanni in Zavetišča sv. Mihaela. Se pravi, da je imel ista čustva in nagnjenja kot don Bosko. Prav zato je tako dobro razumel njegove ideje in postal njegov velikodušen in dobrotljiv zaščitnik.

Kakor hitro je zasedel papeški prestol, je izdal nekaj administrativnih reform. Dne 17. julija je podelil svobodo vsem političnim jetnikom, se pravi več kot tisoč kaznjencem, ki so bili zaprti zaradi zarot in uporov. Takoj po pomilostitvi se je po celi Italiji zaslíšal klic "živel Pij IX." in odjeknil po celem svetu. Rim je v trenutku zajelo navdušeno veselje. Prirejali so ljudska praznovanja, pojedine, domoljubne pohode, postavljali slavoloke in ognjemete, slavospeve in glasbene nastope povsod, kjer se je pojavil papež. On pa je vsem priporočal uravnoveženost in dokaz vdanosti s pokorščino. Toda sektaši, ki so pripravljali ljudske upore po navodilih vodij, niso hoteli ostati v mejah primernosti, temveč so izrabljali navdušenje večine katoliškega prebivalstva v svoje namene s hujskanjem proti papežu. Neverjetno, česa vsega so se domislili, da bi prisilili papeža, da bi dal še večje svoboščine. Niso ga nehali obsipavati s cvetjem in odevati v vence zelenja. Razglašali so, da je Pij IX. liberalni papež, in na tihem upali, da zares ne bo zavrnjeno njihovo nesramno obrekovanje. Pisatelji, ki so vedno nesramno napadali papeža, so sedaj Pija IX. povzdigovali do zvezd. Naj-

vidnejši evropski časopisi so peli slavo papeževi domovinski ljubezni, da bi s tem premagali neodločnost in upiranje kralja Karla Alberta. Maksim d'Azeglio je pisal članke za sedem časopisov, med njimi za dve reviji, eno angleško in drugo francosko, v katerih je povzdigoval Pija IX. kot veliko upanje za Italijo. Predstavljal si je, da je Pij IX. papež, kot so si ga želela navodila sektašev iz leta 1820. Tudi v Turinu so odjeknila rimska dogajanja, za katera so sektaši trdili, da so prihajala iz Vatikana. To napačno navdušenje je prevzemalo tudi duhovščino. Mazzinijanci so molčali. Še več, mazzinijance so prosili, naj pustijo prosto pot Giobertiju, Azegliu, Mamianiju in drugim, ki so delali za iste cilje, čeprav za zdaj ne za republiko, temveč za pripravo ustavne vlade.

Toda don Bosko se kljub svoje ljubezni in navdušenju za papeža ni dal premamiti takemu zanešenjaškemu pouličnemu vrvenju. Kljub temu da so se zdeli slavospevi Piju IX. priznanje njegove Božje oblasti in njegovih kreposti, je v vsem tem dogajanju predvideval zametek težkih političnih dogodkov v škodo Cerkve. Zato je opozarjal svoje sodelavce in starejše, pametnejše fante, naj bodo previdni, naj se ne dajo prevarati klicem ulice, naj se držijo papeža in nadškofa in bodo pripravljene poslušati njune nasvete in navodila. Tudi mons. Franson, ki je verjetno med prvimi zaslučil glavno vsebino teh prireditev, to je prevaro, pretvarjanje in pogubne namene sekt, ni čakal dolgo; opozoril je svoje škofljane, zlasti svoje najtesnejše sodelavce, med njimi tudi don Boska, da naj se ne dajo zaslepiti tistim videzom svobode in ljubezni do papeža. Zato se je v temnih krožkih začel nabirati srd proti temu odličnemu prelatu, ki je bil pripravljen na kakršno koli preganjanje, samo da ne bi zanemaril svoje dolžnosti, in je s čudovito mirnostjo duha naprej upravljal svojo škofijo in se trudil, da je s svojo skrbjo pomagal vsem župnijam svoje škofije.

Monsinjur nadškof je naročil don Bosku, naj gre v Viu v dolini Lanzo in razišče vedenje neke ženske, ki je dajala videz nadnaravnih pojavov in si zato dobila naslov svetnice iz Viuja. Z njeno privolitvijo se je raznesel glas, da že dolgo časa ni zaužila nikakršne hrane. Darove, ki jih je prejemale v obilici, je uporabljala v dobre namene zlasti za ubožne deklice in sirote. Ljudje so se zatekali k njej po nasvete in priporočila v molitvi.

Don Bosko je ubogal, se dal o vsem točno poučiti in zvedel, da je to ženska neoporečnega nramnega življenja, pridna izpolnjevalka vseh cerkvenih zapovedi, obenem pa je tudi ugotovil, da sta pri njej enako močni velika nevednost in slavohlepnost. Treba je bilo preveriti toliko opevano svetost njenega življenja in ugotoviti njene resnične namene, ne da bi pri tem izgubljali čas za preučevanje čudežev, o katerih so govorili.

Tako je don Bosko, potem ko je pospremil don Cafassa na duhovne vaje pri sv. Ignaciju, šel v spremstvu svojega prijatelja kavarnarja gospoda Melanottija v Lanzo in od tod v Viu. Tu je obiskal župnika in poslal Melanottija k svetnici s sporočilom, da jo bo obiskal. Vendar je to storil tako, da je bilo videti, da ga stvar pravzaprav ne zanima zelo in da bo to storil ob prvi priložnosti. Gospod Melanotti, ki je bil poučen, kako naj natančno opazuje vsako kretnjo in si zapomni vsak izraz, je izpolnil naročilo. Svetnica ni bila kaj posebno navdušena za tako hladno obvestilo in je le s težavo premagala izraz nepotrpežljivosti, kajti prešla je že cela ura in obiskovalca še ni bilo na spregled. Končno je don Bosko prispel. Popeljali so ga k njej. Sedela je na posebnem stolu sredi skupine občudovalcev. Pričakovala je, da jo bo Bosko spoštljivo pozdravil in se do nje pokazal nadvse vpljudnega. Toda don Bosko je, ne da bi jo pogledal, sedel k njenim obiskovalcem in poslušal njihov pogovor.

Kar nenadoma se je gospod Melanotti obrnil k njej in dejal: "To je gospod don Bosko in mi vsi smo srečni, da imamo med seboj svetnico in moremo poslušati njene modre in duhovne spodbude."

"Vse je prav," je odvrnil don Bosko, "toda jaz bi rad na samem govoril s to gospo in se z njo pomenil o zelo pomembnih in zaupnih vprašanjih."

Tedaj se je ženska, že užaljena zaradi don Boskovega obnašanja in z občutkom bližnje ogroženosti, dvignila na noge ter z odločno kretnjo in močnim glasom rekla: "Jaz vedno govorim javno, tako da me vsi vidijo in slišijo. Nočem nikakršnih skrivalnic. Hočem 'da da' in 'ne ne' iz evangelija."

"Naj bo," je odvrnil don Bosko, "spoštujem vaše načelo in razlago Svetega pisma. Vendar vas prosim, da me za trenutek poslušate, ker vam bodo gotovo vseč novice, ki vam jih moram povedati v vaše zadovoljstvo."

Tedaj je po kratkem obotavljanju odšla iz sobe in poklicala don Boska, da je šel za njo. Melanotti se je takoj postavil tako, da je lahko bil priča vsega, kar se bo zgodilo. Stopili so v sosednjo sobo in ona je pri odprtih vratih čakala, da ji don Bosko pove svoje. Po kratkem premoru v tišini je dobri duhovnik potihoma začel: "Kako dolgo že počnete to obrt varanja, hinavke in malopridnice?"

"Kaj! Kaj govorite?" je odgovorila ženska in komaj krotila svoje razburjenje. "Tu mora biti pomota."

"In zakaj bi bila pomota? Ponavljam svoje vprašanje," je mirno odvrnil don Bosko.

"Jaz da sem hinavka?" je razkačeno zaklicala ženska.

"Da, da," je nadaljeval don Bosko, "vi ste hinavka, ošabnica, ki zlorablja Božje ime, varate ljudi s svojimi zvijačami."

"Vi ste pravi nesramnež!" je zakričala ženska. Zabliskala je z očmi in že je bila na tem, da bi izbruhnila v nesramne kletve.

Don Bosko ji je segel v besedo in ji mirno dejal: "Nisem imel nikakršnega namena, da bi vas razžalil. Ali veste, zakaj sem vam začel tako govoriti, kakor sem? K temu me je pripravila samo dolžnost, da ugotovim, ali ste zares svetnica ali ne in ali je vse vaše početje prevara. Toda popolno pomanjkanje kreposti, ki je nujno potrebna za svetost, to je svete ponižnosti, me je prepričalo, da vaša svetost ni drugo kot grda prevara in nedopustna obrt, s katerima hočete živeti na stroške drugih in biti istočasno upoštevana in čaščena od tistih, ki so tako neumni, da vam verjamejo. V imenu nadškofa, ki me je poslal, sem dolžan preveriti ta vaš primer." Tako se je potrdilo, kar je njegov prodorni duh slutil. Poleg tega ji je še opisal sramoto in škodo, ki bi ju zadeli, če bi nekega dne, kar je bilo skoraj gotovo, prišlo na dan, ko bi kak nevaren radovednež odkril celotno prevaro.

Ženska se je ob don Boskovih odločnih besedah začela tresti po celem telesu. Prepoznala je v njem človeka z avtoriteto in se je zavedela, da bi zaradi take prevare mogla biti strogo kaznovana po civilnem zakoniku. Don Bosko ji je nato povedal nekaj nadvse ljubeznivih besed in ji svetoval, naj uredi zadevo svoje vesti, krščanski način svojega življenja in opusti te prevare. Priznala je svojo krivdo in odgovorila: "Nisem si mislila, da ste tako bistroumni. Zahvaljujem se vam za vaše nasvete, ki jih bom zvesto izpolnila. Prosim vas pa, da bi molčali o vsem, kar se je odigralo med nama. Slovesno vam obljubljam, da bom takoj opustila svoje pretvarjanje."

Don Bosko ji je dal priložnost, da se je umaknila in da ni trpelo njeno dobro ime in čast zaradi življenjske poti, na katero se je tako nepremišljeno odpravila. Kolikor je mogel zvedeti pozneje, je držala svojo obljubo. Čez čas se je preselila v drug kraj, se pokazala, da se mora tudi ona kot vsak drug smrtnik hraniti, če hoče živeti, in to je odpravilo vse lažne govornice na njen račun. Don Bosko je pri tej ženski ugotovil velikansko neznanje, pa tudi veliko dobre vere, saj je mislila, da zato, da je lahko pomagala ubogim deklicam, lahko goljufa ljudi. Don Bosko je mons. Fransoniju poročal o izidu svojega poslanstva. Bil je zadovoljen, da je žensko spravil na pravo pot, poučil lahkoverneže, ki so se dali tako smešno prevarati, obenem pa se je veselil, da ima med svojimi duhovniki ljudi, ki so sposobni tudi najtežjih nalog. O tem dogodku nam je pripovedoval sam gospod Melanotti.

51.

POGLAVJE

Decimalni merski sistem – Okrožnica monsinjorja nadškofa – Težave pri reševanju nekega problema – Nova knjiga in njene različne izdaje

DON BOSKO TO LETO ŠE ni bil utrujen od pisanja in tiskanja knjig. Mladina je potrebovala še eno knjigo, ki je ni bilo mogoče nikjer dobiti. V Piemontu so skoraj vse pokrajine, celo vsa mesta uporabljali različne mere, kar je povzročalo veliko zmedo v trgovanju. Zato je vlada s kraljevskim odlokom 11. septembra 1845 odpravila vse dotedanje mere in jih za celo kraljestvo nadomestila z enotnimi utežmi in merami, osnovanimi na metru. Odlok naj bi začel veljati 1. januarja 1850.

Da bi vlada pravočasno pripravila ljudi na to novost, je povsod, zlasti po občinah razposlala slike, ki so v medsebojni primerjavi kazale nove uteži in nove mere, ter izdala knjižice, ki so te slike razlagale. Naslovljene so bile zlasti na občinske učitelje in jih spodbujale, da bi učence čim prej seznanili s temi novostmi. Od županov pa so zahtevale, da ustanovijo večerne in nedeljske šole, v katerih bi se poučili zlasti delovni in neizobraženi ljudje.

Toda še preden je vlada uvedla omenjene pobude, kakor hitro je izšel odlok o uvedbi novih uteži in meril, je don Bosko kot dober matematik začel sestavljati knjižico z naslovom *Decimalni merski sistem*, prikazan na preprost način s štirimi računskimi načini, dan v uporabo obrtnikom in kmečkemu prebivalstvu od duhovnika Janeza Boska. Zdi se mi umestno poudariti, kako je don Bosko imel navado, da je svoje ime predstavil vedno kot duhovnik: naslov, ki ga je cenil bolj kot vsako drugo človeško dostojanstvo.

Pomen njegove knjige lahko povzamemo iz okrožnice, ki jo je nekaj let pozneje o decimalnem merskem sistemu napisal mons. Filip Artico, škof v Astriu.

"Ne čudite se," je med drugim pisal škof svojim župnikom, "če vam govorim o predmetu, ki bolj sodi v politično ekonomijo kot v apostolsko službo. Naš Gospod Jezus Kristus je med svojimi prilikami prikazal tudi hišnega gospodarja, ki obdeluje svoj vinograd; kralja, ki razdeli med podanike talente in se tako zelo zavzema za pametno ravnanje z imetjem, da obsodi nezvestega hlapca, ki ni hotel kupčevati s svojim talentom. Na več mestih Svetega pisma boste našli zahtevo po pravičnih in pravilnih utežeh in merah. Da vam osvežim spomin, naj navedem besede iz 5. Mojzesove knjige: Ne imej v svoji vreči dvojih uteži, večjih in manjših. Ne imej v svoji hiši dvoje mer, večjih in manjših. Imej polno in pravilno mero (25,15). Iz Pregovorov: Dvoja utež je gnusoba Gospodu, varljiva tehtnica ni dobra (20,23). In iz Siraha: Skrbi za natančnost pri tehtnici in teži (42,4). Niti ne mislite, spoštovani bratje, da se ukvarjanje s takimi razmišljanji in nauki, zato da bi poučili nevedne in jih obvarovali pred prevarami, ne sklada z duhovniškim dostojanstvom, ko je opravil vse svoje svete obveznosti in zavrzel vse, kar ima zvezo s posvetnimi rečmi in nepravičnim zaslužkom, ko je že David v stari zavezi naročil levitom, naj pazijo na uteži in mere."

Edini don Boskov cilj je bil pristna in v določenih primerih tudi obvezna ljubezen, da je poučil preprosto ljudstvo o gospodarskih in družbenih zadevah in ga tako obvaroval pred prevarami brezvestnih špekulantov, ki so bili pripravljani, da bi se na veliko okoristili z njegovo nevednostjo. Njegova osemdeset strani obsegajoča knjižica je pisana v obliki vprašanj in odgovorov. Svoje namene in zasnovo je razložil v Opozorilu: "Sedanji časi terjajo od vsakega, da si pridobi zadostno poznanje decimalnega merskega sistema. Ta sistem, ki je splošno priznan in nadvse koristen, je bil odobren z zakonom in bo stopil v veljavo leta 1850.

Vsak si lahko predstavlja, na koliko načinov se lahko zmoti in koliko prevaram je lahko izpostavljen sedaj, ko so spremenili skoraj vse uteži in mere.

V želji, da bi preprečil take težave in kolikor mogoče pomagal javni potrebi, sem napisal pričujočo knjižico, katere namen je predstaviti merski sistem na čim bolj preprost način, tako da jo more vsak tudi srednje izobražen človek razumeti brez pomoči učitelja.

Da bi naredil snov bolj razumljivo, sem si dovolil nekaj odmikov od aritmetičnega izražanja in sem povedal po domače, tako da me lahko vsi razumejo.

Za osnovo sem si izbral dela profesorjev Giulia, Milanesija, Borghina in knjigo o aritmetiki nekega šolskega brata.

Ker je za razumevanje novega merskega sistema nujno potrebno poznanje štirih osnovnih računov, sem razlago teh vnesel v knjižico. Nato sledi razporednica s starimi in novimi utežmi in merami z medsebojnim odnosom. Potem

bom novi decimalni merski način izražanja povezal s štirimi osnovnimi oblikami računanja (seštevanje, odštevanje, množenje in deljenje) in pokazal, kako je mogoče stare uteži in mere spremeniti v nove s preprostim množenjem.

Moj namen je predstaviti jasen in vsakemu človeku dostopen način računanja. Če moj dobronamerni trud ne bo imel zaželenih uspehov, bo vendar vreden dobrohotnega priznanja. Preizkusite vse, ohranite pa tisto, kar je dobro."

Janez Krstnik Paravia, ki je imel svojo tiskarno in knjigarno pod stebrišči mestne hiše, je dobil rokopis v roke že proti koncu pomladi in je že začel staviti knjigo. Tedaj se je don Bosko znašel pred nepredvideno težavo. Kakor don Bosko se je z isto mislijo ukvarjal tudi profesor Giulio s turinske univerze: napisal je tovrstni priročnik in ga dal v natis Paravii. Tudi njega je to presenetilo. Oba avtorja sta že popravljala odtise in sta ustavila natis. Eden je hotel videti, kakšno metodo je uporabljal drugi, in vse še enkrat dobro premisliti. Iskali so obrazec, ki bi pomagal rešiti vse težave tako zapletenega vprašanja. Profesor Giulio je pogosto obiskoval tiskarno, da bi videl, kako daleč je že natis don Boskove knjige, in je negodoval pri izdajatelju. Don Bosko pa s svojo nepopustljivo vztrajnostjo, ko si je postavil kak določen cilj, ni počival ne ponoči ne podnevi. Iskal je na vse načine tisti obrazec in polnil s številkami zvezek za zvezkom. Nekoga dne, ko je imel polno glavo računov, je zapustil Turin, prekoračil Pad in se odpravil proti hribom, kjer je stanoval profesor don Picco. Bil je odločen, da bo skušal zunaj hrušča in trušča delati tako dolgo, dokler ne bo rešil zastavljenega vprašanja. Prosil je za samotno sobo, se spravil na delo in noč in dan pisal in računal. Njegova glava je bila do skrajnosti utrujena, toda med delom je pogosto v molitvi dvigal duha k Bogu in ga prosil za razsvetljenje. Don Picco ga je skušal prepričati, da si ne bi razbijal glave s tem vprašanjem, toda on ni odnehal. Končno se mu je zasvetilo v glavi. Preizkusil je obrazec in dobil, kar je iskal. Dvignil se je od pisalne mize, kjer je delal, stopil k don Piccu in sporočil njemu in vsem navzočim radostno vest. Vsi so ga vpraševali in napeto poslušali.

"Da, našel sem," je vzkliknil don Bosko. "Toda sedaj sem tako utrujen in zmeden, da nisem sposoben govoriti. Že več dni nisem niti trenutka počival. Razložil vam bom drugič." Takoj je odšel v tiskarno, kjer so bile stavljene že vse strani in so čakali samo še na tisto številko, da so izpolnili stavo in jo dali v tisk. Kakor hitro je don Boskova knjižica izšla, je tudi profesor Giulio odobril tisti obrazec in ga vključil v svojo knjigo.

Novo don Boskovo delo so priporočali zaradi njegove preprostosti, ljudskosti in natančnosti. Natisnili so ga v več tisoč izvodih, in to za samo 10 centov za izvod. Tako se je po njegovi zaslugi začel merski sistem uveljavljati in je postajal

iz dneva v dan bolj dostopen vsem. Uporabljalo ga je zlasti veliko preprostih ljudi, ki so se tako rešili goljufij sleparjev. Don Bosko je imel pred očmi tudi koristi svoje ustanove, kajti s tem, da je sodeloval z vlado, je zavračal nezaupanje in podtikanja nasprotnikov. Opat Aporti, šolska oblast in učitelji so delce sprejeli z velikim navdušenjem. L'Unita Cattolica je priročnik ocenila kot zelo primeren za osnovne šole in prvi te vrste v Piemontu.

Treba se je tudi truditi za red v svojih računih, kajti računovodstvo je varuh pravičnosti. Zato je don Bosko skrbel za čim natančnejše knjigovodstvo. Želel je, da bi to storili tudi njegovi prijatelji in se držali nasveta modrega Siraha: "Sram te bodi, ker nimaš v redu knjige prejemkov in izdatkov" (41,24). "Kjer je veliko rok, zaklepaj. Kadar kaj izročiš, preštej in stehtaj, izdatke in prejemke – vse zapisuj" (Sir 42,7). Vendar se don Bosko ni zadovoljil z uspehom, ki ga je doživela ta prva izdaja, temveč je – kakor pri vseh svojih knjigah – vnašal popravke in jo z občudovanja vredno potrpežljivostjo znova in znova izboljševal. Vsi njegovi rokopisi in odtisi mnogih izdaj, kot npr. Cerkevne zgodovine, Zgodb Svetega pisma itn., so polni popravkov, izbrisov, da se je zelo težko znajti v njih.

Navedli bomo ocene Merskega sistema po letu 1846: deloma zato, da se ne bomo več vračali k temu predmetu, deloma zato, ker nam zadnji ponatisi dajejo preglednejši vpogled v don Boskov načrt. Leta 1849 je izdal drugo izdajo, izboljšano in obogateno v mnogih stvareh, kot jih je pokazala izkušnja, kakor moramo brati v predgovoru, in pri tem imel pred očmi ne samo preprosto kmečko prebivalstvo, temveč zlasti učence osnovnih šol. V dodatku našteva različne kovance iz vse Evrope in Italije in jih postavlja v odnos do nove lire ali franka.

Nekaj let pozneje je pripravil tretjo izdajo, s katero ni hotel zadostiti samo zahtevam državnega programa za prve tri razrede osnovne šole, temveč je dopolnil tudi računstvo z obrazložitvijo glavnih geometrijskih likov. Knjiga nosi naslov: Poenostavljena aritmetika z decimalnim merskim sistemom za osnovne šole, s primerjavo starih italijanskih uteži in meril z utežmi in merili decimalnega merskega sistema.

Te novosti so zahtevale nov predgovor. Prinašamo ga v celoti, da bi služil za zgled tudi našim pisateljem, kako naj postavijo sveto Božje ime na čelo svojih spisov, pa naj bo vsebina že kakršna koli.

"Dobrohotnemu bralcu. Ta že večkrat ponatisnjena knjiga je že zelo razširjena, in čeprav je zaloga pošla, je niso znova ponatisnili. Šele danes jo na zahtevo zelo uglednih oseb zopet ponatiskujemo, zlasti za uporabo na podeželskih šolah, za pomoč obrtnikom in na splošno za osnovno izobrazbo v smislu predpisov ministrstva za prosveto.

Ker je veliko ljudi končalo svoje šolanje, še preden je stopil v veljavo novi sistem, in ker mnogi zaradi trgovine ali javne službe morajo poznati tako stari kakor novi način obračunavanja, smo pripravili tabele, s katerimi je mogoče v hipu razpoznati odnos med starimi utežmi in merami in novimi, ki so danes v rabi v Italiji.

Kdor bi pa želel sam preračunati uteži in mere, bo našel navodila in določene številke, ki mu bodo pomagale dobiti iskane cene in vrednosti.

Moj namen je bil pomagati preprostemu ljudstvu s kratkim in jasnim poukom. Če mi je uspelo, dajmo hvalo Dajalcu luči, če mi pa ni uspelo, naj mi bralec šteje v dobro mojo dobro voljo. Vsem pa želim srečo in uspeh v življenju."

To zadnjo predelavo so še za don Boskovega življenja osemkrat ponatisnili v več kot osemindvajset tisoč izvodih.

52.

POGLAVJE

Ljubezen do cerkvice v Valdoccu – Praznika sv. Alojzija in sv. Janeza Krstnika – Smrtno nevarna bolezen – Ljubezen dečkov do don Boska in navezanost nanj – Prizrčen praznik

DON BOSKOVA DEJAVNOST JE BILA neizčrpna. Ni si dal niti trenutka prostega časa, in če se je kdaj zdelo, da telo malo počiva, so bile toliko bolj dejavne duševne zmožnosti, ki so snovale vedno nove oblike dobrodelnosti. Edino razvedrilo, ki si ga je privoščil, je bilo krašenje cerkvice. Iz spominov, ki nam jih je zapustil teolog Borel, je razvidno, kako si je don Bosko prizadeval za lepše oblikovanje oltarja, ki so ga prinesli iz bolnišnice, priskrbel mu novo mizo, vaze za cvetlice, lepo kristalno svetilko in na okna obesil zavese iz rdečega platna. Poskrbel je za 24 klopi in dva klečalnika v cerkvi, dve klopi v zakristiji in vse, kar je bilo potrebno za večje dostojanstvo pri daritvi svete maše in blagoslovu z Najsvetejšim. Poleg tega je z namenom, da bi privabil čim več dečkov k svetim obredom, priskrboval svetinjice, križe, rožne vence, podobice, molitvenike in zlasti katekizme in jih obilno delil.

Fantje so se odzivali na njegovo prizadevanje. Na stotine se jih je spovedovalo pri njem, on pa jih je ure in ure nepremično poslušal z največjo potrpežljivostjo in ljubeznijo. Ljudje, ki so fante poznali od vsega začetka, so se čudili zaradi popolnoma na boljše spremenjenega obnašanja, saj so v najkrajšem času postali vljudni, olikani, pošteni in delavoljni. Zlasti je bila očitna njihova vera. Vsi, ki so hudo zboleli, so hoteli, da jih je tolažil na njihovi bolniški postelji v zadnjih trenutkih življenja. Po njihovem zgledu so se tako ravnali tudi drugi ljudje in so ga pogosto klicali na svoje domove v mestu.

Približal se je praznik sv. Alojzija. Toda kakšna razlika od praznika sv. Frančiška Saleskega istega leta! Župnik v Borgu Dora, kamor je Oratorij cerkveno

spadal, don Gattino, ki je bil povabljen, da bi pel slovesno mašo, ni mogel priti, ker mu je bilo, kakor je povedal don Borelu, nemogoče ostati toliko časa tešč; zato je prosil, da ga oprostijo te častne naloge. Če pa teolog Borel še ni bil pooblaščen, pooblašča njega ali koga drugega, da ga bo zastopal na tej slovesnosti. Don Bosko je s tem povabilom hotel počastiti in priznati oblast svojega župnika.

Po prazniku sv. Alojzija so obhajali svečanost sv. Janeza Krstnika. Don Bosku so sicer pri krstu dali ime sv. Janeza apostola, toda ker je bil praznik sv. Janeza Krstnika v Turinu mestni praznik in so ga slavili z vsem bliščem, salvami vojaških čet in ognjemeti, so tudi dečki na ta dan začeli don Bosku prirejati praznik z deklamacijami, ovacijami in šopki cvetlic, kakor da bi bil ta dan njegov dan. Don Bosko jih je pustil in tako so potem vse življenje to nadaljevali. Oba praznika sta bila zelo slovesna in po don Boskovi želji zlasti z velikim številom obhajil. Don Bosko je vsakemu fantu podaril Šest nedelj in devetdnevnicu k sv. Alojziju, ki jih je bilo, kakor poroča teolog Borel, šeststo petdeset.

Don Bosko je našel čas za vse. Toda človeške moči so omejene. Neke nedelje se je po uničujočih naporih v Oratoriju vrnil v svojo sobo v zavetišču, omedlel in je moral v posteljo. Bolezen se je hitro spremenila v obolenje pljuč z močnim kašljem in splošnim vnetjem. V teku enega tedna je bil na koncu s svojimi močmi. Opravil je sveto spoved. Ker je bil prazničen dan, je teolog Borel prevzel vodstvo Oratorija in od tam privedel nekaj fantov, ki so v kapelici v zavetišču spremljali popotnico za don Boska. Fantje, ki so nosili sveče, so jokali od ganjenosti. Don Bosko je popolnoma predan v Božjo voljo samo še čakal, da bi mu odbila zadnja ura. Obvestili so mater Marjeto, ki je s sinom Jožetom takoj prihitela k njegovi bolniški postelji. Bolezen se je poslabšala in bolniku so podelili poslednje maziljenje. Teolog Borel, ki mu je zavzeto in ljubeznivo stregel, je bil prepričan, da bo umrl, in je obupno jokal. Prosil je zlasti vse ustanove markize Barolo ter praznični Oratorij in druge dobrodelne ustanove, da bi molili za bolnika.

Ko je don Bosko govoril o tej svoji bolezni, je zapisal: "Zdi se mi, da sem vistem trenutku bil pripravljen na smrt. Bilo mi je sicer hudo, da bi moral zapustiti svoje dečke, z druge strani pa sem bil zadovoljen, da sem končeval dneve svojega življenja, saj je Oratorij dobil že stalno obliko delovanja." Ta njegova gotovost je prihajala iz prepričanja, da je Oratorij Božje delo in sta ga ustanovila Bog in Božja mati Marija, on pa je bil pri tem samo preprosto, celo nekoristno orodje; saj bi mogel Bog najti tisoč drugih, boljših, ki bi ga nadomestili, zlasti zato, ker je bil teolog Borel pripravljen na vsako žrtev, preden bi zapustil to ustanovo.

Ko se je na začetku tedna raznesla novica o don Boskovi bolezni, je fante v Oratoriju prevzela neizmerna žalost, nepopisna potrnost. Nekaj večjih fantov

se je ponudilo za strežbo bolniku in so bili tudi uslišani. Bili so na voljo ponoči in podnevi in tako dokazali popolno predanost in skrb. Ob vsaki uri so pri vratih sobe stali dečki, ki se niso zadovoljili samo z besedami, temveč so ga hoteli videti, govoriti z njim, mu streči in biti ob njem. Zdravnik je prepovedal dostop zunanjim osebam, kar je veljalo seveda tudi zanje. In tako se je dogajalo marsikaj prijetnega.

"Pustite me, da ga bom samo gledal," je prosil eden.

"Saj ga ne bom silil h govorjenju," je zagotavljal drugi.

"Moram mu povedati samo eno besedo," je dodal tretji. "Ne bom prenesel, da bi on umrl, ne da bi mu jo povedal."

"Če bi don Bosko vedel, da sem jaz tukaj, bi gotovo hotel, da bi prišel k njemu. Bodite tako dobri in me pustite noter ali pa me napovejte."

Toda služabnik je bil neizpros.

"Vaša navzočnost bi ga preveč ganila in bi mu pretrgali še tisto nitko življenja, na kateri visi. In če pustim k njemu enega, moram pustiti še druge in potem ne bi bilo konca."

Pri teh besedah so ti ljubi dečki začeli jokati in so raznežili vse okoli stoječe.

"Ubogi otroci," so vzklikali ljudje, "kako ga imajo radi."

Don Bosko je slišal to govorjenje in pogajanje s stražnikom in je bil ves ganjen. Nekaj dečkov pa o prepovedi ni hotelo nič vedeti in so tiho čakali, če bi jim kako srečno naključje omogočilo, da bi slišali vsaj glas svojega voditelja. Don Bosko se je nekako zavedel njihove navzočnosti in je vprašal: "Kdo je tam?"

"Viglietti, Piola, Buzzetti," je odgovarjal bolničar.

"Recite jim, naj vstopijo."

Bolničar se je malo obotavljal, ker pa jih je bilo malo, je privolil in jim dovolil vstop. Lahko si predstavljate radost, da so smeli vstopiti, obenem pa tudi zgroženost, ko so videli, v kakem stanju je don Bosko. Potem ko so povedali nekaj besed, so pokleknili, kajti glavni razlog, zaradi katerega so prišli, je bil, da so se hoteli pri don Bosku spovedati. Le s težavo so jih pripravili, da so zapustili sobo. Toda dečki svoje ljubezni niso kazali samo s solzami, temveč tudi z dejanji, in to na poseben način. Ko so videli, da so človeška sredstva odpovedala, so se zatekli k nebeškim. Razdeljeni na skupine so nenehno molili v cerkvi Marije Tolažnice, da bi Mati Božja ohranila pri življenju njihovega dobrega prijatelja in očeta. Poleg tega so pred čudodelno podobo prižigali sveče, bili pri svetih mašah in prejemale obhajilo. Zvečer niso šli spat, ne da bi prej zmolili posebne molitve za don Boskovo zdravje in povabili vse člane družine, da so molili skupaj z njimi. Nekaj jih je vztrajalo v molitvi celo noč. Nekateri so šli celo tako daleč, da so se zaobljubili en mesec, eno leto ali celo vse življenje moliti vsak dan cel rožni

venec. Nekaj se jih je tiste dni postilo ob kruhu in vodi in se zaobljubilo, da se bodo postili mesece in leta, če jim bo Marija vrnila don Boska. Zvedeli smo, da se je nekaj zidarskih vajencev kljub svojemu težkemu delu strogo postilo, med opoldanskim odmorom pa so hitro šli v kako cerkev pred Najsvetejše s svojimi prošnjami za don Boska. In kakšen je bil sad teh molitev in toliko dobrih del?

Bilo je neke sobote meseca avgusta, posvečene vzvišeni materi Božji Mariji. Molitev, obhajil, zatajevanj je bilo že veliko in dan se je nagibal h koncu, toda žarka upanja ni bilo od nikoder. Ubogi bolnik je tako oslabel, da so zdravniki menili, da bo še tisto noč izdihnil. Tudi na novo poklicani zdravniki so bili istega mnenja. Don Bosko sam je, do zadnjega izčrpan v svojih močeh in ob nenehnem krvavenju, že daroval Bogu svoje življenje in ni mislil na drugo, kot da bi svojo dušo izročil v roke Božjega stvarnika. V tistih hudih trenutkih, ko so vsi jokali, jim je on mirno in vedro dajal pogum. Šalil se je in bil tako dovtipen, da so si nekateri želeli, da bi bili oni na njegovem mestu.

Je v takih okoliščinah mogoče, da bi smrt s svojo koso končala tako dragoceno življenje in v srcih toliko nedolžnih otrok odprla tako kruto rano? Nikakor. Dobrotna Devica ne bo užalostila toliko ubogih dečkov, ki so položili vanjo vse svoje zaupanje. Omehčale so jo njihove molitve in obljube in vse to je postavila pred Božji prestol ter izprosila tako zaželeno milost: Marija se je pokazala dobrотно mater, ki zna tolažiti vsakogar. Po njeni materinski dobroti in po Božjem usmiljenju je tista noč, ki naj bi pomenila konec življenja voditelja in očeta mladine, naredila konec skupni žalosti. Proti polnoči je teologu Borelu, ki je bil ob njem zato, da bi priporočil njegovo dušo Bogu, ob zadnjem vzdihu prišlo na misel, da bi mu prišepnil, da bi prosil za svoje ozdravljenje.

Don Bosko je molčal. Teolog pa je po nekaj trenutkih ponovil: "Dobro veste, kako nas uči Sveto pismo: V svoji bolezni prosi Gospoda in on te bo ozdravil" (Sir 38,9).

Don Bosko je odgovoril: "Dajmo Bogu, da izpolni svojo sveto voljo."

"Recite vsaj: Gospod, če ti je tako prav, me ozdravi!" Toda on ni hotel.

"Naredite mi to uslugo, dragi don Bosko," je dodal njegov zvesti prijatelj in ga prosil v imenu njegovih dragih sinov: "Ponovite samo te besede, ponovite jih iz vsega srca."

Tedaj je bolnik, da bi ga potolažil, s slabotnim in komaj slišnim glasom dejal: "Da, Gospod, če ti je všeč, me ozdravi."

V svojem srcu pa, kakor nam je pozneje povedal, je vzdihnil: "Ne branim se dela. Če morem služiti še kaki duši, daj mi, Gospod, po priprošnji tvoje drage matere, toliko zdravja, da ne bo v škodo moji duši."

Dobri teolog pa si je, ko je slišal don Boskovo prošnjo, obrisal solze in vedrega obraza vzkliknil: "Zadosti! Sedaj sem prepričan, da boste ozdraveli." Zdelo se je, kakor da bi vedel, da je bilo treba k molitvam drugih dodati še don Boskovo molitev, da so bili uslišani. In se ni zmotil. Malo zatem je bolnik zaspal in se zbudil k novemu življenju.

Drugo jutro sta zdravnika Botta in Cafasso, ki sta ga prišla obiskat prepričana, da ga bosta našla mrtvega, otipala utrip srca in mu dejala: "Dragi don Bosko, pojdite k Mariji Tolažnici in se ji zahvalite, ker imate za to več kot dovolj razlogov."

Zopet si ne moremo predstaviti radosti in veselja, ki sta se polastili vseh ob novici, da se je don Bosku zdravje izboljšalo. Zlasti dečki so se s solzami veselja v očeh zahvaljevali za ta veliki dar. Kako spremenjen prizor! Prejšnji dan so vsi jokali od žalosti, dan pozneje so prav isti jokali od veselja. "Naj živi Marija! Naj živi Bog!" so vzklikali od navdušenja. "Naj živi Bog! Naj živi Marija Tolažnica, ki nas je zares potolažila!"

Ta radost in ti živel vzkliki so še slovesneje in glasneje zadoneli, ko se je don Bosko, oprt na svojo paličico, napotil v Oratorij. To je bilo popoldne neke nedelje. Ko so dečki zvedeli, da jih bo prišel obiskat, so mu šli naproti v zavetišče. Nekaj močnejših fantov ga je neslo na počivalniku, drugi – nekateri spredaj, drugi zadaj in tretji ob strani – so ga spremljali v sprevodu. Dečki so se tako zelo bali, da bi mu storili kaj žalega, da si skoraj niso upali blizu. Prevzetost je bila tako velika, da so vsi jokali. Tudi don Bosko. To so bili prizori, to je bil praznik, ki ga po mnenju teologa Borela ni mogoče opisati z besedami. Teolog Borel je imel pridigo, v kateri je ob doseženem don Boskovem ozdravljenju po Marijini priprošnji pri Bogu vse spodbujal, da bi imeli veliko zaupanje do nje in svojo hvaležnost pokazali s tem, da bi pridno in redno hodili v Oratorij. Tudi don Bosko je povedal nekaj besed. Med drugim je dejal: "Zahvaljujem se vam za dokaze ljubezni, ki ste jih dali v času moje bolezni. Zahvaljujem se vam za molitve za moje ozdravljenje. Prepričan sem, da mi je Bog podaril življenje zaradi vaših molitev. Zato me hvaležnost obvezuje, da ga uporabim za vašo duhovno in časno blaginjo. Tako obljubljam Bogu, vse dokler me bo Gospod pustil na tej zemlji, vi pa mi pri tem pomagajte." Končal pa je z naslednjim opominom: "Dragi sinovi, tokrat me je dobri Bog rešil smrti zaradi vaših solz. Zahvalimo se mu iz vsega srca in se spomnimo, da bo, če hočemo ali nočemo, prišel čas, ko bomo vsi umrli. Zato živimo kot dobri kristjani, da se bomo nekoč vsi zbrali v nebesih, kjer ni več smrti in kjer ne bo več nikakršne bolečine in nikakršnega joka." Nato je sledila molitev pred Najsvetejšim in slednjič petje Tebe Boga hvalimo. Navdušenje je bilo nepopisno.

Ko je potem don Bosko zvedel za obljube, nekatere zelo resne in težke, ki so jih fantje naredili brez velikega premisleka, jih je kot dober duhovni voditelj skušal spremeniti v mogoče in bolj koristne duhovnemu napredku. Post je spremenil v zatajevanje, cele rožne vence v samo en del in druge pobožne vaje, večne obljube v začasne in podobno.

Tako je Bog menjaje žalost in radost poslal don Boskovim sinovom novo veselje, njemu samemu pa je dal povod za še večjo ponižnost. Neki duhovnik, njegov prijatelj, ga je malo pozneje prišel obiskat, in ko ga je videl zopet zdravega in čilega, je izrazil zadovoljstvo zaradi koristi, ki jo bodo od tega imeli revni in zapuščeni otroci. Don Bosko mu je dal, da je končal, in nato na način, ki je prijatelja in vse okoli stoječe globoko pretresel, dejal: "Če bi umrl, se mi zdi, da bi šel v nebesa. Bil sem pripravljen. Sedaj pa ne vem, kako bo."

Od tistega dne je poteklo več kot štirideset let in isti prijatelj je ob srečanju z don Boskom dejal: "Dragi don Bosko, se še spominjaš, kaj si mi rekel leta 1846?"

"Prav dobro se spominjam. Rekel sem, da če bi umrl takrat, bi bil pripravljen. Ali ne?"

"Pa vidiš, koliko si mogel z Božjo pomočjo narediti? Oratoriji, redovne družbe, zavodi, sirotišnice in tvoji misijonarji so na vseh koncih zemlje. Če bi ti takrat umrl, vsega tega ne bi bilo."

"Motiš se, dragi prijatelj. Vse te stvari bi se prav tako naredile. Samo Bog je začetnik in dopolnjevalec vsega, vse je delo njegovih rok." Nato je sklonil glavo in s solzami v očeh še enkrat ponovil: "Vse to je delo Božjih rok."

To je bila njegovo stalna drža ob nenehni rasti njegovih ustanov, začeni z Oratorijem. Sveta Devica je pomagala z obljubljeno pomočjo. O njej je mogoče reči, kar svete knjige pišejo o Božji modrosti: "Ona ima v desni roki dolgo življenje, v levi pa bogastvo in slavo" (Prg 3,16).

53.

POGLAVJE

*Zdravljenje v Castelnuovu – Nadaljevanje Oratorija s pomočjo sodelavcev
– Procesija na praznik Marijinega vnebovzeta – Kazen za neizpolnjeno
obljubo – Obiski Becchijem – Nosi vsak dan svoj križ –
Obiski in povabila prijateljev*

BOLEZEN, KI BI DON BOSKA skoraj pripeljala na prag večnosti in je bila povod za tako velike bojazni, se je začela prve dni julija. Šele na koncu meseca mu je zdravnik dovolil, da sme zapustiti sobo. Bal se je namreč, da bi se mu bolezen ponovila, kar bi moglo biti usodno za tako silno utrujenega človeka. Prav v tem času pa bi moral zapustiti zavetišče in bolnišnico. Toda ker še niso bile pripravljene tri sobe, ki jih je vzel v podnajem pri Pankraciju Soaveju, in ker je moral temeljito okrevati, se je odločil, da gre v Castelnuovo d'Asti, kjer bi bival nekaj časa doma pri svoji družini. Toda pred tem ni pozabil na svoje velike načrte in je v avgustu prevzel od enega Soavejevih najemnikov še četrto sobo v prvem nadstropju Pinardijeve hiše, kjer je ostal še samo en podnajemnik, ki bi ga bilo treba pregovoriti, da bi si poiskal stanovanje kje drugje. Ker je želel fantom dati v dar več kot samo podobice in svetinjice, jim je kupil nove igrače, kot npr. lesene obroč, s katerimi bi se mogli zabavati po samotnih drevoredih, in puškina kopita, s katerimi bi mogli posnemati vojake in se naučiti strumno po vojaško korakati.

Don Bosko je zapustil Turin drugi teden v avgustu. Kakor hitro je odšel iz Turina, je markiza Barolo, prepričana, da bo dolgo odsoten iz mesta, dala izprazniti njegovo sobo v zavetišču in tako naredila prostor novemu kaplanu, ki je prišel na njegovo mesto. Pod nadzorom teologa Borela so tedaj prenesli v Oratorij v Valdoccu tistih malo don Boskovih stvari, ki so bile njegova last. Po njegovem naročilu je teolog Borel na trgu za rabljeno blago pri cerkvi sv. Simona in Juda kupil potrebne predmete za opremo revnega stanovanja. Nekdanji

tovariš v semenišču in velik don Boskov prijatelj je bil izbran za don Boskovega naslednika kot kaplan v bolnišnici in je takoj nastopil službo.

Praznični Oratorij pa tudi ni ostal brez voditelja, ker je teolog Borel takoj ob izbruhu don Boskove bolezni prevzel njegovo vodstvo. Toda veliko število fantov mu je onemogočalo, da bi mogel sam skrbeti za opravilo v cerkvi, za nadzor na odmorih in za iskanje dela tistim, ki so bili brez zaposlitve. Zato je prosil teologa Volo, teologa Carpana in duhovnika Trivera, da so mu pomagali tako dopoldne kakor popoldne. Ti goreči duhovniki so se odzvali njegovemu povabilu in se z vsemi močmi vrgli na delo. Od časa do časa je pomagal pri verouku tudi don Pacchiotti iz zavetišča. Ti duhovniki so štiri mesece nadomeščali odsotnega ustanovitelja Oratorija. Seveda so si morali pridobiti naklonjenost in spoštovanje teh mladostnih čet, kakor je to storil don Bosko, za kar je bila potrebna neizmerna potrpežljivost, trda odpoved in nemalo izdatkov. Na lastni koži so izkusili, kaj pomeni delati z mladino, ki nima nikakršne vzgoje, ki nima dostikrat kosa kruha, da bi si potešila glad, ki je popolnoma zapuščena, umazana in razcapana. Kakor se to dogaja vsem, ki hočejo delati dobro, so morali tudi oni prenašati nemalo ovir in neutemeljenih sodb. Tedaj so sami ugotovili, kakšne udobnosti je užival don Bosko pri vodstvu te ustanove, s kakšnimi naporji in trudi si je pridobil te duše, in se prepričali, da more take žrtve poplačati samo večno plačilo v nebesih.

Potrebe Oratorija in dnevni izdatki za kapelico in praznike, za razvedrilo, loterije, zajtrke in malice za nekatere ali za vse člane Oratorija ob določenih cerkvenih slovesnostih, pomoč najbolj potrebnim za stanovanje in obleko in za poravnavanje najemnine so rasli iz dneva v dan. Vendar podpora Božje previdnosti ni nikdar odpovedala. Teolog Carpano je na izletih plačeval kosilo ali malico za fante iz dohodkov, ki jih je prejemal od svojega bogatega očeta. Odvetnik Claretta je prispeval precejšnjo vsoto, grof Bonaudi je več let zaporedoma dajal vsak mesec 30 lir, don Cafasso je plačeval najemnine. Prav tako sta prispevala tudi markiza Barolo in grof Collegno. Vse to moremo razbrati iz knjige spominov, ki jo je lastnoročno pisal od leta 1844 do 1850 teolog Borel. V tej knjigi spominov so zapisane vse vsote, ki jih je prejemal Oratorij in kjer je bil teolog Borel tako rekoč glavni blagajnik. Te vsote, številne a skromne, so šle skozi roke teologa Borela, ki je bil neutrujen v nabiranju miloščine za Oratorij. Zdi se mi pomembno, da navedemo imena teh prvih dobrotnikov, ki jih je zapisal ta sveti teolog. To so: kanoniki Fissore, Vacchetta, Melano, Duprez, Fantolini, Zappata; teologi Aimeri Berteu, Saccarelli, Vola, Carpano, Pavel Rossi, don Pacchiotti, opat Pullini, velečastiti gospod Durando, grof Rademaker, markiz Gustav di Cavour, general

Mihael Engelfred, Karel Richelmy; odvetnika Molina, Blengini; baronica in dvorna dama Borsarelli, dvorna dama Moia, vitez Borbone, grofica Masimo, gospe Cavallo in Marija Bogner, gospodje Benedikt Mussa, Anton Burdin, Gagliardi in Casa Bianchi. Ti in drugi, katerih imena niso vpisana v spomine teologa Borela, pa so nam vendar poznana njihova dobra dela, so bili kakor prva vrsta tistih brezštevlnih dobrotnikov, ki so vse življenje podpirali don Boska.

Zato je don Bosko mirno odpotoval v Morialdo. Spremljal ga je mlad študent po imenu Tonin, ki je obiskoval Oratorij. Po nekaj dneh oddiha pri prijatelju župniku Cinzanu je odšel k svoji materi v Becchi. Ker ga je zanimalo, kako je v Oratoriju in kako je potekal praznik Marije Vnebovzete s procesijo, ki so ga fantje pripravljali z velikim navdušenjem, je 22. avgusta 1846 takole pisal teologu Borelu:

Predragi gospod teolog!

Sem v Castelnuovu. Potovanje je dobro potekalo, čeprav zadosti neprijetno zaradi oslička. Zdravje se mi je očitno izboljšalo. To, da jem, spim, počivam in nič drugega, pa sprehodi po teh hribih s čistim zrakom, mi je v nekaj dneh spremenilo videz in barvo. V poteku zdravljenja opažam očiten poseg Božje roke. Čutim se bolj močnega in dela zmornega kot pred to mojo zadnjo boleznijo, obenem pa mi je popustila vročična suhost, ki sem jo čutil v grlu. Bogu hvala.

Ne vem, ali je tudi v Turinu postalo sveže. Tukajšnji res osvežujoči zrak – in to kljub silni suši, ki muči podeželje in uboge kmete – že sedaj vliva strah pred pomanjkanjem, čeprav močno zaupajo v Božjo previdnost. Tonin je odličen sogovornik in me razveseljuje s svojimi dovtipi: kako rad bi vam in don Pacchiottiju poljubil roko, če bi bilo mogoče.

Neštetokrat čez dan mislim na naš Oratorij. Napišite mi novice – zlasti še o procesiji preteklo soboto. Prosim vas, da pozdravite vse ljudi, ki imajo z nami kakršen koli odnos, seveda ob dani priložnosti. Lepo pozdravite in stisnite roko don Pacchiottiju, don Bosiu, gospodu teologu Voli. Kmalu vam bom zopet pisal. Vale in Domino, vale (Pozdrav v Gospodu, pozdrav)!

Vdani služabnik in prijatelj duh. BOSKO

P. S. Tonin vas prosi, da bi priloženo pismo izročili Cavalliju.

Teolog Borel je pohitel z novicami in med drugim opisal procesijo, ki se je razvila po poteh in stezah okoli Oratorija, naštel navzoče duhovnike, predstavil glavnega duhovnika, ki je nosil eno izmed relikvij blažene Device Marije, pripovedoval je o navdušenju fantov, ki jih je na stotine hodilo spredaj v najlepšem redu; potem govori o petju Zdrava morská zvezda in Mi smo sinovi Marijini, ki se je razlegalo

med njivami in travniki, pripoveduje o ljudeh, ki so se v velikem številu zbrali od vseh strani in radovedno opazovali to novo predstavo.

Tako je nastajajoči Oratorij prvič razvil Marijin prapor javno pred vsemi ljudmi v slovesnosti, ki se je potem ponavljala leto za letom z namenom, da bi proslavili don Boskov rojstni dan in dali Mariji potrebno zahvalo. Škof iz Mila mons. Marcel Spinola, sedaj nadškof v Seville, je zapisal v svoji knjigi Don Bosko in njegovo delo: "Nikakor ni drzna trditev, da je leta 1815 brezmadežna Gospa uslišala goreče prošnje celega sveta in poslala svoj blagoslov v podobi deteta Janeza Boska, orodje njenega usmiljenja, za rešitev brezštevlnih duš."

Don Bosko je z obratno pošto pisal teologu Borelu:

Predragi gospod teolog!

Vaše ljubeznivo pismo mi je pripravilo veliko veselje. Prebral sem ga večkrat. Zagotavljam vam, da če bi imel peruti, bi poletel in si z veseljem ogledal procesijo in obhajila, ki so jih naši sinovi prejeli v Oratoriju. Povejte jim, da sem bil vsega zelo vesel. Še naprej mi, gospod teolog, poročajte o lepih in manj lepih novicah iz Oratorija, ker mi je to v prijetno kratkočasje. Moje zdravje je vse boljše. Nikar se ne bojte za moj počitek, znam tudi dobro igrati lenuha. Prosili so me že, da bi spovedoval, pel mašo, inštruiral, pa sem odločno rekel 'ne'. Tonin se bo moral za vse svete prijaviti za izpit, zato za zdaj počiva. Vedno me spremlja na mojih izletih. Tudi njemu pride prav. Prosim vas, da bi nosilcu tega pisma izročili Toninovo prtljago, ki je še vedno v moji nekdanji sobi v zavetišču; prav tako njegove knjige. Pošljite mi, prosim, tudi kak koledar, ker drugače tukaj ne vem niti, ali je delavnik ali praznik. V petek in soboto je deževalo tako obilno, da se je hudo zapuščen videz polj spremenil v prekrasno pomladansko podobo.

Prav prisrčen Gospod bodi s teboj vam, don Pacchiottiju, don Bosiu in drugim. Malo me bolijo zobje.

Vaše ugledne osebe vdani služabnik in prijatelj duh. Bosko

P. S. Sporočite moje novice tudi don Cafassu.

Teolog Borel je izpolnil don Boskova naročila in mu poslal natančno poročilo o življenju Oratorija. Don Bosko je takole odpisal:

Predragi gospod teolog!

Velezaslužni gospod teolog! Vaše natančno pismo je služilo meni in nekaterim mojim prijateljem za odlično branje. Nadvse me veseli, da stvari našega Oratorija napredujejo tako lepo, kakor smo vsi pričakovali.

Veseli me, da se don Trivero tako posveča Oratoriju, vendar pazite, ker ravna s sinovi zelo odločno, in vem, da jih je bilo nekaj že zelo užaljenih. Storite, da bo v našem Oratoriju olje začinjalo vsako stvar. Pošiljam vam dva goloba iz našega hleva in upam, da bosta všeč don Pacchiottiju. Hotel sem vam poslati dva piščanca, pa moja mati ni dala, ker pravi, da je treba take stvari pojesti v kraju, kjer so zrasle. Pa o tem bomo govorili v naslednjem pismu.

Včeraj smo tukaj pokopali človeka, ki je povzročil veliko govoric o sebi. V svoji bolezni, za katero so zdravniki rekli, da je neozdravljiva, je na nasvet neke osebe napravil obljubo, da se bo spovedal, prejel obhajilo in šel k maši. Bog je obljubo sprejel in mu vrnil zdravje. Toda možakar je potem pozabil na obljubo. Čeprav so ga žena in drugi družinski člani opozarjali, da naj izpolni obljubo, dano Bogu, tega ni storil. Kaj si hočemo. Več kot en mesec je bil zdrav kot riba. Toda preteklo soboto ga je nenadoma spet napadla bolezen in v nekaj urah je bil v večnosti, ne da bi se utegnil spovedati in prejeti sveto obhajilo.

Včeraj ob njegovem pogrebu so vsi govorili o tem.

Prosim vas, pošljite mi po en izvod knjižic: Šest nedelj v čast sv. Alojziju, Alojzij Comollo, Angel varuh in Cerkevna zgodovina, ki so v omari poleg moje pisalne mize.

Moje zdravje gre na bolje. Samo da me nekaj dni sem bolijo zobje, kar je sicer mučno, potem pa izgine. Grozdje se da že zobati. Povejte to don Pacchiottiju in don Bosiu. Pa tudi vi pomislite na to.

Bilo bi mi zelo drago, če bi mi napisali kaj novic o Genti, Gambi, o dveh Ferrerih in Pioli, ali se imajo dobro in kako preživljajo mesec in podobno.

Pozdravite mi naše drage kolege don Pacchiottija in don Bosia in mi ostanite vedno dober prijatelj v Gospodu.

Castelnuovo d'Asti, 31. avgusta 1846

Vdani služabnik in prijatelj duh. JANEZ BOSKO

P. S. Izročite to pismo teologu Voli. V tem trenutku se odpravljam na ribotto.

Piemontska beseda *ribotta* pomeni slovesno pojedino ali dan, ki ga preživimo v veseli družbi znancev in prijateljev. Don Bosko je rad, če mu je čas dopuščal, privolil, ko so ga tovariši duhovniki in tudi drugi ljudje vabili na kosilo. Spoštoval je družabne navade in pravice prijateljstva, tudi če je moral za to kaj žrtvovati, in kamorkoli je šel, je opozarjal na navodila Svetega Duha: "Pogovarjaj se s pametnimi in vsi tvoji pogovori naj bodo o postavi Najvišjega. Pravični možje naj sedijo za tvojo mizo, tvoj ponos bodi v strahu Gospodovem" (Sir 9,15–16).

Drugje bomo pokazali, kako je znal posvetiti taka radostna srečanja. Da se vrnemo k navedenemu pismu, naj povemo, da za don Boska in za njegove fante

ni nikdar veljal pregovor: Daleč od oči, daleč od srca. Fantje so bili vedno predmet njegovih misli, kakor je bil predmet misli fantov don Bosko. Bil je zanje utelešen zakrament spovedi, utelešena Božja milost in dobrota, glavna razloga, zakaj so tako pogrešali njegovo navzočnost. Fantje so v teh prvih letih z robato preprostostjo govorili: "Ta greh bi napravil tisočkrat, ker pa don Bosku to ne ugaja, ga ne storim in ga ne bom nikdar storil."

Čeprav so teolog Borel in drugi duhovniki storili vse, da je Oratorij lepo opravljal svoje poslanstvo, sta vendar z don Boskovo odsotnostjo manjkala duša in srce. Zato so venomer postavljali vprašanja o njegovem zdravju in govorili o njem. Med seboj so se kar naprej vpraševali, kdaj se bo vrnil, in izražali željo, da bi zopet bil med njimi. Po nekaj tednih odsotnosti iz Turina so ga fantje začeli nadlegovati s pismi. Potem so v majhnih skupinah začeli prihajati v Becchije in so tja in nazaj prehodili več kot dvajset milj. Navadno so odhajali zjutraj in se vračali zvečer. Včasih je katerega zadržal in ga pogostil, med temi Jožefa Buzzettija. Poleg zadovoljstva, da so ga ponovno videli in mogli z njim govoriti, jih je k pogostim obiskom navajala še druga misel. Ko so zvedeli, da se v don Boskovem domu zbirajo dečki in se že oblikuje nov oratorij, so se zbal, da bi jim ga ti fantje prevzeli, in v srcu jim je zrasla majhna zavist. Nekega dne mu je eden izmed njih dejal: "Ali se boste vi, don Bosko, vrnili v Turin ali pa bomo mi prenesli Oratorij sem v Becchije." On pa jih je potolažil z besedami: "Še naprej bodite, dragi fantje, pridni in veliko molite in zagotavljam vam, da se bom vrnil, preden bo v jeseni padlo listje z drevja."

Če so ga ti obiski ovirali pri predpisanem počitku in miru, so pa bili vendarle koristno zdravilo in spodbuda, ko je ob njihovem prihodu mogel na dolgo govoriti o Oratoriju, jih spovedati in jim dajati dobre nasvete. Fantje pa so svojim novim znancem iz Castelnova in Morialda navdušeno pripovedovali o čudovitih stvareh, ki jih dela don Bosko, in pri tem niso pozabili na čudovito zvonjenje zvonov pri Mariji Devici V polju, ki jih je pozdravilo, ko so prišli tja. S tem so hoteli povedati, da so oni kot otroci Oratorija najbolj ljubljene sinovi presvete Device Marije. Tako pripovedovanje pa ni šlo v račun razumarjem, ki so zavračali vsako misel na nadnaravno, ker gre za nepotrjene govorice. Prenesli so jih nekaterim navdušencem za Giobertija, ki so imeli na piki don Boskovo delo, in vzklikali: "Jezuitske prevare!" Zato so hudobneži v svojih pogovorih zasramovali našega dobrega očeta in škodoželjno pripominjali, da so tudi zvončki pri oltarjih in v zakristijah zvonili sami od sebe in orgle same od sebe igrale. In nekateri izmed njih so ob srečanju z don Boskom javno žigosali njegovo delovanje in ga dolžili prevare. Toda don Bosko je mirno, ne da bi rekel besedico, dal, da

se je unesla njihova odvečna gorečnost, ali pa je v malo besedah razložil položaj tistim, ki so ga hoteli poslušati. Bil je vedno enak do samega sebe, pa naj so ga hvalili ali grajali, pri tem pa je skušal opravičevati zavist in nevoščljivost drugih ali pa se je delal, kot da ju sploh ne opazi. "Ljubezen vse prenaša" (1 Kor 13,7).

Tudi v tem se je izkazal pravega Jezusovega učenca. Zunanje in notranje zatajevanje je bilo njegova dnevna duhovna vaja. Nekega dne se je pogovarjal s svojim župnikom teologom Cinzonom o težavah, ki navadno doletijo dobre duše, ki hrepenijo po popolnosti. Beseda je nanesa tudi na krščansko zatajevanje, ki ga evangelij predstavlja z znamenjem križa. Dejala sta, da ta križ pomeni predvsem naš jaz, naše strasti in trud, da bi premagovali slaba nagnjenja in lasten značaj ter bili pripravljeni trpeti, zato da zmagamo v notranjih bojih. Don Bosko, ki je znal na pamet novo zavezo in je veliko premišljeval, je dejal: "Tega križa ne moremo odložiti ne podnevi ne ponoči, ne za eno uro niti za eno minuto. Saj beremo v svetem evangeliju, da je Božji odrešenik dejal: Če hoče kdo hoditi za menoj, naj se vsak dan odpove sebi in vzame svoj križ ter hodi za menoj."

Teolog Cinzano mu je na tem mestu segel v besedo in dejal: "Ti si v to besedilo vnesel besedo vsak dan in tega v evangeliju ni." Don Bosko pa je odgovoril: "Te besede trije evangelisti niso zapisali, poglejte pa, prosim, svetega Luka v triindvajseti vrstici devetega poglavja, pa boste videli, da nisem ničesar dodal."

Dobri župnik, ki je bil sicer dobro podkovan v svetih vedah, ni bil pozoren na to vrstico. Ko je potem govoril s prijatelji o don Bosku, je poudaril, kako zelo je don Bosko poznal Sveto pismo in kako je izpolnjeval vse zapovedi in predpise ter nasvete z namenom, da bi držal na vajetih svojo zelo občutljivo in ognjevito naravo. Don Cinzano je rad to ponavljal o svojem ljubljennem učencu.

Samo v eni stvari se don Bosko ni mogel vzdržati in ostati neprizadet: ko je videl duše v nevarnosti in če je bila nevarnost, da bi kdo žalil Boga.

V istih dneh je, kakor nam pripoveduje Jožef Buzzetti, don Bosko imel sanje, ki so mu povzročile veliko žalost. Videl je dva fanta (in ju tudi prepoznal), ki sta se napotila iz Turina v Chieri. Toda ko sta prišla do mostu na Padu, se jima je zavihtela za vrat silna pošast. Ko ju je vsa onesnažila s svojo gnusno slino, ju je vrgla ob tla in ju dolgo časa valjala po blatu, tako da sta bila vsa umazana in sta vzbujala gnus. Don Bosko je sanje pripovedoval nekaterim fantom, ki so bili pri njem. Dogodki so potem potrdili, da to ni bilo samo domišljijско videnje, temveč resnica, ker sta se ta dva fanta ločila od Oratorija in se prepustila vsem mogočim neredom.

Don Boskovo zdravje se je vedno bolj krepilo in čutil se je tako močnega, da je šel na več dolgih izletov, kar mu je silno koristilo. Zaman pa je prosil teologa Borela, da bi mu poslal škofijski koledar, ker so zdravniki zahtevali, da naj ne obtežuje želodca in glave z molitvijo brevirja. On pa je v želji, da bi zadostil lastni pobožnosti, vedno odmolil en del in kmalu je izpolnjeval celotno obveznost.

Kot vedno hvaležen učenec je šel v Ponzano, kjer je bil gost svojega prvega učitelja don Lacqua. Spotoma se je oglasil pri gospodu Moiogliu, pri katerem je, kot smo že poročali, prenočil neke viharne noči. Od tukaj je pisal teologu Borelu pismo. V tem pismu, ki ga kakor vedno preveva radostno razpoloženje, je rečeno, da bi rad uredil stvari v Oratoriju, kakor je predlagal teolog Borel, obenem pa bi rad poskrbel za srečno prihodnost nekaterih fantov. To pismo se nanaša na neko prejšnje pismo, ki ga pa mi nismo mogli dobiti.

Iz gradu dei Merli.

Predragi gospod teolog!

Ko sem bil še otrok, so mi pripovedovali pripovedke, ki sem jih sčasoma začel imeti za bajke. Sedaj pa spoznavam, da so resnica.

Predstavite si skupino hribov, ki so sicer visoki, vendar jih po višini sredi med njimi prekaša visoka gora. Potem ko ste mnoge prehodili gor in dol, je pod gradom dei Merli, ki se dviga na najlepšem mestu Monferatskega, štiri milje od Moncalva in osem od Casaleja. Na prvi pogled se zdi, da je to stavba, nedostopna za vsakega, ki ne pozna dobro prehodov in dohodov, ki vodijo k Merlom, kjer se znajdeš pred obzidjem, ki v obliki polževe hišice brani grad. Pod temi silnimi zidovi so zgrajeni velikanski oboki, ki vodijo v podzemski žrela. Tu se znajdeš pred prvo votlino vile Alcine oziroma stanovanjem čudodelnika Sabina, potem Sibille Cumane in drugih. Vse te votline dajejo vtis temnega in nadvse skrivnostnega prostora. Ta grad, te votline, njihova globina in širina so bili mnogim pisateljem predmet njihovih pripovedk in bajk, o katerih bom pripovedoval otioso tempore (ko ne bom imel drugega dela).

Preteklo je že mesec in nekaj dni, odkar sem odsoten iz Turina, in stvari gredo iz dneva v dan bolje. En teden sem poskušal zmoliti cel brevir in nisem imel nikakršne težave. Če bo šlo tako naprej, bom za vse svete pripravljen, da vam osebno postrežem z odlično klobaso. Zdi se zelo pomembno, da se osebno pogovoriva o mnogih stvareh. To bi se lahko zgodilo prihodnji ponedeljek, 28. oktobra, če vam je tako prav. Pojdite k hotelu Pri zlatem teletu, tam vas bo čakala kočija, ki odpelje popoldne v Castelnuovo, ali, kar se mi zdi bolj primerno, pridite v ponedeljek z omnibusom v Chieri, kamor bom poslal oslička, ki bo gotovo dobro opravil svojo nalogo. Preden boste odpotovali, se oglasite pri don Cafassu, njemu bom to sporočil v pismu, ki mu ga mislim pisati. Vendar mi morate sporočiti, za kaj se boste odločili, obenem pa mi sporočite, ali naj za vas naročim vino ali ne.

Ne pozabite prinesiti koledar, ki ga zelo potrebujem. Kar se tiče Genta, bom v kratkem imel odgovor. Upam, da ugoden. Zgoraj omenjeno sredstvo, da pridete v Castelnuovo, lahko služi tudi don Pacciocchiju (Pacchiottiju) in don Bosiu. Tu imam v mislih predvsem don Pacchiottija, ki je obljubil, da bo prišel v Vezzolano. Bo moja prošnja uslišana?

Preživel sem nekaj dni v družbi svojega starega prijatelja učitelja v šoli v goj – neda-leč od gradu Merli; dvaindvajsetega tega meseca bom doma na trgatvi.

Vse lepo pozdravljam in vsakemu izmed vas želim vse dobro od Gospoda. Vale et Va-ledic (Pozdravljeni in pozdravite)!

Ponižni služabnik duh. JANEZ BOSKO

16. septembra

Don Bosko je na koncu svojega pisma omenil Vezzolano. To je znano svetišče, ogromna gotska stavba v globoki dolini, od severa obdani s castelnuovski-mi griči, mesto Castelnuovo pa naj bi ustanovil Karel Veliki na čast Devici Mariji. Don Bosko je v svoji mladosti to svetišče velikokrat obiskal in je tudi še sedaj šel večkrat tja na božjo pot.

54.

POGLAVJE

*Neupoštevani nasveti – Dragocena pobuda – Sin in mati – Velikodušen
in plemenit namen – Jok mater*

DON BOSKO JE BIL ŽE tri mesece doma pri svoji družini in si je zaradi počitka, dobrega zraka in ljubeznivih skrbi svojih domačih tako opomogel, da je bil skoraj popolnoma zdrav. Raznežen od pogostih obiskov svojih fantov, ki so ga prosili, naj se vrne v Turin, in zasut s pismi, v katerih so ga rotili, naj vendar pride, je vsem obljubljal, da jih bo zadovoljil. Vsak dan, ki ga je prebil daleč od Oratorija, se mu je zdel dolg, kakor da bi trajal tisoč dni. Toda dve stvari sta ga skrbeli in zavirali izpolnitev njegovih želja: nasveti prijateljev, ki so mu branili, da bi se vrnil, in neurejene razmere s stanovanjem v Valdoccu.

"Ti nujno potrebuješ," mu je pisal sedaj eden in sedaj drugi izmed njegovih tovarišev, "da izprežeš za kako leto in ostaneš daleč od Oratorija, sicer boš v stalni nevarnosti, da se ti zdravje poslabša, onesposobil se boš za delo in boš prekmalu končal v grobu. Zato ostani še nekaj časa doma in se zaposluj z lažjimi nalogami. Tako utrjen se boš mogel pozneje popolnoma posvetiti svojemu delu." Tega mnenja sta bila tudi nadškof in don Cafasso, ki sta mu svetovala, naj še ostane na oddihu, češ da je njegov Oratorij v dobrih rokah in da zato lahko počiva v miru in mu ni treba prav nič biti v skrbeh.

Če pomislimo na silen napor, ki ga zahteva Oratorij, ter na rahlo don Boskovo zdravje in na posledice smrtonosne bolezni, ki se je je pravkar rešil po pravem čudežu, teh razlogov zares ni bilo pametno puščati v nemar. Toda na srečo je neki močan magnet vlekkel don Boska k njegovim fantom in je čutil neizmerno žalost, pravo bol, naravnost nepremagljiv odpor, da bi poslušal navedene nasvete. Zato je ustno ali s pismi ponavljal v odgovor besede sv. Pavla: "Pustite me,

da grem, kamor me kliče Gospod. On, ki je mogočen, on, ki uničuje in dviga, bo znal okrepiti moje moči in mi bo podelil potrebno zdravje. In če bi pri tem tudi moral podleči, kaj potem? Ničesar od tega se ne branim, niti svoje duše nimam za dragocenejšo od sebe. Nič se ne bojim vsega tega, kar vi pravite, niti nimam svojega življenja za dragocenejše od svojega poslanstva. Še več, bil bi zadovoljen, če bi mogel darovati svoje življenje v korist uboge mladine."

Ko sta don Cafasso in med drugimi mons. Fransoni videla to njegovo odločno voljo in v tem začutila Božjo odredbo, sta privolila, da se don Bosko vrne v Oratorij, vendar z omejitvijo, da se bo za nekaj časa samo pokazal med dečki, jih vodil, jim svetoval in na noben način ne spovedoval, pridigal, poučeval v šoli, katehiziral in podobno. Don Bosko je obljubil, toda kakor bomo videli, je delal kot prej. Ko je nekega dne bil govor o tem, smo ga slišali reči: "Zares sem imel prvotno namen pokoravati se in držati obljubo. Toda ko sem videl, kako teolog Borel in tovariši niso mogli storiti vsega in je veliko fantov ob prazničnih dneh ostajalo brez spovedi in krščanskega nauka, nisem več vzdržal in vztrajal v brezdrlju. Zato sem spet prevzel vse svoje zaposlitve in 25 let potem nisem potreboval več niti zdravnikov niti zdravil. To me je prepričalo, da dobro urejena dejavnost nikakor ne škodi telesnemu zdravju." Dejstva so to potrdila, toda glavni razlog za to je njegovo duhovniško herojstvo.

Potem ko je premagal težave, ki so mu jih naredili preveč zavzeti prijatelji, je moral premagati še večjo. Don Bosko je moral začeti stalno bivati v Valdoccu v Oratoriju. Dobro je vedel, kako nevarno je življenje v takem kraju, bodisi zaradi gostišča Vrtnarica bodisi zaradi določenih sosedov in sosed, ki so živeli slabo življenje.

Ker v svojem novem stanovanju ni imel več na voljo služinčadi, kot je bilo to v ustanovah markize Barolo, je potreboval gospodinjo. Toda zaradi omenjenih nevarnosti si je ni upal najeti, kar vsak dobro razume. Kaj naj stori? Kdo ga bo rešil dvomov in negotovosti? Kdo mu bo pomagal urediti vse potrebno za prihod v Valdocco?

Ženska je imela vedno odločilen delež v vseh usodnih dogodkih človeštva in za zveličanje duš. Ni tukaj prostor, kjer bi predstavili vse velike junakinje, ki so v stari in novi zavezi sodelovale pri pomembnih dogajanjih. Ker pa je za nas in za mladino nasploh urejeno delovanje zavetišča sv. Frančiška Saleškega dogodek prve vrste, je nadvse pomembno, da ugotovimo, da je po Božji odločitvi določeno, da imajo ženske tudi tukaj svoj nadvse pomemben delež. Tak delež so imele matere, ki so pridno pošiljale svoje sinove v Oratorij, tak delež so imele gospe, ki so s svojo miloščino in darovi podpirale to ustanovo, tak delež so ime-

le redovnice, ki so ponoči in podnevi delale za sprejete dečke. Toda med vsemi temi ženskami je bila ena, ki je s svojim zgledom spodbudila toliko drugih, ženska, ki je med prvimi dvignila zastavo na tem področju krščanske ljubezni v korist uboge in zapuščene mladine in jo zato po pravici imenujejo svojo mater, ženska, ki se je za to delo postavila na čelo brezštevlnih drugih žensk, ki so hodile, hodijo in bodo verjetno hodile do konca časov po njenih stopinjah. Ta ženska je Marjeta Occhiena, vdova Bosco, mati našega nepozabnega očeta don Boska.

Dobra gospodinja, ki se razume na vsa hišna opravila, telesno zadosti krepka, da je mogla prevzeti vse materialne skrbi, ki jih don Bosko nikakor ne bi mogel nositi, spoštovana od vseh zaradi pobožnosti in zaupanja, ki ju je vzbujala pri vseh, sposobna zaradi svoje modrosti in zvestobe svojem sinu, da je pomagala pri vzgoji in asistenci fantov.

Ko je don Bosko znova in znova premišljeval, kako bi rešil to tako zapleteno vprašanje, je šel na pogovor z župnikom v Castelnuovo in mu zaupal svoje težave in dvome.

"Saj imaš mater," mu je odgovoril župnik, ne da bi niti trenutek dvomil, "pripravi jo, da bo šla s teboj v Turin."

Don Bosko, ki je predvideval ta odgovor, je imel nekaj pomislekov, toda don Cinzano je odvrnil: "Vzemi s seboj mater. Nikjer ne boš našel osebe, ki bi bila bolj pripravna za to nalogo. Bodi prepričan: ona bo pravi angel na tvoji strani." In Marjeta je bila za don Boska zares pravi angel na zemlji. Pod tako skromnim in ljubeznivim videzom je skrivala gorečo dušo najbolj čiste kreposti in pripravljeno na vsako še tako junaško žrtev. Don Bosko se je prepričan z razlogi svojega župnika vrnil domov. Vendar sta ga zadrževala še dva razloga. Prvi je bil življenje v pomanjkanju in spremenjenih navadah, ki bi se jim morala v novem položaju podvreči mati. Drugi pa je bil v odporu, ki ga je čutil, da bi postavil mater v položaj, ko bi bila nekako odvisna od njega. Don Bosko je tako zelo spoštoval svojo mater in jo tako nežno ljubil, da si nobena kraljica ne bi mogla želeli kaj lepšega od svojega najzvestejšega podanika. Za don Boska je bila njegova mati vse in zanj in za njegovega brata Jožefa je bila vsaka njena želja neoporečen ukaz. Kljub temu je po mnogem razmišljanju in goreči molitvi spoznal, da mu pač ne preostane drugega, in si rekel: "Moja mati je svetnica in zato ji lahko to predlagam."

Nekega dne ji je na samem takole govoril: "Odločil sem se, draga mati, da se vrnem v Turin med svoje ljubljene dečke. Ker odslej ne bom več bival v zavetišču, si moram poiskati gospodinjo. Toda kraj, kjer bom moral v Valdoccu

bivati, je zaradi določenih ljudi, ki so tam v bližini, zelo nevaren in me to zelo vznemirja. Nujno potrebujem ob svoji strani moralno oporo, čuvaja, ki me bo branil pred vsakim sumom in preprečil vsake govorice. Samo vi bi me mogli rešiti vsake nevarnosti. Bi mogoče hoteli priti k meni?" Pri teh nepričakovanih besedah se je dobra žena malo zamislila in potem odgovorila: "Dragi moj sinko, ti veš, koliko stane moje srce zapustiti to hišo, tvojega brata in vse druge drage. Toda če misliš, da bi to moglo biti prav Gospodu, sem pripravljena, da grem s teboj." Don Bosko ji je zagotovil, da je taka Božja volja, se ji zahvalil in zaključil: "Pripravimo se torej na odhod. Po vseh svetih bova odšla v Turin."

Dejansko je Marjeta Bosko s tem, ko se je odločila, da bo zapustila domačo hišo, naredila zelo veliko žrtev. Saj je bila tukaj popolna gospodarica vsake stvari, ljubili in spoštovali so jo prav vsi – tako veliki kakor mali – in v položaju, v katerem je bila, ji prav nič ni manjkalo. Nič manjše žrtve niso bili prisiljeni prispevati drugi člani družine, ki so ob novici, da jih bo zapustila, začutili veliko žalost. Izgubljali so mater, ki je prizadevno opravljala naloge, ki jih sv. Pavel navaja v svojem pismu Titu: "Podobno naj se stare ženske vedejo spodobno, kakor zahteva svetost. Naj ne bodo obrekljive, naj ne bodo sužnje obilnega vina. Naj druge učijo, kar je dobrega. Tako bodo mogle vzgajati mlade žene, da bodo ljubile svoje može, svoje otroke, da bodo razumne, spodobne, dobre hišne gospodinje, da bodo ubogale svoje može. Tako Božje besede ne bodo preklinjali" (Tit 2,3–5). Toda v tej hiši je s svetim božjim strahom vladal mir in red. Zato so ob misli na sveti in velikodušni cilj, zaradi katerega je odhajala, vsi molčali in se vdali v Božjo voljo. Marjeta ni šla živeti s svojim sinom zato, da bi ji bilo bolj prijetno in lepše, temveč da bi z njim delila pomanjkanje in težave v pomoč stotinam in stotinam zapuščenih dečkov. Ni šla v želji po časnem dobičku, temveč zaradi ljubezni do Boga in do duš, ker je vedela, da pri udeležbi pri sveti don Boskovi pastoralni službi ni mogla pričakovati nikakršnega zaslužka, temveč bo izdala vse, kar bo imela, in celo prosila miloščino. Toda tako razmišljanje je ni zadržalo. Nasprotno, pogum in gorečnost sina sta jo še bolj spodbujala, da je postala njegova tovarišica in posnemovalka vse do svoje smrti. Blagor duhovnikom, ki imajo take matere.

Ko se je razvedela novica, da bo mati Marjeta šla s svojim sinom v Turin, se je za don Boska zgodilo nekaj nepričakovanega. Povedali smo, kako je on v času svojega okrevanja v Becchijih, sledeč svoji neustavljivi težnji zbiral okoli sebe dečke iz bližnjih hiš in tako začel oratorij. Ti dečki, premagani od njegovega ljubeznivega in prijetnega načina vedenja, so se tako navezali nanj, da cel teden niso mislili na drugo kot na to, da se bodo v nedeljo zopet srečali z njim. Starši

pa, zlasti matere, ki so videli, kako lepo ravna z njihovimi otroki ter jih zavzeto poučuje in vzgaja, so si želeli, da ta dobri duhovnik ne bi nikoli odšel od njih, temveč za vedno nadaljeval svoj apostolat ljubezni. Vse do sedaj so to trdno pričakovali. Ko pa so zvedeli, da se skupaj s svojo materjo za vedno poslavlja, so prišli k njemu na dom in z vso zgovornostjo, ki so jo premogli, v svoji veliki ljubezni bili pripravljeni, da ga odvrnejo od te namere.

"Če gre za izdatke, smo pripravljeni, da jih prevzamemo," so dejali.

"Če ne bom mogla plačati z denarjem, bom dala platno," je zagotavljala ena izmed njih.

"Jaz mu bom dajala jajca in kure," je obljubljala druga.

"Ne bojte se," so zagotavljale druge, "nikar se ne bojte, ne bomo dopustile, da bi vam kaj manjkalo. Založile vas bomo s pšenico, koruzo in z vsem, kar imamo. Samo ostanite in ne prikrajšajte naših otrok za toliko dobrega."

Ko so potem videli, da je vsaka njihova prošnja in vztrajanje zaman, ker don Bosko ni iskal lastne koristi in svetnih prednosti, temveč izpolnjevanje volje Jezusa Kristusa, so se dečki in njihove matere začeli bridko jokati in povzročali s tem don Bosku veliko žalost.

Medtem ko so poslali v Turin majhno zalogo pšenice, koruze in povrtnin in pripravili vsaj osnovne gospodinjske potrebščine, je končno prišel 3. november 1846, torek, določen dan za odhod.

55.

POGLAVJE

*Odhod iz Becchijev – Vložki v brevirju – Prihod v Valdocco – Teolog Vola –
Uboštvo, revščina in zadovoljnost – Slavnosten sprejem –
Poročna obleka neveste*

KO SO VNUČKI VIDELI BABICO Marjeto Bosko na pragu domače hiše, pripravljeno za odhod, so vsi bridko jokali. Toda pogumna žena jih je tolažila s skorajšnjim svidenjem, se z žalostjo v srcu osvobodila njihovih rok, ki so se je oklepale, in skupaj s svojim sinom Janezom nastopila pot v Turin. Nosila je s seboj košarico z najpotrebnejšimi predmeti in nekaj perila. Don Bosko je imel s seboj svoje zvezke, mašno knjigo in brevir. V njem je nosil, rekli bi, program svojega ravnanja, napisan na papirnate vložke, na katerih je na vsakem bila napisana kakšna misel, vzeta iz Svetega pisma ali iz cerkvenih očetov ali italijanskih pesnikov. Te vložke je kot znamenja za branje brevirja uporabljal celih štirideset let in po smrti smo jih našli vložene v brevir, ki je ležal na pisalni mizi v njegovi sobi. Navedli jih bomo v prevodu s kratko razlago, da jih bodo mogli razumeti tudi tisti, ki ne znajo latinsko.

Vodila iz Svetega pisma: 1. Vse reke se iztekajo v morje in morje ne prekipi (Sir 1). – Previdnost, ki vse ureja. 2. Dober je Gospod in tolaži na dan stiske (Nah 1). – Zaupanje v Boga. 3. Naj te vodi pot daleč od vrat ženske in nikdar se ne bližaj njenemu pragu (Prg 5). – Beg pred vsako nevarno okoliščino. 4. Sprejmite moj nauk in ne mojega denarja in rajši imejte znanje kot zlato (Prg 8). – Odtrganost od zemeljskih dobrin. 5. Spoznal sem, da ni nič boljšega kot biti vesel in delati dobro v tem življenju (Sir 5). – Radost, ki prihaja iz miru v srcu. 6. Proslavljaj Gospoda s svojim imetjem in tvoje žitnice se bodo napolnile in tvoje kleti bodo polne vina (Prg 3). – Bog se ne da prekositi v velikodušnosti. 7. Če si zadosti moder, odgovori svojemu bližnjemu, če pa ne, položi prst na svoja usta, da ti ne bodo ušle kake nespametne besede in se boš moral sramovati (Sir 5).

– Premisli, preden govoriš. 8. Vsi se bomo namreč morali pojaviti pred Kristusovim sodnim stolom, da bo vsak prejel plačilo za to, kar je v zemeljskem življenju delal, dobro ali slabo (2 Kor 5,10). – Nenehna misel na večnost. 9. Ne odtegni revežu miloščine in ne obračaj oči od ubožca (Sir 4). – Miloščina je dolžnost krščanske ljubezni. 10. Ne hvali se s sramoto svojega očeta (Sir 3). – Vsak naj brani čast svojih predstojnikov kakor lastno. 11. Ne spominjaj se nobenih krivic, ki si jih moral trpeti od bližnjega, in ne stori ničesar, kar bi moglo škodovati bližnjemu. (Sir 10). – Ljubimo vse, da moremo vse voditi h Gospodu.

Na štirih vložnih listkih so bile zapisane misli svetih očetov: 1. Če odkriješ v sebi kaj nepravilnega, skušaj to odpraviti; kar je dobro, ohrani; kar je lepo, goji; kar je slabotno, neguj; kar je zdravo, brani; ne naveličaj se prebirati Gospodovih zapovedi in dobro poučen spoznaj, česa se moraš varovati in kaj moraš storiti (s. Bernardus ad Sac.). – Nenehno preverjanje lastnega vedenja. 2. Pazi na svojo vero, ne sprejemaj nobenega novega nauka, pa naj si misliš, da si še tako pаметen (s. Hieron. ad Demet.). – Ponižna in popolna privolitev v nauke Cerkve. 3. Nosite, bratje, s seboj ključ od svoje celice, zlasti pa nosite s seboj ključ svojega jezika (s. P. Dam.). – Zvesto varovanje tajnosti. 4. Zgledi so veliko bolj zgovorni kot besede in bolj učinkovito je poučevati z deli kakor z glasom (s. Max., Serm. 67). – Bodimo drugim zgled krščanskega življenja. 5. Naše bogastvo in naš zaklad naj bosta pridobivanje duš za Boga in v zakladnici svojega srca naj hranimo talente kreposti (s. P. Dam., Cont. Cap.). – Gorečnost in ponižnost.

Končno najdemo na teh lističih nekaj Dantejevih verzov in kitico Silvija Pellica. Dante nam govori o naši večni domovini, Pellico pa o ljubezni do zemeljske domovine.

*PEKEL XXXIV. Povzpela sva se navzgor, on prvi, jaz za njim.
Tam sem zagledal prelepe stvari
skozi okroglo lino.
Nato sva šla ven in si ogledovala zvezde.*

*VICE XXXIII. Vrnil sem se s presvetega vala
čist in pripravljen, da bi se povzpел do zvezd.*

NEBESA XXXIII. Ljubezen, ki giblje sonce in druge zvezde.

*PELLICO, Gli Ang. Italijan naj verjame vsaki visoki kreposti,
država naj pričakuje vsako milost od Boga,
v veri in upanju naj ljubi in stopa
proti pridobivanju večnih dobrin.*

To so misli, ki jih moremo brati v brevirju.

Toda vrnimo se k don Bosku, ki s svojo materjo zapušča griče Castelnova. Potovala sta po apostolsko, se pravi peš, in se menila o Bogu in njegovih stvareh. V Chieriju sta se ustavila pri družinskem prijatelju pravniku Valimbertiju. Ko sta se okrepčala, sta popoldne nadaljevala pot in proti večeru prispela v Turin.

Ko sta prišla do tako imenovanega Rondoja, sedanjega križišča Corsa Valdocco in Corsa Regine Margherite, nedaleč od njunega novega bivališča, je prišlo do srečnega srečanja, ki ga hočemo opisati. Naletela sta na teologa Janeza Volo mlajšega, gorečega turinskega duhovnika, ki je takoj, ko je zagledal don Boska, prihitel naproti. Po nadvse navdušenih čestitkah zaradi znova pridobljenega zdravja ju je natančno pogledal, njega in njegovo mater, in ju vprašal: "Kako pa to, da sta tako zbita in tako prašna?"

"Prihajava z dežele."

"In zakaj sta prišla peš?"

"Ker nimava tega," in don Bosko je podrgnil palec ob kazalec in s tem nakazal, da nima denarja.

"In kje bosta stanovala?"

"To je moja mati," je odvrnil don Bosko. "Stanovala bova v Pinardijevi hiši ob Oratoriju."

"Pa imaš kaj stvari, da si boš uredil gospodinjstvo? Ti si brez vsake službe in brez dohodkov. Kako bosta mogla živeti v tem mestu?"

"Postavil si mi vprašanje, na katero ti sedaj v tem trenutku ne morem odgovoriti. Pri vsem se izročam popolnoma v Božje roke. Upam, da mi ne bo manjkalo pomoči."

"Ali vaju doma kdo pričakuje?"

"Nihče."

"Pa si vsaj pomislil, da bi ti kdo pripravil večerjo?"

"Kaj naj ti rečem ... To je stvar, na katero moram še pomisliti. Pa bodi miren, Božja previdnost bo poskrbela tudi za to."

"Prav, prav," je ponavljal dobri teolog, ves prevzet od take vere in tolikega poguma. "Toda, če bi vedel, če bi mogel ..." in je iskal po žepih. "Veš, da te občudujem," je dodal, "in ti odobravam. Žal mi je, da nimam pri sebi nič denarja. Toda vzemi, za sedaj," in začel je vleči iz žepa uro in mu jo podaril.

"In ti boš sedaj," je ganjen dejal don Bosko, "ostal brez nje?"

"Doma imam še eno. Prodaj jo in si kupi, kar je treba. Jaz za hojo domov ne potrebujem nobene ure."

Don Bosko se mu je zahvalil in obrnjen k materi dejal: "Tako, to je očiten dokaz, da bo Božja previdnost skrbela za naju. Pojdiva z zaupanjem naprej."

Potem sta se spustila dol in prispela do svojega novega bivališča. To je obsegalo dve sobi za spanje, od katerih je ena morala rabiti tudi za kuhinjo. Preostali dve sobi sta za zdaj ostali prazni. Od pohištva sta bili dve postelji, dve klopi, dva stola, velik kovček in mizica. Razen tega je bil tu še lonec, skleda in nekaj krožnikov in to prvo noč tudi žepna ura, ki sta jo na drugi dan že prodala. Kakor vidimo, sta tu vladala in gospodovala pravo uboštvo in revščina.

To pomanjkanje in beda, ki bi razžalostili kogar koli drugega, pa sta don Boska in njegovo mater razveselili. Ta se je obrnila k sinu in dejala: "Doma sem od zgodnjega jutra morala urejati, gospodinjiti in ukazovati. Toda tukaj, kakor vidim, bo vse veliko bolj preprosto, ne bo težav in dosti manj skrbi." Potem je zadovoljna zapela:

*"Strah in groza svetu,
če si tujec
brez cvenka v žepu."*

Nekaj fantov iz Oratorija, med njimi je bil tudi Štefan Castagno, se je iz radovednosti postavilo pod okna hiše, da bi videli don Boska. Tedaj so zaslišali, kako je don Bosko ob spremljavi svoje matere prepeval več kot eno uro Angelček mojega Boga, medtem ko je na steno nad posteljo obešal križ, sliko matere Božje Marije, podobo Jagnjeta Božjega iz voska, oljčno vejico, blagoslovljeno na cvetno nedeljo, majhno školjko z blagoslovljeno vodo in blagoslovljeno svečo. On je veliko dal na te blagoslovljene predmete in jih zelo cenil. Prav tako je razobesil po stenah lepake z različnimi napisi. Na enem je bil napisan izrek sv. Frančiška Saleškega *Daj mi duše, drugo vzemi*, ki je bil vse od njegovega duhovniškega posvečenja življenjsko vodilo in ki se ga je držal do smrti; nič si ni bolj želel kot rešiti čim več duš. Na drugem lepaku je bilo napisano: *Samo ena stvar je pomembna, da rešiš svojo dušo*. Tretji napis se je glasil: *Hvaljen bodi Jezus Kristus*.

Don Bosko je tako uredil svojo sobo, pomagal materi, da je uredila svojo, obiskal don Cafassa in druge prijatelje ter čakal nedeljo.

Lahko si mislimo, kakšno veselje je vladalo med dečki, ko so jim povedali, da se je don Bosko vrnil, in so ga dejansko videli med seboj. In kar jim je bilo še posebno pri srcu, je bilo dejstvo, da je bila njegova navzočnost izrecen Božji dar tako Gospoda Jezusa Kristusa kakor njegove matere Marije. Med fanti je bilo veliko novincev, ki so poznali don Boska iz pripovedovanja njihovih tovarišev in so že dolgo želeli, da bi ga mogli videti in z njim govoriti. Ti so se pridružili množici prejšnjih in se skušali pririniti naprej ter ga pozdraviti in priti z njim v stik. Vse je navdajalo veselje, ker so vedeli, da bodo odslej naprej lahko don Boska obiskali katero koli uro dneva, ne da bi jim mogel kdo to preprečiti.

Ko je bil don Bosko popoldne med fanti, so na znamenje teologa Carpana prinesli stol in povabili don Boska, da je sedel. Takoj se je okoli njega zbrala vsa množica fantov in deški zbor je zapel himno, ki jo je v okornih verzih sestavil teolog Carpano, melodijo pa je verjetno dodal teolog Nasi. To seveda ni bila klasična himna, vsekakor pa je polna srčne vdanosti in prva, ki je v Oratoriju zapela hvalo don Bosku. Besedilo je skrbno ohranil Jožef Buzzetti, ki je bil sam med pevci, in nam ga izročil malo pred svojo smrtjo:

*Tužno, tužno je med oblaki in gorami
zaman iskal vesel in miren dom,
da bi tam prebival, o dobri pastir.*

*Dolge noči, večni dnevi!
Zdelo se je, da se sonce ne premika
in da zarja ni mogla razsvetliti tega dneva.*

*Kot ptički, stisnjeni v gnezdu,
zaprtih oči in odprtih kljunčkov
nemirno majajoč z glavo
željno pričakujejo*

*svojo mater, ki je odšla
kam daleč iskat žuželke.*

*Tako smo te mi pod tvojim krovom
vedno nestrpni čakali.*

*Goreče se zahvaljujemo Bogu,
sedaj ko je radostno prišel med nas
moder in pobožen mož,
mož, poln najlepših kreposti.*

Žal se ni ohranilo nič o tem, kaj je don Bosko ob tej priložnosti rekel svojim fantom. Verjetno pa se ne bomo zmotili, če menimo, da jim je povedal, kar je tako močno čutil v svojem srcu in kar je vedno tudi izpolnjeval: da je pripravljen za svoje fante trpeti vse muke, pomanjkanja, napore kakršne koli vrste, z upanjem na večno plačilo zato, ker jih je rešil hudega.

Tako je don Bosko v nedeljo 8. novembra 1846 zopet prevzel svoje običajno cerkveno opravilo, kot se je bolj ali manj opravljalo po župnijah. Večje in najmanj

poučene v verouku je vabil, da so ga večkrat med tednom poiskali v njegovem stanovanju, kakor jim je bilo pač najbolj primerno. In on jih je cele ure poučeval o verskih resnicah in to nalogo opravljal zaporedoma več let. Pogosto jih je spodbujal, da bi se spovedali, ker je zakrament spovedi imel za izhodiščno potrebo na začetku celotnega poteka preobrazbe in vztrajnosti v dobrem. Skušal jih je pripraviti, da bi živeli s čisto vestjo. Skušal je v svojih učencih vzbuditi živ gnus do greha, in ko jim je govoril o peklju, je sam pokazal, kako silno ga je strah pred večnimi kaznimi. Zato so ga fantje ne samo poslušali, temveč so skušali izpolnjevati, kar jim je svetoval. Koliko se jih je z njegovim prizadevanjem vzdržalo prve tatvine in se ustavilo pred prvim korakom, ki je vodil navzdol h grehu in hudobiji, in koliko jih je popravil, jim pomagal v težavah in jih tako rešil. V don Boska so položili vse svoje zaupanje, ker so bili prepričani, da jih ima rad.

Profesor Frančišek Maranzana, ki je bil v svoji mladosti in pozneje veliko let priča don Boskovih čudežnih del, je leta 1893 takole pisal: "Don Boskova pristna in goreča ljubezen do fantov je tako jasno govorila iz njegovega pogleda in njegovih besed, da so jo vsi čutili. O njej niso mogli dvomiti in so čutili skrivnostno zadovoljnost, da so mogli biti pred njim. Ta ljubezen, združena z mirno in prijetno avtoriteto v moči njegove globoke vernosti in pristne kreposti, mu je obdajala glavo s čudovito avreolo ter silila vse, da so pozorno poslušali njegove besede. Ko je don Bosko govoril, je bilo videti, kakor da bi govoril sam Bog. In prav zaradi tega izrednega vpliva na duše njegovih gojencev je mogoče razumeti nekatere stvari, ki bi sicer ostale nerazložljive in neverjetne. Kdo ne ve, kako silno so otroci lahkoživi in nestanovitni v dobrih sklepah! Če gre za kakšne novosti, jih radovednost pripravi tudi do kakšne žrtve. Toda kako si lahko razložimo, da so ure in ure v tišini kleče na tleh mogli čakati, da so prišli na vrsto za spoved? Katera skrivnostna sila je privlačila stotine in stotine otrok, ki so bili navajeni, da so se v razuzdani brezdelnosti potikali po trgih, ulicah in travnikih, ki niso poznali drugega kot živalski gon, ki so mu povsod sledili, pa jih je sedaj silila v družbo nekega ubogega duhovnika? Kakšno plačilo ali kakšno korist so mogli pričakovati od njega, ki je bil prisiljen, da se je selil iz kraja v kraj, iz ene hiše v drugo, na travnik pod milim nebom, pa jih je vendar bilo vedno več in iz tedna v teden bolj navdušenih?

Od kod tolikšna navezanost in tolikšna vztrajnost? To je bila don Boskova beseda. Ta je prešinjala srca, jih dvigala v nebesa in puščala v poslušalcih tisti neizrazljivi in prijetni čar, ki smo ga vsi občutili. Zadosti je bil njegov pogled, en njegov nasmeh, da je spodbudil kakega manj razpoloženega fanta, da mu je kot začaran pregnal slabo voljo, razblinil nevšečnost dolgočasje in spremenil v le-

pega tudi najbolj zapuščen kraj. Don Boska so zato tako pozorno poslušali, ker je bil sposoben prenesti na druge svojo ljubezen in vero. In vera je bila pri don Bosku tisto, kar je presajalo gore."

Toda če so bila zmagoslavja njegove ljubezni še tako velika, je bil njegov položaj, to je treba jasno povedati, na začetku mrzle letne dobe zelo težek.

Ker ni bil več zaposlen v ustanovah markize Barolo, ni dobival nikakršne plače, izdatke pa je moral sam poravnati. Treba je bilo poskrbeti za hrano, potreboval je denar za stare najemnine in zlasti še za veliko dražje prihodnje, ki jih je imel v mislih, bilo je treba popraviti stari obrobni zid in podaljšati že obstoječega, za najbolj revne fante je bilo treba poskrbeti za hrano in obleko, saj so trpeli glad in mraz. Tako je bilo vedno veliko fantov, ki so ob odhodu iz Oratorija prosili za kruh, obutev, obleko, srajce, brez katerih niso mogli iti na delo. In niti mati Marjeta niti on jih nista mogla odpustiti brez pomoči. Tako sta v nekaj tednih izčrpala zaloge obleke, perila in drugega, kar sta prinesla s seboj iz Becchijev. Kako naj gre vse skupaj naprej? S kakšnimi sredstvi naj vzdržujeta ustanovo, ki je postajala iz dneva v dan bolj zahtevna? Res je, da so mu nekateri dobrotniki, ko so zvedeli, da se je vrnil v Turin, poslali eden steklenico vina, drugi kruha, testenin, riža, surovega masla. Toda kaj kmalu je vsega tega zmanjkalo.

Čeprav sta oba položila svoje upe v Božje žitnice in zakladnice in sta s svoje strani storila vse, kar sta mogla, sta bila vendar prisiljena, da bi konec koncev delala čudeže. "Storiva, kar moreva, in Oče usmiljenja bo dodal, kar manjka." Zato je v soglasju s svojo materjo sklenil in tudi izpeljal prodajo nekaterih zemljišč, njiv in vinograda, ki sta jih imela v domačem kraju. Ker tudi to ni zado-stovalo, je mati naročila, naj ji pošljejo njeno poročno obleko, ki jo je do sedaj skrbno čuvala nedotaknjeno: obleko, prstan, uhane, ovratnice. Ko je vse prejela, je nekaj prodala, nekaj pa uporabila za opremo bližnje kapelice. Iz svoje obleke je dala napraviti mašne plašče, iz njenega perila so naredili albe, rokete, purifikatorije, oltarne prte. Vse te stvari so šle skozi roke gospe Margherite Gastaldi, ki je že tedaj začela pomagati pri oskrbi Oratorija. Izkupiček za ovratnico je služil za nakup našivkov in okraskov mašnih plaščev.

Čeprav dobra žena ni bila čisto nič navezana na reči tega sveta, jo je ločitev od vseh teh predmetov, s katerimi je bilo povezanih toliko dragih spominov, veliko stala. Nekoč je o tem povedala: "Ko sem zadnjikrat imela v rokah tiste predmete, ki sem jih hotela razparati ali predelati, sem bila silno vznemirjena in mi je bilo močno hudo. Toda kakor hitro sem se zavedela, sem si rekla: 'Pojdite no! Kaj boljšega bi se vam lahko zgodilo kot to, da nasitite in oblečete uboge otroke

in daste čast v cerkvi nebeškemu ženinu.' Ko sem to izrekla, sem se čutila neizmerno srečno, in če bi imela sto poročnih oblek, bi jih brez vsake žalosti oddala v take namene." Izpolnjevala je rek, ki ga je bilo mogoče tako pogosto slišati iz ust njenega sina: "Kadar gre za to, da služimo tako dobremu očetu, kot je Bog, moramo biti pripravljene žrtvovati vse, kar imamo."

56.

POGLAVJE

Pinardijeva hiša in njena okolica – Na novo najeti prostori – Gostilna Vrtnarica – Neprijetni dogodki

UPAMO, DA BOMO ZELO USTREGLI željam naših sobratov, če bomo opisali kraj, kjer je stal prvotni Oratorij, in tisto kmečko hišo, kjer so se pripetili prvi dogodki Družbe sv. Frančiška Saleškega. Eden naših prvih tovarišev, slikar Belisio, nam je ohranil natančno risbo. Hiša je bila obrnjena proti jugu in samo na tej strani so bila vrata in okna. Stanovanju sta bili namenjeni pritličje in prvo nadstropje, oboje zelo nizko in je stalo na sedanjih stebriščih od cerkve sv. Frančiška Saleškega do petega stebra, v dolžini skoraj dvajset in širini šest metrov. Nekako na sredi, nasproti stopnicam, so bila ozka vhodna vrata, ob katerih je bila na vzhodni strani od zunaj pritrjena na zid kamnita kotanja z vodno črpalko, ki je dajala obilno, zelo hladno in zdravo vodo. Znotraj črpalke so bila vratca, ki so vodila v podolgovato sobico z enim samim oknom, ki je služila don Bosku in njegovim prvim sodelavcem za obednico. Po lesenih stopnicah z eno samo rampo si prišel v prvo nadstropje, kjer si po stopniščnem presledku na levi strani stopil v sobico nad obednico in naravnost k lesenemu balkonu, ki je tekel po celi zunanji strani. Z balkona so se odpirala vrata k štirim sobam, katerih vsaka je imela po eno okno. V istem redu so bile štiri sobe v pritličju. Strešna lina je dajala svetlobo podstrešju. Nekako sredi stavbe je bila majhna klet.

Na hrbtni strani tega stanovanjskega dela je v isti dolžini in širini, točno na kraju, kjer je sedaj obednica sobratov, stala lopa – kapela. Višina je bila za polovico zmanjšana s stropom, ki je zaradi naklonjenosti zlasti proti severu onemogočal uporabo za sobe. Fantje so pri telovadbi dostikrat brez težave hodili na streho in od tod brez nevarnosti skakali na dvorišče. Znotraj pa so večji fantje,

če so stopili na klop, mogli doseči strop. Vrata s križem nad podboji so bila dvojna in en meter široka, postavljena na zahodni strani, skozi njo si stopil eno stopnico navzdol po nagnjenem tlaku. Na desni strani teh vrat je bila majhna vdolbina s kipom sv. Alojzija Gonzage, ki so ga fantje po don Boskovi želji nosili v procesiji po samotnih poteh okoli hiše, ker je on pobožnost do presvete Device Marije in do sv. Alojzija Gonzage imel za najzanesljivejšo obrambo lepe čednosti čistosti. Za edinim oltarjem, okrašenim s sliko Velike Matere Božje, je bila precej prostorna soba, ki je na začetku služila za zakristijo. Ko je potem vedno bolj naraščalo število fantov, je don Bosko dal podreti steno in jo nadomestiti z majhnimi stebri, ki so nosili tram, na katerem je slonelo podstrešje, premaknil je oltar nazaj in tako dobil prostor za majhen kor. Mizarska dela je izvedel mladi Coriasso. Za novo zakristijo so usposobili eno izmed sob v pritličju na južni strani ter jo povezali s cerkvijo z majhnimi vrati na strani berila. Zares velika škoda, da so to cerkev podrli. Potomci bi lahko občudovali ta spomenik kot začetek toliko veličastnih don Boskovih ustanov in spomenikov.

Za korom, v prostoru, ki sedaj služi za hodnik, ki pelje na notranje dvorišče in vrt, je stalo še eno poslopje, ki je teklo v dolžini dvanajst metrov ob strani stavbe: vrh strehe, nižji od stavbe, vendar nanjo naslonjen, je tekel proti vzhodu z odtokom. Sestavljen iz dveh enakih prostorov, je južni z vrati in oknom bil najprej hlev, sedaj pa je tam soba, severni pa je bil drvarnica in ropotarnica in pozneje spremenjen v prostor za korom. Nad stropom je bil senik.

Zemljišče, ki je obdajalo te revne stavbe, je merilo 3697 m²; po večini je bil travnik z mnogimi drevesi in je imel obliko nepravilnega peterokotnika. Gospod Pindari je zemljišče kupil 1845 od bratov Filippi za vsoto 14.000 lir. Severna stran je bila zavarovana z 62 m dolgim in 2,75 m visokim ravnim zidom. Za zidom je tekel žleb z obilno vodo, za njim pa je rasla živa meja, ki je v letnem času delala prijetno zeleno zaveso. Vse je bilo 8,24 m oddaljeno od lope. Temu so pravili dvorišče za dvorano in don Bosko je dal na prostem postaviti oder za gledališke predstave in akademije.

Na zahodni strani je stal 31 m dolg zid, oddaljen od kapelice kakih 19 m, in je bil hkrati meja vrta gospe Belezza. Ta zid je tekel severno od že omenjenega vodnega žleba. Obsegal je 649,38 m² in pozneje dal prostor cerkvi sv. Franciška Saleškega. Don Bosko je sem prenesel glavno dvorišče za fante in sem je postavil gugalnico z drugimi telovadnimi orodji.

Ograja na vzhodu je bila oddaljena od hiše 16,5 m. Ta je delila Pindarijevo posest od posesti bratov Filippi, ki so tam imeli stavbo, ki je bila dvakrat večja od prejšnje, z dvema nizkima nadstropjema in pritličjem. Ob temeljih je tekel

že omenjeni potok. To poslopje je imel v najemu gospod Visca in v njem so stanovale družine voznikov in njihovih hlapcev. Na dvorišču so bile lope, hlevi in nadstreški za konje in vozove, vse last občine. Ta ograja, ki je prihajala od konca zidu na severni strani in delala topi kot, v katerem je stalo korito pralnice, je tekla naprej še 60 m, se obrnila proti zahodu ter se v zelo topem kotu vezala v dolžini 17 m z lopo Visca. Lopa je rabila za senike in je stala na mestu, kjer so sedaj uradi Salezijanskega vestnika, razen dveh zadnjih oken proti zahodu na koncu javne ceste, ki so ji pravili Vrtnarica.

Na severni strani je bila živa meja, ki so jo kmalu nadomestili z zidom, od kota pri lopi Visca, dolga kakih 75 m proti Vrtnarici z lepim grmičevjem gloga, in se je dotikala vrta Bellezze. To je opis posesti hiše Pinardi, kot smo ga mogli povzeti iz map občinskega urada.

Don Bosko, ki je imel jasno pred seboj izvedbo svojih načrtov, je drugo za drugo vzel v najem vse sobe. Z notarsko pogodbo 1. decembra 1846 je od Pankracija Soaveja vzel celo stavbo v podnajem za 710 lir letno. Poleg tega je imenovanemu Soaveju dal v odškodnino 59 lir za sobe, ki si jih je v pritličju ohranil za izvajanje svoje obrti do 1. marca 1847, ne da bi za to zahteval najemnino. Najemna pogodba naj bi trajala do 31. decembra 1848. V tej pravni pogodbi najdemo prvič don Boskov podpis kot pogodbenika.

Po tem zanj zelo ugodnem uspehu je počasi dal popraviti vse zidove in postaviti nove povesod tam, kjer ni bilo dobre žive meje, in tako zaprl vse dohode do dvorišča. Poseben zid je dal zgraditi na zahodu ob dvorišču za odmore in je tekel vzporedno s hišo, oddaljen od nje več kot štiri metre, ter delal z njo pravi kot. Nato ga je podaljšal za 18 m do ulice Vrtnarice, kjer so bila glavna vrata. Tam je postavil veliko železno ograjo z dvema zeleno pobarvanima vratnicama. Nasproti tem vratom se je razprostiral slavni travnik sanj, na koncu katerega je stala državna tovarna za puškine cevi z Via Cottolengo, od koder se je kakih deset metrov od zavetišča na začetku lope Visca šlo proti Vrtnarici.

Da dopolnimo opis, naj povemo, da je bil večji del zemljišča pred hišo. Don Bosko je dal zravnati celoten prostor med kotanjo studenca vse do zahodnega zidu za igrišče fantov. Vse drugo pa je, obdano z nizko živo mejo, pustil za travnik z drevesi, kamor je rad zahajal v senco na klepet s fanti, oziroma za vrt, ki ga je obdelovala mati Marjeta. Med vrtom in hišo je bil kakih 5 m širok prehod, ki je vodil do zidu Filippijeve hiše, na drugih dveh straneh pa je bila steza, po kateri sta lahko šla vštric dva človeka. Gospod Bellia, gradbeni podjetnik, ki je za don Boska nekoč opremil kapelico v zavetišču, je sedaj s svojimi delavci izvedel zgoraj omenjeno prilaganje.

Medtem ko je don Bosko preurejal svojo hišo in namesto lesenih stopnic postavil kamnite, mu ni manjkalo nadlog. Moral je prenašati nadležne in nesramne stanovalce in obiskovalce soseščine, in to toliko bolj, ker se na osnovi pogodb, ki jih je sklenil s Soavejem, ni mogel rešiti stanovalcev, ki so sedaj postali njegovi podnajemniki, in to vse dotlej, dokler ne bi kupil cele hiše. Ob nedeljah je kar naprej prihajala in odhajala nesramna drhal, ki je uporabljala grde izraze, divje kričala in se med seboj obmetavala z izrazi, vrednimi njihovih navad. Vsak si lahko predstavlja, kako velika nevarnost je to bila za dečke iz Oratorija. Več kot enkrat se je pri vratih kapelice v času krščanskega nauka pojavil eden ali več teh nesrečnežev, se divje krohotal, govoril naravnost bogokletne besede in včasih celo grozil. Toda don Bosko jih je znal odpraviti včasih z ljubeznivim nagovorom, včasih pa tudi s previdno odločnostjo.

Nekega nedeljskega popoldneva je neki častnik stopil s svojo vlačugo v cerkev, sedel in si posadil v naročje tisto nesramnico. Bil je čas krščanskega nauka in kapelica je bila polna dečkov, ki so bili presenečeni nad nesramnostjo tistega vojaka. Don Bosko se mu je z žarečim obrazom približal, zgrabil malopridnico za roko in jo dobesedno vrgel čez prag. Častnik je ves besen položil roko na ročaj sablje, hoteč jo izdreti, toda don Bosko je položil svojo roko na njegovo, jo stisnil kakor s kleščami, da se je možakar ni mogel otresti. Divje je gledal don Bosku v obraz, on pa je ostal miren in neupogljiv. Oba sta molčala. Častnik si je od bolečine zaradi stiska roke grizel ustnice, in ko je videl, da don Bosko ne popusti, je zakričal: "Kaj pa hočete?"

"Kaj pa hočete?" mu je odvrnil don Bosko. "Če bi hotel, bi poskrbel, da bi vam sneli te epolete zaradi vašega grdega početja."

Ob tej nepričakovani grožnji je častnik odnehal, pomislil na slabe posledice svojega ravnanja in dejal ponižno: "Oprostite."

Don Bosko ga je spustil, pokazal vrata ter rekel: "Pojdite sedaj."

Častnik se je podvihal in s povešeno glavo zapustil kapelico.

Poleg teh sitnosti mu je prizadevala dodatne težave tolpa mladostnih potepuhov najslabše vrste, ki so se za svoje hudobije zbirali na okoliških travnikih. Strastno so igrali hazardno igro sold in lira, in ker je moral vedno kdo izgubiti, so končevali igro s silnim psovanjem, ki se je neredko sprevrglo v pretep. Don Bosko se jim je približal, in čeprav ne vedno lepo sprejet, mu je s toplo besedo in Božjo pomočjo uspelo, da jih je pomiril. Mnogi med temi malopridneži so se polagoma dali pritegniti in so prihajali v cerkev. Njihovo število je kmalu tako naraslo, da ni bila polna samo kapelica, temveč so morali imeti krščanski nauk celo na dvorišču. Kljub vsemu pa vse to ni toliko zaleglo, da ne bi več kot en kamen priletel na dvorišče tudi sredi najbolj živahne igre, kajti nikakor ni bilo mogoče vseh teh revežev spraviti z duhovnikom.

Na vzhodni strani prebivalci Filippijevih hiš niso delali večjih težav, čeprav se je tudi od tod od časa do časa slišalo prerekanje, grde besede, nesramne pesmi in je bila nevarnost za krajo, kar se je tudi dogajalo. Vendar je ob prazničnih dneh vladal mir, ker so se tako vozniki kakor njihovi hlapci porazgubili po bližnjih beznicah.

Toda najhujše pohujšanje je prihajalo iz hiše, ki je bila last gospe Bellezza. Ta hiša je bila po videzu podobna Pinardijevi in je še danes popolnoma ohranjena. Stala je na zahodni strani, kakih pet ali šest metrov oddaljena od ograjnega zidu. Z njenih oken in z balkona so popolnoma obvladovali dvorišče pred kapelico. Vse sobe so bile nabito polne nesramnih ljudi. To je bila beznica, imenovana Vrtnarica, kotišče vseh grdobj in nemoralnosti, kjer so nenehno trkale steklenice in kozarci in so kričali, ko so igrali morro (igro s prsti). Tukaj so vse nedelje razgrajali, pili, prepevali, igrali karte in plesali ob zvokih lajne. Tukaj se je kot v kraju, oddaljenem od mesta, zbirala vsa umazanija ljudstva: vojaki, financarji, nosači, pazniki, mezarji, dninarji. Včasih so se divje krohotali, pa zopet preklinjali in drug čez drugega kričali ter zganjali neznosen vrišč in krik. Don Bosko je skušal ne videti tega, česar ni mogel preprečiti. Včasih je prekinil pridigo, ker ga je petje in kričanje preglasilo. Prosil je fante, da bi ostali pridni in mirni na svojih mestih, o čemer je bil prepričan, da bodo storili, stopil s prižnice, odložil štolo in koretelj in odšel v krčmo. Tam je vedno bilo od petdeset do šestdeset oseb, zvečine pijanih. Vsa ta truma ljudi ga je ob prihodu sprejela s pijanimi, pa še kolikor toliko spoštljivimi kriki. "Oh, don Bosko! Živel don Bosko! Vi ste pa zares poštenjak. Če bi bili vsi duhovniki taki, kot ste vi!"

Don Bosko je z roko dal vedeti, da želi govoriti, in dosegel bolj ali manj tišini podobno stanje: "Dragi prijatelji, zelo me veseli, da me tako cenite, vendar vas prosim za majhno uslugo."

"Da, da. Kar na dan z besedo!" so klicali od vseh strani.

"Glejte! Tam v tisti kapelici imam pridigo. Utišajte malo vašo muziko, samo za dvajset minut."

"Seveda. Se razume. Brez nadaljnjega. Želite še kaj drugega od nas?" je vprašal eden. "Dajte mir. Končajte. Kdor hoče iti na pridigo, naj kar gre."

Don Bosko se je vrnil v kapelico, pa dostikrat še ni niti prišel nazaj, ko se je razgrajanje zopet začelo. Ta peklenski trušč se je ponavljal vse do leta 1853. Vendar don Bosko v prvih letih ni bil predmet napadov in žalitev.

Ker bomo v teku pripovedovanja omenili posamične dogodke, se tukaj osredinjamo na enega izmed njih iz te dobe. Neke nedelje se je pripetilo, da sta se dva vojaka spoprijela in se pomerila v dvoboju s sabljami. Psovaje drug drugega,

sta prišla iz Vrtnarice, se suvala in se pririnila vse do praga kapele. Ta je bila polna dečkov, ki jih je ta prizor globoko pretresel. Don Bosko je stopil k vratom in skušal bojevnika spraviti k pameti in ju ločiti. Toda bila sta tako besna, da je bila vsaka beseda zaman. Vsak trenutek bi se lahko z orožjem vrgel eden na drugega. Pristopilo je nekaj večjih močnih fantov in ju ločilo. Don Bosko jim je govoril o neprimernosti prostora, o pohujšanju, ki ga dajeta mladim ljudem. Končno je eden tistih dveh divjakov odgovoril: "Da, res je. To ni prostor za tako početje."

"Res. Nočem dajati pohujšanja na tem kraju."

Oddaljila sta se. Komaj pa sta stopila čez prag, je eden izmed njiju zasadi drugemu sabljo v prsi in ga močno ranil, na srečo ne smrtno. Drugi je zavihtel sabljo in zadal svojemu nasprotniku močan udarec po glavi. Te rane so nekoliko omilile njuno divjo jezo, šla sta k studentu in se skušala očediti. Dečki, ki so prišli iz cerkve, so ju videli v njenem obupnem stanju in strmeli v kotanjo, umazano s krvjo.

Zaradi teh in podobnih razlogov se je don Bosko odločil, da bo kupil tudi hišo Bellezza in tako napravil konec vsem Božjim žalitvam, ki so se tam godile. Truda ni manjkalo, trajalo je zelo dolgo, toda končno mu je le uspelo. Skušal pa si je pridobiti tudi tisto drhal in ji pomagati, kakor bomo pokazali ob svojem času, po priporočilu Pregovorov: "Boljši je bližnji sosed kakor oddaljeni brat" (27,10).

57.

POGLAVJE

*Ponovno markiza Barolo – Njeno pobožno vajo odobri Sveti sedež –
Don Boskova knjiga Pobožnost do Božjega usmiljenja*

KAKOR HITRO JE MARKIZA BAROLO zvedela za don Boskovo vrnitev v Turin in za njegove stanovanjske razmere v Pinardijevi hiši, ga je iz sočutja z njegovo skrajno revščino še enkrat poskusila pripraviti, da bi prevzel kako vodstveno mesto v njenih ustanovah. V ta namen je poslala enega izmed svojih zaupnikov iz zavetišča in mu ukazala:

"Pojdite k tistemu duhovniku, ki je prišel v Valdocco s svojo materjo. Oba skupaj z njunimi navihanci umirata od gladu. Pripravite ga, da se bo uklonil moji volji, povejte mu, da je njegova upornost brezsmiselna. Če se ne bo pokoraval, mu povejte, naj me ne hodi več obiskovat, ker mu bom zaprla vrata pred nosom."

Don Bosko, ki je zelo spoštoval dobrodelfno matrono, se ni uklonil in se je pretnji, za katero je gotovo vedel, da ne bo nikoli izpolnjena, samo smehljaj. In resnično ga je ob njegovem prvem obisku sprejela z znamenji največjega spoštovanja, in ker je ni ničesar prosil, tudi ničesar ni dobil. Še naprej je hodil pridigat in spovedovat v zavetišče in je bil na voljo v vsem, kar je moglo služiti njenim samostanom, ki so iz dneva v dan postajali vse bolj slavni in pomembni, ker je julija tudi kraljevska vlada odobrila ustanovo Sester sv. Ane.

To leto so izdali nekatere odredbe in pravilnike za ženske šole in so jih hoteli vsiliti tudi šolam, ki so jih vodile redovnice stroge klavzure in v delo katerih se oblast doslej ni vmešavala. Škofje so kralju predstavili svoje zahteve in ta jim je rade volje ustregel in odločil, da te določbe ne veljajo za konvikte in šole znotraj takih samostanov. Zadele pa so šole sester sv. Jožefa in sester sv. Ane ter jim pustile samo svobodno izbiro učiteljic, ki so opravile izpite na kraljevski

univerzi. Zato je don Bosko še naprej poučeval sestre v šoli za učiteljice in jim pomagal, da so častno dosegle potrebne listine, na osnovi katerih jim ni bilo treba plačevati zunanjih učiteljic. Istočasno pa je za pomoč sestram dal v tisk novo knjižico, o kateri bomo podali kratko zgodovino.

Markiza Barolo se je že leta trudila, da bi razširila pobožno vajo, ki ji je bila zelo pri srcu. V skupnostih svete Ane in svete Marije Magdalene so opravljali šestdnevno pobožno vajo z namenom, da bi izprosili Božje usmiljenje. Prve tri dni so za spreobrnjenje grešnikov opravljali posebne pobožne vaje, dajali miloščino in opravljali podobna dobra dela, zvečer pa so po kratkem premišljevanju zapeli Usmili se me, Bog in prejeli blagoslov z Najsvetejšim. Naslednje tri dni so se zahvaljevali za prejete milosti, poslušali govor o hvaležnosti, ki jo dolgujemo Bogu, izpostavili Najsvetejše, peli Hvaljen Bog in vse sklenili z blagoslovom. Na predvečer začetka te šestdnevne pobožnosti so v nagovoru razložili namen pobožnosti in način, kako naj jo opravljajo. Ker je prihajalo od te pobožnosti veliko zelo dobrih sadov, je markiza želela, da bi jo uvedli tudi v kakšno javno cerkev, seveda s privolitvijo in odobritvijo pristojnega župnika ali predstojnika cerkve. Ker pa nadškof ni hotel dati dovoljenja brez privolitve Svetega sedeža, je markiza prosila papeža Gregorja XVI. in dobila milostno privolitev po Sveti kongregaciji za obrede z odlokom odobritve dne 16. marca 1846. Nato je papež na prošnjo 6. aprila istega leta podelil popoln odpustek na zadnji dan te pobožne vaje ne samo za ustanove svete Ane in svete Marije Magdalene, temveč tudi za javno cerkev, ki bi jo določil škof ordinarij, seveda s pogojem, da verniki resnično skesani opravijo sveto spoved in prejmejo sveto obhajilo, obišejo kakšno cerkev ali oratorij in molijo po namenu svetega očeta vsaj nekaj časa, seveda če so se udeležili vseh predpisanih pobožnih vaj. Vsakokrat pa, če bi s skesanim srcem bili pri omenjenih pobožnih vajah tudi samo en dan in molili po zgoraj navedenem namenu, podeljuje odpustek 100 dni. Ti odpustki bi ostali v veljavi sedem let in bi jih bilo mogoče darovati za verne duše v vicah. Nazadnje je Pij IX. na ponovne markizine prošnje 7. avgusta 1846 potrdil zgoraj omenjene odpustke za vse večne čase.

Velikodušna patricijka se je veselila teh apostolskih darov kot svoje duhovne zmage in videla takoj veliko škofov, župnikov in voditeljev cerkva, ki so želeli uvesti to pobožnost v korist njim izročeni duš. Zato je želela, da bi kakšno dobro pero napisalo knjižico o Božjem usmiljenju. Zbrala je več učenih duhovnikov in jih prosila, naj ji priporočijo sposobno osebo, ki bi mogla sestaviti takšen spis. Silvij Pellico, ki je bil tudi med navzočimi, je takoj, ko je slišal predlog, navdušeno vzkliknil "Don Bosko!"

"Ne," je takoj zaklicala markiza, "nikakor ne."

Razlog za to prepoved je mogel biti v želji, da ne bi dodajala še novih nalog že tako obremenjenemu don Bosku. Konec koncev pa je tičal zadnji vzrok v želji, da ne bi bila odvisna od človeka, ki se je po njenem prepričanju upiral njeni volji. Toda Silvij Pellico je bil prepričan, da je bil don Bosko najbolj sposoben pisati o tem predmetu. Ko je od časa do časa prihajal v Oratorij, je slišal, kako je don Bosko vsem priporočal, da bi se zatekali k Božjemu usmiljenju. Ko je o tem pridigal dečkom, ga je slišal vzklikniti: "Ste mogoče po nesreči ponovno padli v greh? Nikar ne obupajte. Takoj se spovejte s potrebnim razpoloženjem. Spovednik ima od Boga oblast in pooblastilo, da vam odpusti, tudi če bi padli ne samo sedemkrat, temveč tudi sedemdesetkrat sedemkrat. Pogum, zaupajte in trdno sklenite. Skesanega in ponižnega srca, o Bog, ne boš spregledal." Prav tako je dobro vedel, kako rad je pripovedoval dogodke in zglede, kjer je prišlo do izraza Božje usmiljenje, zlasti še pri spreobrnjenju grešnikov. Veliko takih primerov je don Bosko sam doživel, o drugih pa je slišal pripovedovati. Prav zato pa je znal vse tako prepričljivo predstaviti.

Dobri Silvij Pellico je bil velik don Boskov prijatelj. Prosil ga je in Pellico je z veseljem privolil, da je med drugimi pesmimi spesnil tudi tisto o peklu in nebesih, ki jo je don Bosko uglasbil in jo še danes prepevajo po salezijanskih zavodih. V pričakovanju protiusluge je zato Pellico prišel v Oratorij in pripovedoval don Bosku o tem, kar se je zgodilo v markizini palači. Don Bosko, ki je vse od začetka svojega duhovništva sodeloval pri uvajanju posebne molitve k Božjemu usmiljenju v duhovne vaje v Turinu, je brez nadaljnjega napisal knjigo, ki je bila zelo primerna za vzbujanje zaupanja do njega. Iz nežnega ozira do markize pa ni napisal svojega imena. Knjiga je nosila naslov Pobožna vaja do Božjega usmiljenja. Delo je zasnovano po vzorcu tovrstnih pobožnih vaj, potrjenih in odobrenih v Rimu.

V uvodu navaja markizine prošnje Svetemu sedežu in tri zgoraj omenjene papeške odredbe. Nato nadaljuje: "Pobožnost do Božjega usmiljenja ni namenjena samo vsaki posamezni duši, ki se k njemu zateka v svojih stiskah, temveč vsem ljudstvom na zemlji. S tem ko se spominjamo, da smo vsi grešniki, nesrečni zaradi greha, vsi potrebujemo dar milosti in odrešenja s predragoceno krvjo našega gospoda Jezusa Kristusa, ker smo vsi poklicani k večnemu zveličanju, če poslušamo Božji navdih, se varujemo greha in smo pripravljene na popolno pokorščino Bogu in katoliški Cerkvi, ki jo je on ustanovil. To razmišljanje nas mora razpoložiti na začetku te pobožne vaje in vsi naši nagovori se morajo začeti z vzklikom O, sveto Božje usmiljenje! K tebi se zatekamo ne samo mi, temveč v imenu vseh stvari na svetu.

Naslovi nagovorov, polnih navedkov iz Svetega pisma, pa so: 1. Bog je vedno milostljiv do pravičnih in grešnikov. Vse, kar Bog tako v duhovnem kakor časnem redu ljudem izkazuje, je Božje usmiljenje. 2. Čudovito Božje usmiljenje do grešnikov se kaže v premnogih dogodkih, o katerih govori Sveto pismo. 3. Posebni dokazi Božjega usmiljenja se razodevajo zlasti v trpljenju Jezusa Kristusa v korist grešnikov. Za zadnje tri dni pa navaja posebne razloge, zakaj naj se Bogu še posebej zahvalimo: 1. Zaradi ljubeznivosti, s katero sprejema grešnike, 2. zaradi neprecenljive vrednosti zakramenta pokore, 3. zaradi sredstev večnega zveličanja, ki jih daje sveta katoliška vera.

Ko potem nadrobno razloži naravo odpustkov, njihove čudežne učinke in način, kako si jih lahko zaslužimo, vzklikne: "Bodi vedno zahvaljeno, Božje usmiljenje ter dobrotljivi in dobri odrešenik Jezus Kristus, ki je Cerkvi vse od njenega začetka podelil oblast, da nam deli zaklade odpustkov, s katerimi moremo tudi z našim majhnim naporom popolnoma zadostiti Božji pravičnosti za vse, kar smo zaslužili za svoje grehe."

Končno je za vsak dan določil eno izmed naslednjih pobožnih vaj: Spodbujajte svoje sorodnike, prijatelje in znance, da se bodo, kolikor jim je mogoče, udeleževali te pobožnosti. – Odpustite kakemu človeku, ki vas je razžalil, in kolikor večja je krivica, ki ste jo pretrpeli, toliko večje bo plačilo, ki ga boste prejeli od Božjega usmiljenja. – Pritrgajte si danes pri jedi z namenom, da bi dosegli Božje usmiljenje za vse grešnike in zlasti še za tiste, ki so na tem, da bi umrli. – Po svojih možnostih dajte komu vbogajme, in če ne morete, molite očenaš, zdravamarijo in slavaočetu na čast peterim ranam našega Odrešenika z vzklikom: Moj Jezus, usmiljenje! – Razmišljajte nekaj časa o svojih grehih iz prejšnjega življenja in pripravite se na sveto spoved. – Zmolite sedem zdravamarij in slavaočetu v čast sedmero žalosti presvete Device Marije s prošnjo, da bi nam izprosila resnično kesanje nad našimi grehi.

Knjižico je sklenil s to čudovito mislijo in pri tem mislil na gospo markizo: "Zmolite vsaj eno zdravamarijo za osebo, ki se trudi za razširjanje te pobožnosti."

To knjižico je na don Boskove stroške za konec leta natisnila tiskarna Nasledniki Botta, Via Consolata 14. Tu se je pripetil dogodek, ki je vreden, da se ga spominjamo. Nekaj ljudi je dobilo v roke don Boskov rokopis in eden izmed njih ga je v posmeh pisatelju bral na glas. Toda vedno dobri Bog je pokazal svoje usmiljenje in očetovsko dobroto. Ko so ti sramotilci prebrali prve strani, so vsi utihnili. Zasmehovalnemu krohotanju je sledilo globoko presunjenje: vsi so začutili globoko žalost zaradi svojih grehov, se šli spovedat in se spreobrnili k lepšemu življenju.

To spreobrnjenje je bilo Božje zagotovilo za vse dobro, ki naj bi ga ta knjižica obrodila. Kakor hitro je prišla iz tiskarne, jo je don Bosko razdelil vsem hčerkam zavetišča, druge pa, bilo jih je približno tisoč, je poklonil predstojnici dobrodelne ustanove. Nato je knjižico prevedel v francoščino in to drugo izdajo namenil sestram sv. Jožefa.

Markiza je prebrala in pohvalila knjižico, vendar ni nikoli dovolila, da bi kdo v njeni navzočnosti omenil, da jo je napisal don Bosko. Nekateri zaupni prijatelji so markizo opozorili, kako malo častno je zanjo, da se da premagati ubogemu duhovniku, ki iz svojega žepa plača tisk knjige, ki naj bi koristila zlasti njenim hčerkam. Toda ona se je naredila gluho, in ko je srečala don Boska, ne samo, da nikdar ni omenila knjižice, tudi oddolžila se zanjo nikdar ni.

Samo ob eni priložnosti je naredila izjemo. Teolog Borel je bil in ostal z markizo v nespremenjenih dobrih odnosih. Nekega dne so se pri markizi na njeno povabilo zbrali duhovniki, da bi se z njimi pogovorila, kako bi najbolje uporabila svoj denar za dobra dela. Teolog Borel ji je dejal: "Gospa markiza, v Turinu je duhovnik, ki poln gorečnosti dela od jutra do večera: ta bi gotovo potreboval vašo dobroto."

"Ah, ah, razumela sem," je vzkliknila markiza. "To je don Bosko. Toda za don Boska nič."

Teolog Borel je na to čudno odločitev nekaj pripomnil in pri tem omenil knjižico O Božjem usmiljenju.

"Prav, tu imate," je dejala, "200 lir in mu jih dajte, vendar tako, da ne bo vedel, od koga so. Sicer bo kaj narobe." Ko jo je potem teolog Borel zopet obiskal, ga je takoj vprašala o 200 lirah: "Kajti," tako je rekla, "če bi don Bosko vedel, od koga so, bi jih gotovo zavrnil." Po teh besedah sta začela govoriti o don Boskovem delu, in ker se teolog ni hotel vdati markizinemu ocenjevanju, ji je v lepi piemontščini rekel: "Veste, duhovniki ne bodo hodili po nasvete k ženskam." Ta odgovor, ki bi mogel razdražiti kako ošabnico, markize ni ujezil, temveč je mirno spremenila pogovor, kot je bila to njena navada v podobnih okoliščinah. Toda teolog Borel je vedel, da markiza vedno zelo resno jemlje njegove opomine. Ta opis markizinega značaja smo prejeli od teologa samega, obenem pa kaže tudi spretno don Boskovo ravnanje s to tako pomembno osebo.

58.

POGLAVJE

*Študenti katehisti – Nedeljske in večerne šole – Vzgajanje učiteljev –
Bistrost, spomin in srce – Študent in oderuh*

DON BOSKO JE PO SKORAJ dveh letih brezupnega iskanja našel v Pinardijevi hiši sicer skromno pa zanesljivo zatočišče. Predvideval je, da ne bo manjkalo drugih ovir in neprijetnosti, vendar ga to ni motilo, ker je čutil, da ga čuvata Bog in Kraljica neba. Med drugim je začel množiti število katehistov, ker je bilo prvotnih velikodušnih sodelavcev premalo.

Povedali smo že, kako je med tednom hodil v razne šole v mestu in poučeval verouk, tako v šole pri Porti Palazzo kakor v šole pri Sv. Frančišku Paolskem in drugod. Odločil se je, da bo povabil starejše fante izmed teh učencev, da bi ob nedeljah in prazničnih dneh prihajali v Oratorij in mu pomagali katehizirati. V ta namen se je tudi obrnil na ravnatelje in vodje teh šol, da bi mu dali imena najsposobnejših učencev za to vzvišeno nalogo. Nekateri niso hoteli dati dovoljenja za izostanek od prazničnega srečanja, ker jim Oratorij ni bil po volji in zaradi sektaškega svobodnjaštva, ki se je začelo čutiti in je vplivalo tudi na dobre. Drugi pa so privolili. Med temi je bil tudi don Bertoldo, duhovni vodja kolegija pri Porta Nuovi, sedanjem Maksimu d'Azeglio. Bil je don Boskov prijatelj in mu je v vsem zelo rad ustregel. Dobri duhovnik mu je predstavil nekaj študentov retorike, izmed katerih naj navedemo tri: Feliks Pellegrini, ki je postal ugleden inženir, Valerij Anzino, poznejši duhovnik in višji kaplan na dvoru, ter monsinjor, dosmrtni opat kartuzije v Mantovi, in že imenovani Frančišek Picca, pozneje apostolski misijonar in kanonik kapiteljske cerkve v Saviglianu. Omenimo še četrtega, ki je postal plodovit pisatelj, poslanec v parlamentu, brat enega naših velikih prijateljev, ki je postal salezijanec in je med nami umrl, kot umirajo svetniki, potem ko je spodbudil svojo družino, našo družbo in salezijansko kon-

gregacijo z edinstvenimi krepostmi. Ko so fantje prišli, jim je razložil, zakaj jih je poklical, jim govoril, kako se poučuje verouk, o velikem dobrem delu, ki bi ga storili, če bi sprejeli povabilo za Valdocco. Picca in Pellegrini sta bila dolgo časa zelo prizadevna apostola na tem področju. Anzino je prihajal več kot eno leto. Drugi so se kmalu naveličali. Ni se pa utrudil don Bosko, ki je znova in znova po raznih šolah iskal nove mlade apostole, ki so nadomestili tiste, ki so odšli.

Začel je organizirati šole, ki do tedaj zaradi nenehnega spreminjanja kraja Oratorija in dolge voditeljeve bolezni niso mogle prav zaživeti. Od začetka sta se dva razreda zaradi pomanjkanja prostora zbirala v kuhinji in don Boskovi sobi, en razred je imel učilnico v zakristiji, drugi v koru in preostali v kapeli. Ni nam treba posebej poudarjati, da ti kraji niso bili najbolj pripravljeni za ta namen. Kajti učenci, cvet porednežev, so vse poškodovali ali razmetali in glas in vrvež je motil delo. Toda ni šlo drugače. Mati Marjeta je morala prenesti svojo šivalnico iz kuhinje v sobico nad stopnicami. Lahko si predstavljamo, kako sveto potrpežljivost je morala imeti ta sveta žena.

Nekaj mesecev pozneje je don Bosko zasedel sobe, ki jih je dobil na osnovi pogodbe s Pankracijem Soavejem, in tja prenesel pouk verouka. Razrede je oblikoval glede na več ali manj znanja in s tem tudi dosegel večji red in disciplino. Pouk je postal sistematičnejši in uspehi so se izboljšali, povečevalo se je tudi število učencev, ki jih je bilo že prek tristo. Za hitrejši in učinkovitejši napredek je imel don Bosko svoje metode. Eno ali dve nedelji so vsi skupaj ponavljali abecedo in zlogovanje. Nato je vzel Mali katekizem turinske nadškofije in vadal branje, tako da so bili sposobni prebrati dvoje vprašanj in odgovorov, ki so se jih med tednom naučili na pamet. Naslednjo nedeljo so dodali še nekaj vprašanj in odgovorov in tako naprej. Na tak način je dosegel, da jih je nekaj samih bralo in se naučilo v kratkem cel krščanski nauk. To je imelo veliko prednost, ker so tako večji fantje, ki bi sicer morali več mesecev presedeti z manjšimi tovariši, hitreje napredovali in bili sposobni prejeti zakrament spovedi in obhajila.

Nedeljska šola je bila mnogim v veliko korist, vendar ni zadostovala, ker je kar nekaj bolj slabo nadarjenih fantov čez teden pozabilo to, česar so se naučili v nedeljo. Da bi odpravil to oviro in čim bolj pomagal fantom, je don Bosko uvedel vsakdanje večerne šole, ki pa so prenehale delovati, ker teolog Borel in don Cafasso nista privolila, da bi don Bosko kljub svojemu slabemu zdravju sledil željam svojega srca. Te večerne šole so zaradi don Boskove odločnosti in njegove gorečnosti prinesle dva koristna sadova: pripravili so fante, da so prihajali v šolo točno, da so se naučili dobro brati in pisati ter s tem začutili potrebo po izobraževanju, hkrati pa so se izognili mnogim nevarnostim, zlasti ob večerih.

Vedno večje je bilo tudi njihovo znanje verouka, vedno bolj so se usmerjali k Bogu in postajali boljši kristjani, kar je bil glavni cilj njegovih naporov. Tistim, ki so že sami prebrali vprašanja in odgovore, je bilo mogoče uspešneje razložiti verske resnice in jih obenem obvarovati pred nevarnostma krivih naukov in zlorabe svobode, ki sta prihajali z novimi časi. Don Bosko je v ta namen pripravljaj in izvajal akademije ali neke vrste katehetska tekmovanja, da bi jih vedno bolj navduševal verouk. Vadil jih je v postavljanju vprašanj in v odgovorih, jim obljubljal nagrade in imel vedno pri roki spodbude za večje zanimanje in pripravljenost za napor.

Vendar don Bosko sam ni mogel obvladati vsega tega obširnega področja. Pri tem se ni mogel zanašati na duhovnike, ki so mu sicer pomagali v Oratoriju in je njih število zelo naraslo. Zato je don Cafasso navdušil nekaj svojih gojencev, da so hodili tja poučevat katekizem. Med temi je bil tudi don Cresto. Prihajali so točno k verouku in proti večeru ob sončnem zahodu so se morali vrniti v konvikt. Druge je don Bosko srečal v mestu in jih povabil, da so prihajali obdelovat Gospodov vinograd. Tako je pridobil poznejšega uglednega profesorja teologije na univerzi v Turinu kanonika Marenga, ki od takrat ni več zapustil Oratorija. Ti ugledni duhovniki so prihajali na pomoč izmenoma ob nedeljah ter so pridigali, spovedovali, katehizirali odrasle in od časa do časa, ko je bil don Bosko odsoten, tudi maševali. Vendar niso mogli storiti več, ker je bila njihova glavna zaposlitev v mestu. Na tiste redke, ki niso imeli nikakršnih obveznosti, pa ni mogel računati, ker dostikrat niso prišli niti na dogovorjene ure. Največkrat je don Bosku pomagal teolog Borel. Toda on, ki je bil zaposlen s toliko različnimi opravili, ni mogel ostajati pri fantih, saj je njegovo življenje potekalo čisto zunaj tega področja. Da je v času don Boskove bolezni on prevzel vodstvo Oratorija, je zahtevalo nadčloveške napore, ki so zdaleč presejali njegove moči, in nikakor ni moglo trajati vedno.

Kje je torej don Bosko našel toliko učiteljev za toliko razredov in za toliko dečkov? On sam jih je vzgajal in sedaj si oglejmo kako. Med večjimi fanti, ki so prihajali v Oratorij, jih je bilo nekaj izredno nadarjenih, ki so si želeli temeljitejše izobrazbe z namenom, da bi dosegli boljši položaj v družbi. Don Bosko jih je zbral in jih poučeval italijansko, latinsko, francosko in podobne predmete s pogojem, da bodo prihajali v postu poučevat katekizem ter v nedeljski in večerni šoli svoje tovariše. Nekaj izmed njih jih je pripadalo še onim prvim fantom, ki jih je don Bosko zbiral že v konviktu sv. Frančiška Asiškega. Poskus je dobro uspel, čeprav ga je stalo nemalo truda in napora. Mnogi pa, potem ko je zanj izdal veliko denarja za knjige in za pomoč njihovim družinam, niso držali besede. Ti učiteljčki, ki jih je bilo od začetka osem do deset in je njihovo število potem

naraslo, mu niso bili samo v veliko pomoč pri poučevanju dečkov, temveč jim je pozneje uspelo v svetu zasesti ugledna mesta in so postali vplivni v mestu, koristni sebi in drugim. V marsikaterem je odkril posebne lastnosti in odločno voljo za duhovniški poklic, jih posebej poučeval, da so postali odlični duhovniki v službi duš. Zato je začel zbirati v Oratoriju posebno vrsto dijakov, ki še danes za don Boskovo ustanovo pripravlja mojstre, profesorje in asistente za številne njegove zavode v Italiji, Franciji, Španiji, Angliji, Avstriji, Švici, Ameriki, Palestini in Afriki.

V nekem lastnoročno pisanem don Boskovem poročilu iz tistih časov bemo naslednje: "Ne bo vam neljubo, da boste v tem poročilu slišali o prvih učiteljih, na katere mi je ostal neizbrisen spomin v srcu. Med drugimi je to Janez Coriasso, mizarski mojster, Feliks Vergnano, trgovec s trakovi, in Pavel Delfino, danes profesor na tehniški šoli. Tem so se pozneje pridružili Anton in Janez Melanotte, prvi drogerist, drugi pa slaščičar, Feliks in Peter Ferrero, ta posrednik, oni pa stavec, in Janez Piola, mizar in danes lastnik velike delavnice. Tu sta bila tudi Viktor Mogna in Alojz Genta. Tem učiteljčkom so pomagali še nekateri gospodje iz mesta, med njimi stalno Jožef Gagliardi in Jožef Fino, trgovca z drobnim blagom, in zlatar Viktor Ritner." Toliko don Bosko. Kljub temu pa teh učiteljčkov v Oratoriju ni bilo vedno zadosti, bodisi zato, ker je bilo treba mnoge najprej pripraviti za njihovo težko in odgovorno nalogo, bodisi zato, ker mnogi niso bili sposobni držati disciplino in jih je bilo treba zamenjati, bodisi zato, ker so bili ali brez prave volje ali preobčutljivi in so le poredko prihajali poučevat. Z naraščanjem števila razredov je bilo treba poiskati tudi učitelje in prav to je bila ena zelo zahtevnih don Boskovih nalog.

Na tak in podoben način so nedeljske in večerne šole dosegle take uspehe, da so zdaleč prekosile še tako veliko pričakovanje. Potem ko so se iz Malega katekizma naučili pisati in brati, je don Bosko uporabil svoje Zgodbe Svetega pisma in Cerkveno zgodovino in s tem odpravil posebno težavo, ki je bila v tem, da ni bilo učnih priročnikov, primernih razumevanju teh fantov. Korist, ki so jo imeli dečki prav od teh knjig, je pokazala njegovo bistrovidnost, njegovo znanje, njegovo izkušnost v poučevanju in njegov praktični čut za pisanje takih priročnikov. Začel je tudi pouk risanja, računstva in decimalnega merskega sistema. Njegov priročnik s področja poznanja števil, kar je navadno tako zoprno mladim glavam, so sprejeli z navdušenjem in je bil, kakor bomo pokazali, ena največjih zmag teh šol, saj je zadostil ne le razumskim, temveč tudi materialnim potrebam ljudstva. Fantje, ki so se vsega tega naučili, so mu bili hvaležni za njegovo dolgo, naporno in prizadevno delo, ko je sestavljal te knjige.

Bil je zares čudovit prizor, ko si zvečer videl razsvetljena okna Pinardijeve hiše, polne otrok in fantov, in se je zdelo, kakor da bi tukaj kar naprej obhajali kak praznik. V enem razredu si videl fante, kako so stali pred mapami, obešenimi na steno, ali držali v roki knjigo, v drugem so sedeli v klopeh in se vadili v pisanju, medtem ko so drugi bodisi kleče na klopeh v cerkvi ali sede na tleh pisali z velikimi črkami. Od časa do časa se je pri vratih pojavil don Bosko in pogledal, kako poteka pouk v prvem nadstropju, potem je šel v pritličje in pazil, ali so učitelji znali držati red. Povsod so ga ljubeznivo pozdravljali s kimanjem glav in lahnim nasmehom, on pa jih je tiho pozdravljajal z roko in s tem spodbujal k pozornosti in molku. Od časa do časa je pogledal na dvorišče in okoli hiše, potem pa se je vrnil v svojo sobo, ki je tudi služila za šolski razred. Zase je ohranil razlago merskega sistema in je znal z neizmerno potrpežljivostjo spraviti v njihove glavice vse, kar je napisal v svoj priročnik. Šolski bratje so radi prihajali ob večerih v Valdocco in poslušali razlago merskega sistema, se tako izpopolnjevali v metodiki in obenem v hkratnem poučevanju več šolskih oddelkov. Oni, ki so dobro poznali don Boska in njegove spise, so trdili, da se geniji in globoki misleci navadno ne odlikujejo po dobrem spominu, da pa so pri don Bosku šli vštric čudovit spomin, izredna bistrost in dobro srce.

Toda don Bosku ni bil zadosti samo pouk znanja. S teologom Nasijem je bogatil šolo z gregorijanskim in zborovskim polifoničnim petjem in je želel, da bi bil ta pouk stalen. Pri tem mu je izredno pomagal tudi don Mihelangel Chiatellino iz Carignana iz konvikta sv. Frančiška Asiškega, ki je prav v tem času začel prihajati v Oratorij in je celih osem let poučeval glasbo. Dobro je igral na orgle in je pozneje spremljal mlade pevčke v turinskih cerkvah, na jesenskih izletih ter zlasti v Castelnovu in Becchijih za praznik svetega rožnega venca.

Od tega uglednega duhovnika smo zvedeli, kako so katehisti, študenti, učiteljčki in drugi obiskovalci Oratorija v srca mnogih fantov, ki niso prihajali v Oratorij, vnašali ljubezen in zaupanje do don Boska, da so prihajali k njemu ne samo zaradi stvari, ki so se tikale njihove duše, temveč tudi po preproste nasvete in pomoč v težavah, v katere so zabredli po svoji neizkušenosti. Med mnogimi dogodki izberimo naslednjega.

Neki univerzitetni študent se je zadalžil pri nekem Židu. Ni vedel, kako bi se rešil iz zagate, saj ni hotel prositi svojega očeta za denar, ker bi tako prišlo na dan njegovo neredno življenje. Ko je bil v hudi duševni stiski, so mu svetovali, naj gre k don Bosku in ga prosi za svet in pomoč. Šel je. Čeprav ga don Bosko ni poznal, ga je sprejel nadvse ljubeznivo, ga pozorno poslušal in mu svetoval, naj spremeni svoje življenje, ga povabil, da bi se v dobri spovedi spravil z Bogom, ter

poslal po tistega Žida, da bi se z njim pomenil. Hotel se je prepričati, kako velik je dolg, urediti vprašanje obresti v smislu pravičnosti ter tako prepričati, da bi se oče ne znesel nad sinom. Žid je prišel in po uvodnih pozdravih pokazal, kdo je. Don Bosko je takoj videl, da ne bo šlo zlepa. Odločil se je za resen pogovor.

"Vi ste torej upnik tega in tega fanta?"

"Točno."

"Za kakšno vsoto gre?"

"Za toliko."

"Kolikšne obresti zahtevate?"

"Petodstotne."

"Na leto?"

"Na mesec."

Don Bosko je mirno vstal, zapičil svoj pogled v obraz tistega človeka, tako da se je zdelo, da švigajo iz njegovih oči bliski, in mu zažugal: "Pet odstotkov na mesec?" Nato ga je sicer vljudno a odločno prijel za zavihka na suknjiču in ga vprašal: "Pet odstotkov na mesec?" in ga začel počasi potiskati proti vratom sobe; medtem ko je ponavljal isti stavek, je starega oderuha potisnil na prag. Ta je ves trepetal od strahu in se bal, da bi se njegova nepoštenost ne zvedela po mestu, ter ni znal nič odgovoriti. Don Bosko ga je potisnil skozi vrata in jih mirno zaprl. Takoj se je napotil k očetu in mu na pameten način razložil sinovo nerodno početje. Ta je še kar mirno sprejel don Boskovo poročilo. Don Bosko ga je za sina prosil odpuščanja in očetu povedal, kako naj uredi zadevo, da bi odpravil Žida in rešil čast svoje družine. Oče je privolil in plačal dolg. Žid pa, ki je še vedno čutil don Boskov pogled, ni vztrajal pri svojem in je pravičneje računal. Ubogi študent se je spravil z očetom, spremenil svoje življenje in se poboljšal. Don Boskova ljubezen je objela vse, ki so se zatekali k njemu. Šel je skozi deželo in delal dobro.

59.

POGLAVJE

Z medom je mogoče ujeti tudi ose – Brezverni oče – Drevo življenja

KDOR BI MOGEL NAŠTETI VSA duhovna in telesna dobra dela, ki jih je don Bosko v tem času opravil v korist posameznih dečkov, in poznati njihove življenjske zgodbe, bi videl, kako velik je bil dar, ki ga je Bog poklonil človeštvu z Oratorijem sv. Frančiška Saleškega. Naše poročilo nikakor ne bo dalo celovitega vpogleda, ker bo cela vrsta mogoče najbolj čudovitih dogodkov ostala nepoznana. Naj vam podamo prvi primer v potrdilo naše trditve.

Pred vhodnimi vrati na Pinar dijevo posest, sredi prostora, kjer stoji danes kor cerkve Marije Pomočnice, je rasla velika murva. Don Bosko je imel rad to drevo z istim svetim spoštovanjem, kot so stari očaki občudovali hrast v Mambri. Imenoval ga je drevo življenja zaradi pomembnih dogodkov, ki so se zgodili pod njegovimi vejami, zlasti pa zaradi dveh, od katerih se je eden zgodil prav leta 1846 in drugi nekaj pozneje. Opišimo najprej prvega, o katerem nam poroča eden nekdanjih gojencev in nam je vsebino potrdil tudi Jožef Buzzetti.

Bilo je neke nedelje in dečki nedeljskega oratorija so se igrali na dvorišču. Don Bosko se je s teologom Borelom sprehajal ob zidani ograji, govoril z njim in obenem nadzoroval zabavo. Tedaj so se trije fantje, ki so se podili po bližnjem travniku, ob tolikem kričanju z dvorišča ustavili in rekli: "Kaj delajo ti tukaj notri?"

Najpogumnejši je dejal: "Splezal bom po vajinih hrbtih na ta zid in vama potem povedal, kaj bom videl." Rečeno – storjeno. Stopil je k zidu, druga dva pa sta mu pomagala navzgor. Ko je bil na vrhu, se je usedel ter bil ves prevzet od prizora, ki ga je videl pred seboj. Tedaj je enemu padla v glavo neumna misel: "Privoščiva si majhno zabavo. Potisniva ga na drugo stran." "Naprej," je zakričal

drugi, takoj pripravljen za to potegavščino. Zlezal je prvemu na ramena in z močnim sunkom potisnil tovariša čez zid. Nato sta oba smeje se zbežala. Revez zgoraj na zidu tega sunka ni mogel vzdržati in je padel na drugo stran pred teologa Borela in don Boska.

Oba duhovnika sta se ob tem nenadnem dogodku ustrašila in stopila korak nazaj. Ko pa sta videla ubogega dečka, kako se je ves preplašen pobral in jokal ter iskal izhod, skozi katerega bi pobegnil, sta ga vzela v sredo medse. Don Bosko ga je prijel za roko, toda ta se je branil in kričal: "Pustite me, da grem! Pustite me, da grem!"

"Kam pa hočeš iti? Poslušaj vendar besedo! Zakaj se vedeš tako?"

"Ker me hočete preteptsti. Ker me hočete spraviti v ječo."

"Kaj še. Česa se pa bojiš? Ali ne vidiš, da si pri prijateljih? Počakaj trenutek in ostani z nama."

"Toda jaz hočem stran, ker nočem biti z duhovniki. Moj oče pravi, da so duhovniki ..."

"Kaj še, dragi moj. Ne verjemi takim neumnostim. Ali vidiš vse te fante, ki so prijatelji duhovnikov, kako so zadovoljni? Vprašaj jih malo, ali ne ravnamo lepo z njimi. Jaz od njih ne pričakujem nič drugega, kot da so pridni in vedno veseli."

Tedaj se je približalo več dečkov in so poslušali ta pogovor. Nekateri izmed njih, ki so ga poznali, so ga poklicali po imenu, tako da se je malo pomiril.

"Še nisi bil nikdar pri krščanskem nauku?" je don Bosko nadaljeval v šali.

"Ne. Prav zato hočem oditi, ker vem, če bom ostal, me boste odpeljali h katekizmu."

"Pa bi mogoče poslušal kako lepo zgodbo?"

"Nič nočem."

"Škoda. Toda povej mi, koliko si star."

"Štirinajst. Toda pustite me oditi!" Zaletel se je v eno stran in hotel oditi.

"Še eno vprašanje. Pri prvem obhajilu si že bil?"

"Ne."

"In pri maši si bil že kdaj?"

"Mašo je treba prepustiti duhovnikom in norcem. Poleg tega pa, če bi šel, bi me moj oče pretepel."

"Ubožec," je tedaj vzkliknil don Bosko in se obrnil k teologu Borelu. "To je prava skrivnost. Ta fant je izgubljen za vedno, če ga sedaj ne uspemo spraviti na pravo pot."

Malo je pomislil in se nato znova obrnil k fantu, ki se je nehal jokati in zopet pokazal svoje divje razpoloženje. Rekel je: "Bi ti ugajalo prihajati sem in se igrati z drugimi tovariši?"

"Da. Samo s pogojem, da mi ne bi bilo treba iti v cerkev in postati plesniv in neumen."

"Poslušaj, povej mi, se ti tile dečki tukaj okoli zdijo plesnivi? Ali ne vidiš, kako so gibčni in kako brez vsake težave skačejo in se gibljejo?"

Fant je opazoval ta val dečkov, ki so se pehali z enega konca na drugega. Nekateri so ga bodisi s kretnjami bodisi z besedami vabili k igri. On pa je sam od sebe odgovarjal: "Saj bi šel."

"Potem pa pojdi in igray z njimi," je dejal don Bosko.

Ni si dal dvakrat reči in v dveh treh skokih je bil sredi med njimi in tekal od enega konca dvorišča do drugega, vse dokler ni bilo dano znamenje za vstop v cerkev. Ob glasu zvonca je takoj pustil igro in v teku zapustil dvorišče. Don Bosko, ki je bil tam in mu je vedno sledil s pogledom, mu je dejal: "Kam pa greš? Ali ne bi tudi ti z drugimi prišel za trenutek v cerkev?"

"Oh," je fant obotavljaše odgovoril, "mudi se mi. Moram iti domov. Potem moram še iti nekam drugam, kjer me čakajo. Bom prišel prihodnjo nedeljo."

"No, prav. Se bova spet videla. Pridi, te bom čakal." In don Bosko mu je dal majhno darilce, ki ga je deček z veseljem sprejel.

Tretjo nedeljo je bil točen za zabavo, in čeprav se je malo kujal, ko je bilo treba iti v cerkev, je vendar ostal nekaj časa. Sredi pridige teologa Borela pa se je dvignil in šel ven. Don Bosko ga je popeljal vse do vrat in mu rekel: "Za naslednji praznik pridi brez kakšnih drugih obveznosti, tako boš mogel ostati z nami ves popoldan."

Don Boskovi dobroti je končno uspelo, da je fant, če je le mogel, prišel tako dopoldne kakor popoldne k pobožnostim v cerkvi. V nekaj tednih je porednež spremenil miselnost in vedenje. Ko je don Bosko zaznal navezanost in zaupanje, ki ju je položil vanj, je ob pravem trenutku, ki ga je on znal mojstrsko izbrati, fanta poklical k sebi in med sprehajanjem sem in tja zaupno dejal: "Pridi in me obišči kak dan v koru. Saj veš, kje. Tam blizu spovednice. Boš videl, da ti bom povedal marsikaj zelo zanimivega. Boš prišel? Reci mi, da boš prišel. Boš zares prišel?"

"Seveda bom prišel," je fant odločno odgovoril. In zares je, dobro poučen kmalu opravil svojo prvo spoved in prvo obhajilo.

V tistem in poznejših letih so se pogosto ponavljali takšni prizori, ko je don Bosko s svojo potrpežljivo in preudarno ljubeznijo premagal toliko upornih, rekel bi celo divjih src, jih spravil z Bogom in jih tako osrečil. Toda to, kar je še bolj občudovanja vredno, je vztrajnost, s katero so ti mladi spreobrnjenci znali ostati na pravi poti.

Oče tega fanta je bil rezbar z dobro vpeljano delavnico. Bil je do skrajnosti hudoben, brez vere, pustil je sinu, da je delal vse mogoče hudobije, grdo govoril, preklinjal in dostikrat delal v nedeljo dopoldne. Ker se je po kosilu spravil v krčmo in tam navadno ostal do poznega večera, se sploh ni zavedel, kako zelo se je njegov sin spremenil. Fant si mu ni upal povedati, da je bil pri prvem obhajilu, povedali so mu fantje iz okolice, da hodi v Oratorij. Ko je oče slišal to novico, je pobesnel in kričal: "Gorje ti, če boš samo enkrat prestopil prag tiste hiše! Nočem imeti nikakršnega opravka s temi duhovniki. Prepovedujem ti najstrožje, da bi še kdaj šel tja."

Sin, ki je dobro poznal, kakšnega nasilja je bil zmožen njegov oče, mu je v strahu odgovoril: "Toda oče, kaj naj počnem celo nedeljo? Da bi bil ves dan doma, je predolgočasno. Če pa grem v Oratorij, se tam zabavam in preživim lep dan."

"Rekel sem, da nočem, da greš tja," mu je segel v besedo ta nečloveški stvar. "Tako naj bo in pri moji duši ..." tukaj je sledila huda kletvica.

"Prav, bom pa ubogal," je sklenil ubogi fant, ki se je odločil, da ne bo več šel s starimi tovariši, in se je zato obsodil na življenje samotarja.

Ko je prišla nedelja, je rekel očetu: "Ker nočete, da grem k don Bosku, bom šel na sprehod." In se je odpravil v smeri proti Oratoriju, kjer je za trenutek stopil k don Bosku in mu zaupal svoje težave. Don Bosko ga je spodbujal: "Kar pridi. To je v prid tvoji duši. Nikakor se nisi zlagal, ko si povedal, da greš na sprehod. Bodi prepričan, da ti bo Božja mati Marija pomagala." Fant se je podvizal in se vrnil domov. Ko so ga vprašali, kje je bil, je odgovoril, da na sprehodu.

Tako je nadaljeval dve nedelji, ko je hudi duh, ne ve se na kakšen način, tistemu nečloveškemu očetu šepnil na uho, da njegov sin hodi v Oratorij. Ko se je fant vrnil z nekega opravka, ga je divje zgrabil za roko in kričal: "Ali ti nisem strogo prepovedal mešati se s tistimi razbojniki, ki se zbirajo okoli don Boska? Če boš še kdaj šel, ti bom nekega dne razbil butico. Take stvari vas je učil don Bosko! To je prav vredno njega. Učiti otroke, da ne ubogajo svojih staršev. Toda videl boš, da se nihče ne bo nekaznovan norčeval iz mene." In ta "vzorni oče", ki je bil tako ljubosumen na svojo avtoriteto, se je vrnil v delavnico k svojemu delu, za njim pa sin, ki je moral še naprej poslušati njegovo zmerjanje.

Fant, ki je nihal med očetovimi grožnjami in željo, da bi se srečal z don Boskom, je bil v hudi stiski. Preživljal je težke dni. Prišel je sobotni popoldan in fant skoraj celo noč ni zatisknil očesa. Mislil je na svoje nove prijatelje, ki so se zabavali na dvorišču Oratorija, medtem ko je on moral biti daleč od njih. Mislil je na spoved, na obhajilo, ki ju ni mogel prejeti. Mislil je na očeta in mislil je na don Boska in se topil v solzah. Tedaj se je okreplil v molitvi, in ker mu oče ni

naložil nobenega dela, je zjutraj kljub velikemu mrazu zaradi že pozne jeseni, ne da bi ga kdo videl, šel v Oratorij in prejel svete zakramente. Ves zadovoljen se je vrnil domov in popoldne zopet odšel v Oratorij. Ko se je proti večeru vračal domov, je bil oče ves pijan. Držal je v roki sekiro in kričal: "Ah, si bil spet pri don Bosku?"

Fant se je prestrašil, zbežal, kolikor so ga nesle noge, oče pa s sekiro za njim, za njim pa žena, ki ga je skušala pomiriti in mu vzeti sekiro iz rok. Možakar je kričal: "Te bom že dobil in te ubil, četudi se boš skrila v don Boskovo naročje." Ker pa je bil oče že v letih, ni mogel tekmovali s svojim štirinajstletnim sinom. Ko je pritekel v Oratorij, je našel vrata zaprta. Malo je pomišljal, potem pa potrkal, vendar ni upal klicati iz strahu, da bi se izdal. In že so se zaslišali hitri koraki njegovih staršev. V tej stiski se je ozrl okoli. Zagledal je murvo, splezal nanjo in se skrila med vejami. Skoraj si ni upal dihati; kot hudodelec, ki se boji, da bi ga odkrili. Ni bilo več listja, ki bi ga zakrilo, in mesec je začel osvetljevati meglo, ki je počasi izginjala. Komaj se je za silo namestil na drevesu, že sta prisopihala oba starša in ga iskala pri don Bosku. Šla sta pod murvo naravnost proti vratom in začela s tako silo udarjati po njih, da se je zdelo, kot da bi jih hotela vreči s tečajev. Mati Marjeta, ki je ob prihodu dečka pogledala skozi okno in videla, kako je splezal na drevo, in je sedaj slišala silno udrihanje po vratih, je takoj razumela, za kaj gre. Šla je k don Bosku, da bi ga o vsem obvestila. On je takoj dal odpreti vrata, da se ne bi starša predolgo zadrževala pod murvo in tako mogoče odkrila sinovo skrivališče. Toda tisti moški in ženska sta že planila v don Boskovo sobo in preteč kričala: "Kje je najin sin?"

Don Bosko je odločno odgovoril: "Vašega sina ni tukaj."

"Seveda je in našel ga bom," je bruhal iz sebe divji oče. Začel je iskati po sobi, odpiral vrata omar, pogledal pod posteljo in od časa do časa ponavljal: "Pa vendar mora kje biti."

"Toda oprostite, gospod, bodite tako prijazni in mi povejte, kako se pišete," je dejal don Bosko.

"Nikakor ni treba, da bi vam jaz povedal svoje ime; gotovo ga dobro poznate. Jaz hočem vedeti, kje je moj sin." Ko je to govoril, je hotel stopiti v druge sobe."

Tedaj je don Bosko z mirnim pa odločnim glasom dejal: "Gospod, rekel sem vam, da ga ni tukaj. Pa tudi če bi bil, nimate pravice vstopati v stanovanje drugih ljudi. To je moja hiša in tukaj ukazujem jaz. Pojdite torej po svojih opravkih, sicer bomo poskrbeli, da vas bodo drugi spravili ven."

"Prav. Bom šel pa na kvesturo," je dejal še bolj razdivjan oče, "in bom storil vse, da ga dobim iz krempljev duhovnikov."

"Kar pojdite na policijo," je dodal don Bosko, "a vedite, da bom šel tudi jaz in bom znal razkrinkati vaše kreposti in čuda. In če so na tem svetu še sodišča in zakoni, boste kmalu čutili njihovo težo in strogost." Ob tem odločnem don Boskovem nastopu sta tista dva človeka, ki nista imela najbolj čiste vesti, tiho in pohlevno odšla in se nista več pokazala."

In kaj se je zgodilo z našim fantom? Ko sta oba zasledovalca odšla, je don Bosko s svojo materjo, Jožefom Buzettijem in nekaterimi fanti, ki še niso odšli domov, stopil k murvi in so začeli klicati in vabiti dečka, da bi splezal dol. Pa je bilo vse zaman, kajti deček ni dajal več nikakršnega znamenja življenja. Ko so ob svitu lune bolj natančno pogledali, so videli, da je zvit v klopčič visel ne nekaj vejah. Don Bosko ga je še bolj glasno poklical: "Pridi dol, dragi moj, nikogar več ni, ki bi ti hotel storiti kaj hudega, in četudi bi se vrnili, te bomo branili za vsako ceno." Vendar so bile njegove besede zaman. Tedaj se je vseh polastil strah, da se je dečku mogoče pripetilo kaj hudega. Prinesli so lestev in don Bosko je ves v skrbeh splezal na drevo in se približal dečku. Videl je, da se ves otrpel brez zavesti trdno oklepa drevesa. Previdno se ga je dotaknil, ga stresel in poklical po imenu. Tedaj se je deček zbudil iz omrtvelosti in v strahu, da ga ima v krempljih oče, začel kričati, gristi in se otepati in le za las je manjkalo, da nista oba padla na tla. Tedaj se je don Bosko dobro oprijel ene veje, z drugo pa je prijel dečka in mu prigovarjal: "Ne boj se, dragi moj. Jaz sem don Bosko. Saj vidiš duhovniško obleko. Poglej mi v obraz in se pomiri. Ne grizi me, ker me boli." Toliko mu je prigovarjal in tako milo je ravnal z njim, da je deček prišel k sebi in se pomiril. Ko se je docela zbistril in globoko vzdihnil, je z don Boskovo pomočjo splezal z drevesa, ki mu zaradi vsega tega brez pretiravanja lahko rečemo drevo življenja. Ko so ga pripeljali v hišo, je dobra mati Marjeta, ki je bila vsa iz sebe od skrbi, zakurila, pripravila dobro mineštro in ležišče za tisto noč. Drugi dan ga je don Bosko, da bi ga rešil besa njegovega očeta, odvedel iz Turina in ga izročil poštenemu mojstru v uk. Ostal je goreč kristjan, se izpopolnil v svoji obrti, se pozneje vrnil v Turin in na stara leta s pravo krščansko ljubeznijo skrbel za svoje tako malo ljubeznive starše.

60.

POGLAVJE

*Prvi zvon v Oratoriju – Prikazovanje Marije Device v La Salette –
Prva peta maša v Valdoccu na božični večer*

BLIŽAL SE JE KONEC LETA 1846 in mesec december je bil poln pomembnih dogodkov. Teolog Janez Vola je Oratoriju daroval skoraj 22 kg težek zvon in plačal zanj 88,5 lir. Da ga je postavil na vrh zida na zahodni strani, je dal don Bosko zgraditi dve stebrišči, ki sta nosili prečen tram s križem na vrhu. Teolog Borel je napisal na nadškofijo prošnjo, ki priča tudi o velikem uspehu don Boskovih apostolskih naporov, pa tudi njegovih sodelavcev:

Nadvse spoštovani gospod nadškof!

Duhovniki, ki se trudijo za verski pouk dečkov v Oratoriju sv. Frančiška Saleškega, ki je bil pred kratkim odprt in blagoslovljen z odobritvijo vaše ekscelence v Valdoccu v župniji svetega Simona in Juda, so zaradi velikega števila dečkov, ki dobivajo tukaj versko izobrazbo, in v želji, da bi jih še bolj spodbudili k dobremu, priskrbeli zvon in dali zgraditi zvonik, in ponižno prosijo, da bi dobili dovoljenje za blagoslovitev zvona in da bi v ta namen pooblastili velečastitega gospoda teologa Janeza Volo mlajšega.

V upanju na uslišano prošnjo se za vse druge podpisuje

duh. JANEZ BOREL.

Ko je mons. Fransoni prejel prvo prošnjo z dne 12. novembra 1846, je pooblastil za blagoslovitev velečastitega gospoda don Avgušтина Gattina, župnika omenjene župnije. Ker pa se ta zaradi dodatnih obveznosti ni mogel odzvati, je bil dne 14. novembra za to pooblaščen teolog Janez Vola.

Don Bosko, ki ni izpustil nobene priložnosti, da bi spodbudil svoje fante k večji verski gorečnosti, je prikazal pomen dejanja, pri katerem bodo navzoči. Ra-

zložil jim je pomen svetih obredov, ki terjajo, da škof z blagoslovljeno vodo krsti zvon. Seveda ni pozabil priporočiti, da bi se na ta sveti obred pripravili z dobro spovedjo in gorečim obhajilom. Na prvo nedeljo po svoji pooblastitvi je teolog Vola blagoslovil svoj zvon. Dviganje zvona v zvonik in zlasti še srebrni glas, ki se je začel razlegati po vsej okolici, je spremljalo veliko navdušenje fantov.

Od te nedelje je zvon vabil fante iz bližnjih hiš in krajev tako učinkovito, rekel bi celo enako močno kot kaka pridiga. Matere so pogosto zagotavljale: "Ob zvoku tega zvona na predvečer praznika ne morejo več vzdržati in hočejo najlepšo obleko in se naslednjega dne zgodaj dvignejo iz postelje z besedami: Danes moramo prejeti sveto obhajilo.

Tako se je prvič zvonilo na praznik Marije Brezmadežne, ki je bila tudi znamenovana s prikazovanjem Matere Božje v La Salette v Franciji. To je bila ena najbolj priljubljenih don Boskovih tem in jo je ponavljal sto in stokrat ne samo z namenom, da bi v dečkih vzbudil občutje za nadnaravno in za zaupanje ter ljubezen do matere Božje Marije, temveč tudi zato, da je vzbudil sovraštvo do treh grehov: preklinjanja, nespoštovanja prazničnih dni in uživanja mesa ob prepovedanih dneh. Temu dogodku je pripisoval tako velik pomen, da ga je v večjem časovnem razmiku opisal v dveh knjižicah in več kot 30 tisoč izvodih. Zato bomo dogodek na kratko povzeli in ga pripovedovali z njegovimi besedami. Mogoče se bo to komu zdelo odveč, vendar ni tako. Med brezštevilnimi čudežnimi dogodki, ki so se v teku stoletij zgodili po Marijini priprošnji in o katerih je don Bosko pripovedoval svojim dečkom ter o tem hranimo zapisane spomine, bomo izbrali predvsem tiste, ki so se zgodili v času življenja našega svetega ustanovnika. Tako bomo lahko občudovali javno Marijino delovanje v katoliški Cerkvi in istočasno njeno skrivnostno pa zato nič manj učinkovito delovanje za zveličanje duš pri ustanovitvi Družbe sv. Frančiška Saleškega. Prav tako se je po 1846 letu zanimal za Božje delovanje v otrocih, ki se jim je prikazala presveta Devica Marija z namenom, da jim pokaže svojo posebno ljubezen in naklonjenost.

In sedaj k samemu prikazovanju.

Nedaleč od gole, strme in samotne gore La Salette, kjer so komaj štiri mesece na leto bili pastirji s svojimi čredami, sta živela 11-letni Maksimin in 15-letna Melanija. Bila sta otroka revnih, neizobraženih in neolikanih staršev. Čuvala sta živino. Maksimin ni znal moliti drugega kot očenaš in zdravamarijo, Melanija pa nekaj več, vendar premalo, da bi jo pustili k svetemu obhajilu. Dne 18. septembra 1846 sta se po naključju znašla skupaj pri studencu, kamor sta pripeljala napajat svoje krave.

Ko sta se zvečer tistega dne odpravljala v dolino, da bi odgnala živino domov, je Melanija dejala Maksiminu: "Kateri od naju bo jutri prvi prišel v planino?" Naslednjega dne, v soboto 19. septembra, sta zjutraj skupaj gnala vsak štiri krave in eno kozo v planino. Dan je bil lep in jasen in sonce je čudovito sijalo. Ko sta proti poldnevu zaslišala zvoniti angel Gospodov, sta opravila molitev in se pokrižala, nato sta vzela svojo hrano in šla jest ob potoček, ki je tekel na levi strani potoka, v katerega je izlival svojo bistro vodo. Po končanem kosilu sta zvila svoji vrečki, prestopila potoček in se odpravila v senco. Proti navadi sta vsak pod svojim drevesom zaspala.

Melanija se je ob pol dveh prva zbudila, se ozrla okoli, in ko ni nikjer videla krav, poklicala Maksimina in dejala: "Pojdiva poiskat najine krave." Prebredla sta potoček, in ko sta naredila kakih petnajst korakov, sta na nasprotni strani zagledala svojo čredico, kako mirno počiva in prežvekuje. Tedaj se je Melanija vrnila navzdol, toda še preden je prišla do potočka, je zagledala nekakšen sončni sij, le da veliko bolj svetel kot po navadi in v različnih barvah. Poklicala je Maksimina in mu rekla: "Pridi, hitro pridi, da boš videl tam spodaj sij." Maksimin je takoj pritekkel in vprašal: "Kje je ta sij?" Melanija, obrnjena k majhnemu studenčku, mu je s prstom pokazala. Ko je Maksimin uzrl sij, se je ustavil. Sredi tistega sija sta jasno zagledala neko Gospo, ki je sedela na kupu kamenja in si z rokami zakrivala obraz. Nosila je čevlje, ozaljšane z vrtnicami različnih barv, nogavice in predpasnik rumene barve, z biseri okrašeno belo obleko, z vrtnicami okrašen bel robec okoli vratu in na glavi avbo, ki se je v obliki mitre sklanjala naprej in nosila lep venec iz vrtnic. Okoli vratu je imela obešeno verižico s križem, ki je na prečnem drogu na desni strani nosil klešče, na levem pa kladivo.

Melanija je vsa prestrašena spustila svojo palico. Čez nekaj časa je Gospa spustila roki in odkrila svoj blesteči obraz, ki se ga dolgo nista mogla nagledati. Nato je vstala, prekrižala roke in rekla pastirčkoma: "Pridita bliže, otroka moja, ne bojta se. Prišla sem, da vam naznanim pomembno novico." Tedaj sta Melanija in Maksimin prekoračila potoček in ona se je približala kraju, kjer sta prej počivala. Stopila je med pastirčka in še vedno s solzami na prelepem obrazu dejala: "Če se moje ljudstvo ne bo hotelo podvreči, bom prisiljena, da bo mojemu Sinu roka svobodno padla. Ta roka je tako močna, tako težka, da je ne morem ovirati. Že dolgo časa trpim za vas. Če hočem, da me moj Sin ne zapusti, ga moram nenehno prositi. In vi vsi skupaj se tega niti ne zavedate. Vi lahko pridno molite, vendar ne boste mogli nikoli poplačati skrbi, ki sem jo imela z vami. Dala sem vam šest dni, da delate, in sem si prihranila sedmega, a mi ga nočete dati. To je vzrok, zaradi katerega je roka mojega Sina tako težka. Če vam krompir gnije, je

to zaradi vaše krivde. To sem vam že lansko leto povedala, vendar se za to niste zmenili, in ko je vaš krompir gnil, ste preklinjali ime mojega Sina. Še naprej bo gnil in letos za božič ga ne boste več imeli. Če imate pšenico, je ne sejte, ker bodo vse, kar boste posejali, pojedli črvi, in kar bo zraslo, se bo ob mlačvi spremenilo v prah. Umrljivost otrok pod sedmim letom se bo stopnjevala. Prišlo bo do velike lakote. Orehi bodo piškavi in grozdje bo zgnilo."¹⁸

Od tega trenutka Gospa ni več govorila; premikala je ustnice, vendar glasu ni bilo slišati. Pastirčka pa sta vsak zase dobila sporočilo skrivnosti, ki si je nista smela povedati niti med seboj niti komu drugemu. Nato je Gospa zopet začela razločno govoriti. Rekla je: "Toda če se bodo ljudje spreobrnili, se bodo skale in kamenje spremenili v kupe pšenice in krompir bo sam od sebe rasel v zemlji."

Nato je vprašala pastirčka: "In kako vidva opravljata svoje molitve? Dobro?" "Ne najbolje," sta odgovorila.

"Oh, draga otroka, morata jih dobro opravljati, zjutraj in zvečer. Če se vama mudi, zmolita vsak en očenaš in eno zdravamarijo. In če imata čas, še kaj več."

Nato je kot v očitek nadaljevala: "K maši prihaja samo nekaj starih ženic, druge delajo celo poletje tudi ob nedeljah. Fantje pa pozimi, ko ne vedo, kaj bi počeli, gredo k maši, da se norčujejo iz vere. Posta ne spoštujejo, hodijo v mešnice po meso in kuhajo, kakor da bi bilo za pse."

Nato se je obrnila k Maksiminu: "Ali nisi videl, otrok moj, plesnive pšenice?"

"Ne, Gospa," je odvrnil deček.

"Pa vendar si moral videti plesnivo pšenico, ko si bil s svojim očetom v krajih Coina. Gospodar njive je rekel tvojemu očetu, naj si ogleda njegovo plesnivo pšenico. In oba sta šla. Vzela sta v roke nekaj klasov, ki so se, ko sta se jih dotaknila, spremenili v prah. Nato sta se vrnila. Ko sta bila na pol poti od Corpsa, ti je tvoj oče dal kos kruha in ti rekel: "Vzemi, sinko moj, jej še kruh tega leta, ker ne vem, kdo ga bo še mogel jesti prihodnje leto, če se bo pšenica tako kvarila."

Maksim in je odgovoril: "Oh, da, Gospa, sedaj se spominjam. Prej mi ni prišlo na misel."

Potem je tista Gospa dejala: "Prav, otroka moja, kar sem povedala vama, bosta povedala vsemu mojemu ljudstvu."

Nato je prestopila potoček, naredila še nekaj korakov, in ne da bi se obrnila, ponovila pastirčkoma: "Prav, otroka moja, kar sem povedala vama, bosta sporočila vsemu mojemu ljudstvu."

¹⁸ Vse te napovedi so se uresničile. Po celi Evropi je brezcvetnost trte od 1849 do 1874 povzročila velikansko škodo.

Potem se je povzpela do kraja, od koder sta Maksimin in Melanija šla iskat svoji čredi. Šla sta za njo. Ona je hodila po travi, vendar so se njene noge samo dotikale vrha trave. Melanija je stopala pred njo in Maksimin je hodil ob njej. Tedaj se je lepa Gospa dvignila kak meter od tal in ostala kratek trenutek tako v zraku. Melanija jo je vsa prevzeta opazovala. Gospa je pogledala proti nebu in potem na zemljo. Nato ni bilo več videti glave, potem ne rok in na koncu je ostal v zraku samo še sij, ki je prav tako počasi izginil.

Ko si je Melanija opomogla od začudenja, je dejala Maksiminu: "Ali je mogoče to kakšna velika svetnica?"

In Maksimin: "O, če bi vedela, da je velika svetnica, bi jo prosila, da bi naju vzela s seboj."

"Morda pa je še tu?"

Tako je Maksimin skočil, da bi z roko dosegel sij, ki še ni popolnoma izginil. Pastirčka sta pozorno opazovala okolico, da bi jo mogoče le videla, in Melanija je vzkliknila: "Noče se nama pokazati, da ne bova vedela, kam je odšla."

Ker je sonce že začelo zahajati, sta odgnala krave domov. Ko sta se vrnila, sta staršem in domačim pripovedovala o čudovitih stvareh, ki sta jih videla in slišala, in povedala, da jima je Gospa zaupala skrivnost, ki je ne smeta nikomur povedati. Vsak si lahko misli, kako je to, ko otroci ne znajo molčati. Vendar nista izgovorila niti besedice več. Ko sta se drugega dne vrnila v planino in se ustavila pri posušenem studencu, ob katerem je sedela Gospa in ki ni dajal vode, razen po zelo obilnem dežju, sta videla, da sedaj curlja voda ter čista in sveža brez prenehanja teče v potoček. Novica o Marijinem prikazanju se je kmalu raznesla okoli, začeli so prihajati romarji in cele pokrajine so se spreobrnilo.

Da ne bomo prekinili naše pripovedi, naj povemo, da je studenec še naprej dajal obilico vode, da je Bog obilno delil duhovne darove in da je ob prvi obletnici prikazanja 70.000 romarjev zasedlo prostor, ki ga je blagoslovila presveta Devica Marija in kjer se sedaj dviga mogočno svetišče z prostornim zavetiščem. Cerkvena oblast je celi dve leti raziskovala dogodek, spraševala ločeno oba otroka, dostikrat po šest ali sedem ur zaporedoma, z namenom, da bi ju zmedli in spravili v protislovje, vendar brez uspeha, ker so bile njune izpovedi stalno iste in celo dobesedno enake. Kar se tiče skrivnosti, o kateri tudi ona med seboj nista nikdar govorila, jima je ni bilo mogoče iztrgati iz ust, čeprav ju je v teku dvajsetih let stotine in stotine oseb prosilo, rotilo, jima pretilo, ju sramotilo in ju skušalo pridobiti z darovi in obljubami. Leta 1851, ko sta se naučila brati in pisati, jima je škof v Grenoblu ukazal, da naj skrivnost pisno razodeneta papežu. Ubogala sta. Napisala sta pismi, ki so ju zapečatili pred pričami in poslali papežu. Ko je Pij IX. prebral pismi, je ves

ganjen vzkliknil: "Gre za kazni, ki grozijo Franciji. Vendar ni samo ona kriva, prav tako zaslužijo kazen Nemčija, Italija, cela Evropa. Silno se bojim verske brezbrinosti in človeškega ozira." In ni izdal več. Tako pripoveduje don Bosko.

Ne moremo si predstavljati neizmerne duhovne koristi, ki so jo imeli fantje v Oratoriju od teh pripovedi in ust duhovnika, ki jim je govoril o Mariji, kakor da bi jo gledal in jo znal prepričljivo in slikovito opisati. Fantje, ki niso nič vedeli o don Boskovih sanjah, so toliko in tolikokrat vsi navdušeni vzkliknili od radosti in vsi prevzeti od sreče zapeli Mi smo Marijini sinovi.

Praznik Marijinega brezmadežnega spočetja je bil priprava na božič. Don Bosko je globoko veroval v skrivnosti odrešenja naše svete vere. Zato je v želji, da bi s čim močnejšim vzgibom svojega srca mogel izraziti svojo pobožno vdanost skrivnosti Božjega učlovečenja in jo čim bolj razširil med ljudmi, prosil Sveti sedež, da bi smel na božični večer pri polnočnici v oratorijski kapeli podeliti fantom obhajilo. Pij IX. mu je dal dovoljenje za tri leta. Potem ko je fantom oznanil veselo novico, je sam pripravil oziroma dal pripraviti svojim pevcem božično mašo in nekaj božičnih pesmi, ki jih je sam uglasbil v čast detetu Jezusu, in dal čim lepše okrasiti kapelo. Poleg fantov je tudi veliko drugih ljudi začelo opravljati božično devetdnevnicu. Monsinjur nadškof mu je dal dovoljenje, da lahko podeli blagoslov z Najsvetejšim vsakokrat, ko bi to želel. In samo za take priložnosti je lahko hranil v tabernaklju Najsvetejše.

Ker je don Bosko znal vzbuditi v srcih svojih dečkov veliko ljubezen do Božjega deteta, se je slovesnosti udeležilo veliko ljudi. Ker je bil on sam duhovnik, je vse večere spovedoval tiste, ki so hoteli prejeti sv. obhajilo. Zjutraj je zgodaj prihajal v cerkev, da so imeli priložnost za spoved tudi rokodelci, ki so morali na delo. Po spovedovanju je daroval sveto mašo in delil sv. obhajilo, potem je imel pridigo, nato so prebrali prerokbe, nekateri katehisti, ki jih je za to posebej pripravil, so peli in končno sklenili z blagoslovom z Najsvetejšim.

Na božični večer je do 11. ure spovedoval, nato je pel polnočnico, delil sveto obhajilo več stotim ljudem in bil ves vesel, tako da so ga slišali vzklikniti: "Kakšno zadoščenje! Zdi se mi, da sem v nebesih." Po končani slovesnosti je razdelil dečkom majhen prigrizek in jih poslal domov počivat.

Po nekaj urah spanja se je vrnil v cerkev in čakal na veliko skupino fantov, ki se niso mogli udeležiti polnočnice, jih spovedal, daroval še dve maši, delil sveto obhajilo in potem opravil vse dejavnosti drugih prazničnih dni.

Tako so več let zaporedoma obhajali božično devetdnevnicu in božični praznik, dokler don Bosko ni imel drugih duhovnikov, ki so opravili to nalogo.

Toda ta božični praznik je ostal vsem neizbrisno v spominu, ker je pomenil dokončno posest Pinardijeve hiše, ker je bilo zadoščeno vsem potrebam za redno delovanje Oratorija in ker je bil potrditev obljub vseh prihodnjih stavb, ki naj bi jih po Božji dobroti postavili na tem zemljišču. Ko je don Bosko na ta dan opravljajal brevir in mislil na svoje prihodnje načrte, je z vsem srcem vzdihnil: "Spominjamo se, o Bog, tvoje milosrčnosti sredi tvojega templja. Kakor tvoje ime, o Bog, tako tvoja hvala sega do koncev zemlje. Tvoja desnica je polna pravičnosti" (Ps 48,10–11).

KAZALO

DRUGEGA ZVEZKA

PREDGOVOR	6
1. POGLAVJE	8
<i>Zgodovinski položaj Piemonta v letu 1841 – Karel Albert in njegovo prizadevanje – Zarota sekt</i>	
2. POGLAVJE	17
<i>Don Bosko se vrže v izpolnjevanje svetega poslanstva in najde v tem zadoščenje – Kdor dobro dela, žanje dobre sadove – Marijine pilule – Don Boskova molitev in blagoslov – Njegova živa vera – Evangeljski sveti – Zatajevanje</i>	
3. POGLAVJE	24
<i>Obvezni obiski – Nekdanji učitelj don Lacqua – Dogodivščina svoje vrste – Don Boskova značilnost – Don Karel Palazzolo – Posebne vrste študij</i>	
4. POGLAVJE	30
<i>Različne možnosti za zaposlitev – Nasvet don Cafassa – Cerkevni konvikt v Turinu – Don Bosko se napoti v Turin – Don Bosko se prepusti Božji previdnosti – Sredstva Božje previdnosti</i>	
5. POGLAVJE	37
<i>Sprejem v konvikt – Skupno življenje – Teolog Guala in don Cafasso – Posneman zgled</i>	
6. POGLAVJE	41
<i>Usmiljenja vreden položaj zapuščenih dečkov – Don Bosko v ječah – Pomoč revežem – Zadnja podoba človeške revščine – Prerokba častiljivega Cottolenga</i>	

7. POGLAVJE 48
Prvi don Boskovi stiki s turinsko mladino – Načrt in zamisel prazničnih oratorijev – Delovanje Božje previdnosti – Jernej Garelli, vogelni kamen velike stavbe – Tovariši, ki pridejo z njim – Don Boskovo poslanstvo
8. POGLAVJE 55
Še druga zasluga cerkvenega konvikta – Konference iz moralne teologije – Praktična korist – Pravila cerkvenega govorništva – Don Boskov napredek v tem študiju – Njegova ljubezen do čistosti – Zatajevanje – Razdeljevanje darov revežem
9. POGLAVJE 62
Prva pesem Mariji na čast – Način dela v Oratoriju – Prvi don Boskovi dobrotniki – Izleti po mestu – Obiski pri delodajalcih – 'Živel don Bosko' in ploskanje – Previdni popravki – Zavrtni kritik
10. POGLAVJE 67
Šegavosti iz konvikta – Don Boskovo najbolj priljubljeno razvedrilo – Iznajdljiva don Cafassova dobrota v ječah – Don Bosko poučuje krščanski nauk v ječah – Vtisi in pouk – Velika noč med jetniki
11. POGLAVJE 74
Don Bosko v preizkušnji s pridiganjem – Prve napisane duhovne vaje – Vsak dan en zgled o Mariji – Čudodelna svetinja – Prikazanje Alfonzu Ratisboneju – Še en pomemben dogodek za Cerkev v Piemontu
12. POGLAVJE 79
Velika žalost za turinsko Cerkev – Predvidevanje častitljivega Cottolenga – Še druga žalost za don Boska – Sklep prvega šolskega leta v konviktu – Duhovne vaje pri sv. Ignaciju – Na počitnicah v Castelnuovu
13. POGLAVJE 84
Dvoje tolažilnih verskih dogodkov – Začasno dovoljenje za spovedovanje – V pomoč župniku Cinzanu – Skrb za pestrost nedeljskih srečanj – Prve pevske vaje – Teolog Nasi – Izvor nekaterih ljudskih pesmi – Prvo zmagoslavje don Boskovih godbenikov
14. POGLAVJE 90
Nov prirastek v Oratoriju – Razvedrilo zunaj mesta – Don Guala prepusti don Bosku dvorišče in zakristijo konvikta – Katekizem v dveh oddelkih – Dečki se želijo spovedovati pri don Bosku – Pogosto sveto obhajilo – Utehe in preizkušnje – Praznik sv. Ane – Ljubeznivo presenečenje

15. POGLAVJE 94
Dokončno dovoljenje za spovedovanje – Počitnice v Rivalbi – Duhovne vaje pri sv. Ignaciju – Vincenc Gioberti in njegov Moralni primat Italijanov – Razprave s proštom don Cinzanom – Tercijalke in don Boskovi pametni nasveti
16. POGLAVJE 99
Tretje leto v konviktu – Don Boskova glavna zaposlitev – Posodobljen verski pouk – Nasveti za koristno prejemanje zakramenta spovedi – Nasveti za spovednike otrok – Kratki nasveti za tiste, ki delujejo v prazničnih oratorijih
17. POGLAVJE 103
Krščansko upanje – Misel na nebesa – Bodisi v ugodnih ali neugodnih okoliščinah – Najprej delati in potem učiti – Pridiganje in spovedovanje – Smrad grehov – Različni zavodi in bolnišnice, kjer deluje – Don Bosko zboli za pegastim tifusom
18. POGLAVJE 108
Bolnišnica svetega Janeza – Don Bosko spreobrne zakrknjeno grešnico – Zamolčan greh v mladosti in spoved v zadnji uri – Don Bosko napove pri spovedi neki gospe pretečo nevarnost in ji svetuje, da jo odvrne s pomočjo angela varuha
19. POGLAVJE 113
Apostolat v ječah – Prvi sprejemi – Zmagoslavje krščanske ljubezni – Premagana nasprotovanja in zoprnosti – Odkrita odločnost – Prijateljstvo s stražniki – Rabelj in njegov sinček – Zadovoljivi sadovi spreobrnjenj
20. POGLAVJE 121
Mons. Fransoni upošteva don Boskove načrte – Pomembno spreobrnjenje – Prekanjeno človekoljubje – Otroški vrtci – Začetek don Boskovih odnosov s škofi in visoko piemontsko družbo
21. POGLAVJE 126
Tisk in šola – Don Bosko pisatelj – Prvi pregledovalec njegovih spisov – Relikvija klerika Comolla – Don Bosko ovekoveči spomin svojega sošolca z življenjepisom – Don Bosko napiše knjižico Venec sedmerih bolečin presvete Device Marije
22. POGLAVJE 132
Don Cafasso konferansje v konviktu – Don Cafassovo spoštovanje don Boska – Don Boskovo zaupanje v don Cafassa – Izbrano razločevanje don Cafassa – V don Bosku raste želja, da bi postal misijonar in redovnik – Don Guala odvrne don Boska, da bi sprejel službo duhovnega pomočnika – Don Bosko se udeleži duhovnih vaj – Don Cafasso mu razodene Božjo voljo

23. POGlavJE 137
Opat Aporti v Turinu – Metodološka šola – Razhajanja med vladarjem in prelatom – Odnosi med don Boskom in Aportijem – Don Boskova zvičajnost kače in preprostost goloba
24. POGlavJE 146
Prizadevanje, da bi don Bosko ostal v Turinu – Don Boska postavijo za duhovnega voditelja bolnišnice – S kapljico medu ujameš več muh kot s sodom kisa – Uspešen misijon v Canelli – Skrivnost uspeha don Boskovega pridiganja
25. POGlavJE 151
Don Boska pošljejo v zavetišče – Markiza Barolo – Don Bosko dobi dovoljenje, da sme v zavetišču nadaljevati svoj praznični oratorij – Teolog Janez Krstnik Borel
26. POGlavJE 157
Sanje: pastirica, čudna čreda, tri postaje utrudljivega potovanja, prihod na cilj – Oratorij prenesejo v zavetišče – Naval otrok v Valdoccu – Smešnojubki prizori in prostorska stiska – Dve sobi v bolnišnici spremenjeni v kapelico – Prva cerkev v čast sv. Frančišku Saleškemu – Praznik Brezmadežne 8. decembra
27. POGlavJE 162
Zakaj so sv. Frančiška Saleškega razglasili za zaščitnika Oratorija – Don Bosko posnema blagost tega svetnika – Začetek večernih in nedeljskih šol – Čudovito izboljšanje obnašanja fantov – Don Boskov študij v cerkvenem konviktu – Sveti božični praznik – Prve nabirke
28. POGlavJE 168
Don Boskova pobožnost do angela varuha – Kako jo je priporočal svojim dečkom – Mlad zidarski vajenec rešen smrti po zaslugi angela varuha – Don Bosko da natisniti knjigo Pobožnost do angela varuha
29. POGlavJE 174
Don Boskova ljubezen do katoliške Cerkve in njegova pripravljenost, da bi delal za njeno čast – Prizadevanje za spreobrnitev kaznjencev – Čudežno spreobrnjenje – Don Bosko se uči nemščine – Postni verouk pri sv. Petru V vezeh. Občinska prepoved – Prva don Boskova prošnja papežu za duhovne darove
30. POGlavJE 182
Oratorij pri sv. Petru V vezeh – Kaplanova gospodinja – Obdolžitveno pismo – Dva nesrečna dogodka – Dečke iz Oratorija preženejo od sv. Petra V vezeh – Podobnosti življenja sv. Filipa Nerija in don Boska – Prizadevanje, da bi don Boska postavili za kaplana pri sv. Petru V vezeh – Občinska uprava zavrne prošnjo – Praznik sv. Alojzija

31. POGlavJE 188
Don Boskove naloge v zavetišču – Markiza Barolo ukaže, naj dečki zapustijo prostore, namenjene bolnišnici – Ponovne sanje: množica dečkov, skrivnostna Gospa, travnik, tri cerkve v Valdoccu, kraj mučeništva svetega Adventorja in Oktavija, ustanovitev društva za pomoč don Bosku – Poročilo o mučeništvu svetega Solutorja, Adventorja in Oktavija kanonika Lovrenca Gastaldija
32. POGlavJE 192
Oratorij se preseli k Mlinom sv. Martina – Zadnja nedelja v kapeli zavetišča – Presajevanje zelja in don Boskov govor – Prve akademije – Don Boskovi fantje hodijo k maši na vse strani
33. POGlavJE 197
Odprtje bolnišnice sv. Filomene – Zaposleni v Mlinih ovirajo delovanje Oratorija – Trg Emanuela Filiberta – Veliko spoštovanje ljudi do don Boska – Smešen dogodek – Don Bosko in gojenci šolskih bratov – Deček Mihael Rua
34. POGlavJE 203
Markiza Barolo v Rimu – Vincenc Gioberti in njegovi Prolegomeni – Don Bosko na počitnicah v Morialdu – Eno njegovih pisem teologu Borelu – Napovedovanje Salezijanske družbe – Še eno pismo teologa Borela – Male bolnice v bolnišnici
35. POGlavJE 209
Cerkvena zgodovina – Razlogi, zakaj je don Bosko napisal to knjigo – Papeži, cerkveni zbori, razvoj katolicizma – Nekaj pomembnih dogodkov subalpinskih škofij – Spodbudni zgledi svetih dečkov
36. POGlavJE 213
Ponovne obtožbe nekega tajnika Mlinov proti dečkom iz Oratorija – Občinska uprava prepove katehetska zbiranja v cerkvi sv. Martina – Božja roka in tajnikov sin – Don Bosko in njegova srčnost – Potujoči Oratorij – Duh prerokovanja – Vtisi čudovitih sanj – Upi in razočaranja
37. POGlavJE 219
Oratorij in šole v hiši Moretta – Nekaj dobrotnikov Oratorija – Teolog Hiacint Carpano – Katekizem v nekaterih javnih in zasebnih šolah – Govorice – Don Cafassov odgovor don Boskovim kritikom
38. POGlavJE 223
Don Boskovo zdravstveno stanje se slabša – Teolog Borel brani Oratorij – Turinski župniki – Knjižica: Šest nedelj in devetdnevnic v čast sv. Alojziju Gonzagi

39. POGLAVJE	231
<i>Don Bosko in obsojenci na smrt</i>	
40. POGLAVJE	236
<i>Don Bosko mora zapustiti hišo Moretta – Oratorij na travniku – Lačni deček – Izleti na Supergo</i>	
41. POGLAVJE	243
<i>Priljubljenost izletov med fanti – Zidarski vajenec in njegov prvi vstop na travnik v Valdoccu – Malica na Kapucinskem hribu – Don Boskovi pevčki in čolnarji na Padu – Vojaška pokorščina – Ljubezen dečkov iz Oratorija do don Boska</i>	
42. POGLAVJE	248
<i>Zgodbe Svetega pisma – Didaktična metoda, ki jo je don Bosko uporabljal v tej knjigi – Nekaj navedkov</i>	
43. POGLAVJE	253
<i>Govorice v škodo Oratorija – Markiz Cavour in njegove pretnje – Novo in zadnje svarilo – Nadškof in grof Collegno – Policija nadzoruje don Boska – Osrečujoča razmišljanja</i>	
44. POGLAVJE	258
<i>Don Boskova norost – Žalost zares pravega prijatelja – Preroške besede – Don Cafasso izrazi svojo sodbo o don Boskovih sanjah – Norišnica – Osamljenost – Teolog Borel in don Boskove zaupnosti</i>	
45. POGLAVJE	264
<i>Zadnji dan na travniku – Romanje k Devici Mariji V polju – Zvonjenje zvonov – Nove zavrnitve, tegobe in solze – Sončni žarek – Don Peter Merla – Pinardijeva hiša in lopa v Valdoccu – Sklenjena pogodba – Val navdušenja fantov ob razglasitvi novega Oratorija – Zahvala Mariji – Zadnji pozdrav travniku</i>	
46. POGLAVJE	270
<i>Vselitev v novi Oratorij – Velika bazilika – Dva obiska pri Mariji Tolažnici – V Oratoriju uporabljena metoda – Spreten ribič – V kletko ujeti kos – Večerni odhod – Prerokba ali lepa želja</i>	
47. POGLAVJE	277
<i>Nove grožnje markiza Cavourja – Izredna seja računovodstva – Visoki zaščitnik – Narodna straža – Markiz se pobota z don Boskom – Don Boskova pokorščina državnim zakonom – Don Boskovo spoštovanje oblasti</i>	
48. POGLAVJE	284
<i>Don Bosko v Sassiju – Gojenci šolskih bratov – Mladostni zalet – Dvojna zadrega – Ljubezen nadomesti čudež</i>	

49. POGLAVJE 288
Don Boska odpustijo iz zavetišča – Pismo markize Barolo teologu Borelu – Popolna predanost Božji previdnosti – Ljubezen do evangelijskega uboštva – Previdnost pri skrbi za lastno dobro ime – Znana nasprotja in skrivna miloščina – Prve sobe, ki jih je don Bosko najel v Pinaridijevi hiši
50. POGLAVJE 296
Italijanski enolog – Smrt papeža Gregorija XVI. – Izvolitev Pija IX. – Molitve za papeža – Noro navdušenje za novega papeža – Previdno čakanje mons. Fransonija in don Boska – Svetnica iz Viuja
51. POGLAVJE 302
Decimalni merski sistem – Okrožnica monsinjorja nadškofa – Težave pri reševanju nekega problema – Nova knjiga in njene različne izdaje
52. POGLAVJE 307
Ljubezen do cerkvice v Valdoccu – Praznika sv. Alojzija in sv. Janeza Krstnika – Smrtno nevarna bolezen – Ljubezen dečkov do don Boska in navezanost nanj – Pristrčen praznik
53. POGLAVJE 313
Zdravljenje v Castelnuovu – Nadaljevanje Oratorija s pomočjo sodelavcev – Procesija na praznik Marijinega vnebovzetja – Kazen za neizpolnjeno obljubo – Obiski Becchijem – Nosi vsak dan svoj križ – Obiski in povabila prijateljev
54. POGLAVJE 322
Neupoštevani nasveti – Dragocena pobuda – Sin in mati – Velikodušen in plemenit namen – Jok mater
55. POGLAVJE 327
Odhod iz Becchijev – Vložki v brevirju – Prihod v Valdocco – Teolog Vola – Uboštvo, revščina in zadovoljnost – Slavnosten sprejem – Poročna obleka neveste
56. POGLAVJE 335
Pinaridijeva hiša in njena okolica – Na novo najeti prostori – Gostilna Vrtnarica – Neprijetni dogodki
57. POGLAVJE 341
Ponovno markiza Barolo – Njeno pobožno vajo odobri Sveti sedež – Don Boskova knjiga Pobožnost do Božjega usmiljenja
58. POGLAVJE 346
Študenti katehisti – Nedeljske in večerne šole – Vzgajanje učiteljev – Bistrost, spomin in srce – Študent in oderuh

59. POGLAVJE	352
<i>Z medom je mogoče ujeti tudi ose – Brezverni oče – Drevo življenja</i>	
60. POGLAVJE	358
<i>Prvi zvon v Oratoriju – Prikazovanje Marije Device v La Salette – Prva peta maša v Valdoccu na božični večer</i>	
KAZALO	365

salve